TRUYỆN NGUYỄN NGỌC NGẠN

WWW.VNTHUQUAN.NET, 2009.

Nguyễn Ngọc Ngạn

Vnthuquan.net, 2009.

Bãi Đất Hoang Sau Nhà

Lần đầu tiên Vân tận mắt chứng kiến một người chết cách đây hơn một năm lúc còn ở Việt Nam. Chứng kiến một người chết, có nghĩa là nhìn người ấy đang từ cõi sống đột ngột bước sang thế giới bên kia. Đó là ông Thọ ở cách nhà Vân ba căn trên cùng con hẻm nhỏ thuộc phường 10 quận Tân Bình.

Chẳng phải vì là hàng xóm mà Vân quen ông , láng giềng thật xa mỗi người có một cuộc sống nên cũng ít khi gặp nhau huống chi ông lại hơn Vân quá nhiều tuổi. Nếu xưng hô cho đúng thì Vân phải gọi ông bằng chú. Nhưng sỡ dĩ Vân thân với ông chỉ vì ông là tài xế xe bus trên lộ trình từ nhà Vân đến sở làm. Dù muốn dù không , ngày nào Vân cũng phải gặp ít nhất một lần vào buổi sáng.

Có một dạo xe bus là phương tiện chuyên chở công cộng rất đắt khách , chuyến nào cũng chật ních. Nhưng khi VN chuyển sang kinh tế thị trường thì dân Sài Gòn nườm nượp mua xe gắn máy. Lại thêm xe ôm phát triển , xe bus dần dà trở nên ế ẩm vì đi lại chậm chạp trên đường phố đông đúc mà ít ai tôn trọng luật lưu thông.

Chỉ có những hành khách không có phương tiện khác như Vân mới bất đắc dĩ phải bám với xe bus mà thôi. Xe vắng khách , nên mỗi khi

thấy Vân bước lên , ông Thọ thường vui vẻ hỏi chuyện vu vơ mặc dù trên nguyên tắc , ông không được nói chuyện khi lái xe. Vân cũng hân hoan đáp lại , chọn cái ghế trống gần ông để đàm đạo cho quên đoạn đường tới sở. Đại khái thì toàn những câu xã giao thủ tục thôi , lâu lâu nếu trong con hẻm nhà Vân có chuyện gì bất thường xảy ra thì hai người mới có đề tài mới để bình luận.

ông Thọ không có vợ con , sống nhờ nhà người anh ruột , nhập chung hộ khẩu và coi gia đình người anh như gia đình mình. ở tuổi bốn mươi lăm, mặt ông khắc khổ ưu tư , nước da đen sạm và mái tóc phía trước hơi dài lúc nào cũng rũ xuống trán làm Vân thấy rất ngứa mắt .

ông ít cười , dù nụ cười rất tươi. Hàm răng đều như hạt bắp , phải cái tội là lúc nào cũng úa vàng vì khói thuốc. ông ghiền thuốc lá nặng ,trong túi lúc nào cũng có gói Mai , loại thuốc đen nội hóa ít người hút. Mỗi khi đường kẹt xe, ông thường chạy xuống rít một điếu hoặc có khi chỉ vài hơi rồi lại leo lên lái tiếp. Dân Sài Gòn hút thuốc nhiều , nên chẳng ai thấy ngứa mắt và cũng không thấy khó chịu vì khói thuốc.

Một buổi sáng trên đường đi làm như thường lệ , Vân ngồi ngay chiếc ghế sau lưng ông , đang kể câu chuyện bắt ghen trong xóm, và xe đang chạy ngon trớn, thì Vân bổng giật mình thấy xe bus tự dưng rẻ nghiêng sang bên phải, rồi leo hẳn lên lề , húc mạnh vào một gốc cây rồi dừng lại . Xe vẫn nổ máy, nhưng ông Thọ gục xuống trên tay lái làm còi xe cứ inh ỏi réo liên tục. Cũng may , gặp khúc lề đường rộng lại có cây lớn chặn lối nên xe không cán phải người bộ hành hoặc đâm vào nhà người ta.

Hành khách nhốn nháo đứng ngồi cả lên , Vân lay vai ông Thọ và hốt

hoảng hỏi :

− Ý thôi chết , lạc tay lái hả ông Thọ ? Tỉnh dậy ông Thọ !

Nhưng lay mãi mà ông không trả lời , hành khách xôn xao đưa mắt nhìn nhau rồi bỏ xuống tìm phương tiện chuyên chở khác vì sợ trể giờ làm việc . Vài người hiếu kỳ phần lớn là khách quen ngày ngày vẫn đi cùng chuyến này xúm lại cùng với Vân lôi đầu ông Thọ ngồi thẳng lên , lập tức tiếng còi xe ngưng bặt. ông Thọ ngẻo đầu sang một bên , mặt xám ngắt , miệng hơi há ra và đôi mắt lạc thần vẫn mở trừng trừng nhưng rõ ràng là mất hết sinh khí .

ông đứng tim chết mà người ta xét theo lối dân gian là ông bị trúng gió , và không ai tin là ông đã chết thật bởi nó xảy ra quá đột ngột.

Vân lo lắng nhìn quanh và hỏi :

− Ơ...Có ai có dầu nhị thiên đường không ?...Dầu gì cũng được...Cho tôi mượn.

Đám đông xung quanh mỗi người một câu :

− Trời...trời , ông bà nào chịu khó chạy lên ngả tư thấy ông công an, kêu dùm một cái

Người khác bảo :

− Kêu xe cứu thương chứ chờ công an đến kiếp nào...

Người ta giật tóc mai, lắc mạnh hai vai ông , hoặc ấn mạnh vào ngực ông , hy vọng có thể giúp ông hồi tỉnh trong lúc chờ vào nhà thương.

Nhưng tất cả đều vô ích , có người thất vọng than :

− Thôi ! Chắc chết rồi , chết thiệt rồi . Trăm phần trăm là trúng gió rồi. Trời đất ơi ! Lúc này gió nó độc lắm nghen.

Cùng với nhận xét ấy , người ta tản mác xuống xe , lảng ra xa , tránh những phiền toái lát nữa khi nhân viên công lực đến thẩm vấn.

Nhưng Vân không bỏ đi được , không nở bỏ ông hàng xóm , bởi

nàng vẫn bám víu ý nghĩ là ông chưa chết hẳn, chỉ bất tỉnh nhân sự mà thôi.
Nàng xuống xe, mặt nhợt nhạt ngó quanh , rồi vẫy chiếc xích lô máy rồi nhờ người tài xế lên đỡ ông Thọ xuống và chở vào bịnh viện.
Nàng bảo :
− Nhanh nhanh thì may ra cứu kịp nhé ! Chắc ông ấy chỉ bị nghẹt thở thôi , chưa có chết hẳn đâu.
Rồi nàng móc bóp lấy tiền trả ông xích lô , nhưng ông xích lô ngơ ngác nhìn Vân và hỏi :
− Bộ cô không đi với ông ấy sao ? Đâu có được , cô không có đi chung thì tôi không có chở ông ấy đâu ! Giỡn hoài , bộ tôi ngu sao ?
Vân khẩn khoản :
− Ông ơi , tội nghiệp người ta bị ngất xỉu ,ông làm ơn đưa vào nhà thương dùm. Tại tôi....tôi còn phải đi làm.
ông xích lô trợn mắt đáp :
− Ngất xỉu đâu mà ngất xỉu ? Chết ngắt rồi , tôi đưa vào bệnh viện , người ta hỏi lôi thôi lắm cô ơi. Phải có người nhà mới biết đường mà trả lời chứ !
Vân nhìn ông Thọ một lần nữa , quả thật ông chết rồi. cái xác không hồn , nằm rũ trên xích lô , đầu nghiêng sang một bên. Mắt vẫn trợn trừng , và mồm vẫn há ra. Nàng bảo ông xích lô :
− Nhưng mà tôi cũng đâu phải là người nhà !
ông xích lô vừa kinh ngạc , vừa bực bội , giậm chân lắc đầu lia lịa , ông toan chửi thề , nhưng nhớ rằng trước mặt phụ nữ , nên gắt lên :
− Cô không phải là người nhà của ông ấy thì mắc mớ gì cô đòi đưa ông ấy vào nhà thương ? Con người sao khờ quá ! Rồi công an hỏi cung về cái chết của ông ấy , rồi cô trả lời làm sao ?

Vân cũng vừa chợt nhận ra mình tự mang cái ách giữa đàng vào cổ , nhưng một phần vì là người quen , một phần thì bây giờ cũng đã lỡ rồi làm sao rút lui được ? Nàng cứ tưởng ông chỉ ngất xỉu nên mới động lòng tìm cách cứu chữa gọi xích lô đưa vào bịnh viện. Không ngờ ông đã về bên kia thế giới.

Từ lúc nghe ông xích lô xác quyết là ông Thọ đã chết, tự dưng chính Vân cũng thấy rờn rợn và không dám nhìn mặt ông nữa. Nhưng bây giờ biết làm sao , khách bộ hành đi ngang hiếu kỳ bu lại mỗi lúc một đông hơn vì ông xích lô khua chân, múa tay nói quá lớn , ông chán nản bảo Vân :

− Cà chớn ! mới sáng sớm đã gặp xui. Bây giờ cô phụ tôi khiêng ổng lên , bỏ lại trên xe bus đi rồi ai muốn làm gì thì làm. Tôi không có dính vào vụ này.

Dứt lời , ông xách nách xác chết và bảo Vân đỡ hai chân ông Thọ. Vân ngần ngại đứng yên , ông xích lô phải nạt lớn nàng mới chịu bắt tay vào khệ nệ khiêng cái xác không hồn lên xe bus, đặt vào sau tay lái. Rồi ông xích lô lao phắt xuống đường lên xe phóng vội đi miệng còn lào nhào chửi Vân là đồ ngu.

Vân xuống xe đứng phân vân bên lề đường không biết nên bỏ đi hay chờ cảnh sát tới để tường trình. Đám đông bu quanh mỗi người hỏi một câu , Vân lơ đãng trả lời rồi quyết định đón honda ôm về báo tin cho gia đình ông Thọ biết và vào nhà thương làm thủ tục nhận xác của ông chôn.

Định mệnh xắp đặt khiến ông chết đột ngột và tình cờ Vân lại là người đầu tiên chứng kiến cái chết bất ngờ của ông giữa lúc ông đang nói chuyện với nàng. Cách đây hơn một tháng Vân có khoe với ông là nàng đang chờ sang Canada định cư do người anh bảo lảnh.

ông Thọ chớp mắt bảo :

− Mừng cho cô

Nhưng rõ ràng , giọng ông có một chút buồn tủi cho thân phận mình , ước mơ xuất ngoại mà không có con đường nào. ông bảo Vân:

− Tôi cũng có nghe nói cô sắp ra nước ngoài , người ta bảo vì vậy cô nhất định chưa chịu lấy chồng.

Vân cười rồi nói lại :

− Trước khi tôi đi thì thế nào gia đình tôi cũng làm tiệc giã từ bà con lối xóm mà. Mời ông sang cho vui với gia đình tôi nhé !

− Vâng, quý hóa quá ! Cô nghĩ đến tôi là tôi mừng rồi. Tôi thì phải qua tiễn chân cô chứ !

Câu chuyện tưởng như mới hôm qua , Vân chưa lên đường , chưa kịp làm tiệc mời ông Thọ thì ông đã về bên kia thế giới, Vân chạy về nhà báo tin, rồi cùng người anh ông Thọ lãnh ông từ nhà xác về , mua đất chôn ở nghĩa trang Tân Việt, gần Bà Quẹo.

Vân có mặt từ đầu đến cuối , từ lúc tẩm liệm cho tới khi hạ huyệt. Đám tang ông Thọ thưa thớt lại gặp ngày mưa to gió lớn , nghĩa trang ở vào khu đất trũng , nước ngập mênh mông. Quan tài thả xuống huyệt cứ nổi lềnh bềnh khiến người ta phải dùng gậy dí hai đầu xuống để lấp đất. Mà lấp bao nhiêu đất ,đất biến ngay thành bùn theo nước trôi đi, người nhà vất vả lắm , ông Thọ mới chịu an lòng.

******

Gần một năm sau, Vân lên đường sang Canada , tạm thời ở chung với gia đình người anh đã bảo lảnh , tên là Hiếu , có vợ ba con tại Toronto. Hiếu mới mua nhà trước khi Vân qua , căn nhà mới , ở vùng ngoại ô phía bắc toronto , nằm trong khu vực vừa khai phá , giá tương đối rẻ và đất xung quanh còn rất khoảng cách. Phía sau nhà

Hiếu cách một bải trống mọc đầy cỏ hoang rồi mới tới bìa rừng. Bải đất trống ấy cũng nằm trong kế hoạch xây cất tư gia hoặc chung cư , nhưng vì tạm thời kinh tế xuống , ngành địa ốc suy thoái nên người ta khựng lại bỏ không.

Gia đình Hiếu có năm người , nhưng hai đứa con đầu vừa lên đại học và đi ở xa , ở nội trú luôn trong trường. nên nhà chỉ còn hai vợ chồng với cô con gái út mười bốn tuổi. Vợ chồng Hiếu chiếm ngụ cái phòng ngủ chính trên lầu , đứa con gái cũng có buồng ngủ riêng bên cạnh. Dưới nhà bên cạnh buồng tắm , có một phòng nhỏ dành cho Vân, sát bức tường phía sau , có cửa sổ trông ra bải đất trống quạnh hiu.

Ngày ngày nhìn cảnh tượng hoang vu vắng lặng sau nhà , Vân còn đang nhớ Sài Gòn da diết thì bà chị dâu đã xa gần giục chồng kiếm việc cho Vân. Thật ra thì chẳng cần phải chị phải giục , chính Hiếu cũng đang để ý tìm việc cho Vân để nàng có thêm tiền chi dụng , và nhất là để vợ Hiếu khỏi cằn nhằn. Hai vợ chồng Hiếu cùng đi làm cả, cho nên vợ Hiếu rất ngứa mắt khi thấy Vân qua đây mà cứ ngồi im trong nhà.

Ba tháng sau thì Hiếu tìm được việc cho em gái ở một tiệm cà phê Dolnad mở 24 tiếng một ngày , tiệm nằm ở khu vực downtown , nghĩa là trung tâm của thành phố Toronto. Họ cho Vân làm ca đêm , bắt đầu từ 11 giờ đến 7 giờ sáng. Hiếu an ủi em :

− Thôi ! Cứ chịu khó làm tạm đi, rồi một thời gian sau sẽ đổi sang ca ban ngày. Họ có hứa với tao như vậy. Ca đêm thì buồn ngủ, nhưng mà bù lại thì ít khách hơn ban ngày.

Vân vui vẻ đáp :

− Em có ngại gì đâu , ngồi nhà chán chết.

Hiếu tỉ mỉ dặn dò Vân những kinh nghiệm làm việc nơi xứ lạ để em khỏi bở ngở , rồi Hiếu chỉ dẫn cho Vân cách đón xe đi làm.
Vì là khu tân lập ngoại ô nên trước cửa nhà Hiếu tuy đường xá mới mẻ nhưng chưa có xe bus , Vân sẽ phải đi bộ một khoảng khá xa để ra con lộ chính lấy xe bus đưa nàng tới trạm Metro. Rồi khi từ trạm Metro trồi lên, nàng sẽ lại phải đón thêm một chuyến bus nữa mới đến downtown, chỗ nàng làm việc. Hiếu dự trù vài tháng nữa, sẽ bắt Vân đi học lái xe , sắm chiếc xe hơi cũ, cho em gái đỡ vất vả.
Hiếu lấy thêm chìa khóa nhà trao cho em rồi cẩn thận bắt em ghi số phone nhà, số phone tiệm Dolnad và số phone chỗ Hiếu làm việc , cất kỹ vào bóp để lúc cần thì liên lạc, nhất là lúc chẳng may Vân bị lạc đường. Hiếu bảo :
− Mày đi làm ca đêm cũng khoẻ , sáng khỏi phải dậy sớm , ban ngày tha hồ mà ngủ. Đường sá không kẹt xe, bus rộng rãi, khỏi phải đứng mỏi chân.
Vân biết ông anh vì tội nghiệp mình nên cứ phải tìm cách an ủi , nàng che dấu nét xúc động và bảo :
− Anh khỏi phải lo, việc lgì em làm cũng được mà , ở Vn em quen vất vả. Với lại đi làm học tiếng anh còn nhanh hơn học trong sách nữa.
Sáng hôm sau, Vân dậy sớm hơn thường lệ dù mãi đến tối mới phải đi làm. Ngày đầu nhận việc, nàng hồi hộp không ngủ yên giấc , nàng lục đục một lúc rồi vợ chồng Hiếu mới từ trên lầu bước xuống. Bà chị dâu hôm nay nhìn Vân âu yếm hơn vì nàng đã có việc, không ngồi chơi, ăn bám như ba tháng vừa qua. Việc của Vân tuy lương chẳng có bao nhiêu, nhưng chính Vân cũng mừng thầm trong bụng bởi từ nay khỏi phải nhìn nét mặt hầm hầm đi ra đi vào lườm nguýt của chị dâu.

Hai vợ chồng Hiếu chuẩn bị đi làm sớm, đứa con gái đáng lẽ chưa cần đi gấp, nhưng tiện xe của bố mẹ , nên cũng ké luôn tới trường , khỏi phải cuốc bộ . Nhà chỉ còn mình Vân ngồi ăn sáng, nàng dự định sẽ ngủ thêm một giấc nữa rồi dậy nấu cơm cho cả nhà ăn chiều. Riêng Hiếu thì cứ nằng nặc bảo Vân phải ngủ một giấc dài , phải đến gần giờ đi làm hẳng thức.Vân gật đầu đồng ý, nhưng lúc cả nhà đi rồi , nàng chỉ ngồi coi tivi hoặc thơ thẩn ra trước nhà rồi lại vô làm bếp , muốn ngủ, cũng không ngủ được.

Buổi tối hôm ấy cơm nước xong, cả nhà ngồi coi tivi một lúc, rồi Vân chuẩn bị đi làm. Muốn chắc ăn , nàng ra khỏi nhà lúc 9 giờ rưỡi mới không sợ trễ giờ. Trời cuối tháng 11 bắt đầu se lạnh và mau tối. Mới khoảng 5 giờ chiều là đã thấy âm u xám ngắt , có năm Toronto giờ này tuyết đã trắng xóa. Năm nay trời khô, nhưng gió buốt , nhất là quanh nhà Hiếu còn quá nhiều bải đất trống.

Vân mặc quần jean, hai ba lớp áo trong áo ngoài, cổ quấn khăn , chân đi giày bata, tay cầm cái túi đựng thức ăn và dăm ba đồ lặt vặt. Nàng lầm lũi lội bộ qua mấy khúc đường vắng tanh tăm tối rồi mới đến con lộ chính. Đúng như Hiếu nói , giờ này người và xe đã vơi hẳn nên ở trạm bus chỉ có một hành khách đang đợi, đó là một bà người Canada, ngồi trên ghế băng trong nhà lồng kiếng, sốt ruột nhìn về hướng xe bus tới.

Vân cũng bước hẳn vào trong nhà kiếng để tránh gió , nàng gật đầu chào bà cụ, rồi ngồi xuống bên cạnh và cùng quay mặt về hướng xe sẽ đến. Khoảng hơn 5 phút thì nàng vui mừng thấy xe bus hiện ra xa xa mờ mờ với ánh đèn đường. Nàng vội đứng dậy, bước hẳn ra ngoài, bà cụ cũng bước theo Vân, co ro đứng sát lề. Vân ngước nhìn con số khá lớn ghi trên đầu xe và hài lòng gật đầu vì đúng số xe mà

Hiếu đã dặn. Mới đi xe bus lần đầu, nàng rất sợ lầm lộ trình rồi không biết cách nào mà quay về. Chiếc xe bus nặng nề lăn bánh tới và tách vào lề, Vân đứng trước , một tay xách túi đồ ăn, một tay cầm sẳn hai đồng bạc cắt. Bà cụ đứng sau lẩm bẩm nói một mình thứ tiếng Anh pha giọng ý rất khó nghe. Xe bus vừa mở cửa , Vân hăm hở bước lên bổng nàng giật mình sửng sốt kêu lên , đứng khựng lại và run rẩy muốn té quỵ xuống đất bởi vì người tài xế xe bus chính là....ông Thọ ngay trước mặt nàng. Giờ này ông lại ngồi sau tay lái bên Canada , quay đầu nhìn Vân cười rạng rỡ. Cái khác duy nhất giữa ông Thọ lúc trước và ông Thọ lúc này chỉ là da mặt ông không đen xạm như xưa mà trắng bệch có pha chút xanh xao, y như bôi một lớp sáp trên mặt , hàm răng ông cũng không còn vàng ám khói như nghệ mà trái lại trắng nhợt như nước sơn khiến nụ cười trông thật ma quái.
Nhất định là ông Thọ , không thể lầm được. Vân tái mặt đánh rớt cái túi thức ăn xuống đất , lạng quạng bước lùi lại mấy bước rồi kinh hồn quay đầu chạy , bà cụ người Canada đứng sau Vân đưa hai tay đỡ lấy vai Vân và hỏi bằng tiếng Anh :
− Cái gì thế , cô làm sao vậy ?
Vân không hiểu gì, run rẩy chỉ ông tài xế và ấp úng mãi mới nói đại được một câu nữa tiếng Anh, nữa tiếng Việt :
− Ông ấy...ông ấy...chết..rồi...he died...ông tài xế là người chết lâu rồi..
Rồi nàng quay lưng cắm cổ chạy, bà cụ vừa leo lên, vừa ngạc nhiên nhìn theo Vân lẩm bẩm vài tiếng không ai nghe rõ.
Chạy được một khoảng khá xa, vào hẳng trước dãy phố , Vân mới dừng lại thở , nàng quay đầu nhìn lại trạm xe, thì chiếc bus đã mất hút không thấy dấu vết gì nữa. Chỉ còn trơ lại cái nhà kiếng với ngọn

đèn đường vàng úa. Dãy phố chỗ Vân đứng , nhiều cửa tiệm đã đóng im lìm ngoại trừ những quán cà phê, nhà hàng ăn, và tiệm tập hóa. Vân mệt quá ngồi đại xuống bậc thềm bên cạnh tiệm bánh ngọt đang chuẩn bị đóng cửa. Hơi thở nàng vẫn còn dồn dập , nàng nhớ lại nguyên vẹn khuôn mặt trắng xanh và hàm răng trắng ngời của ông Thọ lúc thấy nàng vừa bước lên xe , làm toàn thân nàng lạnh buốt như cơn bảo bất ngờ thổi buốt thấu xương.

Nàng không thể lầm được, ông Thọ đã chết , chính nàng đã đi đám tang và chôn ông ở nghĩa trang Tân Việt, Bà Quẹo. Sao giờ này lại lái xe bus bên Canada ? Vân phân vân suy nghĩ, đầu óc hoang mang, khuôn mặt đờ đẫn , quên cả cảnh vật xung quanh, đến nỗi chủ tiệm bánh ngọt bên cạnh phải giục nàng đứng dậy để họ đổ rác vì nàng đang ngồi ngay bên cạnh thùng rác.

Vân đứng mép vào ngưỡng cửa nhìn ra đường , nàng nhớ tới lời Hiếu dặn là buổi tối lcứ khoảng 20 phút có một chuyến xe bus. Giờ đi làm và tan sở thì nhịp độ mau hơn. Vân uể oải bước đi, trở lại trạm cũ đứng chờ chuyến xe kế tiếp. Buổi đầu mà đến trễ, thế nào cũng bị mắng , có khi mất việc cũng chưa biết chừng. Vân chớp mắt thở dài, sực nhớ ra túi thức ăn lúc nãy đánh rớt. Vân cúi xuống nhìn lòng đường nhưng cái túi đã bị xe cán nát bấy chẳng còn hình dạng gì nữa.

Vân lại thở dài, gió khuya thổi vù vù từng cơn lạnh buốt. Nàng đứng hẳng vào trong nhà lồng kiếng , trạm xe vắng ngắt, không có ai ngoài nàng. Một lúc sau, từ khá xa xa , Vân thấy chiếc bus khác lờ mờ xuất hiện mỗi lúc một rõ ràng, nàng vén tay áo nhìn đồng hồ và hy vọng đón chuyến này vẫn còn kịp giờ đến tiệm cà phê Dolnad.

Nhưng bỗng nàng sực nghĩ ra một điều làm nàng rùng mình lạnh toát

vì biết đâu trên chiếc xe bus kia , người tài xế cũng vẫn chính là ông Thọ , rõ ràng là hồn ông đã theo nàng từ Vn qua đây. Nàng mở to mắt nhìn chiếc xe đang lù lù tiến đến , rồi khi xe chỉ còn cách khoảng chưa đầy 100 thước, thì do một động lực mạnh mẽ thôi thúc trong lòng. Vân bổng hốt hoảng bỏ chạy , nàng chạy ra chỗ cũ, dãy phố chỉ còn vài căn tiệm mở cửa. Nàng đứng sát vách tường và đăm đăm nhìn ra. Khoảng cách xa quá mà trời lại tối , nàng không thấy được mặt người tài xế trên xe bus, nên không biết được người tài xế đó có phải là ông Thọ hay không ? Chỉ biết chiếc xe đó hầu như trống rỗng không có hành khách.

Chiếc xe đi rồi, nàng đứng thở bần thần vì không biết tính sao ? Đón xe bus thì nàng sợ gặp hồn ma ông Thọ , mà gọi taxi, thì Vân không biết có đủ tiền không? Vì nàng chưa biết từ đây ra trung tâm thành phố sẽ tốn bao nhiêu? Nhất là dù muốn kêu taxi, Vân cũng không biết kêu ở đâu số điện thoại nhà ?

Cuối cùng nàng đành đi bộ về nhà , và dự định sẽ báo cho Hiếu biết hôm nay nàng không đi làm để nhờ Hiếu phone cho tiệm Dolnad. Biết Hiếu sẽ trách, nhất là bà vợ, nhưng Vân không còn cách nào khác. Trừ trường hợp Hiếu lái xe đích thân chở nàng đi làm.

Vân lầm lũi bước đi trên con đường chưa kịp tráng nhựa chạy ngoằn ngèo giữa bải đất trống cỏ mọc bừa bãi bắt đầu chết úa vì thời tiết. Nàng sang đây vào cuối tháng 8 , trời Toronto còn nắng ấm chan hoà , mới gần ba tháng trôi qua , cái lạnh heo mây đã đến thật nhanh, càng gợi nổi nhớ Sài Gòn. Nhưng nhớ ai thì nhớ chứ chưa bao giờ nàng mảy may nhớ đến ông Thọ , dù chỉ thoáng trong giây phút. Mãi đến lúc nãy sau khi hồn ông hiện về nàng mới nhớ láng máng hình như trong xấp hình nàng mang theo có bức ảnh chụp đám tang ông ,

trong đó nàng đứng bên cạnh thân nhân của ông dưới làn mưa nhỏ sau khi hạ huyệt , nghĩa là ông Thọ đã chết thật , đã nằm sâu trong lòng đất, chính nàng đưa ra nghĩa địa, tại sao giờ này lại sang đây ? Trong thế gian, người có giống người , nhưng không thể giống như vậy được , huống chi người Việt, đâu có ai chen vào được ngành lái xe bus công cộng ? Vân cắm đầu bước đi giữa tiếng gió vi vút lâu lâu rít lên từng cơn quanh khu đất trống tối tăm , dãy nhà Tân lập hiện ra mờ mờ, thấp thoáng ánh đèn , trong đó có nhà Hiếu.

Bổng Vân nhận ra mình không phải là kẻ độc hành trên con đường lởm chởm đá vụn này , sau lưng nàng rõ ràng có tiếng bước chân người đi nhanh, mỗi lúc một gần nàng hơn ,tiếng giày đàn ông mạnh bạo trên lớp đá vụn nghe xào xạc. Nàng đi chậm lại, tránh sang một bên để nhường bước cho người phía sau tiến lên. Nhưng tiếng giày cứ ở sau lưng Vân không vượt lên phía trước. Tò mò nàng quay lại thì không thấy ai cả , hoàn toàn trên quảng đường vắng quanh nàng không có một bóng người. Nàng giật thót người, và rảo bước nhanh hơn. Thì tiếng bước chân vô hình lại cũng tiến mau hơn theo sát sau lưng nàng. Nàng lấy hết can đảm , quay phắt lại, thì vẫn không thấy ai , tứ phía xung quanh không có người , chỉ có gió thổi vù vù.

Vân kinh hãi bỏ chạy, nhưng đôi chân dường như ghì lại , níu lấy không cho nàng bỏ trốn. Vân vùng vẫy lao tới, vấp chân té sấp xuống đường , nàng luống cuống đứng dậy, vừa thở vừa chạy ngay tới trước cửa. Vân hoàn hồn ngước lên nhìn ba bậc cầu thang , tay cầm chìa khóa . Khu nhà tiền chế mới cất nằm san sát bên nhau, nhà này cách nhà kia chỉ hơn một thước. Nhưng con đường trước mặt thì rộng thênh thang và thường xuyên vắng lặng. Đang tra chìa khóa vào cửa bổng nhiên giật thót người , vì nhìn qua màn cửa sổ nhà bếp

thấy thấp thoáng bóng người đàn ông mờ mờ đi lại trong nhà làm nàng liên tưởng ngay đến bóng ma ông Thọ, nhưng thật ra đó chỉ là Hiếu đang lấy nước trong tủ lạnh bưng lên lầu . Nghe tiếng chìa khóa lách cách ở ổ , Hiếu giật mình, đứng khựng lại ở chân thang và hỏi bằng tiếng Việt lẫn tiếng Anh :

− Ai đó ? Ai mở cửa đó ?

Rồi anh từ từ tiến ra vừa lúc cánh cửa mở và Vân xuất hiện , Hiếu ngơ ngác hỏi :

− Sao lại về ? Quên cái gì hả ?

Vân vừa thở hổn hển, vừa đáp vắng tắt :

− Tai... tại em..gặp ma

Trên nhà vợ Hiếu và con bé Mỹ Linh nghe tiếng nói ồn ào cũng bước ra và đi xuống. Hiếu biết em gái mình không phải hạng người lười biếng, trốn việc huống chi anh cũng vừa nhận ra sắc mặt tái mét của Vân , nhưng cái lý do Vân đưa ra là một điều không chấp nhận được vì ngoài sự tưởng tượng của anh. Anh nhăn mặt hỏi lại :

− Mày nói cái gì ? Mày gặp ma à ? Gặp ở đâu ? Sao lại có chuyện lạ đời như vậy , Canada này làm gì có ma ?

Vừa nói, Hiếu vừa tiến lại đặt cóc nước lạnh xuống bàn , Vân bưng ngay ly nước của anh uống cạn vì cổ họng đang khát khô,

nàng cởi áo khoác, máng lên thành ghế rồi kéo ghế ngồi , Hiếu cũng ngồi đối diện em, trố mắt nhìn ngờ vực , mặc dầu anh thấy rõ đôi mắt Vân chưa tan nỗi kinh hoàng. Vợ Hiếu và con gái kéo tới, tất cả đều ngồi ở bàn ăn , thấy vợ bên cạnh, Hiếu nhắc lại câu hỏi :

− Tại sao đang đi làm lại bỏ về là thế nào ?

Vân đặt cái ly xuống bàn và nói :

− Em đã nói với anh rồi , nhưng mà em hỏi anh là anh có nhớ cái

ông Thọ ở gần nhà mình không ? Cùng con hẻm nhà mình đó , cách nhà mình ba căn đó , anh có nhớ không đã ?
Cái ông Thọ ngày xưa ổng đi lính cái lúc mà em còn bé xíu à !
Hiếu ngắt lời :
− Tao đi lâu quá rồi đâu có nhớ ! Nhưng mà mày làm sao ? Mày nhắc đến ông ấy để làm gì mới được chứ ?
Vân khổ sở kể tiếp :
− Trời ơi ông ấy chết rồi , lúc sau này ông ấy lái xe bus.....rồi chết luôn trên xe bus , cái lúc mà ông chết thì...thì... em có mặt trên chuyến xe bus đó , rồi chính em đưa ông ấy ra nghĩa địa...
Hiếu càng sốt ruột ngắt ngang :
− ..Nhưng mà rồi sao ? ông ấy chết thì có dính dáng gì đến mày ?
Vân mở to mắt nhìn anh nhấn mạnh :
− ..Thì...ông chết cả năm nay rồi...bổng dưng lúc nãy..ơ..ơ..lúc em lên xe bus thì chính ổng ngồi lái...
Hiếu nhìn em toan phì cười , vợ Hiếu mỉa mai chen vào :
− Cô mới qua Canada mà coi tivi nhiều quá...Nói chuyện như thế mà cũng mở mồm ra mà nói , không muốn đi làm thì ở nhà , bịa đặt chuyện ma làm cái gì không biết.
Vân bực bội đứng dậy đi lại phía tủ lạnh lấy thêm ly nước và gắt nhẹ :
− Em nói thật chứ bịa đặt cái gì , em thấy chính ông Thọ ngồi lái xe , vừa thấy em..ổng nhe răng ra cười rồi gật đầu chào em. Trời , em sợ quá, em bỏ chạy về liền.
Cả nhà cùng im lặng, nhưng rõ ràng không ai tin lời Vân. Một lúc sau con bé Mỹ Linh lên tiếng :
− Chắc cô phải đi bác sĩ tâm thần quá à !

Vân thở dài thường thượt rồi bực bội bảo Hiếu :

− Tức quá...Em không mang tấm hình nào của ông ấy..Anh nhìn mặt là anh nhớ ra ngay. Anh không tin thì...tối mai anh ra trạm xe bus với em.

Hiếu trầm ngâm nói :

− Tao phải đi ngủ sớm, đâu có thức được mà đưa mày đi làm , mà đi taxi thì lương mày không có đủ trả.

Rồi Hiếu quay sang đột ngột hỏi vợ :

− Em có nhớ ông Thọ không ?

Vợ Hiếu gật đầu :

− Nhớ ! Nhưng mà không có rõ lắm , hồi em mới lấy anh thỉnh thoảng gặp ông ấy đi ngang nhà mình ấy. Nghe nói chết bất đắc kỳ tử mà, hình như là đứt mạch máu . Nhưng mà...Giá như ông ấy làm ma hiện về thì hiện bên Vn chứ ma nào mà du lịch tận sang đây ?

Nói câu ấy, vợ Hiếu mỉm cười như chế giễu Vân. Hiếu vội lên tiếng bảo Vân :

− Tao có cách này , tối mai mày đừng có đón chuyến xe 9 giờ rưỡi như tối nay nữa , mày chịu khó đi sớm hơn nữa giờ, đón chuyến trước khoảng 9 giờ. Như vậy mày sẽ khỏi phải gặp ông tài xế bửa nay. Trong thiên hạ thì thiếu gì người giống nhau , nhưng mà muốn chắc ăn thì đi chuyến khác , khỏi gặp ông tài xế bửa nay mà mày bảo là ma !

Vân hài lòng đáp :

− Vâng , em cũng định như vậy , đi sớm nữa giờ cũng được chứ ngồi nhà làm gì , đến tiệm trước thì càng vui.

Vợ Hiếu chỉ muốn em chồng đi làm nên đề nghị thêm :

− Còn muốn chắc ăn nữa thì chịu khó cuốc bộ thêm lót đường nữa ,

thay vì đón xe đường số 4 thì qua hẳn đường số 5 đó , hai đường song song với nhau mà , xe nào cũng dẫn đến metro. Rồi đằng nào cũng đổi xe bus mới ra được downtown.

Vân gật gù đồng ý :

− Vâng, vâng..có lẽ như thế thì chắc ăn hơn.

Hiếu biết em không muốn ở nhà , nên gật gù nhắc lại :

− Ờ , cứ như vậy đi, chịu khó đi sớm một tí

Ngừng một chút , anh hỏi thêm :

− Thế còn tối nay thì sao ? Bây giờ thì sao ? Mày có đi làm hay không ?

Vân im lặng không đáp , hình ảnh ông Thọ vẫn còn làm nàng kinh khiếp. Hiếu đứng dậy lại góc nhà nhấc phone gọi cho tiệm Dolnad mà chủ nhân là một người Hoa hồi trước làm chung sở với Hiếu , nói chuyện vài câu rồi anh gác máy rồi trở lại bảo Vân :

− Tối nay nghỉ cũng được người ta chưa cần mày lắm , thật ra thì họ muốn mày đến trước một hôm để học việc nhưng mà thôi đằng nào cũng trể rồi , tối mai bắt đầu làm. Thôi , ta đi ngủ thôi. Nhớ khóa cửa lại.

Vợ chồng Hiếu đứng dậy lên lầu, con bé Mỹ Linh cũng theo lên. Bình thường nó nhốt mình trong phòng riêng học bài hoặc nghe nhạc ít khi xuống nhà dưới. Mẹ nó có ác cảm sẳn với Vân , nhưng nó thì lại dửng dưng , không thành kiến. Thỉnh thoảng lúc rảnh rỗi nó còn tận tình dạy Vân học tiếng Anh.

Mọi người lên lầu rồi, Vân cũng uể oải vào buồng ngủ lấy quần áo đi tắm. Nàng cảm thấy khó chịu vì không có cách nào chứng minh cho cả nhà biết là nàng đã gặp ma thật. Toan bước ra, bổng Vân nghe tiếng con chó nhà hàng xóm gầm gừ ngay sau sân nhà mình, sát

cửa sổ buồng của Vân.
Tay ôm bộ quần áo , Vân nhíu mày lắng nghe rồi thì một phút sau hình như nó chồm và những móng sắt của chân trước gào liên tục vào tường nhà Vân làm nàng càng thêm khó chịu. Gần ba tháng nay, chưa bao giờ Vân thấy nó sang sân nhà mình , dù là sân sau. Nó hiền như cục đất , suốt ngày nằm lừ đừ ngoài hiên nhà bên cạnh bên tay trái nhà Hiếu, bổng dưng tối nay con chó giỡ chứng , Vân đập bàn tay vào tường mấy cái để xua đuổi nó đi chỗ khác. Nhưng chẳng được chỉ trong khoảnh khắc , con chó bắt đầu tru lên trong đêm vắng lặng trong khu dân cư thưa thớt , nghe ai oán đến rợn người. Vì tiếng cào vào vách , tiếng tru thảm thiết cứ đều luôn luôn, rồi chuyển sang tiếng sủa vang , đôi khi như tắt nghẹn. Vân bực bội lắm , nếu nó cứ sủa như thế này thì làm sao cả nhà ngủ được. Nàng định chạy lên nói Hiếu gọi điện thoại sang ông hàng xóm bảo họ nhốt chó lại. Cái ông hàng xóm này kỳ cục quá , tại sao không để chó trong nhà mà lại thả rong ngoài vườn khi đã bước vào muà lạnh.
tay ôm bộ quần áo ngủ, Vân tò mò vén bức màn cửa sổ trông ra sân sau xem tại sao chó sủa , tức thì nàng kinh hải thét lên , buông rơi bộ đồ xuống đất và chạy lao ra ngoài bởi vì khi tấm màn vừa kéo ra thì nàng thấy ông Thọ đã đứng sẳn bên ngoài sát cánh cửa sổ , nhe hàm răng trắng bệch cười với nàng.
Trong lúc Vân bước tới , chỉ có ánh sáng từ trong buồng hắt ra, nàng vẫn thấy rõ khuông mặt xanh xao, cái mặt của ông cười rạng rỡ. Con chó nhà hàng xóm thì cứ lao tới phía ông mà sủa rồi lại lùi xa xa gầm gừ rồi lại chồm tới ynhư xua đuổi tên trộm.
Hiếu từ trên lầu chạy xuống gắt lên :
− Cái gì thế ? cái gì ma la ầm lên thế ?

Vân cũng vừa chạy ra, định lao luôn lên lầu , gặp Hiếu, nàng hổn hển thở và bảo :

− Em...em vừa thấy ông Thọ đứng ở cửa sổ..buồng em. Hèn gì con chó nhà hàng xóm sủa mãi từ nãy đến giờ !

Vợ Hiếu cũng vừa chạy ra xem , uất ức bảo Vân :

− Chó nào sủa ? Từ nãy đến giờ có nghe tiếng chó nào sủa đâu ? Cô này hay nhỉ , lắm chuyện quá. Không để yên cho người ta ngủ , ngày mai cũng phải đi làm nữa chứ !

Hiếu tin rằng em gái mình đang gặp khủng hoảng tinh thần vì một chuyện gì ghê gớm lắm đã xảy ra trong quá khứ ở quê nhà , nên anh dịu dàng nói :

− Anh có nghe tiếng chó sủa đâu ! Con Mỹ Linh nó nói đúng đó , chắc là cô bị tâm thần thiệt rồi. Hay là ngày mai em lấy hẹn đi gặp bác sĩ xem sao.

Vừa nói, Hiếu vừa xâm xâm đi lại bước vào phòng của Vân , Vân lửng tửng đi theo nhưng đứng ở cửa , không dám vào. Hiếu bước vô, vén bức màn cửa sổ trông ra rất lâu, và yên chí là chẳng có gì trước mặt vì trời bên ngoài tối như bưng. Anh bảo Vân tắt hết đèn trong buồng ngủ đi để nhìn ra cho rõ. Anh thấy chẳng có gì ngoài bải đất trống chạy dài tới ven rừng. Trên bải đất trống ấy chỉ có một cái cây khá cao , đứng chơ vơ cách nhà Hiếu khoảng 50 thước. Nay mai công ty xây cất cũng sẽ đốn luôn để cất nhà bán. Hiếu xoè hai bàn tay , và nhún vai bảo Vân :

− Có gì đâu , mày nhìn lại đi. Nhìn lại lần nữa đi , có cái gì đâu !

Vân từ nãy đến giờ vẫn đứng thập thò ngoài cửa , nghe Hiếu gọi , tức quá Vân tiến lại sau lưng anh, trố mắt nhìn ra rồi nhăn mặt phân trần :

− Rõ ràng là ông ấy vừa đứng đó mà , đứng sát cái cửa sổ này này. Em không thể lầm được...Mà..mà...bộ anh không nghe thấy tiếng chó sủa hay sao ? Lạ nhỉ ?

Hiếu bước ra và nhăn mặt bảo :

− Chắc mày nằm mơ chứ gì ?

Vân gắt lên :

− Em đã ngủ đâu mà mơ ? Vừa mới vào phòng , chưa kịp tắm kia mà !

hiếu kết luận :

− Thôi ngủ đi, mai tao với chị mày còn phải đi làm.

Rồi Hiếu lặng lẽ bước lên lầu. Hiếu ra rồi , Vân đứng lặng lẽ nhìn tấm màn cửa sổ , nàng tưởng tượng bất chợt trong đêm ông Thọ sẽ xuất hiện trở lại sau lớp kính và bức màn màu trắng đục.

Khá lâu, Vân mới lấy hết can đảm cuối xuống lượm bộ đồ rớt ở dưới đất sát tường ngay phía dưới cửa sổ, và chạy nhanh qua phòng tắm. Nàng bật hết các ngọn đèn cho căn phòng rực sáng , rồi nhìn ở trong gương, thấy rõ nét lo âu và nhợt nhạt còn đọng lại.

Nữa tiếng sau, Vân trở lại phòng đứng im nghe ngóng , nàng không dám khép cửa , không dám tắt đèn. Thậm chí bật luôn đèn ở trong nhà bếp rồi mới lên giường nằm nghiêng đưa lưng về phía cửa sổ , và trùm mền kín từ đầu đến chân. Vợ Hiếu từ nhà trên càu nhàu đi xuống và tắt hết đèn bếp cho đỡ tốn điện. Vân biết, nhưng đành nằm im. Cũng may , từ đó mọi chuyện đều bình lặng , không có gì xảy ra , con chó không gào , không sủa nữa. Tuy vậy Vân vẫn không ngủ được , Vân có cảm tưởng bên ngoài cửa sổ, hồn ma của ma vẫn lãng vảng với khuôn mặt bóng loáng vẫn đang tựa cửa đợi mình. Khi nhắm mắt lại, khuôn mặt xanh xao của ông với hàm răng trắng

nhợt lại hiện ra rõ mồn một như đang đứng ngay trước mặt Vân. Hồi nhỏ nàng nghe người lớn bảo, những người chết vào giờ linh , hồn không siêu thoát , cứ theo đuổi mãi một người nào đó trên trần gian , hay là...ông Thọ ở vào trường hợp đó ? Nếu thế , thì xui cho Vân quá !

Cả tiếng đồng hồ sau, chắc là đã quá nữa đêm, Vân mới rón rén ngồi dậy đi tiểu, rồi lại trở về nằm trăn trở rất lâu. Có lẽ căn phòng sáng quá khiến nàng ngủ không được , nghĩ thế Vân với tay tắt cả hai ngọn đèn trần , cũng như đèn ngủ ở đầu giường rồi chun vào, cuộn mình trong chăn. Nhưng đèn vừa tắt, thì từ sân sau con chó nhà hàng xóm lại bắt đầu gầm gừ nho nhỏ , rồi hai chân trước lại cào vào bờ tường liên tục nghe rin rít , làm Vân thấy rùn mình ê răng và ghê cả người. Không biết tại sao , Vân đưa hai tay bịt tai lại, nhưng con chó lại tru lên, mỗi lúc một ghê rợn hơn , lát sau lại sủa từng hồi liên tục , và luôn luôn móng sắt lại tiếp tục cào vào bờ tường. Vân lại thót người , run lên bần bật vì biết chắc rằng hồn ông Thọ vừa hiện ra trở lại đằng sau nhà. Tiếng chó sủa lớn quá trong đêm khuya , tại sao cả nhà nàng không ai nghe thấy? Vân chờ đợi mãi mà chẳng thấy Hiếu lên tiếng , chứng tỏ chỉ có mình nàng nghe được , nàng nằm co quắp, ôm cái gối vào lòng, mắt nhắm nghiền lại . Một lúc sau , tiếng chó bổng im lặng, tiếng móng chân cào vào bờ tường cũng im hẳn , Vân nhè nhẹ kéo mép chăn xuống khỏi mặt để thở , nhưng tiếng chó vừa im được một lúc, thì phía sau nhà vang lên tiếng ầm ầm cổ máy xe hơi. Đúng là tiếng xe bus chạy từ từ , đơn độc , cứ lớn dần, lớn dần cho tới khi lướt ngang ngay sang cửa sổ nhà nàng. Nhà nàng ở giữa đồng trống , không thể có con đường có bất cứ xe nào chạy ngang phía sân sau ; Nàng lại run lên bần bật và kéo mền phủ lên

mặt , nhắm mắt lại, nàng hình dung thật rõ chiếc xe bus cứ từ từ tiến tới gần nhà mình , chạy lướt qua, rồi lại quay đầu trở lại. Và ông Thọ ngồi lạnh lùng sau bánh lái , nàng cố trấn tỉnh choàng dậy với tay bật đèn, và ôm cái mền chạy lao ra nhà bếp , rón rén lên lầu. Nàng muốn chui vào ngủ chung với đứa cháu cho đỡ sợ , nhưng giờ này đã quá khuya , không dám đánh thức nó. Dần dà một chút , Vân nằm dài ra sàn nhà, ngay chiếc cửa sổ phòng con Mỹ linh, tung chăn phủ kín lên người.

Sáng hôm sau chuông đồng hồ đánh thức Hiếu dậy lúc 7 giờ như thường lệ , hầu như sáng nào, anh cũng dậy trước vợ , xuống nhà đọc báo , uống cà phê cho tỉnh táo. Anh đẩy cửa bước ra , ngơ ngác thấy Vân nằm co quắp ngay lối đi , anh đứng nhìn một chút, rồi thoáng hiểu ngay là em gái đêm qua không dám ngủ một mình ở dưới nhà. Anh tội nghiệp bước đi nhè nhẹ xuống nhà để khỏi đánh thức Vân , nhưng Vân choàng dậy , ngồi tựa lưng vào vách , tóc xỏa mệt mỏi, và đôi mắt đỏ ngầu , hai mắt nhìn ra cửa sổ.

Trời hãy vẫn còn tối , 7 giờ sáng muà hè, thì nắng đã lên. Nhưng muà đông thì chưa trông rõ cảnh vật. Dưới nhà , Hiếu bật đèn sáng choang , Vân uể oải đứng dậy cầm cái mền bước xuống. Hiếu đã vào buồng tắm khép cửa lại , trên lầu cũng có buồng tắm nhưng gần như Hiếu để dành riêng cho vợ và con gái vì mỗi buổi sáng cả hai đều lục đục trong đó rất lâu.

Vân tiến lại trước cửa phòng mình , đứng tần ngần một chút rồi mới dám bước vô, quăng cái chăn lên giường , nàng nhìn tấm màn cửa sổ , định bụng chờ trời sáng rõ rồi chút nữa mới kéo ra , nàng ra nhà bếp pha cà phê chờ Hiếu. Một lúc sau thì Hiếu từ trong buồng tắm bước ra , tiến lại và hỏi Vân một câu thừa thãi :

− Tối hôm qua mày không dám ngủ một mình dưới nhà phải không ?
Vân mệt mỏi nói :
− Anh Hiếu à , anh có cách nào tối nay đi với em được không ?...Anh không cần phải đến tiệm cà phê làm gì đâu. Anh chỉ đứng chờ xe bus với em thôi , để em xem ông ấy có hiện về lái xe nữa hay không ! Nếu có thì anh cũng lên xe với em chứ một mình em...em không có dám đâu.
Hiếu biết tinh thần em mình đang hỗn loạn , nhưng ngàn lần anh không thể tin được là hồn ma từ Vn sang tận đây để theo đuổi Vân , anh gắt nhẹ :
− Xe bus đâu có chỉ chờ có mình mày , mỗi chuyến cả mấy chục người , không lẽ cái xác chết lại lái được xe đưa cả mấy chục người đi làm ? Mày nói làm sao chứ ?
Vân ngắt lời nhấn mạnh :
− Nhưng mà tối nay anh đi với em ra bến xe được không ?
Hiếu rất muốn chìu em, đồng thời cũng muốn giải quyết một lần cho xong , nhưng anh sợ vợ anh không bằng lòng nên anh chẳng biết trả lời ra sao. Vân đặt tách cà phê , nhìn ra cửa sổ và nói :
− Trời sáng rồi , anh..anh đi với em ra đây , ra đằng sau nhà với em.
Hiếu ngần ngại không muốn ra ngoài, nhưng vì tội nghiệp Vân cả đêm mất ngủ, nên đành đứng dậy nhưng cằn nhằn bảo :
− Đứng trong buồng của mày nhìn ra sân sau cũng được , cần gì phải ra bên ngoài cho lạnh.
Vân giật mạnh tay anh quả quyết :
− Không , anh cứ đi với em , em nói thì anh không có tin đêm hôm qua ông Thọ hiện về ngay sau cửa sổ buồng em nè , con chó nhà bên nó cứ sủa ầm cả lên , rồi nó cào mãi vào trong tường. Đi ! Anh đi

với em đi mà.
Vừa nói , Vân vừa lôi anh lại cửa sau , nàng đẩy cánh cửa sổ bước ra, quên cả cái rét buổi sáng. Hiếu theo sau, rùn mình vì lạnh. Trời chưa sáng hẳn , nhưng nhờ khoảng trống mênh mông phía sau , nên cảnh vật bắt đầu trong rõ. Hiếu bật thêm ngọn đèn máng trước máng hiên sân sau để quan sát cho rõ. Hiếu đứng trên mãnh sân sau, chưa có làm hàng rào , chưa tráng xi măng mà lớp cỏ thì đã chết úa vì lạnh. Bỗng Hiếu trố mắt giựt mình há mồm nhìn trên bức tường nhà mình , ngay cửa sổ phòng Vân quả thật chằng chịt bao nhiêu vết cào như có ai cầm cây đinh cố ý vạch vạch. Nhà mới xây, tường còn nguyên , nên dấu cào càng rõ. Vân lay vai Hiếu và kinh hãi nói :
− Anh...anh thấy chưa ? Em bảo anh mà , con chó nó cào cả tiếng đồng hồ ấy.
Rồi nàng hốt hoảng chỉ tay và nói lớn hơn :
− Đây..đây này..Anh coi này...dấu chân người đứng ngay sau cửa sổ nhìn vào buồng ngủ của em , rõ ràng là dấu giày còn in lại vì chỗ đất mềm. Sân này từ trước tới giờ đâu có ai lai vãng tới. Tối hôm qua mà anh..anh ở dưới phòng em thì anh mới thấy sợ , em phải chạy lên lầu là vì thế ấy.
Hiếu cũng vừa nhận ra dấu giày đàn ông quay mũi vào hướng buồng Vân, làm anh bắt đầu đổi thái độ. Một cảm rờn rợn bất chợt lan vào toàn cơ thể anh , anh im lặng quay đầu nhìn sang nhà hàng xóm có con chó quanh năm hiền lành , rồi anh kéo tay Vân ra hiệu bảo vào nhà khép cửa lại.
Anh đi ra sân trước dáo dác nhìn , con chó hàng xóm đã nằm lặng yên trước hiên không có một dấu hiệu nào chứng tỏ đêm qua nó đã gặp ma. Anh bảo Vân :

− hay là kẻ trộm nó rình nhà mình ?
Vân lắc đầu :
− Đằng sau nhà mình là bải đất trống , trộm nào dám đứng khơi khơi giữa bãi đất trống mà rình ?
Hiếu cũng đã nghĩ đến điều ấy , nhưng anh vẫn cố nêu ra một giả thiết để tự an ủi mà thôi. Vào nhà , anh ngồi ở bàn ăn , hai mắt đăm chiêu suy nghĩ. Vân rót cà phê cho anh, rồi bưng lại đặt trước mặt , Hiếu hỏi :
− Cái ông Thọ mà mày bảo là hiện hồn về đó , lúc còn sống ông ấy có..ông ấy có..có dính dáng gì đến mày không ? Tại sao lại hiện về để chọc ghẹo mày?
Vân kéo ghế ngồi và lại tỉ mỉ kể hết diễn tiến mọi chi tiết cho Hiếu nghe, chỉ khác một điều là lần này nàng kể phấn khởi hơn bởi vì Hiếu đã chăm chú lắng nghe không xem thường câu chuyện của nàng như tối hôm qua. Nàng kết luận :
− Tối nay anh chịu khó ra đón xe bus với em được không anh?
Hiếu gật đầu đáp :
− Ừ , để tối nay tao đi với mày , nhưng tao dặn mày để xíu nữa chị mày dậy , đừng có nói gì cả. Bả nhát lắm , biết là có ma thật , chị mày có thể đứng tim chết đó.
Vân gật đầu mặc dầu trong lòng rất ấm ức , vì rõ ràng bà chị dâu cho là Vân bịa đặt , chị cứ yên chí cho là Vân lấy cớ để nghỉ ở nhà để khỏi phải đi làm. trong lúc tức tối , Vân chỉ mong cho hồn ma hiện về cho bà chị dâu gặp một lần để bả tởn. vân đứng dậy và nói :
− Thôi , anh chuẩn bị đi làm đi , em phải đi ngủ một giấc đây , mất ngủ một đêm mệt quá. Định vào ngủ chung với cháu Mỹ Linh nhưng mà lại sợ làm mất giấc ngủ của nó , em đành phải nằm ở ngoài hành

lang ấy.
Hiếu trầm ngâm không nói gì nữa , Vân nhìn anh tha thiết hỏi :
− Ừm..em..em gọi phone về VN được không anh ?
Hiếu bưng tách cà phê chưa kịp uống ngạc nhiên đáp :
− Được chứ , nhưng mà mày gọi cho ai ?
− Gọi cho gia đình ông Thọ ấy mà , ông ấy ở với một ông anh ruột , em bảo là người ta làm lễ cầu siêu , tại vì ông Thọ không vợ , không con cho nên không có ai cúng kiến cả.
Hiếu uống một ngụm cà phê rồi gật đầu bảo :
− Ừ tùy mày vậy , lát nữa tao đi làm thì mày gọi.
Vân hài lòng đứng dậy , anh em thương nhau nhưng vớ phải bà chị dâu khó chịu , thành ra bất cứ việc gì muốn làm , Vân vẫn cứ phải đắn đo. Nàng bước vào phòng tắm , bao nhiêu nỗi kinh sợ đêm qua , giờ này khi trời sáng đã giảm hẳn. nàng đánh răng rửa mặt, rồi cởi quần áo vào bồn tắm xối nước nóng cho đỡ mệt mõi , rồi nàng vào buồng khép cửa lại lên giường ngủ. Ngoài nhà vợ chồng Hiếu và con gái lục đục một lúc rồi khóa cửa đi ra trả lại sự vắng lặng một mình cho Vân ở nhà. Nàng cần phải ngủ một giấc dài, đêm nay mới có thể thức trắng làm việc ở tiệm cà phê.
Vân ngủ được mấy tiếng đồng hồ thì choàng tỉnh dậy giữa căn nhà vắng vẻ , ngẩm nghỉ mấy giây mới nhớ lại trọn vẹn câu chuyện đêm qua vào lúc thấy ông Thọ mặt sáp ngồi trên xe bus cho đến những âm thanh hỗn độn ở sau nhà : tiếng chó sủa , tiếng cào vào tường , tiếng xe bus chạy. Tất cả uà trở về rất nhanh trong trí nhớ của nàng. Tuy nhiên , nhìn qua màn cửa sổ , nàng thấy trời đã rực nắng nên cái cảm giác run sợ không còn đè nặng như đêm qua , nhìn đồng hồ trên bàn thấy cũng quá trưa , Vân choàng dậy, định ra rửa mặt rồi nấu

cơm , chui ra khỏi tấm chăn dày, Vân thấy rùn mình vì lạnh , nàng mặc vội cái áo khoác rồi lại kéo rộng tấm màn cửa sổ cho căn phòng thêm ánh sáng.

Màn vừa kéo ra, nàng hãi hùng kêu lên , và bước lùi lại mấy bước. Trên bãi đất mênh mông trước mặt , cách nhà nàng khoảng 50 thước , trơ trọi một cây thông khá cao giờ này lá đã rụng gần hết. Một người đàn ông đứng dựa gốc cây miệng ngậm điếu thuốc khói bay nhè nhẹ, đăm đăm nhìn vào cửa sổ buồng ngủ của Vân. Mặc dù khoảng cách khá xa, Vân cũng vẫn nhận ra ngay đó là ông Thọ với cái dáng quen thuộc không thể lầm lẫn được . Vừa thấy Vân , nghĩa là khi Vân vừa kéo màn cửa , ông liền quay lừng lửng bỏ đi về phía bìa rừng và mất hút trong đó .

Vân để bàn tay lên ngực để trấn tỉnh , nàng không dám kéo màn lại nữa. Nàng chạy ra nhà ngoài kiểm soát lại xem cửa chính đã đóng kín và gài then trong chưa , đồng thời nhà có bao nhiêu cửa sổ ,Vân kéo màn mở tung ra hết , nàng nghĩ hồn ma luôn luôn sợ ánh sáng , cho nên chiều nay khi Hiếu đi làm về, nàng sẽ đòi Hiếu thay cái bóng đèn thật sáng phía sân sau ngay trên cửa sổ của nàng , rồi từ đây khi ngủ , nàng sẽ không kéo màn lại nữa. Nàng đứng ở bàn ăn đờ đẩn suy nghĩ , tim vẫn còn đập thình thịch , căn nhà vắng lặng lạ thường , không một tiếng động nhỏ làm nàng cảm thấy rờn rợn như sống một mình giữa lâu đài hoang.

Nàng vào phòng khách, bật ti vi lên cho đỡ trống trãi rồi qua phòng tắm rửa mặt. Nhìn đồng hồ thấy mới khoảng 1 giờ trưa nàng lưỡng lự toan gọi điện thoại về Vn, nhưng lại đổi ý hoãn đến chiều , chờ Hiếu về để Hiếu cùng nghe rõ câu chuyện. Một mặt Vân sẽ bảo người nhà cầu siêu cho ông Thọ, một mặt nàng sẽ yêu cầu bảo họ

gởi qua cho nàng một bức hình của ông để mang lên chùa. Phải chấm dứt tình trạng này, chứ nếu kéo dài , thì nàng không thể làm ăn gì được . Đôi mắt vẫn còn cay, Vân đứng trước bồn rửa mặt , cuối xuống vặn nước nàng nhắm mắt lại vộc thật nhiều nước đắp lên mặt cho tỉnh. Đang lau mặt thì nàng ngạc nhiên khựng lại vì chợt ngửi thấy mùi thuốc lá thoang thoảng trong phòng , nàng nhíu mày đứng yên , hít hít mấy cái và càng thấy rõ mùi thuốc lá bao phủ nặng nề hơn. Hiếu đi làm mới về bất ngờ chăng ? Chắc là không ! Bởi dù Hiếu có về thì Hiếu cũng đâu có hút thuốc , anh bỏ thuốc đã lâu. Mấy cái gạt tàn chỉ còn giữ lại trong tủ làm kỷ niệm. Nhà này không có ai hút thuốc , sao lại có mùi khói bay trong nhà ? Vân máng cái khăn lên và cất tiếng hỏi lớn :

− Anh về đấy hả anh Hiếu ?

Cùng với câu hỏi ấy , Vân bước sang phòng khách , nàng kinh hãi đến rợn người vì ở bàn salon , trên chiếc gạt tàn bằng thủy tinh , có điếu thuốc đang cháy giở , khói bốc thành sợi bay lên cao. Vân đứng chết cứng tại chỗ , trố mắt nhìn , bên cạnh cái gạt tàn còn có gói thuốc Mai mà đã hơn một năm nay Vân mới nhìn lại. Tim đập thình thịch , Vân đưa mắt nhìn quanh , ngó xuống bếp và ngước lên lầu , nàng biết hồn ma ông Thọ đang có mặt trong căn nhà với một điếu thuốc nội hóa mà xưa kia ông vẫn hút khi lái xe bus .

Dường như có tiếng bước chân trên lầu , nàng im lặng láng nghe thì không thấy gì nữa. Căn nhà chìm trong im lặng mênh mông , không một tiếng động nào. Đứng một lúc , lấy lại phần nào bình tĩnh , Vân tiến lại góc nhà , chỗ máng điện thoại để gọi vào sở báo tin cho Hiếu biết. Nàng dự định điện thoại cho Hiếu xong thì nàng sẽ ra phố đông người hoặc vào một shopping center nào đó đi thơ thẩn ,chứ không

dám ở nhà một mình , 5 giờ chiều cả nhà về thì Vân mới về.
Vân đứng bên cạnh cái phone màu đen máng trên vách mở cuốn sổ tìm số của Hiếu , nhưng còn đang lật từng trang thì điện thoại bổng reo vang làm nàng giật nẩy người , đánh rơi cuốn sổ điện thoại xuống chân. Nàng trấn tỉnh ngay, đặt bàn tay lên ngực và thở phào vì đoán là Hiếu gọi về. Ban ngày cả nhà đi làm hết, đâu có ai gọi vào giờ này ? Chắc chắn chỉ có Hiếu hoặc con bé Mỹ Linh mà thôi. Nàng nhấc ống nghe , áp vào tay vừa nói " Hello " thì từ phía đầu giây bên kia vang lên một giọng nói rất mơ hồ lẫn trong tiếng gió thổi như vọng từ cõi xa xăm nào về....
− Chào cô Vân , tôi là Thọ đây , Thọ xe bus đây !
Vân thét lên, buông rơi chiếc điện thoại xuống bàn và bỏ chạy ra sân nhà , nàng xuống hẳn lề đường , mặt tái mét , đưa mắt nhìn ra trước sân và hai bên nhà hàng xóm. Con chó nhà bên cạnh vẫn nằm lừ đừ trước cửa dưới ánh nắng khô lạnh. Sực nhớ ra mình đang mặc đồ ngủ , hơi giá thấm nhanh qua lớp vải nội hóa. Vân lại trở vào, rón rén mở cửa , mắt mở trừng trừng , nhìn tứ phía căn nhà nàng cư ngụ đã 3 tháng hôm nay biến thành một cõi âm hồn lạnh lẽo mà nàng cảm nhận được trong không gian. Nàng muốn gọi phone cho Hiếu , nhưng cứ đứng nhìn cái điện thoại mà kinh hãi , chỉ sợ đến gần thì hồn ma ông Thọ lại từ thế giới bên kia kêu về.
Nàng mon men đi vào phòng , dáo giác ngó quanh , rồi thay bộ quần jean áo thun, rồi nàng qua buồn tắm lấy cái Jacket dày vẫn máng trong đó. Nhưng lạ quá , cái áo khoác ấy chỉ máng lên một cái đinh nhỏ sau cánh cửa mà nàng giật mãi không ra , như có bàn tay ai giữ lại. Vân dùng hết sức , kéo thật mạnh cái đinh sút luôn , làm nàng ngã té. Vân lồm cồm đứng dậy cầm cái jacket chạy luôn ra sân.

Buổi chiều vợ chồng Hiếu về tới nhà đã thấy Vân đứng chờ ngoài sân. Trời muà đông âm u gần như đã 7 - 8 giờ tối. Nhìn nét mặt xanh xám và cặp mắt lạc thần của em , Hiếu ưu tư hỏi :

− Sao giờ này không ngủ , ra đứng đây làm gì cho lạnh ?

Chờ vợ Hiếu vào nhà trước , Vân mới níu cánh tay anh và vắn tắt kể :

− Anh Hiếu ơi , hồn ma ông Thọ đan gở trong nhà mình từ sáng tới giờ đó. Em đang ở trong buồng tắm thì ngửi thấy mùi thuốc lá. Em chạy ra không thây ai mà lại thấy điếu thuốc cháy dỡ trên tàn , bên cạnh điếu thuốc Mai. Ghê nhất là lúc em tính gọi phone vào sở cho anh thì em nghe tiếng ở trong phone , nhất ra thì chính là tiếng của ông ấy. Giọng ông ấy nghe...nghe ghê lắm , nghe kỳ lắm..em sợ quá..em sợ lắm anh ơi..em..em ở nhà một mình chắc em chết mất...

Giọng Vân cực kỳ thảm nảo khiến Hiếu đứng yên tại chỗ , đăm đăm nhìn xuống chân ngẫm nghĩ không biết giải quyết bằng cách nào để giúp em. Những điều Vân vừa kể như ông Thọ hiện về hút thuốc , và nhất là điện thoại cho Vân thì Hiếu chưa tin hẳn. Tin làm sao được ? Y như trong phim ảnh , hay là em gái mình bị loạn trí thật rồi ? Cũng không phải , dấu chân người và những dấu vết cào trên vách tường sau nhà Hiếu rõ ràng là điều có thật mà sáng nay chính anh đã tận mắt chứng kiến.

Muốn kiểm lại cho chắc , Hiếu không vào nhà vội , anh kéo Vân vòng ra hông nhà và ra phía sau . Dấu chân người đứng sát cửa sổ và những vết cào chằng chịt trên tường vẫn còn nguyên vẹn. Vân bảo :

− Anh..anh thay cho em cái đèn thật sáng ngoài này được không ? Ma bao giờ cũng sợ sáng cả.

Hiếu vừa bước vòng về phía trước vừa nói :

− Tạm thời mày sợ thì nằm chung với con Mỹ Linh. Nhưng mà mày có ngủ ở nhà đâu mà mày sợ ? Mày làm ban đêm mà ! Lát nữa tao đi với mày ra đón xe bus.

Giờ này thì Vân không phải chỉ sợ ông Thọ ngồi trên xe bus , mà chỗ nào hình như cũng có ông theo bước chân nàng. Hai người vừa tới cửa trước thì vợ Hiếu cũng vừa từ phía trong nhà bước ra , mặt hầm hầm nhìn Vân mắng lớn :

− Cô ở nhà làm gì mà phòng tắm bừa bãi như thế này ? Thủy tinh vỡ đầy trong ấy mà không quét dọn gì cả , rủi ai đạp vào thì sao ? Rồi bao nhiêu chai lọ lăn lông lốc ở trong buồng tắm ấy , cô để yên được à ? Muốn vào đây thì phải gọn ghẽ chứ.

Vân cuối đầu nén tiếng thở dài , Hiếu không biết giải thích thế nào với vợ để bênh em gái , bèn dịu dàng bảo Vân :

− Vào quét đi, quét rồi lấy máy hút bụi hút lại cho thật kỹ đi. Vân vô buồng tắm rồi , vợ Hiếu đứng ở bếp chống nạnh nhìn quanh rồi chán nản nói :

− Um...ở nhà cả ngày mà bếp núc lạnh tanh như thế này. Không nấu được hộ nồi cơm. Chán thật !

Hiếu nghe vợ cằn nhằn em gái một cách oan ức , nhưng anh không biết nói sao , anh không muốn vợ biết rằng chính anh cũng đã bắt đầu tin những điều Vân kể , anh tò mò đứng ở trước cửa buồng tắm nhìn vào , Vân đang khom người quét những mãnh thủy tinh , vội đứng dậy và thì thầm kể :

− Em thấy tình hình ghê rợn lắm rồi , em..em chịu không nổi , anh phải làm cách nào giúp em. Trưa nay , em ngủ có khoảng ba tiếng đồng hồ. ban ngày nên em cũng đỡ sợ , ngủ dậy em vén màn cửa sổ thì không ngờ em lại thấy ông ấy. Đêm qua thì ông ấy đứng sát cửa

sổ , trưa nay thì ông ấy đứng xa xa dưới gốc cây, chỗ cái bãi đất trống kia kià..Anh có biết cây đó là..là cái cây gì không ? Đó đó cái cây đó đó , anh qua buồng em mà coi.
Rồi thấy em, ông ấy bỏ vào rừng. trời đất ơi , em mệt quá vì thiếu ngủ, mới vào buồng tắm vộc nước đắp vào mặt, ai ngờ mở mắt ra thì ngửi thấy mùi thuốc lá , chạy ra phòng khách thì thấy điếu thuốc đang cháy dỡ. Em chưa đứng tim mà chết là may đấy. Vào phòng tắm để lấy cái áo jacket thì có người giữ lại không cho em lấy. lôi mãi thì cái đinh nó tuột ra làm em ngã lăn vào buồng tắm suýt gãy xương sống.
..mà..mà lạ quá..cái ly thủy tinh này múc nước xúc miệng thường ngày nó nằm cạnh cái bàn rửa mặt, sao hôm nay nó nằm cạnh cái bồn tắm ? rớt xuống vỡ tung ra , em..em chả hiểu ra làm sao hết. Rùng rợn nhất là lúc em nghe tiếng ông ấy trong điện thoại. Từ nay....từ nay chắc em không dám nhấc điện thoại nữa đâu.
Hiếu chỉ nghe em kể cũng thấy rùn mình , lạnh buốt xương sống , mặc dù toàn những chuyện lạ lùng đầy tính hoang đường , anh bảo Vân quét dọn. Một mình vào buồng ngủ của Vân, đứng nhìn qua cửa sổ. trời đã tối xẩm , ngoài khu đất hoang, cảnh tượng thê lương như bải tha ma không một bóng người , không một chút ánh sáng vì nhà Hiếu ở dãy cuối cùng. Hiếu kéo màn cửa sổ lại , rồi trở qua buồng tắm và hỏi Vân :
− Ông Thọ lúc còn sống theo đạo gì ?
Vân vừa quét vừa đáp :
− Dạ..hình như đạo Phật
hiếu bảo :
− ở Toronto có nhiều chuà VN lắm , hay là mày nhờ chuà làm lễ cầu

siêu cho ông ấy.
Vân hăm hở đồng ý ngay :
− Vâng , em cũng định như vậy. Thứ bảy này nhờ anh đưa em đến chuà , chuà nào cũng được. Nhưng mà trước mắt phải giải quyết ngay chứ..để thế này đâu có được. Từ đây đến thứ bảy còn lâu quá .
Hiếu nhìn em gái tội nghiệp nói :
− Giải quyết cách nào bây giờ ? Chính tao cũng không biết. À , mà mày gọi điện thoại về Vn chưa ? Bảo người nhà ông ấy gửi gấp gấp hình ông ấy sang đây để mày mang lên chuà.
Vân mệt mỏi đáp :
− Trời ơi, em chưa gọi , bao nhiêu chuyện dồn dập xảy ra , em chẳng còn tâm trí nào để nhớ là điện thoại về Vn , thôi hay là để sáng mai vậy.
Vân vừa dứt lời thì con bé Mỹ Linh cũng vừa về tới đẩy cửa bước vào , cất tiếng chào bố mẹ rồi đi thẳng lên lầu vào buồng riêng. Nó thay quần áo xong , xuống nhà chuẩn bị ăn cơm, thấy mẹ đứng nấu bếp , nó vô tình hỏi :
− Ủa , cô Vân ở nhà không nấu hay sao mẹ ?
Vợ Hiếu được dịp than :
− Chả biết làm gì cả ngày ở nhà mà bừa bải như bải rác , không dọn dẹp , cũng chả nấu nướng.
Những câu nhiếc móc ấy Vân đều nghe rõ cả vì vợ Hiếu cố ý nói lớn , nhưng nàng lờ đi vì đã có lời dặn của Hiếu , nàng dọn xong buồng tắm , treo tấm màn nylon lên thì nghe tiếng Hiếu gọi ra ăn cơm. Ít có gia đình nào chị dâu em chồng hoà thuận với nhau , nhất là trong hoàn cảnh của vợ Hiếu và Vân hôm nay. Hai chị em ngồi đối diện nhau không ai nói lời nào. Con bé Mỹ Linh vốn tính hồn nhiên , tươi

cười hỏi Vân :

− Tối nay cô có đi làm không ? Coi chừng cô lại gặp ma trên xe bus đó nha !

Vân chưa kịp đáp thì Hiếu lên tiếng :

− Ừm...lát nữa ba sẽ đi với cô Vân ra trạm xe , chờ cô lên xe xong thì ba mới về.

Lập tức vợ Hiếu đặt bát và gắt lên :

− Ơ hay ! Tại sao phải như thế ? Không lẽ đêm nào cũng đưa từ nhà ra bến xe à ? Thế thì ở nhà cho rồi , đi làm làm cái gì ? Đi làm mà phiền người khác thì nghĩ phức cho rồi .

Hiếu gắng nhẫn nhục phân trần :

− Anh đi với cô ấy tối nay thôi, để xem ông lái xe bus là ai mà con Vân nó sợ ?

Mỹ Linh chen vào :

− Ba cho con đi theo luôn đi , để xem ông ấy có phải là ma không nhá ?

Vợ Hiếu quát lên :

− Thôi thôi , vẽ chuyện , không có đi dâu hết á , ăn xong lên phòng học bài đi.

Hiếu bực mình chịu không nổi , lạnh lùng bảo vợ :

− Em cũng nên đi với anh , và con nữa. Đi ra xem ông tài xế xe bus là ai ? Người hay là ma ?

Vợ Hiếu quẳng đôi đũa xuống bàn mà gắt :

− Cái gì ? Hóa ra là anh cũng tin là ông Thọ chết ở Vn , rồi bây giờ sang đây lái xe bus à ? Đúng là mê ngủ ! Ma nào mà đi xa vậy ? Anh em giống hệt nhau, tin vớ tin vẩn chuyện dị đoan.

Hiếu cải :

− Không gặp thì làm sao mà biết được ? Lát nữa anh ra xem sao ?
Con bé Mỹ Linh nhìn bố dè dặt nhắc lại :
− Um...con đi được không ba ?
Hiếu gật đầu :
− Ừ , con đi với ba xem cô Vân nói thật hay là chỉ tưởng tượng ?
Vợ Hiếu bực mình bỏ dỡ bửa cơm , đứng dậy bước vào buồng tắm , rồi lên lầu. Con bé Mỹ Linh đưa mắt nhìn theo mẹ một lúc rồi quay lại Hiếu , nó tò mò hỏi :
− À.... Bộ ma cũng lái được xe hả ba ?
Hiếu gật đầu giải thích :
− Ma là hồn người chết con ạ. Tuy xác chết , nhưng hồn không chết. Có nhiều điều người sống làm không được , nhưng hồn ma nó làm được. Huống chi là lái xe thì quá dễ.
Cơm nước xong, hai cô cháu xuống dọn dẹp để Vân chuẩn bị đi làm. Nàng hồi hộp lắm. Nhưng có hai cha con Hiếu đi theo , nàng cũng đỡ sợ. Nàng tự đặt ra trong đầu hai trường hợp sẽ xảy ra : Nếu lát nữa ông Thọ lái xe thật thì nàng có leo lên xe hay không ? Mà nếu tài xế không phải là ông Thọ , hai cha con trở về không , thì cả nhà sẽ khổ với sự đay nghiến của vợ Hiếu. Lúc đó nàng sẽ ăn nói làm sao với bà chị dâu khó tính ?
Trong lúc Vân rửa chén , thì Hiếu lên lầu nói chuyện với vợ , vợ Hiếu bây giờ đâm ra bực chồng hơn cả bực Vân , bởi lẽ Hiếu tỏ ra tin chuyện ma vô lý của em gái , Hiếu biết thế , nên phải tìm cách vuốt , anh giả vờ nói theo ý của vợ :
− Em à , anh thấy là cả em cũng nên đi với anh ra trạm xe bus , biết đâu con Vân nó lấy cớ là sợ ma , nó ở nhà không chịu đi làm đúng như em nói ? Mình ra tận nơi chứng kiến , nó sẽ hết đường chối cãi

em thấy không ? Chính vì vậy anh mới quyết định ra trạm xe với nó chỉ một lần thôi , từ mai nó không bịa đặt chuyện được nữa. Em đi với anh đi, em đi với anh để xem nó ăn nói ra làm sao ?
Vợ Hiếu thấy chồng có lý , chị ngẫm nghĩ một chút rồi nói :
− Đi thì đi , thời buổi này mà nói chuyện gặp ma , nghe chán thật.
Hiếu vuốt theo :
− Chả hiểu con bé nó bị khủng hoảng cái gì mà sinh ra lẩn thẩn như vậy ?
Anh quay bước xuống nhà , mà lòng nặng trĩu. Nổi lo âu dùm cho em gái , anh mong mỏi là mọi chuyện êm xui. Vân từ nay đi làm đều đặn để vợ anh cảm thấy thoải mái hơn.
Đúng 8 giờ rưỡi , bốn người nai nịch quần áo muà đông , bước ra khỏi nhà để lên đường đi gặp...ma. Vợ Hiếu mặc jacket dày lặng lẽ theo chồng , không nói lời nào. Vợ Hiếu khóa cửa , rồi cả nhà cắm đầu cùng rảo bước. Hiếu định lái xe, nhưng vợ Hiếu và con bé Mỹ Linh đều đòi đi bộ vì quảng đường không xa lắm. Vợ Hiếu lúc này hơi lên cân , nên thấy có dịp đi bộ để tập thể dục , đòi đi ngay. Trời rét căm căm , mà gióo lại rít từng cơn qua cánh đồng trống , như hắt hơi lạnh vào bốn người. Hiếu và vợ đi trước rầm rì nói chuyện. Hai cô cháu lặng lẽ đi sau.
Vân kiểm điểm lại bao nhiêu nổi kinh sợ xảy đến dồn dập trong ngày hôm nay. Nàng thầm nguyện trong đầu :
− Ông Thọ ơi , lúc sống ông là người thân của tôi , ông sống khôn thác thiên , xin đừng hiện về làm tôi sợ. Tôi hứa sẽ đặt bài vị ông trong chuà mà.
15 phút sau thì ra tới con lộ chính , trạm xe không có ai. Cả bốn người đứng khuất hẳn vào trong nhà lồng kiếng chờ đợi . Vân hồi

hộp lắm , để đỡ sốt ruột , nàng hỏi Hiếu :

− Bộ..bộ anh không nhớ mặt ông Thọ hay sao ?

Hiếu lắc đầu nói :

− Không ! Cứ như mày kể thì hồi trước muốn đi lính ít khi về nhà. Sau 75 thì ông ấy về nhà , tao vượt biên rồi còn đâu. Gặp thì chắc là cũng nhớ , nhưng bây giờ thì tao không có hình dung được mặt mũi ổng ra làm sao.

Vợ Hiếu ngồi trên ghế băng , không nói gì , mặc dù chị vẫn nhớ mặt ông Thọ. Hiếu chưa nói xong dứt câu, thì Mỹ Linh đứng bên cạnh lên tiếng :

− Ơ...Xe tới kìa ba !

Cả Hiếu và Vân cùng hồi hộp quay về hướng xe bus đang từ từ chạy đến. Vợ Hiếu còn hồi hộp hơn bởi chị mong cái giây phút này để cười vào mặt cô em chồng. Bốn người đứng thành một hàng, không ai nói một lời nào. Dưới ánh đèn đường chiếu qua làn hơi sương ảo ảo. Chiếc xe màu xám hiện ra như bóng dáng một con quái vật khổng lồ đang ám ảnh tâm trí của Vân. Nàng nín thở đăm đăm nhìn và thầm nhắc lại câu nói lúc nãy :

− Ông Thọ ơi ! ông sống khôn thác thiên , xin đừng hiện về làm tôi sợ.

Hình như xe trống , không có khách. Tới gần trạm , xe giảm tốc độ, và tấp vô lề và dừng hẳn lại. Vợ chồng Hiếu , Vân và Mỹ Linh , cả bốn người cùng căng thẳng , trố mắt chờ đợi. Rồi cánh cửa xe bus mở toang , người tài xế quay đầu nhìn ra bằng ánh mắt dửng dưng. Vân cứ đứng yên như pho tượng tại chỗ , khiến Hiếu phải đẩy lưng nàng, giục nàng bước lên. ông tài xế chỉ là một người đàn ông Canada bình thường , mặc đồng phục , tay cầm sẳn tờ giấy jo- en -

phơ để trao cho khách theo thói quen. Hiếu mừng lắm , anh thở phào như trút được gánh nặng ngàn cân , nhưng phải làm bộ mắng Vân để làm vợ vui lòng :

− Mày thấy chưa , chỉ trông gà hóa cuốc . Thôi , đi làm đi ! Sáng mai về gặp lại .

Con bé Mỹ Linh hỏi nhỏ Hiếu :

− Ông này đó hả ba ? Cô Vân nói ông này là ma đó hả ba ?

Vợ Hiếu cười khẩy bảo con :

− Hứ , ông này mà cô mày bảo ma, thì mỗi ngày tao gặp đến cả trăm con ma , ma đầy đường.

Hiếu nhún vai , bảo vợ :

− Nhưng mà mình có ra tận nơi thì con Vân nhà mình nó mới hết đường chối cãi. Thôi , thế là yên chí , đi về ngủ.

Vân bước lên, tìm chỗ ngồi tuốt phía sau , nàng vừa vui mừng , vừa hồi hộp. Mắt cứ dán chặt vào lưng ông tài xế , nàng tin vào lời thầm khẩn của nàng với hồn ma ông Thọ đã khuất. ông không hiện về làm nàng kinh sợ nữa. Hy vọng từ nay , Vân thoát nạn. Dầu sao , nàng cũng sẽ làm lễ cầu siêu cho ông và đặt hình ôn gtrên chùa thường xuyên. Hành khách trên xe thưa thớt chưa tới 10 người , Vân quan sát từng khuôn mặt đàn ông , nàng an tâm thở phào nhẹ nhõm.

Dưới lề đường , chờ cho xe đóng cửa và lăn bánh , vợ chồng Hiếu mới an tâm trở về , vợ Hiếu bắt đầu lên mặt trách chồng :

− Đã nói là nó làm bộ mà anh đâu có tin , anh bây giờ chỉ tin em gái anh thôi , còn em nói cái gì anh chả tin .

Hiếu biết là Vân không tưởng tượng bởi bao nhiêu việc đã xảy ra trong nhà anh từ tối hôm qua đến giờ , nhưng anh không muốn vợ biết , nên đành phải xuống nước :

− Anh đã nói rồi , mình ra đây là để nhìn tận mắt cho nó hết cãi.
Vợ Hiếu vẫn chưa buông tha :
− Em có tiếc cái công ra đây đâu. Nhưng tức là nó nói cái gì anh cũng nghe , chuyện vô lý đến thế , anh không mắng vào mặt nó , mà lại có vẻ siêu lòng nghe theo nó.
Hiếu không nói nữa , lặng lẽ đi bên vợ con , vì anh biết có phân trần thì vợ anh cũng không tin , bởi vốn đã có thành kiến với Vân . Con bé Mỹ Linh góp ý :
− Um... Con chắc là cô Vân bị ám ảnh vì ở nhà coi tivi nhiều quá !
Vợ Hiếu bắt ngay nhận xét ấy để nhắc lại :
− Chứ còn gì nữa ! Tao đã nói rồi mà. Chỉ có mình ba mày tin là có ma chứ chuyện vô lý như thế , đứa con nít nó cũng chả nghe nữa.
Về đến nhà vợ Hiếu bước lên mở cửa , mặt vẫn còn hầm hầm. Hiếu và con gái đứng dưới sân. Con bé nó đòi Hiếu thứ bảy này chở ra Toronto dự tiệc sinh nhật con bạn.
Hiếu gật đầu bảo :
− Ừ cũng được , đằng nào ba cũng đưa cô Vân lên chùa.
Vợ Hiếu đẩy rộng cánh cửa bước vào , thò tay bật đèn, và treo xâu chìa khóa lên cái móc trên vách. Bỗng chị nhíu mày bực bội vì nghe trong phòng tắm có tiếng nước chảy , và đèn còn để sáng. Phòng tắm dưới nhà thì chỉ có mình Vân xài , như vậy trước khi đi , Vân đã quên tắt đèn và tắt nước. Chị uất ức đi nhanh vào và nghiến răng nghĩ đến sự bất cẩn của Vân để tốn tiền điện , tiền nước một cách phí phạm , nhiều lần chị đã nhắc mà bửa nay Vân vẫn quên.
Đứng trước cửa buồng tắm , chị lại càng bực hơn vì Vân chỉ quên tắt vòi nước nóng ở bồn rửa mặt , nước đã xả ra cả nữa tiếng đồng hồ nên hơi nước bốc lên mờ mịt che kín khắp phòng , chị vói tay lấy cái

khăn tắm khua đi khua lại trước mắt mới thấy đường mà bước vào. Chị mò mẩm vặn chặt vòi nước nóng , rồi đưa khăn lau sạch lớp hơi nước phủ dày đặc tấm gương soi trước mặt. Chị thở phào , và ngẩng lên nhìn trong gương. Bổng chị thét lớn , buông cái khăn và ngã bật ngữa ra phía sau , té lăn vào buồng tắm là bởi vì khi nhìn vào trong gương , chị không thấy mặt mình mà chỉ thấy khuôn mặt sáp bóng loáng trắng bệch của ông Thọ.

Hết

Nguyễn Ngọc Ngạn

Chuyện Cũ

Đời người, ai cũng có những kỷ niệm, đau thương hay hạnh phúc. Kỷ niệm đôi khi chỉ thoáng qua, mờ nhạt như áng mây bay ngang bầu trời, để lại chút hình ảnh bâng khuâng. Nhưng cũng có khi hết sức sâu đậm, đến nỗi có thể coi là một biến cố, khả dĩ tạo thành khúc rẽ quan trọng cho cuộc đời. Đó là trường hợp của tôi với câu chuyện xảy ra hơn 20 năm về trước mà giờ này ngồi ghi lại, tôi vẫn thấy hiển hiện như mới hôm qua.

Ngày ấy, miền Nam vừa đổi chủ được 3 năm, tình hình chính trị còn cực kỳ khắt khe. Đã thế, chính sách áp dụng lại không đồng nhất,

mỗi phường mỗi tổ là một lãnh chúa, phát huy sáng kiến mà bức chế nhân dân. Tôi ở trại cải tạo, cầm tờ giấy tha vào giữa năm 78, về trình diện Sở Giáo Dục Thành Phố cho đúng thủ tục, dù biết trước sẽ không được thu nhận trở lại nghề cũ. Không có nghề nghiệp biên chế, tôi chỉ được tạm trú 3 tháng tại Sài Gòn để thu xếp đi vùng kinh tế mới. Thời gian này, miền Nam đang lên cơn sốt về phong trào vượt biên tìm tự do. Những người ở vào hoàn cảnh của tôi, bị công an khu vực theo dõi và hăm dọa thường xuyên thì lại càng nôn nóng kiếm đường bỏ trốn. Những người bạn tù chúng tôi ngày ngày đôn đáo gặp nhau, đề tài chính đem ra bàn bạc chỉ xoay quanh một chuyện duy nhất là vượt biên.

Thời gian trôi qúa nhanh, trong nháy mắt đã hết hạn tạm trú, tôi trở thành kẻ sống lậu không hộ khẩu tại thành phố. Giữa lúc lao đao tuyệt vọng, không biết ngày nào bất ngờ bị bắt lại, thì một hôm em trai tôi giới thiệu cho tôi một đầu cầu qúy giá: đó là ông Ân, một người đàn ông trí thức, tuổi vừa 50, tính tình hiền hoà và đứng đắn. Ông là nhân viên lâu đời của cơ quan viện trợ Hoa Kỳ trước 75, đồng thời góp phần chuyển âm Anh-Pháp cho hãng phim Cosunam ở Sài Gòn. Vì làm ăn chung với em tôi từ sau 75, nên ông có lòng tốt rủ em tôi cùng đi với ông trong chuyến vượt biển bán chính thức vốn dành riêng cho người Hoa đang rầm rộ đăng ký lúc đọ Thông cảm hoàn cảnh bấp bênh của tôi,em tôi giới thiệu tôi với ông, để xem ông có giúp gì được tôi chăng? Đi bán chính thức lúc ấy đắt tiền lắm, vì đang là những đợt đầu. Có người nộp tới 12 hoặc 14 cây vàng, vì phải qua nhiều trung gian. Còn gía trung bình thì ít ra cũng phải 10 lượng một người. Tôi mới ở tù ra, làm gì có số tiền khổng lồ ấy!

Bà xã tôi bận con nhỏ -- khi tôi đi tù thì cháu mới hơn 1 tuổi -- cho

nên chỉ buôn bán vớ vẩn, đủ nuôi con và tiếp tế cho chồng là giỏi lắm rồi. Số vốn ít ỏi của vợ tôi lại cứ vơi dần sau mấy chuyến đi chui bất thành. Con đường bán chính thức mua vé bằng cả chục lượng vàng, là điều vượt qúa sự kỳ vọng của tôi, trừ khi có một phép lạ! Vậy mà phép lạ dường như đang xảy đến!

Hôm ấy, một buổi tối khoảng đầu tháng 11, gia đình em tôi đưa tôi lại quán bò bảy món Duyên Mai bên Chi Lăng, để gặp ông Ân lần đầu tiên. Tôi lúc này đang trốn chui trốn nhủi vì đã hết hạn nộp hộ khẩu từ lâu, phải xoay đủ mọi thứ giấy tờ lao động để qua mặt công an khu vực, nấn ná lưu lại thành phố được ngày nào hay ngày nấy. Khu vực Công giáo tôi cư ngụ lại hay xảy ra những vụ bắt bớ bí mật, vì những tin đồn về các tổ chức Phục Quốc -- cả thật lẫn giả -- làm liên lụy đến khá nhiều người vô can. Trước năm 75, tôi có dạy một ít giờ tại 2 trường tư thục Công giáo là trung học Quang Minh ở nhà thờ Vinh Sơn đường Trần Quốc Toản, và trung học Saint Thomas trên đường Trương Minh Giảng. Nhà thờ Vinh Sơn là nơi phát khởi vụ nổi dậy chống chính quyền đầu tiên, sau 30 tháng 4 năm 75, và linh mục Nguyễn Quang Minh bị bắt ngay sau đó. Cha Vàng ở trường Saint Thomas cũng đã bị bắt, vì nghe đồn bị vu cáo có giấu vũ khí trong khuôn viên trường học. Khi tôi ở trại cải tạo về, công an có gọi tôi ra và thẩm vấn về quan hệ của tôi với hai vị linh mục này. Có thể đó chỉ là những câu hỏi thủ tục về lý lịch, nhưng cũng làm tôi hết sức lo sợ, bởi xã hội không có luật pháp rõ ràng. Một khi công an nghi ngờ, thì sớm muộn gì cũng vào tù. Bởi vậy, tôi càng nôn nóng muốn trốn đi.

Tối hôm ấy, gặp ông Ân ở nhà hàng, tôi bàng hoàng xúc động khi ông cho biết ông sẵn lòng đóng tiền cho vợ chồng tôi đi cùng chuyến với ông và em tôi. Nghĩa là ông cho tôi vay 20 lượng vàng, qua Mỹ đi

làm trả lại. Vợ chồng tôi chỉ cần góp 5 lượng cho đứa con mà thôi! Tôi như người đi trên mây, buồn ngủ gặp chiếu manh, không ngờ đời mình có lúc gặp qúi nhân dễ dàng như thế này! Dĩ nhiên, qua trung gian em trai tôi, ông Ân mới dám tin là tôi sẽ trả ông sau khi đến Hoa Kỳ. Nhưng dù sao đi nữa, việc ông giúp một người xa lạ như tôi, trong hoàn cảnh này, phải coi là một phép lạ mà tôi không mường tượng trước được, nhất là ở thời kỳ gạo châu củi quế năm 78. Bà Ân ngồi cạnh chồng chỉ cười hiền hoà không có ý kiến gị Lúc đó bà 39 tuổi, thua chồng hơn 10 tuổi. Sáu đứa con, đứa nào cũng xinh xắn và ngoan hiền. Sau đó, tôi còn được biết thêm. Ông Ân cho tới 18 người vay tiền đi, tổng cộng là gần 200 lượng vàng!

Những ngày hồi hộp trôi qua rất chậm, tôi nôn nóng chỉ sợ chuyện bất trắc xẩy ra trước khi lên đường. Tôi vẫn hăng hái tham gia công tác thủy lợi tại địa phương, hoặc tự nguyện dạy lớp bổ túc văn hóa ban đêm trong tổ dân phố, để tránh sự chú ý của công an khu vực. Song song với những việc đó, tôi âm thầm mua giấy tờ, lấy tên giả, học nói dăm câu tiếng Hoa, và cuối cùng ra đi vào một ngày cuối năm khi sóng biển đang gầm thét dữ dội ngoài khơi.

Khi những chiếc ghe nhỏ đưa người ra thuyền lớn ở Kiến Hòa, thì một chuyện bất ngờ xảy ra: công an cùng với chủ ghe đọc danh sách lên tầu, và quyết định bỏ lại 17 người đã đóng tiền, trong đó có toàn bộ gia đình em trai tôi gồm 4 người. Em trai tôi là người giới thiệu tôi đi, vậy mà phút chót lại bị Ở lại! Tôi lên tầu, hết sức hoang mang, ngờ ngợ linh cảm trước là sẽ có chuyện chẳng lành trên cuộc hành trình đầy sóng gió sắp tới. Tầu đi bán chính thức chỉ được một lợi thế là không sợ bị bắt ở bến hẹn, nhưng luôn luôn chở qúa trọng tải, có chuyến vừa ra tới cửa biển đã chìm. Chiếc thuyền gỗ tôi đi nom rất

mong manh, mà chủ tầu và công an chất lên tới hơn 300 người, cố nhét càng nhiều càng tốt để thu vàng tối đa. Họ gạch tên bỏ lại 17 người, để thay vào bằng những hành khách khác bằng lòng nộp nhiều vàng hơn. Đây là loại tầu đánh cá có hầm chứa nước đá để ướp cá, bây giờ được dọn sạch để đưa người vượt biển. Hơn 100 người đàn ông chúng tôi bị dồn xuống hầm, cấm không được leo lên, và chỉ có mỗi cái cửa vuông ở giữa tầu để ngày ngày bên trên ném thức ăn xuống. Đàn bà con nít thì được ngồi ở tầng trên cùng với thân nhân của chủ tầu và tài công. Có nghĩa là từ lúc bước chân xuống tầu, tôi không được liên lạc với vợ con nữa. Tôi không biết, trong số hơn 100 người đàn ông ngồi dưới hầm tầu, có bao nhiêu người Việt; chỉ nghe tiếng chuyện vãn chung quanh toàn là tiếng Hoa. Ông Ân với 3 cậu con trai tuổi từ 14 tới 18, ngồi dưới hầm bên cạnh tôi. Vợ Ông cùng cô con gái đầu lòng 19 tuổi, đứa áp út 13 và đứa con út 3 tuổi ở trên boong cùng với vợ con tôi. Vì là người Việt, không dám tranh cãi với đại đa số người Hoa, chúng tôi bị dồn vào cuối hầm tầu, ngồi chịu trận tại chỗ, nước lúc nào cũng ngập từ thắt lưng trở xuống, và có khi lên tới ngực. Thức ăn cũng ít khi đến lượt mình, vì những người ngồi gần cửa lấy hết, lâu lâu mới quẳng vô phía chúng tôi cái bánh tét hay ổ bánh mì đã cứng như thanh củi. Tuy vậy, ai cũng tự an ủi là cuộc hành trình sẽ không lâu, cố gắng chịu đựng vài ngày là tới bến, tha hồ thong dong.

Sang đến ngày thứ tư, rồi thứ năm, tất cả đều mệt mỏi vì con thuyền nhỏ bị sóng nhồi liên tục. Nước biển rỉ vào hầm tầu mỗi lúc một nhiều hơn, mà chẳng ai buồn múc từng thùng đổ ra ngoài như hai hôm đầu. Chỗ tôi ngồi càng ngày càng thê thảm hơn. Nước ngập tới ngực, mà rác rến lại nổi lềnh bềnh chung quanh, Lá bánh chưng

bánh tét, vỏ quít, vỏ bưởi cùng các thứ linh tinh không tên, trôi vật vờ, chẳng ai thèm vớt mà đem quăng xuống biển. Vì quá chật chội, di chuyển rất khó khăn, nên ai cũng ngồi lì tại chỗ, đứng lên không nổi, đi tiểu luôn chỗ mình ngồi cho tiện. Trong hầm tầu, chúng tôi mất hết ý niệm thời gian, không ngày hay đêm, cũng chẳng biết tầu đang chạy hay đứng tại chỗ. Đến ngày thứ năm, vì nóng bức qúa, có người ngộp thở ngất xỉu dưới hầm, tài công mới cho khoét một cái lỗ vuông mỗi bề hơn một gang tay ngay trên đầu tôi, nghĩa là phía dưới tầu, để lấy không khí từ trên lùa xuống cho hơn 100 người phía dưới. Vị ân nhân của tôi, ông Ân và các con, lúc đầu còn nói chuyện với tôi, sau mệt qúa, ai cũng nhắm mắt dựa vào nhau mà sống cho qua cuộc hành trình dài lê thê.

Bước sang ngày thứ bảy, buổi sáng tinh mơ, chắc chưa đến 6 giờ, tôi đang thiu thiu ngủ, thì nghe có tiếng gọi nhỏ:

- Anh Ngạn Anh Ngạn ơi!

Tôi giật mình ngơ ngác ngước nhìn lên, thì thấy bà xã tôi thò mặt qua cái lô thông hơi để tìm tôi. Tôi không nhận ra mặt vợ tôi vì trời còn tối thẳm, nhưng nhờ giọng nói tôi biết vợ tôi cần gặp tôi có chuyện khẩn cấp. Tôi hồi hộp tìm cách đứng dậy. Tàu chật ních, lại thêm đã gần một tuần ngồi một chỗ, hai chân tê cứng dưới lớp nước mặn, tôi loanh quanh khá lâu mới đứng lên được. May cho tôi là quanh tôi mọi người còn đang ngủ cả. Chứ nếu họ thức thì tôi khó lòng di chuyển, vì họ sẽ lôi lại và dí đầu tôi bắt ngồi xuống. Bà xã tôi giục nho nhỏ:

- Lên đi anh! Lên đại đi! Chui lỗ thông hơi này lên đi!

Tôi lo lắng nhìn quanh. Lúc ấy tôi còn gầy yếu lắm. Thời gian ở trại cải tạo bị sốt rét nặng, kéo dài 21 ngày, bước đi phải nhờ người vịn,

bạn bè cùng tổ cứ tưởng tôi là sắp phải đem tôi đi chôn trên đồi tranh ở Bù Gia Mập. Giờ này vượt biển, tôi vẫn chưa lại sức, mới chỉ lên cân được chút ít. Nhà tôi lại bảo:

- Đêm qua bão lớn. Cái áo của con bị rách tung rồi bay mất. Nó phải cởi trần cả đêm lạnh tím cả người. Anh lên một chút đi!

Nghe nhắc đến đứa con hơn 4 tuổi, tôi vùng đứng lên, bước đại qua vào người đang ngồi ngủ, rồi chui liền lên, cái lỗ nhỏ, phải lách người khó khăn, làm trầy sứt cả hai vai, nhưng tôi không có cảm giác gì lúc đó. Từ hôm lên tầu, tôi vẫn mặc cái jacket nylon của Không Quân ngày trước và chiếc quần tây màu vàng đục. Lúc ngồi, dĩ nhiên phải cởi hết nút quần, kéo fermeture xuống cho thoải mái. Bâygiờ đứng dậy, vội vã dùng hai tay đu lên khỏi hầm tầu, có người nào đó đã nắm ống quần tôi kéo lại, làm tôi chỉ còn mỗi cái quần đùi khi lên tới tầng trên. Trời mưa không nặng hạt lắm, nhưng gió biển thổi phần phật trong không gian mờ tối. Tôi cúi xuống ôm đứa con đang run cầm cặp. Nhà tôi ưu tư bảo:

- Tầu sắp đắm mất, anh ạ!

Tôi đảo mắt nhìn quanh sau sáu ngày bảy đêm chui trong bóng tối dưới hầm. Chỉ một phút sau, tôi nhận ra ngay là mình sắp chết! Vợ tôi nói đúng. Là bởi vì, khi ở dưới hầm, tôi cứ tưởng tầu đang chạy. Hóa ra tầu bị bỏ neo đậu tại chỗ suốt cả đêm rồi, mặc cho gió mưa và sóng dữ cuối năm vùi dập. Tuy cùng ở trên tầu, nhưng những tin tức bên trên không được thông báo cho người dưới hầm biết, sợ gây cảnh náo loạn, dẫm đạp lên nhau. Bởi vậy, tôi hoàn toàn không biết gì cả, cho đến bây giờ leo lên mới thấy kinh hoàng, Tôi nhìn lại phía buồng máy. Một cảnh tượng hãi hùng và thê lương: không có tài công, không có người phụ máy. Chiếc tầu không người lái cứ bập

bềnh nghiêng ngửa theo từng đợt sóng khổng lồ đưa vào, đẩy ra, phó mặc sinh mạng mấy trăm người cho đại dương. Với sức sóng như thế này, tôi biết chắc tầu sắp vơ. Đàn bà con nít, người đứng người ngồi lố nhố, quên cả cái ướt lạnh, nhớn nhác hỏi nhau, không biết phải làm gì trong hoàn cảnh tuyệt vọng này. Bà xã tôi bảo:

- Tài công bỏ tầu từ nửa đêm rồi!

Bấy giờ tôi mới hiểu đầu đuôi câu chuyện. Đêm qua, khi thuyền chúng tôi vào còn cách bờ Mã Lai khoảng nửa cây số, thì có tầu cảnh sát Mã Lai ra đuổi. Rồi họ dựng mấy cây đại liên và đèn pha trên bờ bắn ra xối xả. Mười mấy người tài công cùng với thân nhân chủ ghe đeo phao nhảy xuống bơi vào, nói là để điều đình rồi sẽ ra đưa tầu vô. Nhưng rồi họ đi luôn, không ai trở lại! Người ngoài khơi cứ đợi. Người đã lên bờ thì bỏ mặc. Đàn bà con nít trên boong không ai biết lái tầu. Hơn 100 người ngồi dưới hầm thì tưởng tầu vẫn đang chạy bình thường! Tôi biết mình sắp chết, nhưng cố làm ra vẻ bình tĩnh bảo con tôi:

- Con ơi! Đằng nào tầu cũng sắp chìm. Bây giờ con ôm lấy cổ ba, để ba nhảy xuống biển khơi, bơi vào...

Tôi không biết bơi. Mà có biết thì cũng không còn sức, bởi bờ ở qúa xa, tôi cố nhướng mắt nhìn mà chỉ thấy lờ mờ trong mưa. Đứa con trai hơn 4 tuổi, quấn chiếc khăn quanh người ướt đẫm từ đầu xuống chân, run lẩy bẩy nhìn tôi im lặng gật đầu. Dường như nó cũng linh cảm thấy chuyện chẳng lành sắp đến, cho nên chỉ nhìn tôi chia sẻ. Quanh tôi, có vài cái bình nylon đựng nước ngọt đã uống hết, nằm lăn lóc trên sàn. Tôi nắm bàn tay lạnh ngắt của vợ tôi và bảo:

- Em lấy cái bình nylon, ôm vào người rồi nhảy xuống. May ra sóng đánh vào bờ! Thà nhẩy xuống trước, chứ để tầu vỡ thì khó lòng mà

sống được, vì cả trăm người sẽ níu chặt lấy nhau và cùng chết hết! Vợ tôi nhìn tôi bằng ánh mắt ly biệt, đưa tay làm dấu đọc kinh. Tôi và con trai tôi cũng làm dấu Thánh giá và cầu xin Chúa che chở trong cơn nguy khốn. Tôi vừa đưa cho vợ tôi cái bình nylon, chưa kịp nói gì thêm thì một đợt sóng vĩ đại ấp tới, làm chiếc tầu lật ngang, vỡ tung buồng lái ở tầng trên. Tiếng người đồng thanh kêu ru lên, bị tiếng gầm của sóng át đi. Buồng máy, kính cửa sổ, mui tầu, mái gỗ bọc tôn và bao nhiêu thứ ngổn ngang trên tầu đều rụng hết xuống biển, kéo theo qúa nửa hành khách gồm đàn bà và trẻ em. Tôi té lăn trên sàn tầu trong khối nước mặn khổng lồ vừa ập tới, đôi tay quờ quạng bám víu bất cứ thứ gì để sống còn. Từ giây phút ấy, tôi không còn nhìn lại được vợ tôi lần nào nữa! Đứa con tôi cũng vuột khỏi tay tôi và văng xuống biển. Tôi níu được một sợi giây nào đó trên tầu, nên chỉ bị văng mất đôi mắt kính cứ chưa rơi hẳn xuống nước. Nhưng ngay sau đó, tôi chưa kịp hoàn hồn, chưa kịp đứng vững thì lớp sóng khổng lồ vừa đẩy vô bờ, lại rút ra mạnh hơn, làm tầu lật ngang một lần nữa ra phía ngoài, và lần này trên boong tầu không còn sót lại một ai. Tất cả đều rụng xuống biển. Những lớp ván, lớp kính và những gì chưa vỡ qua đợt sóng trước, lần này tan tành hết. Nhưng đau đớn hơn cả là chiều tầu chìm dần xuống đáy biển mà hầm tầu lại chưa bể, cho nên hơn 100 người đàn ông ngồi với tôi suốt tuần lễ vừa qua, đều chết ngộp hết trong hầm, trong đó có cả cha con ông Ân, người đã đóng tiền cho gia đình tôi đi!

Tôi rớt xuống biển, cố gắng vùng vẫy theo bản năng sinh tồn, mặc dầu không biết bơi. Trên mặt biển bao la, sóng nhồi khủng khiếp, tôi thấy từng mảng gỗ thật lớn của ván tầu, rồi thùng phuy, va li, nồi niêu, áo quần, thùng gạo và hàng chục thứ đồ lặt vặt khác trôi nổi

theo triền sóng, đôi khi lao vào mặt mình. Đàn bà con nít ngụp lên lặn xuống, bán lấy nhau mà cùng chết. Tôi uống no nước, chìm sâu xuống, đụng phải bao nhiêu xác người còn bấu chặt không rời nhau. Tôi nín hơi ngoi lên được một chút để thở, rồi lại bị sóng cuốn đi không định được phương hướng. Là người Công giáo trong lúc lâm chung, tôi cố gắng đọc kinh sám hối để chuẩn bị lìa đời. Đọc kinh, nhưng không cầm trí tập trung được. Tôi uất ức lắm, bởi thấy mình chết tức tưởi ở tuổi 32 sau khi đã kình qua bao nhiêu năm gian khổ. Ngày còn trong quân đội, mấy năm tác chiến, tôi đã kề cận tử thần mà tại sao không chết ngay trên chiến trường cho xong? Tôi nhớ một lần hành quân ở Cái Bè, tôi đứng dưới đường mương bên gốc xoài, VC từ cánh đồng trước mặt bắn đạn pháo trúng ngọn xoài chỗ tôi đứng, miểng văng tung tóe, làm bay mất cây súng Colt tôi đang đeo bên hông và cắt đứt sợi giây ống liên hợp máy truyền tin PRC 25 tôi đang nói chuyện với Bộ Chỉ Huy Hành Quân. Lúc ấy tôi thấy số mình còn lớn lắm, chỉ bị trầy sát nhẹ Ở bên đùi! Rồi khi ở trại cải tạo Sông Bé, tôi lại bị sốt rét nặng nề đến kiệt sức, tưởng không còn sống nổi tới ngày được tha về. Vậy mà cũng không sao! tôi uất ức tự hỏi tại sao vượt biển gần đến nơi thì lại chết? Thế rồi tôi uống no nước, đuối sức không vùng vẫy nổi, đành buông xuôi tay chìm xuống đáy bể, không biết gì nữa!

Khi tôi tỉnh lại trên bờ, thấy mình nằm sấp trên đống xác chết ngổn ngang. Nước ộc từ trong bụng ra giúp tôi hồi sinh. Tôi mơ màng tưởng mình đang nằm chiêm bao.. Đứa con trai 13 tuổi của ông Ân chạy lại lôi tôi dậy và nói:

- Chú Ngạn ơi! Tỉnh dậy! Tỉnh dậy! Đắm tầu, chú Ngạn ơi!

Tôi ngơ ngác nhìn nó, chưa nhận ra ai bởi qúa đuối sức và vì không

có mắt kính. Thằng bé lay tôi và nhắc lại:
- Chú Ngạn ơi! Đắm tầu! Ba cháu, chị cháu với 3 người anh của cháu chết hết rồi! Vợ chú với con chú cũng chết cả rồi!
Tôi vùng đứng dậy, đưa mắt nhìn quanh. Lính Mã Lai đang quây những người sống sót vào gốc dừa. Họ cũng như tôi là những người được sóng đẩy vào bờ và may mắn thoát khỏi tử thần. Nhưng họ không được phép cứu những người bị ngộp nước như tôi. Nếu được cấp cứu, tôi tin chắc trong đám người nằm kia, ít lắm cũng có cả chục người sống dậy. Lính Mã Lai không cho cứu là bởi vì những kẻ xa lạ và bất nhân ấy đang lột quần áo người chết để lấy vàng và dollars giấu trong gấu quần, gấu áo, cổ áo, vạt áo. Moi của xong, họ lôi xác chết tập trung lại một chỗ chở xe mang đi chôn tập thể. Tôi từ gốc dừa bò tới, tìm trong đám 97 cái xác, thấy con trai tôi đã chết hẳn. Tôi bế cháu lên và nhận ra ván tầu hoặc ghềnh đá đã đánh vỡ trán con tôi, còn để lại một vệt dài thật rõ. Còn vợ tôi thì sóng biển đánh trôi đi mất, không tìm được xác!
Mọi chuyện diễn ra chỉ trong chớp nhoáng. Ngoài kia, biển vẫn ầm ầm gào thét, chỉ thấy sóng xô chập chùng, không còn dấu tích gì của chiếc thuyền định mệnh. Hôm sau, từ trại tạm cư, chúng tôi được đưa trở lại bãi biển, thả bộ dọc xuống hướng Thái Lan, tìm thêm được một số xác chết nữa, nhưng cũng không thấy vợ tôi. Tổng số 161 người chết, chỉ vào bờ được khoảng 100 cái xác, phần còn lại bị sóng đưa đi mất tích. Có hai nhà sư Mã Lai gốc Hoa đem vải và nhang đến làm lễ cầu siêu trước khi lính Mã Lai đem chôn tập thể.
Trên bãi biển Mã Lai dài thăm thẳm tôi dừng chân, ngồi dưới hàng dừa trông ra đại dương, nao nao mường tượng lại chặng đường đã qua. Nhớ những buổi sáng Chúa Nhật vợ tôi lên thăm ở Khu Tiếp

Tân trường Bộ Binh Thủ Đức. Rồi những lần từ thành phố xuống miền Tây chờ tôi ở hậu cứ tiểu đoàn. Khi sinh con đầu lòng, tôi từ đơn vị hành quân, không kịp thay quân phục, vội vã đón xe về thăm ở bảo sanh viện Đức Chính trên đường Cao Thắng. Nhớ hơn nữa là những lần vợ tôi gánh quả nặng trĩu đi tiếp tế cho tôi trong trại cải tạo, băng ngang 17 cây số đường rừng từ thị xã Phước Bình vào Bù Gia Mập. Tất cả đều đã qua đi, chỉ còn lại mặt nước mênh mông xanh thẳm trước mặt, từng cuốn mất bao nhiêu xác người đồng hương trên hành trình tìm tự do!

Vợ tôi mất đi ở tuổi 26, sau những tháng ngày vất vả vì chồng. Lấy tôi khi tôi đã vào quân đội, thường xuyên xa nhà, vợ tôi cũng giống như bao nhiêu người đàn bà khác trong thời khói lửa, chẳng mấy khi được gần chồng. Khi tôi được biệt phái về lại Bộ Giáo Dục, dạy học tại Sài Gòn, đã tưởng vợ chồng có thể sống đời dân sự yên ổn lâu dài, nào ngờ chỉ hơn một năm sau thì mất nước, bắt đầu cuộc sống mới lao đao gấp bội. Đoạn đường trầm luân ấy, có ngờ đâu rút cuộc lại kết thúc bi thảm bằng cái chết trên đại dương cùng với đứa con đầu lòng hơn 4 tuổi!

Tôi tin chắc cái chết của vợ tôi đã làm thay đổi hẳn cuộc sống của tôi. Nếu nói theo niềm tin thiêng liêng, thì chính vợ tôi đã cứu tôi vào phút chót, trước khi đắm tầu. Bằng chứng là hơn 100 người đàn ông ngồi chung với tôi dưới hầm tầu đều chết cả vì ngộp nước. Em tôi -- người giới thiệu tôi cho ông Ân -- nếu đi cùng tôi chuyến ấy, chắc chắn cũng đã bỏ xác trên đại dương. Nhờ bị bỏ lại, nửa năm sau, em tôi cùng gia đình vượt biển thành công và gặp lại tôi tại Vancouver, Canada vào giữa năm 80. Bà Ân và hai đứa con nhỏ được sóng đánh vào bờ thoát chết, đi định cư ở Texas, tôi vẫn liên lạc cho đến

khi trả xong 20 lượng vàng chồng bà cho tôi vay.
Biến cố hãi hùng của chuyến tầu định mệnh làm tôi càng vững tin rằng đời người có sự sắp đặt của định mệnh, hay nói theo đức tin Công giáo, thì đó là sự an bài của Thiên Chúa. Còn đó rồi mất đó! Kiếp người mong manh như chiếc bách giữa dòng, cho nên các cụ ngày xưa thường ví là cuộc phù thế nhân sinh. Vợ con tôi chết trước mặt tôi. Hơn 160 người chết ngay bên cạnh tôi. Mà một kẻ yếu đuối như tôi lại sống sót! Đó phải là quyền năng của Thiên Chúa chưa muốn tôi lìa trần. Lúc ngồi trên tầu, ông Ân thường tâm sự với tôi: những ngày gần mất nước, gia đình ông đã có thể đi Mỹ dễ dàng, bởi ông làm việc cho cơ quan viện trợ Hoa Kỳ suốt hai mươi năm. Nhưng ông thấy mình tuổi đã lớn, muốn ở lại quê nhà khi đất nước hết chiến chinh, nên ông từ khước quyền lợi di tản mà người Mỹ dành cho ông. Ba năm sau, đất nước qúa lầm than, mà chiến tranh vẫn không dứt. Các con ông chuẩn bị bước vào tuổi nghĩa vụ quân sự phục vụ cuộc xâm lăng Kampuchia, thúc đẩy ông phải ra đi. Năm 75 ông từ chối di tản bằng máy bay. Năm 78 ông phải trốn bằng thuyền, để rồi chính bản thân ông cùng với 4 đứa con lớn đều chết cả!
Có thể do những suy nghĩ về cuộc đời sau chuyến hải hành khủng khiếp mà tôi thoát nạn chỉ trong đường tơ kẽ tóc, tôi bắt đầu có những thay đổi lớn trong tâm tư. Tôi trở nên dễ tính, ít chấp nhất và không nuôi lòng thù ghét với bất cứ ai. Tôi tâm nguyện rằng cuộc đời mình, hễ làm được điều gì cho cộng đồng, cho xã hội, cho tha nhân, tôi đều cố gắng để đền đáp lại phép lạ của Chúa đã cứu tôi trên biển. Những ngày trống vắng ở trại tị nạn Mã lai chờ đi định cư, tôi suy nghĩ nhiều về nửa thế kỷ trầm luân của đất nước, và nhận ra một

điều đơn giản rằng: trong xã hội Việt Nam người đàn bà mới chính là thành phần chịu nhiều gian truân nhất, thời chiến tranh cũng như thời hậu chiến. Cảm thông cái thực tế chua xót ấy, cùng với nỗi nhớ thương người vợ mới mất, tôi bắt đầu viết truyện dài "Những người đàn bà còn ở lại" trong 3 tháng ở trại tạm cư. Cuốn sách đầu tiên ấy, tuy kỹ thuật chưa cao, nhưng chứa đựng nhiều cảm xúc. Nó là bậc thềm thứ nhất, là nấc thang khởi đầu, để rồi từ đó đến nay tôi đã có được gần 30 tác phẩm xuất bản.

Hai mươi năm đã qua, trên mặt báo chí Việt ngữ, tôi chưa hề viết lại những dòng này để mô tả tỉ mỉ cái chết của vợ tôi với đứa con đầu lòng. Tuy vậy, từ thâm sâu, tôi vẫn tin chắc một điều rằng: chính cái chết của vợ tôi đã mở ra cho tôi một cánh cửa mới tôi chưa hề dự trù trong qúa khứ. Đó là thế giới văn chương mà tôi miệt mài theo đuổi cho đến hôm nay.

Tháng 4/2000

Hết

Nguyễn Ngọc Ngạn

Đêm Trong Căn Nhà Hoang

Trên chuyến phà cuối năm từ Đức sang Thuỵ Điển, tôi tình cờ gặp một đồng hương: bác sĩ Vũ Xuân Lộc. Mùa đông Bắc Âu, ngày rất

ngắn. Mới khoảng ba giờ chiều mà cảnh vật đã xám ngắt, nhất là bên ngoài mưa phùn mãi không tạnh. Để đỡ sốt ruột chờ tàu cặp bến, bác sĩ Lộc kể cho tôi nghe một câu chuyện dị thường. Dù chuyện diễn ra khá lâu, mà lúc thuật lại, ông vẫn không giấu được nét xúc động, bởi đây là chuyện của chính ông, chuyện thật của người trong cuộc, là một kỷ niệm sâu đậm mà ông không bỏ sót một chi tiết nhỏ nào. Tôi xin phép ông để được tường trình lại cùng bạn đọc, hy vọng không làm mất đi sự lôi cuốn qua diễn tiến mà ông tỉ mỉ nói riêng với tôi chiều hôm đó. Được sự đồng ý của bác sĩ Lộc, tôi tạm đặt tựa đề là " Đêm trong căn nhà hoang ", cho sát với nội dung câu chuyện. Bây giờ, mời bạn đọc cùng tôi đi sâu vào thế giới âm u của một đêm không trăng sao, ngủ tối trong một căn nhà đã lâu không có người dám ở.

Ngay từ thưở mới lớn, khi còn ngồi ghế trung học. Lộc đã tỏ ra cứng cỏi, không tin có ma qủy. Sau này tốt nghiệp y khoa, chàng lại mạnh dạn hơn, giải thích mọi sự đều chỉ bằng cặp mắt khoa học. Đối với Lộc, những chuyện ma mà lâu lâu chàng nghe kể, thật ra chỉ là do ảo giác hoặc do óc tưởng tượng của người ta thêu dệt. Ai nói gì thì nói. Lộc thường chỉ lắc đầu cười. Cho nên đừng có ai dại mà đem ma ra nhát Lộc! Bà mẹ Lộc thì khác. Gia đình vốn theo đạo Thiên Chúa, ít tin dị đoan, ấy thế mà có lần mẹ Lộc bảo:

- Có chứ con! Có ma chứ! Chính Thánh Kinh cũng đã chép lại câu chuyện người ta đem đến cho Chúa một người bị qủy ám để nhờ Chúa chữa! Con quên rồi hay sao? Bên đạo mình gọi là qủy ám. Dân gian thì quen gọi là ma nhập. Cả đời mẹ chưa gặp ma bao giờ, nhưng mẹ vẫn tin là có mạ Chỉ có điều là không phải ai cũng thấy ma! Phải có thần giao cách cảm. Ma lựa người mà hiện hình. Có

người mong gặp ma mà suốt đời chẳng bao giờ gặp!
Lộc nửa đùa nửa thật đáp:
- Vâng! Con đây chứ ai! Chính con có lúc muốn gặp ma xem nó ra làm sao, mà đợi mãi chả thấy!
Bà mẹ dè dặt khuyên:
- Con đừng có nói thế! Con người có linh hồn và thể xác. Vũ trụ có cõi âm và cõi dương. Mẹ biết con tin vào khoa học, nhưng thiếu gì việc không thể dùng khoa học mà cắt nghĩa được.
Lộc không muốn tranh luận với mẹ, nên chỉ ậm ừ cho quạ Bà cụ lại thêm:
- Có điều là ma qủy dù có hiện về thì cũng chỉ làm cho người ta sợ chứ không giết được người ta!
Bẫng đi một thời gian rất lâu. Lộc lớn dần và ra trường, chuyện ma qủy chưa bao giờ làm bận tâm Lộc, dù chỉ trong khoảnh khắc. Cho đến hôm nay, chàng từ Sài Gòn đáp xe về miền Tây, nhận nhiệm sở mới ở bệnh viện dân sự tỉnh, lần đầu tiên chàng mới phải đương đầu với cảm giác rờn rợn xâm chếm tâm hồn, cái không khí kinh dị bủa vây thân xác, bắt chàng dù muốn dù không cũng phải đặt vấn đề.
Xuống đến thị xã, việc đầu tiên là Lộc phải thuê một căn nhà, vừa để ở, vừa để mai này có thể mở phòng mạch tư, khám bệnh thêm ngoài giờ hành chánh dành cho nhà thương. May quá, lúc ngồi trên xe đò, có người mách cho Lộc một căn nhà gạch cũ khang trang, mái ngói đã phủ rêu xanh, toa. lạc ngay ngắn dưới tàn cây me cổ thụ. Nhà đẹp lại mát mẻ, nằm gần khu dân cư khá giả, có sân trước vườn sau khoáng đạt, quanh năm rợp mát. Lộc mừng lắm, xách va-li dọn vào. Chủ nhân nhận tiền, mở khoá giao cho chàng rồi vội vã bỏ đi như chạy trốn. Lộc không vào nhà vội. Trời chiều thoảng gió. Mặt trời đã

lặn hẳn sau dãy nhà bên kia đường. Chàng đứng chống nạnh trên hè, gật gù quan sát cảnh vật chung quanh. Bên cạnh chàng, sát chân cây sột gỗ là chậu mai chiếu thuỷ cao bằng đầu người nhưng đã chết khô vì không ai chăm sóc. Mảnh sân rộng trước mặt, cỏ mọc bừa bãi, lan ra cả lối đi lát gạch đỏ và che khuất hết hàng rào lưỡi mắc cáo. Lộc tặc lưỡi và tự nhủ: Chẳng sao! Chỉ cần một buổi dọn dẹp là sẽ trở thành căn nhà lý tưởng. Kể cũng lạ! Nhà đẹp như thế này mà lại bỏ trống để chờ chàng xuống mướn. Âu cũng là duyên may! Lộc tự nhủ và gật gù mỉm cười đắc ý.

Nhưng bỗng Lộc giật mìnhthấy hàng xóm tứ phía đều thập thò nhìn chàng bằng cặp mắt hết sức hiếu kỳ. Bên kia con đường đất rộng, mấy cái đầu già trẻ vừa từ trong cửa sổ căn nhà đối diện, thò ra trố mắt đăm đăm nhìn Lộc. Bên trái cũng thế. Một cô gái đang giặt quần áo, ngẩng lên trông sang, quên cả công việc, để nước xà bông tràn ra đầy ngoài chậu. Ánh mắt ai cũng toát ra cái vẻ ngạc nhiên và sợ sệt như rình rập một kẻ xa lạ vừa lạc bước vào thế giới biệt lập của họ. Lộc bâng khuâng bước hẳn vào trong để tránh sự soi mói của thiên hạ. Chàng đứng giữa phòng khách, hài lòng vì đồ đạc tương đối đầy đủ đúng như chủ nhà cho biết. Tất cả đều bị phủ một lớp bụi dầy, mạng nhện giăng khắp nơi, chứng tỏ đã lâu lắm không có người ở. Bộ salon nặng chình chịch bằng loại gỗ quí màu nâu đậm kê sát vách. đối diện là cái sập gụ rộng rãi có cái gối mây đặt ở một góc. Rồi đến cái tủ đứng cẩm lai, trên nóc để bát nhang lạnh ngắt, mấy cọng que màu đỏ cắm trong cái bát đựng đầy cát, cháy tan chỉ còn thừa ra khoảng vài đốt ngón tayị Trong cùng, gần khung cửa ăn thông vào buồng ngủ. Lộc thấy cái rương gỗ màu đen rộng ngang, dài hơn một thước, có nẹp sắt han rỉ viền quanh là cái khoá to bằng

nắm tay, móc hờ vào ổ, nhưng chưa khoá. Cái rương loại hải tặc ấy, vừa có thể dùng làm ghế ngồi, hoặc có thể dùng làm kệ để những thứ lặt vặt lêm trên. Nay mai, khi mở phòng mạch, Lộc sẽ cho dẹp hết đồ đạc, chỉ kê mấy cái ghế cho bệnh nhân ngồi đợi và các dụng cụ y khoa mà thôi.

° ° °

Lộc đặt va-li, nhìn quanh tìm cái chổi lông gà hoặc thứ gì có thể phủi bụi được. Tình cờ quay ra, chàng giật mình vì thấy ngoài đường trẻ con, người lớn vẫn thấp thoáng đi qua đi lại cả chục người, ai cũng chăm chú nhìn vào bằng ánh mắt nghi ngại. Người ta xầm xì bàn tán, chỉ trỏ.Có người chỉ lướt nhanh qua, rồi ngoái đầu lại. nhưng cũng có người đứng hẳn lại tròn mắt làm Lộc vừa ngạc nhiên vừa bực bội. Cái đám dân tỉnh lẻ này sao lại bất lịch sự như vậy? Chẳng lẽ họ chưa thấy người Sài Gòn bao giờ hay sao? Lộc vờ đi, quay vô dọn dẹp tiếp. Chỉ nay mai họ sẽ biết chàng là ai! Tuy nghĩ thế, nhưng bất chợt lâu lâu liếc ra. Lộc vẫn thấy người ta cứ thay phiên nhau kéo đến để tiếp tục theo dõi chàng. Nhịn không được, chàng bước hẳn ra thềm, đứng chống nạnh, hầm hầm nhìn thẳng vào mặt họ như thách thức. Họ chỉ tản mát một chút rồi túm tụm ở mỗi gốc cây, vừa nói chuyện xầm xì, vừa nhớn nhác đưa mắt nhìn vào căn nhà của Lộc. Bà cụ hàng xóm tay cầm cái chổi dài, mom men tiến lại góc sân tiếp giáp phía nhà Lộc và dè dặt hỏi:

- Cậu mướn căn nhà đó hả?

Lộc mạnh dạn gật đầu:

- Vâng, có gì không bác?

Bà cụ vội lắc đầu:

- Đâu có gì! Tui hỏi cho biết vậy mà!

Lộc toan quay vào, thì bà cụ lại hỏi:
- Cậu là người Sài Gòn hả? Ai chỉ cho cậu mướm căn nhà vậy?
Lộc bước lại gần và đáp:
- Vâng, cháu vừa ở Sài Gòn xuống, tình cờ cháu gặp bà chủ nhà này trên xe đò...
Bà hàng xóm ngắt lời:
- Chủ nhà nầy có tiệm vải ngoài chợ. Tiệm vải Kiến An. Cậu gặp bả trên xe đò hả? Cậu mướn bao nhiêu? Có mắc không?
Lộc tò mò hỏi lại:
- Cháu xin lỗi bác, nhưng tại sao bác hỏi cháu về căn nhà này kỹ vậy? Bộ nhà này ở không được hay sao? Mái bị dột nước, hay là...
Bà cụ vội xua tay lắc đầu nhắc lại:
- Đâu có! Hỏi cho biết vậy mà. Bị cậu là người lối xóm...
Bà bỏ dở câu nói và rút ngay vào nhà. Trời đã bắt đầu nhá nhem tối. Người hiếu kỳ vẫn thập thò ngoài lề đường. Lộc bực bội lắm, nhưng không biết làm ghì để phản đối đám người tò mò ấy. Chàng thở dài rồi quay vào nhà và khép hờ cánh cửa gỗ lại. Đang với tay tìm nút bật đèn thì một bóng đen kêu thết lên rồi lao vút từ nóc tủ xuống đầu Lộc. Chàng giật mình né sang một bên, tim muốn ngừng đập. Nhưng định thần lại, thì hoá ra chỉ là con mèo đen khá lớn của nhà ai vừa lẻn rất nhanh ra ngoài. Lộc đứng yên, nhắm mắt lại, đặt bàn tay lên ngực và thở mạnh. Ngẫm nghĩ một chút, Lộc buột miệng than thành tiếng:
- Lạ nhỉ! Từ lúc mình bước vào nhà, đâu có thấy con mèo này! Nó ở đâu, bất thình lình hiện ra là làm sao?
Nói thế, nhưng Lộc bình thản nhún vai, mỉm cười rồi bỏ vào buồng trong. đó là căn phòng ngủ gọn ghẽ có chiếc giường nệm kê giữa

nhà, nhưng lạ nhất là vẫn buông mùng. Cái mùng trắng toát khẽ bay phất phơ theo luồng gió nhẹ lùa qua khe cửa sổ. Chàng vén mùng lên. Từng lớp bụi bay tung làm chàng quay mặt đi và hắt hơi mấy cái liền. Chàng cần dọn dẹp qua loa rồi ra chợ kiếm cái gì ăn tối. Sáng mai sẽ đến bệnh viện trình diện nhận việc. Chàng cầm cái gối phủi bụi trên giường, rồi đi sau6 xuống bếp. Trời mùa đông tối mau, từ cửa sổ trông ra, mảnh vườn cây cối um tùm đang bắt đầu ngã sang màu xanh thẫm. Dưới gốc cây xoài cổ thụ sát đường mương. Lộc thấy cái miếu nhỏ bằng gỗ, lá khô phủ gần ngập lên tới nóc. Chàng ngó quanh một lúc, rồi quay lên nhà trên. Chàng đưa tay đẩy rộng cánh cửa chính để lấy thêm ánh sáng, và bực mình thấy đám người hiếu kỳ vẫn tụ tập ngoài cổng nhìn vào. Nhưng chàng bỗng ngạc nhiên thấy một cô gái mặc bộ đồ trắng, rẽ đám người tò mò ấy, xăm xăm từ ngoài đường bước vào sân và tiến hẳn trên thềm. Cô mỉm cười gật đầu chào Lộc. Chàng ngơ ngác bước ra đón khách. Cô gái có làn da trắng muốt không son phấn, làm nổ bậc mái tóc dài đen nhánh thả xuống qua vai. Chàng vẫn nghe nói ở tỉnh lẻ có những cô gái rất đẹp và hiếu khách. Đây là lần đầu tiên chàng được tiếp xúc trực tiếp. Cô gái thản nhiên nhập đề:

- Chào ông ạ! Ông chắc mới ở Sài Gòn xuống?

Lộc gật đầu đáp:

- Vâng! xin lỗi cô là ai?

Cô gái thân mật giải thích:

- Em ở ngay đây. Đi ngang ghé vào nói chuyện với ông, vì dù sao ông cũng từ xa đến... Ông đừng lấy làm lạ là tại sao người ta kéo nhau lại nhìn ông. Không phải người ta nhìn ông đâu! người ta nhìn căn nhà này đấy. Tại căn nhà đã mấy năm nay không ai dám ở. Bây

giờ bỗng thấy ông dọn vào, thì người ta tò mò.
Lộc ngắt lời:
- Tại sao không ai dám ở hả cổ À, mà quên, xin lỗi cô tên là gì? Tôi là Lộc, bác sĩ Vũ Xuân Lộc, mới về bệnh viện tỉnh. Mời cô vào nhà chơi!
Cô gái đứng yên, ngần ngại nhìn vộ Lộc giục hai ba lần nữa, cô vẫn đứng tại chỗ và bảo Lộc:
- Cám ơn bác sĩ. Đứng ngoài này được rồi. Em sợ lắm, không dám vào đâu!
Lộc thấy bên hàng xóm và người ngoài đường vẫn lấm lét nhìn mình, nên chàng cười trấn an cô gái:
- Có tôi mà cô sợ gì! Mời cô vào nhà, đứng ngoài này bất tiện lắm! cô thấy đấy, bao nhiêu người theo dõi cô với tôi.
Cô gái đành miễn cưỡng bước theo Lộc. Cô đưa mắt nhìn quanh phòng khách bằng ánh mắt sợ sệt rồi bảo:
- Bác sĩ thấy không? Bụi bám đầy nhà. Nhà này bỏ hoang hơn hai năm rồi. Đúng ra là hai năm tám tháng!
Giọng cô run run khiến Lộc lại phải cười cho bớt không khí căng thẳng:
- Sao cô nhớ rõ vậy?... À, mà oti6 vừa mới hỏ, tên cô là gì?
Chàng chỉ ghế salon và nói:
- Cô ngồi tạm đây!
° ° °
Cô gái dè dặt ngồi ghé xuống ghế salon và đáp:
- Em là Tâm. Thanh Tâm... thưa bác sĩ, ở đây ai cũng biết là căn nhà này bỏ trống đã hơn hai năm, chứ không phải mình em. Thì bác sĩ thấy đấy. Bác sĩ dọn vào, ai cũng ngạc nhiên!

Lộc càng thắc mắc. Chàng nhíu mày nhắc lại:

- Cô bảo không ai dám ở. Tại sao vậy cô?

Cô gái ngồi nghiêng, đầu hơi cuối xuống để suối tóc chảy dài một bên vai. cô ngẩng lên nói nhỏ:

- Tại vì người ta đồn rằng căn nhà này có ma.

Lộc càng cười lớn rồi nói cứng:

- Tưởng gì chứ ma thì tôi không sợ. Tôi chỉ sợ người thôi!

Cô gái nghiêm mặt hỏi:

- Chủ nhà không nói cho bác sĩ biết hay sao?

Lộc nhún vai:

- Không! Bà ấy có nói gì đâu! Mà dù có nói, toi6 vẫn thuê như thường! Thứ nhất là trên đời này không có mạ Thứ hai là dù có ma, thì ma cũng không đáng sợ! Ma sợ tôi chứ tôi không sợ ma!

Cô gái đứng dậy và nói:

- Nếu bác sĩ không sợ thì tốt... Không sợ thì bác sĩ cứ ở! Em chỉ nói trước cho bác sĩ biết vậy thôi... Thoi6 em về đây. Tối rồi, em đường đột ghé vào thăm bác sĩ, vì sợ rằng bác sĩ sẽ thắc mắc tại sao thấy bác sĩ dọn vào căn nhà này mà hàng xóm cứ xúm lại nhìn!

Lộc hài lòng đáp:

- Vâng, thế thì cám ơn cộ Tôi hiểu rồi. Từ nãy đến giờ tôi cứ tự hỏi mình có cái gì lạ lắm hay sao mà ngưởi ta phải theo dõi!

Cô gái bước ra cửa và nhắc lại:

- Em chào bác sĩ, em về!

Lộc tiễn khách và nói:

- Cám ơn cô nhiều lắm, cô Thanh Tâm. Mai kia tôi dọn nhà xong, mời cô lại chơi nhé. Tôi mới về đây, chả quen ai. Nếu được cô coi như người quen, thì hân hạnh cho tôi lắm!

Cô gái bước xuống thềm và đáp nhỏ:

- Em mới là người hân hạnh... Thôi, em về. Thỉnh thoảng em sẽ gặp lại bác sĩ.

Lộc theo Thanh Tâm ra hẳn ngoài lộ. Đám người hiếu kỳ vội vàng tản mác hết. Lộc hoan hỉ đứng nhìn theo cô gái, cho đến khi cái bóng trắng nhỏ dần và khuất hẳn sau một khúc rẽ, chàng mới quay vào. Chàng phủi bụi khắp lượt, lấy khăn lau bàn ghế và quét nền xi măng bóng láng. Cái tin chàng mướn lầm căn nhà ma không làm chàng bận tâm chút nào. Chàng chỉ nghĩ đến Thanh Tâm và thầm cám ơn đời đã cho chàng cái may mắn bất ngờ ấy: người đầu tiên chàng làm quen ở miền đất lạ này lại là một cô gái thật đẹp. Quét dọn xong, chàng ra sau nhà rửa tay Ở góc vườn phía tay trái, có một thân cây cổ thụ đã chết khô nhưng vẫn sừng sững đứng nguyên. Những nhánh cây cong queo vươn tay đan chằng chịt vào nhau, tạo thành những hình thù ma quái làm Lộc chợt thấy rờn rợn không dám nhìn. Chàng lau tay vội vã, rồi toan quay vào thì bỗng dưng cái cây khô ấy ngã ập xuống đường mương, đè lên một hàng cây nhỏ phía dưới, mặc dù lúc ấy trời không có gío. Lộc lặng người đứng ngó một lúc rồi quay gót chui vào nhà, khép cửa cài then lại. Vẫn biết đó có thể là một sự tình cờ: cái cây khô kia đã mục gốc từ lâu, và đến lúc nó phải đổ. Nhưng Lộc vẫn hoang mang linh cảm thấy căn nhà này kỳ bí lắm, nhất là từ khi cô hàng xóm Thanh Tâm tiết lộ cho Lộc biếtđây là căn nhà mạ Chàng cố gắng xua đuổi mọi ý nghĩ đen tối trong đầu, khoá cửa thả bộ ra phố ăn tối và mua sắm vài thứ lặt vặt, trong đó cái đèn pin là cần nhất bởi vườn sau không có điện mà phòng tắm với cầu tiêu nằm ở tuốt mãi sát đường mương cách nhà bếp đến gần trăm thước.

Lộc đi quanh một vòng thị xã, lúc trở về đã quá 9 giờ tối.Con lộ nhỏ vắng lặng không có đèn đường, thấp thóang lúc mờ lúc tỏ nhờ những ánh điện leo lét trong những căn nhà hai bên hắt ra, bị che lấp bởi từng lùm cây dày đặc. Lộc rọi đèn pin, bật đèn phòng khách. Hai ngọn đèn tròn đã đứt mất một bóng giữa trần, chỉ còn một ngọn gắn trên vách, toa? ánh sáng vàng úa xuống cái bàn gỗ kê sát tường. Lộc ngồi vào bàn, mở va-li đặt mấy cuốn sách y khoa bên cạnh, rồi lấy giấy bút viết vội lá thư để sáng mai gửi về thành phố, thông báo địa chỉ cho gia đình. Một cơn gió bất ngờ thổi ập đến, làm cánh cửa gỗ đang khép hờ mở tung ra. Lộc giật mình đứng dậy khép cửa cài then, rồi trở lại bàn cặm cụi viết. Mới được vài hàng thì chàng bỗng cảm thấy như có một luồng hơi lạnh ở sau lưng, rọi thẳng vào ót rồi lan nhanh xuống xương sống làm chàng rùng mình. Như một phản xạ tự nhiên, chàng buông bút, vòng cánh tay ra phía sau xoa gáy. Chờ một lúc, hơi lạnh tan đi, chàng lại viết tiếp. Nhưng chỉ được một phút chàng lại thấy dường như có một sức mạnh vô hình nào đó bắt chàng phải quay lại sau lưng, vì hình như có ai đang đứng nhìn mình! Bấy giờ chàng mới nhớ ra những lời dặn của Thanh Tâm:
- Nhà này có ma, không ai dám ở! Bỏ hoang đã hai năm, tám tháng!
° ° °

Chàng không tin! chẳng lẽ giữa khu dân cư đông đúc này mà lại có căn nhà mạ Nhưng chắc là ít ra có một điều bí mật nào đó trong căn nhà này, dù không phải là mạ Bởi nếu không thì hàng xóm đâu có kéo đến nhìn chàng bằng ánh mắt sợ sệt lúc chiều. Và nhất là Thanh Tâm, cô gái tỉnh lẻ hiền lành kia đâu có phải tội nghiệp chàng mà tìm đến thông báo cho chàng biết trước. Nghĩ thế, Lộc nín thở quay phắt lại! Dĩ nhiên là không có gì! vẫn bộ salon nằm im lìm. Vẫn cái tủ đen

với bát nhang lạnh lẽo trên nóc. Lộc nắm chặt bàn tay, đấm nhẹ xuống sàn và tự cười mình:

- Hoá ra mình cũng sợ ma à! Nhảm nhí!:Làm gì có ma!

Chàng mỉm cười vá tiếp tục viết. Nhưng rõ ràng sau lưng chàng lại có sự thôi thúc mãnh liệt và dường như có cả tiếng kêu nho nhỏ, tòan là những âm thanh lạ lùng lắm, như tiếng người sắp chết đuối kêu cứu từ rất xa, lẫn vào tiếng nước chảy của dòng sông cuồn cuộn. Rồi chỉ một phút sau, tiếng người tiếng nước đều ngưng hẳn để đổi sang loạt âm thanh rin rít như những móng tay ai cào mạnh trên sàn gỗ. Lộc quăng bút và bất ngờ quay phắt lại. Chàng nghĩ nếu có ma, thì con ma sẽ không kịp biến hình. Chàng sẽ nhìn thấy nó! Nhưng vẫn chẳng có gì! Chàng đứng dậy, cầm cái đèn pin vừa mua, bật sáng, rọi quanh mọi ngóc ngách trong căn nhà. Rồi chàng mạnh dạn bước vào buồng ngủ và xuống tận nhà bếp. Trong nhà có ngọn đèn nào, chàng bật lên hết. Chàng lên nhà và cười khẩy tự trách:

- Chỉ lo vớ vẩn! Ma với qủy cái gì! Cái cô Thanh Tâm lắm chuyện này, tự dưng làm mình bị ám ảnh!

Lộc tắt đèn pin, ngồi vào bàn viết. Ngoài sân, chợt có tiếng mèo kêu vang lên giữa bóng đêm vắng lặng, như tiếng trẻ con khóc não ruột. Một lúc rồi tất cả đều trở lại im bặt. Lộc cố xua đi mọi ý nghĩ hoang mang, tập trung vào ngòi bút và chỉ nghĩ đến gia đình ở Sài Gòn. Những cảm giác rờn rợn vẫn lởn vởn trong trí Lộc, và sự thôi thúc sau lưng mới lúc nãy biến mất bây giờ lại trở về vây hãm toàn thân chàng. Ngồi quay mặt vào vách, Lộc cảm thấy chắc sau lưng đang có người nhìn mình. Hay là qủa thật có những hồn ma từ cõi âm hiện về như mẹ chàng bảo. Hoặc là căn nhà này quả thật có ma như lời Thanh Tâm kể? Hèn gì bà chủ nhà chiều nay đưa chàng lại đây, đã

có những cử chỉ dáo dác như bỏ chạy sau khi nhận tiền mà lúc đó chàng không để ý! Còn đang ngẫm nghĩ thì lại nghe tiếng móng tay cào trên mặt gỗ từ từ lớn dần, rõ dần. Chàng cầm đèn pin, bật lên rồi từ từ xoay người lại, quét vội vạch sáng khắp phòng. Tim Lộc bỗng thắt lại, và chàng kinh hãi muốn hét lên vì rõ ràng cái hòm gỗ đen nằm ở sát vách, tuy vẫn đóng chặt, nhưng có mấy ngón tay trắng toát thò ra, mấp máy ở gần ổ khóa, vùng vẫy như muốn đẩy tung nắp hòm lên!

Lộc rón rén đứng dậy tại chỗ, nín thở dụi mắt, rồi rọi đèn vào thẳng ổ khóa của cái hòm, thì mấy ngón tay kia đã biến mất rồi! Tim chàng đập thình thịch! Như vậy có nghĩa là làm sao? Cảnh tượng vừa rồi, mấy ngón tay từ trong hòm thò ra, chỉ là ảo giác hay quả thực có người nào đang nằm trong rương, cố gắng đẩy nắp rương để chui rả Đắn đo một chút, Lộc lấy lại bình tĩnh, từ từ tiến lại, đèn pin vẫn bật sáng chiếu thẳng vào cái hòm kỳ bí. Khi còn cách khoảng cái hòm khoảng một thước, chàng dừng lại, cầm cái cán chổi, chọc mạnh vào ổ khóa. Ổ khoá tuy chưa bóp lại, nhưng móc vào khuy, rõ ràng nắp rương đóng chặt, không thể thò bàn tay lọt ra ngoài được! Nghĩa là cảnh tượng vừa rồi chỉ là tưởng tượng do trí óc sợ hãi mà sinh ra. Chàng đứng yên suy nghĩ. Hay là trong cái hòm này có người chết đã lâu, bây giờ chỉ còn bộ xương khổ Chàng lấy cán chổi gõ mấy cái trên mặt hòm, rồi nín thở bước thêm bước nữa lại gần. Chàng len lén ngồi xuống, hồi hộp tháo ổ khoá ra. Tháo xong, chàng lùi lại đứng yên vài giây rồi gồng mình lấy can đảm mở bật nóc hòm lên. Tiếng bản lề lâu ngày han rỉ kêu kèn kẹt. Nắp hòm bật tung lên. Không có gì trong đó! Chiếc hòm trống rỗng, lộ ra lớp gỗ mộc để nguyên không sơn phết! Chàng thở mạnh kết luận: mấy ngón tay thò ra lúc nãy chỉ

là ảo giác chứ không có thật! Nhưng lạ một điều là, khi nắp hòm vừa bật lên, thì một luồng hơi lạnh buốt toát ra, phà vào mặt chàng khiến chàng phải lùi lại, đồng thời bao nhiêu bóng đèn trong nhà đều phụt tắt và con mèo đen từ nóc tủ lao vút xuống phía chàng, kêu thét lên trước khi biến mất vào gầm giường.

° ° °

Lộc đứng tim, muốn ngất xỉu. Cả căn nhà ngập trong bóng tối, may mà ngọn đèn pin le lói chiếu thẳng vào đáy hòm. Lộc nhìn kỹ từng góc cạnh, rồi với tay đậy nắp hòm lại. Lập tức đèn trong nhà sáng lên như cũ: đầu óc chàng vốn nặng tính khoa học mà giờ này, trước nhữngvhiện tượng không giải thích nổi, Lộc đàng phải ngờ ngợ tin rằng quả thật căn nhà này có mạ Ngày mai chàng sẽ hỏi thăm Thanh Tâm, tìm gặp nàng và năn nỉ nàng kể cho nghe đầu đuôi những gì đã xảy ra trong ngôi nhàkỳ bí này. Chàng đoán là Thanh Tâm biết rõ hoặc ít ra nàng nghe người ta kể lại, và chàng lấy làm tiếc đáng lẽ chiều nay chàng đã phải hỏi rồi, nhưng bởi tánh ương ngạnh không tin chuyện ma, nên khi nghe Thanh Tâm nói chàng chỉ cười khẩy, tỏ ý khinh bỉ! Chàng cầm đèn oin ra sau bếp, tìm một ly nước vì cổ họng đang khát khô như người lên cơn sốt. Rồi chàng lên nhà, trở lại bàn viết. Ngang qua cái hòm đen, chàng dừng lại lột chút và toan mở thử lần thứ hai xem cái ngọn đèn trong nhà có phụt tắt nữa hay không. Nhưng chàng lưỡng lự, đăm đăm nhìn rồi lại ngần ngại bỏ sang bàn viết.

Lộc vén tay áo nhìn đồng hồ: đã quá nửa đêm. Không gian hoàn toàn vắng lặng, không một tiếng bước chân người ngoài đường. Tiếng radio vang vọng lúc nãy từ một căn nhà xaxăm nào đó, giờ này cũng im bặt. Chỉ có tiếng gió thổi xào xạc qua khóm lá quanh nhà,

từng cơn phần phật như vũ bão rồi lại nhẹ hẳn đi, rì rào như sóng vỗ êm đềm. Lộc cầm bút lên, viết nốt lá thư đang dở. Nhưng chỉ được mấy phút, sau lưng chàng dường như lại thấy một luồng hơi giá buốt thổi vào ót làm chàng dựng tóc gáy lên. Và tiếng móng tay cào trên sàn gỗ nghe rõ mồn một. Lộc quay phắt lại, nhìn ngay cái hòm đen và chàng giật thót người đánh rơi cây bút xuống đất: rõ ràng cái nắp hòm vừa kênh lênh một chút, và vẫn cái bàn tay trắng xanh thò ra, mấy ngón tay ngo ngoe vẫy gọi chàng đến gần. Chàng dụi mắt nhìn lại cho kỹ, thì ra bàn tay không còn nữa.

Chàng thốt nhớ đến câu chuyện đã đọc trong sách của Thế Lữ: một người âm mưu giết bạn mình để lấy gia tài, bạn chưa chết nhưng nhất định ấn vào hòm, đóng đinh lại. Người bên trong vùng vẫy, bật được nắp hòm lên và chui ra giết lại người bạn phản phúc, bỏ vào hòm! Lộc choáng váng liên tưởng đến cái hòm sau lưng mình, và chợt hình dung ra một cảnh giết người tương tự như vậy. biết đâu cái hòm kia, sau lưng chàng, chẳng từng đựng xác ai trong đó, và oan hồn đêm nay hiện ra với chàng, như đã từng hiện ra với nhiều trước đây, khiến không ai dám ở trong căn nhà này! Nếu đúng như thế thì mai này chàng sẽ phải quăng bỏ cái rương, hoặc tốt nhất là đem đốt đi. Với người Phật Giáo, thì cúng kiếng cho linh hồn siêu thoát. Còn chàng theo đạo, thì xin lễ nhà thờ cầu cho linh hồn người đã khuất, đồng thời đón cha đến rảy nước thánh làm phép căn nhà này để trừ tà. bất giác Lộc thò tay vào túi và chợt hối hận không mang theo cỗ tràng hạt có tượng thánh giá để treo lên trần.

Lộc nhặt cây bút lên, định viết tiếp. Nhưng không viết nổi. Trí óc chàng bây giờ hoàn toàn bị chi phối bởi cái hòm và những ngón tay thò qua khe, vẫy gọi chàng. Chàng có cảm tưởng hễ hễ mình quay

lại nhìn thì bàm tay biến mất. Nhưng hễ chàng xoay lưng đi thì mấy ngón tay lại thò ra. Chàng đứng dậy tính xem nên làm gì. Để cái hòm lù lù trong nhà đêm nay, thì chàng sẽ không thể nào ngủ nổi. Hay là lôi nó ra quăng ngoài sân? Hoặc giản tiện hơn là lấy cái mền trùm lên, coi như không có nó trong nhà. Giờ này thì chàng tin chắc cái hòm mờ ám kia phải liên quan đến một cái chết thảm lhốc. Chàng đứng tần ngần một chút rồi vào buồng ngủ lôi ra cái chăn dày ở đuôi giường, mở tung, đem ra phủ kín lên cái hòm để chuẩn bị đi ngủ vì đêm đã quá khuya. Làm xong, chàng để nguyên mọi ngọn đèn sáng, và mặc nguyên quần áo lên giường buông mùng xuống. Nằm trong buồng, cách một bức vách, chàng không còn nhìn thấy cái hòm nữa. Nhưng vừa nhắm mắt được mấy phút thì ở ngoài, tiếng móng tay cào trên sàn gỗ lại vang lên nho nhỏ rồi cứ thế mà lớn dần, làm chàng run lên bần bật. Chàng mường tượng ra cái cảnh rùng rợn một người nào đó còn sống bị nhét vào cái hòm này, những ngón tay vẫy vùng cào cấu chung quanh để thóat ra mà thoát không nổi, đành chết ngộp trong đó. Nhớ lời mẹ dặn, chàng ngồi dậy đọc kinh và tự an ủi bằng lời nhận xét của mẹ chàng có lần bảo:

- Ma chỉ làm cho người ta sợ, nhưng không thể giết được người ta.

Chưa bao giờ trong đời Lộc mong trời sáng đến thế! Thời gian trôi quá chậm. Còn đến mấy tiếng đồng hồ nữa bình minh mới ló dạng. Đọc kinh xong, chàng an tâm nằm xuống và nhắm mắt quay mặt vào vách, lắng tai nghe ngóng. Tức thì tiếng móng tay cào gỗ lại nổi lên. Lộc ngồi bật dậy, không dám nằm nữa. Chàng để ý thấy, hễ chàng nhắm mắt để ngủ, thì oan hồn sẽ đánh thức chàng dậy. Như vậy chỉ còn mộtcách duy nhất là chàng ngồi thức trắng đêm, can đảm nhìn thẳng vào cái hòm thì hồn ma mới không hiện hình. Chàng biết trước

sáng mai vào nhà thương sẽ mệt nhừ, vừa khám bệnh vừa ngủ gật! Tính toán một lúc, chàng bước xuống giường, cầm đèn pin ra phòng khách. Chàng đứng nhìn cái hòm đăm đăm, rồi quyết định lôi nó ra sân. Chàng khom người cúi xuống, kéo tấm mền quăng lên salon, rồi quay lại nắm cái quai ở một đầu rương để lôi ra cửa. nhưng chàng không ngờ cái hòm rỗng mà nặng như có một sức nặng kéo ghì lại. Chàng cố lôi đi và chỉ mới nhích được môt chút thì cái quai sắt cũ kỹ bật tung ra làm chàng té ngửa tren sàn nhà. Chàng không bỏ cuộc, quay sang đầu bên kia, nắm cái quai còn lại, kéo lê chiếc hòm trên sàn xi măng, keu6 lên rin rít như ai oán. hì hục đến hơn nửa giờ, toàn thân mệt nhoài. Lộc mới đưa được cái rương ra ngoài, đặt trên hiên. Trời khuya thấm lạnh hơi sương. Gió bất chợt thổi mạnh, rít lên trong các tàn cây rậm rạp. Con đường trước mặt không một bóng người hay xe cộ qua lại. Lộc bước nhanh vào nhà và khép cửa, cài then cẩn thận. Đôi mắt cay cay, chàng đưa tay che miệng ngáp và lững thững vào buồng ngủ. Mọi đèn vẫn để nguyên không dám tắt. Nhìn đồng hồ đã hơn 2 giờ sáng, chàng chui vào mùng và an tâm nhắm mắt lại. Chàng đưa tay làm dấu thánh giá, cố gắng ngủ vài tiếng cho đỡ mệt vì sáng mai là ngày đầu nhận việc. Nhưng bỗng chàng giật bắn người ngồi bật dậy: ngoài nhà, tiếng cánh của từ từ mở, kêu kèn kẹt những âm thanh khô khancủa chiếc bản lề lâu ngày khô dầu mỡ. Rõ ràng Lộc đã khép chặt, cài cả hai then ngang, không ai có thể thò tay vào và mở ra được. Chẳng lẽ cái cánh cửa nặng nề ấy tự động mở! Chàng ngồi bất động trong mùng không dám bước xuống, mắt mở trừng trừng, lắng tai nghe ngóng. Im lặng một chút, rồi tiếng móng tay cào gỗ lại trở về rất gần như ngay bên tai Lộc. Mồ hoi6 Lộc vã ra như tắm. Khá lâu, chàng mới vớ cái đèn pin, rón rén

chui khỏi mùng, vịn một bàn tay vào vách và thò đầu ngó ra phòng khách. Chàng buột miệng kinh hãi kêu lên:

- Lạy Chúa tôi!

Chàng thấy cánh cửa chính mở toang và chếc hòm nằm lù lù ngay giữa nhà!

° ° °

Chàng lặng người đứng chết cứng tại chỗ, mắt mở trừng trừng như sắp lạc thần. Tiếng móng tay cào gỗ đã im bặt. Nhưng một luồng gió lạnh thổi hắt vào làm chàng rùng mình như kẻ cô đơn lạc vô nghĩa địa một mình giữa nửa khuya để thấy chung quanh toàn là tử khí. Chàng đứng nhìn cái hòm đen một lúc, rồi men theo bức tường đi ra khép cửa lại. rồi chàng lôi cái hòm đặt lại vị trí cũ, bởi giờ này thì chàng phải tin rằng oan hồn kia không muốn ra khỏi căn nhà này. Trong lúc tuyệt vọng, chàng nhìn lên nóc tủ, hy vọng tìm được một cây nhang còn sót lại để tỏ nỗi lòng đối với người khuất mặt, như bạn bè chàng thường nói mà trước đây chàng chưa bao giờ tin. Bát nhang lạnh ngắt, chắc đã vài năm không ai thắp, màng nhện giăng dầy đặc. Cái tủ khá cao. Chàng kéo cái ghế lại và đứng lên, hy vọng trên nóc tủ còn sót cây nhang nguyên vẹn nào không. Nhưng nhang không có. Không có gì cả ngoại trừ một cái khung hình lật úp, bụi phủ dày cộm. Chàng tò mò cầm lên, lật ngửa và thổi lớp bụi đóng trên mặt kính. Rồi chàng bật đèn pin để xem cho rõ mặt người trong bức hình trắng đen ấy. Chàng thảng thốt kêu lên một tiếng hãi hùng, rồi mất thăng bằng lạng quạng từ trên ghế té xuống đất. Trong hình, chính là cô gái chàng gặp hồi chiều trước cửa nhà. Dưới tấm hình ghi rõ:

" Nguyễn thị Thanh Tâm

Sinh năm 1951, chết năm 1970. "

Ngồi tựa lưng vào vách một lúc khá lâu để thở. Lộc mới lấy lại phần nào điềm tĩnh, lồm cồm đứng dậy. Mồ hôi toát ra dầm đìa trên trán và hai bên thái dương, chàng cầm khung hình người quá cố, lấy giẻ lau sạch rồi dựng ngay ngắn trên nóc tủ. Chàng qùy xúông khoanh tay đọc kinh, xin Chúa cho linh hồn Thanh Tâm về nơi vĩnh cữu. Nỗi kinh sợ trong lòng giảm hẳn đi. Bây giờ thì chàng biết Thanh Tâm chết oan, hồn còn phảng phất trong căn nhà này, nên hiện về để báo cho chàng biết. Chàng xót xa nhớ lại hình ảnh Thanh Tâm chiều nay đến với chàng, nét đẹp hồn nhiên như thiên thần mà có ngờ đâu lại gặp thảm hoa. Ở tuổi 19. Chàng sắp xếp mọi chi tiết đã xảy ra từ tối đến giờ và đoán chắc Thanh Tâm đã bị nhét vô cái hòm oan nghiệt kia để chôn sống. Nàng đã vẫy vùng nhưng không thoát khỏi sức mạnh của kẻ sát nhân. Nghĩ thế, Lộc đứng bật dậy làm dấu thánh giá rồi chạy lại mở nắp hòm lên, bật đèn pin rọi kỹ từng góc cạnh. Quả nhiên chàng nhận ra những vết máu còn khá rõ in hằn trên lớp gỗ mộc không sơn phết phía trong rương. Những vết máu ấy hoặc vừa mới xuất hiện cho chàng thấy, hoặc vốn đã nằm ở đó mà lúc nãy khi mở hòm lần đầu chàng không chú ý. Chàng thở dài, đậy nắp, ngước nhìn bức hình trắng đen một lần nữa và thì thầm:

- Cô Thanh Tâm ơi! Xin hãy an nghĩ đừng về nữa. Tôi đã hiểu rồi nỗi oan khuất của cô! Thôi giã từ! Cô Thanh Tâm nhé!

Rồi chàng bỏ vào buồng ngủ. Quả nhiên từ đó cho đến sáng, cảnh vật hoàn toàn bình lặng, không còn tiếng động nào đánh thức chàng trong màn đêm u tịch.

Qua mấy tiếng đồng hồ ngủ bình an trong căn nhà lạ, Lộc choàng mắt dậy thì bên ngoài mặt trời đã lên cao, nắng rọi chan hoà qua các

khe hở. Lộc ngồi lên, dụi mắt và mấy giây sau mới nhớ lại trọn vẹn câu chuyện đêm hôm quạ Chàng lao vội xuống đất. Việc đầu tiên là chàng chạy ra phòng khách, nhìn lên bức hình Thanh Tâm trên nóc tủ. Người như thế sao lại chết quá sớm! Lộc bùi ngùi lắc đầu thở dài rồi quay lại nhìn chiếc hòm đem kê sát vách, từng hành hạ súôt đêm quạ Sực nhớ ra sáng nay phải trình diện nhận mhiệm sở, Lộc tạm gác chuyện nhà, ra sau đánh răng rửa mặt để chuẩn bị đến bệnh viện.

Thay quần áo xong. Lộc bước ra thềm. Toan khoá cửa thì chàng giật mình thấy cả chục người đứng lố nhố thập thò ngoài đường nhìn chàng soi mói. Ai cũng ngạc nhiên và dường như thất vọng vì sau một đêm trong căn nhà ma, chàng vẫn còn nguyên vẹn, không sức mẻ gì cả! Chàng khóa cửa rồi quay lại nhìn họ và mỉm cười. Lập tức họ tản mác ra xa, nhất là khi chàng bước xuống sân để ra đường. Bà hàng xóm đứng dưới hàng mướp, há mồm nhìn chàng ngơ ngác. Đêm qua cả nhà bà nằm yên, hồi hộp lắng nghe mà tuyệt nhiên không thấy biến cố nào từ nhà Lộc đánh thức bà dậy như người ta đồn đãi. Mà chẳng phải người ta đồn đãi. Chính mắt bà chứng kiến vài người thuê trước đây, hoặc tung cửa bỏ chạy giữa đêm khuya, hoặc sáng sớm đã phờ phạc dọn đồ ra và đi vĩnh viễn. Chỉ có mình Lộc là thản nhiên như không, còn mỉm cười gật đầu chào bà nữa! Bà tò mò hỏi:

- Cậu Ba hồi hôm ngủ được không?

Lộc biết bà ta đang theo dõi mình, nên điềm tĩnh đáp:

- Dạ, được chứ Bác!

° ° °

Bà không biết nói gì nữa, chỉ trố mắt nhìn Lộc ngạc nhiên. Nếu thế thì

bà tiếc lắm, bởi chủ nhân đã gạ bán rất rẻ cho bà mà ba không dám mua.

Lộc đến bệnh viện gần 10 giờ. Chàng vào trình diện bác sĩ giám đốc, mà đầu vẫn mang nặng hình ảnh cô gái bạc mệnh. Rất may chàng được ông cho nghỉ thêm một ngày thu xếp chỗ ăn chỗ ở. Để bù lại thì đêm nay chàng sẽ phải trực bệnh viện đêm đầu tiên, thay cho một đồng nghiệp xin nghỉ bất ngờ vì gia đình ở Sài Gòn có chuyện khẩn cấp. Lộc cám ơn rồi vội vã ra phố. Chàng không về nhà mà xhạy ngay lại tìm bà chủ nhà, có tiệm bán vải ngoài thị xã. Bà tuổi ngoài năm mươi, buôn bán lâu năm, quen biết gần hết bạn hàng ngoài chợ. Người ta theo thói quen, lấy tên tiệm để đặt tên cho chủ nhân, nên ai cũng gọi là bà Kiến An, chánh quán của vợ chồng bà trước khi di cự Vì là người Bắc lọt vào chung sống giữa khu sinh hoạt toàn dân địa phương, nên lúc nào bà cũng phải tỏ ra vồn vã với người chung quanh. Chồng bà ngày trước là sĩ quan tiếp liệu phục vụ ngay trong tiểu khu, mới giải ngũ được hai năm, về phụ với vợ con đi giao hàng xuống các chợ quận. Nói chung thì đó là một gia đình rất thành công về mặt kinh tế.

Buổi sáng hôm ấy tiệm vải chưa có khách. Bà Kiến An đang ngồi ở chiếc bàn nhỏ sát vách bên trong, trước mâm bánh hỏi thịt quay và ly sữa đậu nành, thì Lộc lừng lững đi vào. Hôm qua từ bến xe đò, chàng có theo bà đến đây, nhưng chỉ đứng ở ngoài chờ bà vào lấy chìa khoá rồi cùng bà đến căn nhà cũ.

Vừa gắp miếng thịt quay chưa kịp đưa lên miệng thì thấy Lộc xuất hiện, bà Kiến An sợ quá, mặt tái nhợt, quăng vội đôi đũa và đứng bật dậy chờ đợi. Bà yên trí là Lộc đến để chửi bà, vì trước khi cho thuê bà đã không nói cho Lộc biết căn nhà đó có mạ Kinh nghiệm này bà

đã trải qua đến ba lần: người mướn chỉ ở có một đêm rồi đòi tiền lại và bỏ đi. Huống chi dân tỉnh lẻ vốn nể người học thức, biết Lộc là bác sĩ, bà càng sợ hơn. Nhưng trái với dự đoán của bà, Lộc tiến thẳng vào, tự tiện kéo ghế ngồi đối diện rồi mệt mỏi hỏi:

- Cô Thanh Tâm là gì của bà?

Bà Kiến An há hốc mồm nhìn Lộc, khá lâu mới ú ớ hỏi lại:

- Làm sao bác sĩ biết nó?

Lộc nhắc lại bằng giọng lạnh lùng hơn:

- Cô ấy là gì của bà?

Bấy giờ bà Kiến An mới bật khóc và nói:

- Nó là con gái đầu lòng của vợ chồng tôi! Nó chết rồi, bác sĩ ơi... chết thảm lắm! Quân sát nhân nhét con gái tôi vào hòm, định đem đi thủ tiêu. Nhưng con gái toi6 còn sống, tỉnh dậy trong hòm, giãy giụa vùng vẫy, chúng nó lấy búa đập cho vỡ đầu! Khổ thân con tôi!...

Ngừng một chút, bà nức nở tiếp:

- Bác sĩ ơi! Hôm ấy trời mưa tọ Cả nhà tôi đi vắng. Hai thằng chúng nó rình từ lâu rồi mà chúng tôi không biết. Đợi cả nhà đi vắng mà trời lại mưa, chúng nó mới lẻn vào ăn trộm. Trời xui đất khiến giữa lúc ấy thì cháu Tâm ở ngoài chợ về. Thế là chúng nó túm ngay lấy...

Lộc đưa tay ngăn lời bà, rồi nhắm mắt lại và thở dài. Chàng không muốn nghe nữa. Bí đát quá! Mọi phỏng đoán của chàng đều đúng cả. Diễn tiến cái chết của Thanh Tâm, chàng sẽ tìm hiểu sau. Vấn đề phải giải quyết ngay bây giờ là làm sao để linh hồn người quá cố được an nghỉ, không trở về nữa. Chàng mủi lòng nhìn bà Kiến An thương cảm. Ngay từ lúc bước vào, chàng đã ngờ ngợ đoán là bà có liên hệ ruột thịt với Thanh Tâm bởi Thanh Tâm có khuôn mặt rất giống bà. Gần ba năm nay bà đã khóc nhiều, nước mắt tưởng đã khô

cạn rồi mà hôm nay lại phải trào ra vì câu hoi? gợi nhớ của Lộc.
Chàng mủi lòng nói nhỏ:
- Vâng! Tội nghiệp cô ấy xinh đẹp thế mà lại yểu mệnh!
Bà Kiến An nâng vạt áo thấm hai bên mắt, rồi mở to mắt ngạc nhiên hỏi Lộc:
- Làm sao bác sĩ biết nó? Vâng! Con bé xinh xắn phúc hậu lắm, mà trời chẳng thương! Chắc có ai kể cho bác sĩ nghe, phải không?
Chàng chưa kịp đáp thì bà quay vào gọi lớn:
- Liên ơi, dọn mâm xuống. Lấy cho bà bình trà, nhanh lên!
Lộc vội cản:
- Mời bà cứ tự nhiên. Bà vừa ăn sáng vừa nói chuyện cũng được.
Bà Kiến An đan hai bàn tay vào nhau và từ tốn nói:
- Không dám! Hay là để mời bác sĩ ăn quà luôn thể!
° ° °
Lộc xua tay:
- Cám ơn bà. Không dám làm phiền bà!
Chàng vừa dứt câu thì cô người làm từ căn buồng nhỏ ra dọn bàn, đồng thời đặt khay trà nóng, rót ra hai cái tách nhỏ. Chàng đỡ một ly từ tay bà Kiến An rồi trở lại câu chuyện cũ. Chàng bùi ngùi nói:
- Chẳng có ai kể với tôi cả. Chính bà còn không kể thì huống chi là người ngoài. Sỡ dĩ tôi biết cô Thanh Tâm là vì đêm hôm qua tôi gặp cô ấy!
Bà Kiến An ngồi tựa ra thành ghế, đôi mắt nhìn xa xăm rồi giòng lệ từ từ chảy xuống. Chuyện này với bà không có gì lạ. Con bà đã hiện về với nhiều người, và người nào cũng phải bỏ căn nhà ấy. Bà sụt sùi nói:
- Con tôi chết oan. Hồn chưa siêu thoát được!

Lộc điềm tĩnh bảo bà:
- Tôi vốn không tin chuyện hồn ma hiện về. Mãi hôm qua thì tôi đành phải tin. Nhưng tôi hy vọng từ nay con bà sẽ không về nữa đâu.
Bà Kiến An lại thêm một lần ngạc nhiên về câu nói của Lộc. Bà hỏi lại:
- Bác sĩ bảo sao cơ ạ! Con tôi từ nay không về nữa? Sao bác sĩ biết?
Lộc chậm rãi giải thích:
- Tôi cũng chỉ đoán thế thôi. hôm qua tôi đã thử và thấy có kết quả! Tôi đề nghị thế này: Bà với tôi đem chôn cái hòm đó đi. Tại sao đã hơn hai năm nay mà bà vẫn giữ cái hòm ấy để làm gì?
Bà Kiến An ngắt lời:
- Thưa tại vì dạo ấy cảnh sát đòi giữ cái hòm ấy lại để làm tang vật. Rồi nhà tôi cứ để đấy. Mấy lần định đem đốt đi mà rồi chả hiểu sao cứ quên!
Lộc tiếp tục ý kiến của mình. Chàng nói:
- Vâng! Bỏ đi là phải. Nhưng không nên đốt, mà nên đem chôn. Hôm qua tôi tìm thấy bức hình cô Thanh Tâm bị lật úp trên nóc tủ. Tôi đã lau sạch và dựng lại đàng hoàng rồi. không có nhang đèn gì cả, nhưng tôi đọc kinh cầu cho linh hồn cô ấy. Quả nhiên từ ấy cô ta không về nữa. Bà theo đạo Phật thì bà đón thầy đến cúng cho cô ấy. Còn toi6 là người công giáo, tôi sẽ xin lễ nhà thờ cầu cho cô ấy yên nghỉ, xong rồi tôi sẽ ở lại căn nhà của bà...
Bà Kiến An cảm động oà lên khóc lớn, rồi đứng dậy bước sang níu vai Lộc:
- Tôi không biết nói lời gì để tạ Ơn bác sĩ có lòng đối với con tôi. Vâng! Bác sĩ dạy thế nào, tôi cũng xin vâng theo. Bác sĩ chờ cho một lát để tôi bảo nó đi gọi nhà tôi. Ông ấy mới ra chợ ăn hủ tíu. Để tôi

cho người đi gọi ngay. Hôm nay tôi đóng cửa hiệu để lo việc cho cháu Thanh Tâm! Trăm sự nhờ bác sĩ cả!

Dứt lời bà gọi người làm, bảo chạy ngay ra chợ. Còn bà thì lên lầu thay áo dài, chuẩn bị đám tang lần thứ hai cho con gái.

Qua một ngày bận rộn trăm việc, Lộc chờ đêm đến và quả nhiên căn nhà trở lại bình thường, không còn tiếng động nào nữa. Thậm chí con mèo đen đêm hôm qua hai lần xuất hiện, tối nay cũng biến mất hẳn, không quấy rầy Lộc nữa. Bà Kiến An đem bức hình Thanh Tâm về lập bàn thờ cúng kiến cho con. Còn Lộc thì đến nhá thờ xin tượng thánh giá treo trên nóc tủ. Hàng xóm chung quanh nhìn Lộc hết sức cảm phục, kéo nhau đi theo đám tang chôn cái hòm rỗng, cả mấy chục người.

Đêm hôm sau, Lộc có ca trực đầu tiên tại bệnh viện. Chàng thấy lòng mình thanh thản vì vừa giải quyết xong được một câu chuyện khúc mắc đã mấy năm ở thị xã này, giúp cho ông bà Kiến An đỡ tủi thân mà vong linh cô Thanh Tâm cũng được yên ổn bên kia thế giới. Chàng đi một vòng bệnh viện, qua các khu điều trị chuyên môn, đọc báo cáo của y tá, chữa một vài bệnh nhân khẩn cấp rồi trở về phòng trực ngồi viết lá thư cho mẹ. Bây giờ thì rất cảm phục mẹ mình. Chàng sẽ kể tỉ mỉ câu chuyện căn nhà ma mà chàng đang ở để xác nhận với mẹ rằng mẹ chàng nói đúng: quả thực dương gian có sự hiện hữu của người từ cõi âm. Chàng coi đây là một kinh nghiệm hiếm có mà chắc sẽ chẳng bao giờ tái diễn lần thứ hai trong đời.

° ° °

Gần nửa đêm, khuôn bệnh viện bắt đầu lắng đọng. Người vào thăm nuôi đã ra về hết. Chàng nhờ nhân viên xuống câu lạc bộ mua cho chàng ly cà phê đá. Trong khi chờ đợi, chàng mở tờ báo cũ cách đây

gần ba năm mà ông bà Kiến An vẫn giữ kỹ trong tủ, bởi tờ báo ấy có đăng bản tin ngắn về cái chết của Thanh Tâm. " Án mạng rùng rợn: Cướp của giết người. Nạn nhân là một thiếu nữ 19 tuổi ". Báo chí VN thì thường chỉ làm được một chức năng là thông tin thôi, chứ ít có trường hợp người ký giả hay phóng viên tự nguyện lao và những cuộc điều tra rắc rối mà đôi khi đạt được hiệu quả cao hơn cả cảnh sát, như báo chí bên Mỹ. Lộc đọc lướt qua bản tin, rồi lại chăm chú nhìn lại bức hình Thanh Tâm in khá lớn bên cạnh. Vẫm là bức hình trên nóc tủ mà hôm qua chàng đã trao cho ông bà Kiến An đem về nhà lập bàn thờ. Lòng chàng lại nao nao lên một niềm xúc động khôn nguôi. Chàng gấp tờ báo, cất vào cặp để trả lại cho ông bà Kiến An. Rồi chàng lấy giấy bút trong ngăn bàn ra viết. Mẹ chàng chắc chắn sẽ ngạc nhiên vì lần đầu tiên thằng con bướng bỉnh như Lộc mà đành phải tin có mạ Nghĩ đến đây, bỗng dưng Lộc mỉm cười, ngừng bút, nâng ly cà phê uống một hớp lớn, rồi đứng dậy bước ra hành lang. Đã quá nửa đêm, sân bệnh viện không còn một bóng người. Chỉ có những ngọn đèn vàng hiu hắt trong không gian mờ mờ hơi sương. Chàng đứng một lúc cho thoáng khí, rồi quay vào phòng ngồi viết tiếp. Bỗng có tiếng gõ cửa. Chàng ngẩng lên nhướng mắt nhìn ra, nhưng không nhận rõ một cô y tá mặc áo blouse trắng đang đứng ngoài hành lang mờ tối. Cô lên tiếng:

- Xin lỗi bác sĩ!

Lộc dịu dàng nói:

- Không sao! Cô cứ vào đi. Có việc gì đấy!

Cô y tá bước hẳn vào trong, nhưng đứng sát khung cửa, dáng điệu rụt rè có lẽ vì lần đầu tiên gắp Lộc. Ở bệnh viện nào thì lâu lâu vẫn có những ông bác sĩ rất khó tính mà nhân viên cũng như bệnh nhân

đều sợ. Lộc thoải mái nhắc lại:

- Có việc gì đấy cô?

Vừa nói chàng vừa chăm chú quan sát. Cô y tá còn trẻ lắm, nhưng nét mặt có vẻ xanh xao mệt mỏi như thiếu ngủ lâu ngày, hoặc có lẽ vì cô chuyên làm ca đêm. Cô nói:

- Thưa bác sĩ, bên khu nội khoa có bệnh nhân vừa mới chết. Xin bác sĩ xuống chứng nhận để chuyển qua nhà xác. Lộc gấp vội tờ giấy và đứng dậy nói:

- Vâng! Tôi xuống ngay!

Chàng mở hộc tủ. cất giấy bút vào. Cô y tá nói thêm:

- Thưa bác sĩ! Khu nội khoa, dãy A, giường số 37.

Dứt lời cô quay đi và bước nhanh theo hành lang. Lộc nâng ly cà phê uống cạn, rồi cũng tất tả ra cửa. Chàng định hỏi thăm cô y tá vài chuyện về sinh hoạt trong bệnh viện, nhưng cái dáng cao gầy của cô thoăn thoắt bước đi, mới htoáng đó mà đã xa hẳn Lộc, rồi rẽ sang dãy nhà bên phải. Lộc vào đến dãy A khu nội khoa đã thấy ở giường số 37 lố nhố dăm ba người đứng vây quanh, gồm y tá` và vài bệnh nhân hiếu kỳ bên cạnh. Thấy chàng, họ xích ra để nhường lối. Người chết đã được phủ một tấm khăn trắng kín từ đầu tới chân. Lộc đến gần, cúi xuống lật tấm vải ra để khám nghiệm lần cuối. Nhưng vừa nhìn thấy mặt người chết, chàng bật lùi lại một bước, đứng sững và suýt kêu lên thành tiếng. Vì cái người nằm chết trên giường số 37 đó là chính cô thiếu nữ mặc đồ y tá vừa sang tận văn phòng gọi chàng.

Hết

Nguyễn Ngọc Ngạn

Dòng Mực Cũ

Chương 1

Hải Ninh là tên gọi một ngôi làng điển hình ở miền Bắc với cánh đồng lúa mênh mông , với lũy tre xanh bao bọc mấy trăm nóc nhà , phần lớn là mái tranh vách đất . Cuối cánh đồng làng có con đê cao ngăn nước sông cái , la mối đe dọa hàng năm mỗi khi mùa mưa đến . Cuộc sống im lìm của mấy ngàn cư dân cứ êm ả ngày này qua ngày khác , ngàn đời chẳng biết bao giờ thay đổi.

Bấy giờ là giữa thập niên 20 , Khải Định hoàng đế vừa qua đời ở tuổi 41 . Vua chết đi không để lại chút tiếc thương nào trong lòng muôn dân , bởi sinh thời vua là bù nhìn tiêu biểu của thực dân Pháo , đi ngược lai bao nhiêu công trình ái quốc của các bậc tiên vương họ Nguyễn . Triều đình cũng biết lòng dân chê trách vua , cho nên vua vừa nằm xuống , các quan phụ chính đại thần như Tôn Thất Hân , Nguyễn Hữu Bài vội vàng ra bản thông tri , có đoạn mở đầu như sau :

“Hoàng đế Khải Định từ khi đi Tây về thụ bệnh , bệnh tình càng ngày càng nặng , 5 giờ sáng ngày 21 tháng 9 ta , tức Novembre , ngài đã thăng hà .

Nay tiên đế đã khuất núi , chúng ta cũng không nên nghi luận về sự

nghiệp ngài trong mười năm trị vì thế nào . Sự nghiệp ấy hay hay dở , sẽ thuộc về thanh sử đời sau phán đoán . “

Lời kêu gọi của triều đình càng làm cho thần dân bàn tán nhiều hơn . Hoàng tử Vĩnh Thụy vốn người ngoại tộc , được Khải Định nhận làm con nuôi , lên nối ngôi , lấy hiệu là Bảo Đại , mới 13 tuổi hiện còn đang du hoc bên mẫu quốc .

Bước sang đầu thế kỳ 20 , những phong trào đấu tranh dành độc lập không còn lấy triều đình làm điểm tựa nữa , bởi tiếng gọi Cần Vương năm xưa thời Hàm Nghi , Duy Tân đã trở thành dĩ vảng . Nhiệm vụ đuổi Thực dân bây giờ là quần chúng tự phát , đặc biệt là những người theo tân học , ngấm ngầm bùng lên khắp nơi như trăm hoa đua nở dưới nhiều hình thức khác nhau , ghi dấu một thời lẫm liệt pha lẫn với bi thương .

Trong làng Hải Ninh , có gia đình ông Vũ Lương , thuộc hàng trung nông , bốn người con , hai trai hai gái đều hiền lành chăm chỉ . Ông Lương là thầy đồ lỡ vận , vốn liếng chữ Hán thâm hậu nhưng gặp lúc buổi Nho học xế bóng , không đắc dụng trong xã hội nữa . Ông mở lớp dạy học tại nhà , môn sinh lác đác trên dưới chục đứa . Những gia đình tương đối có chút tiền thì gửi con đến , một là để ông trông nom cho chúng khỏi lêu lổng ngoài đường , hai là nhắc nhở chúng về lễ nghĩa , hy vọng mai sau khi lớn lên chúng sẽ hết lòng phụng dưỡng cha mẹ . Cái lớp học vốn lèo tèo ấy , cứ mỗi ngày một vắng đi dần . Cuối cùng chỉ còn dăm ba đứa , ông đành giải tán , chuyển sang hốt thuốc bắc , nhưng cũng không khá , phần vì ít kinh nghiệm , phần vì chính bản thân ông không tha thiết với nghề này . Lớp người như ông nặng tính bảo thủ , luôn luôn già trước tuổi , thường mất nhiều thì giờ trầm ngâm suy nghĩ , bởi quá luyến tiếc cái thời vàng

son của lối học từ chương thuở trước . Chữ Tây , chữ Quốc ngữ ông đều không coi là những phương tiện chính thống để chuyên chở đạo ly thánh hiền . Ông cũng học cho biết với thiên hạ , nhưng lòng không say mê chút nào . Chỉ vì muốn giữ lấy nếp nhà mà ông phải gửi Tân , người con trai đầu lòng của ông xuống Hà nội học , chứ trong thâm sâu ông chỉ muốn con ở nhà , trau dồi Tứ Thư Ngũ Kinh là đủ rồi . Tân năm nay 20 tuổi . Ba đứa em kế tiếp là Hậu , Duyên và cậu Út Hoàn , cứ ba năm hai đứa , thành ra tuổi đều xấp xỉ nhau . Là nhà nho cho nên ông Lương nghiêm khắc lắm , hở một tí là đánh mắng thẳng tay , nhất là đối với hai cô gái . Trai làng có ai chọc ghẹo ngoài ngõ , ông không cần biết phải trái , lôi con về trách phạt trước . Gánh hát chèo lâu lâu mới về diễn ở đình làng , hai cô muốn raa xem phải có bà mẹ hoặc anh Tân đi kèm ông mới cho phép . Ông hãnh diện về gia phong , không cần đếm xỉa đến những khao khát của các con ở tuổi đang lớn và nhất là những thay đổi bật gốc của xã hội Việt Nam vào cuối mùa thực dân .

Tuy vậy , những khi các con xúm nhau nhặt gạo ngoài hiên , cũng có lúc ông Lương cao hứng ngồi kể chuyện đời xưa cho các con nghe . Phần lớn là những tấm gương trung hiếu tiết nghĩa rút ra từ Đông châu liệt quốc , Thủy hử hay Tam quốc chí . Ông kể sơ lượt thôi , nhưng ông bình luận rất kỹ , nhắc đi nhắc lại cái đạo tam tòng tứ đức để các con thấm sâu vào trí óc . Chẳng hạn như chiều nay , sau khi dứt một đoạn chuyện cổ , ông Lương nhìn hai cô gái đang lớn nhanh , thở dài bảo vợ :

- Mới hôm nào chập chững biết đi , bâu giờ đứa nào đứa nấy xấp xỉ hai mươi cả rồi . Bà xem có ai xin thì cho người ta đi . Tống được đứa nào hay đứa nấy !

Câu ấy , ông đã lập đi lập lại nhiều lần ngay trước mặt các con . Hậu và Duyên thấy tủi thân đến độ phẩn uất , nhưng thời buổi lễ giáo khắc khe , không cô nào dám có phản ứng dù là cha mẹ ăn nói khó nghe . Bà Lương bùi ngùi bảo chồng :

- Năm ngoái , bà Cần đánh tiếng xin cái Hậu cho thằng Tuất , con giai bà ấy . Tôi bảo mời bà ấy lại nhà chơi ! Đám ấy thì được , con nhà tử tế , không có tai tiếng gì . Tôi có chờ rồi mà chả thấy bà ấy nói gì nữa ! Không khéo có đứa nào dèm pha cái gì đấy , cho nên bà ấy ngơ đi . Tôi vẫn gặp ngoài chợ , nhưng chả lẽ minh lại nhắc !

Ông Lương im lặng , chắp tay sau đít bỏ vào nhà ngồi uống trà . Hậu cũng biết chuyện này , biết Tuất có dạo để đến mình . Cô muốn lấy chồng phức cho xong để bố mẹ khỏi sốt rột và nhất là vì cô có ra riêng trước , thì mới đến lượt cô em , theo truyền thống cả làng này . Ở Hải Ninh , những cô gái mà gia cảnh tầm thường và nhan sắc chỉ ở mức trung bình như chị em Hậu , nếu không may mắn thì có khi phải đi vào con đường làm lẽ những ông già nhà giàu . Cho nên tuy chẳng nói ra , nhưng hai cô đều âm thầm lo sợ cho tương lai .

Buổi tối hôm ấy trời sáng trăng , hai chị em xay gạo ở đầu nhà , đang nói chuyện phím thì bà Lương bưng rổ khoai luột ra cho các con . Nhận thấy mẹ vui , Hậu mới bạo dạn hỏi

- Mẹ , đừng nhắc đến chuyện nhà bà Cần nữa , mẹ ạ ! Anh Tuất sắp cưới vợ rồi !

Bà Lương trợn mắt hỏi lại :

- Thằng Tuất sắp lấy vợ ? Lấy ai ?

Hậu đáp :

- Con nghe bảo cưới cái cô nào ở bên kia sông , chứ không phải người làng mình !

Bà Lương đang cầm củ khoai bốc dở , ném bẹt vào rổ và bực bội nói :

- Cái bà Cần này cũng láo thật ! Chỗ người lớn với nhau , lại quen biết bao nhiêu năm nay mà cứ y như đồ trẻ con ! Thế mà cũng dám mở mồm nói chuyện với tao ! Để phiên chợ này tao gặp , tao sẽ cho một trận !

Hậu cười buồn :

- Ơ hay ! Người ta không lấy con thì thôi chứ sao mẹ lại định mắng người ta ! Vợ chồng là duyên số , mẹ chả bảo , mãi như thế hay sao ?

Bà Lương chưa kịp nói thì Duyên chép miệng chen vào :

- Anh Tuất là con một của ông bà Cần . Chị Hậu không lấy anh ấy là may đấy mẹ ạ ! Báu gì mà phải tiếc ! Đời nào thì lấy chồng con một cũng khó chịu lắm ! Chị Hậu về làm dâu nhà bà Cần thì đến chết dần chết mòn mất thôi ! Mẹ có gặp bà ấy thì lờ đi , đừng thèm nhắc đến nữa .

Hậu nhìn Duyên thầm cám ơn lời an ủi tế nhị của em gái . Nhưng bà Lương cãi :

- Tao không tiếc ! Nhưng tao tức , là vì bà Cần là chỗ đi lại với nhà mình bao nhiêu năm Đã nói thì phải giữ lời !

I

Dứt câu , bà vùng vằng bỏ lên nhà . Hai chị em nhìn nhau không nói gì . Tiếng cối xay vù vù chạy đều đặn theo nhịp tay đẩy của Hậu . Trăng trung tuần sáng vằng vặc rọi qua cành khế thưa lá , in bóng Hậu trên vách bếp . Trời im gió . Sức nóng hừng hực ban ngày đang tan dần trong không gian tĩnh mịch của đêm vắng . Ngoài đường cái , có tiếng bước chân dồn dập , tiếng nói chuyện nho nhỏ của tuần

phiên đi kiểm tra quanh làng , kéo theo tiếng chó sủa vang một hồi rồi tất cả lại chìm trong yên lặng . Duyên ngồi ghé trên bao thóc dựng sát cây cột tre chống mái hiên , vừa bốc khoai vừa bảo :

- Chị đã mỏi tay chưa ? Để em xay cho một lúc !

Hậu đưa cánh tay quệt mồ hôi trên trán và đáp :

- Em cứ ăn đi . Để chị xay nốt mẻ này rồi mình nghỉ ! Cũng may tối nay mát giời nên đở vất vả !

Duyên nhìn chị ngạc nhiên hỏi lại :

- Nghỉ luôn hả chị ? Còn sớm mà !

- Còn sớm , nhưng tao phải gội đầu một cái . Ngứa quá rồi !

- Chị gội thì em cũng gội luôn !

Cả hai chị em đều mặc váy lơ lững đến bắp chân , bên trên chỉ có cái yếm nâu , phơi ra nguyên tấm lưng trần trắng muốt dưới ánh trăng . Aó cánh ngoài và khăn vuông đen đều máng trên thành cửa sổ . Xay lúa tuy không phải là công việc nặng nhọc ở thôn quê , nhưng vì đôi tay đẩy cần máy (cối) xay lúc nào cũng phải hoạt động đều đặn , nên chỉ một lúc là mồ hôi vã ra như tắm . Hai chị em đều có cái dáng dong dỏng cao , giống nhau từ tướng đi tới khuôn mặt , đến nỗi nhiều người tưởng lầm là chị em sinh đôi . Vì không cách biệt tuổi tác bao nhiêu nên hai chị em rất thân nhau và mọi chuyện lớn nhỏ đều kể cho nhau nghe , kể cả những tâm sự thầm kín , những mơ ước lứa đôi trong cuộc sống .

Ăn xong củ khoai , Duyên bưng bát nước trà nguội uống cạn rồi đứng dậy , vừa đúng lúc Hậu cũng dừng tay vì thóc trong máy (cối) xay không còn nữa . Hậu thấy rõ lớp mồ hôi chảy thành dòng từ bờ vai trần xuống tới cạp váy . Cô thở mạnh , với tay lấy áo và khăn máng trên cổ rồi giục Duyên :

- Thôi , đi tắm ! … Nhớ bưng rổ khoai vào bếp !
Hai chị em vào buồng lấy quần áo rồi kéo nhau ra giàn nước kế bên bụi chuối bên hông nhà . Bình thường thì hai chị em hay xuống tắm dưới ao . Nhưng đêm nay trời sáng sủa quá , tự dưng thấy ngại vì nhà hàng xóm ở bờ ao bên kia có đến năm cậu con trai hay rình để nhìn Hậu và Duyên vào những đêm trăng trung tuần .
ở nhà trên , bà Lương đang u sầu nói chuyện với chồng về sự “thay lòng đổi dạ” của bà Cần , không hỏi Hậu cho con trai của bà nữa . Ông Lương ngồi hút thuốc lào và uống trà liên tục , không phát biểu lời nào . ở với chồng mấy chục năm , bà Lương biết những khi chồng trầm lặng như thế là những lúc trong lòng ônh buồn lắm . Bà chép miệng than :
- Ông nhớ không ? Bằng tuổi cái Hậu bây giờ , tôi đã đẻ thằng Tân rồi !
Chợt nhìn thấy hai con ôm quàn áo ra giàn nước , ông vội bảo vợ theo thói quen của một thầy lang :
- Bà ra bảo chúng nó tắm nhanh nhanh lên rồi vào . Ngồi ngoài ấy mà dầm nước , đêm hôm gió máy …
Bà Lương đứng dậy . Ông nói với theo một câu an ủi vợ :
- Tôi giục là giục thế thôi . Cha mẹ nào mà chả mong cho con mình sớm yên bề gia thất . Nhưng duyên số chúng nó chưa đến thì biết làm sao ! Nói cho cùng thì có hai đứa chúng nó ở nhà , bà với tô cũng đỡ vất vả !
Bà Lương không nói gì , rảo bước nhanh xuống thềm , băng ngang mảnh sân rộng ra hướng giàn nước . Dù chồng đã nói như thế , nhưng bà vẫn cảm thấy ấm ức và muốn chửi bà Cần một trận cho hả . Làng này , gia đình bà tuy không giàu nhưng vốn được trọng vọng

vì thuộc loại có chữ nghĩa . Con bà tuy không đẹp lắm nhưng so ra cũng dễ coi , thế mà bà Cần lại ngang nhiên rút lại lời nói , thì còn gì là uy tín của người lớn với nhau .
Hôm sau , cả nhà vui hẳn ra , bà Lương cũng quên bẵng đi nỗi ấm ức và mối hận lòng đối với câu chuyện của bà Cần ngày hôm qua . Cậu hai Tân , đứa con đầu lòng của ông bà bấy lâu nay đi học ở Hà nội , hôm nay về quê nghỉ hè . Bốn anh em gặp nhau , chuyện vãn không ngừng . Sau bửa cơm chiều , ông bà Lương ngồi ở nhà trên uống trà , còn Duyên , Hậu và Tân ra ngồi ngoài hiên nhà hóng gió . Duyên nhìn anh rồi nũng nịu :
- Anh Hai kể chuyện cho chúng em nghe đi . Chúng em thích nghe chuyện lắm ! Bố dạo nầy mệt hay sao ấy , chả kể chuyện cho chúng em nghe nữa !
- Vừa lúc ấy , cậu út Hoàn đi đâu về , từ ngoài cổng băng ngang mảnh sân chạy ập vào ngồi xuống bên cạnh Tân , phanh cút áo ngực cho mát và lên tiếng :
- Anh Minh , con bác Tuyền bị bắt rồi ! Lý trưởng cho người đến tận nhà bắt giải lên tỉnh . Người ta kéo ra xem đông lắm , đứng chật cả hai bên đường , em cũng chạy theo mãi đến sân đình mới về !
Cả hai chị em cùng sửng sốt trước bản tin sát đánh , bởi ai cũng biết rất rõ Minh , cùng chà lứa với Tân và cùng được gửi xuống học ở Hà Nội . Riêng với gia đình này thì Minh còn có mối liên hệ sâu xa hơn vì thuở nhỏ , Minh là học trò của ông Lương , đã từng ngày ngày đến ngồi xếp bằng trên chiếu để học chữ Nho . Câu nhận xét đầu lưỡi được ông Lương nhắc đi nhắc lại về Minh là :
- Thằng này sáng dạ lắm , nhưng chỉ phải cái nghịch như quỉ !
Minh ngồi ở nhà ông Lương được hai năm thì ông bà Tuyền cho con

bỏ chữ Hán để đổi sang tiếng Tây và chữ quốc ngữ , rồi xuống Hà Nội trọ học ở nhà một người bà con . Cùng ở Hà Nội , nhưng Tân ít gặp Minh vì khác trường và khác ngành . Tuy ít gặp nhưng anh thường nghe thiên hạ nhắc đến những hoạt động của Minh mà ai cũng coi là khá táo bạo thời bấy giờ .

Hậu hỏi Hoàn :

- Có biết bắt về tội gì không ? Nấu rượu lậu chắc ?

Hoàn lắc đầu đáp :

- Em không biết ! Nhưng nhà ấy thì có bao giờ nấu rượu lậu !

Hậu buột miệng nhắc đến việc nấu rượu lậu là vì làng này Tây đoan hay về bắt rượu . Có khi bắt trúng người nấu rượu lậu thật . Cũng có khi bắt oan chỉ vì người ta thù oán , cố tình làm hại nhau bằng cách giấu tang vật , như bã rượu , nồi ba mươi , bong bóng trâu v.v. . ở bờ ao hay trong phần ruộng của người mình thù , rồi báo Tây đoan về bắt.

Nghe Hòan nói Duyên cũng phụ họa theo :

- Đúng ! Nhà bác Tuyền xưa nay có bao giờ dính dáng đến rượu ! Anh Minh bị bắt chắc là vì ông lý Bân vốn không ưa anh ấy , nên tìm cớ bắt !

Hậu lắc đầu bàn góp :

- Ông lý dù có ghét thì cũng phải có lệnh trên mới bắt được chứ !

Tân nén tiếng thở dài , đăm đăm nhìn ra sân . Anh biết Tân bị bắt vì nguyên cớ gì , nhưng anh không thể nói với các em . Thực dân Pháp có một sai lầm là càng đào tạo đông nhân tài , càng khuyến khích dân bản xứ đi học nhiều , thì số người chống Pháp lại càng đông . Chẳng hạn như chính bản thân Tân , thuở còn ở nhà , có bao giờ nghĩ đến đất nước đâu . Nhập trường với bao nhiêu thanh niên cùng

lứa tuổi , bị lôi cuốn vào phong trào đấu tranh đang lan rộng , không gia nhập tổ chức này thì cũng ghi danh vào hội kín khác . Những tấm gương ái quốc của Phan Bội Châu , Phan Chu Trinh , tiếng bom Sa Điện Phạm Hồng Thái , tất cả đã làm nức lòng người tuổi trẻ , nhắc họ cái nhục của người dân không còn chủ quyền đất nước . Minh là một trong những người ấy . Minh đã bị bắt . Biết đâu một ngày nào đó sẽ đến lượt Tân , Tân hạ giọng vừa đủ các em nghe :

- ít lâu nay , thanh niên bị bắt nhiều . Làng này còn ít đấy , chứ ở Hà Nội thì đông lắm ! Tây kết án họ là “làm giặc” . Nhưng thật ra họ là những người chống Tây để giành lại độc lập !

Lũ em cúi đầu suy nghĩ . Duyên buột miệng nói :

- Anh Minh nom lù đù thế mà cũng dám chống Pháp ! Bạo nhỉ !

Thật ra thì Minh không phải chàng trai lù đù như Duyên nhận xét . Duyên giả vờ gán cho Minh hai tiếng đó chỉ vì ông bà Truyền là chỗ quen biết với bố mẹ của Duyên và dân làng vẫn đồn nhau là ông bà Lương muốn gả Duyên cho Minh sau khi anh tốt nghiệp trường cao đẳng thương mại . Thói quen của con gái thời ấy là dù trong lòng có yêu ai , thì bên ngoài vẫn phải làm bộ hững hờ như Duyên đang nói về Minh . Làng này , hầu như ai cũng biết cái tính ngang tàng của Minh . Ông bà Truyền thì than với hàng xóm là “nó thông minh nhưng bướng bỉnh . Cha mẹ sinh con , giời sinh tính” . Các cụ kỳ hào chức sắc thì mắng Minh là “thằng không biết kẻ trên người dưới” . Chỉ có bằng hữu ngày ngày gần gũi , mới biết Minh là người muốn phá vỡ tất cả các lề lối cũ mà anh cho là không còn hợp thời nữa . Chống ngoại xâm và xóa bỏ hủ tục xã hội là hai mục tiêu mà Minh muốn nhắm tới , sẵn sàng theo đuổi bất chấp trở ngại . Còn nhớ cách đây hai năm . Minh về nghỉ hè với gia đình đúng dịp Hải Ninh xảy ra một

chuyện bi hài mà giờ này cả làng chưa ai quên . Cách nhà Minh bốn căn , có cô Lụa góa chồng sống thui thủi với đứa con còm cõi . Hai mươi ba tuổi , gái một con hơ hớ , ra vào trong căn nhà nhỏ quạnh quẽ , bao nhiêu ve vãn bướm ong dồn dập đến với Lụa . Từ các quan viên chức sắc đến trương tuần và thậm chí cả thằng mõ trong làng cũng muốn tạt vào ngủ một đêm với Lụa . Nhưng chẳng ai làm gì được . Rồi bỗng dưng cả làng giật mình vì tin Lụa có bầu ! Thôi , phen này thì bỏ mẹ rồi ! Làng Hải Ninh vui như tết , bởi cái tục "ngả vạ" vẫn còn duy trì mạnh mẽ . Không chồng mà chửa là làng sắp có đại tiệc . Xóm trên thôn dưới đi đâu cũng nghe bàn tán xôn xao vì đã lâu mới vớ được một người chửa hoang . Các cụ khăn đóng áo dài , khệnh khạng kéo ra sân đình , mặt ai cũng đằng đằng sát khí để tỏ rõ cho con cháu biết mình đang đau khổ vì luân lý suy đồi ! Thằng Mõ cất giọng lanh lãnh , gõ mõ liên hồi , "Chiềng làng chiềng chạ. Thượng hạ đông tây" , đi rao khắp hang cùng ngõ hẻm cho mọi người biết . Bao nhiêu nhân khẩu quanh năm chạy ăn từng bửa , nay tạm quên đi nổi thống khổ ngàn đời để kéo nhau ra nhìn mặt cô Lụa khôn ba năm dại một giờ . Trương tuần gậy gộc hùng dũng , nhận lệnh lý trưởng , áp giải Lụa cho các cụ hỏi tội . Lụa gửi con cho mẹ , mặc áo tứ thân , váy lĩnh , tóc` vấn đuôi gà , đi giữa hai gã tuần phiên nhiều lần ve vãn Lụa . Bụng Lụa chưa lớn lắm , nhưng ngực đã căng phồng , đẩy cái yếm trắng nhô lên một cách khiêu khích . Các cụ ngứa mắt lắm . Trong thâm sâu ai cũng ấm ức vì dụ mãi mà không chiếm được Lụa , nay mới có dịp trả hận . Chánh tổng người bệ vệ , hút xong điếu thuốc lào khai vị , đập ba-toong vào cột đình và lớn tiếng mắng , y như cảnh Thị Mầu trong tuồng Quan Âm Thị Kính :

- Con kia ! Mày dám làm nhục cả làng này ! Mày ngủ với ai , phải

khai ra ngay không thì ông chẻ xác mày ra !
Nhiều bà đứng vây quanh , chả có nhiệm vụ gì cũng tốc váy nhảy chồm chồm lên mà xỉa xói , bởi vì “một người làm đĩ , xấu danh đàn bà” !
Lụa cứ đứng yên , không trả lời mà cũng nhất định không khóc , không van xin . Lý trưởng mặt đỏ gay , tiếp lời chánh tổng :
- Mày gan phải không ? Con này láo ! Cụ chánh hỏi mà mày không giả nhời hả ? Thằng nào đã ngủ với mày ? Mày khai ra , tao bỏ tù nó ! Mày không khai thì mày khổ vào thân !
Lụa vẫn đứng yên , mắt mở trừng trừng nhìn lý trưởng , nhớ lại những lần ông tạt ngang , gạ gẫm Lụa . Lý trưởng đập cái quạt xuống chiếu và nạt lớn :
- Được rồi , để xem mày gan to đến đâu ! Trương tuần ! Trói nó lại !
Có tiếng dạ thật lớn , nhưng chẳng thất ai xông ra trói . Trên chiếu chủ tọa , mỗi người nạt nộ một câu rồi các cụ chụm đầu vào nhau thì thầm một lúc như bồi thẩm đoàn hội ý trước khi tuyên án . Cuối cùng lý trưởng mới đứng dậy , dõng dạc công bố quyết định : Lụa phải thửa một bửa cỗ đãi cả làng từ già đến trẻ để tạ tội . Cứ “tám hai bốn một” , cả ngàn nhân khẩu không được thiếu người nào !
Đến nước này thì Lụa mới sợ . Tiền đâu ra ? Bán cả nhà cũng không làm nổi bữa cỗ ! Lụa òa lên khóc ! Lý trưởng chỉ mặt quát :
- Bây giờ thì đã chịu khai chưa ? Thằng nào làm cho mày có chửa ? Khai ra để làng bắt vạ nó ! Không khai thì một mình mày chịu ! Nghe chưa !
Sau câu nói ấy , bao nhiêu cặp mắt đều đổ vồn vào Lụa chờ đợi . Các cụ hồi hộp lắm vì đang nóng ruột muốn biết đứa nào may mắn đã ôm ấp Lụa trong khi Lụa từ khước biết bao nhiêu ông có máu mặt

trong làng ! Các bà lại càng hồi hộp hơn , chỉ sợ Lụa khai ra thủ phạm là chồng mình !

Đang lúc dầu sôi lửa bỏng như vậy thì bỗng có tiếng đáp :

- Bẩm các cụ ! Con đây ạ ! Con là cha đứa bé trong bụng cô Lụa đấy ạ !

Mọi người đều giật mình sửng sốt , nhốn nháo nhìn quanh xem ai vừa lên tiếng . Các cụ kỳ hào ngồi xử án chồm người trố mắt ngó ra . Một thanh niên rẽ đám đông , khoan thai tiến lên trước sân đình . Người ta ồ lên một tiếng rồi xầm xì bàn tán như ong vỡ tổ . Chàng thanh niên đó chính là Minh . Làng nầy chỉ có vài người như Minh , như Tân được đi học tận Hà nội , nên người ta nể nang lắm . Và vì nể nang , người ta càng kinh ngạc tại sao một chàng trai đầy tương lai như Minh , lại hạ mình ngủ với Lụa để bây giờ lâm vào cảnh dở khóc dở cười ! Trai tơ gái goá là chuyện hiếm hoi trong làng ! Có người toan chạy về báo tin cho ông bà Truyền biết , nhưng lại tiếc rẻ , đứng lại xem làng xử trí với Minh như thế nào ! Chính Lụa cũng trố mắt nhìn Minh tự hỏi tại sao Minh lại tự nhận đã ngủ với Lụa . Minh mặc áo dài trắng , quần cháo lóng vải nội hoá , chân đi guốc mộc , dáng dấp thư sinh , dịu dàng đưa mắt nhìn Lụa khẽ gật đầu . Lụa buột miệng kêu lên nho nhỏ :

- Cậu Minh ! Sao cậu lại ...

Minh xua tay lắc đầu làm hiệu bảo Lụa đừng nói . Trên chiếu chủ toạ , sau lưng chánh tổng , ông phó lý đang bưng bát nước chè đưa lên miệng , nhìn thấy Minh , đánh rơi bát nước , đổ lênh láng trên đũng quần . Bởi ông là chú ruột của Minh ! Ông lật đật đứng dậy , chạy xuống lôI tay thằng cháu ngông cuồng và mắng :

- Mỗy rồ rồi hả Minh ? Chỗ nầy đâu phải là chỗ cho mày đùa . Mày có

ăn có học sao lại dại thế là thế nào ? Đi về ngay !
Ông biết chắc chắn thủ phạm không phải là Minh , bởi hai hôm liền , Lụa đã chay sang kêu cứu với ông để nhờ ông nói khéo với chức việc trong làng . Ông không thể nào ngờ được thằng cháu mình tự dưng nhảy ra quàng cái ách vào cổ. Ông tái mặt ngượng ngùng với quan viên chức sắc và bàng dân thiên hạ đang trố mắt nhìn thằng cháu ông . Minh từ tốn bảo ông :
- Chú cứ để yên cho cháu nói ! Chú lên ngồi đi , để mặc cháu !
Ông phó lý ngần ngừ một lúc rồi đau khổ trở lại chỗ cũ . Nước trà đậm thấm vào đũng quần làm ông ngứa ngáy khó chịu nhưng không tiện đưa tay ra gãi chỗ hiểm trên thân thể ! Dân chúng vẫn ồn ào bàn tán . Lý trưởng phải quát lớn :
- Các ông các bà im lặng ! Im , không thì tôi đuổi về hết bây giờ . Tuần đâu ? Giữ trật tự !
Minh lùi lại đứng song song bên cạnh Lụa , nét mặt thản nhiên làm các cụ ứa gan . Nhất là lý trưởng . May cho Minh là truyền thống của làng bao giờ cũng nể người có học , nhất là lại có ông phó lý đang ngồi chung chiếu là chú của Minh , nên các cụ tạm nuốt giận , chưa ra tay trừng trị cái thái độ hỗn láo của anh . Lý trưởng hỏi Lụa :
- Thị Lụa ! Có phải thằng nầy ngủ với mầy không ? Phải khai cho đúng !
Lụa quay sang nhìn Minh hỏi ý . Nhưng Minh dõng dạc đáp ngay :
- Bẩm cụ lý , con đã nhận con là bố của đứa bé trong bụng cô Lụa, sao cụ còn hỏi làm gì ?
Lý trưởng nắm cái quạt giấy chỉ vào mặt Minh quát :
- Tao không họi mày ! Ai cho phép mày giả nhời !
Phó tổng cũng lên tiếng thị oai với Minh :

- Mày đừng tưởng mày học được dăm ba chữ võ vẽ rồi về đây ti toe lên mặt với mọi người . Tao nói cho mày biết : phép vua thua lệ làng ! Không nể mặt cụ phó thì tao đã gang họng mày ra chứ lị !
Phó lý ghé tai chánh tổng nói một câu , Chánh tổng bụng phệ gật đầu rồi cố gắng mãi mới đứng lên được , giơ cây gậy dứ vào mặt Minh và nói :
- Thằng kia ! Không được nhận vơ ! Tội người nào làm người nấy chịu . Tao nể ông phó , tao tha cho mày ! Cút về ngay ! Đừng có làm mất thì giờ các cụ !
Quan viên chức sắc thấy chánh tông cố ý nhân nhượng đối với Minh , nên cũng ngồi im , không nạt nộ Minh nữa . Minh lễ phép trình bày :
- Bẩm cụ chánh ! Con đội ơn cụ chánh và các cụ có lòng quảng đại mà tha thứ cho con . Nhưng cụ chánh đã thương thì thương cho trót . Con xin nói một câu rồi con về ngay , không dám làm phiền các cụ .
Bẩm cụ chánh , cụ lý và các cụ . Bên làng Thắng cương tỉnh Bắc ninh , có câu chuyện nầy mới xãy ra . Chuyện thật trăm phần trăm , con không dám thêm bớt . Con xin thề trên có các cụ , dưới có các ông các bà , con mà nói điêu con không nhìn thấy mặt trời nữa .
Vâng , bà Kiên ở làng Thắng cương góa chồng , ở vậy nuôi con . Bảy tám năm không tai tiếng gì , bỗng bà có chửa và bị làng ngả vạ , y như chị Lụa đây . Bà phải bán cả nhà cửa ruộng vườn để lo bữa ăn khoán của làng , đãi tất cả mọi người , từ đứa bé ấm ngửa !
Minh đang kể chuyện thì có người chen vào :
- Thì đúng rồi chớ còn gì nữa ! Chửa hoang mà lị !
Minh điềm tỉnh đáp :
- Giữa bửa tiệc , đang hầu rượu quan viên chức sắc thì bà ấy quay lại bảo đứa con bên cạnh : “ Con ơi , con vác cái vái của u về , để

mình u thưa chuyện với các cụ “ . Vâng , đúng thế ạ ! Xin cụ chánh và các cụ bỏ lỗi cho . Bà Kiên vừa nói dứt lời , đứa con chưa hiểu gì thì bà ấy đứng ngay giữa đình tụt váy ra và đưa cho con , bảo nó mang về . Còn bà đứng tô hô ưỡng mãi bụng vào mặt các cụ , vỗ bồm bộp vào chỗ ấy và bảo :”Thưa các cụ , nhà cháu không mai mất sớm , cháu cứ tưởng cái nầy là của cháu thì cháu chơi . Hoá ra cái nầy là của làng thì xin rước các cụ , cứ việc đem về rồi muốn làm gì thì làm . Đây , nhà cháu xin trả lại các cụ !

Minh kể đến đây , cả sân đình cùng ồ lên , rồi người thì cười hô hố , kẻ thì che mặt lắc đầu . Những cô gái như Hậu như Duyên thì xấu hổ đỏ bừng mặt . Một ông bình phẩm :

- Gớm ! Con mẹ nào mà bạo thế ! Đến là tục tĩu !

Người khác cãi :

- Cậu ấy nói thế chứ đàn bà đâu lại có thứ đàn bà trơ trẽn đến thế ! Giữa bàn dân thiên hạ mà dám tụt váy ra hay sao ?

- Khiếp ! Các cụ đang nhấm rượu mà bà ấy dám dí mãi vào mặt các cụ !

Một ông ra vẻ hiểu biết , cố tình nói lớn cho mọi người cùng nghe :

- Cậu Minh cậu ấy kể đúng đấy ! Bà Kiên bên Thắng cương thì tôi biết ! Hiền lành như cục đất , quanh năm mò cua bắt ốc , nuôi con sống qua ngày chứ có làm gì ra tiền ! Nhưng mà ở đời , già néo đứt giây , tức nước vỡ bờ ! Chức sắc trong làng dồn bà ấy vào đường cùng . Con giun xéo lắm cũng quằn ! Bấc đắc dĩ bà ấy mới tụt váy ra giữa đình làng cho các cụ xấu hổ !

Có lẽ các cụ xấu hổ thật ! Chưa nhìn thấy bà Kiên tụt váy , chỉ mới nghe Minh kể , các cụ đã lúng túng cúi mặt nhìn nhau . Lợi dụng tình thế , Minh quay lại nói với đám đông :

- Ông bà nào không tin , xin cứ hỏi thẳng bên Thắng cương thì biết . Bà Kiên vẫn còn ở làng ấy . Nhưng cũng nhờ bà ấy bà tục ăn khoán đàn bà chửa hoang không còn áp dụng trong làng nữa !

Lý trưởng nhanh miệng đáp lại :

- Làng nào có phép của làng nấy ! Đây là Hải ninh , không phải là Thắng cương hay thắng nhu gì cả ! Mày đem chuyện làng khác ra kể ở đây làm gì ?

Ông phó lý , chú ruột của Minh mừng thầm vì thấy thằng cháu mình hỗn láo quá mà các cụ không nỡ trừng phạt . Ông thấy không nên để kéo dài cái trò dạy dỗ nầy , rũi các cụ nổi nóng thì sẽ phiền tới cả ông . Ông vội đứng lên , khẻ xá chánh tổng rồi nói :

- Tôi xin phép , trên có cụ chánh , cụ lý và các cụ , dưới có các ông các bà . Thằng cháu tôi nó trẻ người non dạ , nói năng thất thố làm buồn lòng các cụ . Nhưng ném chuột sợ vỡ đồ quý , nên các cụ cũng niệm tình bỏ qua cho nó , tôi xin hết lòng đội ơn . Thôi thì con dại cái mang , để tôi về nói lại với bố mẹ nó có nhời răn dạy nó …

Rồi ông phất tay đuổi Minh :

- Các cụ đã tha cho , sao không chào các cụ mà về đi , còn đứng đấy làm gì !

Ông trừng mắt nhìn Minh làm hiệu , nhưng Minh lại tiếp :

- Bẩm các cụ , các ông , các bà . Thế giới bây giờ đang thay đổi từng ngày mà chúng ta cứ bám lấy những hủ tục lỗi thời thì bao giờ mới tiến bộ được ! Các cụ , các ông , các bà thử nhìn xem : Chị Lụa đây , chồng bị làng bắt đi phu , dầm mưa giãi nắng , không may bị ốm mà mất đi . Chị Lụa một thân một mình , con còn ẳm ngửa , chạy ăn từng bửa không đủ . Có bán cả nhà đi cũng không dọn nổi một bửa cỗ mời cả làng này ! Các cụ đã dạy chúng con rằng : Miếng ăn là

miếng nhục ! Có no béo gì một bửa cơm của người cùng đinh ! Thôi thì xin các cụ đại xá cho ! Mẹ con chị Lụa sẽ muôn đời đội ơn các cụ !

Minh vừa dứt lời , dân làng đã ồ lên tỏ vẻ đồng ý . Họ ủng hộ Minh trước hết là vì chưa bao giờ họ được chứng kiến một người thường dân dám đứng ra tranh luận với các quan viên chức việc trong làng . Cảm tình của đám đông dành cho Minh , làm các cụ đâm ra bối rối .

Lý trưởng vớt vát :

- Nhưng nó ngủ với ai , sao nó không khai ra ?

Minh đáp :

- Thưa cụ lý . Chị ấy ngủ với ai thì sau khi sinh nở , con chị ấy chị ấy nuôi chớ cụ lý có nuôi đâu ạ ! Mà nói xin cụ lý bỏ qua cho , thà chị ấy cứ giữ kín còn hơn khai ra , có khi lại làm làng mình dở khóc dở cười !

Mọi người ồ lên nhất trí . Những tiếng cười sảng khoái cất lên , những cái đầu gật gù nhìn Minh cảm phục :

- Có ăn có học nó khác ! Cậu ấy nói cứng lắm . Các cụ không bẻ vào đâu được

Chánh tổng đứng lên tuyên bố giải tán để các cụ họp riêng , rồi sẽ cho dân làng biết sau . Người ta bu quanh lấy Minh và Lụa . Lụa cứ chấp tay xá mãi , cảm ơn Minh đã liều mình cứu cô thoát cơn hoạn nạn !

Quả nhiên từ đó các cụ lờ đi . Lụa khỏi phải bán nhà kàm tiệc . Chỉ có Minh là nổi tiếng như cồn , ai ai cũng khen ngợi . Riêng ông lý trưởng thì ấm ức lắm vì hai lý do : vừa mất bửa ăn , vừa tìm không ra thủ phạm ai đã ngủ với Lụa . Mối hận canh cánh ấy kéo dài đã hai năm , mãi đến nay lý trưởng mới nhận được chỉ thị từ trên tỉnh đưa

xuống : Chờ Minh về đến nhà là bắt ngay về tội chống chính quyền bảo hộ !

Hôm nay nghe tin Minh bị bắt , Duyên bổng nhớ lại lời nhận xét của bố năm xưa khi bà Lương cứ muốn có ý gả Duyên cho Minh :

- Tính nết ngang tàng như nó thì rốt cục cũng chỉ mua lấy cái khổ vào thân thôi . Cái gương Cao-bá-Quát còn sờ sờ ra đấy !

Bất giác Duyên thở dài và càng cảm phục lời tuyên đoán của bố dù chưa biết đích xác Minh bị bắt về tội gì . Cô quay nhìn Tân và lo lắng cho anh , những người tân học mang đầu óc cấp tiến . Duyên nhớ lại năm ngoái , anh Tân cũng trở về với bộ mặt rất ưu tư , rồi nhân lúc hai chị em xay gạo ở đầu nhà , anh bảo :

- Vừa rồi , Hội đồng Đề Hình xử cụ Phan bội Châu , tuyên án khổ sai chung thân . Cụ là người yêu nước , nhưng hpong trào của cụ chắc đến đây là hết !

Lúc ấy , Duyên đã tò mò hỏi :

- Cụ Phan bội Châu là ai ? Anh quen cụ ấy à ?

Tân phì cười :

- Cô chả biết tí gì cả ! Anh làm sao mà quen được cụ ấy ! Anh như hạt các , còn cụ như sao Bắc đẩu ! Anh đến gần thế nào được !

Rồi nhân tiện Tân cắt nghĩa :

- Cụ Phan bội Châu một đời bôn ba tìm đường cứu nước khỏi ách nô lệ của Pháp . Cụ là tấm gương ái quốc sáng ngời hiện nay !

Hai chị em nghe vậy thôi chứ không quan tâm lắm vì cụ Phan nào đó hoàn toàn là người xa lạ đối với họ . Nhưng hôm nay , tin Minh bị bắt thì lại khác . Minh là một người quen , dù không thân , nhưng gặp nhau quá nhiều lần trong làng , nhất là có thể nên duyên với Duyên . Cho nên cái tin ấy làm hai cô suy nghĩ rất nhiều , như mất một người

thân .

Cả ba chị em cùng ngồi yên lặng cùng nghe ông anh cả nói ra những điều rất mới mẻ mà họ chưa nghe ai nhắc đến bao giờ . Bàng bạc trong những chuyện anh kể , anh luôn luôn hướng về đểm chính là nổi đau của những người dân mất nước . Xa xôi hơn , anh đề cập đến những nhà tư tưởng lớn của Pháp như Jean Jacques Rousseau hay Montesqueieu và cuộc đại cách mạng 1798 giành lại dân quyền cho quần chúng . Giọng Tân hết sức say sưa nhưng lắm khi không giấu được nỗi ngậm ngùi .

Trong nhà bổng có tiếng gọi lớn của ông Lương :

- Chúng mày đâu cả rồi ? Hoàn ơi !

Duyên đang ngồi bên Hậu đứng bật dậy , vừa chạy vừa đáp :

- Dạ , con vào ngay . Bố cần gì đấy bố ?

Trong phòng khách , tức là gian giữa của căn nhà , có bàn thờ tổ tiên , ông Lương đang tiếp khách , một người khách rất thân mà hầu như tuần nào cũng ghé đến đây với áo dài khăn xếp gọn gàng . Duyên khoanh tay cúi đầu :

- Cháu chào bác Tú ạ !

Khách không nhìn lại , thản nhiên đáp gọn :

- ừ , cháu !

Ông Lương bảo :

- Pha cho bố ấm chè mới . Bưng ấm xuống , bỏ hết bã chè , cọ sạch đi rồi hẵng pha . Mà nước phải thật sủi , nhe chửa ?

Duyên nhè nhẹ xếp bộ tách và cái ấm vào khay để bưng ra giàn nước . Cô nghe ông Tú nói với bố cô :

- Tiên sinh cứ tin tôi đi . Vua Khải Định lấy 12 vợ , nhưng không có con . Hoàng tử Vĩnh Thụy là con người khác ! Người trong hoàng

cung nói ra ngoài là vua Khải Định không thícch đàn bà !
Ngừng một chút , ông Tú chép miệng than :
- Làm vua mà không thích đàn bà thì phí quá !
Ông Tú là một nhà nho mà nhắc đến “thiên tử” với giọng cười cợt thì đủ biết ý niệm tôn quân đã đến lúc suy tàn rồi . Thậm chí khi Khải Định mừng lễ tứ tuần , một danh sĩ miền Nam là Hùynh khúc Kháng từng làm thơ gọi vua là “thằng” , cho cho thấy vua không còn là biểu tượng của quyền uy tuyệt đối nữa một khi vua chấp nhận làm tay sai cho ngoại bang :
Ai về địa phủ hỏi Gia Long
Khải Định thằng nầy phải cháu ông ?
Bảo hộ trau dồi nên tượng gỗ
Vua thời còn đó , nước thời không !
Duyên bưng khay trà quay ra . Hậu trông thấy chạy lao lại phụ em để còn mau mau nghe Tân kể chuyện tiếp . Chả mấy khi anh em đầm ấm như thế nầy .
Bốn anh em đang miên man kể chuyện thì đến lượt bà Lương từ ngoài cổng cầm cái roi tre đi vào . Trong làng nhiều nhà nuôi chó , nên hễ cứ bước ra đường là bà phải thủ một cây roi cho yên trí . Từ ngoài cổng , nhìn thấy đàn con tụ tập đông đủ dưới mái hiên đầu nhà , bà vui lắm . Bà vẫn hãnh diện là con cái bà gắn bó chặc chẽ chứ không như nhiều gia đình khác , hơi một tí là anh em cãi nhau ầm ĩ .
Bà đi nhanh lại , nhìn duyên và nhập đề ngay :
- Cậu Minh con bác Truyền bị bắt rồi ! Khổ thân ! Chả biết cậu ấy làm gì mà đến nông nỗi ! Năm ngoái bị đuổi học . Năm nay bị bắt ! Nghe nói cậu ấy vừa ở Hà nội về thì lý trưởng dẫn người ập vào bắt . Chắc là có lệnh lâu rồi !

Cậu út Hoàn lên tiếng :

- Chúng con biết rồi mẹ ạ ! Con vừa ở ngoài đình về . Chính con nom thấy mà . Con với mấy đứa nữa đi theo anh Minh ra tận đầu làng . Anh ấy bị trói mà vẫn cứ nói cứ cười ! Cụ lý cầm roi đuổi mãi chúng con mới chịu về !

Bà Lương lo âu bảo Tân :

- Từ nay con làm gì cũng phải cẩn thận . Đứa nào rủ rê vào hộii nầy hội kia , con phải lánh xa ngay không thì có ngày mang họa vào thân ! Ăn nói cũng phải giữ gìn mồm miệng ! Hễ nghỉ học là về thẳng nhà , chớ có lang thang ở Hà nội . Mẹ nghe dạo nầy thanh niên bị bắt đông lắm ! Nhớ đấy !

Tân cười trấn an mẹ

- Vâng , con nhớ rồi . Bố cũng mới bảo con như thế !

Cái tin đồng bà Lương vừa nêu ra là một sự thật . Trong hai năm 1925 và 1926 , mật thám Pháp và tay sai càn quét mạnh mẽ , thả những mảng lưới lớn , đưa vào tù bao nhiêu người trẻ đầy nhiệ huyết . Họ thuộc đủ mọi đảng phái như Phục Việt , Việt nam cách mạng đảng … Riêng trường hợp của Minh thì không có chân trong bất cứ tổ chức nào . Những hoạt động của anh hoàn toàn do lòng yêu nước thúc đẩy mà thôi . Khi cụ Phan bội Châu bị bắt từ Thượng hải đưa về hỏa lò Hà nội , cả một làn sóng sôi sục khắp nơi hướng về cụ . Đến ngày cụ ra tòa , tháng 11 năm 1925 , học sinh sinh viên từ các trường xa xôi hẻo lánh cũng đều biết tin , nhờ báo chí và nhờ các thầy giáo khi giảng bài đã đứng hẳn về phía cụ , coi cụ như tấm gương của lòng ái quốc . Đủ mọi tầng lớp quần chúng kéo nhau đến tòa . Thậm chí bạn hàng chợ Đồng xuân còn nghỉ buôn bán để rủ nhau đi . Điện tín khắp nơi gởi về tòa án Hà nội xin ân xá cho cụ

Phan bội Châu . Một trong những sinh viên hăng hái nhất trong cuộc vận động nầy là Minh . Anh bị đuổi học từ đó vì nhà trường kết án anh làm loạn . Nghỉ học , nhưng anh ít về Hải ninh.

Báo chí Hà nội lúc ấy chỉ có vài tờ như Trung bắc Tân văn , Thực nghiệp dân báo . Anh mon mem nhờ người giới thiệu anh đến tòa sọan xin cộng tác , vì đó là con đường hữu hiệu để mở rộng tiếng nói . Họ không nhận Minh vào làm thường trực , nhưng hứa sẽ đăng những bài anh viết .

Cụ Phan bội Châu vào tù , nỗi buồn trong lòng người chưa nguôi thì tháng 3 năm sau , 1926 , cụ Phan chu Trinh tạ thế ở Sài gòn . Hung tin đưa ra bắc rất nhanh . Khắp nơi đều làm lễ truy điệu . Minh lại đứng đầu cuộc vận động nầy mặc đầu anh đã bị cảnh cáo cấm tụ tập đông người . Lễ truy điệu Phan chu Trinh diễn ra khắp nơi , có chỗ công khai , có nơi kín đáo , có người bị bắt , có người được mật thám ngơ đi . Riêng Minh thì thực dân không tha vì trong lễ truy điệu , anh đã phát tờ truyền đơn in lại lời cụ Phan bội Châu nói với quan tòa “Tôi là người nước Nam , tôi biết yêu nước tôi . Tôi muốn đánh thức dân tộc Việt nam …” Trong đám đông dự lễ truy điệu , biết bao nhiêu tay sai mật thám trà trộn vào và Minh đã đưa truyền đơn cho cả những người đó . Chúng không bắt anh tai chỗ vì sợ phản ứng bất lợi trước đám đông . Chúng theo dõi và chỉ thị địa phương , chờ anh về là tóm liền .

Việc Minh bị bắt đối với bà Lương tất nhiên là một tin buồn vì hai gia đình quen biết nhau . Lát nữa đây , bà sẽ cùng chồng sang hỏi thăm một tiếng cho đúng thủ tục xã giao . Ngày trước , hai gia đình có bàn đến chuyện kết tình thông gia , để Duyên về nâng khăn sửa túi cho Minh sau khi anh tốt nghiệp . Nhưng bà Lương biết rõ việc ấy không

thành bởi những chàng thanh niên từ nhà quê ra Hà nội học Thường bị biến chất hoàn toàn , ít khi còn muốn lấy vợ ở quê nhà nữa . Bà không trông mong gì ở Minh mà chính Duyên cũng dẹp hẳn niềm hy vọng để về sau khỏi thất vọng . Nhà bà tuy nghèo , nhưng được phần đông dân làng trọng vọng chỉ vì họ quí cái danh nhà giáo của ông Lương và vì có thêm Tân đi học tận Hà nội . Chính vì thế , hai cô con gái bà được nhiều gia đình để ý , mặc dầu nhan sắc của hai cô chỉ ở mức trung bình .

Nghe mẹ nói về Minh , Duyên mơ màng nhìn xuống ao . Qua khóm tre thưa có những thân nhỏ uốn cong la đà chạm tới mặt nước , mấy con vịt đang nhàn hạ bơi lội , thỉnh thoảng chúi đầu xuống bắt cá . Duyên nhớ lại năm ngoái bất thần Minh đến thăm bố cô . Lúc ấy , hai chị em đang ngồi chẻ củi trong bếp , thoáng thấy Minh từ cổng đi vào , Hậu giật mình buông con dao và vỗ vào lưng Duyên :

- Ai như anh Minh kìa !

Duyên trố mắt nhìn ra rồi kêu lên nho nhỏ :

- Đúng rồi ! Anh ấy chứ ai ?

Cùng với câu nói đó , mặt cô đỏ bừng , vừa vui mừng vừa xấu hổ . Cô lấy làm lạ là mấy năm nay cô không còn nghe thấy bố mẹ nhắc đến chuyện lứa đôi của cô và Minh nữa , sao bỗng hôm nay Minh lại đến ? Thanh niên tân học ít ai muốn lấy vợ nhà quê ! Bà Lương thường bảo thế cho nên bà có ý bỏ cuộc .

Nhìn thấy Minh bước vào sân , cả Hậu và Duyên cùng nhớ ngay đến câu chuyện chửa hoang của Lụa năm ngoái . Lụa đã sinh con , và điều bí mật lạ lùng là đến giờ nầy vẫn chẳng ai biết bố của đứa bé ấy là ai ?

Hậu giục Duyên đi rửa mặt thay quần áo vì sợ ông Lương sẽ gọi

Duyên bưng nước lên nhà . Duyên ngượng ngùng đứng dậy , vòng phía sau bếp ra giàn nước rồi vào buồng thay cái yếm trắng và cái váy mới . Đứng chải tóc trong buồng , cô nghe tiếng Minh chào ông Lương ở gian giữa . Cô nhìn qua kẽ vách ghép bằng nan tre , thấy Minh năm nay gầy hơn năm ngoái .

- Lạy thầy ạ ! Thầy vẫn mạnh khỏe đấy chứ ạ !

Minh vốn người bạo dạn , ăn to nói lớn ngay từ thuở còn bé . Ông Lương ngồi ở bàn , đang xếp lại bộ chén cổ , ngạc nhiên thấy cậu học trò cũ bước vào . Ông vui vẽ hỏi :

- Anh nghĩ hè rồi đấy ư ? Vào đây uống cốc nước với thầy !

Minh kéo ghế ngồi , miệng nói “Con xin phép thầy “ rồi thản nhiên đáp câu hỏi của ông Lương :

- Bẩm thầy đã nghỉ hè đâu ? Nhưng con đã bị đuổi học rồi thầy ạ !

Ông Lương đang cầm cái se điếu , suýt nữa đánh rơi xuống đất . Ông sửng sốt hỏi lại :

- Anh bị đuổi học à ? Sao thế ? Thầy nghe nói anh học giỏi lắm cơ mà !

Rồi ông ngẩng lên , hướng xuống bếp gọi lớn :

- Chúng mầy đâu ? Duyên ơi ! Pha nước . Nhà có khách !

Nghe bố giục , Duyên rón rén từ buồng ngủ bước xuống bếp . Cô nghe tiếng Hậu vọng lên :

- Vâng ! Con bưng lên ngay !

Ngoài phòng khách , ông Lương nôn nóng hỏi lại :

- Sao anh lại bị đuổi ?

Minh cười thoải mái :

- Bẩm , con vận động bãi khóa để phản đối thực dân Pháp xử án cụ Phan bội Châu ạ !

Ông Lương chớp mắt không nói gì . Tuy không bày tỏ ý kiến , nhưng trong lòng ông vừa nhen nhúm chút nể phục . Tính khí của Minh thì ông không lạ , lúc nào cũng muốn làm chuyện khác đời . Ông lẩm bẩm nói một mình :

- Hồ mã tê Bắc phong . Việt điểu sào nam chi . Phan tiên sinh đỗ đầu kỳ thi hương năm Canh tý , tức là đã cách đây 25 năm . Tuy thành đạt nhưng tiên sinh không màng công danh , chỉ bôn ba tìm đường cứu nước !

Minh bụột miệng chen vào :

- Bẩm thầy ! Quả đúng như thế đấy ạ !

Ông Lương nhìn Minh hỏi :

- Thế bây giờ anh định làm gì ?Về ở nhà luôn sao ?

Minh cười :

- Bẩm thầy con cũng chưa biết ạ !

Vừa lúc ấy Duyên bưng khay nước lên , bước đi chầm chậm , ngượng ngùng cúi đầu chào Minh :

- Anh sang chơi ạ !

Minh khẽ nhón người đứng dậy , nhưng không đứng hẳn , chỉ lom khom cho ra vẻ lịch sự rồi lại ngồi xuống ngay :

- Chào cô Duyên , tôi mới về , sang chào thầy !

Duyên đặt ấm chén trên bàn rồi bước lui ra cửa và xuống bếp với chị . Một lúc sau , hai chị em thấy ông Lương tiễn chân Minh xuống tận sân . Duyên đứng dậy , nép sau cửa bếp trông theo , mãi đến khi Minh ra khỏi cổng Duyên mới vào buồng thay lại bộ quần áo cũ để tiếp tục chẻ củi .

Rồi từ đó , một năm qua , Duyên không gặp lại Minh , cũng chẳng có một lời nào nhắn hỏi . Chuyện quan hệ tình cảm giữa hai người coi

như không còn gì . Anh chàng bị đuỗi học nhưng không về Hải ninh , cứ lang thang trên tỉnh . Cho đến hôm nay Minh mới về thì bị bắt ngay tại nhà . Minh bị bắt , làm bà Lương lo sợ , dặn đi dặn lại Tân phải hết sức cẩn thận và Tân dĩ nhiên cũng phải hứa cho mẹ an lòng .

Bà Lương bỏ vào nhà . Bốn anh em lại tiếp tục câu chuyện dở dang . Hậu cầm cuốn sách của Tân , lật qua lật lại nhưng không biết đọc . Tân nhìn các em chợt nãy ra một ý định táo bạo , liền hỏi :

- Các em có thích đọc chữ quốc ngữ thì anh dạy cho ! Biết chữ rồi thì truyện gì cũng đọc được , chả cần phải người khác kể cho mình nghe nữa !

Như một phản ứng tự nhiên , Hậu đưa mắt nhìn vào nhà , sợ bố nghe được cái đề nghị cấm kỵ của Tân . Nhưng dĩ nhiên ông Lương không nghe thấy , bởi ông ngồi ở phòng khách , đang chúi đầu vào bàn cờ tướng . Niềm vui duy nhất của ông trong quãng đời còn lại là đánh cờ với người bạn học cũ cùng hoàn cảnh , đó là ông Tú Nhân . Mượn quân cờ để quên thế sự , như người uống rượu tiêu sầu . Chữ Nho đã chính thức bị triều đình bãi bỏ từ năm 1919 để thay vào đó bằng chữ Pháp và chữ quốc ngữ . Bãi bỏ chử nho thì cái công đèn sách bao nhiêu năm cũa những người như ông Tú Nhân , ông giáo Lương , đều đổ xuống sông hết ! Bởi vậy , hai ông thường gặp nhau để tâm sự , để trách cứ cuộc đời “thương hải biến vi tang điền” lắm khi làm hai ông rướm lệ !

Ngoài đầu nhà , Hậu hồi hộp nói nhỏ với Tân :

- Thằng Hoàn thì nó biết đọc biết viết rồi . Chỉ có hai đứa chúng em là con gái . bố cấm học chữ , sợ làm bại hoại gia phong . Nếu anh dạy chúng em thì phải giữ kín . Bố biết thì bố đánh chết !

Duyên dí ngón tay vào trán Hoàn và bảo :
- Ăn thua là mày ! Cái mồm mày cứ oang oang lên , bố biết được thì chúng tao ốm đòn !
Tân trấn an :
- Bắt đầu từ ngày mai , mỗi ngày anh dạy vài chữ . Nhanh lắm . Có khi chỉ một hai tháng là đọc được ! Bố không biết đâu ! Khi anh đi rồi thì Hoàn thay anh dạy cho các chị !
Cả hai cô đều phấn khởi gật đầu . Phấn khởi vì nhìn trước thấy rằng họ là những cô gái đầu tiên ở Hải ninh biết đọc biết viết . Hai cô sẽ có thể tự đọc truyện mà chẳng cần nhờ tới ai kể lại . Biết bao nhiêu người trong làng hễ có việc phải viết lá đơn , đều cạy cục đến nhờ ông Lương hoặc Tân viết giúp . Chỉ nay mai Hậu hoặc Duyên sẽ thay cha và anh làm công việc đó cho dân làng . Cái viễn ảnh một cô gái quê cầm cuốn sách đọc là điều mà cả hai chị em đều thấy vừa kêu sa vừa lãng mạng .
Tân nhắc lại :
- Muốn học thì phải đóng sách , phải mua bút !
Thờ bấy giờ , tập vở hầu như chưa có ở Hải ninh , vì hàng xén có bày bán chắc cũng chả ai mua . Họ chỉ bán những xấp giấy rời để người ta viết thư hay làm đơn . Trên huyện trên tỉnh mới có trường , giấy bút bán dưới nầy làm gì ! Bởi vậy , muốn có ngay một cuốn vở để tập viết thì phải mua những tờ giấy rời , lấy kim chỉ đóng gáy lại .
Cậu út Hoàn bảo hai chị :
- Tạm thời chưa có giấy thì lấy lá chuối non mà tập viết cũng được . Lật úp tàu lá chuối xuống , lấy cái que mà viết lên thì cũng rõ chả thua gì viết trên giấy !
Tân cười dễ dãi :

- Thế cũng được . Dạo còn bé , anh cũng hay vẽ trên tàu lá chuối . Nhưng trước sau gì cũng phải sắm giấy bút mới học nhanh được . Bút mực và cả bút chì nữa !

Duyên hăng hái đáp :

- Sáng mai em chạy ra chợ . Hôm nay thì cứ thử tạm dùng lá chuối cũng được !

Dòng Mực Cũ

Chương 2

Thế là ngay buổi tối hôm ấy , cơm nước dọn dẹp xong , hai chị em xuống nhà kho đốt đèn , cài then cửa và bắt đầu học đánh vần ABC . Hậu cẩn thận bày sẵn mẹt đỗ đen bên cạnh , để nếu bất thần ông Lương có xuống thì sẽ tưởng là hai chị em đang nhặt sạn trong mẹt đậu . Hai cô vui lắm , có khi bật cười vì một mẫu tự hay một chữ viết phát âm ngộ nghĩnh , nhưng không ai dám cười to , sợ ông Lương trên nhà nghe thấy :

- O tròn như quả trứng gà
Ô thời có mũ , ơ thời có râu !

Thằng Hoàn thơ thẩn ngoài hiên , canh gát cho hai chị học . Cứ mỗi ngày vài chữ , các cô tiến bộ rất nhanh , nhờ ai cũng háo hức muốn đốt thời gian . Tân trở lại Hà nội , mỗi lần có dịp về thăm nhà đều mang cho hai chị em vài cuốn sách mỏng . Các cô chuyền tay nhau đọc lúc rảnh rỗi hoặc khi đã lên giương ngủ . Có khi bận công việc nhà thì một cô đọc lớn cho cô kia nghe .Song song với việc khuyến khích các em học chữ quốc ngữ , Tân cũng thường nói với các em về những tấm gương yêu nước , mở ra trong lòng hai cô gái quê một chân trời mới về xả hội hủ lậu cần phải cải tiến , về nam nữ bình đẳng trong các nước văn minh trên thế giới và nhất là về ách thống trị của Thực dân Pháp tại Việt Nam . Những tấm gương anh thư liệt nữ trong lịc sử , được Tân nhồi mãi vào đầu các em để cổ võ lòng

yêu nước và sự gan dạ của phụ nữ . Tân đem câu chuyện lịch sử của chính nước Pháp : Cô Jeanne d' Arc 17 tuổi , cầm quân chiến đấu chống lại nước Anh xâm lượt , để rồi cuối cùng dũng cảm nhận cái chết đau đớn là bị thiêu sống ở tuổi hai mươi . Ngày nay cô là nữ Thánh bổn mạng của cả nước Pháp !
Hậu và Duyên thấy rõ sự kỳ diệu của sách vở , của kiến thức . Mới chỉ một thời gian ngắn mà hai cô đã vươn cánh tay đi thật xa , đã mở tầm mắt ra thật rộng và bắt đầu chán ngấy cái đời sống nữ nhi thường tình trong vòng trói buộc chật hẹp của xã hội đầy lễ giáo vô lý . Hậu là người hăng hái nhất , luôn luôn thốt ra những lời phẫn uất đòi thay cũ đổi mới . Tân cứ nhắc mãi hai em là phải hết sức giữ gìn , bởi có nhiều người chưa làm được việc gì hữu ích thì đã bị bắt đi , khép tội tham gia "hội kín" , vào tù hoặc đày đi biệt xứ . Anh cẩn trọng bảo :
- Tai vách mạch rừng ! Lúc nào các em cũng phải đề phòng . Ngay cả người trong nhà cũng cần giữ gìn ý tứ . Thằng Hoàn 16 tuổi rồi nhưng tính tình còn lăng quăng lắm ! Đừng cho nó biết !
Lúc bấy giờ ở Hà Nội có nhóm trí thức trẻ gồm anh em Phạm tuấn Tài , Phạm tuấn Lâm cùng với Hoàng phạm Trân , đứng ra thành lập nhà xuất bản Nam Đồng Thư Xã trên tầng lầu căn nhà số 6 đường 96 , tức đường Trúc Bạch sau nầy . Đây vốn chỉ là căn gác trọ của Phạm tuấn Tài và Hồ văn Mịch , thuê của bà chủ nhà tên gọi bà Cơ , làm nghề bán cháo rong . Bà Cơ ở tầng dưới , nấu cơm tháng luôn cho những người ở trọ .
Phạm tuấn Tài lúc ấy đang là nhà giáo dạy trường Yên Thành . Còn Phạm tuấn Lâm là ký giả có bút hiệu Dật Công , cùng với Hoàng phạm Trân ký bút danh Nhượng Tống , đang viết cho tờ Thực Nghiệp Dân Báo ở Hàng Gai Hà Nội , Nhượng Tống sinh năm 1904 ở Nam Định , tuy không đỗ đạt khoa bảng nhưng sở học rát uyên thâm , nổi tiếng lúc 20 tuổi . Ông tổ vốn là họ Mạc , dòng dõi Mạc Đĩnh Chi . Từ vụ cướp ngôi của Mạc Đăng Dung , con cháu họ Mạc phần đông phải đổi thành họ Hoàng hay họ Phạm . Riêng ông thì lấy cả hai họ là Hoàng Phạm Trân ., chuyên phiên dịch các áng văn lớn của Trung Hoa , đồng thời sáng tác lịch sử tiểu thuyết cũng như chèo cổ .
Nằm trên bờ hồ Trúc Bạch , Nam Đồng Thư Xã nhanh chóng trở thành một thứ câu lạc bộ để mỗi thứ năm và chúa nhật , những thanh niên nặng lòng với thời thế , tự tìm đến gặp gở nhau bàn chuyện chính trị . Chính nơi đây đã xuất hiện những khuôn mặt đặc biệt làm nên lịch sử một thời nghiệt ngã của đất nước , như Nguyễn

Thái Học , Phó Đức Chính , Hoàng Văn Tùng v.v. Những cuốn sách mỏng của Nam Đồng Thư Xã như : Bố Cái Đại Vương , Trưng Vương , Con Thuyền Khứ Quốc , Gương Thành Bại , Dân Tộc Chủ Nghĩa , Một Bầu Tâm Sự v.v. đã là những luồng gió cực mạnh thổi sâu vào tâm hồn giới trẻ thời bấy giờ , đánh thức lòng yêu nước của họ một cách mãnh liệt .
Việc làm của Nam Đồng Thư Xã tất nhiên không qua khỏi những cặp mắt cú vọ của mật thám . Cho nên nhà giáo Phạm Tuấn Tài bị thuyên chuyển lên tuốt trên tận vùng biên giới Tuyên quang . Nơi đây , dù thiếu phương tiện nhưng ông vẫn tiếp tục vận động kết giao những nhân tố mới , đồng thời cố gắng trở về gặp gỡ các đồng chí ở Hà Nội ít nhất mỗi tháng một lần .
Trong hàng ngũ sinh viên bị lôi cuốn bởi các tác phẩm của Nam Đồng Thư Xã , dĩ nhiên có cả Tân và Minh . Tân thường ghé qua đây mua sách . Đọc xong , anh tìm cách gởi về hoặc đích thân mang về Hải Ninh cho Hậu và Duyên .
Củng có khi Tân đưa cho các em cả những loại sách , loại báo được liệt kê vào hàng quốc cấm hoặc những tác phẩm của nhà Nữ Lưu Thư Quán từ Nam Kỳ đưa ra . Thứ nào hai cô cũng giành nhau đọc thật nhanh rồi bàn luận với khí thế bừng bừng trong tim . Hai chị em thích nhất truyện Trưng Trắc Trưng Nhị vì không ngờ từ thuở xa xưa mà phụ nữ đã dám cầm quân đuổi giặc .
Một buổi chiều mùa Xuân , cả nhà đang chuyển bị ăn cơm thì Tân từ ngoài cổng bước vào .
Bấy giờ , Hải Ninh vừa bước vào mùa đóng thuế thân . Tân về làng cũng vì lý do đó . Nói đúng ra thì không phải chỉ riêng Hải Ninh mà cả nước đều khổ sở vì thuế thân , thường diễn ra khoảng tháng ba tháng tư , nghĩa là ăn xong cái Tết Nguyên Đán thì người ta bắt đầu bước sang mùa thương khó . Thuế thân là thứ thuế đánh vào con người , giống như một món hàng . Đinh tráng tuổi từ 18 đến 60 , thuế thân đồng niên phải nộp là hai đồng rưỡi . Ngày trước còn phân biệt nội tịch và ngoại tịch , nhưng từ năm 1921 , thì đồng đều như nhau , hai đồng rưỡi ở Bắc Kỳ và Trung Kỳ . Riêng Nam Kỳ là đất thuộc địa thì bảy đồng rưỡi . Lúc ấy mua một con trâu chỉ tốn có năm đồng . Món tiền hai đồng rưỡi là một gánh nặng khá lớn đối với đại đa số dân nghèo quanh năm đi cày thuê . Cho nên cứ mùa thu thuế là cả làng bao phủ một không khí thê lương . Người ta chạy nợ , khất nợ , van nợ , sụt sùi khóc than như có đại tang . Thuế thân được quan Phủ quan Huyện giao khoán cho từng làng , nên Lý trưởng thường tự động tăng thêm những khoản phụ thu để đề phòng thiếu hụt và

kiếm tiền riêng bỏ túi .
Buổi sáng hôm ấy , bà Lương đưa tiền cho Tân đi nộp thuế thân . Bà nhìn món tiền gần sáu đồng , hai suất của cha con , thở dài than :
- Hai năm nữa thì đến lượt thằng Hoàn . Suốt năm chạy vã mồ hôi ra mà chả đủ đóng sưu !
Tân chớp mắt muốn khóc . Anh rũ Hậu cùng đi để Hậu chứng kiến tận mắt cảnh thu thuế mà anh cảm thấy rất não lòng . Hai anh em bước ra đường , đã thấy dân làng tất tả ngược xuôi , mặt mũi ai cũng phờ phạc mệt mỏi . Từ sáng tinh mơ , tiếng trống ngũ liên giục giã đã vang lên ngoài sân đình tưởng chừng như không bao giờ dứt . Rồi mõ làng len lỏi đầu trên xóm dưới , cất vang cái giọng khàn đặc để lặp đi lặp lại cái lệnh của quan truyền xuống , mọi người phải sốt sắng mang tiền ngay ra đình làng , đừng để đáo hạn trương tuần sẽ đến tận nhà trói người lôi ra công đường .
Lúc Tân và Hậu ra tới nơi , đã thấy bên cạnh mấy lá cờ lớn bay phần phật trong gió , lý trưởng , phó lý , chánh hội , thư ký , khán thủ , tuần dinh , sốt ruột chạy đi chạy lại , mặt mũi đằng đằng sát khí . Đoàn người xếp hàng nộp thuế khá đông . Lý trưởng đích thân nhận từng đồng xu , bỏ vào tráp . Ông đếm kỹ lắm , chỉ sợ thiếu hụt thì cá nhân ông mất phần . Thư ký húy hoáy ghi sổ , thỉnh thoảng ngừng tay làm điếu thuốc lào và ngụm nước trà nạm sen bốc hơi ngào ngạt . Cứ lâu lâu tuần phiên lại giải về đình một hai người đàn ông thiếu thuế , hai tay trói giật cánh khỉ , bắp thịt sưng vù lên như gói giò lụa . Những tấm thân gầy gò ấy bị cột chung vào đám đông dân làng đồng cảnh ngộ đã bị trói ở cột đình từ mấy bửa nay . Mỗi lần thấy trương tuần giải một người bị trói đến , lý trưởng lại lắc đầu chán ngán vì như thế là lại thêm một người không có tiền nộp sưu . Ông đâu có muốn thế ! Đánh chửi chúng nó mãi cũng chán tay , mỏi miệng , chứ có lợi gì đâu ! Ông không nộp đủ chi tiêu toàn làng thì chẳng những ông mất ngoại bổng mà có thể còn bị bay chức lý trưởng !
Tân và Hậu đảo mắt nhìn quanh rồi nhập vào đám đông những kẻ may mắn xoay đủ tiền dâng cho lý trưởng . Nhận r a con ông giáo Lương vốn là chỗ quen biết , lý trưởng ngừng tay một giây để hỏi thăm lấy lệ rồi lại cúi ngay xuống kiểm tiền . Nhận đủ tiền rồi , lý trưởng mới phát cho Tân một tấm thẻ bằng giấy cứng màu xanh , chiều dài độ một gang , chiều ngang ba đốt ngón tay , trên đó ghi tên tuổi , quê quán và năm cấp thẻ . Rồi suốt năm đó , đi đâu cũng phải bọc theo trong người vì bất thần có thể bị trương tuần , đội xếp , lính khố xanh , chận xét . Không có thẻ là đi tù ngay ! Đặc biệt là ngay sau mùa thuế thì ở đầu chợ , cổng làng , các trạm canh gát mọc lên

nhan nhản chỉ để xét thẻ thân . Lý trưởng trao thẻ và bảo Tân :
- Vật bất ly thân ! Đi đâu cũng phải giắt trong người . Không có là mang họa vào mình đấy !
Tân không nói gì , chỉ gật đầu rồi lui ra .
Hết người đóng thuế , lý trưởng rít hơi thuốc lào rồi than với phó lý :
- Mới chỉ được non một nữa ! Không khéo thì trễ hạn mất !
Phó lý kể công :
- Tôi vừa giục chúng nó đi lùng từng nhà , lùa hết ra đây !
Trong khi chờ đợi dân làng kéo đến , lý trưởng khệnh khạng bước lại chỗ đám người bị trói , diễm mặt từng người và mắng nhiếc inh ỏi . Trương tuần cầm gậy đi hộ tống hai bên , sẳn sàng nện xuống đầu những kẻ bướng bỉnh . Lủ trẻ vây quanh đăm đăm nhìn , có đứa ngồi xổm ngước lên , có đứa đứng cầm cu khoai luộc vừa ăn vừa dửng dưng xem người bị trói . Một thằng bé khoảng năm tuổi , mặc áo ngắn , dưới cởi truồng , từ đâu chạy lại trước đám người bị trói và hỏi :
- Bố ơi ! Bao giờ mới về ? Mẹ mới luộc lạc , có để phần cho bố đấy !
Lý trưởng quắc mắt khoát tay bảo :
- Xéo ngay ! Chỗ nầy là chỗ của chúng mày chơi đấy à ! Ông lại cho mỗi đứa một cây gậy bây giờ chứ lị !
Rồi ông nắm tóc một nạn nhân và gay gắt hỏi :
- Thằng nầy ! Mọi năm tao có bao giờ thấy mày thiếu thuế ! Sao năm nay mày lại đồ đốn ra là thế nào ?
Người đàn ông mặt xám ngắt , khổ sở đáp :
- Bẩm cụ Lý , con bị ốm mất hai tháng không làm ăn được gì được ! Con vừa khỏi thì lại đến lượt mẹ cháu liệt giường liệt chiếu ! Con dành dụm được bao nhiêu , dốc hết ra mua thuốc cho mẹ cháu mà vẫn chẳng khỏi !
Lý trưởng ngắt lời :
- ốm đau gì mày ! Mới hôm nọ tao nom thấy mày ngồi uống rượu ở cửa hàng thịt chó con mẹ Tình ! Mày còn chối nữa hay thôi ?
- Bẩm cụ Lý ! Oan cho con quá ! Con ốm thật ạ ! Cụ Lý đèn giời soi xét , cho con về con cố gắng chạy đầu nầy chạy đầu kia , được bao nhiêu con xin nộp cụ Lý .
Lý trưởng cắt ngang :
- Mầy nộp thuế cho nhà nước chứ có phải cho tao đâu mà kể lể ! Tao thức khuya dậy sớm , rát cổ bỏng họng vì lệnh trên chứ tao có tơ hào được của mày xu nào đâu mà mày xin với xỏ
Nạn nhân mếu máo tiếp :
- Bẩm , con cũng biết cụ Lý là cha mẹ của con dân , là đại diện của

nhà nước . Nhưng cụ Lý trói con ở đây thì ….
Lý trưởng ngắt lời :
- Thì làm sao ? Tao ngần nầy tuổi , ngồi ghế lý trưởng đã gần mười năm , không nhẽ mắc lừa mày đấy chắc ? Tao trói mày ở đây , thì con vợ mày mới xót chồng mà lao đầu đi vay ! Chứ tao tha mày về rồi vợ chồng chúng mày lần lừa cho qua mùa thuế , chừng ấy tao giương mắt ếch lên mà nhìn chúng mày , chứ làm gì được nữa !
- Bẩm vợ chồng con không dám ạ !
Lý trưởng chấp tay sau đít , lững thững quay lại sân đình và bảo :
- Cứ đứng đấy ! Con vợ mày không mang đủ tiền sưu thì đừng có hòng tao cởi trói cho mày
Trên sân đình , ông thư ký vừa quay vào phía trong , cất tiếng gọi thằng mõ :
- Phành đâu ! Bưng cơm lên . Cụ lý với các cụ đói cả rồi !
Cảnh tượng ấy làm Tân quặn thắt trong ruột . Nhưng Hậu chỉ nhìn thấy hơi mủi lòng . Năm nào mà cô chả chứng kiến cảnh nã thuế ? Lâu dần thành quen , coi đó là chuyện đương nhiên không có gì phải xét lại . Tân kéo tay em gái và bảo :
- Thôi , về !
Khi đã xa hẳn sân đình . Tân mới uất ức nói :
- Tại sao thằng Tây nó sang đây chiếm nước mình , rồi bắt dân mình đóng thuế cho nó để nó mang về làm giàu cho nước của nó ? Chỉ tại vì dân mình yếu quá , hèn quá , nên nó mới ngang ngược như vậy !
Rồi cứ thế , Tân miên man dẫn giải , Hậu yên lặng lắng nghe , về đến nhà vẫn chưa dứt . Tân gọi cả Duyên ra đầu nhà , ba anh em ngồi đàm đạo dưới gốc cây bưởi , ai cũng say mê không biết mệt .
Liên tiếp mấy ngày , những lời mạnh mẽ của Tân đã nhanh cónh truyền màu nóng sang cho các em , Khi biết hai em đã có cái nhìn hoàn toàn đổi mới . Tân mới bắt đầu thuyết phục hai em gia nhập tổ chức của mình , đó là Việt Nam Thanh Niên Cách Mạng Đồng Chí Hội .Hai cô khẳng khái nhận lời ngay . Thời ấy , tuyên truyền không cần giỏi , quần chúng vẫn sẳn sàng nghe theo bởi xã hội diễn ra trước mắt đầy dẫy những bất công . Đói nghèo và áp bức là hai môi trường tốt nhất để nãy sinh hạt giống cách mạng . Cả hai thứ ấy đang có sẵn chung quanh các cô . Tân chỉ việc vạch ra cho các em thấy , đổ hết tội cho thực dân và địa chủ , các em thấy hợp lý ngay . Chỉ cần đuổi thực dân , giết địa chủ , dẹp quan quyền , là tự khắc cuộc đời sẽ sung sướng . Hai cô như bừng tỉnh sau một giấc ngủ dài , nhất là Hậu , sẳn sàng cầm súng đi đánh Tây . Chuyện chồng con , mái ấm gia đình , không còn là một mơ ước đáng nghĩ đến nữa . Giả

như bây giờ bà Cần có dẫn Tuất đến , chính thức xin hỏi cưới Hậu , cô cũng sẽ dứt khoát quay mặt đi . Lòng cô đang ôm những giấc mộng lớn . Trái tim cô không thể chỉ rung động vì một bóng người .
Có một sự thật lịch sự mà ai cũng nhận thấy là việc cụ Phan Bội Châu bị bắt và đưa ra xử án là một biến cố quá lớn lúc bấy giờ . Lớn bởi vì cụ là biểu tượng của tấm gương ái quốc , là hình ảnh vĩ đại trong lòng quần chúng đến nỗi Nguyễn ái Quốc phải chỉ điểm cho Tây bắt cụ để giành lấy thế độc quyền cho đãng mới thành lập của mình . Việc xử án Phan Bội Châu là một đề tài tranh luận sôi nổi từ mẫu quốc cha đến thuộc địa , từ những quan điểm chống thực dân cho đến cái nhìn của những người ủng hộ chế độ thuộc địa . Pháp căm thù , chỉ muốn xử tử cụ Phan Bội Châu , vì những hoạt động trước đây của Việt Nam Quang Phục Hội . Nhưng giết cụ thì chúng thấy bất lợi vì sẽ biến cụ thành một thánh tử đạo , như lời Phạm Quỳnh nhận xét . Thành ra Pháp đành giảm án , cho giam lỏng và chỉ định cư trú tại Huế .
Tuy nhiên , cũng chính nhờ việc cụ Phan bị bắt mà làng sóng yêu nước bừng bừng khởi dậy trong lòng thế hệ thanh niên Việt Nam trên cả nước , thúc đẩy họ sẵn sàng lao vào cuộc chiến chống Pháp . Chỉ tiếc rằng , giữa lúc khí thế cuồn cuộn như vậy thì chẳng có một đoàn thể quốc gia nào hiện diện , chẳng có một tổ chức chính thống nào có mặt để thu hút sự tham gia của những người nhiệt huyết . Duy nhất trên sân khấu chính trị lúc ấy chỉ có Việt Nam Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội của Nguyễn ái Quốc vừa ra đời và tung cán bộ đi vận động khắp nơi . Đó là một khoảng trống của lịch sử , tạo cơ hội cho Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội độc diễn tung hoành , lôi kéo biết bao nhiêu người trẻ như Tân , Hậu và Duyên đứng vào hàng ngũ của họ .
Kể từ hôm ấy , cuộc đời của Hậu và Duyên rẽ sang một khúc quanh mới . Nếp sống bình lặng của hai cô gái quê không còn nữa sau khi đã được trang bị một lý tưởng mà hai cô tin là rất cao cả . Trong một phút bồng bột , Hậu mơ màng bảo Tân :
- Làm cách mệnh mà chỉ đi tuyên truyền thì em chả thích tí nào . Có ai dạy cho em bắn súng , giao cho em khẩu súng lục , em sẽ vào tổ ám sát , đi giết Tây !
Duyên quay sang nhìn chị bằng ánh mắt thán phục . Duyên cụng hăng lắm , nhưng chưa bao giờ trong đầu nãy ra ý nghĩ táo bạo là cầm súng giết người . Phụ nữ làm cách mệnh , theo ý cô , chỉ là công tác nội trợ , giao liên hoặc vận động trong giới buôn thúng bán mẹt là phù hợp hơn cả . Tân bảo Hậu :

- Công tác nào cũng quan trọng cả . Nhưng đoàn thể sẽ tùy theo khả năng của từng người mà phân công .
Rồi Tân dặn dò hai em một số công việc phải làm , nhấn mạnh nhiều lần cái nguyên tắc căn bản là phải hết sức bí mật . Sáng sớm hôm sau , trời còn mờ sương , anh đã vội vã trở lại Hà Nội .
Một hôm , ông Lương đứng xếp lại những lọ thuốc đặt trên cái kệ dài đóng vào vách . Tủ thuốc bắc của ông so với những ông thầy thuốc khác thì thuộc loại nghèo , thiếu rất nhiều thứ . Lâu lâu ông lại phải kiểm tra để nếu cần thì đổ ra phơi vì sợ ẩm mốc . Ông vừa mở hủ táo tàu , bốc một nắm đưa ra chỗ sáng thì tình cờ trông qua cửa sổ , thấy Hậu ngồi đọc sách dưới gốc cây bưởi đầu nhà . Ông sửng sốt quăng nắm táo vào lọ và chạy lao ra . Ông giằng cuốn sách và gay gắt hỏi :
- Mày học chữ quốc ngữ từ bao giờ ? Ai cho phép mày học ? Quân nầy láo !
Hậu đã chuẩn bị sẵn sẽ có ngày hôm nay nên đứng dậy khoanh tay đáp :
- Thưa bố . Con học từ hai năm nay . Anh Tân dạy chúng con . Cả hai chị em chúng con cùng học !
Mặt ông tái mét , cầm bạnh ra , hai mắt đỏ ngầu tức tối . Ông cúi xuống , lật trang bìa , nhìn cái tựa “Quận hẻo” thì lòng bớt giận phần nào , bởi đó chính là sách của Nam Đồng Thư Xã . Ông hỏi :
- ở đâu ra những thứ nầy ?
Hậu đáp :
- Sách cũ của anh Tân , đem về cho chúng con mượn .
Ông Lương không nói gì , trả lại cuốn sách cho Hậu . Khi quay đi , ông dặn :
- Công , dung , ngôn , hạnh là chính ! Học ăn học nói , mai kia về nhà chồng người ta khỏi khinh ! Con gai học chữ , con gái học nết , nghe chửa ?
Ông nói như thế là vì tự thâm sâu , ông không thấy con gái biết đọc biết viết thì có lợi gì . Hậu mừng rỡ cúi đầu im lặng . Giả như đó là một cuốn tiểu thuyết thì Hậu sẽ lãnh ngay mấy cái tát . Nhưng loại sách nầy , ông Lương không đến nỗi chống đối nên ông tha . Hậu vội chạy ra tìm Duyên và kể lại . Cả hai cùng hết sức vui mừng vì từ nay sẽ không phải nơm nớp lo sợ ông bố bắt gặp . Tuy vậy , Hậu vẫn dặn :
- Bố không đánh tức là bằng lòng rồi ! Nhưng mình vẫn phải kín đáo !
Một ngày cuối thu , sau khi đã nắm vững tinh thần của hai em , Tân đưa về một người bạn học có cái dáng rắn rỏi vả đầy nghị lực . Tân

giới thiệu với cha mẹ , nói dối rằng người bạn ghé chơi để mượn Tân mấy cúôn sách . Ông Lương chỉ đáp lễ xã giao , nhưng bà Lương thì mừng thầm trong bụng . Hai cô con gái , chưa có bến nào chờ đợi . Biết đâu người bạn của Tân chẳng là con rể tương lai của bà ! Bà hy vọng như thế nên vội vã thúc giục các con áo quần chỉnh tề hơn mọi khi và dặn cả hai phải hết sức giữ gìn ý tứ trước mặt người lạ . Bà nhắm hướng đó nhưng không biết hai con bà lại nhắm hướng khác , nhất là Hậu . Chờ dịp thuận tiện , nghĩa là lúc ông bà Lương đi vắng cả . Tân mới gọi hai em ra đầu nhà , đứng dưới gốc cây bưởi và long trọng giới thiệu người bạn từ Hà Nội về , Tân nói :
- Đây là anh Trần Khải , bạn học của anh . Vì anh hay nhắc đến hai cô nên anh Trần Khải muốn về gặp . Hôm nay , nhân dịp bố mẹ đi vắng , anh để anh Trần Khải nói chuyện với các cô . Anh ra cổng đứng . Nhỡ bố mẹ về bất ngờ hay có ai đến thì anh sẽ ho lên mấy tiếng làm hiệu !
Dứt lời , Tân quay nhanh đi . Hai cô thấy hồi hộp lạ thường . Hồi hộp vì trong đời chả mấy khi dám đứng nói chuyện với người con trai lạ nơi vắng vẻ như thế này . Và hồi hộp hơn nữa là vì linh cảm thấy người bạn của anh mình từ Hà Nội về đây chẳng phải đơn thuần để mượn sách hoặc vì tò mò muốn làm quen với một trong hai cô , mà vì một sứ mạng nào đó cao cả hơn nhiều . Trần Khải nhìn quanh , thấy một khúc cây khô khá lớn nằm sát bờ tường , anh chìa tay và bảo :
- Hai cô ngồi xuống cho đở mỏi chân !
Vừa nói , anh vừa tiến lại trước . Hai chị em dè dặt bước theo . Hậu bấm vai Duyên , Duyên đưa mắt nhìn Hậu . Cả hai thấy không tiện ngồi vì tất cả đều mặc váy lơ lững tới bắp chân mà dĩ nhiên bên trong cái váy không có gì khác nữa . Làng Hải Ninh , hay đúng ra là gần như cả nông thôn miền Bắc ngày ấy , đàn bà con gái đều mặc váy , đi chân đất , ngoại trừ ở các thành phố lớn đang dần dần thay đổi . Một số phụ nữ tân tiên chuyển sang mặc quần và quấn tóc trền , nghĩa là dám giã từ cái khăn đen truyền thống . Váy thời ấy may bằng vải thô , loại ba hào một chục vuông , mua về nhuộm củ nâu trứơc rồi dìm xuống bùn cho biến thành màu đen , nhưng là loại đen mốc , mới mặc lần đầu trông như đã cũ rồi . Loại nầy các bà các cô mặc quanh năm , ờ nhà hoặc đi lao động . Chỉ có ngày Tết hoặc hội hè đình đám mới thay váy lĩnh cho hợp yếm đào và áo cánh trắng hoặc mầu sặc sỡ .
Thấy hai cô đứng yên , Trần Khải ngồi xuống trước . Hai cô nhìn nhau rồi khép nép ngồi sát vào nhau , xa hẳn Trần Khải đến một

thước . Trần Khải moi trong túi áo gói thuốc Mélia jaune , loại thuốc lá bình dân của Pháp đang trở nên rất thịnh hành ở Việt Nam lúc ấy . Trần Khải cẩn thận nhìn quanh khu vườn như sợ có ai rình rập . Rồi anh hắng giọng và nhập đề bằng vài câu khen ngợi tinh thần ái quốc của hai chị em , trước khi trình bài về tình hình đất nước . Nói chung thì những điều này , Tân đã nói nhiều rồi , Trần Khải chỉ lập lại một cách vắn tắt mà thôi . Rồi Trần Khải điểm qua các tổ chức chống Pháp từ Cần Vương , Đông Kinh Nghĩa Thục , các cuộc khởi nghĩa Thái Nguyên , Yên Bái , Bãi Sậy , phân tích tại sao những tổ chức đó đều thất bại . Từ đó , Trần Khải dẫn vào Việt Nam Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội do Nguyễn Aí Quốc lãnh đạo , là tổ chức yêu nước , có kế hoạch đánh đuổi thực dân Pháp , sẽ đưa cách mạng Việt Nam đến thắng lợi.

Trong khi phân tách tình hình và nhắc qua đến các đòan thể đấu tranh chống Pháp , Trần Khải đã cố tình không đề cập đến một đảng cách mạng đang bộc phát như sóng cuộn lúc ấy là Việt Nam Quốc Dân Đảng . Năm 1928 có thể nói là giai đoạn vàng son nhất của Quốc Dân Đảng , hiểu theo nghĩa có sức hấp dẫn mãnh liệt quần chúng . Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội vẫn tung cán bộ hoạt động tích cực , nhưng toàn miền Bắc gần như bị lu mờ vì Quốc Dân Đảng , cũng như ở miền Nam , Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội bị khựng lại vì sức hút của đạo Cao Đài mới được khai sinh năm 1926 .

Trần Khải là một đảng viên được học tập , được huấn luyện và trang bị đầy đủ kiến thức về cách mạng vô sản , đi theo đường lối đệ tam quốc tế , hướng về Liên Bang Xô Viết vĩ đại . Nhưng trong giai đọan này , Trần Khải không dại gì mà thuyết giảng về những điều phứt tạp đó . Chủ yếu chỉ là khai thác nhiệt tình yêu nước của những người trẻ tuổi bồng bột như Hậu và Duyên mà thôi . Chính lãnh tụ Nguyễn ái Quốc của Trần Khải , năm 1925 khi thành lập Việt Nam Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội tại Quãng Châu , đã khẳng định rằng , chưa thể tuyên truyền chủ nghĩa Cộng sản tại Việt Nam được , bởi lý do không ai hiểu Cộng sản là gì cả ! Hai năm sau , tại Mạc tư Khoa , Nguyễn ái Quốc còn nhắc lại nhận định ấy . Chẳng hạn , theo học thuyết Mác-xít thì hai tiếng “vô sản” có nghĩa là giai cấp công nhân làm việc trong các nhà máy , nhưng không chiếm hữu tư liệu sản xuất , cho nên luôn bị chủ nhân bốc lột . Chính giai cấp công nhân , tức những người vô sản đó , sẽ đứng lên làm cách mạng .

Đưa vào hoàn cảnh thực tế của Việt Nam thì giới vô sản còn quá ít , gần như không có thì đúng hơn , vì làm gì có nhà máy ! Tuyệt đại đa

số quần chúng chỉ là bần cố nông mà thôi . Như vậy thì lực lượng cách mạng vô sản , hiểu theo nghĩa Marx và Lénine , kể như không có tại Việt Nam . Cách tuyên truyền hay nhất lúc này chỉ là đem kẻ thù thực dân Pháp ra làm mục tiêu để huy động quần chúng mà thôi . Rồi từ đó sẽ lái họ vào con đường đệ tam quốc tế .
Những người như Hậu và Duyên , có thể nói là đại diện cho cả một thế hệ thanh niên Việt Nam đầu thế kỷ 20 , đang sôi sục căm thù Pháp , nên tổ chức nào kêu gọi là sẵn sàng tham gia ngay , không cần biết gì về lý thuyết hay chủ trương của tổ chức đó .
Trần Khải kết luận :
- Hai cô là những phụ nữ đầu tiên ở làng này giác ngộ cách mệnh . Rồi đây , Hải Ninh sẽ hãnh diện có hai cô là lá cờ đầu đi tiên phong để mở đường cho chị em phụ nữ !
Hậu và Duyên ngượng ngùng cúi xuống , mặc dầu trong lòng rất hãnh diện vì tin rằng mình sẽ nối gót những bậc anh thư như Trưng , Triệu . Trần Khải động viên hai cô bằng cách nhắc đến phong trào đấu tranh của công nhân đồn điền cao su trong Nam , đang trên đà thắng lợi . Anh kể tên một số phụ nữ ở trong đó , đã nêu cao tấm gương can đảm , ngang nhiên chống lại sự áp bức của cai phu , dù bị đàn áp dã man . Những cái tên rất lạ , chẳng biết có thật hay không , nhưng cũng làm Hậu và Duyên nức lòng ngưỡng phục .
Chuyện mộ phu cho các đồn điền Nam Kỳ cũng như Cao Miên hoặc các thuộc địa Pháp ở nơi xa xăm như Nouvelle Calédonie , Hậu và Duyên đã nghe dân bàn tán nhiều và Tân cũng có một lần nói qua với các em . Chẳng những chỉ nghe nói , hai cô còn biết rõ một số người ở Hải Ninh đã đăng ký ra đi . Đó là một chính sách lớn của thực dân Pháp nhằm mua công nhân bản xứ với giá rẻ mạt để sống trong những điều kiện lao động cực kỳ vất vả . Dù bao nhiêu tin đồn bất lợi , mà Pháp vẫn thành công trong việc mộ phu là bởi vì đời sống của người dân Việt lúc ấy , nhất là ở nông thôn miền Bắc , quá nghèo đói và bất công , đến nỗi người ta sẵn sàng chấp nhận tha phương cầu thực . Người Việt Nam vốn có truyền thống sống bám lấy mảnh đất quê hương , khó lòng rời xa mồ mả tổ tiên , thế mà nay đành phải giã từ là bởi vì ở lại thì có khi cả nhà cùng chết đói .
Những nhân viên mộ phu nổi tiếng như René Bazin , chỉ riêng năm 1927 , một mình gã đã tuyển được tới 18.000 dân phu ở miền Bắc để cung cấp cho các công trường , đặc biệt là đồn điền Dầu Tiếng của công ty Michelin . René Bazin cũng như những tên mộ phu khác , ăn tiền huê hồng từ mười đến hai mươi đồng trên mỗi đầu người tuyển được , cho nên họ hết sức sốt sắng và dùng đủ mọi thủ đoạn để lôi

kéo càng đông người ghi danh thì càng tốt . Nên nhớ hai mươi đồng là một số tiền rất lớn , bởi một suất thuế thân hàng năm chỉ có hai đồng rưỡi mà nhiều người chạy không nổi , đành chấp nhận bị trói , bị đánh và vào tù ngồi ! Những bản thông cáo mộ phu dán khắp nơi , có những điều khoản thật hấp dẫn mà người đang đói khó có thể cưỡng lại . Chẳng hạn chỗ ăn , chỗ ở , áo quần , thuốc men đều miễn phí , lại còn được trả lương từng ngày . Chỉ cần bấy nhiêu thôi , người ta đã ùn ùn kéo nhau đi . Đi để thoát bước đường cùng hiện tại , sống cũng như chết ! Rồi khi vào đến đồn điền ấy , giấy tờ tùy thân bị tịch thu hết , đời sống nơi rừng thiêng nước độc ngập tràn muỗi sốt rét và nhất là điều kiện lao động bị đàn áp dã man , lúc ấy mới biết cái khổ thì đã muộn rồi , không trốn đi đâu được .
Cuộc sống đồn điền nói chung , khắc nghiệt quá đến độ chính những nhà văn , nhà báo người Pháp phải lên tiếng tố cáo mạnh mẽ . Nhờ vậy , ngày 25 tháng 10 năm 1927 , toàn quyền Varenne đã phải ký nghị định qui định công nhân đồn điền chỉ phải lao động một ngày 10 tiếng và mỗi tuần được nghỉ một ngày . Trước đó thì họ hoàn toàn sống cuộc đời nô lệ , tính mạng nằm trong bàn tay vô nhân đạo của chủ và cai . Năm 1926 , có gần đến năm ngàn mộ phu liều mạng trốn khỏi đồn điền , vì không chịu đựng nổi đời sống nông trường . Những người đào tẩu này chấp nhận những hậu quả khủng khiếp sẽ xảy đến nếu bị bắt vì giấy tờ tùy thân không còn nữa .
Chính vì những phẫn uất thường trực của công nhân , đồn điền cao su đã là mãnh đất mầu mỡ để Việt Nam Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội gài người vào tuyên truyền ngay từ những đợt đầu . Những tổ đảng lan ra rất nhanh vì bản chất công nhân đồn điền vốn đã mang tính vô sản , lại cùng bị bốc lột dã man như nhau . Trần Khải kể :
- ở đồn điền cao su Dầu Tiếng , người của ta là chị Nguyễn thị Kim đã lãnh đạo anh chị em công nhân , chống lại cai thợ . Chị Kim năm nay mới 22 mà kiên quyết đấu tranh đến cùng . Bước đầu , chị ra sức vận động công nhân đình công . Chúng cho cai thợ tay sai ra đánh đập . Chị Kim liền tự nguyện tuyệt thực . Chị tuyệt thực đúng một tuần thì chúng phải nhượng bộ ! Ngày thứ ba thì chị đã ngất đi , phải đưa vào nhà thương cấp cứu !
Duyên ghé tai hỏi Hậu :
- Tuyệt thực là gì hở chị ?
Trần Khải đáp thay Hậu :
- Tuyệt thực là tự mình nhịn ăn để phản đối một điều gì bất công !
Duyên gật đầu nhưng trong lòng không tán thành phương thức này

vì cô có tính mau đói . Nhịn một bửa đã khổ lắm rồi , huống chị nhịn cả tuần !
Cuối cùng , Trần Khải hỏi :
- Bấy giờ có ai gọi hai cô đi làm cách mệnh , hai cô có dám đi không ?
Nói chuyện với Tân thì Hậu bạo mồm lắm . Nhưng gặp người lạ , cô lại quy về với bản năng rụt rè cố hữu của phụ nữ . Cô phân vân suy nghĩ rồi hỏi lại :
- Chúng em muốn lắm chứ ! Nhưng chúng em cả đời chỉ biết làm ruộng . Buông cái cuốc cái liềm ra thì có biết gì nữa đâu mà làm cách mệnh ?
Trần Khải từ tốn đáp :
- Ai cũng làm cách mệnh được ! Mỗi người một chỗ đứng , một công tác . Chỉ cần quyết tâm thôi !
Duyên cười :
- Cách mệnh có cần người nấu cơm thì chúng em xin xung phong !
Trần Khải cũng cười theo và xòe bàn tay :
- Chẳng hạn như thế . Đấy cũng là một công tác , một nhiệm vụ cách mệnh !
Rồi hắn nghiêm mặt nói thêm :
- Hai cô phải suy nghĩ cho thật kỹ . Làm cách mệnh cực khổ lắm . Tây nó mà bắt được là nó tra tấn , đày ra Côn Lôn , có khi còn bị chém đầu nữa !
Hậu nắm chặt bàn tay , nói cứng :
- Em không sợ ! Anh cứ giao công tác đi . Em nhận ngay !
Trần Khải gật đầu rồi tiến xa hơn :
- Nhiệm vụ cách mệnh có khi đòi hỏi phải thoát ly . Nếu tổ chức cần , hai cô có dám thoát ly hay không ?
Hậu lại đáp ngay :
- Em sẵn sàng !
Duyên bấu vào vai chị và hỏi nhỏ :
- Thoát ly là thế nào hở chị ?
Trần Khải đáp :
- Thoát ly là bỏ cha mẹ , bỏ hết anh em họ hàng . Khi tổ chức giao công tác , không được giao cho ai hết . Khi nào hoàn thành công tác , tổ chức cho phép , thì bấy giờ mới trở lại với gia đình ! Hai cô có làm được không ?
Hậu và Duyên cùng đáp :
- Chúng em làm được ! Anh cứ giao công tác đi !
Trần Khải hài lòng gật đầu . Tuy chỉ mới gặp thoáng hai cô có một lúc

mà anh đã nhận ra ngay cô chị là Hậu lúc nào cũng hăng hái hơn , mặc dù so với Duyên thì Hậu có thân hình mảnh khảnh , gầy hơn cả Duyên lẫn Hoàn . Trần Khải chậm rãi giảng :
- Các cô có tinh thần cao , nhưng cần kiên nhẫn , không thể nóng nảy được . Phải kiên nhẫn và phải kín đáo . Một mình mình đánh Tây , không đánh nổi nó đâu . Phải mọi người cùng đánh , cả nước cùng đánh mới được . Cho nên trước tiên cần phải tổ chức quần chúng , mà muốn tổ chức quần chúng thì phải giáo dục quần chúng cho họ hiểu . Chẳng hạn nếu không nhờ anh Tân giáo dục thì chính bản thân hai cô cũng vẫn bằng lòng với cuộc sống đầy bất công và áp bức , chứ làm gì có tinh thần cách mệnh như bây giờ !
Rồi Trần Khải gợi ý hai cô nên xây dựng một tổ học nghề cho phụ nữ trong làng . Chẳng hạn mở lớp dạy đan thêu và may quần áo đàn bà . Lúc này phong trào mỹ nghệ đang lên cao , các cô gái quê rất ưa thích những kiểu quần áo lạ mắt mang tính thị thành . Trần Khải bảo Hậu :
- Cô nên nói khéo với hai bác , nhất là mẹ cô . Nhà này cũng rộng rãi , có thể lấy một buồng làm lớp học . Ta qui tụ chị em phụ nữ cho đông đảo , trước dạy nghề , sau dạy chữ . Rồi từng bước mở rộng , dạy chữ quốc ngữ cho cả dân làng , ai cũng cần biết đọc biết viết . Dân ta mù chữ thì thằng Tây dễ cai trị mà bọn cường hào ác bá cũng dễ bốc lột . Nếu nâng dân trí lên cao , rất khó có ai bắt nạt được ! Vả lại , người ta có đọc được , thì chúng ta mới chuyển tài liệu cho họ để từ từ giáo dục họ về lý tưởng cách mệnh !
Chưa gì Hậu và Duyên đã thấy khó khăn rồi bởi cả hai chưa hiểu rõ cách bố trí của Trần Khải , hay nói đúng hơn là của Việt Nam Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội , tiền thân của Đảng Cộng Sản Đông Dương sau này . Họ luôn luôn len lỏi vào giới bình dân , ít học , nghèo đói và bị áp bức , xây dựng từng nhóm nhỏ dưới danh nghĩa tốt đẹp như hôi tương tế , nghiệp đoàn thợ thuyền , lớp dạy nghề .v.v. Hãy cứ gom người lại đã , rồi từ từ tuyên truyền cách mệnh . Chủ trương ấy quả thật đã gặt hái được nhiều thành công ở những quốc gia nhược tiểu . Đảng Công sản Pháp thành lập đã lâu nhưng đảng này không bao giờ nắm được chính quyền bởi lẽ xã hội pháp có tự do dân chủ . Ngược lại ở những xã hội chậm tiến , cộng sản rất dễ thắng thế , không phải vì họ có tài lôi kéo quần chúng mà vì chính quần chúng đã chán ngấy hoặc đang căm phẫn những bất công mà họ phải chịu đựng hàng ngày . Đó là cái tình thế mà CS biết lợi dụng để đạt thắng lợi . Lớp cắt may mà Trần Khải đề nghị với chị em Hậu , chính là cái nôi đầu tiên mà hắn muốn thiết lập ở làng này để thu hút

phụ nữ . Trần Khải cũng nói qua về đấu tranh giai cấp , nhưng quan điểm của anh , hay đúng hơn là quan niệm của Việt Nam Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội (VNTNCMĐCH) lúc bấy giờ chưa để lộ tính sắt máu và tàn ác với người giàu như sau này , khi đảng Cộng sản Việt Nam chịu ảnh hưởng nặng nề phong trào cải cách ruộng đất của Mao Trạch Đông sau năm 1949 . Nói chung , Cộng sản rất khôn khéo trong giai đoạn đấu tranh , nhưng sẽ lộ bộ mặt cực đoan khi đã nắm chính quyền , vì nhìn đâu cũng thấy kẻ thù !
Hậu quay sang nói nhỏ với em một câu rồi ưu tư bảo Trần Khải :
- Chị em chúng em có đứa nào biết đan biết may gì đâu ! Quanh năm chỉ cầm liềm cầm cuốc ! Mình còn không biết , dạy ai bây giờ ?
Trần Khải vội trấn an :
- Ta thuê người chứ ! Hai cô chỉ đứng ra thôi . Tôi sẽ gửi về cho cô một người thợ giỏi . Giỏi lắm ! Chị ấy từng mở lớp đan thiêu và may vá ở Hà Nội ! Hai cô cứ xin phép hai bác đi . Hễ hai bác đồng ý thì anh Tân sẽ đưa người về !
Cả hai chị em hiểu ra , hết sức cảm phục sự chu đáo của Trần Khải .
Trần Khải kết luận :
- Trước mắt cứ như thế đã nhé ! Sáng mai , anh Tân với tôi về lại Hà nội . Tiện đây , tôi xin chào các cô , hẹn gặp lại dịp khác . Có thế nào thì các cô liên lạc ngay cho chúng tôi biết .
Duyên hỏi :
- Chúng em liên lạc với anh bằng cách nào ?
Trần Khải châm điếu thuốc mới . Cái bật lửa nhôm cũ kỹ của anh , đốt bằng dầu hôi , mỗi lần hút thuốc phải bật cả chục lần ở chỗ không có gió thì mới hy vọng cháy . Anh nhả khói rồi đáp :
- Các cô biết rồi mà . Anh Tân sẽ cho các cô biệt địa chỉ nhà trọ của chúng tôi ở Hà Nội … Thôi , chào hai cô !
Dứt lời , Trần Khải đứng dậy đi nhanh ra cổng gặp Tân . Thái độ của anh dứt khoát lắm , không vướng bận một chút tình cảm riêng tư nào . Duyên không nói ra nhưng trong lòng rất cảm phục , vì rõ ràngTrần Khải từ hôm về đây , chả để ý gì đến hai chị em cô . Bất giác cô lại nhớ đến Minh và tự hỏi chẳng biết Minh bị giam ở đâu ? Trước kia , khi nghe Minh bị đuổi học vì phát truyền đơn chống Pháp , Duyên dửng dưng vì cho là dại . Bây giờ dấn thân vào đường cách mạng rồi , Duyên mới thấy Minh là một người dũng cảm .
Hôm sau , Trần Khải và Tân đi rồi , hai chị em xuống bếp bàn riêng với mẹ về ý định mở lớp đan thêu . Bà Lương mới nghe qua đã mắng :
- Chúng mày rồ hay sao đấy ? Vá cái quần rách còn chưa xong , đòi

mở lớp dạy người ta may vá !
Hậu cặn kẽ trình bày :
- Anh Tân với anh Trần Khải khuyên chúng con mở lớp chớ không phải chúng con tự nghĩ ra được đâu mẹ à . Các anh ấy là người học rộng hiểu nhiều , biết nhìn xa , nên mới bảo chúng con như thế !
Bà Lương vốn nể con trai lớn , nhất là lại có Trần Khải cùng đồng ý nên bà dịu ngay cơn giận và hỏi lại :
- Thằng Tân nó bảo chúng mày như thế à ?
Hậu đáp :
- Vâng ! Anh Tân với anh Trần Khải đều bảo “Càng ngày người ta càng thích mỹ nghệ . Chả nhẽ cả đời hai cô cứ chân lấm tay bùn mãi hay sao ?”.
Bà Lương hài lòng với nhận xét của Trần Khải , tuy vẫn thắc mắc :
- Nhưng chúng mày học nghề đến bao giờ cho thạo để đủ sức dạy người khác ?
Hậu đưa mắt nhìn em , chia sẻ niềm vui vì bà Lương hỏi thế tức là bà đã xiêu lòng chấp thuận rồi . Hậu đáp :
- Chúng con mà dạy ai ! Mình chỉ mở lớp rồi thuê thợ giỏi về dạy ! Mình trông nom trả lương thợ , phần còn lại là của mình ! Anh Trần Khải sẽ giới thiệu thợ tận Hà Nội về giúp chúng con
Nghe nhắc đến Trần Khải , bà Lương buông xuôi . Thôi thì biết đâu đây chẳng là nhịp cầu để các con bà gặp gỡ người chồng tương lai . Con trai bà nay mai ăn học thành tài , quen biết nhiều người trong giới học thức . Hai đứa em gái của nó cũng cần vươn lên , thoát khỏi cảnh bùn lầy nước đọng . Bà từng nhắm hai thằng thanh niên cho hai đứa con bà thì nhất thời đều hỏng cả . Thằng Tuất đi lấy vợ bên kia sông , thằng Minh thì vào tù ! Biết đâu Trần Khải chả là người điền khuyết cho một trong hai thằng kia ? Bà bảo :
- Để tao nói qua với bố xem ý bố như thế nào ?
Hậu và Duyên cùng níu cánh tay của mẹ :
- Mẹ nhớ nói khéo hộ chúng con !
Bà Lương quay đi , lên nhà trên để lựa lời nói với chồng . Hậu chạy theo nài nì thêm :
- Nếu bố bằng lòng thì mẹ phải cấp vốn cho chúng con đấy mẹ nhé ! Hai chị em chúng con dốc hết hầu bao cũng chỉ được có mấy hào ! Con tính rồi . Vải vóc , kim chỉ , que đan , rồi phải đóng bàn để cắt quần áo . Đóng ghế cho học trò ngồi . Chắc cũng phải bỏ ra món tiền nhớn !
Bà Lương im lặng bước đi , không nói gì . Hai cô hồi hộp trông theo , lòng mừng khấp khởi .

Một tháng sau thì lớp dạy cắt may thành hình đúng như dự tính . Giá như không có tiếng nói của Tân thì khó lòng mà ông bà chấp nhận cuộc cách mạng táo bạo này . Nhà này , muôn đời nghề nông vẫn là truyền thống , có đâu lại đổi một khúc rẽ bất ngờ như vậy ! Chỉ nhờ Trần Khải và Tân thuyết phục , bà Lương mới bằng lòng xuất vốn ra cho hai cô con gái mà bà đang nóng ruột gả chồng . Trần Khải gửi về một cô giáo nữ công ăn ở ngay tại nhà Hậu . Cô tên là Thúy , tuổi gần 40 , góa chồng đã cả mười năm , được tổ chức kết nạp để lo công tác vận động phụ nữ . Hậu và Duyên thay nhau đi mời gọi bạn bè , rồi nhờ bạn bè níu kéo thêm người quen , tập trung đến lớp học . Những nhà nghèo quá thì Hậu lấy nửa tiền học phí hoặc có khi miễn phí hẳn cho họ theo lời khuyên của Trần Khải . Cái mục đích sâu xa của Trần Khải và Tân là tập họp được càng đông càng tốt . Tiếng đồng vang ra ở Hải Ninh , chị em phụ nữ kéo đến mỗi ngày một nhiều hơn . Trước học nghề , sau học chữ . Phần lớn các cô ban ngày phải đi làm ruộng hoặc những công việc thường lệ khác như trồng rau , nuôi lợn , cắt cỏ , dệt vải . Chỉ tối đến mới gặp nhau tại nhà Hậu .

Buổi đầu , Hậu và Duyên dạy chữ . Dần dần chính các học viên dạy cho nhau hoặc khi các cô ngồi may vá đan thêu thì một người đọc sách cho cả lớp nghe chung . Hậu và Duyên gần giống như hiệu trưởng và giám thị mà thôi !

Chỉ một thời gian ngắn , hai chị em Hậu được dân làng Hải Ninh âu yếm gọi là những cô giáo tiền phong chống nạn mù chữ . Ông Lương lúc đầu chẳng để ý , về sau cứ chấp tay sau đít , đi tới đi lui ngoài hiên và gật gù mỉm cười một mình . Ông cười khẩy , chua chát bảo vợ :

- Đúng là thời thế đảo điên , bà nhỉ ! Tôi học chữ Nho từ thuở lên bốn , thắm thoát mấy mươi năm giời . Thế mà tôi mở trường dạy học thì chỉ lèo tèo có vài đứa . Còn hai đứa chúng nó , cái Hậu với cái Duyên , chỉ vừa biết đọc biết viết , mà học trò kéo đến đông như kiến , không đủ chỗ ngồi !

Bà Lương thông cảm với nỗi đắng cay của chồng nên đáp cho qua chuyện :

- Thì tại vì vua xuống chiếu bãi bỏ chữ Nho , cho nên người ta phải học chữ quốc ngữ ! Thời bây giờ , đơn từ văn tự đều bằng chữ quốc ngữ . Không học thì đàng nào mà mò !

Phải nói rằng , lúc đầu ông Lương chỉ vì chiều vợ mà cho hai đứa con mở lớp cắt may . Nhưng dần dà khi thấy hai con dạy chữ quốc ngữ được dân làng nể phục thì chính ông lại rất hãnh diện . Hôm đi

dự tiệc cưới của đứa cháu họ , ông tình cờ nghe các bà bảo nhau ở bàn bên cạnh :
- Con nhà tông không giống lông cũng giống cánh ! Cái Hậu với cái Duyên nhà ông giáo Lương , chả biết học hành vào lúc nào mà bây giờ giỏi quá , dạy cho bao nhiêu người , xứng đáng nối nghiệp bố !
Lời nhận xét ấy làm ông rất hả dạ . Nhưng theo truyền thống của người Việt , ông không bao giờ khen các con , vì sợ chúng sẽ trở nên kêu ngạo !
Tân có dẫn Trần Khải về chơi tham quan một lần và cả hai cô cùng phấn khởi vì thành quả vượt cả sự dự kiến lúc ban đầu . Tuy vậy , Trần Khải vẫn căn dặn Hậu và Duyên phải cảnh giác , trong lớp tuyệt đối chưa cần đả động gì đến chuyện chống Pháp . Theo kinh nghiệm của Trần Khải thì cách tuyên truyền tuy xa xôi nhưng hữu hiệu , bao giờ cũng là nội dung chứa đựng trong những bài học tập mà thôi . Ây vậy mà lý trưởng Hải Ninh cũng thân hành tìm đến và lôu Hậu ra cật vấn . Hôm ấy , ông Lương đem theo Hoàn đi bắt mạch cho bệnh nhân ở làng bên cạnh . Bà Lương đi chợ huyện . ở nhà chỉ có hai chị em . Lý trưởng cầm gậy , gọi Hậu và Duyên ra , gay gắt hỏi :
- Chúng mày làm trò gì thế này ? Định làm loạn phải không ?
Hậu cứng rắn đáp :
- Ô hay , sao cụ lý lại nói thế ? Chúng cháu học may vá chứ có làm gì đâu ?
Lý trưởng tuổi ngoài bốn mươi , nhưng cả làng đều quen gọi là cụ . Ông nhìn vào lớp học , bắt gặp nhiều khuôn mặt quen trong làng . Ông hỏi :
- Học may vá sao lại có cả sách báo là thế nào ?
Hậu bình tỉnh đáp :
- Bẩm cụ lý . Chủ yếu là học may . Nhưng ai thích học chữ thì chúng cháu dạy luôn thể ạ !
Ông nhìn quanh khắp nhà và hỏi tiếp :
- Bố mẹ mày đâu ?
Duyên đáp :
- Bẩm , bố mẹ cháu đi vắng chiều mới về ạ !
Ông giơ cây gậy , dứ dứ vào mặt Hậu và dọa :
- Ai cho chúng mày mở lớp học mà không xin phép ? Tao nể ông giáo tao ngơ cho chị em chúng mày . Nhưng liệu hồn đấy ! Học may thì cứ học may , tao không cấm , miễn là đừng có léng phéng chuyện quốc sự . Hội kín bây giờ đang nổi lên khắp nơi ! Chớ có giở trò gì để tao phải ra tay ! Phép nước không vị tình thân ! Tao báo trước , mai kia có gì đừng trách tao !

Chị em Hậu cúi đầu vâng dạ cho qua chuyện . Ông lý khệnh khạng bước xuống sân và ra cổng . Cả lớp hồi hộp trông theo cho đến khi bóng ông khuất hẳn sau bụi tre . Ngay hôm sau , lý trưởng cho con gái đến ghi danh theo học . Hậu biết đó là âm mưu cài nội tuyến của ông , nhưng vẫn niềm nở mời cô gái vào . Hậu bảo Duyên :
- Có mặt nó càng tốt ! Mình sẽ được tiếng là ngay cả cụ lý cũng cho con đến học ! Từ từ rồi chị em mình sẽ vận động nó theo chúng mình !
Lý trưởng vừa ra khỏi cổng thì bà Lương ở chợ về . Bà buông cái thúng đựng vài thứ lặt vặt trên thềm , đi nhanh lại căn buồng đầu nhà , bây giờ đã biến thành lớp may vá của hai con . Hậu và Duyên đang theo dõi học viên tập viết thì bà Lương giơ tay vẫy Duyên ra hè . Hậu cũng chạy theo em , ra hẳn đầu nhà với mẹ . Bà Lương bảo Duyên :
- Lúc nãy ở ngoài chợ mẹ gặp bác Truyền gái . Bác ấy bảo riêng với mẹ là thằng Minh nó được thả rồi !
Duyên tròn mắt kêu lên một cách vui mừng :
- Anh Minh được thả rồi ! Bác Truyền chắc mừng lắm !
Bà Lương kể :
- Dạo ấy nó bị bắt vì tội rải truyền đơn . Nhưng may cho nó là có ông nhà báo nào đấy , người Pháp , đứng ra đỡ đầu , làm giấy bảo đảm cho nó . Vì thế nó chỉ phải tù có mấy tháng rồi được thả về . Chả là nó cũng viết báo , nên mới quen được ông tây này !
Duyên hỏi bâng quơ :
- Thế bây giờ anh ấy ở đâu hở mẹ ?
- Bác Truyền bảo với mẹ là tuy được thả , nhưng nó không về làng . Nó ở lại lụon dưới Hà Nội rồi nhắn bác Truyền xuống cho nó gặp . Bây giờ nó viết cả báo tiếng Tây . Giỏi thật !
Lời nhận xét của bà Lương làm Duyên nhớ lại có lần cô cũng đã nghe Tân khen ngợi Minh về nhiều điểm . Tân bảo :
- Minh nó gan dạ lắm ! Gan dạ nhưng không đến mức liều lĩnh . Gan dạ thì cũng đáng khen , chứ liều lĩnh thì chẳng những làm hại mình mà lắm khi liên lụy đến cả người khác !
Duyên tò mò :
- Thế Minh có hoạt động chung với anh em mình không ?
Tân cẩn trọng đáp :
- Hiện nay thì chưa . Nhưng anh vẫn có ý ấy . Chỉ chưa có dịp gặp nhau lâu để ngỏ ý . Tiếng là cùng học ở Hà Nội , nhưng khác trường , ít khi gặp nhau ! Nhất là gần đây , Minh bị đuổi học , anh cũng chả biết nó ở đâu mà tìm !
Nghe Tân nhắc đến Minh với lòng quí mến , tự dưng Duyên càng

thấy cảm phục hơn và cô dự định , nếu có dịp Minh về làng và ghé thăm thầy Lương như thông lệ , thì chính Duyên sẽ mạnh dạn khơi chuyện và rủ Minh gia nhập Việt Nam Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội .
Chị em Hậu ngồi trong nhà mát , nhả nắng rất mau , chỉ vài tháng da dẻ trắng hông , ai cũng tấm tắc khen . Nhưng lớp học chỉ kéo dài được hơn nữa năm thì giải tán . Lúc nầy , tổ chức VNTNCMĐCH đã phát triển mạnh ở nhiều nơi , cơ sở hạ tầng đã đông và đoàn viên đã cũng khá nhiều . Những người như Hậu và Duyên hoàn toàn chỉ vì lòng yêu nước mà dấn thân chứ không biết gì về con đường vô sản mà tổ chức này vẫn cố tình giấu mặt .
VNTNCMĐCH được Nguyễn ái Quốc thành lập tại Quảng châu năm 1925 do chỉ thị của đệ tam quốc tế , nhắm vào thành phần các kiều dân lưu lạc tại đây . Họ sẽ được Liên Bang Xô Viết huấn luyện về phá hoại , rồi gửi về nước để gây khó khăn cho chính phủ Pháp . Như vậy , tự căn bản , VNTNCMĐCH đã mang tính quốc tế chứ không phải một tổ chức thuần túy của dân Việt . Tuy nhiên , vì khéo che đậy và giỏi khai thác lòng phẩn uất của quần chúng với thực dân và quan lại , tổ chức này đã thu hút khá đông đảng viên nhiệt tình , chẳng hạn như Tân và hai chị em Duyên , Hậu .
Chỉ có điều oái oăm và mỉa mai là , trong khi Tân cuồng nhiệt hô hào đánh Tây , kêu gọi hai chị em đứng vào hàng ngũ VNTNCMĐCH để chống Pháp , thì chính anh lại không biết lãnh tụ của anh là Nguyễn ái Quốc đã bán đứng cho Pháp cái người mà Tân hằng ngưỡng phục vì kiên trì chống Pháp không mệt mỏi , đó là cụ Phan Bội Châu năm ngoái ở Thượng Hải . Cụ Phan tin Nguyễn ái Quốc cũng là người yêu nước , mang cùng lý tưởng chống ngoại xâm , nên đã đến gặp Nguyễn ái Quốc ở một địa điểm thuộc tô giới của Pháp . Nguyễn ái Quốc báo trước cho mật thám Pháp . Cụ Phan sa lưới , Nguyễn ái Quốc vừa loại một đối thủ , vừa được Pháp cho một số tiền khá lớn . (Đụ má thằng cáo già Hồ chí Minh “Tám Hà đánh máy tới đây thấy HCM tư cách không đáng một con chó ghẻ nên bực mình chửi đổng …..Sorry !!”) . Mà chẳng phải riêng cụ Phan , biết bao nhiêu chiến sĩ quốc gia , đặc biệt là đảng viên Quang Phục Hội , đều bị Nguyễn ái Quốc và Lâm đức Thụ bán cho mật thám Pháp , trừ những ai chấp nhận bỏ đảng của mình để gia nhập vào đảng của Nguyễn ái Quốc . Hành vi gian xảo của lãnh tụ VNTNCMĐCH , những đoàn viên như Tân , như Hậu không thể nào biết được . Thành ra cái nhiệt tình tuổi trẻ đã bị lợi dụng và lèo lái theo con đường bất chính ngay từ thuở ban đầu !

Lịch sử là một sân khấu bao la , trên đó hàng hàng lớp lớp diễn viên nối tiếp xuất hiện . Có những người thênh thang bước lên sân khấu chính trị một cách dễ dàng , để đón nhận mọi thứ hào quang dành cho một lãnh tụ may mắn.
Có những người cả một đời gian khổ đấu tranh vẫn không tới đích , đành âm thầm ôm mối hận gục ngã giữa đường . Loại người này thì thời nào cũng đông vô kể , chính phái cũng như tà phái . Lại có những người nhờ hoàn cảnh đưa đẩy mà trở thành khuôn mặt vĩ đại , được phe nhóm của mình ca ngợi cả về đạo đức cũng như tài năng . Nguyễn ái Quốc là một trong những người ấy . . Nhìn vào thời niên thiêu của ông thì có thể nói ông là kẻ cơ hội chủ nghĩa , thời thế tạo anh hùng , hoặc lạc đường … vào lịch sử !!
Nguyễn ái Quốc là con thứ ba của cụ phó bảng Nguyễn sinh Huy , nguyên quán Nghệ an , làm tri huyện ở Bình Định . Thuở nhỏ Nguyễn ái Quốc có tên là Nguyễn sinh Côn hoặc Nguyễn tất Thành , đậu bằng tiểu học ở Thừa Thiên và vào học ở trường Quốc học được hai năm . Năm 1910 , lúc Thành 18 tuổi thì ông huyện Huy bị cách chức vì say rượu đánh chết người , phải bỏ vào miền Nam . Thành theo cha vào SaiGon rồi xin làm bồi bếp dưới tàu thủy của Pháp . Tháng 9 năm 1911 , tàu tới cảng Marseile , Thành làm đơn xin vào Ecole Coloniale tức trường Thuộc Địa của Pháp để mong tiến thân bằng đường hoạn lộ khi trở về cố hương . Thành cẩn thận lấy thêm cái tên tây là Paul Thành để dễ được trường Thuộc Địa chiếu cố . Theo thủ tục thời bấy giờ , muốn được vào trường Thuộc Địa để làm nhân viên phục vụ chính phủ Pháp sau này , thì đơn xin phải được chính phủ Đông Dương duyệt xét trước rồi mới gửi về mẫu quốc . Nguyễn tất Thành không đi qua con đường ấy nên bị bác đơn . Paul Thành tiếp tục nghề thủy thủ , ngày ngày phụ bếp trên tàu , lênh đênh nay đây mai đó
Thêm gần mười năm lêu bêu , Paul Thành có dịp gặp gở nhiều nhân vật tên tuổi trong lúc tình hình thế giới thay đổi không ngừng . Một trong những biến cố có ảnh hưởng lớn đến tâm trí Thành là việc Quốc Tế Cộng Sản thành hình ở Nga năm 1917 với chiêu bài “cách mạng vô sản” . Cũng khoảng thời gian ấy , ở Việt Nam diễn ra nhiều biến động như vua Duy Tân rời kinh đô năm 1916 , Phan Xích Long nổi dậy ở Sài gòn năm 1916 , cuộc khởi nghĩa của Trịnh Văn Cấn , Lương Ngọc Quyến , Trần Trung Lập , bị Pháp dẹp tan năm 1917 . Rồi hàng chục ngàn thanh niên Việt Nam được Pháp mộ sang Âu châu để đánh Đức trong thế chiến thứ nhất , làm những người đang sống ở Pháp cũng phải suy nghĩ nhiều về thân phận thuộc địa !

Giữa lúc ấy , những sinh viên du học hoặc đã thành tài tại Paris nhưng vẫn nặng lòng đối với đất nước , như Phan Văn Trường , Nguyễn Thế Truyền , Nguyễn An Ninh , đều đứng vào hội Yêu Nước Đông Dương và ngã dần theo khuynh hướng xã hội . Nguyễn tất Thành tuổi đã trưởng thành , có cơ may gặp gỡ những khuôn mặt đấu tranh với kiến thức rộng rãi và nhiệt tình có thừa như luật sư Phan Văn Trường , để dựa vào nhóm trí thức ấy , đưa tên tuổi mình ra ánh sáng .
Vốn liếng ngoại ngữ của những người như Phan Văn Trường , Nguyễn Thế Truyền , cũng giúp Nguyễn tất Thành có được những bản thảo lưu loát và hùng hồn để trình làng với chính giới Pháp lúc bấy giờ . Cái tên Nguyễn ái Quốc khai sinh từ đấy , trở thành một thanh niên hội đủ những tiêu chuẩn lý tưởng của tầng lớp cách mạng vô sản . Xuất thân lao động , làm bồi trên tàu cả chục năm , lại có chữ nghĩa và lý luận vững vàng , xứng đáng để được quốc tế công sản xử dụng trong việc gieo hạt giống cách mạng sau này tại Việt Nam . Thôi thì đành vậy ! Xin vào trường thuộc địa để làm công bộc cho Tây mà Tây không nhận thì bây giờ đành làm người hùng chống Tây cũng được !
Sau khi Nguyễn ái Quốc gia nhập Công Đoàn Liên Thuộc Địa do Đảng Cộng Sản Pháp lãnh đạo , tháng 6 năm 1923 , ông được đưa sang huấn luyện về kỷ thuật làm cách mạng tại Mas-cơ-va . Năm sau , Nguyễn ái Quốc với cái tên mới là Lý Thụy , đi theo phái đoàn Mikhail Borodin qua Quảng châu , đóng vai thư ký kiêm thông dịch viên của đặc sứ Nga bên cạnh chính phủ Tôn Dật Tiên . Rồi từ đó , Nguyễn ái Quốc ở lại và thành lập Việt Nam Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội , tiến đến Đông Dương Cộn Sản Đảng sau này .
Cái khôn của Nguyễn ái Quốc là trò chơi hư hư thực thực , thiên biến vạn hóa , đổi thay tên tuổi và lý lịch như chong chóng , khiến chẳng ai biết ông là ai . Lúc thì ông tự phao tin ông đã chết . Lúc lại tái xuất giang hồ , đến nỗi chính các cơ quan an ninh và tình báo thực dân còn bị lừa . Với sự hỗ trợ đắc lực của các đàn em thân tín , ông đã tự tạo cho ông một huyền thoại để lôi kéo biết bao người đi theo con đường của ông . Thậm chí tôn vinh ông như một thần tượng ! Những thanh niên đầy nhiệt huyết như Tân và hai cô em gái làng Hải Ninh , có thể coi như đại diện cho cả một thế hệ tuổi trẻ đang bị lôi cuốn vào con đường cộng sản chỉ vì Nguyễn ái Quốc khéo khai thác khát vọng giành độc lập cho xứ sở .
Lớp học của hai chị em , lúc đầu ai cũng đoán , giỏi lắm là thu hút được trên dưới mười cô gái làng , không ngờ bốn tháng sau đã có

đến hơn ba mươi người . Bàn ghế không đủ , các cô gặp đâu ngồi đấy . Trên giường , dưới đất , bật thềm , thành cửa sổ , chỗ nào sử dụng được là lấn chiếm hết . Hậu dặn đi dặn lại với mọi người là đối với bên ngoài , cái danh xưng chính thức vẫn là “tổ dạy nghề” . Việc học chữ không nên nhắc đến , mặc dù cả làng đều biết . Thời buổi này , nhà nước bảo hộ vô cùng đa nghi , nhìn đâu cũng thấy kẻ thù sắp làm loạn ! Cho nên việc tập trung đông đảo như thế này khó lòng mà thoát khỏi sự chú ý của mật thám .
Những cuốn sách có nội dung yêu nước , những bài báo gợi ý đấu tranh , lúc đầu Hậu và Duyên còn cho học viên truyền tay nhau xem . Về sau , hai cô cẩn thận giấu hết , chỉ trích dẫn vài đoạn sâu sắc nhất để đọc cho cả lớp viết chính tả . Từ khi Nhung , con gái lý trưởng Hải Ninh đến ghi danh vừa học may vừa học chữ , thì tài liệu học tập cũng như đề tài thảo luận lại càng bị giới hạn tới mức tối đa , bởi Hậu không thể biết được Nhung đến học thật hay làm tai mắt cho bố !
Một hôm , Tân từ Hà nội về , bảo hai em đóng cửa lớp học sau khi đã móc nối được một số cảm tình viên nòng cốt trong làng để có thể sử dụng khi cần đến . Hậu phân vân nói :
- Lớp học đang đông , tại sao lại giải tán hở anh ?
Tân cắt nghĩa :
- Anh Trần Khải có bàn với anh . Anh ấy cũng tiếc lắm , nhưng thấy là không nên duy trì . Thế nào các cô cũng bị bắt . Kinh nghiệm ở những chỗ khác , hễ thấy tập trung đông thanh niên là thể nào cũng bị theo dõi và cuối cùng bị bắt hết . Thành ra nên tránh trước đi thì tốt hơn !
Hậu vẫn không hài lòng :
- Lúc nào chúng em cũng cảnh giác . Lại có cả cái Nhung , con cụ lý theo học . Lúc đầu chúng em còn sợ nó làm tai mắt cho bố nó . Nhưng sau này , nó thay đổi hẳn , đứng về phía chúng em . Thế thì tại sao phải đóng cửa ? Cụ lý đâu có lý do gì mà bắt chúng em được !
Tân kiên nhẫn phân bua :
- Chính vì có con gái lão lý trưởng mà anh mới đề nghị cô đóng cửa . Người xưa có câu là “sơ bất gián thân” . Cái Nhung nó có thân với các cô đến đâu thì cũng chẳng bằng tình cha con . Ngộ nhỡ bố nó xui nó giấu một nắm truyền đơn trong lớp , rồi cho người đến bắt hai cô thì làm thế nào ! Thôi thì đóng cửa , quay về nghề làm ruộng cho người ta khỏi chú ý đã . Rồi từ từ mình lại tính !
Hai chị em đành miễng cưỡng gật đầu , mặc dầu trong lòng tiếc hùi hụi .

Lớp cắt may giải tán được ít lâu thì Tân đưa người của tổng bộ về làm lễ kết nạp Hậu và Duyên . Buổi lễ đơn giản ở đầu nhà . Hai chị em lần lượt giơ tay đọc lời thề và từ đó chính thức trở thành người của đoàn thể . Hai tiếng Cộng sản được nhắc đi nhắc lại nhiều lần với cái lý tưởng cao đẹp là đánh Tây và san bằng bất công xã hội . Tuy nhiên , hai tiếng ấy đối với chính quyền cũng như quần chúng thời bấy giờ , vẫn còn là cái gì kỳ bí , ghê rợn mà Hậu và Duyên không được quyền nhắc đến công khai . Giờ này họ chỉ là đoàn viên của Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội mà thôi . Với Hậu và Duyên lúc này , cứ đuổi được Tây là mãn nguyện rồi . Hậu được chỉ thị làm bí thư chi bộ Hải Ninh , chi bộ chỉ có hai người là Hậu và Duyên . Hậu hứa với tổng bộ là sẽ phát triển đảng viên trong số những học viên mà Hậu tin rằng đã đứng hẳn về phía Hậu .
Một buổi chiều , lý trưởng khệnh khạng chống gậy đến nhà Hậu . Lúc ấy , hai chị em đang gánh nước dưới ao lên , tưới những luống rau mới trồng . Nhìn thấy lý trưởng , lại có cả trương tuần đi theo , Hậu và Duyên cùng tái mặt vì đoán chắc có đứa nào đã tố giác hai chị em chính thức tuyên thệ vào hội kín . Điều này vô lý quá bởi chỉ có bốn người biết là Tân , Hậu , Duyên và đồng chí đại diện Tổng bộ . Hậu nói nhỏ với em :
- Dù lão hạch hỏi đến đâu cũng dứt khóat không nhận !
Duyên khẻ gật đầu . Lý trưởng đi thẳng lại vườn rau . Hai chị em vội buông thùng nước , làm ra vẽ bình thản , cất tiếng lớn :
- Chào cụ lý ạ ! Cụ đến tìm bố mẹ cháu có viện gì không ạ ?
Lý trưởng hách dịch đáp :
- Tao không tìm bố mẹ chúng mày ! Tao tìm chúng mày chứ gặp ông bà giáo làm gì ? Tao hỏi chúng mày : Lớp may vá đang đông học trò sao lại nghỉ ? Chúng mày định giở trò gì nữa đây ?
Hậu thở phào nhẹ nhõm . Câu hỏi của lý trưởng chứng tỏ ông chưa biết gì về việc hai chị em gia nhập hội . Hậu thoải mái đáp :
- Bẩm cụ lý , chúng cháu có giở trò gì đâu ? Chẳng qua vì bố cháu thấy người ra vào ồn quá , nên bảo cháu giải tán ! Với lại mẹ cháu tiếc mấy sào ruộng bỏ hoang , chả có người làm , nên bắt chúng cháu nghỉ !
Lý trưởng gật gù :
- Nghĩa là chúng mày quay về làm ruộng ?
Duyên chen vào :
- Vâng . Chúng cháu không làm ruộng thì biết làm gì mà sống ?
Lý trưởng hài lòng nói :
- Được ! Nhưng nghe tao bảo đây này : Bận sau , hễ muốn mở lớp

học , bất cứ là lớp học gì , cũng phải xin phép tao trước . Tao thuận thì mới được làm . Phép nước bây giờ nghiêm ngặt lắm , không phải chuyện đùa ! Bất tuân là tao gông cổ hết . Nghe chửa ?
Hai chị em chưa kịp đáp thì trên hè có tiếng nói của ông Lương :
- Ông lý sang bao giờ thế ? Mời ông lên nhà uống cốc nước đã !
Lý trưởng quay lại đáp :
- Ông giáo ! Tôi vừa sang , nhưng vội lắm phải đi ngay . Tôi chỉ hỏi hai cháu mấy câu !
Rồi ông vừa bước lại thềm vừa than :
- Ngày nào cũng công văn trên tỉnh trên huyện gửi xuống , nhắc nhở về hội kín . Thời buổi bây giờ giặc giã trà trộn khắp nơi , ông giáo nên bảo ban các cháu , đừng để kẻ lạ dụ dỗ , có ngày khổ vào thân ! … Thôi , tôi về đây !
Dứt lời , lý trưởng ngoắc tay gọi trương tuần rồi cùng bước ra cổng ! Hai chị em nhìn theo cái dáng oai vệ của lý trưởng khuất dần ngòai ngõ . Hậu thở phào nhẹ nhõm , nhìn Duyên cười rồi tiếp tục tưới nốt mấy luống rau còn lại .
Hai tháng sau , tổng bộ yêu cầu mở một quán nước ở đầu làng để làm chỗ liên lạc . Hậu xin phép mẹ , nhưng bà Lương nhất định không cho , vì với bà , con gái đang tuổi lớn , ngồi bán quán chỉ để người ta chọc ghẹo chứ chả có lợi ích gì . Bà bảo :
- Già như tao , bất đắc dĩ chẳng biết làm gì thì mới mở quán nước ! Chúng mày mười chín hai mươi tuổi đầu , thiếu gì việc mà phải ngồi phơi mặt bên lề đường ? Giỏi lắm ngày bán vài bát nước , chả bõ !
Hai cô đành vâng lời mẹ , bỏ ý định mở quán nước . Cuộc sống lại bình thường như cũ . Tân trở về Hà nội . Hậu và Duyên quay lại với đồng ruộng nhưng lúc nào cũng tìm dịp vận động quần chúng , đặc biệt là trong giới phụ nữ nông thôn .
Dòng đời cứ lặng lẽ trôi . Mọi chuyện vẫn diễn ra êm ả trong làng Hải Ninh thì bỗng một hôm ông giáo Lương được thư của nhà trường gửi về , cho biết Tân đã bỏ học cả tháng trời . Tin ấy như một gáo nước lạnh hắt vào mặt ông bà Lương . Chỉ có Hậu và Duyên đóan chắc Tân đã được doàn thể giao công tác đi xa . Còn ông bà Lương thì thấy cả một lớp mây đen trùm xuống gia đình . Ông Lương thay đổi hẳn tính nết , suốt ngày bẳn gắt bực bội . Tân đang là niềm hãnh diện của cả nhà , bỗng dưng biến mất khỏi trường học . Bà Lương khóc hết nước mắt , bỏ ăn bỏ ngủ cả mấy ngày , rồi cùng Duyên xuống tận Hà nội dò la tin tức . Dĩ nhiên chẳng ai biết Tân đi đâu . Hỏi thăm cả sở Cẩm cùng các nhà giam , đều không thấy tên Tân . Trần Khải ở trường , biết mẹ con Duyên lên tìm Tân . Nhưng anh

cũng lánh mặt , không muốn bà hỏi lôi thôi . Ngày ngày ở nên mẹ , Duyên đau đớn xé gan vì tiếng khóc thảm sầu và những lời than trách của mẹ . Cô chỉ biết lựa lời an ủi chứ không thể nào cho mẹ biết tin tức về Tân . Hai mẹ con thất thểu trở về làng . Bà Lương đi lễ chùa khấn vái , nhờ bao nhiêu thầy bói dò tìm xem Tân còn sống hay đã chết , nhưng đều vô ích . Cả nhà lúc nào cũng bao phủ cả một màu tang ngất trời .
Đã thế , lý trưởng lại khệnh khạng vát batoong đến tận nhà hạch hỏi vì nhà trường tình nhi Tân theo hội kín , báo cho sở Cẩm và sở Cẩm thông tri về địa phương , bắt lý trưởng phải điều tra .
Hôm ấy , cơm chiều vừa dọn ra hè thì lý trưởng nghênh ngang bước vào cổng và lên tiếng ngay từ dưới sân :
- Ông giáo có nhà không ?
Năm cái đầu cùng giật mình trông ra . Ông Lương , bà Lương cùng buông đũa đứng dậy . Hậu thì bưng ngay mâm thức ăn xuống bếp , Duyên bưng nồi cơm chạy theo . Dẹp bữa ăn là vì cả nhà biết sẽ phải tiếp khách lâu và hơn thế nữa , vì bửa ăn quá thanh đạm , chỉ có dĩa rau lang luộc chấm tương , thêm quả cà nén thái mỏng để ăn chung với nước rau luộc . Chẳng phải riêng gia đình ông Lương , mà hầu hết mọi người đều không ai muốn cho ai thấy mình ăn uống quá đơn giản !
Ông Lương bước xuống thềm đón khách :
- Ông lý vào chơi sơi nước ! Có việc gì mà ông lý phải lặn lội đến vào giờ này ?
Đối với ông Lương , lý trưởng có phần nể nang , chứ gặp người khác mở mồm ra là ông quát mắng ngay , dù thật sự nhiều khi chẳng cần phải lớn tiếng . Dường như có một thói quen của chế độ phong kiến là hễ đã đóng vai quan quyền thì bắt buộc phải hống hách ! Cho nên dân làng ít khi được nghe ông lý nói chuyện bằng giọng bình thường .
Lý trưởng theo ông Lương vào nhà , dựng cây gậy sát vách , tự động kéo ghế ngồi và nói :
- Cậu Tân đang học , bỏ đi đâu , ông giáo biết không ?
Ông Lương biết mình không thể giấu được chuyện Tân bỏ học , nên đành khai thật :
- Tôi với bà nhà cũng đang nẫu ruột vì nó cả tháng nay ! Nào có biết nó đi đâu ! Nhà tôi lên tận Hà nội tìm thì nghe bảo là nó đi hát cô đầu rồi mê mẩn , bỏ học luôn !
Lý trưởng nhìn ông Lương ngờ vực rồi hỏi tiếp :
- Thế từ hôm bỏ học đến bây giờ , cậu ấy có về lần nào không ?

Ông Lương lắc đầu chán nản :
- Có thấy tâm hơi gì đâu , ông lý ?
Lý trưởng kết luận :
- Ông giao với tôi là chỗ quen biết , cho nên tôi chả muốn nói nhiều . Nhưng phép nước thì tôi phải làm ! Ông giáo nên bảo cậu ấy , tuổi trẻ nhiều khi nông nổi . Ăn học thành tài mà ra giúp nhà giúp nước , chứ nghe theo người ta dụ dỗ mà đi làm giặc thì rồi có lúc hối không kịp
Dứt lời , ông lý đứng ngay dậy , không để ông Lương kịp phân trần :
- Thôi , tôi về đây ! Ông giáo nhớ những lời tôi dặn . Đừng để về sau khó nhìn mặt nhau !
Nữa năm sau , bà Lương hoàn toàn tuyệt vọng , ông Lương như người á khẩu , ít mở miệng nói năng , suốt ngày chỉ đăm chiêu ngồi trong nhà nhìn mong lung ra sân , mặt mũi phờ phạc , ruồi đậu mép cũng không thèm đuổi . Cũng giống như đa số các bậc cha mẹ trên cả nước , ông Lương luôn luôn quí con trai hơn con gái , bởi con trai nối dòng , con gái sẽ về nhà khác . Huống chi ông chỉ có hai người con trai mà Tân thì thông minh tuấn tú , vượt hẳn thằng út Hoàn suốt ngày nghịch ngợm . ở Hải Ninh , con trai cùng cở với tuổi Hoàn , lắm đứa đã có vợ . Riêng Hoàn thì vẫn chỉ say mê thả diều , trèo cây bắt tổ chim hay xuống ao câu cá . Ông Lương thấy rõ chỉ có Tân là nối được nghiệp nhà , làm rạng rỡ dòng họ Vũ của ông ở Hải Ninh . ấy thế mà tự dưng niềm hy vọng ấy lại biến mất . Ông như tê liệt cả nửa người vì không biết ăn biết nói thế nào với xóm làng ! Có lúc buồn quá , ông đã phải thốt ra với vợ :
- Thà nó chết quách đi , tôi với bà còn biết là nó chết ! Đằng này nó đi như thế thì cũng như đã chết , mà mình lại không biết nó chết ở đâu !
Nghe những lời cay đắng ấy , bà Lương chỉ biết cúi đầu gạt lệ .
Một buổi chiều nhá nhem tối , cả nhà vừa ăm cơm xong . Hậu và Duyên đã dọn mâm xuống bếp . Ông bà Lương còn ngồi lại trên hè uống nước xỉa răng . Thằng Hoàn vào buồng lấy guốc xuống ao rửa chân trước khi lên giường . Trăng thượng tuần đã xuất hiện thấp thoáng sau ngọn tre , nhưng vì trời còn mờ sáng nên cái lưỡi liềm màu vàng ấy chưa rõ nét . Duyên từ dưới bếp cầm cây đèn dầu lên đặt trước mặt bố mẹ rồi vào nhà bưng cái điếu bát ra cho ông Lương theo thói quen mỗi khi ăn tối xong . Vừa đặt điếu xuống chiếu , cô giật mình ngẩng lên , mở to đôi mắt nhìn ra cổng vì có bóng người vừa bước vào . Lý trưởng lại đến hoạnh họe bố mẹ cô chăng ? Chắc không phải , vì lý trưởng có thói quen hễ vào nhà ai là lớn tiếng ngay từ ngoài cổng ! Cô từ từ đứng dậy , há mồm chờ đợi . Cả ông Lương

và bà Lương cũng vừa trông ra . Bóng người đàn ông thất thểu bước một cách xiêu vẹo . Duyên đăm đăm theo dõi rồi ấp úng kêu lên :
- Mẹ ơi ! Bố ơi ! … Ai như anh Tân con ! … Đúng rồi , mẹ ơi ! Anh Tân con về !
Cùng với câu nói ấy , Duyên chạy lao ra và hét lên :
- Anh Tân , mẹ ơi ! Chị Hậu ơi ! Anh Tân về !
Thằng Hoàn từ dưới ao nghe tiếng Duyên , quăng cả guốc chạy vọt lên la lớn :
- Anh Tân còn sống ! Bố ơi ! Anh Tân còn sống ! Mẹ ơi ! Anh Tân chưa chết !
Bà Lương lật đật đứng dậy chạy ra , làm đổ cả bát nước trà , loang trên mặt chiếu . Bà ôm lấy Tân , nước mắt lập tức trào ra . Bà nghẹn ngào kể :
- Con về đấy ư ? Con đi đâu mà không nói năng một lời , để cả nhà mỏi mắt tìm con ? Bố con vất vả trăm chiều , con mới được như ngày nay ! Sao nỡ làm bố mẹ chết đi sống lại khổ sở mấy tháng giời hở con ?
Giọng bà bi thảm , tắc nghẹn trong cổ không nói thêm được nữa . Bà dứt lời thì Hậu cũng ra tới , nhìn anh khẻ gật đầu . Mặt Hậu bình thản hơn mọi người , bởi trước sau Hậu vẫn tin là Tân thoát ly theo chỉ thị của tổ chức chứ có chết chóc gì đâu !
Sau cái phút xúc động ban đầu , mọi người mới nhận ra sự đổi thay lớn lao ở Tân . Trước hết , anh mặc bộ Âu phục nhàu nát bằng vải nội hóa . Điều này chưa hề thấy ở Tân . Mọi lần từ Hà nội về , Tân luôn luôn mặc áo dài , quần trắng và đội nón trắng . Ơ nhà thì mặc quần áo ta , cũng màu trắng , giống kiểu pyjama nhưng đơn giản hơn . Đây là lần đầu tiên anh mặc áo sơ-mi , quần tây , và vì vậy lúc nãy Duyên cứ ngờ ngợ mãi , không nhận ra được khi anh bước vào cổng .
Nhưng Duyên không nhận ra được là đúng , bởi Tân gầy rộc đi , má hóp lại , râu mọc lởm chởm , nước da tái mét , hai quầng mắt trũng sâu xuống làm anh già hẳn như người ốm đói lâu ngày . Hậu và Duyên , hai người hai bên dìu anh lên lề , đặt ngồi xuống chiếu . Hai cô tự hỏi , không hiểu Tân làm cách nào mò về được đến nhà , vì toàn thân anh đang run lẩy bẩy . Bà Lương đau xót hỏi :
- Con ốm phải không ? Để mẹ bảo các em nấu cháo cho con nhé ?
Tân run run đáp :
- Con không đói . Mẹ cho con xin cái chăn . Giời rét quá !
Dứt lời , Tân tựa mình vào góc cột, hai hàm răng đánh vào nhau lách cách . Bây giờ cả nhà mới biết là Tân đang bị sốt rét nặng bởi ngoài

trời còn hâm hấp nóng mà chỉ riêng anh thấy lạnh . Bà Lương sợ hãi quay đầu nhìn vào nhà gọi chồng :
- Ông ơi ! Ông làm gì trong ấy ? Con nó bị sốt rét ! Ông ra bắt mạch , cắt thuốc cho con . Nhanh lên ông ơi !
Ông Lương ngồi trong phòng khách , không thèm lên tiếng . Ông đã bỏ vào nhà ngay từ lúc vừa nhìn thấy Tân . Ông giận ứ lên cổ , định ngồi thở một chút rồi trói Tân vào cột nhà , lấy roi tự tay ông đánh cho hả giận ! Nhà này phải có gia phong , không phải theo Tây học rồi muốn làm gì thì làm , muốn đi đâu thì đi !
Ngoài hè , bà Lương và hai cô con gái dìu Tân vào buồng , căn buồng vẫn bỏ trống từ ngày Tân đi . Bà Lương cho Tân nằm xuống , đắp chăn lại . Rồi bà chạy ra gian giữa năn nỉ chồng
- Tôi van ông ! Ông giận con thì ông cũng chờ con nó khỏi bệnh đã , rồi ông muốn đánh mắng thế nào tôi cũng chịu ! Nó đang lên cơn sốt rét ! Ông nỡ ngồi mà nhìn hay sao ?
Hậu và Duyên cũng đứng thập thò ở cửa buồng , nhìn ông Lương chờ đợi . Ông vẫn ngồi yên , bàn tay đặt trên bàn run run theo nhịp thở dồn dập . Bà Lương nắm tay ông giật mạnh :
- Đi ! Ông lấy thuốc cho con nó uống !
Ông quát lên :
- Cho nó chết đi ! Tôi không muốn nhìn thấy mặt nó nữa !
Bà Lương biết chồng nói thế cho hả giận thôi chứ bố nào không thương con . Bà tha thiết nhắc lại :
- Con nó trót dại thì ông dạy dỗ nó ! Nhưng nó lên cơn sốt rét . Ông là thầy thuốc , chữa cho bao nhiêu người , chả nhẽ nhìn con ốm mà ông dửng dưng ! Ông thương tôi , tôi xin ông một lần này thôi !
Ông Lương thở mạnh , nuốt giận bảo :
- Luộc ngay cho nó hai quả trứng gà đã ! Sốt rét ngã nước thì phải ăn trứng gà luộc , đồng thời bắc nồi cháo hoa để ăn dần .
Suốt đêm hôm ấy , bà Lương chạy ra chạy vào , đặt bàn tay lên trán Tân để xem nhiệt độ , mặc dù việc đặt tay như thế chẳng giúp ích gì cho người bệnh . Bà bảo Hậu pha nước nóng cho Tân tắm rồi thay bộ quần áo khác vì bộ đồ của Tân đã bốc mùi chua loét sau bao nhiêu ngày lăn lóc bụi đường . Bà Lương đi ngủ rồi thì đến lượt Hậu và Duyên vào ngồi bên anh . Chờ anh tương đối tỉnh táo sau bát cháo nóng , Hậu hỏi :
- Anh ốm thế này , làm thế nào mà về được đến nhà ?
Tân thấy trong người đã khá hơn rất nhiều , nở nụ cười mệt mỏi nói :
- Có người đưa anh về . Đến cổng làng thì họ để anh vào làng một mình vì sợ trương tuần bắt gặp , hỏi han lôi thôi !

Rồi Tân ngồi lên , sốt sắng hỏi hai em về hoạt động của chi bộ Hải Ninh . Rõ ràng Tân không quan tâm đến tình trạng sức khỏe của mình mà chỉ lo lắng cho bước đi của VNTNCMĐCH . Hậu thắc mắc về thời gian vắng mặt vừa qua , anh có vẻ ngần ngừ không muốn tiết lộ . Duyên giục hai ba lần Tân mới đáp :
- Tổng bộ định đưa anh sang Quảng Châu , nhưng mới đến biên giới thì được tin Tưởng giới Thạch đã bắt giữ một số người của mình ở bên ấy . Anh được lệnh nằm lại chờ . Một tháng sau thì lên cơn sốt rét rất nặng , uống thuốc gì cũng chả khỏi . Đến khi thấy anh không thể nào đi được nữa , tổng bộ mới bảo anh về chữa bệnh . Khi nào khỏi thì liên lạc lại để nhận công tác mới .
Những điều này , trên nguyên tắc Tân không được tiết lộ dù là với các đồng chí . Nhưng vì tình cảm ruột thịt anh mới nói ra cho hai em biết tình hình phía bên kia biên giới . Tuy vậy , anh vẫn giấu cái tin Nguyễn ái Quốc bị trục xuất khỏi Quảng Châu và Hồ tùng Mậu cùng hàng loạt đồng chí bị công an Tưởng giới Thạch giam giữ . Trung Hoa vốn là địa bàn hoạt động của các nhà cách mạng Việt Nam , nhưng tình hình chính trị và ngoại giao thay đổi bất thường . Chính phủ Dân quốc đôi khi cần lấy lòng Pháp , đã bán đứng ngay tổ chức đấu tranh Việt Nam trên đất họ .
Giọng kể của Tân bị đứt quãng nhiều lần như người đuối sức sau cuộc chạy đua đường trường . Những cơn sốt cứ ập đến mỗi ngày mấy lần , làm toàn thân anh cứ run lên bần bật . Cả nhà nhìn Tân rớt nước mắt , nhưng anh vẫn cười . Ông Lương nguôi giận , hốt thuốc cho con . Tiếc rằng thuốc ông chả công hiệu , Hậu đi tìm mua kí-ninh cho anh , cũng chẳng chửa dứt được cơn bệnh sốt rét . Nước Sơn-la , ma Vạn-bú ! Nữa năm chui rút trên rừng , thuốc men đã không , mà dinh dưỡng cũng thiếu , Tân như người kiệt sức , không chống chọi n?i với tử thần . H?u và Duyên , ngoài tình anh em còn có tình đồng chí , mỗi ngày đi làm về đều vào ngồi bên giường nhìn anh đau xót . Tân mà mất đi thì Hậu và Duyên sẽ như những người đi trên mặt đường bằng phẳng , bỗng bị hụt chân thụt xuống hố sâu , bởi đường hoạt động cách mạng của hai cô còn quá non , rất cần có Tân hướng dẫn . Lắm khi sau cơn sốt rét , Tân trở lại tỉnh táo như chẳng có bệnh gì cả , nếu khuôn mặt và toàn thân anh không quá sa sút . Một hôm Tân bùi ngùi bảo hai em :
- Trong các truyện Tàu bố thường kể cho anh em mình nghe , thì bố thích nhất là truyện Tam quốc chí , anh cũng thích nhất là Tam Quốc . Chu Du là đại tướng của Tôn Quyền , trước khi chết có để lại lá thư , trong đó Chu Du chỉ giận mình là chưa làm được việc gì đã vội nằm

xuống . Thật ra thì Chu Du đâu có chết trẻ ! Lúc Chu Du chết đã 36 tuổi rồi . Anh mới là người đáng giận cho số phận của mình , năm nay anh mới hai mươi hai . Anh chưa giết được thằng Tây nào mà đã biết mình sắp chết …
Tân vẫn nở nụ cười héo hắt dù lệ trào trong khóe mắt . Hậu nắm chặt bàn tay anh , mím môi để khỏi òa lên khóc lớn . Duyên cũng gục vào vai chị rồi ngẫng lên trấn an Tân :
- Anh đừng nói dại ! Anh cố uống thuốc , nghỉ ngơi , thế nào cũng khỏi !
Hậu cũng tiếp lời em :
- Anh đừng làm chúng em sợ ! Anh phải sống đến ngày đuổi được giặc Pháp !
Tân tội nghiệp hai em , không nói nữa . Hậu lấy cho anh cốc nước , loại nước đặc chế của ông Lương nấu bằng cái siêu sắc thuốc bắc mà ông bảo là thuốc bổ chống suy nhược . Ông Lương bảo uống thì Tân cứ uống chứ thật ra anh chẳng thấy chút công hiệu nào .
Hai hôm sau , Hậu và Duyên đang cuốc đất ngoài bãi ngô thì thằng Hoàn chạy ra gọi . Chị em tất tả bỏ về . Vừa tới cổng đã nghe tiếng khóc của bà Lương từ trong buồng vọng ra . Hai chị em hốt hoảng đưa mắt nhìn nhau và cùng chạy lao vào . Quả nhiên , bà Lương nhìn ra , nghẹn ngào nói trong tiếng nấc :
- Hậu ơi ! Duyên ơi ! Anh Tân con chết rồi ! Khổ thân tôi chưa !
Hậu quăng cái nón ở cửa . Duyên buông cái thúng trên thềm , bàn tay lấm lem nắm lấy vai chị . Rồi cả hai chạy lại , quì xuống bên giường , nhìn Tân nằm cứng đơ trên giường , phủ tấm chăn mỏng tới ngực . Da mặt xanh xao , hai má hóp xuống và miệng hơi há ra , trông Tân như một người lớn tuổi , chẳng còn dấu vết gì của một thanh niên mới ngoài hai mươi tuổi . Hậu gục xuống ngực Tân , nức nở khóc lớn :
- Anh ơi ! Sao anh nỡ bỏ chúng em đi sớm thế ! Ôi giời cao đất dày ơi , sao nỡ cướp mất anh tôi !
Duyên cũng lăn ra nền đất , nghẹn ngào khóc theo , trong khi cậu út Hoàn ngồi cúi đầu ở chân giường . Chỉ có ông Lương không vào buồng . Ông ngồi lặng thinh như pho tượng ngoài phòng khách , mắt ông mở trừng trừng nhìn ra sân . Thương con xé ruột , nhưng ông vẫn giận con đang học hành thì bỏ lên rừng để chuốc lấy căn bệnh hiểm nghèo . Giận con , rồi ông lại giận cả chính ông là thầy lang mà không chữa nổi cho con thì thiên hạ còn trông mong gì ở ông nữa !
Hàng xóm nghe tiếng khóc , lác đác vài người hiếu kỳ chạy qua thăm hỏi . Bấy giờ ông Lương mới miễn cưỡng đứng lên để đón khách .

Bà Quán bên kia bờ ao là người chạy qua trước tiên . Con trai đầu lòng của bà tên là Kiết , cùng lứa tuổi với Tân , thuở nhỏ vẫn đi chơi chung rất gắn bó . Mãi đến gần đây , khi Tân lên tỉnh học , hàng rào giai cấp mới làm cho con bà dần dần xa cách người bạn láng giềng cũ . Xa cách vì nhà Kiết nghèo hơn nhà Tân đã đành , mà nhất là vì Kiết thất học trong khi Tân đã theo đến bậc cao đẳng , đường danh vọng tương lai chưa biết sẽ leo tới cỡ nào !
Bây giờ nhìn Tân nằm chết trên giường , bà Quán cảm động nhớ lại bao nhiêu lần Tân đã từng sang ngồi đánh đáo với con bà , chia nhau từng củ khoai , mẫu sắn . Khóc cười vốn là bệnh hay lây , cho nên bà ngồi thụp xuống bên bà Lương rồi nước mắt lập tức trào ra và bà nghẹn ngào nói :
- Khổ thân ! Cậu Tân hiền lành thông thái thế mà giời chả thương !
Thấy có người vào thăm , bà Lương và chị em Hậu lại càng khóc lớn hơn . Bà Quán nói vài lời phân ưu cho đúng thủ tục rồi quay ra phòng khách , lặp lại cũng câu đó với ông Lương trước khi tất tả trở về để thông báo cho hàng xóm biết bản tin nhà ông Lương có tang , theo thói quen truyền miệng rất nhanh ở thôn quê . Ngày mai , lũ con bà sẽ tự nguyện chạy sang phụ giúp , chẳng hạn xúm nhau đào huyệt giùm cho tang gia . Hàng xóm tối lửa tắt đèn có nhau , huống chi nghĩa tử là nghĩa tận , gia đình nào cũng tự cảm thấy có trách nhiệm với người chung quanh khi họ cần đến .
Bà Quán về rồi , ông Lương lại lui vào ngồi xuống chỗ cũ , im lặng uống trà . Khá lâu ông mới gọi thằng Hoàn , bảo nó đi mời ông lý trưởng tới chứng nghiệm làm giấy khai tử . Rồi ông nhẩm tính theo âm lịch , lựa một ngày thích hợp nhất để an táng đứa con trai đầu lòng . Người mình luôn luôn có những điều tin tưởng rất kỳ dị : đã chết rồi , tức là xui tận mạng , thế mà khi chôn vẫn phải chọn “ngày lành tháng tốt” chả hiểu để làm gì !
Cái chết của Tân tuy có làm cho chị em Hậu đau xót nhưng không vì thế mà nhụt chí , nhất là Hậu đang làm bí thư chi bộ .
Chôn cất Tân được một tuần thì Trần Khải từ Hà nội về , lấy cớ viếng mộ người bạn thân , nhưng kỳ thực để gặp riêng Hậu . Ông bà Lương nhìn thấy Trần Khải , lại òa lên khóc lớn vì thương con . Bà Lương sụt sùi nói :
- Nom thấy cháu , bác lại đứt ruột vì nhớ thằng Tân nhà bác ! Đang học hành , chả biết nghe lời ai dụ dỗ , bỏ lên rừng để đến nông nỗi này ! … Ôi ! Con ơi là con !
Trần Khải mừng vì thấy rõ ràng ông bà Lương không hề biết chính Trần Khải này đã đưa Tân vào hội kín . Anh nói vài lời phân ưu rồi bỏ

đi ngay vì sợ tang quyến hỏi han lôi thôi . Anh về đây chỉ để bảo Hậu từ nay đừng liên lạc trực tiếp với tổng bộ nữa vì đang bị mật thám theo dõi . Mọi sinh hoạt của chi bộ Hải Ninh đều do Hậu tự quyết định . Hậu sẽ nhận chỉ thị từ tỉnh bộ mà người trung gian là ông Quảng có hiệu bán thuốc lào ở thị xã . Khi chia tay , bên ngôi mộ mới đắp của Tân , Trần Khải bùi ngùi bảo :
- Anh Tân không may mất sớm . Tổ chức mất một đoàn viên tích cực , tôi mất một người bạn chí cốt . Việt Nam Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội đang mở rộng hoạt động trên đà thắng lợi . Nhưng tất nhiên , càng mở rộng thì càng dễ bị theo dõi . Từ nay , tôi không về đây được nữa , mà cô cũng không liên lạc với tôi . Từ hôm anh Tân bỏ học , tôi bị nhà trường gọi lên chất vấn mấy lần ! Nhà trường đã ghi tên tôi trong sổ đen !
Hậu chưa kịp nói gì thì Trần Khải nhìn Hậu , run run nói tiếp :
- Chả biết bao giờ tôi mới gặp lại cô ! Nhưng dù ở đâu , tôi cũng … không quên cô . Chúc cô công tác tốt !
Hậu cảm động đáp :
- Em cảm ơn anh . Anh cứ tin tưởng ở em ! Anh Tân em , trước khi mất , cũng đã bảo em : Đã chọn con đường cách mệnh thì phải theo cho đến cùng , đừng để nữa đường gãy gánh như anh ấy !
Nói câu cuối cùng , Hậu rươm rướm nước mắt . Trần Khải vội lảng sang đề tài khác để động viên Hậu :
- Đành rằng ai cũng tiếc thương anh Tân , nhưng cách tiếc thương hay nhất là cô và cô em phải nối tiếp công việc dở dang của anh ấy . Từ nay đến cuối tháng , cô cố tìm cách lên thị xã gặp anh Quảng , hiệu thuốc lào Vĩnh bảo , nằm ngay ở phố chính . Đấy là cơ quan của tỉnh bộ .
Hậu lau nước mắt quả quyết :
- Vâng . Không phải chờ đến cuối tháng . Sáng mai hay chậm lắm là sáng ngày kia , em sẽ lên .
Trần Khải hài lòng nhắc lại :
- Cô nhớ là hiệu thuốc lào Vĩnh Bảo , anh Quảng sẽ đón cô ở đấy !
Hậu nhỏ nhẹ đáp :
- Em nhớ rồi ! Anh cứ an lòng !
Chiếc nón cối màu trắng đục đang cầm trong tay , Trần Khải đội lên đầu . Khu nghĩa trang buổi chiều quạnh hiu trong không gian vắng lặng . Xa lắm mới thấy một người dắt trâu vào làng trên con đường độc đạo chia đôi cánh đồng làng . Trần Khải ngó quanh rồi bất chợt nắm lấy bàn tay của Hậu và nhắc lại lời dặn dò cũ :
- Thôi , tôi đi cô nhé ! Chả biết có gặp lại nữa hay không ! Chỉ xin cô

vững lòng bền chí . Đường cách mệnh gian khổ lắm , nhưng tôi tuyệt đối tin tưởng ở cô và chi bộ xã Hải Ninh !
Dứt lời , Khải buông tay Hậu và quay đi , lầm lũi tiến lên dốc đê , không hề nhìn lại lần nữa . Hậu đứng trông theo cho đến khi bóng anh mờ dần trong sương chiều .Trện đường về nhà Hậu cứ miên man nhớ lại cái thái độ và cử chỉ của Trần Khải lúc đứng bên ngôi mộ và cảm phục sự dứt khoát của Trần Khải . Cái lúc Trần Khải nắm tay Hậu , cô cứ ngỡ thế nào Trần Khải cũng nói vài lời tình tự hoặc hứa hẹn . Hóa ra không ! Anh chỉ quan tâm đến công tác của đoàn thể . Còn chuyện cảm xúc cá nhân thì có lẽ đã chết hẳn từ lâu trong lòng Trần Khải . Hậu tự nhủ với lòng mình là sẽ noi theo tấm gương vằng vặc của Trần Khải , gạt hết mọi vướng bận riêng tư để hiến trọn đời cho sự nghiệp giải phóng đất nước !

Dòng Mực Cũ

Chương 3

Hôm sau , giữ đúng lời hứa , Hậu gánh hai thúng đỗ đen lên thị xã . Từ khi con trai đầu lòng mất đi , ông Lương trở nên lầm lì ít nói . Còn bà Lương thì tỏ ra dễ dãi với ba đứa nhỏ còn lại , ít xét nét vặn hỏi . Hậu đòi lên chợ tỉnh bán đỗ và mua vãi may áo mới , bà cho phép ngay , chỉ dặn là đi đứng phải cẩn thận . Hậu ghé chợ bán hai thúng đỗ trước rồi mua vài thứ lặt vặt làm quà cho hai em trước khi tạt vào hiệu thuốc lào Vĩnh Bảo . Người đàn ông tên Quãng trạc tuổi bốn mươi , đang đứng sau cái tủ kính chất đầy từng bánh thuốc lào đủ loại . Đối diện ông là một người khách đang đứng nhịp tay trên mặt tủ ra chiều phân vân không biết lựa thứ nào . Hậu bước vào , đặt quang gánh sát vách , Quãng gật đầu chào và bằng ánh mắt , cho Hậu biết là ông đã nhận ra đồng chí . Rồi Quãng bảo người khách :
- Ông xơi thử thứ này đi ! Ngon thì ông lấy ! Tôi bảo đảm với ông :Sáng sớm thức dậy chưa ăn uống gì , ông chỉ cần rít một hơi thôi là quay cu đơ ra ngay lập tức ! Say , nhưng mà say nhẹ , sướng lắm !
Người khách dễ tính đáp :
- Vâng ! Nếu thế thì tôi xim ông hai bánh !
Trong lúc gói hai bánh thuốc lào vào mảnh lá chuối khô , Quãng ngẩng đầu nhìn Hậu và nói :
- Cảm phiền bà chờ tôi một tí ạ !

Hậu đáp :
- Vậng ! Xin ông cứ tự nhiên . Tôi đang xem mấy cái điếu bát . Chốc nữa nhờ ông chọn hộ cái nào đẹp nhất , tôi mang về làm quà biếu ông cụ tôi !
Khách đi rồi , Hậu tiến lại quầy . Quãng đẩy khay trà nước lại trước mặt Hậu và bảo :
- Chị uống nước đi đã rồi tôi nói chuyện !
Tuy mới gặp lần đầu , nhưng giọng Quãng thản nhiên và thân tình như đã làm việc với nhau từ lâu . Hậu bưng tách nước trà đậm , miệng nói "cám ơn" rồi uống một hớp gần cạn vì đang khát . Quãng nói tiếp :
- Hôm qua anh Trần Khải có ghé đây , nói nhiều về chị và chị em chi bộ dưới ấy . Tỉnh bộ có lời khen ngợi chị công tác tốt !
Hậu sung sướng đáp :
- Cảm ơn anh ! Chúng tôi lúc nào cũng cố gắng mặc dù còn ít kinh nghiệm !
Quãng cười và tiếp ngay :
- Nhưng Hải Ninh vẫn còn một điểm yếu là chi bộ chỉ gồm toàn phụ nữ , chưa có đàn ông ! Chị cần phải phát huy mặt ấy !
Hậu cười theo và đáp :
- Anh hiểu cho ! Đàn bà con gái chúng tôi gặp nhau thì dễ chứ làm thế nào mà quan hệ với đàn ông được ! Gặp đã khó , huống chi phải gặp lâu mới lôi kéo được ! Nhưng tỉnh bộ đã có lời nhắc nhở thì chúng tôi sẽ cố gắng !
Quãng tiếp tục phân tích tình hình rồi giao nhiệm vụ cho Hậu . Ông nói :
- Chỉ còn một tuần nữa là đến ngày lễ Quốc Tế Lao Động , tức là mùng một tháng năm . Quà tặng của tỉnh bộ giao cho Hải Ninh là một bó truyền đơn . Chị mang về dưới ấy , chia nhau đi rải , càng nhiều địa điểm càng tốt . Từ làng lên huyện , từ những chỗ đông người như bến xe , bến đò , cổng chợ , sân đình , sân chùa , cổng làng , trường học , gốc đa , lò gạch , các gian hàng trong chợ … làm thế nào để sáng ngày mùng một , chỗ nào người ta cũng thấy truyền đơn của mình ! Đây là công tác đầu tiên mà tỉnh bộ giao cho chị , chị có hoàn thành được không ?
Hậu long trọng đáp :
- Tôi xin nhận và quyết tâm hoàn thành !
Quãng nhìn ra cửa rồi quay lưng ngồi thụp xuống , moi dưới gầm giường một bó giấy lớn gói trong bap tải , đưa cho Hậu . Hậu hồi hộp đón lấy , bỏ ngay xuống đáy thúng , quẳng mấy thứ lặt vặt rồi úp cái

nón lên trên cùng . Quãng đứng quan sát , thấy chưa hài lòng vì còn sơ hở quá . Ông quay vào lấy cho Hậu một bó rau bí mà lúc nãy ông mua để ăn tối . Ông bảo Hậu đè lên bó truyền đơn rồi nói :
- Chốc nữa đi ngang chợ , chị nên mua thêm cái gì chất lên cho nó kín ! Vài củ khoai lang chẳng hạn !
Hậu đáp gọn :
- Vâng ! Tôi cũng định thế !
Rồi cô tất tả chào Quãng và bước ra .
Từ khi có bó truyền đơn quốc cấm nằm trong đáy thúng , Hậu thấy mất hết bình tĩnh , cứ cắm đầu rảo bước thật nhanh . Gặp bất cứ ai vô tình nhìn mình , Hậu cũng có cảm tưởng họ là mật thám đang rình rập và sẵn sàng chộp bắt Hậu .
Ra khỏi khu phố chợ , băng ngang một cánh đồng nhỏ bé để lên dốc đê , Hậu đi như chạy , đôi chân mỏi nhừ mà không dám nghỉ . Nhìn xa xa thấy có bóng người là Hậu tránh lối khác , dù có phải đi vòng , mua thêm cả một đoạn đường dài . Thậm chí khi về đến cánh đồng làng , gặp người quen trên con đường mòn độc đạo , người ta níu lại thăm hỏi và mời uống nước , Hậu cũng lập cập kiếm cách bỏ đi :
- Cháu xin phép bà . Cháu vội lắm ! Mẹ cháu đang chờ ở nhà !
Vừa rẽ vào cổng làng thì lại gặp ngay một người quen . Cái Thanh , con gái ông Lý cựu , đi mua đậu phụ nóng về cho bố uống rượu . Vừa thấy Hậu gánh đôi quang gánh vào cổng làng Thanh vui mừng reo lên :
- Đằng ấy đi chợ tỉnh về đấy ư ? Có quà gì cho tớ không ?
Vừa nói , Thanh vừa xăm xăm tiến lại . Con bé sắp lấy chồng rồi mà cứ như trẻ con . Nó có thói quen hay lục thúng của bạn bè , khoắng rất kỹ để tìm kẹo . Hậu sợ quá , vội rảo bước nhanh hơn và nói :
- Tao vội lắm , hôm nay chả mua gì cả ! Tao phải về ngay , bố tao đang đợi !
Dứt lời , Hậu đi như chạy , bỏ Thanh đứng ngơ ngác trông theo . Mãi đến khi vào hẳn trong sân nhà mình , trời nhá nhem tối , Hậu mới thở phào đặt quang gánh ở chân đống rơm và ngồi bệt xuống nghỉ . Hậu cầm nón quạt lia lịa . Mồ hôi vã ra ướt đẫm lưng áo và hai bên thái dương . Cả mười lăm phút sau Hậu mới đứng dậy , gánh thẳng xuống bếp .
Duyên đang lùa đàn gà vô chuồng , thấy Hậu , mừng rỡ chạy lao ra . Nhưng Hậu nói nhỏ :
- Tỉnh bộ giao công tác rải truyền đơn . Ngày mai tìm cách mời họp cả chi bộ , mọi người cùng làm !
Duyên gật đầu không nói gì , chỉ sánh vai chị cùng vào bếp . Hậu moi

dưới đáy thúng bó truyền đơn đưa cho em . Duyên cầm mang vào buồng ngủ , nhét sâu dưới gầm giường rồi trở ra tiếp tục đuổi gà vô chuồng . Bà Lương đang têm trầu trên nhà , bước ra sân hỏi lớn :
- Cái Hậu về đấy uu ? Sao về muộn hở con ?
Hậu lấy quần áo xuống ao tắm , đứng lại giữa sân đáp :
- Con về lâu rồi đấy chứ mẹ . Nhưng mà gặp mấy con bạn đi làm cỏ về , chúng nó rủ ngồi chơi ở cổng làng !
Bà Lương hiền hòa nói :
- Ừ , đi tắm đi rồi ăn cơm kẻo tối quá !Cả nhà vừa ăn xong !
Hậu hỏi cho có chuyện :
- Bố con đâu hở mẹ ?
- Bố mày sang chơi bên bác Tú . Đi từ trưa , chắc lại phải đánh cờ tướng , giờ này chưa thấy về !
Buổi tối hôm ấy hai chị em nằm bên nhau cùng bàn kế hoạch để ngày mai phổ biến cho toàn thể chi bộ biết . Chi bộ Hải Ninh phát triển nhanh , giờ này đã có thêm 4 đồng chí , tổng cộng là 6 người gồm toàn phụ nữ . Duyên ngẫm nghĩ rất lâu rồi đề nghị :
- Chị định chia ra cho cả 6 người cùng làm hay sao ? Công tác bí mật càng đông người càng dễ lộ . Nói dại , một người bị bắt , mật thám nó tra tấn , chịu đựng không nổi , khai ra là vỡ cả chi bộ ! Đi tù hết ! Chi bằng chỉ có hai chị em mình kín đáo làm . Em thấy như thế chắc chắn hơn !
Hậu cũng đã nghĩ đến điều này . Suốt quãng đường dài từ thị xã về làng , cô đã tính toán lật đi lật lại đủ mọi góc cạnh , nhưng cuối cùng thì cô quyết định để mọi người cùng chia sẻ trách nhiệm . Cô phân tích :
- Đây là công tác đầu tiên tỉnh bộ giao cho Hải Ninh , chị muốn mọi người cùng có cơ hội đóng góp thì khi hoàn thành nhiệm vụ , mọi người sẻ cùng thấy phấn khởi vì mình có góp công trong đó . Hơn thế nữa , số truyền đơn khá nhiều , nếu để hai chị em mình thì không rải được nhiều nơi . Là vì thế này , chị nghĩ kỹ rồi : Mình chỉ có thể rải truyền đơn lúc trời nhá nhem tối , mọi người ngoài đồng đã về hết nhưng cổng làng chưa đóng , trương tuần cũng chưa đi kiểm tra vì giờ ấy chúng nó bận ăn cơm . Chị để ý thấy , thường thì lúc trời đã tối hẳn , có khi gần khuya , trương tuần mới vác súng đi một vòng quanh làng . Như thế có nghĩa là mình chỉ có khoảng hai tiếng đồng hồ để hoàn tất công tác . Hai tiếng đồng hồ thì phải cần nhiều người ở nhiều nơi . Sáng mai chị sẽ phân chia địa điểm rồi bố trí người . Chẳng hạn em rải ở chợ , ở sân đình . Hai chỗ ấy gần nhau . Chị rải ở bến đò , lò gạch , ở gốc đa . Còn những chỗ khác thì chia đều cho

bốn người kia !
Chị em quá gần gũi , nhiều khi chẳng để ý đến khả năng của nhau . Mãi đến hôm nay , qua phương án tỉ mỉ này , Duyên mới thấy Hậu có kế hoạch thật chu đáo , xứng đáng là người lãnh đạo chi bộ . Duyên buột miệng khen :
- Chị phân công cụ thể như thế thì em phải phục chị là giỏi ! Nội nhật ngày mai , chị em mình sẽ báo cho mọi người trong chi bộ biết để họ chuẩn bị !
Lớp học tuy đã gải tán , nhưng lâu lâu chị em Hậu vẫn xin bố mẹ cho phép đến nhà này nhà kia , để dạy thêm cho những cô bạn hiếu học mà không có thì giờ . Hai cô nói dối thế thôi chứ thật ra là đi công tác cho đoàn thể . Ông Lương tưởng hai con đi dạy học thật , chẳng những không ngăn cản mà còn ngấm ngầm khuyến khích vì ông tự hào có hai cô con gái thông minh nhất làng . Ông Tú Nhân đến đánh cờ mỗi tuần , cũng thường ngỏ lời khen ngợi , khiến ông Lương càng thêm tin tưởng ở hai con . Nhờ vậy , Hậu và Duyên có thể liên lạc với các đồng chí trong chi bộ một cách dễ dàng .
Chiều ngày 30 tháng 4 , chị em Hậu hồi hộp đứng ngồi không yên . Lần đầu tiên nhận công tác với tất cả quyết tâm , nhưng không khỏi lo lắng vì sợ chuyện bất trắc , chưa làm được gì đã đi tù ! Để bớt căng thẳng , Hậu lấy gạo nếp ra xay . Cô ngồi bên cái cối đá ở đầu hè , váy kéo lên quá gối , bên trên chỉ có mỗi cái yếm nâu . Bà Lương đang bổ cau trên hiên , quay sang hỏi Hậu :
- Xay bột làm gì thế hở con ?
Hậu đáp :
- Con xay sẳn bỏ đấy . Chủ nhật này con định làm ít bánh trôi !
Bà Lương hài lòng gật đầu :
- Ừ , mẹ cũng đang thèm bánh trôi . Lâu lắm rồi chưa ăn !
Duyên từ dưới bếp bưng thau nước , đặt bên cạnh cái cối đá rồi đưa mắt nhìn Hậu làm hiệu . Nhân thấy mẹ vui , Hậu nói :
- Mẹ ơi ! Tối nay chúng con sang nhà cái Nhâm !
Bà Lương yên trí các con đi dạy thêm như thường lệ , nên không cấm , chỉ nhắc làm cho xong việc nhà mà thôi . Bà nói :
- Đi đâu thì cũng liệu mà về sớm sớm . Đừng có khuya quá , bố mày lại cằn nhằn rát cả tai tao !
Hậu mừng rỡ đáp :
- Vâng ! Chỉ độ hai tiếng đồng hồ thôi mẹ ạ !
Nhâm là tên cô bạn khá thân của Hậu , cùng nằm trong chi bộ , ở cách nhà Hậu khoảng một cây số . Bố mẹ Nhâm suốt ngày tổ chức đánh chắn lấy tiền sâu , nên có hai cái lợi thế mà Hậu lợi dụng được

. Một là người ra người vào tấp nập , ít ai chú ý . Hai là nhà Nhâm thuộc loại khá giả , bởi “nhất nuôi cá , nhì gá bạc” cứ việc ngồi không lấy tiền hồ của thiên hạ . Bố mẹ Nhâm lại bận tiếp khách suốt ngày , nên ít có thì giờ nhòm ngó tới các con . Nhâm muốn làm gì bố mẹ cũng không biết . Chính vì vậy , căn buồng nhỏ của Nhâm thường là chỗ họp của chi bộ xã Hải Ninh .
Bà Lương bưng mẹt cau ra phơi ngoài sân nắng rồi vào thẳng trong buồng . Ông Lương đi bắt mạch cho bệnh nhân ở xóm Củi chưa về . Thằng Hoàn đang câu cá dưới ao . Lợi dụng nhà vắng vẻ , Hậu liền bảo Duyên đem sẳn hai cái thung , hai cái nón ba tầm , ra giấu ở sau đống rơm gần cổng ra vào . Truyền đơn sẽ đặt dưới đáy thúng , phủ cái bao tải lên trên và sau cùng là vài thứ lặt vặt như nải chuối , gói kẹo , hoặc bó rau , y như người ta đi chợ về . Số lượng truyền đơn hai chị em phụ trách không nhiều lắm , bởi mấy hôm trước đã chia cho các đồng chí trong chi bộ mỗi người một mớ rồi . Hậu ngồi xay bột , Duyên chuyển dần những thứ cần thiết ra cổng . Xong rồi Duyên vào bếp chuẩn bị bửa tối sớm hơn thường lệ . Bửa cơm của làng Hải Ninh này thì cũng chả có gì để mất thì giờ nấu nướng . Đa số mọi người đều lấy ngô làm thực phẩm chính , bởi đất của Hải Ninh thuộc loại đất xấu , nhiều vùng không trồng lúa được , hoặc có trồng thì sản lượng thu hoạch cũng không đủ ăn . Người ta phải đem thóc để đổi lấy ngô để dùng quanh năm . Ngô để trên cây cho thật già mới bẻ về , tách hạt đổ ra nong phơi vài nắng cho thật khô rồi đem ninh trong nồi cho hạt nở bung ra . Ăn như thế thì khô khan lắm , cần phải có nước canh mới nuốt nổi . Nhà nghèo thì quanh năm chỉ ăn toàn ngô , ngoại trừ ba ngày tết . Nhà trung lưu như ông bà Lương thì ngô vẫn là chính , nhưng thỉnh thoảng thêm niêu cơm nhỏ , mỗi người được một bát . Chỉ có những gia đình giàu có như địa chủ hoặc chức sắc trong làng mới có gạo ăn thường xuyên .
Thời gian trôi qua rất chậm . Hai chị em cứ lóng ngóng đi ra đi vào nhìn nhau . Mặt trời vừa xuống sau rặng tre , Duyên gọi thằng Hoàn vào bếp , cho nó cái kẹo bột và dặn :
- Tao với chị Hậu phải sang bên nhà chị Nhâm dạy học . Xong nước nấu xong cả rồi . Hễ bố về thì mày dọn ra hè , mời bố mẹ xơi trước đi . Khỏi phải để phần . Chốc nữa chị Hậu với tao về có cái gì ăn cái nấy !
Thằng Hoàn vui vẻ gật đầu . Nó vừa ăn xong hai con cá nướng câu được ở dưới ao , bụi than còn dính đầy hai bên mép . Nó bốc kẹo , bỏ vào mồm nhai ngồm ngoàm đáp :
- Chị cứ để đấy cho em !

Thế là Hậu và Duyên lủi nhanh ra cổng . Nón đội đầu , thúng kẹp nách y như người đi chợ về muộn , hai chị em chia tay đi ngược chiều nhau trên con đường làng . Hậu ra cánh đồng để lên đê , phụ trách bến đò . Duyên đi về hướng đình làng để rẽ ra chợ . Đoạn đường của Hậu xa gấp đôi lộ trình của em . Cô đi như chạy , mặt tái nhợt , mắt lấm lét , tim đập thình thịch . Chưa tới cổng làng , Hậu đã nhìn thấy thấp thoáng vài người vác cuốc từ ngoài đồng về trễ , cô vội rẽ vào một lối nhỏ , đi quanh co để tránh mặt . Họ đều là người quen cả , nhưng Hậu không thể gặp trong lúc này . Chờ họ vào khuất hẳn trong làng , Hậu mới quay ra và rảo bước trên con đường đất dẫn đến chân đê hun hút . Thấy trên đê còn nhiều bóng người qua lại , Hậu đổi ý rẽ sang phía lò gạch .
Cô đứng nhìn quanh, ho lên mấy tiếng rồi muốn chắc ăn hơn, gọi lớn:
- Có ai trong này không?
Dĩ nhiên mọi người đã về hết. Hậu mới moi lên dưới đáy thúng một nắm truyền đơn, ném tung tóe từ trong ra ngoài, nhất là ở dãy nhà chòi mà chủ lò dựng tạm cho thợ ngồi ăn trưa. Rồi từ lò gạch, Hậu đi xuyên qua cánh đồng đến gốc cây đa cổ thụ cảu Hải Inh, tàn lá quanh năm tỏa mát cả một chu vi rộng lớn. Nơi đây là chỗ nghĩ mệt của nông dân, của nông dân và của khách bộ hành từ tỉnh về làng. Cái quán lá bán nước chè và dăm ba thứ bánh kẹo, thấp lè tè bên gốc đa. Hậu quăng một nắm truyền đơn ở đó rồi đi nhanh lên đê, ra bến đò lúc trời đã mờ tối. Vừa đi, Hậu vừa nghĩ đến em gái và các đồng chí trong bộ. Chỉ cần một người bị bắt, toàn chi bộ có thể bị tù hết!
Nhưng mọi việc đều trót lọt cả. Sáng sớm hôm sau, người đi làm, kẻ đi chợ, đâu đâu cũng khác nhau là truyền đơn chống Pháp tràn ngập từ Làng đến Huyện. Lý trưởng cầm tờ truyền đơn âm ẩm hơi sương, vừa tức giận vừa lo sợ, quyết trí truy tìm thủ phạm nhưng tất nhiên là chẳn tìm ra ai. Ông tập hợp trương tuần lại, quật cho mỗi đúa một batoong vào lưng và mắng :
- Đồ ăn hại ! Cả đêm chúng mày không đi tuần phải không ? Cờ bạc rượu chè rồi ngủ lăn ra như chết, có ngày tụi nó cắt cổ không biết!
Ông tức giận vì đám giặc này dám vuốt râu hùm, đem truyền đơn vào địa phận của ông mà phổ biến, nghĩa là chúng không coi ông ra gì! Ông lo sợ vì nếu tình trạng này cứ tiếp diễn thì ông có thể bay chức lý trưởng, bao nhiuê tiền đúc lót trước đây sẽ đổ xuống sông hết. Trong huyện này đã có 2 ông lý trưởng thoái quan vi dân về đuổi gà cho vợ vì hội kín tung hoành mà không ngăn chặn nỗi!

Về phần Hậu, sau chuyến công tác thành công, cô cho hợp chi bộ để biểu dương và rút tỉa kinh nghiệm. Ai cũng phấn khởi vì dân làng xôn xao cả tuần sau vẫn chưa dứt.
Một ông khách quen đến đánh chắn ở nhà Nhâm, giấu tờ truyền đơn trong túi, đem ra khoe với mọi người và sung sướng kể:
- Lão lý Bân xem ra vẫn còn uất ức lắm! Hôm qua, tôi có việc phải đến gặp lão để xin lão đóng cho cái trện vào tờ văn tự bán đất của ông cụ tôi. Lão cứ hậm hực về vụ rải truyền đơn trong làng mình. Lão bảo: " Tôi mà tóm được đứa nào thì đứa đó bỏ mẹ với tôi! Ngày nào tôi còn ngồi ghế lý trưởng Hải Ninh thì đừng có ngo ngoe mà làm giặc!". Hỏi các ông bà lão thế có ngửi được không? Tôi phải nhịn cười vì lão hỏi thế cũng như không! Truyền đơn hội kín nó ném cả nắm ngay trước cửa nhà lão, lão có làm gì được đâu! Nghe đồn sáng hôm ấy, lão ra mở cửa, chính tay lão vội vàng nhặt một đống truyền đơn đem vào nhà đốt! Bây giờ lão cứ nổ mồm….
Nhâm đứng sau mành, nghe ông khách nói mà hớn hở trong lòng bởi cô có tham gia rải truyền đơn hôm ấy. Cô vội vàng chạy sang kể lại với Hậu va Duyên, rồi cả 3 cười khúc khích trong bếp.
Chẳng phải riêng Nhâm có tin vui, chính Hậu và Duyên cũng chia nhau đến chỗ đông người như chợ phiên, đình làng, để dò nghe phản ứng của quần chúng hầu báo cáo lên tỉnh bộ. Đâu đâu, Hậu cũng thấy thiên hạ thì thầm to nhỏ, nói chung là dư luận rất xôn xao vì lần đầu tiên Hải Inh có truyền đơn như vậy! Ông Cảo, trước đi lính bên Tây, bây giờ giải ngũ, quây về với nghề thợ nhuộm, nói oang oang ở chợ:
- Tôi cứ ngỡ là truyền đơn của Parti National Annamite, hóa ra là của Parti Communiste Indochinois!
Ý ông muốn nói đến Việt Nam Quốc Dân Đảng và Đông Dương Cộng Sản Đảng. Nhưng ông dùng tiếng Tây để nhắc mọi người nhớ ông đã từng có một thời sống bên Pháp !
Hôm sau , hai chị em Hậu ở ngoài đồng về lúc xế trưa , trời nắng gắt như đổ lửa . Theo thói quen moi việc ra mà làm , không cần cha mẹ phải thúc giục , Hậu bảo em trút hết các loại đậu đựng trong mấy cái vại sành , trải mỏng ra nong , đem phơi dưới sân . Đỗ xanh , đỗ đen , lạc , vừng , thứ nào cũng dự trữ sẵn trong bếp , lâu lâu nấu chè hoặc thổi xôi ăn thêm .
Xong công việc ấy , hai chị em vào nhà , đem hết mùng màn xuống ao giặt . Cầu ao là khúc ván dài , một đầu gát trên bờ , đầu kia kê trên hai cây cọc tre có then ngang . Giờ này , mặt trời đang chênh chếch sau rặng tre già , tỏa bóng mát che kín chỗ hai chị em ngồi

trên cầu ao . Hậu tháo nón , quăng tạm lên bờ , trên bụi cỏ lóng lánh nước . Hai chị em vừa làm việc vừa nói chuyện nho nhỏ , bàn kế hoạch phát triển chi bộ . Bỗng có tiếng nói bên kia bờ ao :
- Này ! Hai cô ! Mãi làm chả để ý gì cả . Nón của cô nào trôi ra giữa ao rồi kia kìa !
Hậu và Duyên cùng giật mình ngẩng lên . Quả nhiên cái nón lá của Hậu bỏ trên bờ , bị gió thổi bay xuống nước , đã trôi khá xa , khỏi tầm tay Hậu . Còn người lên tiếng nhắc chị em Hậu là anh chàng Kết , hơn Hậu vài tuổi , hàng xóm bên kia bờ ao .
Hậu đứng dậy , ngơ ngác nhìn cái nón mỗi lúc một trôi xa hơn . Cô ngó quanh , tìm một nhánh cây . Nhưng bên cô chỉ có những cành tre khô ngắn ngủi , không đủ chiều dài để vớt cái nón . Duyên nói nhỏ :
- Bỏ đi chị ạ ! Vớt làm gì ! Cái nón bung hết cả cạp rồi . Báu gì nữa mà tiếc ! Phiên chợ sau , mua thêm mấy cái nữa để dành !
Duyên vừa dứt lời , thì bên kia bờ ao , Kết đã cởi áo rồi nhảy ùm xuống nước , nhoài người bơi thật nhanh , vớt cái nón mang lại trả cho Hậu . Duyên đở lấy , nói cám ơn rồi máng cái nón vào cây cọc chống cầu ao . Kết gật đầu chào rồi lội nhanh về phía nhà mình . Anh vừa leo lên bờ thì Hậu hỏi vọng sang bằng giọng khá thân tình :
- Tát ao được chưa , anh Kết ?
Kết vừa mặc áo vừa nói :
- Được chứ cô ! Tháng này tát là vừa ! Cô hỏi ý hai bác bên ấy , nếu hai bác bằng lòng thì anh em chúng tôi đắp bờ làm ngay !
Hậu gật đầu cười nhẹ :
- Vâng . Để tôi thưa lại với bố mẹ tôi . Có gì sẽ sang nhờ anh !
Duyên nhìn chị ngạc nhiên. Bình thường , chị em Hậu ít khi nói chuyện với anh em Kết . Người ta hỏi thì đành phải trả lời , chứ tự ý gợi chuyện như Hậu hôm nay thì chưa bao giờ xẩy ra .
Gia đình ông bà Quán bên kia bờ ao là một bóng mờ trong làng , vừa nghèo vừa đông con , chạy ăn quanh quẩn bữa no bữa đói . Kết là con đầu lòng , phía dưới còn sáu đứa em , bốn trai hai gái . Cái ao chung là lợi tức nuôi cá của hai nhà , nhưng anh em Kết thường len lén ra thả hàng loạt cần câu dọc bờ ao và nhất là ban đêm đặt lờ , sáng sớm nhấc lên , ít nhiều cũng kiếm được bữa ăn cho cả nhà . Bà Lương bực mình lắm vì hai nhà đã hẹn với nhau là mỗi năm chỉ tát một lần , chia đôi số cá tôm thu hoạch . Bà ngứa mắt lắm vì lũ con ông bà Quán cứ rút rỉa một mình , cá chưa kịp lớn đã bị anh em Kết bắt mất rồi ! Hậu và Duyên thì dễ dãi hơn vì biết gia đình láng giềng quanh năm thiếu thốn , những đứa em của Kết , tuổi còn nhỏ mà

phải lao đầu đi kiếm ăn rất vất vả . Tuy thế , dường như có một hàng rào ngăn cách , Hậu và Duyên chưa bao giờ cảm thấy thân thiện với anh em Kết , mặc dù gần gũi nhau , hàng ngày ngồi ở cầu ao trông thấy nhau và hàng năm cùng lội xuống ao , ít nhất một lần , cùng nhau bắt cá . Phía bên nhà Kết cũng đầy mặc cảm , vừa nghèo vừa thất học , nên chẳng bao giờ dám nghĩ đến chuyện làm thân với chị em Hậu .
Hôm nay tự dưng Hậu gợi chuyện , tỏ ra gần gũi với Kết khiến Duyên quay sang nhìn chị kinh ngạc . Chờ Kết vào nhà rồi , Hậu mới giải thích với em :
- Chị vẫn nhớ lời anh Quãng trên tỉnh bộ . Anh Quãng nói đúng , có những công tác mà đàn bà con gái chúng mình không làm nổi ! Cần phải có đàn ông . Chị sực nghĩ ra chỉ có anh em nhà anh Kết là mình móc nối tiện hơn cả . Vì hàng xóm láng giềng , có thể gặp nhau , nói chuyện với nhau mà thiên hạ không để ý . Gia đình anh Kết lại thuộc thành phần nghèo , lao động đầu tắt mặt tối , đúng là đối tượng mà mình phải ưu tiên chiếu cố đến !
Duyên hiểu ra , gật đầu nhìn chị cảm phục . Cô chép miệng than :
- Giá cái dạo mình còn lớp dạy nghề , em nghĩ ra thì em đã rủ anh ấy sang học chữ quốc ngữ . Tiện hơn bây giờ nhiều !
Hậu gật đầu :
- Có , dạo ấy chị có rủ . Nói đúng ra thì chị không nói chuyện với anh Kết , nhưng có gặp hai đứa em của anh ấy . Cả mấy anh em đều xấu hổ , không chịu học vì lớp toàn con gái !
Ngừng một chút , Hậu tự tin bảo :
- Bây giờ thì mình tuyên truyền cũng chưa muộn ! Thế nào cũng lôi kéo được anh em nhà ấy !
Rồi Hậu bàn kế hoạch từng bước tạo tình thân với Kết mà khởi đầu là rủ anh em Kết đắp bờ tát cá . Hậu nhấn mạnh với Duyên :
- Anh Trần Khải dặn đi dặn lại mãi là : Khi tuyên truyền để kết nạp một người nào đó , phải nắm chắc tư tưởng của người ta trước khi mình ngỏ ý mời người ta gia nhập đoàn thể . Bởi nguy hiểm nhất là , chẳng những người ta không bằng lòng , mà chạy đi tố cáo mình , vì người ta sợ liên lụy ! Anh Trần Khải bảo : Công tác tuyên truyền đôi khi đòi hỏi phải hết sức kiên trì !
Duyên im lặng gật đầu . Một lúc sau , cô lẩm bẩm nói :
- Làm cách mạng như chị em mình , một năm mới đi rãi truyền đơn một lần vào dịp lễ quốc tế lao động thì nhàn quá ! Chẳng những thế , năm sau tất nhiên nó sẽ đề phòng , cho người canh gát khắp nơi thì khó lòng mà mình rãi được truyền đơn như năm nay !

Hậu lắc đầu :
- Em đừng nói thế ! Đừng lo không có công tác ! Chưa biết bất chợt tỉnh bộ sẽ giao công tác gì . Cần nhất là lúc nào mình cũng phải sẵn sàng . Chỉ sợ lúc tỉnh bộ cần đến thì chi bộ mình lại không hòan thành nổi !
Năm 1929 , tình hình đất nước có nhiều biến chuyển mạnh mẽ . Lùi lại từ năm 1925 , vụ xử án cụ Phan Bội Châu , lễ truy điệu Phan Chu Trinh , đã là những biến cố lớn làm bùng lên ngọn lửa ái quốc vốn đã âm ỉ trong lòng cả một thế hệ trẻ . Hàng loạt học sinh , sinh viên bị bắt hoặc bị đuổi học . Nhưng không vì thế mà họ nao núng . Thơ văn yêu nước tràn ngập khắp nơi , điển hình là bài Chiêu Hồn Nước của Phạm Tất Đắc viết bằng mực tím in trên bản thạch thô sơ , được bí mật truyền tay nhau như một ánh đuốc nung nấu tâm can lớp thanh niên nhiệt huyết :
“Hăm lăm triệu trẻ già , trai gái
Bốn nghìn năm con cái Hồng Bàng
Cũng nhà cửa , cũng giang san
Thế mà nước mất , nhà tan , hỡi trời !”
Bài thơ song thất lục bát dài đến 106 câu mà nhiều người chỉ đọc lướt qua đã thuộc lòng , rồi rưng rưng ngấn lệ nắm chặc bàn tay thề hiến thân cho tổ quốc .
Trong không khí ngột ngạt ấy , mật thám Pháp gia tăng hoạt động tối đa , đưa thêm chuyên viên kinh nghiệm từ mẫu quốc , đồng thời tuyển mộ gấp một đội ngũ tay sai bản xứ rất đắc lực . Từ 1925 đến 1929 , nhà tù chật ních thanh niên thuộc đủ mọi thành phần , đảng phái cũng như độc lập .
Giữa bối cảnh đó , Việt Nam Quốc Dân Đảng chính thức ra đời ngày lễ Noel năm 1927 , càng thúc đẩy chính quyền bảo hộ huy động màng lưới mật thám dày đặc hơn , để đề phòng những cuộc bạo động khó tránh khỏi . Trong khi đó thì Việt Nam Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội gặp phải đại nạn tại Quãng Châu , phải bỏ cái nôi sinh thành và hoạt động của mình để chạy sang Hồng Kông . Nguyên do là vì trong cuộc chiến chống ngoại xâm trên đất Trung Hoa lúc ấy , chính phủ Quốc Dân Đảng của Tưởng Giới Thạch bằng lòng liên kết với phe cộng sản để đánh Nhật . Liên kết trong thế mạnh bởi ngày ấy cộng sản còn rất yếu so với Quốc Dân Đảng . Nhờ sự liên kết ấy mà Nguyễn Ái Quốc mới được dung dưỡng để thành lập VNTNCMĐCH tại Quãng Châu , đón đảng viên đi đi về về thoải mái , mặc dù chính phủ Tưởng Giới Thạch biết rõ nhóm Nguyễn Ái Quốc là cộng sản .

Giữa lúc cuộc chiến đang tiếp diễn thì phía Tưởng Giới Thạch lại đổi ý , ông cho rằng cộng sản cũng nguy hiểm không thua gì giặc ngoại xâm nước ngoài , cho nên ông không muốn lực lượng cộng sản càng ngày càng lớn mạnh , sẽ tạo hậu quả tai hại sau này . Ngày 3 tháng 4 năm 1927 , Tưởng Giới Thạch ra lệnh cho quân đội Quốc Dân Đảng chiếm đóng hết các trụ sở đảng Cộng Sản Trung Hoa , bắt nhốt các nhân vật cao cấp và đuổi hết các lãnh tụ cộng sản đang có mặt trong chính phủ liên hiệp quốc cộng .
Nhân biến cố này , tổng bộ VNTNCMĐCH của Nguyễn Ái Quốc tại Quãng Châu cũng bị giải tán luôn . Nguyễn Ái Quốc bị trục xuất , một số đảng viên bị bắt , số khác trốn chạy sang Hồng Kông hoặc trở về nội địa Việt Nam , hay ẩn nấp bên Thái Lan .
Năm 1928 VNTNCMĐCH cố gây thanh thế trong nước để lôi kéo quần chúng . Nhưng cảm tình đồng bào lúc ấy lại nghiêng quá nhiều về Việt Nam Quốc Dân Đảng , mặc dù đảng này chỉ vừa mới thành lập . Duy có một điểm chung mà cả hai cùng phải gánh chịu lúc ấy , là sự truy lùng gắt gao của màng lưới mật thám Pháp , khiến cho biết bao cơ quan bí mật cứ dần dần bật gốc , nhất là mấy tháng đầu năm 1929.
Ở Hải Ninh , chị em Hậu và các đồng chí vẫn họp hành thường xuyên , cố gắng tìm phương thức phát triển đảng viên , nhưng chưa kết nạp thêm được người nào vì có dấu hiệu cho thấy lý trưởng bắt đầu để ý theo dõi . Hậu và Duyên cũng làm thân được với Kết bên kia bờ ao , xa gần truyền đạt tư tưởng yêu nước cho Kết nghe , nhưng Hậu còn dè dặt , chưa dám ngỏ ý . Giao liên trên tỉnh lâu lâu về gặp Hậu ngoài cánh đồng , thông báo cho Hậu biết những tin tức sôi nổi để động viên các đồng chí trong chi bộ .
Vì những biến chuyển dồn dập ấy , Quảng cho người xuống Hải Ninh tìm Hậu . Hậu lại quang gánh ra đi thật sớm , giả vờ lên chợ tỉnh bán hàng để ghé vào hiệu thuốc lào nhận chỉ thị . Quảng bảo :
- Chị về họp chi bộ , bàn với chị em ở dưới ấy . Đoàn thể cần ngay một đồng chí thóat ly gia đình để làm công tác vận động phụ nữ .
Hậu lo lắng hỏi lại :
- Đi tận đâu cơ ?
Quảng vừa gói thuốc lào vừa đáp :
- Lên Hà Nội , cũng có thể xuống Hải Phòng hoặc ra Hòn Gai . Nói chung là ở những nơi có nhiều công nhân là phụ nữ . Hiện chưa có địa điểm cụ thể . Chị cứ về họp chi bộ đi đã !
Hậu cầm bánh thuốc lào đứng dậy giã từ . Quảng nói thêm :
- Chị cố gắng động viên các đồng chí dưới ấy . Kết quả thế nào , cho

tôi biết càng sớm càng tốt !
Hậu lặng lẽ bước ra cửa , lấm lét nhìn hai bên rồi gánh hai cái thúng ra về . Từ thị xã về Hải Ninh , đi nhanh lắm cũng phải mất nữa buổi . Tối hôm ấy , Hậu tập họp chi bộ trong bếp và thông báo quyết định của tỉnh bộ cần một người ra đi . Mọi người đang phân vân nhìn nhau thì Hậu long trọng nói :
- Chi bộ chúng ta chưa đóng góp cho đoàn thể được người nào . Đây là lần đầu tiên tỉnh bộ yêu cầu . Tôi xin tự nguyện thoát ly !
Mọi người đều mở to mắt nhìn Hậu .Riêng Duyên thì bấu mạnh lấy cánh tay Hậu và suýt buột miệng kêu lên ,. Họ sửng sốt không phải vì biết trước chặng đường ra đi của Hậu sẽ phải nếm trải đầy những chông gai , mà vì thời bấy giờ , việc một cô gái trốn khỏi nhà là cả một biến cố kinh hãi chẳng ai dám nghĩ đến . Một cô dè dặt góp ý :
- Sao không rút thăm , trúng ai người ấy đi !
Hậu nghiêm trang đáp :
- Thoát ly là việc hệ trọng , cần người tự nguyện chứ không thể bắt thăm miễn cưỡng . Trước mắt , ta bầu ngay một người thay tôi làm bí thư chi bộ . Tôi đi rồi , chị em ở lại cố gắng công tác tốt . Khi nào tỉnh bộ cho tôi về thì chị em chúng mình sẽ gặp lại nhau !
Một cô phát biểu :
- Không được ! Chị Hậu là người thành lập chi bộ này , lãnh đạo chi bộ này . Nếu chị đi , chi bộ sẽ như rắn mất đầu . Chị nên ở lại thì chi bộ mới phát triển được !
Một cánh tay trước mặt Hậu giơ lên , Hậu nói :
- Chị Nghiên có ý kiến gì ?
Mọi cặp mắt trong phòng họp đều hướng về phía cánh tay và chờ đợi câu trả lời . Đó là một người đàn bà trẻ , lấy chồng đã ba năm , nhưng chưa có con . Con gái làng này lập gia đình sớm , nên chị năm nay chỉ mới hai mươi . Tên thật của chị là Nhu , nhưng cả làng ai cũng gọi bằng tên chồng . Cái anh chàng Nghiêng , chồng chị có tật uống rượu thường xuyên rồi sinh ra cái thú đánh vợ . Đánh vợ là một cách giải tỏa ấm ức , ức chỉ vì anh ta quá nghèo . Thời buổi sưu cao thuế nặng , ruộng đất lại ít , dù có làm việc cật lực quanh năm cũng chỉ tạm đủ ăn , huống chi anh chồng chị lại lười . Buồn vì nghèo nên phải uống rượu . Nhưng rượu càng uống thì lại càng nghèo . Giận cá chém thớt , hơi một tí là anh giáng cho vợ những trận đòn chí tử . Từ khi theo học lớp may vá của Hậu , được giải thích tại sao mình nghèo . Nhu hăng hái gia nhập đòan thể chung với Hậu để đánh Tây , để diệt nhà giàu và để đòi được quyền bình đẳng với đàn ông . Hôm nay cách mạng cần người thoát ly , chị muốn đi ngay để

từ nay khỏi phải gặp mặt thằng chồng vũ phu nữa . Chị nói :
- Tôi xin tự nguyện thoát ly đợt này . Xin chị Hậu nhường cho tôi đi trước ! Nay mai chi bộ chúng ta lần lượt rồi sẽ ra đi cả . Nhưng tôi muốn xung phong đợt đầu !
Hậu nhìn Nhu tội nghiệp vì hiểu rõ hoàn cảnh của người đồng chí . Nhưng Hậu lại dứt khoát đáp :
- Chị Nhu nói đúng . Trước sau gì chúng ta cũng ra đi cả . Cách mạng đang cần rất nhiều người có tinh thần cao như chị Nhu . Nhưng tôi là bí thư chi bộ . Tôi tự nguyện đi đầu …
Hậu đang nói dở thì Nhu đứng dậy cắt ngang :
- Tôi không đồng ý . Tôi đề nghị chi bộ bình chọn . Bỏ phiếu kín . Chị Hậu với tôi , ai được nhiều phiếu hơn thì đi !
Hậu nói cứng hơn :
- Nhiệm vụ của cách mạng giao phó , không thể rút thăm , cũng không thể bình chọn . Chị Nhu có quyết tâm , chi bộ biểu dương chị . Nhưng chị đã có gia đình , chưa cần đi đợt này . Đề nghị chị chấp hành !
Người ngồi bên cạnh kéo Nhu ngồi xúông vì thấy không thể lay chuyển được Hậu . Hậu nhìn khắp lượt , đổi giọng tha thiết hơn :
- Chi bộ chúng ta mới thành lập nhưng phát triển khá nhanh . Tỉnh bộ đánh giá Hải Ninh rất cao . Nhưng tỉnh bộ cũng phê bình Hải Ninh còn một thiếu sót là chúng ta chỉ toàn phụ nữ chưa có đàn ông !
Hậu vừ dứt lời thì lại thêm một cô khác đứng dậy . Đó là một thiếu nữ dong dõng cao , khuôn mặt xinh xắn , má lúm đồng tiền rất duyên dáng , nhưng đôi mắt lúc nào cũng đượm buồn . Hậu hỏi :
- Chị Đoan có ý kiến gì ?
Đoan run run đáp :
- Xin chị Hậu với chị Nghiên nhường cho em . Em muốn thoát ly ! Xin hai chị thương em , cho em đi đợt này !
Cả phòng họp cùng hướng mắt nhìn Đoan tội nghiệp . Tội nghiệp nhưng không ngạc nhiên vì ai cũng biết Đoan . Làng này , người ta vẫn còn giữ được tục tảo hôn , tuy không đông lắm . Không đông lắm bởi vì thật ra Hải Ninh cũng ít gia đình giàu . Hai năm trước , Đoan 19 tuổi , bị cha mẹ gả cho thằng Tý 13 tuổi để về làm ruộng và nuôi đàn lợn cho bố mẹ Tý vốn là gia đình khá giả nhất nhì trong làng . Thanh niên ở Hải Ninh nhìn Đoan tiếc hùi hụi vì nhan sắc đang độ trăng tròn mà đêm đêm để cho thằng bé con nó dày vò . Buồn vì duyên phận , lại xấu hổ với bạn bè và nhất là ngượng ngùng mỗi khi gặp trai làng chọc ghẹo . Đoan muốn mượn chuyến công tác này để giải phóng cho chính mình , không cần biết tương lai sẽ ra sao . Tâm

trạng cô cũng giống như Nhu , mỗi người một nỗi khổ . Nhu muốn dứt thằng chồng say rượu , thì Đoan cũng muốn bỏ đi thằng chồng con nít ! Ở với chồng say rượu , có ngày không vỡ đầu cũng gãy xương , với thằng chồng con nít , thì tuy không bị đánh , nhưng vài ba năm nữa nó trưởng thành thì mình quá lứa . Chừng ấy Đoan sẽ nuốt hận mà nhìn nó đi cưới vợ lẽ !
Hậu nhớ lại một hôm Đoan đang học thêu và đánh vần chữ quốc ngữ ở nhà Hậu thì thằng Tý , chồng Đoan , đứng thập thò ngoài cửa rồi vẫy tay gọi lớn :
- Nhà ơi ! Về u bảo !
Cả lớp ai cũng nhìn Đoan rồi lại nhìn thằng Tý . Đoan nói cứng :
- Chốc nữa về !
- U bảo về ngay thái cám lợn !
Đoan trừng mắt nạt lại :
- Về trước đi ! Đang giở tay ! Lợn mới cho ăn lúc nãy ! Về đi !
Khổ cho Đoan là lấy chồng con nít khó xưng hô quá nên cứ nói trống không như vậy . Thằng Tý lại giục :
- Nhà không về thì tớ không về . Tớ cứ đứng đây ! U dặn thế !
Bực mình quá , lại sợ làm mất thì giờ của cả lớp , Đoan đành phải buông kim chỉ đứng dậy , đi nhanh ra ngoài . Thằng Tý lẽo đẽo chạy theo ra cổng . Trong lớp có tiếng bình phẩm chế giễu vọng ra :
- Cu Tý năm nay nhớn lắm rồi ! Đứng đã đến … ngực cái Đoan . Không còn phải kiễng (nhón) chân nữa !
Cả lớp cùng cười vang , nhưng cùng thương cảm cho hoàn cảnh của Đoan . Trông người lại nghĩ đến ta .Có nhiều cô tự hỏi :
- Đẹp như cái Đoan mà nhân duyên còn chả ra gì , huống chi là mình !
Bây giờ nhìn Đoan đứng ủ rũ trước mặt , Hậu bùi ngùi nói :
- Chị ngồi xuống đi , chị Đoan . Tôi biết rõ hoàn cảnh của chị , tòan thể chi bộ đều biết rõ hoàn cảnh của chị . Nhưng như tôi vừa nói , lần đầu tiên tỉnh bộ chiếu cố đến Hải Ninh . Tôi phải đi đầu . Rồi lần lượt sẽ đến các chị . Chi bộ biểu dương tinh thần của chị Đoan chũng như chị Nhu . Nhưng đề nghị các chị chờ thêm một thời gian nữa . Chắc không lâu đâu !
Đoan thất vọng ngồi xuống , tựa đầu vào vách , ánh mắt long lanh như sắp khóc . Duyên ghé tai nói thầm vài câu an ủi , nhưng Đoan chỉ lắc đầu .
Nhu lại đứng dậy . Nhưng lần này không phải để tranh giành với Hậu mà muốn thay mặt tất cả các đồng chí trong chi bộ , nói vài lời cám ơn và tiễn đưa . Hậu quay mặt đi để không ai nhìn thấy cô đang

nghẹn ngào .
Duyên nhìn chị xúc động quá , nhưng không dám khóc lớn . Vài người bên cạnh cũng lấy khăn tay ra thấm nước mắt . Hậu vội mĩm cười nói :
- Được nhận công tác là điều vinh dự chung cho cả chi bộ , sao các chị lại khóc ? Phải cứng rắn lên chứ !
Rồi Hậu lập lại câu nói của Trần Khải :
- Cách mệnh vô sản là phải thoát ly . Không dám thoát ly tức là vẫn vướng mắc tình cảm tiểu tư sản !
Buổi họp tiếp tục , Duyên được chọn làm bí thư thay cho chị . Duyên không muốn nhận , nhưng toàn thể chi bộ cứ nài ép mãi , cô đành phải đảm trách nhiệm vụ đó . Hậu nói :
- Chi bộ cần phải phát triển thêm . Anh Trần Khải đã nhiều lần gợi ý là chúng ta nên xây dựng những tổ tương tế , chẳng hạn như lập "Hội tương tế nông dân" để lôi kéo quần chúng về với chúng ta . Cái khó khăn của chúng ta từ trước đến nay là , chi bộ chỉ gồm toàn phụ nữ , không quan hệ được với đàn ông vì sợ mang tiếng .
Tất cả mọi cái đầu đều đều gật để tỏ sự đồng ý với nhận xét của Hậu . Cô tiếp ngay :
- Anh Trần Khải bảo : Nếu chi bộ Hải Ninh chỉ gồm toàn phụ nữ thì phải gọi là Hội Phụ nữ tương tế chứ làm sao mà xứng với têm một chi bộ thanh niên cách mệnh đồng chí hội được ! Phải cả nam lẫn nữ , nhất là có những công tác mà chị em phụ nữ chúng mình không thể làm được !
Những đều Hậu nói ra , ai cũng biết cả . Nhưng cái trở ngại lớn lao nhất là ai dám làm quen với nam giới để tuyên truyền cách mạng cho họ ! Thời này , phụ nữ gặp riêng một người đàn ông không phải họ hàng ruột thịt , là đã coi như thành phần lẳng lơ , đáng bị gọt đầu bôi vôi rồi ! Huống chi lại còn phải gần gũi nhiều lần , mới hy vọng có thể thuyết phục được người ta đi theo hướng của mình . Nghĩ thế nhưng chả cô nào muốn phát biểu , bởi trước giờ chia tay , họ cần gát lại mọi chuyện để suy nghĩ về chuyến đi của Hậu .
Thấy không ai giơ tay nêu đề nghị , Hậu đành tiếp :
- Hướng giải quyết của chúng ta là chúng ta sẽ móc nối một thanh niên người trong họ của mình . Anh , em , chú , bác gì đấy . Rồi ta động viên người đó , giao cho công việc móc nối những thanh niên khác !
Duyên vẫn ưu tư về nhiệm vụ mới . Cô ghé tai chị nói nhỏ :
- Anh Tân vừa mất . Bây giờ chị lại ra đi . Bố mẹ kể như mất hai người con . Nếu em nắm bí thư chi bộ , bất thần có thể lại phải đi xa ,

thì lấy ai gần gũi bên cạnh bố mẹ ?
Hậu dứt khoát gat đi :
- Đã theo cách mạng thì phải biết trước rồi sẽ có ngày thoát ly !
Thế là Hậu cứ bàn giao công tác cho em rồi nói với mọi người :
- Trước khi tạm biệt các chị em, tôi chỉ xin nhắc lại nguyên tắc hệ trọng nhất của chúng ta là tuyệt đối giữ bí mật . Trong phòng này có 6 người . Tôi đi , chỉ có 6 người biết . Bố mẹ tôi cũng không biết . Nếu mai kia lộ ra tức là 6 người chúng ta chịu trách nhiệm trước đoàn thể !
Rồi Hậu tuyên bố giải tán , lần lượt ôm vai từng người , hẹn ngày tái ngộ . Chị em nhỏ lệ bịn rịn , nói lời tiễn đưa chí tình . Nhưng Hậu gạt đi , thẳng thắn giục họ ra về .
Đêm hôm ấy , Hậu và Duyên nằm bên nhau , trăn trở không tài nào ngủ được . Hậu cố ngăn giòng lệ , bảo em :
- Duyên ơi ! Chị em mình chưa chút đền đáp công ơn sinh thành dưỡng dục của bố mẹ . Nay chị lại sắp phải ra đi mà chẳng biết bao giờ trở lại mái nhà này . Chả biết bao giờ mới gặp lại bố mẹ …. Chị cứ nghĩ đến mà thấy náy cả cõi lòng …
Duyên úp mặt vào vai Hậu , nức nở :
- Chị đừng nói nữa , em òa lên khóc bây giờ ! Bao nhiêu năm nay có chị có em . Bây giờ chị ra đi để lại em một mình …
Duyên nấc lên , không nói tiếp được nữa . Hậu cũng khóc tấm tức .
Một lúc sau , Duyên nói thêm :
- Lẽ ra chị chẳng nên tự nguyện đi chuyến này . Sao không để người khác đi trước ? Anh Tân mới mất . Nỗi buồn ấy chưa nguôi . Nay chị lai đi thì bố mẹ đến héo rụôt mà chết mất !
Hậu cứng rắn đáp :
- Chị cũng biết như thế . Nhưng chị là bí thư , lại là người đứng ra thành lập chi bộ này . Nếu chị không tự nguyện đi đầu thì làm sao động viên được người khác chứ !
Hậu nói thế thật ra chỉ mới là một mặt . Còn một nguyên nhân nữa thúc đẩy Hậu ra đi là vì mới đây trong làng có người đến hỏi cưới Hậu . Đó là con trai ông chánh tổng đã mãn nhiệm . Thời này , cha mẹ đặt đâu con ngồi đấy , Hậu sẽ phải vâng lời cha mẹ về làm dâu cái gia đình mà Hậu cho là cường hào ác bá trong làng . Tháng trước , trong bửa cơm tối có đông đủ cả nhà , bà Lương bảo :
- Trưa nay , bà tổng Trương sang chơi , có ý xin mày cho con giai bà ấy ! Vào nhà ấy thì tốt con ạ !
Với bà Lương , đây là một bản tin quí giá vì Hậu đã ngòai 20 , lại đã một lần không thành vì bà Cần định hỏi Hậu cho Tuất rồi bả đổi ý .

Lần này thì bà tin chắc con gái bà sẽ gặp lương duyên trong một gia đình có thế lực . Nhưng Hậu im lặng không nói gì . Cô biết bố mẹ mình còn nợ bà tổng khá nhiều tiền và việc gả cô chỉ là cách gán nợ hoặc khất nợ , cho nên cô vừa tủi thân vừa bực mình . Từ khi giác ngộ cách mạng và học tập đấu tranh giai cấp . Hậu đã mất hết cảm tình với người giàu , bất kể là giàu do cần cù chăm chỉ hay bóc lột của người khác . Hậu chưa thù ông bà tổng là may lắm rồi , làm sao có thể chấp nhận về làm dâu nhà đó ! Bởi vậy , Hậu phải ra đi để tránh tình trạng khó xử cho cha mẹ .
Im lặng một chút , Hậu bảo Duyên :
- Thôi em ở lại , cố gắng an ủi bố mẹ . Em thay chị , phụng dưỡng bố mẹ lúc tuổi già . Dù hoàn cảnh thế nào đi chăng nữa , cũng không được cho bố mẹ và thằng Hoàn biết là chị thoát ly theo cách mạng . Vì nói dại , nhỡ chị có bị bắt thì sẽ liên lụy đến cả nhà . Rồi mai kia có dịp , chị sẽ liên lạc về và tạ tội với bố mẹ !
Nói được bấy nhiêu , Hậu cảm động quá , úp mặt xuống gối khóc nấc lên . Duyên cũng ôm vai chị , chan hòa nước mắt . Một lúc sau , nỗi sầu vơi bớt , Duyên mới ngẫng lên nói
- Đành rằng không thể cho bố mẹ biết là chị đã thoát ly theo cách mạng . Nhưng chị đi rồi , bố mẹ hỏi em , em trả lời thế nào ?
Hậu đã chuẩn bị sẵn , gạt nước mắt đáp :
- Nếu bảo là chị bỏ nhà ra đi , người ta sẽ đồn chị là chị theo giai , nhục nhã cho gia đình mình lắm ! Ấy là chưa kể bố mẹ sẹ lùng kiếm , tốn công tốn sức mà chả có lợi ích gì Chi bằng chị để lại mảnh giấy , nói là chị chán đời tự tử . Chị đã nghĩ kỹ rồi , chỉ có cách ấy mới là hay nhất ! Khi nào thuận tiện , chị sẽ nhắn tin về .
Duyên lật úp người nằm sấp , ngóc đầu lên và nhắc lại :
- Anh Tân mới mất chưa đầy năm , bố mẹ chưa nguôi nỗi buồn . Nay nếu chị lại báo tin tự tử thì sợ bố mẹ chết mất . Nhất là mẹ ! Bố thì từ ngày anh Tân mất , đổi hẳn tính tình , lắm lúc như người mất hồn . Chị có cách nào khác không ?
Hậu thở dài đáp :
- Chị cũng biết thế , nhưng chả có cách nào khác . Chị vừa nói rõ với em rồi . Nếu chị bỏ đi không nói gì , một là thiên hạ sẽ đồn chị theo giai . Hai là theo hội kín . Theo giai thì bố mẹ nhục nhã . Theo hội kín thì bố mẹ sẽ bị bắt điều tra . Mật thám cứ nghe đến hội kín là đánh đến gãy xương , chết gục trong tù cũng chưa biết chừng ! Thì cứ xem anh Minh đấy . Anh Minh đi tù đã khổ , mà ở nhà , bác Tuyền có được yên thân đâu ! Hết lý trưởng , trương tuần , lại đến mật thám đến hoạnh họe . Khổ thân ! Bác già rồi mà có hôm trương tuần trói cả

chân tay , bỏ nằm lăn dưới đất như con lợn ! … Thôi em ạ ! Đành vậy chớ biết làm sao ! Bố mẹ buồn một thời gian rồi sẽ quên đi ! Duyên yên lặng đồng ý vì chính cô cũng chả nghĩ ra cách nào hay hơn . Duyên ngồi dậy , lôi dưới gầm giường ra chiếc rương gỗ sơn đen đựng quần áo , lần dưới đáy tìm cái túi vải nhỏ do chính tay cô tự may . Cô mở nút bấm , lấy hết tiền đưa cho chị . Chỉ có hơn hai đồng bạc , nhưng Hậu nhất định không nhận . Cô bảo :
- Em cứ giữ lấy . Thế nào cũng có lúc phải cần đến ! Chị đi công tác , chắc đoàn thể sẽ lo liệu cho chị !
Hai chị em nằm bên nhau, thức gần đến sáng mới chợp mắt. Gà chưa gáy tiếng thứ nhất, ngoài đường đã có tiếng chân người vác cuốc ra đồng sớm.
Hậu chợp mắt được một lúc thì tự động giật mình tỉnh dậy. Quay sang bên cạnh thấy Duyên nằm ngửa, hơi thở đều đặn chứng tỏ Duyên đang say giấc. Bên ngoài trời còn mờ tối, cổng làng chắc chưa mở. Hậu nằm êm thêm một lúc để chờ sáng. Lòng cô tràn ngập những cảm giác hỗn độn, vừa bịn rịn nhớ thương người ở lại, vừa nôn nóng muốn đi ngay vì nghĩa lớn. Cô nghĩ đến Trần Khải vàa hy vọng sẽ gặp lại Trần Khải ở Hà Nội. Chẳng phải vì cô say mê Trần Khải mà vì ít ra cũng có một người quen hướng dẫn ở nơi xa lạ. Với cô, Trần Khải là một hình ảnh cao sang lắm, từng dẫn dắt cô vào con đường cách mạng, cô không dám nghĩ tới chuyện tình cảm riêng tư. Cô chỉ hình dung ra Hà Nội là chốn đô thị sầm uất và cô cần một ngươi từng trải như Trần Khải chỉ bảo về công tác.
Hậu che miệng ngáp rồi từ từ ngồi dậy, tựa lưng vào vách. Bên cạnh Duyên vừa trở mình nằm nghiêng, một chân hơi co lên. Hậu khom người xuống kéo tấm chăn đắp cho Duyên vì cái vái của Duyên co lên cao quá, hở gần tới mông. Rồi Hậu rón rén bước xuống, mò mẫm trong bóng tối, lấy mấy bộ quần áo bỏ vào trong giỏ cói. Cô nhìn lại em gái, căn phòng ngủ nghèo nàn nhưng đằm ắm tình cảm bao nhiêu năm qua. Rồi cô nhẹ nhàng đẩy cửa bước ra sân, men theo lối sân nhà bếp ra con lộ chính, khởi đầu một cuộc hành trình vì lý tưởng. Con đường làng vắng ngắt, mờ mờ hơi sương, im lìm chạy giữa những rặng tre san sát dẫn ra tới cánh đồng. Con đường quen thuộc này, hôm nay in dấu bước chân của Hậu, biết đâu chẳng là lần cuối!
Mới đi cách nhà độ vài chục mét thì thấy có bóng người gánh đôi quang gánh từ phía trước tiến lại. Hậu lẻn vội vào một lối nhỏ và núp sau bụi tre đứng chờ vì không muốn ai gặp mặt. Đó là chị Búp chuyên làm nghề xin phân bò. Mỗi sáng sớm, chị gánh hai cái thúng,

tạt vào những nhà có nuôi bò, xông vô chuồng và hốt phân mang về để bón ruộng. Đất dai xứ Bắc vốn là đất ngàn năm, trồng trọt từ đời này qua đời khác, chẳng còn chút màu mỡ nào để nuôi cây. Cho nên bắt buộc người ta phải bón phân chuồng!
Chờ chị Búp đi khá xa, Hậu mới lại lao ra tiếp tục lộ trình.
Ở nhà Duyên cũng choàng dậy lúc mặt trời vừa mọc. biết chị đã đi rồi, Duyên thấy trống vắng lạ thường. Trống vắng trong căn buồng và trống vắng trogn lòng. Ngày anh Tân mất, cô đã có cảm giác hụt chân vì mất đi người hướng dẫn hoạt động. Nhưng cái cảm giác đó không mãnh liệt như hôm nay bởi dù sau anh Tân cũng không gần gũi Duyên như Hậu. Đôi mắt cay nhứt vì thiếu ngủ, Duyên ra dàn nước rửa mặt và hình dung ra chiều nay, khi cha mẹ cô biết tin Hậu đã vắng nhà. Vừa xúc miệng cô vừa quay nhìn lên nhà trên. Cô thấy ông Lương đã dậy từ lâu, đang ngồi hút thuốc lào ở gian giữa.Cô thở dài buồn bã, vào bếp đun nước pha tràcho bo rồi lấy cuốc ra đồng như thường lệ.
Cả ngày làm việc uể oải trên cánh đồng ngô, có lúc Duyên hoảng hốt tưởng tượng ra Hậu ra đi rồi sẽ không trở lại giống như anh Tân trước đây. Anh Tân nhận công tác lần đầu, đã ra người thiên cổ. Biết đâu nhà Duyên lại sắp đón nhận thêm một đám tang nữa!
Buổi chiều mặt trời xuống chênh chếch sau cây đa, Duyên đã ra về. Bà Lương đã nấu cơm xong đang dọn ra hiên nhà. Nhà này vẫn có thói quen ăn tối ngoài hiên nhà cho nó mát và đỡ muỗi. Cả nhà ngồi quay quanh cái mâm đồng đặt trên chiếc chiếu cũ, bà Lương quay sang hỏi Duyên:
- Cái Hậu nó đâu? Sao giờ này chưa về?
Ông Lương bưng bát cơm, hững hờ nhìn ra cổng. Từ ngày Tân mất ông thay đổi tính nết rất nhiều. Xưa kia ông hay bẳn gắt, hơi một tí là đánh mắn các con. Tân chết rồi ông như người mất hồn, cạy mồm không thèm nói. Nhiều hôm Hậu lên tỉnh hoặc ghé nhà bạn bè đến khuya mới về, tưởng thế nào ông cũng nổi trận lôi đình, hóa ra về, ông cứ ngồi yên, chả có phản ứng gì, làm như không nôm thấy.
Riêng bà Lương, gần đây thì cũng đã quen với việc về trễ của Hậu, bởi bà biết từ ngày mở lớp cắt may, Hậu giao tiếp rất đông bạn bè trong xóm. Nhưng hôm nay bà cần gặp Hậu vì trưa nay bà tổng Trương lại sang để nhắc lại việc hỏi Hậu cho con giai bà. Với bà Lương thì chỗ ấy không nên chần chờ làm lỡ cơ hội. Bà quay sang Duyên, nhắc lại:
- Sáng nay nó có đi làm chung với mày không?
Duyên đáp:

- Không mẹ ạ. Lúc con đi, chị con còn chưa dậy!
Bà Lương bực mình nói:
- Thế là cả ngày hôm nay nó đi đâu? Không ra đồng với mày à? Hay là nó lại gánh đỗ đen ra chợ tỉnh bán? Nó có nói gì với tao đâu!
Ông Lương chen vào:
- Bà cứ ăn đi. Kệ nó! Nó về, nó ăn sau!
Bà Lương chẳng biết nói sao, đành bưng bát cơm lên, uể oải gắp thức ăn. Bà vừa ăn, vừa lóng ngóng trông ra cửa. Cơm nước xong, trời tối dần, vẫn chẳng thấy Hậu về, bà Lương sốt ruột giục Hoàn chạy đi kiếm:
- Sang nhà cái Nhâm xem nó có ở bên ấy không?
Bấy giờ Duyên mới vào buồng hốt hoảng chạy lao ra, tay cầm mảnh giấy nhỏ và đọc cho mọi người nghe. Bức thư di ngôn của Hậu chỉ có mấy dòng, giã từ bố mẹ và các em. Hoàn giằng mảnh giấy, xem lại một lần nữa:
" Khi bố mẹ đọc được lá thư này thì con đã chết rồi! Bố mẹ đừng mất công tìm con nữa. Con năm nay đã hai mươi, làm lụng đầu tắt mặt tối mà chẳng đủ nuôi gia đình, không giả được nợ nần cho bố mẹ. Con thấy con vô dụng, chẳng muốn sống nữa. Con đành cam tội bất hiếu với bố mẹ vậy. Xin bố mẹ tha thứ cho con. Vĩnh biệt bố mẹ và các em. Hậu".
Bà Lương nghe xong, ngã lăn xuống đất. Ông Lương thì ngồi lặng thinh trên thềm nhìn ra khoảng sân bóng tối đang phủ dần. Duyên cũng giả vờ khóc rống lên thảm thiết. Thằng Hoàn chạy ra sân hái lá trầu không hơ lửa đánh gió cho mẹ tỉnh lại. Bà Lương vật vã khóc nghẹn từng cơn:
- Ối con ôi là con con ôi! Mẹ thương con biết là dường nào! Sao con nỡ bỏ cha bỏ mẹ, bỏ các em con! Hậu ơi!
Rồi cứ thế cả tuần lễ kế tiếp, bà lang thang tìm xác con. Lòng bà cực kỳ hối hận vì tưởng rằng Hậu bị bà ép gã cho con ông chánh Tổng nên mới tự tìm cái chết. Ngày ngaỳ, họ hàng thân thích tập trung, chia nhau từng toán đi tìm xác Hậu. Cả mấy cô trong chi bộ cũng rủ nhau kéo đến hỏi thăm Hậu, nhìn Duyên bằng ánh mắt cảm thông, rồi làm bộ lăng xăng tìm xác Hậu. Dọc mé sông, vạch các bụi rậm, nhìn các nhánh cây, khoắng dưới đáy giếng . Chỗ nào cũng xem xét, cũng gọi "ba hồn chín vía" mà chẳng thấy dấu tích của Hậu. Bà Lương ngồi trên bờ đê, nhìn xuống dòng sông mênh mông, nước chảy cuồn cuộn, nức nở kêu:
- Con ơi! Con sống khôn thác thiêng, về báo mộng cho mẹ biết xác con ở đâu. Mẹ nỡ lòng nào để con chết bờ chết bụi cho đành! Con ơi

là con!
Duyên lúc đầu chỉ giả vờ khóc cho mọi người khỏi nghi. Nhưng về sau thấy bà Lương sướt mướt quá thì chính cô cũng mũi lòng khóc theo và khóc thật tình như Hậu đã chết rồi! Cả mấy cô trong chi bộ đến nhà Duyên như Nhâm, Đoan và Nhu cũng cùng một tâm trạng như Duyên, ai cũng sụt sùi nước mắt bởi khóc là một căn bệnh hay lây. Bà Lương cứ lúc mê lúc tỉnh, bỏ ăn bỏ ngủ, đêm hôm thơ thẩn nói nhảm một mình ngoài sân.
Duyên bức rức chụi không nổi trước cảnh chết đi sống lại vật vờ của bà Lương, nhất là mỗi khi khóc thương Hậu, bà lại nhắc luôn đến cả Tân. Mấy lần Duyên đả toan nói thật với mẹ là Hậu còn sống. Nhưng Duyên cố gắng phấn đấu để giữ nguyên bí mật của tổ chức. Huống chi ở cương vị bí thư chi bộ, cô càng không thể yếu mềm nương theo tình cảm gia đình mà vi phạm lời thề tuyệt đối trugn thành với đảng. Nhớ lời Hậu dặn đêm cuối cùng, Duyên chỉ còn cách tìm lời an ủi mẹ để đề phòng bà Lương quẩn trí, tự tìm cái chết theo hai con. Đêm đêm, Duyên sang nằm ngủ chung với bà Lương, trăn trở vì thương mẹ, nhớ chị, có khi thức trắng luôn tới sáng.
Bước sang ngày thứ tám, mới sáng thức dậy bà đã bảo Duyên:
- Con thay quần áo, đi với mẹ?
Duyên ngơ ngác hỏi lại:
- Đi đâu hở mẹ?
Vừa hỏi Duyên vừa lo lắng nhớ lại trước đây đã từng theo mẹ xuống tận Hà Nội để dò tin tức của Tân. Nhưng bà Lương đáp ngay:
- Cứ đi với mẹ, sang bên kia sông!
Duyên chưa biết bà Lương định làm gì bên kia sông, nhưng thấy mẹ tiều tụy quá, cô đành nghe lời, vào buồng thay quần áo rồi cầm nón bước ra. Hai mẹ con rảo bước trên con đường đất ngang qua cánh đồng dẫn đến chân đê. Con đường này, bao năm nay in dấu chân Hậu và Duyên bởi nó là con đường đọc đạo để dân làng ngày ngày ra làm ruộng. Cánh đồng bao la hai bên, đang mùa cuốc vỡ, bao nhiêu người ngừng tay lao động, ngẩn đầu lên nhìn theo hai mẹ con. Họ đều biết cái thảm cảnh vừa xảy ra trong gia đình bà: Hai đứa con theo nhau giã từ dương thế! Họ muốn bỏ cuốc chạy lại chia buồn cùng bà, nhưng ngại khơi dậy vết thương, bắt bà phải khóc thêm mtộ lần nữa.
Hai mẹ con đến lưng chừng dốc đê thì trời bỗng nhiên đổ cơn mưa dù không có dấu hiệu báo trước. Vì lúc đi trời quang mây tạnh, nên bà Lương với Hậu chỉ có nón chứ không mang áo tơi. Gió ngược chiều thổi mạnh như hắt vào mặt mà bà Lương thì nóng ruột muốn đi

ngay, sợ mất thì giờ. Duyên lo âu bảo mẹ:
- Hay là vào trong quán nước, chờ tạnh bớt hẵng đi mẹ ạ! Mẹ đang mệt, con sợ mẹ bị cảm thì khổ!
Bà Lương lắc đầu:
- Thôi con ạ! Sang bên ấy cho xong việc rồi về! Chịu khó vất vả một tí!
Duyên nhíu mày hỏi"
- Nhưng việc gì chứ? Việc gì mà mẹ phải sang tận bên kai sông?
Bà Lương thở dài đáp:
- Mẹ không tìm được xác chị con mà chôn cất cho tử tế, thì mẹ áy náy lắm! Mẹ muốn để nó nằm bên cạnh anh nó!
Chưa nói hết câu, bà đã nghẹn ngào như có vật gì chẹn lấy cổ. Duyên nén tiếng thở dài, lặn lẽ theo mẹ lại bến đò. Cô đứng nhìn mặt sông mênh mông mờ mờ dưới làn nước mưa dày đặc. Chờ khá lâu mới có chuyến đò ngang, hai mẹ con leo lên thì toàn thân đã bắt đầu thấm lạnh.
Lên bờ bên kia, lại đi một quãng khá xa trên khúc đường lầy lội, mới đến căn nhà nhỏ có treo hình bát quái trước cửa. Bấy giờ, cô mới biết mẹ đi tìm người lên đồng, nhờ họ gọi hồn Hậu về, cho biết xác Hậu đang nằm ở đâu để đem về chôn. Duyên nhìn mẹ xót xa như xát muối trong ruột, nhất là từ ngực bà trở xuống đã ướt đẫm, đang run lên vì nứơc mưa thấm lạnh vào cơ thể. Muốn gọi hồn thì trước hết phải có hồn thì mới gọi hồn về đươc chứ!
Hậu còn sống lù lù, đã chết đâu mà gọi hồn! Duyên đưa tay đập cửa và gọi lại một lần nữa:
- Có ai trogn nhà không? Làm ơn mở cửa cho chúng tôi vào với!
Duyên dứt câu thì cánh cửa hé mở. Một người đàn bà khoảng 40, áo tứ thân, yếm đào, váy lĩnh, vấn tóc trần, cất tiếng hỏi hai mẹ con:
- Ở bên kia sông sang đây phải không?
Bà Lương giật mình quay sang Duyên như thầm nói:
- Cô đồng giỏi quá! Sao cô biết chúng tôi từ bên kia sông?
Đối với Duyên thì chẳng có gì đáng phục. Đó chỉ là môt câu đoán mò cầu may mà thôi. Nhìn hai mẹ con ướt đẫm thì đoán là ngồi chuyến đò ngang, chứ khó khăn gì đâu! Hai mẹ con theo gia chủ vào nhà, bỏ nón sát vách, rồi ngồi ké lên mép chõng. Mùi hương tỏa ngào ngạt, cố tình tạo cho căn phòng nhỏ không khí trầm mặc nghiêm trang. Đó là nơi làm ăn của cô đồng Diêu, nổi tiếng khắp tỉnh là có khả năng gọi hồn người chết về để gặp gỡ thân nhân còn trên dương thế. Bình thường, cô đông khách lắm. Đôi khi còn phải đi xa vì nhiều người nhà giàu hoặc quan quyền tại chức sai đầy tớ đến thỉnh cô về tận

dinh để hỏi việc. Hôm nay may mắn cô có nhà, lại gặp trời mưa vắng khách nên mới có thì giờ tiếp hai mẹ con bà Lương. Cô ngồi xuống chiếc ghế mây, bên cái bàn vuông trải khăn đỏ. Bà Lương taon cất tiếng nhập đề thì cô phán:
- Nhà có người mới chết phải không?
Bà Lương lại càng cảm phục. Bà bấm vào vai Duyên để tỏ ý kinh ngạc. Nhưng Duyên chỉ nén tiếng thở dài. Nhìn mặt bà thảm não thế kai thì ai chả đoán được là nhà có người chết, việc gì phải nhờ tới cô đồng! Bà rươm rướm nước mắt phun ra hết nỗi đau trong lòng để cô đồng cứ theo lời của bà mà nói dựa. Cô ghi ngày sinh tháng đẻ của Hậu, bấm đốt ngón tay, vẽ bùa chú trên mãnh giấy màu đỏ và đặt trong cái đĩa cổ rồi bắt đầu gieo quẻ. Mặt cô bỗng tái đi, đôi mắt lạc thần hướng về cõi xa xăm. Rồi chỉ trong khoảnh khắc cô cất tiếng hát nỉ non nghe rất thê lương:
" Thương cha nhớ mẹ sầu bi
Đêm ngày lẩn khuất đi về trông nom "
Bà Lương khóc ngất đi, lăng ra chiếu vì tội nghiệp con gái nặng lòng hiếu thảo mà trời cướp đi quá sớm! Cô đồng được thể, càng hát não nề hơn:
"Không tròn được nghĩa mẹ cha
Chưa đền chữ hiếu hồn đà về âm
Bây giờ xa lánh cõi trần
Xót thương cha mẹ trăm phần đớn đau!"
Những bài vè kiểu này, cô đã chế ra từ lâu để dùng trong các trường hợp tương tự. Nó đánh trúng tâm lý của người còn sống, gợi thêm nỗi xót xa vốn đã tràn ngập trong lòng mẹ thương con. Bà Lương sụt sùi một lúc khá lâu rồi mới nhắc lại câu hỏi chính yếu là xác Hậu hiện giờ nằm ở đâu. Câu này cũng dễ trả lời, bởi lúc này bà đã kể mọi hci tiết cho cô đồng nghe rồi: Hậu tự tử. Cả làng đổ đi tìm. Không thấy treo cổ trên cành cây thì chắc hẳn trầm mình dưới nước. Cô phán:
- Xác nữ nằm ở chỗ có nước, có cây!
Cô nói bâng quơ như thế rồi lập tức đồng thăng! Duyên bực mình lắm, chỉ muốn xông lại vả vào mặt cô đồng vài cái cho hả giận. Nhưng Duyên đành nhịn, đau đớn nhịn mẹ trả tiền cho cô đồng rồi hai mẹ con quay ra cửa.
Bên ngoài, mưa đã giảm hẳn, chỉ còn lất phất rơi. Nhưng gió vẫn thổi vù vù trên quãng đường lầy lội dẫn ra bến đò.
Xế chiều, hai mẹ con về đến nhà. Duyen đi thẳng vào buồn thay quần áo. Bà Lương thì rẽ lên gian giữa, nơi chồng bà đang ngồi trầm ngâm một mình trên cái điếu bát và bô ấm trà. Bà bỏ nón và than:

- Nhà này hết phúc rồi ông ơi! Ông với tôi có làm gì nên tội đâu mà khốn khổ thế này hở giời!
Ông Lương nhắc:
- Bà đi đâu mà ướt như chuột thế kia? Vào thay quần áo đi, không phải cảm bây giờ.
Bà Lương kéo chiếc ghế ngồi đối diện chồng, toan lên tiếng kể về cô đồng Diêu, nhưng ông Lương không thèm chú ý. Ông đứng dậy, bước lại tủ thuốc, lấy ra một cái gói nhỏ đựng trong hủ thủy tinih rồi đưa cho vợ:
- Bà uống ngay cái này đi! Uống với nước ấm. Có việc gì mà phải dầm mưa như thế! Rồi bà ốm nằm một chỗ thì sao?
Hôm sau, bà Lương lại bắt Lương và thằng Hoàn chít khăn tang, mang mấy bó nhang và đồ cúng ra lập bàn thờ ở mé sông. Duyên nghĩ đến Hậu đang công tác trên Thành bộ mà Duyên đành cứ phải lặng yên cúng váy cứ y như Hậu đang ở dưới âm phủ!
Rồi bà lên chùa nhờ thầy lập đàn cầu siêu, suốt một tháng trời tụng kinh, giúp bà cũng khuây khỏa được phần nào. Bà tin rằng con gái bà đa trầm mình xuống sông, bên kia con đê, và sóng nước mênh mông đã đưa xác Hậu trôi dạt không biết tới phương trời nào.
Riêng ông Lương thì nghĩ khác. Tuần lễ đầu tiên sau khi Hậu vắng mặt, ông cũng sầu thảm không kém gì vợ. Nhưng rồi ông đặt lại vấn đề. Suy từ Tân ra, ông lờ mờ đoán Hậu không phải tự tử. Con gái ông chắc cũng theo một nhóm kháng chiến nào đó. Tân đang học hành đàng hoàng, có tương lai rực rỡ, mà còn bỏ lên chui rút trong rừng đến nỗi bị ngã nước mà mất mạng. Huống chi con gái ông ít học hơn, tất nhiên càng dễ bị dụ dỗ hơn.
Ông nhớ lại những lần Tân về nhà mang theo thằng bạn bí hiểm là Trần Khải. Rồi nhớ lại cái lớp học Hậu và Duyên mở ra để tập trung phụ nữ trong làng. Rồi những sách báo, những khẩu hiệu, những lúc Tân và Hậu thậm thụt nói chuyện riêng với nhau. Như vậy là kết luận Hậu chưa chết. Ông vẫn càn hy vọng. Hậu chỉ bỏ nhà đi mà thôi. Nhưng bỏ đi thì kể như đã chết, cho nên vợ ông lên chùa cúng kiến là phải. Chỉ có một điều là, dù tin chắc Hậu vẫn còn sống, ông vẫn không dám nói với ai kể cả vợ ông. Bởi vì nếu lý trưởng biết con ông theo hội kín làm giặc, thì cả gai đình ông khó sống ở cái làng này. Ông phải dấu kín chuyện ấy. Trước đây, lý trưởng đã từng hỏi ông về Tân, về nhữgn ngày Tân âm thầm bỏ học. Ông phải nói dối con ông nghe theo lời bạn bè, vui thú cô đầu, quên cả học hành. Giờ đây, nhìn vợ khóc, ông cứ để cho khóc, coi như ông cứ tin là Hậu đã qua dời như trong bức thư tuyệt mệnh Hậu để lại. Lý trưởng đã ghé chia

buồn với ông, sau khi cái Nhung, con trai lý trưởng,cùng một số học viên lớp đang may cũ, kéo đến giúp bà Lương đi tìm xác Hậu dọc theo ven đê. Ông Lương lúc ấy đã đoán là Hậu vẫn còn sống, nhưng vẫn phải não nuột thở dài bảo lý trưởng:
Cảm ơn ông lý có lời hỏi thăm! Thưa thật với ông thời buổi này nhiễu nhương quá, luân thường đạo lý bị đảo ngược hết ả rồi! Chả giấu gì ông, bà tổng Trương cho người đánh tiếng xin cái Hậu nhà tôi là hẵng cứ như thả, vì cháu Tân mới mất, nhà lúc này vắng vẻ quá! Nhưng bà nhà tôi lại sốt ruột vì cái Hậu nó đã ngoài hai mươi...
Lý trưởng ngắt lời:
- Nghĩa là cô ấy không bằng lòng đám nhà cụ Tổng?
Ông Lương chép miệng:
- Thế mới khổ chứ lị! Không bằng lòng mà nó không nói, cho nên mới nông nỗi!
Lý trưởng nói vài lời phân ưu cho đúng thủ tục rồi hân hoan ra về, không hề có chút ngờ vực nào là Hậu còn sống!
Sở dĩ lý trưởng không nghi ngờ hội kín là bởi vì từ trước đến nay, ở Hải Ninh chưa hề có một phụ nữ nào dám bỏ nhà ra đi tham gia hoạt động cách mạng chống Pháp. Từ Cần Vương, Đông Du, cho tới những phong trào kháng chiến bạo động nối tiếp nhau, Hải Ninh hầu như không có một đóng góp nào rõ rệt. Con trai thoát ly vốn đã hiếm, huống chi là con gái. Điều đó vượt quá sự tưởng tượng của dân trong làng. Có thể nói Hậu là người thứ nhất mở một trang sử tiên phong cho nữ giới ở Hải Ninh mà đến giờ phút ấy chưa ai nghĩ tới. Ngay cả lý trưởng được chỉ thị theo dõi rất sát những thành phần khả nghi mà cũng không hề mường tượng nổi đến việc thân dặm trường của một cô gái chân yếu tay mềm như Hậu. Ngày Hậu mở lớp dạy đan may và quốc ngữ, ông từng đến xem xét nhiều lần mà không thấy dấu hiệu gì chứng tỏ Hậu liên quan đến hoạt động chính trị. Trước sau, ông vẫn tin rằng Hậu muốn nói nghiệp cha, đứng ra dạy chữ và dạy nghề cho thanh niên trong làng mà thôi. Nay thì ông tin chắc là Hậu đã chọn cái chết vì bị cha mẹ ép gã, đúng như lời ông Lương tự thú. Ông có hỏi thăm cái Nhung thì chính con gái ông cũng nói như ông Lương, cho nên ông lại càng yên trí là cái Hậu không còn trên dương gian này nữa. Như thế ông cũng yên lòng, khỏi bẩm báo lên Huyện lên Tỉnh về sự vắng mặt của Hậu trogn phạm vi ông chịu trách nhiệm kiểm soát. Với ông lúc này, chỉ những thành phần tân học như Tân Như Minh, mới là đối tượng mà ông cần để ý theo đúng khuyến cáo của thượng cấp thường xuyên gởi xuống nhắc nhở.

Ngồi nói chuyện với ông Lương, cũng có lúc, lý trưởng tự hỏi:
- Hay là nó trốn theo giai?
Nhưng ông lại gạt bỏ ngay ý nghĩ ấy vì ông vẫn tin gia phong nhà ông Lương không thể suy đồi như vậy được. Tự tử vì tình đã là khủng khiếp lắm rồi, nói chi đến việc bỏ nhà theo không người thì thật là đốn mạt không bút mực nào tả xiết nỗi!
Ông Lương tiễn ông lý ra tận cổng. Lúc chia tay trên con đường làng dưới rặng tre già, ông lý đăm chiêu:
- Xưa nay ở Hải Ninh chưa từng xảy ra chuyện tự tử bao giờ, nhất là con gái mới lớn. Âu cũng là sách vở mà ra cả! Ông giáo thử nghĩ lại mà xem, tôi nói có phải không? Tôi áng chừng chỉ vì cái Hậu nhà ông có chữ nghĩa, rồi cứ nhồi nhét mãi dăm ba quyển tiểu thuyết vớ vẩn vào đầu, khiến cho mất hết cương thường, nên mới ra nông nỗi này! Xem thế thì đủ biết, chữ nghĩa thì chẳng có lợi gì cho đàn bà con gái cả! Cha mẹ dặt đâu con ngồi đó. Lễ giáo nghìn đời vẫn thế, chứ làm gì có chuyện con không chịu cha mẹ gả chồng rồi tự tử! Lỗi là tại tiểu thuyết cả. Làm ông giáo mất đứa con! Cái Nhung nhà tôi dạo trước cũng qua đây học chữ quốc ngữ với cái Hậu nhà ông giáo. Nhưng học để cho biết với người ta thôi, chứ sách báo thì tôi cấm ngặt! Tôi mà bắt gặp nó cầm quyển sách là chết ngay với tôi!
Ông Lương có cảm tưởng lý trưởng đang mắng mình vì đã quá dễ dãi với con cái. Nhưng lúc này ông không tiện tranh cãi chỉ gật đầu rồi bảo! Cảm ơn ông lý lại chơi! Biết ông nhiều việc tôi chẳng dám giữ!
Lý trưởng gật đầu cầm ba-toong quay đi.
Hôm sau, ông Lý Nhân qua thăm, ngồi uống trà rồi bày bàn cờ tướng để ông Lương giải khuây. Bà Lương cùng hai con lên chùa, ở nhà chỉ có hai ông gật gù đàm đạo ở gian giữa.
Hậu " chết " đã cả tháng nay, mà mãi đến giờ ông Tú mới mò sang với ông Lương thì kể cũng khó hiểu thật! Khác hẳn với ngày Tân nằm xuống, hầu như lúc nào ông cũng có mặt bên cạnh ông Lương, tìm lời khuyên để giúp người bạn tri kỉ của một nhẹ bớt nỗi sầu. Chẳng biết ông Tú có chủ trương trọng nam khinh nữ hay chăng, mà ông lại có thái độ rất dửng dửng khi nhận tin Hậu qua đời. Thậm chí hôm nay đến thăm ông Lương, ông Tú cũng lờ đi, không nhắc gì đến cái chết của Hậu còn đang bao phủ một màu tang ngút trời!
Ngồi nhâm nhi tách trà nóng bên cạnh bàn cờ tướng, khá lâu ông Tú mới thản nhiên hỏi:
- Ông giáo có ti ntức gì về cái Hậu chưa?
Ông Lương giật mình trố mắt nhìn bạn. Nhưng ông vẫn cúi đầu chăm

chú vào bàn cờ. Ông Lương hỏi lại:
- Ông Tú bảo sao? Cháu nó mất rồi còn đâu!
Ông Tú kéo cái điếu bát lại trước mặt, vê một điếu thuốc nhét vào nõ rồi thong thả châm lửa. Ông cầm cái đóm trong tay, hạ giọng bảo ông Lương:
- Với người ngoài thì thế. Nhưng với tôi thì ông giáo dấu làm gì! Tôi biết cháu Hậu đang đi theo con đường của anh nó là cậu Tân, chứ có chết chóc gì đâu! Sao ôgn giáo giáo lại giấu tôi!
Nghe những lời quả quyết của ông Tú, ông Lương hồi hợp mừng rỡ và tin chắc là con gái ông còn sống. Ông hạ giọng hỏi nhỏ hơn, bảo ông Tú:
- Ông Tú với tôi là chỗ thâm giao cố cựu, có điều gò mà tôi giấu ông đâu! Nhưng chính tôi cũng còn đang phân vân, chả biết hư thực thế nào. Tôi cũng mong là cháu còn sống...
Ông Tú ngắt lời:
- Còn sống! Tôi tin chắc như thế! Cháu Hậu cũng như con gái tôi. Tôi biết cháu từ thuở lọt lòng. Cháu không phải là đứa con gái cưỡng lời cha mẹ đến độ tìm cái chết. Lại càng không phải đứa con gái hư thân mất nết đến nỗi theo giai! Chẳng qua là gần đây, cháu tìm ra cái lý tưởng của cháu, muốn noi theo cậu Tân. Có thế thôi!
Ông Lương thở mạnh rồi nói:
- Ông Tú nói như vậy quả thật tôi như người chết như được sống dậy! Cả tháng nay, tôi luôn cứ nghĩ, tôi với bà nhà tôi chả nhẽ bạc phúc đến nỗi hai năm mất hai đứa con!
Ông Tú rít mtộ hơi thuốc lào thật đầy, ngửa mặt nhả khói rồi bưng tách trà nóng uống cạn. Ông Lương hài lòng nhìn bạn và dặn:
- Chỉ xin Tú giữ kín chuyện này hộ tôi. Lão Lý Bân mà biết được thì chả để cho gia đình tôi yên đâu! Ngay ca bà nhà tôi, tôi cũng không dám cho bà ấy biết là cháu Hậu còn sống. Cứ để bà ấy lặn lội đi tìm xác nó thì làng xã người ta mới không nghi! Ông Tú nhớ hộ tôi...
Ông Tú gật đầu ngắt lời:
- Đành rồi! Chỉ tôi với ông giáo biết với nhau thôi!
Từ đó ông Lương vui hẳn lên, chúi đầu vào bàn cờ tướng. Ông Tú chuyển đề tài, nói chuyện nắng mưa một lút rồi lại quay về đề tài của Hậu. Ông bảo:
- Cháu Hậu ra đi làm việc nước, muôn vàn vất vả! Chỉ mong sao cho cháu bền chí, đừng bỏ cuộc giữa đường! Ông Lương chớp mắt không nói gì. Im lặng một chút, ông Tú kể :
- Thiếu gì người giữa đương bỏ cuộc! Nguyễn Bá Trác đậu cử nhânnăm Bính Ngọ lúc 25 tuổi, theo phong trào Duy Tân rồi Đông

Du, qua Nhật rồi qua Tàu theo cụ Phan Bội Châu. Trác làm thơ khẩu khí rất hào hùng, khẳng khái. Ấy thế mà bỗng dưng phản bội nghĩa lớn, quay về đầu hàng làm tay sai cho Pháp. Tôi nghe tin giờ này Trác làm tới Tuần phủ Bình Định, chuyên truy lùng và tra tấn những người chống Pháp. Thế mới biết cái bả vinh hoa nó dễ làm siêu lòng người!
Ông Lương gật đầu đồng ý nhưng ngồi lặng thinh không lắm đến câu chuyện của ông Tú. Lòng ông đang rộn rã niềm vui vì có thêm một người bạn tâm giao đồng ý với ông làHậu vẫn còn sống.
Hai người đánh với nhau năm ván cờ tướng như thông lệ rồi ông Tú đứng dậycáo từ ra về. Giá cứ như bình thường, thì ông sẽ nán lại nhắm rượu với ông Lương. Nhưng ông biết tang gia còn đang bối rối, mẹ con bà Lương đâu còn tâm trí đâu mà cơm đãi khách, nên ông đành rút lui, chờ dịp khác thuận tiện hơn.
Những ngày kế tiếp không khí trong gia đình ông Lương cũng không mấy gì khá hơn. Vẫn những tiếng thở dài não nuột, những tiếng bật khóc giữa đêm khuya.
Chờ vợ hoàn tất mọi thủ tục cúng kiến và cầu siêu cho Hậu, ông Lương mới gọi Duyên ra đầu nhà bảo:
- Bố mẹ chỉ có bốn đứa con. Giờ đã mất hai, chỉ còn con và thằng Hoàn. Anh chị con đi theo nghĩa lớn, lo việc nước, chẳng may mất đi, bố chỉ tiếc chứ không trách! Nhưng gia đình nhà ta góp công như thế là đủ rồi. Con ở lại với bố mẹ, đừng đi đâu nữa! Bố nói thế, chắc con hiểu!
Duyên cảm động đến rơi lệ. Từ thuở mới lớn đến giờ, hình ảnh ông Lương luôn luôn là một người cha nghiêm khắc. Ông nói chuyện với con, thường chỉ là ra lệnh, là quát mắng, chứ chưa bao giờ nhỏ lệ như hôm nay. Duyên cúi đầu đáp nhỏ:
- Xin bố mẹ yên lòng, con không đi đâu cả!
Nói thế, nhưng Duyên vẫn biết chắc chắn rằng, nếu đoàn thể gọi đến, cô sẽ sẵn sàng thoát ly ngay

Dòng Mực Cũ

Chương 4

Ở tù ra, Minh không về Hải Ninh. Anh nán lại Hà Nội, chọn con đường đấu tranh mới là báo chí. Anh viết những bài bình luận chính

trị, đã kích chế độ thực dân và đòi cải cách xã hội. Cái hăng say nóng nảy của tuổi trẻ trào ra trên những bản thảo cực kỳ gay gắt, thường bị chủ bút cắt xén và sửa đổi rất nhiều để tờ báo có thể sống còn dưới những cặp mắt cú vọ của Sở Liêm Phóng. Đôi khi anh phải viết bằng tiếng Pháp, ký đại một cái tên Tây nào đó rồi gởi cho những tờ báo có thiện cảm với ngươi bị trị như L`Argus Indochinois ở thành phố Hàm Long Hà Nội. Ông chủ báo Amedée Clémenti, có vợ Việt Nam, thường hăng hái cổ võ cho nền độc lập An Nam, nhưng bản thân ông lại vướng phải cái thú thuốc phiện quá nặng, làm mất đi khá nhiều cảm tình của người hâm mộ.

Chậm chững vào làng cầm bút, thấy những đàn anh đồng nghiệp có tên tủi như Nguyễn Trọng Thuật, Nhượng Tống, Nguyễn Triệu Luật, Nguyễn Công Hoan, Nghiêm Toản, Trúc Khê, Trần Huy Liệu v.v... đều đã gia nhập Việt Nam Quốc Dân Đảng, Minh thấy lòng mình cũng nao nao thôi thúc vì tự cho rằng mình không thể đứng bên lề khi chung quanh có cả một hệ thống thanh niên trí thức đang dấn thân vào cuộc chiến đấu dành độc lập cho xứ sở. Huống chi bản thân Minh từ khi mới lớn, vốn vạch ra con đường để theo đuổi là chống những hủ tục làm chậm tiến Việt Nam, đồng thời chống những đè nén của giặc ngoại xâm thông đồng với quan quyền phong kiến. Thì đây, Việt Nam Quốc Dân Đảng chính là đoàn thể đáp ứng đúng hai khác vọng ấy của Minh.

Tuy nhiên cái ấn tượng mạnh nhất thúc đẩy Minh gia nhập Quốc Dân Đảng đã đến với anh trong một buổi hợp bí mật ở Thành Bộ Hà Nội, nơi đó anh có dịp gặp một đồng chí lớn hơn anh gần mười tuổi, tên là Lê Hữu Cảnh. Cảnh sinh năm 1895 tại Hà Đông, trong một gia đình công giáo rất sùng đạo. Gia đình Cảnh kinh doanh ngành đồ gốm ở Hà Nội, cho cảnh theo học trường dòng tức là trung tiểu học Colège Puginier nằm trên phố Carreau trong khu nhà chung thuộc giáo hội Thiên Chúa Giáo. Puginier là tên một linh mục người Pháp có công xây nhà thờ lớn Hà Nội, tức thánh đường Saint Joseph khánh thành dịp lễ Noel năm 1887, tức là trước Vương Cung Thánh Dường Sài Gòn một năm.

Thời Pháp thuộc, người công giáo vẫn bị coi là thành phần hưởng lợi của Pháp, cho nên hoặc đứng vào hàng ngũ thân Tây, hoặc dửng dưng đứng giữa, không tích cực chống Pháp. Điều này cũng dễ hiểu, một phần người Pháp muốn lợi dụng Công giáo, lại thêm phong trào Văn Thân kỳ thị đẩy khối dân Thiên Chúa giáo xa dần cộng đồng dân tộc. Thêm vào đó, từ khoảng 1920, dưới thời đức giáo hoàng PIO XI, chủ trương của giáo hội là công khai tuyên chiến với chủ nghĩa vô

thần sua khi Lenin lập được chế độ Cộng Sản tại Nga năm 1917.Từ ngày ấy, người Công giáo mặc nhiên coi kẻ thù chính cần đối phó là Cộng Sản theo lời dạy của giáo hội. Tất cả những thế lực khác trở thành thứ yếu. Thậm chí có người sẵn sàng hợp tác với Pháp để chống cộng. Lê Hữu Cảnh là một trường hợp giáo dân khác thường. Lê Hữu Cảnh sau khi học trường dòng Puginier đã được tuyển vào lính Pháp. Thời ấy quân dân Việt Nam đi lính cho Tây, dù có khả năng đến đâu thì chỉ có được ở hàng hạ sĩ quan mà thôi. Cho nên những cấp bật mà người Việt nghe quen tay là Cai (hạ sĩ), Đội (trung sĩ) vaQuản (thượng sĩ). Cai và Đội được gọi bằng thầy. Tới chức Đản thì được gọi là quan. Thầy cai, thầy đội, quan quản. Lê Hữu Cảnh đi lính Pháp lên tới chức Quản, tức là quyền hành bổng lộc cũng thuộc vao hàng khá. Nhưng ông xin giải ngũ trở về và chuyển sang làm việc trong xưởng Hỏa Xa Hà Nội. Như thế, nói chung Lê Hữu Cảnh là thành phần được Pháp đào tạo, nâng đỡ, cho công ăn việc làm để từ đó có cuộc sống tương đối đầy đủ nhất là Cảnh đi theo đạo Thiên Chúa, một tôn giáo được xem như đồng minh của Pháp. Vậy mà Cảnh từ khước hết, mãnh liệt lao vào công cuộc chống Pháp bằng hành động rất can đảm với trí óc thông minh và từng trải của mình. Thái độ ấy làm Minh vô cùng cảm động. Nhìn bao nhiêu công chức đang lĩnh lương của Pháp, bao nhiêu con cái trong những gia đình quan quyền, từ thông ông phán cho đến án sát, tuần vũ, dám từ bỏ cuộc đời an nhàn để kéo nhau vào Quốc Dân Đảng. Minh không thể làm ngơ đứng ngoài, Minh đã từng nể phục những người như Phó Đức Chính, tốt nghiệp cao đẳng công chánh, như Nguyễn Ngọc Sơn vừa du học bên Pháp về, tương lai hứa hẹn cuộc sống thịnh vượng, thế mà họ vẫn tham gia sáng lập Việt Nam Quốc Dân Đảng ngay từ buổi đầu. Nay gặp Lê Hữu Cảnh, Minh còn nể hơn, bởi trước đó Minh có thành kiến là người Công Giáo không chống Pháp.

Giữa lúc lòng đang hăng say, Minh gặp Nguyễn Vă Viên, một đảng viên gắng bó với Quốc Dân Đảng từ khi Tổng Bộ Việt Nam Quốc Dân Đảng còn có cái danh xưng sơ khởi là Chi Bộ Nam Đồng Thi Xã. Nguyễn Văn Viên và Nhượng Tống Hòan Phạm Trân đọc bài viết của Minh trên báo, biết anh là người cùng chí hướng, liền ngỏ lời rủ anh gia nhập. Minh không lưỡng lự. Anh hăm hở tuyên thệ ngay và được Nguyễn Văn Viên giao cho công tác tuyên truyền trong tổ đảng thuộc Thành Bộ Hà Nội. Anh cũng giã từ người bà con, dọn ra riêng thuê căn gác trọ ở xóm bình dân, vì cần làm việc kín đáo, thức khuya viết bài, cần liên lạc với đoàn thể và nhất là tránh liên lụy cho gia đình

người thân nếu chẳn may hành tung anh bị mật thám phát hiện.
Lùi trở lại ngày 25 tháng 12 năm 1927, chi bộ Nam Đồng Thư Xã quyết định tổ chức đại hội đại biểu toàn quốc để chính thức khai sinh Việt Nam Quốc Dân Đảng. Đại hội sở dĩ chọn ngày lễ Chúa Giáng Sinh là để dễ đi lại trà trộn vào đám đông vì đồng bào Công Giáo khắp nơi đều lũ lượt kéo đến các nhà thờ. Hơn thế nữa, đối với người Pháp, Noel là lễ lớn nhất trong cả năm, dù sao thì chúng cũng vui chơi tiệc tùng, lơ là việc tuần tra. Nhờ vậy, đại hội khai mạc lúc 8 giờ tối, đã diễn ra tốt đẹp như đồng Lê Thành Vy, nằm trong làng Thể Giao, đất cũ thuộc Huyện Thọ Xương, thành phố Hà Nội.
Kể từ đó, sức phát triển Đảng bung ra quá nhanh và quá rộng. Đảng đưa ra chương trình hoạt động gồm ba giai đoạn: Bí mật, bán công khai và tổng khởi nghĩa. Quan trọng nhất vẫn là giai đoạn một, tức là thời kỳ bí mật kết nạp Đảng viên và phát triển Đảng. Nhưng biến triển của tình thế diễn ra quá nhanh, Đảng viên quá hăng say và phần lớn chỉ có nhiệt tình yêu nước mà chưa có kinh nghiệm đấu tranh, nên chỉ được một năm 1928 là tương đối an bình. Năm sau, bão tố ùa đến thật nhanh, đưa Việt Nam Quốc Dân Đảng vào một viễn ảnh cực kỳ bi thảm. Âu cũng là định mệnh của lịch sử!
Lúc bấy giờ phong trào mộ phu đang lên rất cao ở toàn miền Bắc, người cứ đi mà chẳng thấy về. Là nhà báo, Minh âm thầm lao vào những cuộc điều tra bằng những thăm dò và phỏng vấn rộng rãi hầu viết những phóng sự nhằm phơi bày những đau khổ tận cùng của những kẻ lầm lỡ ghi danh làm mộ phu, hoặc bị đưa vô Nam Kỳ hoặc đi những phương trời thuộc địa xa xăm của Pháp. Báo không dám đăng, anh cùng các đồng chí thảo truyền đơn bí mật rải khắp nơi, gay gắt chống việc mộ phu và can ngăn đồng bào đừng nhẹ dạbị dụ dỗ nghe lời tha phương cầu thực. Chẳng riêng gì Việt Nam Quốc Dân Đảng, phía Việt Nam Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội cũng tung ra hàng loạt truyền đơn có nội dung tương tự, nhất trí lên án việc mộ phu.
Lúc này Đảng Tân Việt kể như đã giải thể. Đảng này khởi đầu có tên là Phục Việt do nhóm thanh niên trí thức tân học thành lập, như Tôn Quang Phiệt, Nguyễn Xuân Chữ, Mai Lâm, Đặng Thái Mai, Trần Phú, Nguyễn Thị Minh Khai v.v... Về sau, nhóm Tân Việt sát nhập vào Đông Dương Cộng Sản Đảng. Những đảng viên có lập trường chính trị như bác sĩ Nguyễn Xuân Chữ, Nguyễn Đắc Lộc, đành bỏ đảng, không hoạt động nữa. Từ đấy, lực lượng chống Pháp chỉ còn lại hai đoàn thể đáng kể, hoạt động song hành là Việt Nam Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội và Việt Nam Quốc Dân Đảng. Vì cùng một

mục tiêu tối hậu, cùng chia sẽ những hoạn nạn và cì cả hai đều quá bận với những chuyện của nội bộ, nên những hiềm khích chưa xảy ra cụ thể giữa đôi bên, nhất là khi lãnh đạo chủ chốt ở bên kia là Nguyễn Ái Quốc vẫn còn lẫn khuất ở nước ngoài. Suốt tháng 4 năm 1928, đại diện hai đảng đã gặp nhau liên tục để bàn việc kết hợp, nhưng không có kết quả. Quốc Dân Đảng trủ chương Tổng Bo lãnh đạo cuộc cách mạng phải đặt ở quốc nội để cùng nằm gai nếm mật, cùng chiến đấu với đồng chí và đồng bào. Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội thì cho rằng Tổng Bộ nên đặt ở nước ngoài, chẳng hạn bên Trung Hoa, để tránh bị địch bắt, bởi nếu Tổng Bộ bị bắt thí như rắn bị mất đầu, đoàn viên sẽ hoan mang và tan rẽ dễ dàng. Quốc Dân Đảng thì không đồng ý vì cho rằng như thế là hèn nhát, là ném đá giấu tay. Tranh luận mãi chả đi đến đâu. Vì khát vọng đoàn kết, tháng 5 năm 1928, Tổng Bộ Quốc Dân Đảng cử người qua tận Thái Lan để gặp lãnh tụ cao cấp hơn của Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội. Phái đoàn Hồ Văn Mịch gặp Hoàng Ngọc Ẩn, tức Hoàng Văn Hoan, ở Udon, một tỉnh nhỏ phía Bắc Thái. Chuyện cũng không thành vì Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội thiếu thiện chí. Bề ngoài, họ tiếp đãi Việt Nam Quốc Dân Đảng rất niềm nở, nhưng bên trong họ không thật lòng muốn thống nhất. Đây chẳng phải là lần đầu. Trước đó, hồi tháng 5 năm 1927, khi quốc dân đảng chưa chính thức ra đời, còn hoạt động kín đáo trong khuôn khổ nhím Nam Đồng Thư Xã, Nguyễn Thái Học cũng đã từng cử đại diện là Nguyễn Đức Cảnh sang tận Quảng Châu gặp Nguyễn Ái Quốc để bàn chuyện kết hợp. Nhưng Cảnh không thuyết phục nổi Nguyễn Ái Quốc, trái lại ông bị Nguyễn Ái Quốc dụ dỗ, từ bỏ Quốc Dân Đảng gia nhập Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội, trở thành một đảng viên Cộng Sản tiên khởi tại Bắc Kỳ sau này. Trường hợp hợp của Cảnh cũng tương tự như của Trần Phú, con quan tri huyện Đức Phổ, lúc đầu theo Đảng Phục Việt. Đảng cử Phú sang Quảng Châu gặp Nguyễn Ái Quốc để tính chuyện hợp tác chống Pháp. Phú bị Nguyễn Ái Quốc thuyết phục, ở lại luôn rồi kết nạp vào Đảng Cộng Sản. Nguyễn Ái Quốc gởi Phú đi học lớp chính trị bên Mạc Tư Khoa, rồi trở về làm Tổng Bí Thư đầu tiên của Đông Dương Cộng Sản Đảng, lúc Phú 26 tuổi.

Sau những nổ lực liên kết không thành ấy, Nguyễn Thái Học vẫn chủ trương giữ giao hảo thuận hòa với mọi đoàn thể cách mạng khác, bởi trong cách nghĩ ngay tình của ông, bức cứ ai cùng chung ký tưởng đánh đổ thực dân Pháp, thì đều được coi là đồng chí cả!

Một hôm bà Truyền từ Hải Ninh tất tả chạy xuống Hà Nội thăm con.

Vì Minh chưa báo tin về làng, nên bà Truyền vẫn tưởng Minh còn ở nhà trọ của người bà con mình. Đó là người em cùng cha khác mẹ, lấy chồng làm thợ kim hoàn ở ngay phố Hàng Bạc và bà gởi Minh trọ hcọ ở đấy. Bà khệ nệ xách mấy cái giỏ cối đựng mấy món quà nhà quê, suất hành từ lúc gà mới gáy sáng, đến nhà người em thì trời đã quá trưa. Người em đi vắng. Cái Nhi, con gái thứ ba, nhìn bà Truyền tội nghiệp, ân cần bảo:
- Khổ thân bà quá! Lặn lội từ dưới ấy lên đây! Mẹ cháu lại vừa đi vắng. Bà ngồi chơi tạm để cháu dọn cơm mời bà xơi, đợi mẹ cháu về!
Thông thường ở miền Bắc, hai chị em gái thì người ta gọi là "con dì, con dà", nghĩa là cái Nhi phải kêu bà Truyền là "dà" mới đúng. Nhưng dân trong làng có thói quen là hễ anh hay chị của bố, thì gọi là "bác", mà anh hay chị của mẹ thì kêu bằng "bá".
Bà Truyền vừa cầm nón quạt mồ hôi vừa đáp:
- Đừng cháu! Cháu đừng bày vẽ cơm nứơc cho mất thì giờ! Bá ăn trước khi đi bụng vẫn còn lưng lửng! Với lại, bá vội lắm. Có việc phải gặp thằng Minh một tí rồi lại về ngay!
Nhi tròn mắt nhìn bà:
- Anh Minh có còn ở đây nữa đâu! Dọn đi cả mấy tháng rồi bá ạ! Mẹ cháu với cả nhà cháu giữ mãi mà anh ấy chả chịu ở lại!
Bà Truyền suýt đánh rơi cái quạt. Bà lo âu hỏi:
- Thế cháu có biết bây giờ nó ở đâu không?
Thấy bà quá lo lắng, Nhi vội cười trấn an:
- Có chứ bá! Cháu biết!...Thôi thế này bá ạ. Nhẽ ra cháu phải dọn cơm mời bá xơi đã. Nhưng bá bảo là bá vội, thì cháu đưa bá lại nhà anh Minh cho đỡ sốt ruột!
Bà Truyền thở phào nhẹ nhõm. Bà gượng cười bảo cháu:
- Mày nhớn quá rồi! Giá gặp ngoài đường, không khéo bá chẳng nhận ra! Năm nay bao nhiêu rồi hả con?
Nhi bẽn lẽn đáp:
- Cháu 17 rồi bá ạ!
- Thế đã có đám nào chưa?
Nhi xấu hổ cúi mặt không đáp. Cô đội nón lên và nói lảng:
- Thôi đi, bá! Vừa đi vừa nói chuyện!
Bà Truyền lấy lại một ít quà để lại cho chị em Nhi, rồi xách giỏ theo cô cháu ra đường.
- Đến khu Khâm Thiên thì may quá Minh mới ở tòa báo về. Đứng trong khung cửa sổ trên gác trọ nhìn xuống, Minh giật mình nhận ra mẹ mình đang cùng cô em họ chuẩn bị băng ngang đường. Vừa cởi

áo ngòai xong, Minh lại vội vàng mặc lại rồi lao xuống cầu thang vừa cài nút. Anh đứng chờ sẵng bên này đường,mẹ vừa sang tới tươi cười hỏ:
- Mẹ lên bao giờ đấy?
Rồi Minh đở cái giỏ cói cho mẹ, Nhi bỏ nón khẻ cúi đầu:
- Em chào anh a! Ít lâu nay chả thấy anh lại chơi. Mẹ em cứ nhắc mãi!
- Đúng ra thì cả nhà bà dì, chỉ có Nhi là mong Minh ở lại nhất. Nhi có cái giằng co khổ sở là cô muốn theo tân thời, thay đổi chút ít về trang phục bên ngòai.Nhưng cha mẹ cô quá bảo thủ, lúc nào cũng bắt mặc quần áo màu đậm, hoặc đen hay nâu. Hà Thành đang chuyển mình trong giới phụ nữ, lẻ tẻ đã bắt đầu có những cô bạo dan để răng trắng & mặc quần áo màu sáng, bỏ khăn bịt đầu và đánh phấn Côty. Nhi muốn bắt trước, nhưng cả nhà phản đối chỉ mình Minh công khai ủng hộ. Đôi khi Minh thấy Nhi ngồi lặng lẽ soi gương và u sầu buồn cho sự kiềm chế mà cô phải chịu đựng.
Minh chưa kịp đáp thì bà Truyền, gỡ nón cầm tay, vừa thở vừa mắng:
- Con dọn nhà sao không cho mẹ biết? Mà tưởng dọn đi đâu, háo ra là đến cái xóm cô đầu này! Chỗ này bao nhiêu người tan nát cửa nhà rồi đấy! Con liệu mà giữ gìn! Bố mà biết con ở đây thì thế nào cũng mắng ầm lên!
Minh cười chống chế:
- Được cái thuê nhà rả mẹ ạ! Con chưa báo tin về vì đắng nào mẹ lên đây, thì mẹ cũng phải ghé thăm dì Thu, chứ chả lẽ chỉ gặp con rồi về!
Nhi chen vào:
- Thì em cũng bảo thế! Em mời bá ở lại xơi cơm, nhưng bá cứ nhất định đòi gặp anh ngay! Chắc là bá biểu anh về cưới vợ!
Minh cảm động nhìn Nhi gật đầu:
- Cám ơn Nhi! Lâu quá không thấy cô lại chơi!
Họ hàng ở Hà Nội chả có ai, nên Minh rất bó với gia đình bà dì, nhất là anh đã từng ở trọ mấy năm, ăn ngủ, giỡn đùa với mấy em. Chính vì vậy từ khi Minh dọn đến căn gác mới này, một đôi lần Nhi và mấy đứa em nhỏ có kéo lại chơi, nhân tiện dọn dẹp nhà cửa cho Minh. Cũng có hôm Nhi bất ngờ mang thức ăn đến cho Minh. Niêu cá kho, hoặc món dừa khô kho thịt. Những thứ mà Minh rất thích lúc còn ở trọ nhà Nhi.
Hôm nay Nhi cũng muốn nán lại, nhưng biết bà Truyền kín đáo muốn nói chuyện với Minh, nên cô vội vã cáo từ:

- Cháu về trước bá nhé! Chốc nữa mời bác với anh Minh lại nhà cháu xơi cơm! Giờ này chắc mẹ cháu về rồi đấy!
Bà Truyền lắc đầu:
- Để khi khác cháu ạ! Cháu về nói với mẹ cháu là bá vội lắm. Nói chuyện với anh Minh một tí rồi bác lại về ngay! Bá gởi lời tăhm mẹ cháu và cả nhà!
Nhi đi rồi bà Truyền theo con trai len gác. Bà lay hết quà trên giỏ ra đặt trên bàn cho con. Quà nhà quê thì cũng chỉ có vài quả ổi, quả bưởi chín cây cùng chục bánh rợm, bột gạo nếp nhân đường, bà đặt người ta gói tối hôm qua.
Minh khép cửa, cài then rồi quay lại, lo lắng hỏi ngay:
- Mẹ lên đột ngột thế này chắc nhà có chuyện gì, phải không mẹ?
Minh sợ bố mình lâm bệnh bất ngờ. Nhưng bà Truyền ngồi xuống giường, phe phẩy nón lá và lắc đầu. Minh vội vàng cầm tờ báo quạt cho mẹ. Bà Truyền mặt u sầu nói:
- Có việc gì đâu! Cả nhà vẫn khỏe mạnh cả! Mẹ lên là vì cậu Tân, con bác Lương, mới mất. Chôn ba hôm rồi!
Minh ngắt lời:
- Việc này thì con biết!
Bà Truyền xua tay:
- Cậu ấy đang đi học, bỏ ngang đi đâu biệt tích. Nửa năm sau mò về, người xanh như tàu lá chuối. Chết vì sốt rét ngã nước!
Minh lại gật đầu lặp lại:
- Vâng. Con biết!
Bà Truyền thở dài nhìn con nặng trĩu ưu tư:
- Từ ngày con bị bắt, lão lý Bân được chỉ thị của Huyện là phải để mắt theo dõi vì sợ con theo hội kín đấy. May mà có chú Phúc làm phó lý, che chở cho con, nên làng xã người ta mới để yên cho con tới giờ. Cậu Tân nhà bác Lương thì ai cũng quả quyết là chốn theo hội kín chống Tây, sang Tàu hoạt động rồi bị ngã nước rồi mới trở về. Tối hôm qua, chú Phúc sang chơi, ngồi nói chuyện với bố mẹ gần đến nửa đêm rồi mới về. Chứ cứ nhắc đi nhắc lại mãi là con phải cẩn thận. Chớ có nhẹ dạ nghe theo lời bạn bè rủ rê. Chú Phúc bảo, công văn trên Huyện, trên tỉnh gởi xuống hàng loạt, báo động là hiện giờ đang có hai hội kín đang tuyên truyền mạnh là Cộng Sản và Quốc Dân Đảng. Cả hai đều nguy hiểm như nhau. Chú Phúc bảo mẹ là bên làng Cốc, mật thám mới ập vào bắt nguyên một đám thanh niên giữa tiệc đám hỏi. Nghe bảo là Quốc Dân Đảng giả vờ làm đám hỏi để hợp hành, che mắt mật thám, nhưng có đứa bên trong tố giác. Chú Phúc giục mẹ lên nói với con, bảo con bớt giao du với người lạ.

Viết báo thì pahỉ đắn đo, đừng có dính dáng gì đến chuyện thời cuộc. Bút sa gà chết, lúc nào cũng pahỉ cẩn thận từng li từng tí. Nếu tìm được việc gì kákc thì bỏ hặn, đừng viết báo nữa thì càng tốt!
Nói xong những điều mà bà Truyền đã nhẫm suốt quãng đường, bà Truyền kết luận:
- Bố mẹ nhịn ăn nhịn tiêu cho con đi học, mong con thành tài để đỡ đần bố mẹ lúc tuổi già. Nhưng con trót dạy làm càng để cho người ta đuổi, khiến việc học bị dở dang. Bây giờ làm lại cũng chưa muộn. Thời buổi nhiễu nhương, yên phận thủ thường sống cho qua ngày, đừng để bố mẹ nhìn con bị bắt một lần nữa. Mà lần này thì chắc chắn không ai van xin cho con được nữa đâu!
Minh cảm động vì sự lo toan của mẹ mình, lội bộ từ sáng lên đây chỉ để dặn dò đôi lời. Mà bà nói đúng: Ông ký giả Pháp ngày ấy vào tù lãnh Minh ra, bây giờ đã trở lại lèm vệic luôn tại Paris, viết cho tờ Action Francaise. Ông vẫn theo quan điểm cấp tiến, nhưng xa xôi vạn dặm, có chuyện gì liên quan đến Minh, ông không thể can thiệp được nữa!
Minh cười trấn an mẹ:
- Xin mẹ cứ yên lòng. Con lớn rồi. Con biết giữ thân! Nhờ mẹ thưa lại với bố với chú Phúc là lúc nào con cũng cẫn thận!
Rồi anh đổi ngay đề tài, hỏi mẹ:
- Tối nay mẹ ngủ lại đây với con, sáng mai hẫn về?
Bà Truyền cầm nón đứng dậy:
- Không! Mẹ về ngay bây giờ. Ở nhà trăm công ngàn việc...
Rồi bà nghiêm trang nhắc lại những lời dặn dò một lần nữa trước khi bước xuống thang gác, đi bộ ra ngoại ô. Bà dự trù về đến Hải Ninh thì trời cũng vừa tối.
Bà Truyền về rồi, đêm ấy Minh trăn trở không ngủ được vì giằng co phấn đấu. Thương cha mẹ nặng trĩu trong lòng, nhưng không thể vì tình riêng mà bỏ dở con đường riêng đang theo đuổi. Anh nhớ lời đảng trưởng Nguyễn Thái Học đã nói:
- Nếu ai cũng nặng tình riêng, không dám xã thân vì đại nghĩa, thì giặc Pháp muôn đời vẫn cai trị nước ta!
Một ngày cuối năm 1928, ủy viên Thành Bộ Hà Nội Nguyễn Văn Viên, đến gác trọ của Minh ở Khâm Thiên để nhờ anh khảo tờ truyền đơn kể tội thực dân nhân ngày kỷ niệm một năm Quốc Dân Đảng ra đời. Trong cuộc sống hàng ngày thì Viên là nhân viên bán hàng cho một hãng buôn lớn của Pháp. Về sinh hoạt đoàn thể thì Viên phụ trách các chi đoàn công nhân Việt Nam làm việc trong các xí nghiệp hoặc công ty của Pháp Minh cũng là một Ủy viên Thành bộ, nhưng

không giữ chức bởi anh cần chồ đứng độc lập đề dễ hoạt động trong giới báo chí.
Hôm ấy, đến nhà Minh thấy xấp bản thảo viết dở đặt trên bàn ,Viên tò mò mở ra xem rồi máu nóng cứ bừng bừng bốc lên .Một phần vì uất hận ,một phần vì muốn gây tiếng vang cho Đảng ,Viên nghiến răng bảo Minh .
- Phải giết thằng René Bazin ! Giết nó thì mới trừ được mối họa cho đồng bào và cũng để cảnh cáo những tên mộ phu khác !
Minh đang ngồi xổm trên sàn nhà pha trà mời khách. Bản chất Minh là một thanh niên khí phách, ngang tàng, nhưng khi gia nhập Quốc Dân Đảng, anh tự khép mình vào kỷ luật đoàn thể, nên anh ngước lên bảo:
- Muốn làm gì thì cũng phải hợp Thành Bộ để thống nhất ý kiến, rồi xin lệnh Tổng Bộ!
Viên đáp:
- Đã đành là thế. Nhưng giết thằng Bazin thì ai chả đồng ý!
Rồi Viên quăng xấp giấy trên mặt bàn, hăm hở xuống thang gác, không kịp uống nước trà. Minh ngạc nhiên nói với theo:
- Ô hay! Đi đâu mà cuống lên thế! Ngồi chưa nóng đít đã chạy là thế nào? Việc gì thì cũng phải cân nhắc, đừng có hấp tấp!
Minh chưa dứt câu, Viên đã ra tới lề đường.
Về Thành Bộ, Viên tiến hành hội ý ngay. Đa số các đồng chí đều tán thành cả. Đặc biệt là các chi đoàn công nhân thì ai cũng hối thúc Viên phải thanh toán Bazin. Viên hăm hở chạy lại Khách Sạn Việt Nam, cơ sở kinh tài công khai của Đảng ở phố Hàng Bông mới khai trương hôm 30 tháng 9. Đảng trưởng Nguyễn Thái Học và một số ủy viên trung ương đang có mặt tại đây. Viên xin gặp và tha thiết đề nghị trừng trị Bazin. Đảng trưởng Nguyễn Thái Học vốn có giao tình khá thân với Nguyễn Văn Viên vì trước khi Việt Nam Quốc Dân Đảng chính thức thành hình, thì nhóm thanh niên yêu nước chung quanh Nguyễn Thái Học đã cùng nhau bí mật cho ra đời một tổ chức bí mật chống Pháp lấy tên là: " Chi Bộ Nam Đồng Thư Xã " hồi cuối tháng 10 năm 1927. Chi Bộ Nam Đồng Thư Xã chính là tiền Tổng Bộ Việt Nam Quốc Dân Đảng sau này. Nguyễn Văn Viên cũng có mặt trong Chi Bộ đó. Hai tháng sau, khi Chi Bộ Nam Đồng biến thành Tổng Bộ Quốc Dân Đảng thì Nguyễn Văn Viên mới nhận nhiệm vụ mới thuộc Thành Bộ Hà Nội, phụ trách vận động các tầng lớp công nhân.
Nghe Viên trình bày ý nguyện của mình và của đông đảo công nhân trong các nhà máy đòi trừng trị Bazin, đảng trưởng Nguyễn Thái Học và các ủy viên Tổng Bộ dứt khoác gạt đi ngay. Giết Bazin này sẽ có

Bazin khác. Huống chi Việt Nam Quốc Dân Đảng đang trong thời kỳ hoạt động bí mật, không nên vọng động, gây sự chú ý cho mật thám Pháp. Nguyễn Thái Học nhắc lại bài học Nguyễn Khắc Cần của Việt Nam Quang Phục Hội 15 năm về trước mà các đồng chí dưới Thành Bộ như Viên có thể không còn nhớ. Đó là ngày 26 tháng 4 năm 1913, ở khu phố Tràng Tiền xa hoa vốn chỉ để cho Tây Đầm cư ngụ, thực khách đông đảo da số là lính Pháp, đang ăn uống trong nhà hàng thuộc khách sạn Con Gà Vàng (Coq d`Or), thì Nguyễn Khắc Cần, một đảng viên Việt Nam Phục Hội, quăng một trái tạc đạn vào đám lính viễn chinh ấy. Quả đạn chỉ giết được hai tên Pháp và một người Việt, nhưng mật thám Pháp bắt nhốt 254 người bị tình nghi, trong đó có Nguyễn Khắc Cần và sáu người nữa bị xử tử hình, kéo theo hàng loạt án tù giam và biệt xứ khác.
Nhắc lại kinh nghiệm cũ Nguyễn Thái Học bảo Viên:
- Mỗi năm, thực dân Pháp khai thác cao su ở nước ta, thu lợi cho chúng gần 310 triệu Phật lăng, mà tiền lương chúng trả cho công nhân chưa đầy 40 triệu! Tội bóc lột không chối cãi vào đâu được! Giết Bazin là đúng! Tuy nhiên, hiện nay đa số các đồng chí trong các cấp lãnh đạo của Đảng, đều nằm trong sổ bìa đen của mật thám Pháp. Chúng chỉ chờ cơ hội là ra tay bắt. Nay nếu ta vội giết Bazin thì sẽ tạo cớ cho thực dân Pháp khủng bố toàn diện. Vậy khuyên các đồng chí bình tâm để ra sức lo việc lớn. Bazin chẳng qua chỉ là một cành cây. Hễ cây đổ thì cành sẽ đổ theo!
Viên thất vọng chẳng biết nói sao, đứng sớ rớ một chút rồi chào từ giã. Đứng bên đảng trưởng Nguyễn Thái Học là ủy viên Hoàng Văn Đào, trước đây phụ trách vận động ở Thanh Hóa, mới được mời về tăng cường cấp trung ương. Anh nghiêm nghị nhắc Viên:
- Đó là lệnh Tổng Bộ. Đồng chí cần chấp hành!
Viên vâng dạ rồi lầm lũi trở về. Lệnh của đảng trưởng rõ ràng như thế, nhưng Viên lại tự vạch cho mình một hướng đi khác, nhất là xung quanh anh có khá đông đồng chí giục anh ra tay. Anh phải giết Bazin để đồgn bào và đồng chí tin tưởng vào sức mạnh của Việt Nam Quốc Dân Đảng. Anh tự trấn an mình rằng anh hành động là vì Đảng chứ không phải vì cá nhân anh. Trong tâhm sâu, Viên cũng có chút "cạnh tranh" với Việt Nam Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội lúc này cũng tung cán bộ đi khắp nơi để vận động quần chúng. Cũng giống như quan điểm của Tổng Bộ, Viên không thù ghét Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội. Nhưng Viên thấy cần phải làm một cái gì nổi đình nổi đám để nâng cao uy tín của Quốc Dân Đảng. Ám sát toàn quyền Pie`rre Pasquier hoặc tổng giám đốc Nha Liêm Phóng

Đông Dương Louis Martin thì vừa khó vừa phải chờ thời gian thuận tiện. Năm 1924, Phạm Hồng Thái đã từng quyết tâm giết toàn quyền Matial Henry Merlin tại Quảng Châu mà việc không thành, phải trầm mình tự tử. Suy đi nghĩ lại thì Viên chỉ thấy tên mộ phu Rene Bazin là dễ trừng trị hơn cả! Giết hắn, sức mạnh của Quốc Dân Đảng sẽ tăng gấp bội!
Vì tin chắc như thế, cho nên dù đảng Nguyễn Thái Học không tán thành, Nguyễn Văn Viên vẫn cứ nhất định lặng lẽ tiến hành.
Từ hôm ấy, Minh không gặp lại Viên. Dòng đời lặng lẽ trôi, Minh cắm đầu viết lách trên căn gác nhỏ, dùng bút mực để phcụ vụ lý tưởng theo hướng đi của Đảng đã vạch ra, đồng thời cũng để có chút tiền độ nhật.
Một chiều tối cuối năm âm lịch Mậu Thìn, nhưng đã sang đầu tháng 2 dương lịch 1929, chỉ còn chưa đến mười ngày nữa là Tết, Minh ở tòa báo về, tạt vào quán nhỏ bên kia đường mua một gói thuốc Bastos vì anh vừa lãnh được món tiền nhuận bút mà chủ báo thiếu anh từ giữa năm. Nợ nần gì thì năm hết Tết đến người ta cũng cố thanh toán để khỏi mang theo cái xui sang năm mới. Minh kẹp tờ báo vào nách, bóc gói thuốc, vỗ ra một điếu gắn lên môi. Bên cạnh anh,xát góc cây bàng, có quầy nhỏ của ông thợ sửa mũ mà Minh quen biết đã nữa năm nay. Minh quay lại, khom người mời ông điếu thuốc, đồng thời tặng ông tờ báo cuối năm. Ông đưa cả hai tay đỡ lấy và nói theo thói quen:
- Thầy cho tôi xin! Mời thầy ngồi choi, uống cốc nước chè!
Minh gật đầu đáp:
- Vâng. Tôi lên buồng một tí rồi xuống ngay!
Minh băng qua đường, đẩy cành cửa nhỏ, lên gác, cất bớt tiền dưới đáy gương. Căn gác đìu hiu quạnh quẽ, quanh năm không dọn dẹp, lúc nào cũng ngổn ngang sách báo, từ mặt bàn, từ trên giường đến sàn gỗ ẩm. Minh đứng nhìn quanh một chút, tự hẹn sẽ dành một buổi quét dọn trước khi Tết đến. Rồi anh trở xuống, qua ngồi nói chuyện với ông thợ sửa mũ dưới gốc cây có tàn lá thấp bốn mùa che nắng. Còn nhớ dạo mới dọn về khu phố này, ngày ngày từ trên gác trọ xách cặp ra cửa, Minh vẫn thấy ông thợ sửa mũ gật đầu chào anh bằng một cân thân tình:
- Thầy đi làm ạ!
Lúc đầu Minh không để ý chỉ xãgiao chào lại. Người có chữ nghĩa, làm việc văn phòng như Minh thời ấy rất hiếm, nên được xã hội trọng vọng gọi bằng "thầy", như "thầy thông", "thầy ký" v.v... Ngày ngày đứng trong cửa sổ căn gác ngó xuống đường, dù muốn dù không,

Minh cũng phải nhìn ông ta ngồi trên chiếc ghế gỗ bên cạnh cái mũ len, nỉ, những chiếc nón cói màu trắng hoặc bọc vải kaki vàng nhạt khách đem tới sửa. Tuổi khoảng 40, mặt mũi khắc khổ, nước da xạm đen. Dáng người gầy gò và lưng hơi khòm có lẽ lao động vất vả từ nhỏ. Toàn thân ông chỉ được vầng trán khá cao và ánh mắt toát ra vẻ thông minh, tư lự. Bạn hàng xung quanh gọi ông là ông Sửu. Trẻ con thì kêu thẳng ông là Sửu què.
Nghề sửa mũ của ông Sửu chắc không khá, bởi khách hàng vào ra thưa thớt. Huống chi ông bị tật ở một chân, bước đi khập khiễng khó khăn. Một người tầm thường như thế đáng lý ra thì chỉ là một bóng mờ như bao người khác giữa phố phường, chẳng bao giờ được Minh chú ý. Nét đáng yêu duy nhất Minh thấy ở ông chỉ vì một lý do đơn giản là ông nói năn lễ phép. khác hẳn những người lao động chân tay mà Minh thường hay tiếp xúc, lúc nào cũng lạnh nhạt với Minh.
Một hôm Minh ghé quầy thuốc lá ngay bên cạnh quầy mũ của ông Sửu. Minh giật mình kinh ngạc thấy ông chăm chú đọc cuốn sách viết về tư tưởng Mạc Hữu Vy và Lương Khải Siêu do Nam Đồng Thư Xã ấn hành. Thời bấy giờ, người biết chữ còn rất hiếm, nhất là trong giới thợ thuyền. Huống chi loại sách này khô khan khó nuốt, khó nuốt, không phải để giải trí. Minh tiến lại gần và ngỏ lời làm quen:
- Ông đọc sách gì đấy? Xem xong cho tôi mượn xem được không?
Ông Sửu vội buông cuốn sách, đứng dậy, niềm nở gật đầu chào Minh:
- Chào thầy, quyển này thì thầy còn lạ gì nữa mà phải mượn!...Thèm đọc báo mà chả có tiền mua, thành ra hễ khi nào vắng khách, tôi lại lôi quyển này ra xem! Mấy chục bện rồi đấy. Nhưng càng đọc càng thấy hay, thầy ạ!
Minh thân tình ngồi xuống chiếc ghế đẩu xát gốc cây, mời ông điếu thuốc và bảo:
- Ông thích đọc báo thì thỉnh thoảng tôi biếu ông một tờ.
Ông Sửu xuýt xoa đáp:
- Thầy có lòng như thế thì thật là quý hóa quá! Tôi nghe đồn thầy viết cả báo tiếng Tây!
Minh hân hoan đáp:
- Vâng, Nhưng thỉnh thoảng thôi! Ông có thích xem thì tôi biếu ông luôn!
- Thầy cho thứ nào, tôi cũng quý cả!
Thế là từ hôm ấy, Minh hay ra ngồi đàm đạo với ông Sửu. Sống thui thủi một mình, có thêm người bạn để hàn huyên cũng tốt. Hai người

ngồi hút thuốc Bastos, uống trà mạn sen, nói đủ thứ chuyện nắng mưa, nhưng đôi bên cùng né tránh những đề tài quốc cấm bởi chưa ai tin ai cho tới hôm nay, sau nửa năm dè dặt, hai người đã khá thân nhau. Minh từ căn gác nhỏ chạy xuống, băng qua đường. Ông Sửu vội kéo ghế mời Minh ngồi rồi chuẩn bị gót trà trong bình htủy ra hai cái cốc như thường lệ. Nhưng Minh ngăn lại và vui vẻ bảo:
- Không! Hôm nay phải uống rượu ông Sửu ạ! Chè thì ngày nào chả uống! Tòa báo vừa cho lĩnh lương cuối năm!Mình tống rượu nghinh tân một hồi cho thỏa thích. Ông muốn nhắm rượu với thứ gì thì cứ tùy thích! Tôi đãi!
Ông Sửu từ tốn đáp:
- Thầy cho uống rượu thì tôi dạy gì từ chối. Nhất là năm hết Tết đến, uống để quên hết những vất vả trong năm qua! Nhưng hôm nay thầy cho tôi khất. Tại tôi có câu chuyện muốn thưa với thầy!
Nghe giọng nói nghiêm trang của ông Sửu, Minh tắt nụ cười, chớp mắt nhìn ông chờ. Anh lấy gói thuốc, chìa ra mời ông Sửu. Ông Sửu đưa hai tay kính cẩn đỡ lấy theo thối quen, gắn một điếu lên môi. Rồi ông trao Minh cái nón mũ nỉ cũ, bảo anh cầm lấy như một khách hàng đến thuê ông khâu nón. Ông hỏi bâng quơ:
- Năm nay thầy có định về quê ăn Tết không?
Minh lắc đầu:
- Công việc nhiều quá. Thư thư, ra Giêng này rộng tháng dài tôi mời về!
Để thiên hạ khỏi chú ý, ông Sửu lấy kim chỉ ra, vá một cái mũ nỉ đã bạc thếch. Ông vừa làm vừa nhỏ nhẹ kể:
- Đọc bài của thầy năm nay, biết thầy là người có chí hướng, tôi mới dám thố lộ tận tâm can...
Rồi ông cho Minh biết, trước đây ông từng tích cực hoạt động chống Pháp trong tổ chức Việt Nam Quang Phục Hội. Ông bị Pháp bắt và tra tấn đến mấy năm, ra tù thì bị bại hẳn mtộ chân. Ông vỗ nhẹ bàn tay lên đầu gối mình rồi thở dài bảo:
- Dạo này đi lại cũng đã khá lắm. Chứ lúc mới ở tù ra, lê không nổi thầy ạ! Tôi cứ tưởng suốt đời phải ngồi một chỗ!
Minh tròn mắt nhìn ông cảm phục. Anh biết rõ: Việt Nam Quang Phục Hội do cụ Phan Bội Châu thành lập ở Trung Hoa theo đường hướng cách mạng dân quốc của Tôn Dật Tiên, nhằm mục đích lật đổ thực dân Pháp. Nhưng Quang Phục Hội chưa làm được gì đáng kể thì đã bị Long Tế Quang ở Quảng Đông trở mặt đàn áp để làm vui lòng Pháp. Giờ đây, nhiều đoàn viên Quang Phục Hội đang lưu vong bên Tàu, nghe tin Quốc Dân Đảng thành hình, đã kéo nhau về gia nhập,

đồng thời huấn luyện cho đội quân cảm tử tiên khởi cho Việt Nam Quốc Dân Đảng. Chính vò thế, trong tim ông Sửu cũng như đa số đảng viên Quang Phục Hội, thì Quốc Dân Đảng là đoàn thể anh em, nhất là cụ Phan Bội Châu đã được Tổng Bộ Quốc Dân Đảng mời làm chủ tịch danh dự.
Minh ngồi thẳng lên, nhìn ông Sửu bằng cặp mắt đổi khác, vừa gần gũi vừa nể trọng. Minh cũng đã từng vào tù, nhưng tù học sinh vì tội rải truyền đơn ngày lễ truy điệu cụ Phan Chu Trinh, mặt thám Pháp biết Minh không nằm trong tổ chức nào nên chỉ tát cho mấy cái rồi đem nhốt. Minh lại may mắn được lãnh ra sớm, kinh nghiệm chẳng có bao nhiêu để tự hào.
Ông Sửu mở nắp bình thủy, rót trà ra hai cốc tủy tinh cáu ghét, vàng như bôi nghệ. Ông trao cho Minh một cốc rồi nói:
- Mời thầy! Hôm nay, tôi pah loại trà đặc biệt. Thầy uống thử đi, chắc chắn sẽ thấy khác mọi khi!
Minh uống một hớp nhỏ, nhưng chẳng còn bụng dạ nào để quan tâm đến hương vị của tách trà. Anh đưa mắt nhìn quanh rồi hạ giọng hỏi ông Sửu một câu quan trọng:
- Từ ngày ấy tới giờ ông có còn...
Ông Sửu lắc đầu ngắt lời:
- Không thầy ạ. Tôi thành người tàn phế rồi, đâu có còn nhanh nhẹn như trước nữa! Què chân đã đành, mà ngực cứ như có người đè, nhất là những hôm trời trở rét!
Minh bùi ngùi nhìn ông tội nghiệp. Hai người cùng im lặng một chút. Rồi bỗng ông ngẩn đầu lên nhìn Minh , đột ngột hỏi nhỏ:
Còn thầy thấy thế nào? Thầy theo Thanh Niên Cách Mệnh hay Quốc Dân Đảng?
Minh giật mình trố mắt nhìn ông, rồi ngó quanh dù biết chẳng có ai rình rập, trừ lũ trẻ con đánh đáo bên cạnh luôn mồm la hét inh ỏi, Minh lắc đầu nói nhỏ:
- Tôi chỉ viết báo thôi chứ đâu có theo tổ chức nào đâu?
Ông Sửu nghiêm mặt trách:
- Vậy là thầy vẫn giấu tôi! Thầy giấu tôi tức là thầy chưa tin tôi, dù tôi đã kể cho thầy nghe những năm hoạt động của tôi trước đây!
Im lặng một chút, Minh đành thú nhận:
- Vâng. Thú thật với ông: Tôi theo Quốc Dân Đảng! Nhưng sao ông biết mà hỏi? Ông tài thật!
Ông Sửu đăm chiêu nói:
- Tôi nghe bảo cánh trí thức trẻ nhất, nhất là giới nhà báo, đều đứng vào Qucố Dân Đảng cả, phải không thầy?

Minh gật đầu đồng ý. Ông Sửu kể ra danh tánh một số thanh niên tân học trong giới cầm bút cũng như giới nhà giáo rồi hỏi Minh:
- Họ cũng theo Quốc Dân Đảng cả phải không thầy?
Minh gật đầu:
- Vâng! Các anh ấy được kết nạp trước tôi!
Ông Sửu lại hỏi:
- Họ có biết thầy theo Quốc Dân Đảng khôgn?
Minh nhấn mạnh:
- Có chứ! Chúng tôi vẫn liên lạc với nhau mà
Nói dứt câu ấy, Minh cảm thấy bắt đầu bựt bội vì dường như ông Sửu đang cật vấn mình. Ông là cái gì mà ông có quyền hỏi ông những câu tỉ mỉ như thế? Ông chỉ là một kẻ cùng đinh ngồi khâu mũ bên đường, được Minh hạ cố làm quen là quý lắm rồi, sao lại dám đi quá sâu vào chuyện hoạt động của Minh! Người ta nói không sai: Rõ ràng là được đằng chân lên đằng đầu! Thân nhau quá rồi đâm ra lờn mặt!
Mà chẳng phải Minh chỉ bực bội với ông Sửu, anh bực luôn với chính anh bởi vì trong một lúc cạn nghĩ mà anh đã trả lời những câu hỏi mà đáng lẽ anh không được nói ra dù với một người chí thân. Huống chi ông Sửu chỉ là một người mới quen trên đường phố, đã biết tông tích nhà cửa của nó đâu mà kể lễ chuyện hoạt động của mình! Minh đã bất cẩn quy phạm nguyên tắc của Đảng. Anh toan lên tiếng thì ông Sửu thở dài bảo:
- Tôi nói cái này không phải thầy bỏ qua cho tôi! Thầy là người học rộng hiểu nhiều, đáng lẽ ra tôi chẳng dám đánh trống qua cửa nhà sấm. Nhưng vì quý thầy, tôi mới dám mạo muội thưa thật với thầy một điều...
Minh xua tay ngắt lời:
- Không dám! Không dám! Xin ông cứ nói!
Ông Sửu buông kim chỉ, bưng cốc nước trong tay, nhưng không đưa lên miệng. Ông xoay xoay cai cốc rồi tha thiết bảo:
Tôi chỉ là đứa khâu mũ ở lề đường mà tôi còn biết thầy theo hội kín, thì huống chi là mật thám Pháp! Nói dại, giả sử tôi là tay sai của mật thám Pháp thì thầy làm thế nào mà thoát được? Thầy chưa vào tù, thầy chưa biết cái tàn ác của tụi nó như thế nào!
Minh giật thót người vì những lời trách cứ của ông Sửu. Phản ứng tự nhiên khiến anh hoảng hốt nhìn quanh tứ phía. Giờ này, nghe ông Sửu nói, anh mới chợt nhận ra mình quá sơ hở, coi chuyện quốc sự như một trò đùa với tử thần. Ông Sửu lại tiếp:
- Tay hại nhất là thầy biết quá nhiều! Thầy biết rõ những ai theo Quốc

Dân Đảng. Như thế thì nguy hiểm quá! Vì chỉ cần một người bị bắt, Tây nó đánh đập, thì sẽ khia ra hết! Tôi đã đi tù, tôi biết! không phải ai cũng chịu nổi những tra tấn cực hình của thực dân Pháp!
Ngưng một chút để suy nghĩ, ông Sửu lại nói thêm:
- Đúng ra một đảng viên thì chỉ được quyền biết vài người sinh hoạt cùng tổ đảng với mình mà thôi, chứ không được biết những người ngoài tổ đảng của mình. Càng biết nhiều thì càng làm hại cho tổ chức!
Minh choáng váng ngồi im, tay run run đưa điếu thuốc lên môi. Sự phát triển ồ ạt của Đảng trong năm qua, quả thật không tránh khỏi được khuyết điểm. Xưa nay chưa hề có một Đảng cách mạng nào còn trong vòng bí mật mà có sức thu hút quần chúng mãnh liệt như Việt Nam Quốc Dân Đảng. Chỉ trong vòng một năm, khắp cả miền Bắc, hầu như tỉnh nào cũng có hình dáng của Đảng, mạnh nhất là cùng châu thổ sông Hồng, sông Mã. Người ta chỉ nghe mơ hồ chủ nghĩa Tam Dân, noi theo bước chân của những nhà cách mạng Trung Hoa, dù chưa hiểu rõ Tam Dân là cái gì mà đủ mọi tầng lớp vẫn nức lòng gia nhập, bất chấp mọi nguy hiểm. Thế mới biết cái nhu cầu đuổi ngoại xâm đã đến lúc chín mùi, cái lòng yêu nước từ lâu vẫn cháy âm ỉ, chỉ chờ cơ hội để mọi người cùng bày tỏ. Trong lịch sử, có lẽ chưa có tổ chức cách mạng nào dáy lên được phong trào ái quốc nòng cháy và mau chóng như Việt Nam Quốc Dân Đảng. Chỉ có điều, sự bồng bột của tuổi trẻ làm cho những người như Minh không nghĩ xa, cho đến nay nghe ông Sửu phân tích, anh mới giật mình tự kiểm! Cái ngang tàn thì Minh có thừa, bởi tự một mình chống lại tất cả các hương chức trong làng Hải Ninh để bênh vực người đàn bà cô thế. Nhưng cái ngang tàn ấy, khi Minh chưa đứng vào tổ chức nào, thì dù có gây tác hại, cũng chỉ một mình Minh chịu thiệt thòi. Còn giờ đây khi Minh đã là đảng viên của Việt Nam Quốc Dân Đảng thì phải gạt bỏ cái anh chủ trương anh hùng cá nhân để khép mình vào kỷ luật.Bởi đúng như ông Sửu nói, một đảng viên bị bắt, có thể làm vỡ cả một mạng lưới của Đảng!
Minh hoang mang nhìn mông lung ra đường, nghe rõ tim mình đập thình thịch vì sợ hãi. Ông Sửu lại nói:
- Thầy tưởng mật thám Pháp không biết Khách Sạn Việt Nam chỗ vãng lai của Tổng Bộ Việt Nam Quốc Dân Đảng hay sao? Người của chúng nó cài đầy ở đấy, chỉ rình cơ hội để giăng một mẻ lưới bắt trọn ổ. Thầy nên cẩn thận! Chỉ một sơ hở là đại sự có thể hỏng hết!
Minh buông cái mũ đứng dậy, thất thiểu băng ngang qua đường, quên cả chào từ giã. Anh thơ thẩn leo lên gác, khép cửa gài then

trong, rồi ngồi phịch xuống giường. Trời đã nhá nhem tối, Minh thọc tay vào túi tìm hợp diêm thắp đèn. Bỗng có tiếng bước chân leo lên thang gác. Minh hồi hợp đứng bật dậy chờ đợi. Giờ này anh mới biết sợ. Cứ như lời ông Sửu vừa cảnh giác, thì mật thám Pháp có thể ập lên bắt anh bất cứ lúc nào vì chắc chắn chúng biết anh có chân trong hội kín. Có tiếng gõ cửa nhè nhẹ. Minh thở phào nhẹ nhõm vì biết là người quen. Nếu là mật thám, chúng đã đạp cửa xông vào chứ không gõ nhẹ như vậy. Minh tiến lại, lên tiếng hỏi:
- Ai đấy?
Bên ngoài có tiếng đáp:
- Mở cửa Minh ơi! Tôi đây! Viên đây!
Minh tháo then ngang, đẩy rộng cánh cửa gỗ.Người đồng chí ở Thành Bộ tiến vào, dẫn theo một thanh niên mặt bộ đồ kaki cũ mà Minh chưa gặp bao giờ. Bị ám ảnh bởi lời nhắc nhở của ông Sửu, kể từ lúc này, Minh gặp bất cứ người lạ nào cũng phải dè dặt vì sợ là tay sai của mật thám gài bẫy. Biết ý Minh, Viên vội giới thiệu với Minh:
- Đây là anh Lân, phụ trách chi đoàn công nhân của Thành Bộ cùng với tôi.
Hai người bắt tay nhai. Minh chỉ cái giường nhỏ của mình và bảo:
- Mời hai anh ngồi tạm để tôi pha nước!
Viên gạt đi:
Nước nôi gì! Tôi vội lắm. Tờ truyền đơn hôm nọ tôi nhờ cậu thảo, đã xong chưa? Xong thì tôi phải cho in ngay mới kịp!
Minh đáp:
Xong lâu rồi. Tôi cố ý chờ mà chờ mãi mà chẳng thấy anh đến lấy!
- Vừa nói, Minh vừa cúi xuống gầm giường, kéo cái gương gỗ ra, lục sâu dưới đáy, mang ra trang giấy viết tay đưa cho Viên. Viên gấp nhỏ, gấp vào túi quần rồi bắt tay từ giã, kéo Lân xuống thang gác. Minh khép cửa rồi châm đèn. Ngẫm nghĩ một lúc, Minh lại nhớ tới lời ông Sửu và tự dưng lo sợ vẩn vơ. Nói dại! Ngộ nhỡ Viên bị bắt, mật thám moi được tờ truyền đơn trong túi và biết tác giả là Minh...Anh không dám nghĩ thêm. Ông Sửu nói đúng, chỉ cần một sơ hở thôi, Đảng có thể đối diện với nguy cơ bị tan rã. Minh tiến lại nhìn qua cửa sổ ngó xuống đường. Gió cuối năm se lạnh. Từng đám lá khô xào xạc lăn trên mặt đường. Dưới ánh đèn mờ, anh thấy ông Sửu đã bắt đầu thu dọn quầy hàng, chuẩn bị ra về. Anh đứng một lúc rồi quay vào, mệt mỏi buông mình xuống giường vàa nhắm mắt lại.
Sáng hôm sau, Minh dậy sớm, đôn đáo chạy đi tìm Viên. Suốt đêm qua, Minh không ngủ được vì nhớ tới âm mưu của Viên nhất định đòi

thanh toán Bazin. Anh phải ngăn cản trước khi quá muộn. Việc giết Bazin chắc sẽ là ngòi nổ để thực dân tấn công Việt Nam Quốc Dân Đảng.
Lùng khắp nơi không gặp Viên, bất đắc dĩ Minh phải đến khách sạn Việt Nam ở phố Hàng Bông Đệm để báo cáo lên Tổng Bộ toan tính quan trọng của Viên. Bước vào hotel, Minh thấy Doãn, người thư ký trẻ đứng sau quầy tiếp khách, chúi đầu trước cuốn sổ bìa cứng. Doãn là bí danh của Đặng Trần Nghiệp mà các đồng chí thường gọi là Ký Con. Từ khi vào Quốc Dân Đảng, Doãn đổi họ Đặng thành họ Đoàn để tránh liên lụy cho gia đình.
Minh tiến vào chào Doãn, ngõ ý xin gặp lãnh đạo Tổng Bộ. Lúc ấy không có Nguyễn Thái Học ở đó. Một ủy viên trung ương ra tiếp Minh, dẫn anh đi dọc theo Ngõ Tạm Thương bên hông khách sạn. Minh đi thẳng vào vấn đề, khai rõ ý định giết Rene Bazin của Viên. Nhưng Viên chưa nói hết câu đồng chí lãnh đạo đã quay sang trấn an:
- Tổng Bộ biết chuyện ấy. Đồng chí Viên có xin lệnh Tổng Bộ. Nhưng chính đảng trưởng không cho phép. Nói chung, cả Tổng Bộ đều không tán thành! Bứt dây động rừng! Giết Bazin không có lợi gì cả!
Minh thở phào nhẹ nhõm, an lòng trở về nhà. Nhìn ông Sửu ngồi khâu mũ bên kia đường, anh thầm cảm ơn lời nhắc nhở của ông và hơn lúc nào hết, anh thấy mình còn quá non dại. Khắp nơi trên đất nước, biết bao nhiêu người đã hy sinh thân minh vì lý tưởng độc lập. Bao nhiêu người bị tra tấn dã man như ông Sửu. Bao nhiêu người đã âm thầm ngã xuống mà chẳng ai biết đến! Họ là hàng trăm, hàng ngàn viên gạch lót đường cho cuộc cách mạng giành độc lập cho đất nước sau này.
Thời ấy, bất cứ ai dấn thân vào đường tranh đấu đều biết đến sự hung tàn của những tên thực dân khác máu như Louis Marty, giám đốc Surete Ge ne rale (tổng cục an ninh) mà người Việt thường gọi là Sở Liêm Phóng hay Sở Mật Thám Đông Dương. Louis Marty là tay thực dân dày dạn kinh nghiệm về truy lùng và tra tấn, từng phục vụ qua mấy đời toàn quyền, từ Albert Sarraut cho đến Pie`rre Pasquier. Dưới trướng Marty là những tên sắt máu vô luân mà dân Bắc Kỳ nghe tới tên là khiếp vía, chẳng hạn như Tổng Giám Đốc Công An Bắc KỳArnuox Patrick, Chánh Thanh Tra chính trị Jules Brides, hợp cùng Eckert và Delamare, được dân gian xếp thành bộ "tứ ác" đối với tội phạm chính trị Miền Bắc thời ấy. Cộng thêm với nỗi ghê rợn của cai tù Hỏa Lò Hà Nội, bút mực không đủ sức mô tả nỗi.
Biết thế, nhưng lòng yêu nước thúc đẩy, hàng hàng lớp lớp thanh

niên thiếu nữ vẫn lao vào lớp sóng đấu tranh, bất chấp mọi thử thách.
Những ngày cuối năm qua đi không biến động. Không khí đón xuân vẫn tràn ngập khắp thủ đô với bánh mứt, hoa đào và pháo đỏ như thường lệ. Riêng khu Khâm Thiên nơi Minh trú ngụ thì càng cận Tết thì càng hiện rõ nét đìu hiu. Khâm Thiên vốn là vùng đất mới, nhà cửa còn thưa thớt, đèn điện chưa bắt tới, sinh hoạt nổi bật nhất vẫn là những nhà hát cô đầu. Tử ngày Minh về đây, lâu lâu vẫn chứng kiến những cảnh ghen tuông, vợ ở dưới quê lên chửi rủa nhà chứa rồi xong vào lôi chồng về, nhất là về để đón Tết! Năm 1927, nhà hát Vĩnh Lạc khai trương, mái tranh vách lá, ghế ngồi là những ống tre kết vào nhau. Sơ sài thế nhưng cũng tạo được niềm vui buổi tối cho người bình dân.
Nhờ khung cảnh nghèo nàn, đại đa số là dân cư ngụ, Khâm Thiên được coi là địa thế thuận lợi nhất cho các đoàn thể chính trị bí mật vì giá thuê nhà rẻ, lại ít mật thám để ý. Trong ba năm từ 1927 đến 1930, cả ba nhóm cách mạng Tân Việt, Cộng Sản cũng như Quốc Dân Đảng, đều có những điểm hẹn thường xuyên tại vùng đất này.
Ngày tiễn ông Táo về trời, Minh ra chợ Đông Xuân nhìn người qua lại tấp nập, nhân tiện sắm ít thực dụng cho ba ngày Tết bởi anh biết căn gác trọ đơn giản của anh thể nào cũng có người đến thăm trong buổi đầu năm. Anh mua thêm cặp bánh chưng và gói mứt sen tặng ông Sửu rồi hai người ngồi uống trà cho tới khi phố lên đèn. Ông Sửu bảo:
- Tôi sống một mình, thành ra Tết nhất cũng giống như ngày thường! Chứ như người ta, hôm nay là phải dọn cỗ cúng ông Táo, đưa ông Táo lên trời để bẩm báo với Ngọc Hoàng!
Minh gật đầu:
- Vâng! Mẹ tôi thì cứ hai ba tháng chạp là phải mua con cá chép sống, thả xuống ao!
Ông Sửu gật đầu:
- Thì đúng rồi! Đưa ông Táo thì phải đưa bằng cá chép sống. Vì tục truyền rằng, tất cả các loài tôm cá khi vượt vũ môn thì chỉ có cá chép mới vượt được để biến thành rồng, gọi là cá hóa long!
Ngừng một chút, ông tiếp:
- Sắp sang năm con rắn, đi vào tam hợp Tỵ, Dậu, Sửu, may ra thì tôi khá hơn! Hình như có điềm báo trước thầy ạ. Là vì sáng hôm qua, tôi vừa mới chui ra thì thấy ngay một con rắn to bò ngàng trước cửa! Thầy có nghe các cụ thường bảo: " Khi đi gặp rắn thì may. Khi về gặp rắn thì hay bị đòn!"

Hia người cô đơn tiếp tục nói đủ thứ chuyện, nhưng đều tránh nhắc đến nỗi lo sợ mật thám để đỡ bận tâm khi năm cùng tháng tận. Một gã đội xếp lững thững đi trên lề đường phía bên kai, vô tình đưa mắt nhìn sang quầy của ông Sửu làm ông vội lấy cái mũ cũ trao cho Minh. Chờ gã đi xa, ông mới hạ giọng nói nhỏ:
- Hôm nọ, tôi có lạm bàn với thầy về Việt Nam Quốc Dân Đảng và nhắc thầy phải cẩn thận, chắc hẳn thầy còn nhớ. Thú thật với thầy, đối với tôi, sự ra đời của Quốc Dân Đảng thật sự là quan trọng trong giai đoạn này. Là vì mới đây tôi được biết, Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội đã đi theo hẳn con đường của Liên Bang Xô Viết, tức là họ chủ trương cách mạng quốc tế. Đất nước ta cần phải có một chỗ đứng cho những người làm cách mạng quốc gai. Quốc Dân Đảng chính là đoàn thể ấy. Chẳng hạn mộ số đồng chí cũ của tôi trước đây theo Quang Phục Hội, bây giờ đang hoạt động cho Quốc Dân Đảng. Bởi dậy, nếu chẳng may Quốc Dân Đảng bị Pháp tiêu diệt thì những người muốn làm cách mạng quốc gia sẽ không còn đất dụng võ nữa! Chừng ấy, hoặc là họ sẽ hợp tác với Pháp, hoặc nếu căm thù Pháp quá, thì họ sẽ đứng về phía những người vô sản, bởi không còn đoàn thể nào khác!... Thầy là người đọc rộng biết nhiều, tôi nói thế chắc thầy hiểu!
Minh gật đầu:
- Tôi biết!
Tuy miệng nói thế, thật ra trong lòng Minh rất kinh ngạc về tầm nhìn xa của ông Sửu. Ông nói rất đúng: Hiện nay chỉ còn hai tổ chức chống Pháp mà rõ ràng Quốc Dân Đảng đang được quần chúng náo nức gia nhập. Duy có điều là Minh khong hề mang ác cảm đối với Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội, bởi chưa thấy các đồng chí lãnh đạo Quốc Dân Đảng tỏ thái độ bất hòa đó bao giờ. Chẳng những thế, đảng trưởng Nguyễn Thái Học còn luôn luôn muốn kết hợp để cùng đấu tranh lật đổ bạo quyền Pháp. Có lẽ ông Sửu vì mang nặng mối thù từ Quảng Châu khi cụ Phan Bội Châu bị Nguyễn Ái Quốc bán đứng cho Pháp, nên ông cũng muốn tuyên truyền để Minh cùng ghét Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội như ông! Với ông lúc này thì làm sao duy trì được Đảng để chờ ngày tổng khởi nghĩa, đó mới là vấn đề! Minh ngẫm nghĩ rồi đổi đề tài bảo:
- Tết, ông có buồn thì lại chơi với tôi!
Ông Sửu lắc đầu cười:
- Thầy đi với tôi thì hay hơn! Đi đánh tam cúc với tôi. Lại nhà cô em tôi. Ông bà cụ tôi quy tiên cả, tôi chỉ còn mình nó! Chồng nó quý tôi lắm. Được thầy hạ cố đến chơi, vợ chồng nó mừng phải biết! Đến

đấy ba ngày Tết, chỉ ăn cỗ, uống rượu rồi đánh tam cúc. Đánh bất cũng thú lắm! Đánh còm thôi, vui chơi ba ngày xuân! Chứ thầy cứ nằm mãi trên gác làm gì cho nó mụ người ra!
Minh vui vẻ gật đầu:
- Vâng! Ông có lòng như thế thì quý quá! Vậy mình hẹn nhau chiều mùng hai Tết ông nhé! Tôi sẽ lại tìm ông!
Ông Sửu ngạc nhiên hỏi lại:
- Sao lại mùng hai! Mùng một thầy bận ư?
Minh lắc đầu cười:
- Tôi một thân một mình, có phải đi mừng tuổi ai đâu mà bận! Nhưng tôi sợ ông bận ấy chứ! Thế nào ông chả phải đi chúc tết chỗ này chỗ kia. Ông thu xếp hết vào ngày mùng một đi. Rồi mùng hai, mùng ba, tôi đến chơi với ông.
Ông Sửu nhấn mạnh:
- Các cụ bảo: Mùng một ăn tết ở nhà. Mùng hai nhà vợ, mùng hai nhà vợ, mùng ba nhà thầy, cho nên tôi chả phải mừng tuổi ai cả! Sáng mùng một, thầy cứ lại thẳng đằng tôi. Nhớ sáng mùng một thầy nhé. Tôi chờ!
Minh khẽ gật đầu. Câu ca dao ông Sửu vừa đọc làm Minh bỗng tha thiết nhớ đến những cái Tết ở Hải Ninh trước đây. Hai ngày đầu đi mừng tuổi họ hàng thân thích, rồi mùng ba thể nào cũng qua nhà thầy Lương, kình cẩn chúc tuổi thầy để được ngồi lại ăn bánh mứt và ra sân chơi với chị em Duyên. Thời gian trôi nhanh, Duyên cứ mỗi năm một lớn và càng lớn thì càng e thẹn, khác hẳn những ngày Minh còn ngồi học chữ Nho tại nhà Duyên, thoải mái xưng hô "mày, tao" khi rủ Duyên đi bắt cá cuống ở bờ ao. Minh nhớ những hôm nghỉ học, Minh hay cùng Tân và hai cô em gái, hồn nhiên đi trên khắp các nẻo đường làng. Mỗi khi Tân nóng nảy Mắng các em thì Minh lại lăn vào bênh vực!
Giờ này thì cái dĩ vãng tuổi thơ ấy đã đi quá nhanh. Tân đã nằm xuống và dĩ nhiên Minh biết Tân hoạt động cho Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội của Nguyễn Ái Quốc. Minh chỉ không ngờ hai cô gái hiền lành và nhút nhát như chị em Hậu, cũng có cái hùng khí của tuổi trẻ nhiệt huyết, sẵn sàng thoát ly khỏi gia đình vì lý tưởng độc lập!
Nghĩ miên man về quẹ nhà trong đêm cuối năm, Minh bất chợt mỉm cười vì nhớ đến Lụa, người đàn bà trẻ lỡ làng mà Minh từng đứng ra chống đỡ giùm ở sân đình. Đến giớ này, mỗi lần nghĩ lại, Minh vẫn ngầm hãnh diện về việc làm ấy vì anh biết dân làng vẫn dành cho anh sự cảm phục hiếm thấy bởi anh dám đơn thân độc mã phá vỡ

bức tường hủ tục từ ngàn đời. Duy có điều cũng từ dạo ấy, mỗi lần về làng, Minh cứ phải tránh né Lụa vì Lụa hay tìm gặp, biếu xén quà cáp để tạ ơn. Lụa vẫn còn xinh xắn lắm, mà dường như ăn nên làm ra. hoặc có người bí mật chu cấp, nên áo quần bỗng tơm tất hơn nhiều. Căn nhà nhỏ mái tranh đất xiêu vẹo của Lụa cũng mới được lợp lại, càng gây thắc mắc hơn cho dân làng hiếu kỳ. Bà Truyền luôn miệng nhắc nhở Minh:
- Này! Mẹ bảo thật! Chớ có dạy mà léng phéng với con gáy ấy! Con là người có ăn học. Còn nó, chẳng qua cũng chỉ là thứ mèo mả gà đồng, ai tấp vào cũng được! Đừng có để mang tiếng, con nhé!
Mỗi lần nghe mẹ cảnh cáo, Minh chỉ cười bởi mẹ anh đang dặn những điều thừa thãi. Chính bản thân Minh cũng phải giữ gìn cho bản thân để tránh mọi sự ngờ vực của thiên hạ vốn lắm điều. Anh mà yếu lòng dan díu với Lụa thì việc anh bênh vực Lụa ở sân đình có còn ý nghĩa gì nữa đâu!
Riêng ông phó lý Phúc, chú của Minh, tuổi mới ngoài 40, hễ gặp Minh thì lôi ra ngay một góc vắng, tò mò hỏi có một câu:
- Thế cháu có biết đứa nào nó ngủ với cái Lụa không?
Nhìn nét mặt đau khổ của ông chú, Minh toan phì cười, nhưng anh cố nhịn. Dù sao thì ông đã là cái dù che chở cho anh trong cuộc đấu khẩu ở sân đình. Minh lắc đầu:
- Thư a chú, không!
Ông chú nhìn thằng cháu ngạc nhiên:
- Cái Lụa nó không cho cháu biết hay sao?
- Thưa, cô ấy chả nói, mà cháu cũng chả hỏi!
Ông chú gắt nhẹ:
- Sao không hỏi nó?
- Hỏi làm gì hả chú?
Ông chú bứt rứt khó chịu, nhăn mặt đáp:
Ơ hay! Hỏi làm gì à! Phải hỏi cho biết chứ lị! Để thế thì người này cứ nghi ngờ người kia, lôi thôi lắm!
Ông Phúc nói đúng. Đứa con của Lụa là một nghi vấn lớn trong làng Hải Ninh. Mỗi lần Lụa bế nó đi ngoài đường, người ta cứ đăm đăm nhìn mặt nó xem nó giống ai! Rồi đoán già đoán non, gán cho ông này ông nọ, lắm khi cãi nhau vì ngờ vực! Ông Phúc tha thiết dặn Minh:
- Bận sau, hễ găp cái Lụa, cháu nhớ hỏi xem bố đứa bé là ai? Cháu hỏi thì thế nào cái Lụa nó cũng nói vì nó nể mặt cháu!
Minh cười xòa:
- Vâng, cháu hỏi thì thế nào chị ấy cũng nói thật. Nhưng cháu chắc

chả hỏi đâu!...
Ngừng một chút, Minh nghiêm trang tiếp:
- Duy có điều cháu thấy là, hình như đứa bé ấy có nét hao hao giống chú!
Ông Phúc mắng:
Cái mồm mày! Chỉ ăn nói lăng nhăng! Tao mà thèm cái thứ ấy hay sao!
Năm nay không về được, ngồi trên hè phố nhìn người qua lại đón Xuân, Minh thấy nao nao những kỷ niệm quê nhà, những bóng dáng thân yêu, mới đây thôi mà tưởng chừng như đã lâu lắm! Anh định sáng mùng 1 Tết sẽ đến nhà bà dì ở phố Hàng Bạc cho phải phép. Rồi sau đó, dành hết những ngày xuân còn lại cui chơi với ông Sửu. Minh uống cạn tách trà rồi đứng dậy chào ông Sửu, băng qua đường, leo lên gác căn trọ, Minh lại trở về ngay với nỗi cô đơn. Anh thấy đêm nay quạnh hiu lạ thường, làm anh ra riết nhớ đến cái Tết ở quê nhà. Giờ này, gia đình Minh ở Hải Ninh chắc hẳn đang quây quần nấu bánh chưng và ông bà Truyền tránh sao khỏi rơi lệ khi cả nhà cùng nhắc đến Minh. Minh thở dài cởi áo quăng lên mặt bàn, cái bàn gỗ mộc quanh năm chất đầy các loại báo: La Jeune Indocine của Vũ Đình Ly, La Tutte của Tạ Thu Thâu, La Tribune Indochinoise của Bùi Quang Chiêu, Tiếng Dân của Huỳnh Thúc Kháng v.v... Minh ra sau múc thau nước rửa mặt rồi quay vào, lên giường, buông mùng nằm. Khá lâu không được ngủ, anh lại ngồi lên, bước xuống, đốt thuốc lá và đứng trong cửa sổ trông ra. Con đường khuya thưa thớt người qua lại. Chỉ thỉnh thoảng mới thấy một gã đội xếp đạp xe thong thả đi tuần đêm dưới ánh đèn mờ nhạt trong hơi sương.
Buổi trưa hôm 26 Tết, Minh đang ngồi chơi với ông Sửu, nghe ông say sưa bàn về cái thú rút bất và đánh tam cúc ngày đầu năm thì có khách tìm đến. Thoáng thấy có người quen đứng lớ ngớ trước cửa, Minh vội cáo lỗi và chạy qua đường đón khách. Minh mời khách lên gác. Nhưng khách không lên mà rủ Minh đi tìm một nơi khác. Đó là ông Vương Luân , một nhà báo đàn anh xuất thân từ Nam Phong tạp chí mà giới viết lách thường gọi đùa là " Khâm Thiên công tử". Vương Luân có cái tên ấy là vì ông quá mê cái thú cô đầu, bao nhiêu tiến kiếm được đều đổ vào gần hết cho các nhà hát. Với Minh, ông là một người ơn, vì ông từng chỉ dạy cho Minh rất nhiều điều trong nghề cầm bút, nên Ming thường bắt chước truyện Tàu, kêu ông bằng " tiên sinh " để tỏ ý trọng vọng. Nói đúng ra thì ông hơn Minh đến gần 10 tuổi, xưng hô như thế cũng là đúng mức, Minh hỏi:
- Tiên sinh định đưa đệ đi đâu hôm nay?

Vương Luân cười thoải mái:
- Cứ đi! Cuối năm phải giải sầu để quên hết chyện năm cũ!
Minh cười hỏi lại:
- Giải sầu thì chỉ có uống rượu thôi! Dục phá thành sầu duy hưu tửu? Phải không tiên sinh?
Vương Luân thọc tay vào túi áo, lôi ra bao thuốc. Ông thích mặc Âu phục nhưng hình như chỉ có một bộ, vì lần nào gặp ông, Minh cũng thấy cái áo sơ mi trắng đục và cái quần tây vàng đã bạc phếch hai đầu gối. Ông chìa bao thuốc Cho Minh rồi bảo:
- Cậu biết tôi có biệt danh là Khâm Thiên công tử! Như thế thì cái thú của tôi đâu phải là uống rượu!
Minh đốt thuốc rồi gật đầu đáp:
- Đệ nói đùa tiên sinh đó thôi! Chứ ai chả biết tiên sinh chỉ mê thú ả đào. Đệ vẫn nghe tiên sinh ngâm thơ Tú Xương. Nghe mãi rồi đệ cũng thuộc:
Nhân sinh quý thích chí
Chẳng gì hơn hú hí với cô đầu
Khi vui chơi năm ba ả ngồi hầu
Chén rượu cúc đánh chầu đôi ba tiếng!
Vương Luân hếch mặt ra về hãnh diện về cái sở thích tao nhã của mình rồi lắc đầu trách Minh:
- Cậu không thích ả đầu thì thuê nhà ở xóm Khâm Thiên này làm gì?
Minh cãi:
- Tại tiên sinh ở xa, tiên sinh mới thích. Chứ giá như tiên sinh dọn về khu này ở với đệ, suốt ngày phải nom thấy các cô đào hát đi gánh nước, hoặc lắm khi nghe các cô đánh xé nhau, thì biết đâu tiên sinh lại chán ngay!
Vương Luân cười xòa rồi lên tiếng giục:
- Hẵng cứ biết thế! Năm cùng tháng tận, đi nghe hát một chầu đã!
Hai người thả bộ leo lề phố. Bên kia đường, ông Sửu nhìn sang theo dõi và an lòng vì ông cũng biết Vương Luân là người vô hại. Vô hại bởi Vương Luân tuy là đệ tử của Phạm Quỳnh, nhưng hoàn toàn hững hờ về chính trị, không theo Tây mà cũng chẳng thù Tây. Hễ có tiền thì chỉ nghĩ đến khu Khâm Thiên mà thôi.
Hôm nay ở tòa báo về, Vương Luân muốn ghé thăm cô đào My õđể cùng cô tống cựu nghinh tân giã từ năm cũ, tạm quên bà vợ quê mùa và bốn đứa con nhỏ đang ngóng cổ chờ ông mang một món tiền nhuận bút ít ỏi về sắm Tết. Ông tạt vào rủ Minh, bởi nhà hát chỉ cách gác trọ của Minh chỉ có mấy chục thước. Điểm đáng quý ở ông mà bạn bè mà ai cũng thấy, là tiền bạc ông rất dè xẻng với vợ con,

nhưng lại rất rộng rãi với người ngoài, nhất là phụ nữ!
Cái thú ả đào thì Minh không say mê lắm, mặc dù anh vẫn thường nghe các đàn anh ca ngợi, trong đó có cả Nhượng Tống màMinh rất nể về văn tài. Không mê, nhưng Vương Luân đã hạ cố mà rủ thì Minh không bao giờ dám từ khước!
Nhà hát cuối năm đang ế khách nên hai người được đón tiếp rất nồng nhiệt, nhất là Khâm Thiên công tử chi tiền rất hào phóng. Trong khi chờ thầy đàn đến, chủ nhà mang bánh mứt và chai rượu ra mời khách rồi trao cho cái trống chầu cho Vương Luân. Lần đầu tiên Minh chú ý đến cô đào Mỹ, ngôi sao nổi bật ở đây mà nhà báo đàn anh đang cực kỳ say đắm. Đào Mỹ tuổi đôi mươi, nhan sắc đang đương độ sung mãn, kề cận bên cạnh Khâm Thiên công tử, nói cười vừa phải để làm duyên, tay bưng nước rót hết mực lễ độ làm ông nhà báo chứa chan xúc cảm. Cũng như bao nhiêu khách vãng lai, ông đến đây vì thèm câu thơ giọng hát, thèm ánh mắt đưa tình, bàn tay vuốt ve âu yếm, giúp ông quên cuộc đời thực tế với gánh nặng của một gia đình đông con. Giá không có đôi tay tần tảo của bà vợ nhà quê thì đàn con bốn đứa cảu ông đã bị gậy đi ăn xin từ lâu rồi, bởi lương nhà báo chẳng có bao nhiêu mà rất hiếm khi ông ôm về cho vợ. Ấy vậy mà lắm khi ông đã từng lãng mạng nghĩ đến chuyện xoay xở tiền để chuộc cô đào Mỹ về làm vợ lẽ. Ông nhà báo đa cảm, mà chị em đào hát thì mỗi người một cảnh ngộ éo le, ai cũng cho biết là bất đắc dĩ lắm mới chọn nghề này, do định mệnh ác nghiệt đưa đẩy. Nghe chuyện đào Mỹ bị ông bố toa rập với dì ghẻ hành hạ trăm phần cơ cực, phải bỏ nhà lao vào đây làm nghề đào hát, Vương Luân rơi nước mắt vỗ về, rồi hứa hẹn sẽ kiếm tiền chuộc cô về, thuê nhà cho ở riêng! Hứa vậy thôi chứ đó là chuyện đội đá vá trời, ốc còn không tha nổi mình ốc, ông xoay đâu ra tiền mà đòi vung tay nghĩa hiệp, cứu người lầm than!
Minh liếc nhìn ông ngồi bên đào Mỹ, nét rạng rỡ hiện rõ trong ánh mắt. Ông cầm chầu. Tiếng trống " chát, tom " ròn tan, được gia chủ và các cô đào xúm lại khen là vừa hào hao vừa lẳng lơ! Đào Mỹ cầm phách, tức là gỗ lim hình chữ nhật đã lên nước bóng loáng với hai thanh tre nhỏ gõ nhịp. Đàn đáy dạo vài cung đưa đẩy rồi đào Mỹ cất giọng:
" Hồng Hồng, Tuyết Tuyết.
Mới ngày nào chỉ biết cái chi chi..."
Chầu ả đào nào cũng phải bắt đầu bằng bài này bởi nó làm rung động lòng người, gợi niềm luyến tiếc dĩ vãng, nhớ nhung tháng ngày đã qua đi. Cô nào hát bài này cũng hay, bởi nó giải bài tâm sự sâu

lắng trong lòng, thương thân phận mình. Tuổi xuân đi qua quá nhanh, nhan sắc mỗi năm một phai tàn! Người mê thú ả đào ai cũng thầm nhận đây là bài hát điển hình, xứng đáng dùng để tế tổ nghiệp. Minh ngồi nhâm nhi cốc rượu, có hai cô đào trẻ đưa mãi khai bánh mứt trước, ân cần mời mọc. Họ thuộc loại " đào rượu ", nghĩa là không biết hát, vào đây chỉ để mời rượu quan viên mà kiếm tiền độ nhật. Không khí này Minh chưa thấy hấp dẫn lắm, nhưng hôm nay anh vui lây cái vui của người đàn anh trong ngày cuối năm, nên cũng gật gù ra chiều thưởng thức câu ca tiếng trống một cách rất tận tình. Khoảng nữa tiếng sau, đào Mỹ ngừng hát. Căn phòng lặng thinh một chút rồi đào Mỹ chuyển sang giọng ngâm:

Lũ chúng em chờ chàng qua mấy kiếp
Tình giang hồ tha thiết mãi còn đây...

Tất cả những cô đào chung quanh đều đồng thanh ngâm theo câu thơ quen thuộc ấy để báo trước phút chia tay như thông lệ. Giọng ngâm đuổi theo nhau, nghe não nề ray rứt. Vương Luân buông dùi buông trống, moi tiền đặt vào quả và đậy nắp lại. Vốn liếng có bao nhiêu trong túi, ông dốc ra gần hết, chấp nhận năm nay ăn cái tết đạm bạc với vợ con. Không phải ông chỉ tặng riêng cho đào Mỹ, mà tất cả chị em, ai ai đều có phần.

Minh cũng toan moi ra ít tiền, nhưng Khâm Thiên công tử khua tay cản lại vì ông đảm nhận hết mọi chi phí hôm nay. Ông bịn rịn đứng dậy cùng Minh bước ra. Khác với thông lệ, hôm nay Vương Luân không ở lại, vui thú gối chăn với người ông thương. Dân trong nghề gọi là đi hát một " chầu chay "! Đào Mỹ sửa lại khăn áo, níu cánh tay đưa ông ra tận cửa, hết lời cảm ơn và hẹn ngày tái ngộ. Vương Luân vừa đội nón lên và toan bước đi thì chủ nhà chạy ra, xoa tay tha thiết nói:

- Ngại quá mà vạn bất dĩ phải nhờ quan anh giúp cho một việc...

Minh đã ra đến hè, lại thụt lùi vào tuốt bên trong vì thấy khách bộ hành qua lại khá đông. Đối diện bên kia đường, sát cạnh một hiệu ăn mới mở là tiệm thuốc của một ông lang chuêyn chữa bệnh hoa liễu, phục vụ chị em trong xóm cũng như khách làng chơi gặp vận xui. Con đường Khâm Thiên này chỉ mới hình thành từ thế chiến thứ nhất, được mang cái tên đẹp vì ở đầu phía Đông trước đây có Tòa Khâm Thiên Giám chuyên nghiên cứu thiên văn, thời tiết, do vua Lý Thái Tổ đặt ra từ thế kỷ 11. Nhưng sinh hoạt thực tế của Khâm Thiên đã làm cho cái tên Khâm Thiên đồng nghĩa với khu vực ăn chơi trác táng. Mà tiếng đồn ấy quả không sai. Con phố Khâm Thiên chỉ dài hơn một cây số mà mọc lên nhan nhản những nhà hát. Điều đáng nói

là có những nhà hát không có đào hát, nói đúng hơn đào thì nhiều mà không ai biết hát. Các cô gái nghèo ấy chỉ tụ hợp ở đây để kiếm sống bằng nghề giải khuây cho khách mà thôi. Thảng hoặc cũng có những vị khách sành điệu thật sự muốn nghe hát thì chủ nhà sẽ phải chạy qua nhà khác mượn một cô đào hát giỏi về biểu diễn!

Dòng Mực Cũ

Chương 5

Từ sinh hoạt mờ ám trong những nhà hát ả đào, đã làm nảy sinh những nghề nghiệp phụ thuộc khác, dần dà có mặt trên phố Khâm Thiên. Chẳng hạn những phòng chữa bệnh hoa liễu không giấy phép, những gian buồng ngủ cho thuê vội vã, những động thuốc phiện cho khách đi mây về gió, những ông bà thầy bói chuyên giải đoán tương lai cho những cô đầu ế ẩm muốn tìm một cuộc đời mới, và sau cùng là những tay anh chị đảm nhận công tác bảo vệ nhà hát, tháng tháng bắt các cô đóng hụi chết mới cho các cô hành nghề.

Tuy thế, Khâm Thiên cũng được một lợi thế là thu hút khá đông giới văn nghệ sĩ, những nhà văn, nhà báo giầu tưởng tượng, như Vương Luân, dễ rung động với cảnh ngộ của người hồng nhan đa truân. Và vì vậy, hai chữ Khâm Thiên dần dần trở nên quen thuộc trong các tác phẩm văn học thời tiền chiến.

Vương Luân hỏi chủ nhà:

- Việc gì thế? Hễ làm được thì tôi làm ngay!

Người đàn bà tuổi gần bốn mươi, từng một thời nức tiếng nhan sắc, bây giờ mở nhà hát đi độ nhật mà cái nét mặn màvẫn phảng phất. Chị chớp mắt mấy cái rồi hỏi:

- Dạo này quan anh có hay gặp ông ký Đăng không, thưa quan anh?

Nghe nhắc đến tên người bạn thân của mình, Vương Luân hơi lúng túng, ông đáp:

- Lâu lắm tôi cũng chả gặp! Thế dạo này ông ký không ghé đây sao?

Chủ nhà thở dài va đáp:

- Vâng! Đi đâu mất biệt hơn nữa năm nay. Vì thế em mới phải phiền đến quan anh, vì biết quan anh là chỗ tri kỷ với ông ký. Năm ngoái, ông ký đến đây chơi với quan anh một bận dạo đầu năm, chắc quan anh còn nhớ? Sau ấy, ông ký đến đây một mình hai lần nữa. Rồi làtrốn biệt, chả thấy tăm hơi gì nữa!

Ông Luân gật gù thông cảm. Thông lệ ở nhà hát là khách đến phải nộp tiền trước rồi đào mới hát. Giá cả thì mỗi nhà hát mỗi khác. Chỉ có những khách quen mới không bị áp dụng những thủ tục này, nghĩa là hát xong mới moi tiền ra trả. Nhiều ông lợi dụng chỗ quen biết để thiếu nợ rồi có khi trốn đi luôn vì trả nợ không nổi. Nhưng đó là nói chuyện người khác chứ trường hợp ông ký thì chắc không phải như vậy, bởi Vương Luân biết bạn ông không nghèo đến nỗi phải bỏ trốn. Bạn ông vắng mặt vì một lý do khác mà ông không thể nói ra. Ông hỏi dò xét:

Thế ông ký có hẹn hò gì với chị không?

Người đàn bà cười buồn đáp:

- Quan anh hiểu lầm chúng em rồi! Có hứa hẹn gì đâu! Hay nói đúng ra là có gì đâu mà hứa hẹn! Nói gần nói xa chẳng qua nói thật, ông ký nợ nhà hát chúng em hai chầu, hơn nữa năm nay không giả, cũng chẳng có nhời nào với chúng em! Cái Tuyết nó ngóng mỏi cổ từng ngày mà ông ký chả đến. Ông ấy còn nợ nó nhiều lắm, mà bố mẹ nó thì đang cần tiền chạy thuốc...

Chủ nhà ngưng lại một chút nhìn ông Vương Luân và Minh dò phản ứng. Vương Luân buột miệng nói:

- Thế mà tôi cứ tưởng... Hóa ra ông ấy thiếu nợ!

Chủ nhà tiếp:

- Vâng! Năm hết tết đến, em mới đánh bạo nhờ quan anh, hễ có dịp gặp ông ký thì nhắc hộ chúng em một tiếng!

Vương Luân thở dài một tiếng chia xẻ:

- Được! Hễ gặp, tôi sẽ nói hộ!

Rồi ông kéo Ming bước đi. Chủ nhà còn bước theo níu kéo thêm:

- Trăm sự nhờ quan anh giúp cho. Chúng em chả dám quên ơn!

Hai người đi bộ dọc theo lề đường. Ngang qua một cửa hàng đông khách, Minh né hẳn xuống lòng đường vì thấy cha ông mù đang kéo nhị hát xẩm, giọng ca rất ai oán. Hai bố con nhà này cừ quanh quẩn làm ăn ở khúc đường này từ ngày Minh dọn đến, và Minh đã bố thí cho họ cũng khá nhiều lần vì tội nghiệp đứa con mới mấy tuổi. Bây giờ Minh đã bớt đi nhiều xúc động vì thiên hạ bảo cho anh biết, đứa trẻ không phải là con ông, mà chỉ là sự kết hợp thương mại mà thôi.

Đi thêm một quãng đường, Vương Luân hỏi Minh:

- Cậu biết ông ký Đăng không?

- Thưa biết. Đệ có gặp một lần ở nhà ông phán Quát! Thế mà tôi quên đấy.

Rồi Vương Luân hạ giọng nói nhỏ hơn:

- Đang việc ở tòa Bố, Đăng bỏ đi biệt tích. Lúc đầu, người ta bảo tôi là Đăng vào Sài Gòn lặp nghiệp vì có ông chủ mở hiệu ăn trong ấy phát tài lắm. Tôi tưởng như thế. Mãi về sau mới biết Đăng theo hội kín. Nghe nói bây giờ đang ở Hồng Kông...

Minh buột miệng vhen vào:

- Ở Hồng Kông thì chắc là Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội?

Vương Luân gật đầu:

- Tôi cũng chả rõ! Nhưng thời buổi này, phi Thanh Niên Cách Mệnh thì là Quốc Dân Đảng! Hội kín bây giờ chỉ có hai nhóm ấy là đáng kể!

Minh không muốn góp ý kiến vì muốn giấu hoạt động bí mật của mình. Anh biết rõ Vương Luân là người ít bận tâm đến thời cuộc, mặc dù ông là nhà báo, giao du rộng, kiến thức nhiều. Ngẫm nghĩ một chút, Minh hỏi thêm:

- Nhưng sao tiên sinh biết làông Đăng theo hội kín? Biết đâu ông ấy vào Sài Gòn lập nghiệp thật?

Vươgn Luân đáp ngay:

- Tại vì mật thám lôi vợ con ông ấy lên thẩm vấn mãi! Cả mấy người bạn thân cũng bị hạch sách suốt mấy tháng giời! Phán Quán cũng bị hỏi. May mà chúng nó không ngó đến tôi!

Rồi Vương Luân phân trần giùm bạn:

- Đăng không phải là người tệ. Chắc là đi bất ngờ nên mới thiếu tiền nhà hát! Thư thả rồi tôi sẽ trả giúp món nợ ấy!

Cả hai củng im lặng. Rồi Vương Luân nhận xét bằng giọng ngậm ngùi:

- Đang sống một cách an lành, ăn chơi cũng thuộc loại có tiếng, thế mà bỏ hết, băng rừng vượt suối để đi tìm cách mạng! Hay thật!

Sau câu khen ngợi kín đáo ấy, hai người im lặng đi bên nhau, mỗi người theo đuổi một ý nghĩ riêng. Ngang qua rạp hát Vĩnh Lạc mới khai trương cách đây gần hai năm, Vương Luân tự dưng phát biểu một câu mà Minh thấy rõ là ông muốn giải tỏa mặc cảm trong lòng. Ông bảo:

- Muốn chống Tây, chả nhất thiết là cứ phải chui vào hội kín bỏ nhà lên rừng hoạt động. Mỗi người một cương vị, một hoàn cảnh. Viết báo thư như anh em mình cũng là một cách mà có khi còn hữu hiệu hơn là cầm súng bắn một thằng Tây! Cậu nghĩ có phải không?

Minh đáp cho qua chuyện:

- Vâng! Thì mỗi người một hoàn cảnh!

Về gần tới nhà Minh thì có chiếc xe kéo dừng lại mời. Vương Luân bắt tay Minh từ giã, nói vài lời chúc Tết rồi leo lên xe. Minh đứng nhìn theo một chút rồi thả bộ về. Từ xa, Minh giật mình nhìn thấy cái Nhi con bà dì, đang đứng chờ anh trước cửa. Anh bước nhanh lại. Cái Nhi lao tới và nói:

- Anh đi đâu, để em chờ mãi? May cho anh đấy! Anh mà về chậm một chút là em bỏ về rồi!

Dứt lời, Nhi cúi xuống nhắc cái giỏ mây chất đầy quà bánh trong đó. Minh sửng sốt kêu lên:

- Ôi chao! Sao mà cho anh nhiều thế này! Anh chả dám nhận hết đâu! Cô đem về bớt đi, nói là anh có lời cảm ơn dì và cả nhà!

Vốn tính hồn nhiên, Nhi cười và bảo:

- Mở cửa lên gác đi đã. Rồi em nói chuyện!

Minh đẩy cái cửa gỗ và đỡ cái giỏ cho Nhi. Lên lầu, cô lấy quà ra bày hết lên trên mặt bàn. Hai cái bánh chưng vuông, hộp mứt ngũ vị, một cân giò gói lá chuối, một lò chè bọc trong giấy kín đỏ và một chai rượu mùi. Quà Tết này thì hậu hĩ quá đối với một thanh niên độc thân quanh năm đạm bạc. Minh nhắc lại một lần nữa:

- Sao mà năm nay dì cho anh nhiều quá vậy? Mình anh ăn bao giờ cho hết! Đem về bớt đi. Anh chỉ xin dì cái bánh chưng thôi!

Nhi ngồi xuống mép giường, cầm tờ báo phe phẩy quạt mồ hôi. Quãng đường khá xa, cái giỏ nặng trĩu làm ướt đẫm cả lưng áo. Cô nói:

- Mẹ em chỉ cho anh cái bánh chưng ngọt thôi! Bánh chưng nhà gói lấy, những thứ khác là của người ta biếu cho anh, không phải của mẹ em!

Minh tròn mắt ngạc nhiên:

- Người ta là ai? Sao lại cho anh nhiều quà thế này?

Nhi buông tờ báo, chậm rãi nói:

- Năm ngoái năm kia, em cứ nghe mẹ kể mãi về cái việc anh đứng ra bên vực chị Lụa ở Hải Ninh để làng khỏi bắt vạ chị ấy tội chữa hoang! Em đâm ra tò mò muốn gặp chị ấy mà chả cách nào gặp được. Bỗng dưng trưa nay chị ấy đến nhà em, đem quà Tết đến biếu anh!...

Minh sửng sốt ngắt lời:

- Thật không? Cô nói thật đấy chứ? Chị Lụa dưới Hải Ninh lên tìm anh?

Nhi gật đầu nhấn mạnh:

- Không thật thì giả ư? Em có biết chị ấy là ai đâu! Mẹ em biết, chứ em có mấy khi về làng mà biết!... Chị ấy đi với chồng, lên tìm anh. Em bảo anh không còn ở nhà em nữa...

Minh lại sửng sốt ngắt lời:

- Đi cới chồng? Chị ấy có chồng rồi ư? Lấy ai thế?

Nhi nói cho hết cái ý của mình:

- Em định đưa anh chị ấy lại đây gặp anh, nhưng chị ấy ngại. Chị ấy gởi quà lại nhà em rồi về Hải Ninh ngay! Chị ấy dặn đi dặn lại em là nhờ em gởi nhời cảm ơn anh!

Minh lặng thinh ngồi xuống ghế, nhớ lại cả một hoạt cảnh kỷ niệm hơn hai năm trước. Chờ Nhi nói xong, Minh nhắc lại:

- Có chồng rồi à? Lạ nhỉ! Hay anh chồng ấy chính là bố đứa bé?

- Vâng! Chứ còn ai nữa! Anh ấy xem ra cũng hiền lành, nhắc mãi là nhờ em gởi nhời cảm ơn anh! Hai người ngồi nói chuyện với mẹ em lâu lắm!

Minh mơ màng nhắc lại:

- Thế thì mừng cho chị ấy! Cô có biết chồng chị ấy là ai không? Người Hải Ninh hay người ở đâu?

- Chứ còn người ở đâu nữa? Nghe mẹ em bảo là con giai ông chánh tổng Hải Ninh mà lại!

Minh ồ lên một tiếng rồi nói:

- Thì ra là con trai cụ chánh tổng! Dạo ấy sao không xong ra nhận quách cho xong? Bây giờ mới nhận!

Minh bỏ dở câu nói, nhớ lại cái hôm chức sách Hải Ninh ngồi xử Lụa ngoài đình, cụ chánh đã lớn tiếng quát nạt Lụa chữa hoang. Không ngờ chính con trai cụ là thủ phạm! Cũng may nhờ có Minh phá đám, Lụa không phải khai tên người đã ngủ với Lụa.

Chứ giá hôm ấy Lụa tiết lộ ngay ở sân đình thì cụ chánh chỉ có nước độn thổ! Bất giác Minh mỉm cười và nói vu vơ:

- Như thế cũng hay! Hóa ra ngày ấy Minh không phải cứu chị Lụa mà là cứu con trai cụ chánh! Hay là cụ chánh ngày ấy đã biết rồi mà còn giả vờ xử án Lụa?

Nhi chen vào:

- Như thế thì chắc quà này là của ông chánh gởi biếu anh chứ chả phải của chị Lụa!... Mẹ em bảo là hai người lấy nhau, ông chánh không bằng lòng, nhưng họ cứ lấy. Ông chánh nổi giận đuổi con giai đi! Thành thử bây giờ anh chị ấy đem nhau sang làng bên ở!

Minh ngẫm nghĩ rồi đưa ra nhận xét:

- Có thể cụ chánh vì xấu hổ với xóm làng nên mới phải đuổi con. Nhưng cụ giàu lắm, thể nào chả chu cấp cho con. Không có vốn thì lấy gì đi nơi khác lập nghiệp!

- Nhi ngẩng lên hỏi:

- Anh chắc biết con giai cụ chánh chứ?

- Biết! Anh Phú chứ ai! Hơn anh độ hai tuổi. Anh ấy thì hiền lành thật, khác hẳn tính bố... Nghĩ cũng thương cụ chánh, sáu người con chỉ có mỗi anh Phú là con giai. Bao nhiêu hy vọng đặt vào đấy! Không ngờ lại phải lòng chị Lụa đã có chồng có con rồi!

- Nhưng chị ấy còn đẹp lắm. Em mới gặp lần đầu mà em đã giật mình. Hai con mà như thế thì hiếm lắm! Mẹ em bảo là chắc dạo này có của, nên ngày càng đẹp ra! Đã chắc gì cưới người còn con gái mà được như vậy! Em thấy anh chị ấy có vẻ hạnh phúc lắm!

Minh nhấn mạnh:

- Cô biết tính anh mà! Anh luôn luôn chống lại mọi thủ tục khắc khe của các cụ, trai tơ không được lấy gái góa! Thích ai thì cứ lấy, tại sao lại cấm con trai không được lập gia đình với người đã có một đời chồng?

Bàn xong câu chuyện hấp dẫn, Nhi nhìn ra cửa sổ rồi đứng dậy từ giã:

- Em phải về đây! Bao nhiêu việc ở nhà! Tết, anh nhớ lại nhà em chơi ở luôn ba ngày Tết cho vui! ở đây một mình buồn chết!

Minh đưa Nhi xuống thang gác và bảo:

- Anh gởi lời cảm ơn dì. Tết thể nào anh cũng lại mừng tuổi cả nàh!

Nhi đi rồi, Minh chạy sang bên kia đường, ngồi nói chuyện với lão Sửu. Anh định bụng Tết năm nay, đến nhà vui xuân với ông Sửu, anh sẽ đem theo tất cả món quà mà Lụa vừa tặng cho anh.

Tối ba mươi Tết, Minh đang sửa soạn bàn thờ để cúng giao thừa thì nghe có tiếng chân người bước nhanh lên gác. Cái cầu thang gỗ ọp ẹp lâu ngày, nên dù bước đi có rón rén đến đâu, cũng không tránh được tiếng động. Tay đang bưng đĩa mứt ngũ vị, Minh đặt vội xuống bàn và đứng im chờ đợi. Anh cố đoán xem ai đến thăm anh vào lúc năm cùng tháng tận này. Dù sao đây cũng là một niềm vui trong lúc cô quạnh. Minh đợi không lâu vì chỉ trong chớp mắt đã nghe tiếng gõ cửa. Minh an tâm vì biết chắc không phải mật thám. Theo kinh nghiệm ngươi đi trước kể lại cho anh thì trước nhất, mật thám bắt

người thường không đi một mình, mà luôn kéo theo cả bọn đến vây từ tứ phía. Thứ hia, bước chân mật thám cũng không bao giờ nhẹ nhàng, rón rén, và không gõ cửa từ tốn. Chúng chỉ đập cửa một tiếng rồi đạp tung cánh cửa xông vào. Sau cùng, mật thám thường ra tay bắt người vào lúc nữa đêm về sáng khi nạn nhân đang say sưa ngủ, chứ ít khi đến bắt khi ngoài đường còn nhiều người qua lại.

Vừa tháo then cửa, Minh cừa cẩn thận hỏi :

- Ai đấy?

Bên ngoài đáp nhỏ:

- Mở cửa Minh ơi! Tôi đây!

Nghe giọng nói quen quen, Minh hé cánh cửa và giật mình nhận ra Viên. Minh vẫn biết Viên là người hoạt động hết sức tích cực ở Thành Bộ, nhưng anh không ngờ ngay cả đêm 30 Tết, khi mọi người đang chuẩn bị cùng gia đình đón giao thừa thì Viên vẫn còn lặn lội đi làm công tác cách mạng quên cả tháng ngày. Ý nghĩ ấy làm Minh hết sức cảm phục. Anh nhìn Viên, nói như reo:

- Trời ơi Viên! Mời anh vào! Có việc gì mà anh tìm tôi vào giờ này?

Viên dáo dác nhìn xuống cầu thang như sợ có kẻ đang theo dõi. Rồi anh lách nhanh vô và ấp úng nói:

- Có việc gì đâu! Lại thăm cậu thôi!

Viên tự động ngồi xuống mép giường. Dưới ánh đèn mờ, Minh nhận ra ngay những nét lo âu trong đôi mắt Viên, trên khuôn mặt nhợt nhạt và dường như toàn thân anh đang rung lên vì xúc động. Phải chăng Viên vừa bị mật thám Pháp rượt bắt và anh đã thoát hiểm trong đường tơ kẻ tóc? Minh tự hỏi rồi khép cửa, cài then và kéo ghế ngồi đối diện Viên. Vừa ngồi xuống, Minh lại đứng lên ngay để rót nước mời khách. Anh có bộ tách cũ chỉ còn ba chiếc và cái ấm ủ đã rách lòi cả bông ra ngoài. Anh bưng cóc nước trao cho Viên, từ tốn nói:

- Anh uống tạm! nước chè pha từ sáng, chắc đã nguội hết rồi!

Viên run run đỡ ly nước, đưa lên miệng uống cạn một hơi. Viên nhìn Minh ái ngại. Ngay từ lúc Viên bước vào, Minh đã cảm thấy có chuyện gì bất thường, bởi tuy cùng hoạt động trong Thành Bộ, nhưng giao tình giữa Minh và Viên không gắn bó lắm, vì Minh làm công tác độc lập. Viên lại rất bận với chi đoàn công nhân, nếu không vì lý do đặc biệt nào đó thúc đẩy thì Viên không đến tìm Minh trong đêm 30. Minh dè dặt hỏi:

- Anh đến tìm tôi, chắc có việc gì? Xin anh cứ cho biết!

Viên khẽ gật đầu rồi đưa mắt nhìn quanh nhà dù đã biết Minh sống chỉ có một mình. Minh mở to mắt hồi hợp nhìn Viên. Viên chìa cái ly không ra trước mắt Minh và nói nhỏ:

- Cậu cho tôi xin cốc nước! Tôi khát quá!

Uống cạn tách thứ nước thứ hai, Viên mới nhập đề:

- Cậu cho tôi ở tạm đây đêm nay, được không?

Minh gật đầu:

- Được chứ anh! Anh ở đến bao giờ chả được! Nhưng có việc gì thế? Anh làm tôi lo quá!

Im lặng một chút, Viên mới đáp lời:

- Tôi giết thằng Bazin rồi! Vừa mới giết xong!

Minh há hốc mồm, trợn mắt nhìn Viên, khá lâu mới nhắc lại:

- Anh bảo sao? Anh vừa giết thằng Bazin? Thằng mộ phu René Bazin?

Viên ngước nhìn Minh, khẽ gật đầu. Trong lòng Viên đang tràn ngập những cảm giác phức tạp vàa hỗn độn. Một mặt, anh hãnh diện đã trừng trị được một tên thực dân quái ác. Nhưng mặt khác, anh lại sợ vì biết đâu nay mai mật thám sẽ tìm ra anh!

Minh lặng người một lúc rồi mới rót cho Viên cốc nước nữa. Anh kéo

ghế lại sát trước mặt Viên và chớp mắt nói:

- Tôi nghe bảo, anh có xin lệnh Tổng Bộ, nhưng Tổng Bộ không cho phép!

Viên ngượng ngùng đáp:

- Đúng là anh Học không cho phép. Nhưng giữa lúc Thanh Niên Đồng Chí Hội đang ráo riết vận động lấy tình cảm quần chúng, nếu Quốc Dân Đảng chúng ta không làm một cái gì để đáp lại lòng mong mỏi của đồng bào thì chúng ta sẽ mất lợi khí tuyên truyền. Đồng bào đang căm thù thằng René Bazin. Các đồng chí đại diện cho chi đoàn công nhân đều thúc giục tôi thanh toán nó. Tôi làm việ này hoàn toàn là vì đảng!

Minh cãi:

- Anh làm vì đảng, nhưng đảng không cho phép, sao anh vẫn làm! Anh là ủy viên Thành Bộ mà anh cãi lời đảng trưởng, anh cãi lời Tổng Bộ. Nhỡ mai kia anh nhân danh Thành Bộ, ban bố ra mệnh lệnh, có đồng chí nào cãi lệnh anh lúc ấy anh xử trí như thế nào?

Viên không biết trả lời ra sao, đành cúi đầu ngồi yên. Anh nhớ lại lúc được kết nạp, anh đã long trọng tuyên đọc lời thề gồm bốn điều: " Tuyệt đối trung thành với Đảng. Tuyệt đối phục tùng mệnh lệnh Đảng. Tuyệt đối giữ bí mật của Đảng. Tuyệt đối hy sinh cho công việc của Đảng. Nếu trái lời thề, tôi xin chịu tội tử hình"! Anh đã vi phạm điều thứ hai, bất tuân mệnh lệnh của đảng trưởng Nguyễn Thái Học và Tổng Bộ!

Minh đứng dậy, tiến lại cửa sổ trong xuống con đường vắng khách bộ hành qua lại. Những chiếc xe kéo thưa thớt chạy vội vã trong đêm trừ tịch. Lác đác từ xa, đã nghe thấy tiếng pháo nổ lẻ tẻ như muốn tóng khứ thật nhanh năm con Rồng đầy sóng gió để đón chào Xuân Kỷ Tỵ với hy vọng sẽ an bình hơn.

Minh đứng suy nghĩ một lúc, rồi quay lại ngồi xuống chỗ cũ. Bằng tình đồng chí, Minh đổi giọng hiền hòa hơn:

- Anh Viên ạ! Đằng nào chuyện cũng xảy ra rồi. Thôi thì cứ tạm gác

lại, tạm quên đi, xem như việc của năm cũ, không bận lòng nữa. Anh ở đây đón Tết với tôi. Tôi chỉ có một mình, chẳng ai chú ý tới. Anh ở đây là tiện hơn cả! Từ từ rồi nghe ngóng thế nào!

Viên thở phào ngẩng đầu lên nhìn Minh thầm ngỏ ý cảm ơn. Minh hỏi:

- Anh ăn gì chưa? Có đói không? Gác hết mọi chuyện, anh với tôi đón giao thừa! Cỗ nhà nghèo! Có cái gì! Mình ăn cái nấy!

Vừa nói Minh vừa lấy bánh chưng và chai rượu mùi bày ra bàn. Viên cũng đứng dậy, cố nở nụ cười để vui với bạn trong giờ phút tống cụ nghinh tân, mặc dầu trong đầu anh vẫn còn đang hết sức hoang mang. Minh rót rượu ra hai cái cốc, rủ Viên nâng ly, cùng uống cạn. Chất men thấm nhanh, mấy phút sau, cả hia đều thấy lâng lâng một cảm giác dễ chịu. Với óc tò mò cố hữu của một nhà báo, Minh đột ngột quay lại đề tài cũ, hỏi Viên:

- Đầu đuôi như thế nào, anh kể cho tôi nghe đi!

Viên buông đũa, đốt điếu thuốc rồi chậm rãi nói:

- Tôi kể cho cậu nghe vì cậu vừa là đồng chí, vừa nhà báo. Mai kia nếu tôi có mệnh hệ nào thì...

Minh ngắt lời:

- Anh chỉ nói dại!

Viên gật đầu nhấn mạnh:

- Tôi nói thật đó!... Nếu chẳng may tôi bị bắt, bị địch thủ tiêu hoặc phải hy sinh tính mạng cho Đảng thì cậu phải ghi lại những điều tôi kể với cậu hôm nay, để người sau biết được tường tận!... Cậu còn nhớ hôm nọ tôi có dẫn một đồng chí đến đây, giới thiệu với cậu...

Minh ngắt lời:

- Anh Lân phải không? Tôi nhớ mà!

Viên gật đầu. Anh dụi điếu thuốc cháy dở vào tàn thuốc, rồi ngẩng lên kể.

... Chiều nay, 30 Tết, Ủy Viên Thành Bộ Hà Nội Nguyễn Văn Viên, hẹn hai đồng chí Nguyễn Văn Lân và Nguyễn Đức Lung đến chợ Hôm, tức ngã 3 phố Huế và phố Hàm Long, nằm trong khu vực phía Đông Nam Hà Nội, Nguyễn Đức Lung còn có cái tên gọi thân mật là Ký Cao, để phân biệt với Ký Con, tức Đặng Trần Nghiệp cùng làm việc ở Khách Sạn Việt Nam. Đặng Trần Nghiệp người nhỏ bé, dáng thư sinh trắng trẻo, con ông thợ kim hoàn ở phố Hàng Bạc Hà Nội. Năm 28 tuổi nghiệp vào bán hàng cho hiệu Gô-Đa. Hai năm sau, 1928, gia nhập Việt Nam Quốc Dân Đảng, làm thư ký tại Khách Sạn Việt Nam. Vì dáng dấp nhỏ bé và ít tuổi nêm các đồng chí gọi là Ký Con. Sau này, Khách Sạn Việt Nam bị giải tán, Ký Con phụ trách ban ám sát của Đảng, chuyên trừng trị những kẻ phản bội Đảng theo Pháp. Mật thám Pháp treo giải thưởng 5000 đồng cho ai bắt được Ký Con. Thời ấy một đám nhà quê chỉ tốn khoảng 15 đồng! Người Việt trung lưu mỗi năm có lợi tức khoảng 168 đồng. Như thế đủ biết vai trò của Ký Con quan trọng đến mức nào dưới mắt mật thám Pháp. Trở lại buổi hẹn quan trọng tại phố Huế chiều 30 Tết giữa ba đồng chí Nguyễn Văn Viên, Nguyễn Văn Lân, và Nguyễn Đức Lung Ký Cao. Phố Huế vốn trước đây là con đường thiên lý để lính chạy trạm, đưa tin tức và lệnh lạc từ triều đình Huế ra Thăng Long và ngược lại. Còn chợ Hôm có nghĩa là chợ chiều, chuyên bán những thứ mà buổi sáng ế ẩm còn đọng lại. Chợ họp trên khúc đường quanh co, ban đầu chủ yếu là các bạn hàng từ thôn quê mang gà vịt bán cho các trại lính hoặc bỏ mối cho các chợ lẻ để phân phác khắp nơi trong nội thành. Vì vậy khúc đường ấy còn có tên gọi là Dốc Hàng Gà Chợ Hôm. Về sau chợ họp suốt cả ngày, trở nên khu thị tứ sầm uất, nhưng người ta vẫn giữ cái tên khởi đầu là Chợ Hôm bởi mọi người đã quá quen với cái tên đó.

Đi dọc Phố Huế, cả ba người tới trước căn nhà số 110, gần ngã ba con đường nhỏ tên là Maribel, đứng lảng vãng xa nhìn vào đó. Đó là căn nhà của Germanei Carcelle, cô gái Pháp lai Việt xin đẹp, nhân tình của gã thực dân mộ phu René Bazin mà Viên đã theo dõi cả tháng nay. Germaine là nhân viên bán hàng hiệu Gô-Đa, một cửa hàng nổi tiếng thuộc công ty Lucia chuyên bán các tạp phẩm nhập cảng từ bên mẫu quốc. Gô-Đa nằm trên phố Tràng Tiền mà người dân Việt quen gọi là phố Tây bởi phố ấy hầu như chỉ dành riêng cho

Pháp với những sinh hoạt tài chánh quan trọng, tượng trưng cho sự phồn thịnh của thực dân. Những ngân hàng, những khách sạn, những tiệm ăn, những rạp hát, những công ty nhập cảng ô-tô và xe đạp, những cửa hàng bách hóa sang trọng, đều nằm tại đây để phục vụ nhu cầu kiều dân Pháp. Cũng chính tại phố Tràng Tiền này, căn nhà số 3 mang tên Poinsard et Veyret, chuyên nhập cảng kim khí, máy móc, là nơi Nguyễn Văn Viên đứng bán hàng từ mấy năm nay. Từ chỗ Viên làm, đi bộ thêm vài chục căn nữa trên phố Tràng Tiền, đến căn nhàsố 58 là tư thất của tên mộ phu René Bazin mà tối nay Viên dự trù sẽ thanh toán. Để khởi sự kế hoạch này, Viên tính toán rất chu đáo. Anh được biết trong kho hàng củaPoinsard et Veyret có cất giấu một số vũ khí và anh quyết định lấy cắp một khẩu súng lục với mấy viên đạn, giao cho Lân tập bắn để dùng cho buổi hẹn hôm nay. Viên biết rõ nhà Bazin . Nhưng phố Tràng Tiền là nơi đô hội, Pháp kiều quá đông mà cảnh sát sắc phục cũng như mật thám lúc nào cũng đi tới đi lui, không thể ra tay được. Rất may là cứ mỗi buổi chiều, sau khi hết giờ làm việc, Bazin thường xuống phố Chợ Hôm thăm người tình, có khi ở lại ăn cơm tối, khuya mới mới về. Biết rõ đường đi nước bước như thế, chiều nay Viên hẹn hai đồng chí đến chờ từ lúc nhá nhem tối.

- Chiều 30, bạn hàng vắng dần. Hầu như ai cũng vội vã trở về chuẩn bị đón giao thừa. Đối diện căn nhà của Germaine phía bên kia đường, sát ngã ba phố harmand, có cái miễu nhỏ nắm dưới gốc cây già, chiều nay khói hương nghi ngút bốc lên. Quanh năm ở đó có những ông bà thầy bói ngồi trên chõng đoán số cho khách hiếu kỳ cầu vận may. Năm cùng tháng tận, một số bạn hàng còn nán lại, gieo quẻ cuối cùng trong năm Thìn để hy vọng một tương lai tốt đep hơn sang năm Tỵ.

Cây si già cằn cõi âm u, ngôi miếu nhỏ khói hương trầm mặc, khách đứng ngồi rãi rác xem bói, vài gánh hàng rong bày biện trước miếu, tất cả góp chung lại thành một cảnh sinh hoạt khá nhộn nhịp, rất thuận tiện cho ba đồng chí Lân, Lung, và Viên đứng trà trộn để nhìn sang nhà của nhân tình Bazin. Ngay từ lúc mới tới, Viên đã nhận ra chiếc xe ô-tô màu xanh đậm của Bazin đậu phía bên kia đường, từ trong nhà cô Germaine có thể trong thẳng ra mồn một. Gã tài xế đứng thơ thẩn trên lề,, cạnh đầu xe, phì phèo hút thuốc. Nhìn nét mặt điềm tĩnh đến lạnh lùng của Lân, Viên ghé dặn dò Lân mấy câu rồi thả bộ sang căn phố bên cạnh miễu. Đó là tiệm thuốc lào khá lớn.

Anh toan bước vào, nhưng thấy trong hiệu không có ai, anh lại đi thẳng, đưa mắt lơ đãng nhìn hai bên đường, cố trấn áp nỗi xúc động trong lòng. Lâu lâu, anh liếc nhìn Lân và Lung đứng bên cạnh miễu, khẽ gật đầu mỉm cười ra vẻ bình thản để hai đồng chí yên tâm.

Trời tối dần, người cũng thưa dần. Thời gian dường như trôi qua quá chậm. Khoảng 8 giờ, Viên trở lại sau miễu bên cạnh hai đồng chí, sốt ruột vì Bazin vẫn chưa ra. Nguyễn Văn Lung rút trong túi áo ra, cái phong thư có đóng dấu hãng tàu Bạch Thái Bưởi, cầm sẵn trên tay.

Phong bì ấy chỉ đựng có một trang giấy viết mấy hàng kết án Bazin , nhưng dùng giấy tờ của công ty Bạch Thái Bưởi để Bazin chú ý vì họ Bạch lúc ấy là một nhà doanh nghiệp lừng lẫy mà cả Pháp lẫn Việt đều nghe danh .danh . Bạch Thái Bưởi nguyên là họ Đỗ , con nhà nghò ở Hà Đông , làm nghề bán hàng rong nuôi mẹ . Nhờ được một người nhà giàu họ Bạch nhận làm con nuôi và cho đổi họ , lớn lên Bạch Thái Bưởi làm thư ký cho hãng buôn Pháp , gây dựng vốn liếng rồi lao vào khai thác hầm mỏ và tàu thủy , trở thành nhà thương mại tài tình bậc nhất của người Việt vào đầu thế kỷ .

Ba người đang thì thầm nói chuyện thì bên kia đường , Bazin từ trong nhà nhân tình bước ra , đội chiếc mũ đen lên đầu , tiến lại xe . Gã tài xế vội vàng quăng điếu thuốc , chạy lại mở cửa sau . Cô Germaine thì đứng thập thò trong khung cửa , đưa tay vẫy Bazin . Lập tức Viên vỗ nhẹ vào lưng Nguyễn Đức Lung.

Lung chạy lao qua đường . Trước khi chui vào xe , Bazin còn quay lại chào người yêu . Lung đến trước mặt , trao chiếc phong bì và nói bằng tiếng Pháp :

- Thưa ông ! Có người gửi cho ông bức thư này !

Bazin ngơ ngác đỡ lấy , bốc ngay ra xem . Bên này đường , Viên lại vỗ vai Nguyễn Văn Lân , lập tức Lân chạy vụt qua , tay phải thò vào ngực , cầm sẵn khẩu súng . Viên cũng chạy theo sang để hỗ trợ tinh thần và để phòng có gì trục trặc . Vừa lúc ấy , chủ tiệm thuốc lào kế nhà Germaine đem bánh pháo khá dài ra trước sân châm đốt . Lát đát xa xa cũng bắt đầu vang vọng tiếng pháo đêm trừ tịch . Trời mờ tối , Bazin còn đang trố mắt đọc lá thư thì Lân đã đến trước mặt rút súng bắn thẳng vào mặt Bazin . Gã té quị xuống , Lân bắn bồi thêm

hai phát nữa rồi mới bỏ đi . Phố xá ít ai nghe được tiếng súng vì pháo vẫn nổ ran . Chỉ có cô nhân tình kêu rú lên và bỏ chạy vào nhà , khép chặc cửa lại . Gã tài xế thì mặt tái mét , không biết phản ứng thế nào , đành luống cuống mở cửa xe chui vào ngồi chết cứng trước vô-lăng .

Thi hành xong nhiệm vụ , cả ba chạy thụt vào con đường nhỏ hai bên còn là bãi đất trống tăm tối với ao hồ chằng chịt . Con đường nhỏ ấy Pháp đặt tên là Harmand , tên của một vị bác sĩ Pháp từng đại diện Pháp ký hòa ước với triều đình Huế năm 1873 . Ba đồng chí chia tay nhau ở khúc đường này , mỗi người đi một hướng khác nhau . Riêng Nguyễn văn Viên thì chạy lại Thôn Giáo Phường , tới nhà một đồng chí ở Phố Goussard , tức Chợ Đuổi , thay bộ quần áo khác , để đề phòng có người đã nhận diện được Viên lúc thi hành bản án . Bộ quần áo ấy ,Viên được đồng chí Lê Thành Vy gói lại và quăng xuống hồ . Sau khi thông báo cho Lê Thành Vy biết đầu đuôi câu chuyện , Viên bỏ đi ngay vì Vy là một nhân vật nổi tiếng của Quốc Dân Đảng , có mặt bên Nguyễn Thái Học từ ngày thành lập Nam Đồng Thư Xã . Tư gia của Lê Thành Vy từng dùng làm hội trường khai sinh Việt Nam Quốc Dân Đảng đêm lễ Noel năm 1927 . Lê Thành Vy cũng là người góp phần mượn vốn để khai thác khách sạn Việt Nam , đồng thời chính anh cũng đứng tên xin giấy phép cho thuê phòng trọ và bán rượu khai vị tại khách sạn . Nói chung Lê Thành Vy là một nhân vật nổi tiếng , giữ thế công khai và hợp pháp để làm việc cho đảng , bởi thế Viên thấy mình không thể nán lại , có thể gây nguy hiểm cho cả hai người . Minh sống một mình trong xóm Khâm Thiên , ít ai chú ý . Với mật thám Pháp , Minh là một bóng mờ chưa bị theo dõi . Pháp chỉ biết Minh là một nhà báo đấu tranh cho độc lập , nhưng có thể chưa biết Minh là đảng viên Quốc Dân Đảng , tạm thời đến đó là an toàn hơn cả !

Viên kể xong câu chuyện , cúi đầu nhìn xuống sàn nhà ra vẻ trầm tư . Minh cũng yên lặng ngẫm nghĩ , mắt nheo lại vì khói thuốc .

Minh gắp thêm bánh chưng vào bát cho Viên rồi hỏi :

- Anh bảo là sau khi giết chết Bazin , anh tạt vào gặp anh Trác , rồi qua cả nhà anh Vy . Như thế có nghĩa là các anh ấy đều biết trước kế hoạch giết Bazin của anh ?

Viên gật đầu nhấn mạnh :

- Biết chứ !

- Và họ tán thành kế hoạch ấy ?

- Tất nhiên rồi !

- Thế anh có nói cho họ biết là anh xin lệnh Tổng Bộ mà Tổng Bộ phản đối không ?

Viên cúi đầu ngẫm nghĩ một chút rồi trả lời bằng giọng ngậm ngùi :

- Thấy anh em hăng hái quá , tôi không muốn làm họ thất vọng , nên tôi giấu họ . Tôi nghĩ bụng : Thôi thì mình cứ làm , rồi tôi sẽ lên gặp anh Học và nhận lỗi với tổng bộ !

Minh yên lặng nhìn Viên . Trong khoảnh khắc , lòng anh chỉ còn lại sự cảm phục mà quên hết những ý tưởng trách cứ với người đồng chí đã quá nhiệt tình với đất nước và vì danh dự của đảng . Minh ân cần bảo Viên :

- Thôi , anh cứ ở lại đây với tôi , nghe ngóng tình hình rồi mai tính sau !

Viên cảm động gật đầu . Tuy vậy , sáng hôm sau , mùng một tết Kỷ Tỵ , Minh choàng dậy thì thấy Viên đứng ở cửa số ngó ra đường , khói thuốc bay tỏa mịt mù . Minh vừa bước xuống giường thì Viên quay lại bắt tay , nói vài lời chúc xuân rồi từ giã . Bước ra thanh gát , Viên nghiêm nghị dặn :

- Những gì tôi kể với cậu tối hôm qua , xin cậu để bụng !

Minh gật đầu nhấn mạnh :

- Anh chả phải dặn ! … Nhưng bây giờ anh định đi đâu ?

Viên cười buồn :

- Chính tôi cũng chưa biết sẽ đi đâu . Nhưng cứ đi đã !

Minh đứng nhìn theo Viên lầm lũi bước xuống từng bậc cầu thang cho đến khi anh ta ra khuất hẳn ngoài lề đường , Minh mới thở dài quay vào . Nghĩ đến ông Sửu , Minh phân vân chẳng biết có nên theo ông về nhà ăn Tết hay không ? Giữa tình hình nghiêm trọng này , đầu óc nữa đâu mà vui chơi ! Biết trước nằm nhà cũng không yên , Minh rửa mặt qua loa rồi vội vã thay quần áo chạy đi tìm vài đồng chí trong tổ đảng để dò la tin tức về cái chết của Bazin .

Ba ngày Tết trôi đi với bao nhiêu hồi hộp trong lòng Minh . Anh không gặp lại Viên , cũng không hề cho ai biết là Viên đã đến căn gát của anh sau khi giết Bazin . Mùng bốn Tết Kỷ Tỵ tức ngày 13 tháng 2 năm 1929 , báo chí Hà Nội mới loan tin René Bazin bị ám sát . Dù chưa biết nguyên do gì gã bị thanh toán và cá nhân nào , tổ chức nào thanh toán gã , Pháp kiều Hà Thành cùng hết sức hoang mang và kinh sợ . Mật thám Pháp lập tức tung nhân viên đi điều tra khắp nơi để thu thập tin tức và ngày mùng 8 Tết , mới 5 giờ sáng , chúng càn quét đợt đầu tiên , bắt được một số ủy viên trung ương của Tổng Bộ Việt Nam Quốc Dân Đảng . Rất may là Nguyễn Thái Học và Nguyễn Khắc Nhu được báo động kịp thời , trốn thoát cửa sau . Khách sạn Việt Nam bị chính quyền thực dân đóng cửa từ đó .

Chỉ một thời gian ngắn sau , số đảng viên Quốc Dân Đảng bị bắt lên đến 227 người , trong đó hầu hết những nhân vật quang trọng lãnh đạo tổng bộ , thành bộ và các tỉnh bộ đều sa lưới , trong đó có cả Lê Thành Vy và Nguyễn Thái Trác .

Tin dữ đưa đến dồn dập , Minh thấp thỏm lo âu như ngồi trên đống lửa . Chỉ còn một chút an ủi là đảng trưởng Nguyễn Thái Học và Nguyễn Khắc Nhu chưa bị bắt . Nghe đồn cả hai đả bỏ Hà Nội sang Bắc Ninh . Ông Sửu ưu tư bảo Minh :

- Thầy đừng lai vãng đến bất cứ nhà ai quen trong lúc này . Tôi độ chừng nhà nào cũng có mật thám theo dõi , thầy đến là chúng nó vồ ngay . Ngày ngày thầy chỉ nên đến tòa báo làm việc rồi về thẳng nhà . Cẩn thận hơn thì thầy tìm cách đi xa , cho qua cái cơn sóng gió này . Cả tháng nay mà chúng nó chưa thăm hỏi đến thầy thì chắc là tên thầy không có trong sổ đen của mật thám !

Minh gật đầu cám ơn . Anh nhớ lại những lời ông Sửu dặn trước đây

và càng thấy những điều tiên đoán của ông thật là chính xác .

Mười mấy năm trước , Nguyễn Khắc Cần của Quang Phục Hội giết được hai tên lính Pháp thì Pháp bắt nhốt và tra tấn dã man 254 người . Bây giờ , Nguyễn Văn Viên giết được một thằng Tây mộ phu , Pháp bắt 227 người gồm toàn yếu nhân , làm lung lay tận gốc ngôi nhà Việt Nam Quốc Dân Đảng đang trên đà xây dựng nền móng tốt đẹp ! Phải chứng kiến những phương thức tra tấn cực kỳ dã man của mật thám Pháp , thì mới thấy được chỉ cần một bất cẩn nhỏ của đảng viên , cũng đủ gây sức tác hại khôn lường cho tổ chức ! Bà Andrée Viollis , nữ ký giả Pháp , đi cùng phái đoàn bộ thuộc địa sang nước ta thời ấy đã uất hận ghi lại trong cuốn “Indochinois S.O.S” một vài cảnh tra tấn các nhà ái quốc Việt Nam mà bà đã được nhìn tận mắt . Chẳng hạn như treo ngược người và đổ xà-bông vào mũi , rạch nhiều vết dao ở lòng bàn chân rồi nhét giẻ hoặc bông gòn vào và tẩm xăng đốt , hoặc lấy kềm kẹp hai bên má cho con mắt bật ra ngoài . Nữ tù nhân bị chúng lột quần áo , bắt nằm ngữa trên sàn rồi một thằng tây vạm vỡ cưỡi xe đạp cán ngang lên bụng hàng chục lần ! Chính vì vậy , người ta cho rằng năm 1929 là thời kỳ mà thực dân Pháp để lộ bộ mặt tàn ác nhất trong suốt gần 100 năm cai trị . Ngoài miệng , Pháp giương cao khẩu hiệu khai hóa văn minh cho dân Việt , nhưng kỳ thực chúng áp dụng những thủ đoạn man rợ còn hơn cả thời quân chủ của nước ta.

Sau cái chết của Bazin , màng lưới khung bố và truy lùng của mật thám Pháp giang ra rộng lớn và tinh vi quá , các nhân vật chủ chốt của Quốc Dân Đảng cứ lần lượt sa bẫy . Một số cơ quan bí mật của đảng cùng hàng loạt chi bộ địa phương bị phá vỡ .

Hung tin đưa đến liên tục , cứ hết người này đến người kia bị bắt , làm Minh hoang mang trăn trở , đi ra đi vào , nhớn nhác nhìn quanh mà không biết phải làm gì . Ngày ngày , anh vẫn đến tòa báo , giả vờ cặm cụi làm việc , ít nói chuyện với ai về thời cuộc . Nhưng đêm đêm trên căn gát đìu hiu , Minh thao thức lăn qua lăn lại , không tài nào ngủ được . Mà hễ cố thiếp đi một chút thì lại giật mình choàng dậy như lạc vào cơn ác mộng . Lo lắng quá đôi khi nghĩ quẩn , Minh đâm ra oán trách các đồng chí nông nổi giết chết Bazin làm liên lụy đến biết bao nhiêu người .

Mấy đồng chí cùng tổ đảng với Minh ở thành bộ , hình như cũng đã

sa lưới hoặc bỏ trốn khỏi Hà Nội , vì Minh chẳng gặp được ai từ hôm mùng 4 Tết . Nguyễn Văn Viên , Nguyễn Đức Lung , Nguyễn Văn Lân , tất cả đều không còn làm ở sở cũ . Thậm chí tại hiệu ăn bình dân mà một số các đồng chí thường ăn cơm tháng để có dịp gặp nhau . Minh ghé qua hai hôm liền , đều chẳng thấy ai nữa !Tổng bộ ngày trước nằm ngay tại khách sạn Việt Nam ở phố Hàng Bông Đệm , khi cần kíp , Minh có thể đến đó liên lạc để xin chỉ thị , giờ này mật thám giăng đầy trong ngoài , đảng viên không ai dám lai vãng đến gần . Các nhà văn , nhà báo đàn anh như Nhượng Tống , Nguyễn Triệu Luật , Trúc Khuê , Ngô Thúc Định , đều đã vào nằm trong Hỏa lò . Nhiều người , tên tuổi rất quen , Minh từng có dịp tiếp xúc về nghề nghiệp , nhưng mãi cho đến khi họ bị bắt , Minh mới biết họ cùng là đảng viên Quốc Dân đảng .

Không biết tính sao , Minh chỉ tìm đến tâm sự với ông Sửu . Mấy ngày tết vui chơi ở nhà em gái ông , làm tình thân giữa ông và Minh càng gắn bó hơn . Nhưng ngày vui qua mau , từ đầu năm đến giờ mỗi lần gặp nhau là mỗi lần chia sẻ những lo âu dày đặc , mặc dù ông Sửu không phải là người của đảng .

Một buổi sáng cuối tháng 4 , Minh từ căn gát xuống , cầm tờ báo chạy sang uống trà với ông Sửu . Hôm qua ở tòa soạn , anh lại được tin một cơ quan của Quốc Dân Đảng ở phố Hàng Bạc bị mật thám xông vào bắt đi ba đồng chí . Bản tin làm Minh cả đêm không ngủ được . Anh tự hỏi chẳng biết bao giờ tới phiên mình ? Ông Sửu đang ăn dở gói xôi lạc , nghe Minh kể , rưng rưng như sắp khóc , ngậm ngùi bảo Minh :

- Tình hình bi đát lắm thầy ạ ! Thầy không nói tôi cũng biết . Việt Nam Quốc Dân Đảng đến vỡ mất thôi ! Bị bắt nhiều quá ! Bao nhiêu nhân tài vào tù hết …

Ngừng một chốc , ông tiếp :

- Không khép thầy phải liệu thu xếp mà đi xa một chuyến . Đi đâu cũng được ! Về quê chẳng hạn , tránh cái khí thế của mật thám lúc này đang nhắm vào các cơ quan đầu não của Quốc Dân Đảng tại Hà Nội !

Minh đăm chiêu nói :

- Tự dưng bỏ đi , sợ chúng còn nghi thêm !

Ông Sửu nhìn đôi mắt đỏ ngầu vì thiếu ngủ của Minh , tội nghiệp nói :

- Sao thầy không xin tòa báo cái giấy giới thiệu đi công tác . Chẳng hạn như xin xuống Hải Phòng viết reportage về phu khân vác ở bến tàu . Hoặc sang Hưng Yên viết ký sự về lũ lụt . Bên ấy mới vỡ đê năm ngoái … Ấy là tôi đề nghị thế thôi ! Tùy thầy !

Minh giật mình nhìn ông Sửu ngầm bày tỏ lòng biết ơn về sáng kiến của ông . Anh thở phào , vui mừng đáp :

- Vâng ! Chắc là tôi phải nghe lời ông ! Đúng đấy ! Nên lánh mặt một thời gian chờ tình hình lắng dịu lại !

Nói rồi , Minh vội vàng chào ông Sửu , đứng dậy , quay lên gát trọ . Anh phải viết cho xong tập bản thảo để mang lại tòa báo rồi mới xin giấy giới thiệu đi công tác . Có lẽ anh sẽ đi Hưng Yên , nhân tiện về thăm nhà một đôi ngày .

Mấy hôm sau , Minh ghé thăm bà dì theo thông lệ cứ hai tháng một lần , ăn bữa cơm gia đình và thăm hỏi chuyện xóm làng dưới Hải Ninh . Nhưng mới từ Khâm Thiên rẽ sang Rue Soeur Antoine tức phố Hàng Bột thì tình cờ Minh thấy một người đàn ông mặc âu phục , đầu đội nón bọc vải kaki , đáp xa từ con hẽm nhỏ quẹo ra . Nhìn kỹ thì hóa ra Lê Hữu Cảnh , một đồng chí lớn tuổi mà Minh hết sức nể phục . Minh không biết Cảnh giữ chức vụ gì trong đảng , nhưng lần nào gặp Cảnh , Minh cũng thấy ông đi bên cạnh vài đồng chí ở tổng bộ . Giờ đây , giữa lúc đang hoang mang và cô đơn , bất chợt gặp được Cảnh , Minh mừng quá nhớn nhác nhìn quanh rồi chạy theo gọi :

- Anh Cảnh , anh Cảnh ơi !

Cảnh thòng một chân xúông đất , kéo lê bàn chân trên mặt đường vì xe không có thắng . Anh tắp vào lề ở một khoảng đất trống rồi ngoái cổ nhìn lại người vừa gọi mình và gật đầu . Hai bên đường , nhà cửa còn rất thưa thớt . Thỉnh thoảng mới có chiếc xe kéo chạy qua . Cảnh đạp rướn lên mấy thước , dừng lại dưới một tàn cây rồi đứng chờ

Minh . Minh chạy tới , nở nụ cười chào Cảnh một lần nữa :

- Anh Cảnh , em Minh đây . Còn nhớ em không ?

Minh hỏi vậy thôi chớ dĩ nhiên Minh biết Cảnh không thể quên mình được bởi đã gặp nhau nhiều lần và có đêm Minh đã ngồi đến gần sáng để nghe Cảnh kể những mẫu chuyện cười ra nước mắt hồi Cảnh còn đi lính cho Tây . Hơn thế nữa , hồi chưa giết Bazin , có một bận Cảnh cùng đi với Viên đến căn gát trọ của Minh , ngồi bàn khá lâu về nội dung một tờ truyền đơn mà Viên nhờ Minh thảo . Cái hình ảnh mà Minh nhớ nhất ở Cảnh là lúc nào trong túi cũng có cỗ tràng hạt và đêm dù có thức khuya đến đâu thì trước khi đi ngủ Cảnh cũng ngồi đọc kinh một lúc . Nói chung , trong số các đàn anh ở tổng bộ thì Cảnh là người mà Minh lúc nào cũng ngưỡng phục .

Cảnh cầm nón quạt mồ hôi vànở nụ cười hỏi :

- Cậu đi đâu lang thang ra đây ? Vẫn ở Khâm Thiên đấy chứ ?

Vừa nói , Cảnh vừa leo xuống dựng xe đạp ghếch vào gốc cây . Thoáng trong chốc lát , Minh nhận ngay ra nét lo âu nặng trĩu trên khuôn mặt Cảnh khiến Minh tắt hẳn nụ cười vì biết Cảnh cũng đang mang cùng một tâm trạng như mình . Minh dè dặt nói :

- Vâng . Em vẫn ở đấy ! Em cứ tưởng anh không còn ở Hà Nội nữa ! Gặp anh , em mừng quá !

Cảnh nhìn quanh hai bên đường . Thấy không có một bóng người nào qua lại , Cảnh mới kéo tay Minh vòng ra sau bụi cây , ở đó có một mô đất bằng phẳng , phủ lớp cỏ cháy vàng khô . Anh ngồi xuống và tiếp tục cầm cái mũ quạt mồ hôi . Minh cũng ngồi ngay bên cạnh và nhập đề :

- Hơn hai tháng nay , em không ăn ngủ được …

Cảnh buồn rầu ngắt lời :

- Vụ ám sát thằng Bazin chớ gì ! Tôi nghe bảo mấy đồng chí dưới thành bộ tự ý giết nó , không xin lệnh tổng bộ , làm vạ lây cho cả đoàn thể . Mật thám Pháp nhân vụ này , lấy cớ để tiêu diệt mình ! …

Nhưng thôi , việc lỡ rồi ! Trách các đồng chí ấy cũng chẳng ích gì ! Có điều , tình hình lúc này căng lắm ! Tổng bộ phải di chuyển liên miên , nhất là anh Học và anh Nhu , không dám ở yên một chỗ !

Minh hồi hộp gật đầu :

- Em cũng đoán thế ! Anh chưa bị bắt là may đấy ! Em tưởng anh không còn ở Hà Nội ! Hôm nọ em định lại công xưởng hỏa xa tìm anh , nhưng lại đã bị lộ tông tích , chúng nó cài người mai phục … Hôm nay anh không đi làm ư ?

Cảnh ngắt lời :

- Tôi mới ở trên Bắc Ninh về , liên lạc với một số đồng chí còn ở nội thành . Nói đúng ra , những người làm việc cho nhà nước bảo hộ như tôi , anh Phó Đức Chính và cánh nhà giáo , thì dù sao mật thám cũng ít để ý hơn . Vì vậy , anh Học mới bảo tôi về đưa tin cho các đồng chí ở Hà Nội biết … Còn cậu thì sao ?

Minh ưu tư đáp :

- Chính em cũng đang định hỏi anh . Em có nên nán lại Hà Nội không ? Bị bắt nhiều quá em cũng đăm lo . Chả biết ngày nào tới phiên mình !

Cảnh nhíu mày hỏi lại :

- Sao nghe bảo cậu được ông nhà báo nào người Pháp đỡ đầu , nhận làm con nuôi kia mà ! Như thế thì chắc cũng chả đến nỗi nào !

Minh chớp mắt đáp :

- Vâng ! Quả có thế ! Nhưng ông ấy về Paris rồi ! Vả lại , dù ông ấy còn ở đây thì cũng chả dám đứng ra bảo lãnh em khi biết em tham gia Quốc Dân Đảng ! Ông ấy tuy là nhà báo tiến bộ thật . Nhưng quyền lợi của nước người ta bao giờ chả ưu tiên !

Im lặng một chút , Cảnh hỏi :

- Thế cậu có thường xuyên liên lạc với tổ đảng của cậu không ?

Minh gật đầu nhấn mạnh :

- Có chứ anh ! Nhưng chả gặp ai cả ! Từ hôm sau tết đến bây giờ , mỗi người trốn một nơi . Dạo trước thì cứ mỗi tuần gặp nhau một lần , chưa kể thỉnh thoảng anh Viên vẫn ghé em giao công tác . Hai tháng nay thì không thấy tăm hơi gì nữa !

Cảnh im lặng thở dài . Ngẫm nghĩ một lúc , Cảnh đề nghị :

- Cậu muốn theo tôi sang Bắc Ninh không ? Bên ấy cơ sở của mình đông lắm . Đông mà an toàn vì được quần chúng hết lòng che chở . Nếu cậu thấy ở lại Hà Nội căng thẳng quá thì cậu đi với tôi một chuyến cho khuây khỏa !

Minh mừng rỡ đáp :

- Anh cho em theo thì em đi ngay ! Bao giờ đi hở anh ?

Cảnh đứng dậy đáp :

- Ngày kia ! Hôm nay với ngày mai tôi phải giải quyết một số công việc . Hẹn cậu ngày kia !

Rồi Cảnh cho Minh điểm hẹn , giờ giấc và dặn Minh :

- Đi tay không , đừng mang gì cả ! Càng nhẹ nhàng càng tốt ! Ngộ nhỡ có phải …

Minh gật đầu nhấn mạnh :

- Vâng ! Em hiểu ý anh ! … Thôi cứ thế anh nhé ! Ngày kia em gặp anh !

Cảnh đặt hai bàn tay lên vai Minh , bấu mạnh , rồi từ sau bụi cây , anh tiến ra , dáo dát nhìn tứ phía trước khi leo lên xe đạp , rướn người lao đi .

Đúng ra thì Cảnh không có quyền rủ Minh cùng đi công tác với Cảnh , bởi Minh không phải người của tổng bộ . Nhưng mấy tháng nay các

đồng chí trung ương ủy viên bị bắt quá nhiều Cảnh nghĩ đến việc phải bổ xung nhân sự , cho nên ông dự trù sẽ giới thiệu Minh với Nguyễn Thái Học , mặc dù Minh cũng đã từng gặp Nguyễn Thái Học vài lần . Từ sau đại hội tháng 4 ở Lạc Đạo , bộ tham mưu bên cạnh Nguyễn Thái Học hầu như lúc nào cũng có Sư Trạch , Nguyễn Thị Giang , Phó Đức Chính , Ký con Đặng Trần Nghiệp và Lê Hửu Cảnh . Năm nay Lê Hửu Cảnh đã 34 tuổi , nghĩa là lớn nhất trong nhóm , lại từng trãi , có thời sống bên Tây , cho nên được coi là quân sư thân cận của đảng trưởng . Thậm chí hôm từ Phú Thọ về , đi ngang đền Hùng , Cảnh từng bàn với Phó Đức Chính và Ký Con , yêu cầu đảng bộ đứng ra làm lễ kết hôn cho Nguyễn Thái Học và Nguyễn Thị Giang , vì Học đã ly hôn với người vợ thời thơ ấu do cha mẹ sắp đặt là Nguyễn Thị Cửu tại quê nhà . Với vị thế đắc lực của mình , Cảnh tin rằng Nguyễn Thái Học sẽ chấp thuận yêu cầu của Cảnh , cất nhắc Minh lên làm việc cho tổng bộ và các đảng viên gốc nhà văn nhà báo có tên tuổi đều bị bắt hết .

Hai hôm sau , đúng hẹn , Minh gặp Cảnh ở nhà ga . Đó là lần đầu tiên Minh đến địa giới tỉnh Bắc Ninh , nơi xuất thân nhiều nhà cánh mang đương thời . Chính ở tỉnh này , giữa năm 1927 khi Việt Nam Quốc Dân Đảng chưa hình thành , đã có nhóm cách mạng của Quản Nhạc định khởi nghĩa đánh úp đồn binh Pháp với sự hậu thuẫn của nhóm Nam Đồng Thư Xã tại Hà Nội . Cũng chính tại tỉnh này , Nguyễn Thế Nghiệp đã đem nhóm của ông sát nhập vào Việt Nam Quốc Dân Đảng và ông trở thành phó chủ tịch đảng trong đại hội đầu tiên vào lễ Noel năm 1927 . Bắc Ninh cũng là quê của Phó Đức Chính , một nhân vật kiệt xuất , đang làm cán sự công chánh bên Lào , tìm về tham gia sáng lập Quốc Dân Đảng . Có thể nói , Bắc Ninh là một trong những cái nôi nuôi dưỡng và cung cấp nhân lực cho Quốc Dân đảng ngay từ phút phôi thai .

Minh theo Cảnh vào làng Đức Hiệp , thuộc phủ Thuận Thành . Băng qua những cánh đồng bát ngát trên con đường đất dẫn vào cổng làng , Minh thấy từng tóan thanh niên ngồi rải rác hút thuốc lào , đưa mắt đăm chiêu nhìn Minh và Cảnh . Từ cái quán lá dưới gốc đa , có ba người đàn ông ngồi uống nước chè , đi sâu hơn vào hẳn trong làng , Minh lại gặp từng nhóm thanh niên , mỗi tốp hai ba người , có cả trẻ con , đứng lố nhố như chờ đợi một cái gì . Minh lo lắng níu cánh tay Cảnh dò hỏi , nhưng Cảnh chỉ gật đầu rảo bước . Minh thấy mặt Cảnh rất nghiêm nhưng không tỏ vẻ gì sợ hãi . Khi đến một căn

nhà nằm khuất sau rặng tre già , lại thấy vài người ngồi câu cá ở bờ ao , ngước lên nhìn Cảnh và Minh , làm Minh càng hồi hộp và lo sợ .

Mãi đến khi vào hẳn trong nhà , Minh mới biết tổng bộ Việt Nam Quốc Dân Đảng đang chuẩn bị cuộc họp bất thường , và những chàng thanh niên Minh thấy đứng ngồi rải rác từ cổng làng , chính là những cảm tình viên lo việc canh gát cho hội nghị để kịp thời thông báo nếu có dấu hiệu khả nghi bị mật thám theo dõi . Vùng này nằm trong tầm ảnh hưởng sâu rộng của Quốc Dân Đảng , ngay cả những ông tổng , ông lý đang tại chức cũng ngấm ngầm ủng hộ những người yêu nước .

Được tham gia đại hội của tổng bộ , gặp gỡ những yếu nhân của trung ương , Minh cảm động lắm . Đại biểu các nơi lục tục kéo về , có những khuôn mặt rắn rỏi , đen xạm , rõ ràng là hình ảnh của nông dân . Có những khuôn mặt thư sinh trắng trẻo của người quanh năm làm việc trong văn phòng . Người mặc âu phục , kẻ vận quốc phục . Người thì gồng gánh giả dạng đi buôn . Kẻ thì cắp cặp , xách tráp như đi xem bói tay hay hốt thuốc Bắc . Họ cải trang , đóng kịch , dùng đủ mọi sáng kiến để tránh sự theo dõi của mật thám đang múôn diệt trừ tận gốc rễ của Việt Nam Quốc Dân Đảng .

Người đến mỗi lúc một đông , gặp nhau mừng mừng tủi tủi , chia sẻ những gian nan cũng như những thành tích , thăm hỏi xem coi ai còn , ai bị bắt . Trên cái divan và hai cái giường tre trãi chiếu hoa kê ở gian giữa , từng nhóm ngồi xếp bằng quanh khay trà và cái điếu bát , khói thuốc bốc lên liên tục . Ở hai gian bên cạnh và dưới mái hiên sau nhà , quang cảnh cũng ồn ào đầm ấm tương tự như thế . Họ biết hôm nay họ về đây để cùng trang trọng viết một trang sử mới cho đất nước .

Hai đồng chí phụ trách an ninh mời từng nhóm đại biểu ra sạn , chỉ cho họ những lối thoát bí mật từ trong nhà , chui qua rặng tre trồng làm hàng rào cuối vườn , lách theo những ngỏ ngách để dẫn ra cánh đồng làng trong trường hợp bị chính quyền bố ráp . Ban tổ chức đại hội tổ chức cẩn mật như thế để các đại biểu an lòng ngồi họp , chứ thật ra thì cũng không cần lắm , bởi chức việc làng này đều là cảm tình viên của đảng .

Minh hồi hộp và sung sướng lắm . Sau khi theo Cảnh lại chào

Nguyễn Thái Học và các đồng chí lãnh đạo của tổng bộ . Minh lần lượt bắt tay từng đại biểu và tự giới thiệu mình . Anh biết Cảnh cố ý cất nhắc anh lên để phụ trách soạn thảo các văn kiện của tổng bộ , thay thế các đồng chí nhà văn , nhà báo đã bị bắt . Đều này làm Minh rất cảm động . Quanh anh , những khuôn mặt hoàn toàn xa lạ , bên cạnh những tên tuổi mà Minh từng được nghe nhắc đến nhưng chưa có cơ hội diện kiến trực tiếp bao giờ .

Minh không phải là đại biểu của thành bộ Hà Nội , nhưng do vận động của Lê Hửu Cảnh , tổng bộ chấp thuận cho Minh được ngồi làm thư ký , ghi biên bản cho hội nghị . Hôm ấy là giữa tháng 5 năm 1929 , Nguyễn Thái Học đưa ra đề nghị táo bạo là thành lập Tổng Bộ Chiến Tranh , quyết định lãnh đạo quần chúng tổng khởi nghĩa . Ông nói thẳng đây là một chủ trương bất đắc dĩ vì phải đốt giai đoạn , trái lại với chương trình đã dự trù buổi ban đầu của Việt Nam Quốc Dân Đảng . Nhưng không làm được , bởi đảng viên bị bắt quá nhiều mà lưới mật thám càng ngày càng giăng rộng . Ngồi chờ bị bắt rồi chết gục trong tù thì chẳng thà đánh một trận lớn , dẫu có thua cũng thỏa chí !

Đảng trưởng chưa dứt câu , phòng họp đã nhao nhao bàn tán , người này nhìn người kia bằng ánh mắt ngạc nhiên . Có người buột miệng nói :

- Tổng khởi nghĩa bây giờ là giắt nhau vào chỗ chết ! Chưa thể được !

Nguyễn Thái Học giải thích :

- Chúng ta tổng khởi nghĩa trong lúc này thì phần thắng không nắm chắc trong tay ! Nhưng chúng ta hy sinh ngã xuống để khơi dậy lòng ái quốc và làm những viên gạch lót đường cho những đoàn thể sau này sẽ nối tiếp chúng ta mà đánh đuổi ngoại xâm , giành độc lập cho xứ sở !

Nguyễn Thái Học ngừng nói , phòng họp lập tức lại vang lên tiếng xầm xì . Người tán đồng cũng đông mà người phản đối cũng nhiều . Đứng đầu phe bất đồng ý kiến với Nguyễn Thái Học là Lê Hửu Cảnh , Cảnh vốn là người thẳng thắn , có ý nghĩ sâu sắc và không ngại mích lòng khi cần phát biểu . Lúc còn đi lính cho Tây , anh đã nhiều

lần mạnh dạn phản đối cách cư xử của sĩ quan Pháp đối với An Nam . Bây giờ nghe Nguyễn Thái Học công bố quyết định tổng khởi nghĩa , Cảnh liền đứng dậy nói :

- Từ sau Tết đến giờ, mới có 3 tháng, chúng ta bị mất quá nhiều đồng chí lỗi lạc, đa số là cấp lãnh đạo trung ủy. Các anh Nhượng Tống, Hồ Văn Mịch, Phạm Tuấn Tài, Nguyễn Thế Nghiệp, Nguyễn Ngọc Sơn, Lê Thành Vỵ , Nguyễn Thái Trác, đều đã bị bắt cả. Còn biết bao nhiêu đồng chí tài đức khác mà tôi không muốn kể ra đây. Tổng cộng trên dưới 200 đồng chí đang chịu cực hình tra tấn ngày đêm. Nhân sự của Tổng Bộ quyết định tổng khởi nghĩa, tôi thấy việc ấy quá liều lĩnh vì chúng ta chưa chuẩn bị. Nếu chúng ta thất bại-mà cứ sự thường là thất bại-thì thực dân nhân dịp này quét sạch Quốc Dân Đảng! Mười năm, hai mươi năm nữa, Đảng của chúng ta cũng sẽ không gây dựng lại được như hôm nay! Tôi xin Tổng Bộ và các đồng chí đại biểu xét lại!

- Lê Hữu Cảnh dứt lời thì một số đồng chí khác nhụ Nguyễn Tiến Lữ, Nghuyễn Xuân Huạn, Lê Tiến Sự, Nguyễn Đôn Lâm, Đều nối tiếp ý của Cảnh, bác bỏ chủ trương tổng khởi nghĩa trong lúc này. Lê Hữu Cảnh lại tiếp:

- Để bảo toàn lực lượng cua Đảng và nhất là sự duy trì sự hiện diện lâu dài của Đảng, tôi đề nghị các đồng chí lãnh đạo Tổng Bộ, nhất là anh Học và anh Như, nên ra nước ngoài ngay, đặt Tổng Bộ ben kia biên giới. Chúng ta đang có lợi thế là chính phủ Dân Quốc cầm quyền bên Trung Hoa. Tổng Bộ đặt cơ quan chỉ huy ở bên ấy, sẽ được chính phủ Tưởng Giới Thạch hỗ trợ, trong nước dù có xảy ra chuyện gì dd nữa, thì thực dân Pháp không làm gì được Tổng Bộ đặt trong nước, nói dại, nếu chẳng may Tổng Bộ bị vỡ, anh Học, anh Nhu bị bắt, thì đảng viên như rắn bị mất đầu, Việt Nam Quốc Dân Đảng sẽ không còn nữa. Các đồng chí của chúng ta đang ở trong tù sẽ tan rã tinh thần vì không còn điểm tựa để trong mong ngày chiến thắng. Xin Tổng Bộ xét lại!

Phòng hợp yen lặng ngẫm nghĩ những điều Cảnh vừa nêu ra. Nguyễn Thái Học nhìn khắp lượt cử tọa rồi nói:

- Tổng Bộ không đi đâu cả! Anh Nhu và tôi không đi đâu cả! Chúng ta làm cách mạng, phải đồng lao cộng khổ với đồng chí, phải nằm gai

nếm mật với đồng bào, không phải đứng từ nước ngoài mà chỉ tay 5 ngón, mà ném đá giấu tay! Chúng ta có vì Tổ Quốc mà ngả xuống để người sau tiến lên thì cái chết ấy cũng là cái chết xứng đáng, không có gì phải bận lòng!

Cuối phòng có tiếng nói lớn cất lên:

- Người xưa tối kỵ chưa xuất quân mà đã nói điều chẳng lành! Đảng trưởng sao lại cứ nói gở như thế! Ta thất bại thế nào được!

Trên bàn chủ tọa, ngoài Nguyễn Thái Học, có Nguyễn Khắc Nhu, Phó Đức Chính và Sư Trạch, một đảng viên mới vốn là võ sư, lo việc bảo vệ các yếu nhân của Đảng. Ngoài ra còn có cô Giang ngồi ở bàn thư ký bên cạnh Minh. Ký Con Đặng Trần Nghiệp thì đứng ở cuối phòng.

- Đúng như thế! Tại sao anh Cảnh lại cứ bi quan cho rằng mình sẽ bị thất bại! Ta hiện có đến cả nghìn chi bộ khắp nơi. Chưa kể có cả một khối quốc dân đồng bào ủng hộ, thất bại thế nào được!

Xứ Nhu dứt lời, một số đại biểu nhao naho cất tiếng ủng hộ làm Cảnh đâm ra lúng túng. Vốn nặng lòng quý mến Xứ Nhu, Lê Hữu Cảnh phân trần:

- Thưa các đồng chí đại biểu. Tôi không bi quan. Tôi hoàn toàn tin vào chính sách của chúng ta. Nhưng thời cơ chưa đến. Vâng. Đúng là chúng ta có đến hơn 1000 chi bộ, nhưng vũ khí thô sơ, lại khó liên lạc với nhau. Trong khi địch có đến 3 tiểu đoàn bộ binh, 7 tiểu đoàn lính khố đỏ, lại thêm pháo binh và tàu bay. Rồi còn lực lượng đội xếp và đội thám. Tôi vì tiền đồ của Đảng mà phát biểu, chứ thật lòng không muốn đi ngược lại ý kiến của Đảng trưởng!

Nguyễn Xuân Huân ngồi bên cạnh Cảnh xen vào :

- Chúng ta làm cách mạng để đánh Tây , như thế thì sớm muộn gì cũng phải đánh ! Có điều đánh lúc này thì chưa phải lúc !

Phòng họp im lặng trong khoảnh khắc . Rồi Nguyễn Thái Học đề nghị hội nghị lấy biểu quyết bằng cách giơ tay . Nhóm Lê Hửu Cảnh tán thành lề lối sinh hoạt dân chủ của đảng trưởng , nhưng không đồng ý

cách bỏ phiếu bằng tay , bởi nhiều người sẽ vì nể nang mà miễn cưỡng giơ tay , trái với ý nghĩ đích thực trong lòng mình . Tuy vậy , Cảnh không dám lên tiếng phản đối bởi thấy khí thế của hội nghị đang nghiêng hẳn về phía Nguyễn Thái Học .

Kết quả biểu quyết là phe chủ chiến thắng thế . Điều này cũng dễ hiểu , bởi phần đông những đảng viên chủ trương cách mạng hòa bình đều đã đi tù . Hội nghị liền soạn thảo kế hoạch tổng khởi nghĩa để bắt tay vào việc chuẩn bị . Công tác khẩn cấp của giai đoạn này là thiết lập các xưởng chế tạo bom càng nhiều càng tốt , song song với công tác binh vận , tuyên truyền lôi kéo quân nhân người Việt tại các đồng lính Pháp quay về với đất nước , bắn lại quân thù . Sư Trạch đề nghị giao nhiệm vụ này cho cánh phụ nữ đảm trách . Ý kiến được Nguyễn Thái Học tán đồng .

Ngồi ở bàn thư ký , Minh nhìn Cảnh bằng ánh mắt hết sức ái ngại . Những đều Cảnh nêu ra , Minh thấy hoàn toàn hợp lý . Nhưng quyết định của đảng trưởng và biểu quyết của đa số đại biểu cũng không phải là không hửu lý bởi hoàn cảnh bắt buộc đảng phải hành động . Từ lâu , Minh đã biết trong nội bộ các đồng chí lãnh đạo vẫn có những bất đồng quang điểm về đường lối . Với Nguyễn Thái Học và Nguyễn Khắc Nhu , Quốc Dân Đảng lập ra để hành động , để dùng bạo lực lật đổ chính quyền Pháp , không cần phải vẽ vời những chủ thuyết xa xôi . Nhưng với một số các đồng chí khác , đặc biệt là những người xuất thân từ nhà báo , nhà văn và nhà giáo , thì lại có chủ trương đường dài . Làm cách mạng bằng nhiều phương thức , chẳng hạn như giáo dục , tuyên truyền , vận động quần chúng , chờ thời cơ thuận tiện mới nhất loạt tổng nổi dậy . Khuynh hướng này là những người như Nguyễn Thế Nghiệp , Nhượng Tống và nhiều đồng chí kiên nhẫn khác . Ngay từ đại hội lần thứ hai để bầu ban lãnh đạo nhiệm kỳ mới , tổ chức ngày 1 tháng 7 năm 1928 , Nguyễn Thế Nghiệp và Nhượng Tống đã không chụu tham dự vì thấy phe “diều hâu” đông đảo quá ! Giờ này thì cả hai ông đều bị bắt , không còn tiếng nói tại hội nghị .

Buổi họp bế mạc , các đại biểu phân tán ngay theo nhiều hướng khác nhau ra khỏi làng . Cũng có người ở lại Đức Hiệp , nhưng được bố trí sang những hộ cơ sở khác , tránh tập trung một chỗ .

Nhóm Lê Hữu Cảnh từ đó có cái tên là “nhóm trung lập” hoặc “phe

cải tổ" , bị nhiều đồng chí tỏ thái độ e dè , xa cách , làm Cảnh rất buồn .

Khi mọi người lần lượt rút lui hết thì trong nhà chỉ còn Nguyễn Thái Học , Nguyễn Khắc

Nhu và Phó Đức Chính . Cảnh cũng nấn ná ở lại . Để tránh ngộ nhận , nhân một lúc vắng vẻ , Cảnh gặp riêng Nguyễn Thái Học và Nguyễn Khắc Nhu , khẳng khái nói :

- Hai anh hiểu cho , tôi tuy có ý kiến bất đồng , nhưng hội nghị đã biểu quyết và thông qua kế hoạch tổng khởi nghĩa thì tôi sẵn sàng chấp hành . Tổng bộ cứ giao nhiệm vụ , tôi cam kết sẽ hoàn thành !

Xứ Nhu gật đầu trấn an Cảnh :

- Tôi hiểu ! Đồng chí phát biểu như thế là rất dân chủ !

Nguyễn Thái Học tiếp lời :

- Đồng chí cứ về Hà Nội , nay mai sẽ có lệnh cụ thể !

Cảnh chưa kịp nói gì thêm thì Nguyễn Thái Học lại bảo :

- Nhưng ngủ lại đây một tối cho khỏe đã , rồi mai hẵng lên đường !

Nguyễn Khắc Nhu hiểu ý , thân mật vỗ vai Cảnh và thêm :

- Tôi cũng cần bàn với ông vài việc vì dù sao ông cũng có thời đi lính cho Tây , biết nhiều về quân sự .

Xứ Nhu biết trong lòng Nguyễn Thái Học đã chớm nghi ngờ Cảnh . Chính vì nghi ngờ , đảng trưởng mới giữ chân Cảnh lại , bởi các yếu nhân của đảng đều đang tập trung tại căn nhà này . Nếu để Cảnh ra đi , rủi ro Cảnh phản bội , thì tổng bộ sẽ lọt hết vào tay địch . Chim đậu cành mềm , từ đầu năm đến giờ , trong nội bộ Quốc Dân Đảng đã có đến mấy kẻ làm nội tuyến , phá tan bao nhiêu cơ quan của đảng . Cho nên bây giờ Nguyễn Thái Học bắt đầu tỏ thái độ dè dặt , ngay cả với Cảnh . Ông sợ rằng Lê Hửu Cảnh vì bất mãn với quyết định tổng khởi nghĩa của tổng bộ , có thể sinh ra mất lập trường , rồi

đứng về phía giặc . Cảnh không biết ý định của đảng trưởng , nên hết sức cảm động vì được cả Nguyễn Thái Học và Nguyễn Khắc Nhu níu lại bàn chuyện .

Xứ Nhu lôi Cảnh ra sau nhà , ngồi uống trà dưới mái hiên trông ra mảnh vườn trồng đầy đậu đũa . Dù sao đi nữa , Xứ Nhu cũng là người từng trải , không muốn đẩy Cảnh ra khỏi đoàn thể khi chưa nắm chắc được bằng chứng vững chắc là Cảnh muốn bỏ đảng . Làm như thế , vừa mất đi một nhân tài , vừa có thể dồn Cảnh vào chân tường để trở thành kẻ bội phản . Huống chi ông biết Cảnh vì đảng mà hiến kế , cho nên ông cần xoa dịu Cảnh trong lúc này . Ông nhập đề thẳng , giao cho Cảnh phụ trách việc chế tạo chất nổ , các loại bom đơn giản để dùng trong ngày khởi nghĩa . Cảnh khẳng khái nhận lời ngay , Cảnh bảo :

- Anh cứ tin ở em ! Lời thề tuyệt đối trung thành với đảng , em không bao giờ quên !

Khi chỉ có hai người với nhau , Cảnh luôn luôn gọi Xứ Nhu là anh và xưng em vì chẳng những Cảnh thua Xứ Nhu đến 13 tuổi , mà hơn thế nữa , Cảnh biết rất rõ quá trình hoạt động thật sôi nổi của Xứ Nhu ngay từ thuở thiếu thời .

Nguyễn Khắc Nhu sinh năm 1882 tại làng Song Khê , gần thị xã Bắc Giang . Thân phụ ông là một nhà nho lận đận khoa cửa nhưng truyền được cho Nhu cái tính hiếu học ngay từ thuở nhỏ , quyết nuôi chí thành đạt để mang niềm vui lại cho hai đấng sinh thành . Không may , khi Nhu 12 tuổi thì mồ côi cha , phải lao vào cuộc đời , trở thành rường cột kinh tế cho gia đình . Công việc đầu tiên của Nhu là xin chăn trâu cho cụ Tú Bảng trong làng để vừa có gạo mang về , vừa được cụ Tú cho ngồi học chung với các con của cụ vào buổi tối . Cuộc sống tuy vất vả , nhưng Nhu rất hài lòng vì được tiếp tục việc học . Tiếc rằng chẳng được bao lâu thì cụ Tú được người ta mời ra tỉnh làm gia sư , cậu bé Nhu đành ở lại và đi bắt cua dọc theo các bờ ao , ven ruộng trong làng . Từ đấy , bút nghiên phải tạm gác lại .

Một hôm , Nhu đi xa , ra bắt cua mãi trên thị xã , bên bờ sông lớn . Nhìn thấy thiên hạ lên xuống chiếc tàu thủy đang thả neo đón khách tại bến sông . Nhu tò mò leo lên , ngơ ngác đi lang thang trên tàu . Tàu chạy lúc nào không hay . Nhu hoảng hốt quá , không biết làm

sao để quay về nhà với mẹ . May có người thợ phụ việc trên tàu , thấy Nhu đứng mếu máo , mới tiến lại hỏi thăm . Nhu kể hết sự tình . Ông thợ động lòng thương hại , lại vì chưa có con trai , nên ông ngỏ ý sẵn sàng nhận Nhu làm con nuôi . Ông đưa Nhu về nhà mình ở Phả Lại , cho học chữ Hán tiếp tục , lại thêm cả tiếng Tây và chữ Quốc Ngữ . Hai năm sau ông mới báo tin cho mẹ Nhu ở làng Song Khê để bà biết là Nhu hiện đang ở với ông . Bà mẹ mừng quá liên cử người đến cảm ơn và xin cho Nhu quay về làng .

Đoàn tụ là một niềm vui lớn , nhưng từ đấy bút nghiên lại phải tạm hoãn vì không có tiền và không có thầy . Ngày ngày đi làm vớ vẩn , Nhu vẫn nôn nóng ôm giấc mơ có ngày được đi học trở lại .

Một dịp may mắn , có người mách bảo cho Nhu biết vị sư trụ trì ở chùa làng có thời từng lều chõng đi thi . Nhu liền đến gặp , ngỏ ý xin vào làm việc lặt vặt cho chùa để hy vọng được sư ông cho thọ giáo . Nhà sư thấy Nhu có chí , bèn thu nhận làm môn đệ . Ít lâu sau , nhà sư lại gửi Nhu sang chùa làng Lạc Giản , cách Song Khê khoảng 5 cây số , để Nhu học thêm vì nhà sư bên chùa ấy có trình độ cao hơn . Nhờ vậy , chỉ hơn một năm sau , Nhu đã thi đỗ khóa sinh .

Để Nhu có điều kiện tiến xa , một lần nữa nhà sư lại gửi Nhu sang tận làng Nội Duệ , ở đó có ngôi trường của cụ cử Đường nằm bên cạnh chùa Lim . Cụ cử Đường là một nhà nho yêu nước , lại có tính quảng giao , tìm người đồng chí hướng để kết bạn . Chính những tháng ngày ngồi tại ngôi trường này , Nhu đã được trang bị tinh thần ái quốc , mở ra một khúc rẽ mới cho cuộc đời mình . Năm 1903 , Nhu 21 tuổi , cụ Phan Bội Châu trên đường bôn ba kiếm tìm đồng chí đánh Pháp , đã ghé thăm cụ cử Đường , thầy học của Nhu . Cụ Phan ngỏ ý tìm một người khả tín , thông thạo đường đi nước bước để đưa cụ đi gặp nhà cách mạng Hoàng Hoa Thám . Cụ cử Đường liền giao trọng trách này cho Nguyễn Khắc Nhu . Thế là thầy trò lên đường , trèo đèo vượt suối đến đồn Phồn Xương , nơi nghĩa quân Đề Thám đang đóng trại . Bài học đầu tiên cũng là bài học mạnh mẽ nhất mà Nhu đã học được của Cụ Phan Bội Châu là chỉ con đường vũ trang mới đánh đuổi được thực dân . Nhu nhớ mãi lời dạy ấy như một tia sáng chiếu soi sáng hành trình ái quốc của Nhu sau này . Đánh giặc Pháp , phải dùng bạo lực !

Đưa cụ Phan đi rồi , Nhu quay về chuẩn bị kỳ thi hương . Nhưng theo

thông lệ của nhà Nguyễn , để giới hạn bớt số sĩ tử , bất cứ ai trước khi lều chõng đi thi hương , đều phải trãi qua một kỳ sát hạch phúc khảo tại địa phương , tổ chức theo từng xứ . Ngày ấy , miền Bắc chia ra làm bốn xứ : Bắc , Nam , Đông , Đoài , mỗi xứ gồm vài tỉnh . Chẳng hạn như khi nói xứ Nam , người ta hiểu ngay là gồm Hà Đông , Hà Nam , Hưng Yên , Nam Định , Thái Bình . Khi nói đến xứ Đoài , người ta hiểu ngay là Sơn Tây , Vĩnh Phúc Yên và mấy tỉnh lân cận . Nguyễn Khắc Nhu dự thi sát hạch toàn xứ và đỗ thủ khoa . Từ đó , Nhu mới có cái tên là ông Đầu Xứ , hoặc gọi tắt là Xứ Nhu . Đỗ đầu xứ như ông , chưa phải là một văn bằng chính thức của triều đình để ra làm quan , nhưng nó cho thấy trình độ học vấn của ông không thua gì bậc cử nhân của triều Nguyễn . Chỉ tiếc rằng , giống như thân phụ , ông mang kiếp lận đận khoa cử . Bản thân Nguyễn Khắc Nhu đi thi hương hai lần đều không đậu , làm nhiều sĩ tử đồng khóa hết sức ngạc nhiên .

Trở về làng , tạm gát lại chuyện đèn sách , ông cầm đầu một toán thanh niên 17 người sang Quảng Châu tìm cụ Phan Bội Châu để tham gia phong trào Đông Du . Nhưng qua đến nơi thì cụ Phan đã lưu lạc xứ khác , không sao tìm gặp được . Phái đoàn nấn ná ở lại Quảng Châu chờ tin , bị nhà cầm quyền Trung Quốc bắt nhốt một thời gian . May nhờ Xứ Nhu có chữ nghĩa nên mới được nể nang và thả cho về . Từ ấy , Nguyễn Khắc Nhu làm nghề dạy học tại làng Thịnh Liệt , cách ga kép khoảng 5 cây số . Lòng yêu nước của ông đã để lộ ra một cách khá rõ rệt qua những vần thơ ông sáng tác cũng như những bài giảng cho học trò và thậm chí qua những câu đối ông viết trên tường lớp học . Ông cũng là người đi tiên phong hô hào dân làng cải thiện đời sống vệ sinh , đào giếng lấy nước uống , chống mê tín dị đoan , bỏ thuốc phiện và cờ bạc . Xứ Nhu làm thơ , viết báo , lấy tên làng Song Khê làm bút hiệu . Nhớ lời cụ Phan Bội Châu đã dạy , Xứ Nhu cho mở trường đào tạo nhân tài , nâng cao dân trí để chuẩn bị lớp người tương lai cho đất nước Từ hình thức cách mạng gián tiếp ấy , Xứ Nhu chuyển hướng sang hình thức tích cực hơn . Cùng các đồng chí trong nhóm Đông Du ngày trước , thành lập tổ chức lấy tên là “Việt Nam Dân Quốc” , chủ trương võ trang chống Pháp . Tổ chức của ông nhanh chóng thu hút đông đảo đồng bào địa phương , kể cả phụ nữ , chẳng hạn như ba chị em cô Bắc , cô Giang , cô Tình ở phủ Lạng Thương . Việt Nam Quốc Dân cấp tốc chuẩn bị ngày khởi nghĩa , nhắm vào các đồn binh Pháp ở Đáp Cầu , Bắc Ninh , Phả Lại . Trong khi chờ đợi , họ mở những cuộc tập kích lẻ tẻ

vào các đồn binh Pháp , gây được nhiều tiếng vang trong dân chúng . Những vụ binh biến nho nhỏ ấy , đều được nhóm Nam Đồng Thư ở Hà Nội ngấm ngầm ủng hộ . Nguyễn Khắc Nhu rắp tâm làm lớn một vố trong toàn vùng Nhưng kế hoạch chưa thực hiện được thì khôngmay bị lộ , vì xưởng chế tạo vũ khí thình lình phát nổ , khiến Pháp ra tay khủng bố . Nhờ tổ chức chặc chẽ , kín đáo , mỗi cơ quan , mỗi cá nhân đều hoạt động biệt lập nhau , nên dù bị địch truy lùng gắt gao , lực lượng Việt Nam Quốc Dân không bị sứt mẻ bao nhiêu . Nhờ vậy , khi nhóm Nam Đồng Thư Xã biến thành Việt Nam Quốc Dân Đảng thì Nguyễn Khắc Nhu đem toàn bộ nhân sự của đảng mình sát nhập vào với Nguyễn Thái Học . Năm ấy , Nguyễn Khắc Nhu đã 45 , hơn Nguyễn Thái Học gần 20 tuổi .

Vì tuổi đời khá cao , lại thêm kinh nghiệm hoat động lâu năm và trình độ học vấn uyên bác , Nguyễn Khắc Nhu được các đồng chí hết sức nể trọng , thường giao cho những trong trách lớn nhất của đảng , chẳng hạn như hai lần được bầu làm chủ tịch đảng.

Sự tham gia của Nguyễn Khắc Nhu cùng tổ chức của ông , đã làm thay đổi hẳn bộ mặt của Việt Nam Quốc Dân Đảng ít nhất là ở 3 lãnh vực : Thuở đầu khi kết nạp đảng viên , Quốc Dân Đảng đã bỏ quên vai trò phụ nữ . Nhờ Nguyễn Khắc Nhu , những người như cô Giang , cô Bắc mới được đảng trọng dụng . Thứ hai , thuở đầu khi kết nạp đảng viên , Quốc Dân Đảng chỉ chú trọng đến tầng lớp trí thức thành phố . Nhờ Nguyễn Khắc Nhu , khuynh hướng chủ chiến của Nguyễn Thái Học mới được ủng hộ mạnh mẽ và chiếm đa số trong hội nghị , điển hình là quyết định tổng khởi nghĩa vừa thắng thế trong phiên họp lịch sử hôm nay, tại làng Đức Hiệp giữa thánh 5 năm 1929 .

Dù hội nghị đã quyết định tổng khởi nghĩa , Lê Hửu Cảnh vẫn cố bám lấy ý kiến của mình . Ngồi riêng với Nguyễn Thái Học và Nguyễn Khắc Nhu , Cảnh tha thiết nhắc lại :

- Anh Học , tôi xin anh ! Anh nên ra nước ngoài . Sang Tàu hoặc Xiêm . Đối với đồng bào cũng như đồng chí , vai trò của anh rất quan trọng . Lãnh tụ là điểm tựa của đòan thể Đảng không có tôi , không có các đồng chí khác cũng chả sao . Nhưng không có anh thì không được ! Cụ Phan Bôi Châu bị bắt , Việt Nam Quang Phục Hội kể như tan rã ngay ! Nói dại , anh mà bị bắt , Quốc Dân Đảng chắc chắn sẽ xuống dốc ! Anh nên nghe lời tôi !

Nể Cảnh là người thân cận chia ngọt sẻ bùi trong mấy tháng qua , Nguyễn Thái Học không nở lớn tiếng , nhưng trong thâm sâu ông rất bực vì những phát biểu của Cảnh tại hội nghị đã làm lung lạc một số đồng chí ! Bao nhiêu thiện cảm của ông dành cho Cảnh từ trước đến nay , bổng giảm hẳn đi và thay thế vào đó là sự ngờ vực lập trường của Cảnh .

Tối hôm ấy , Cảnh ngồi đọc kinh rất lâu . Sáng hôm sau , mặt trời chưa lên , Cảnh đã cùng Minh lên đường trở về Hà Nội .

Suốt quãng đường Cảnh trầm ngâm không nói . Minh nhìn Cảnh dò xét :

- Ý kiến của anh , nhiều đại biểu ngấm ngầm tán thành , nhưng họ ngại , không dám nói ra !

Cảnh gật đầu đáp nhỏ :

- Những người có công lớn với đảng như Nhượng Tống , Nguyễn Thế Nghiệp , Hồ Văn Mịch , đều bị bắt cả rồi . Thành ra , tiếng nói của tôi trở nên thiểu số tại hội nghị , không lay chuyển được anh Học , anh Nhu !

Rồi hai người lại ngồi yên cho tới lúc chia tay ở sân ga . Giờ này , Cảnh vẫn là nhân viên trong xưởng hỏa xa , cho nên anh phải trở lại sở làm ngay , vì lâu quá sợ người ta nghi . Minh thì quay về căn gác trọ , tiếp tục sống những ngày nơm nớp lo âu vì chiến dịch càn quét của mật thám Pháp vẫn đang tiếp diễn một cách tàn bạo , không phải chỉ nhắm riêng Việt Nam Quốc Dân Đảng , mà muốn tận diệt tất cả mọi đòan thể chống đối , trong đó có Việt Nam Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội cũng là một mục tiêu chính yếu .

Những ngày kế tiếp , Minh nghĩ nhiều đến Lê Hửu Cảnh và cảm thấy tội nghiệp cho một người cách mạng yêu nước như Cảnh mà giờ đây lâm vào tình trạng cô đơn và bị các đồng chí ngờ vực , xa lánh . Trong cái nhìn của Minh thì Lê Hửu Cảnh là một nhân vật kiệt xuất của đảng , làm việc gì cũng tính toán cẩn trọng . Minh bứt rứt đi tìm Cảnh và gặp anh hai lần ở chỗ Cảnh làm . Lần nào , Cảnh cũng rũ Minh đi ra quán cóc ăn trưa và bàn chuyện thời sự . Ánh mắt của

Cảnh không giấu nổi nỗi ưu tư , khiến Minh lắm lúc cũng phải mủi lòng !

Quả thật , Minh đóan đúng , Cảnh đang chịu những ngày dằn dặt nhất bởi tổng bộ không giao công tác gì cho Cảnh từ sau hội nghị Đức Hiệp . Đồng chí cũng ít ai muốn đến để gặp Cảnh vì sợ tổng bộ cho là kéo bè kết đảng trong lúc tình hình khẩn trương , chuẩn bị tổng khởi nghĩa . Chẳng những thế , Cảnh còn biết Nguyễn Thái Học đã chỉ thị cho Ký Con Đặng Trần Nghiệp phải theo dõi hành vi của Cảnh trong lúc này , để nếu cần thì ra tay trừng trị . Cảnh buồn lắm . Đích thân đi tìm Ký Con ở Hà Nội và vài lần như thế , Ký Con mới hiểu bụng dạ của Cảnh . Nhưng dĩ nhiên Ký Con giấu kín , không tiết lộ cho Nguyễn Thái Học biết . Cảnh bảo Ký Con :

-Anh học quyết định tổng khởi nghĩa lúc này thì quả là vội vả thật ! Người ta phê bình anh ấy theo chủ nghĩa “anh hùng cá nhân” ! Nhưng đa số các đại biểu đã đồng ý thì tôi cũng phải tuân theo mệnh lệnh đảng chứ đi ngược lại làm sao được !

Cũng may cho Cảnh là từ lâu Ký Con vốn nể Cảnh là người từng trải và gan dạ , nên giờ này dù tổng bộ cho nghi ngờ , Cảnh vẫn dễ dàng tạo lại niềm tin trong lòng Ký Con , lúc ấy mới 21 tuổi .

Từ đó , Cảnh lặng lẽ giúp Ký Con chế bom để dùng trong ngay tại thủ đô Hà Nội trong đêm tổng khởi nghĩa , hầu đánh lạc hướng sự chú ý của chính quyền Pháp khi nghĩa quân tấn công ở các tỉnh .

Những ngày nặng nề kế tiếp nhau trôi qua rất chậm , Minh trở lại Hà Nội đếm thời gian trôi trong nỗi thấp thỏm lo âu . Cũng giống như Cảnh , Minh nôn nóng chờ lệnh của tổng bộ , nhưng chờ mõi mòn mà chả thấy ai liên lạc từ sau khi chia tay các đồng chí lãnh đạo tại hội nghị Đức Hiệp . Lúc đầu , anh chỉ nghĩ rằng tổng bộ không còn ở Hà Nội nữa , các đồng chí lãnh đạo phải cải trang bôn ba nay đây mai đó , nên chưa có dịp giao công tác cho Minh . Tuy nhiên , dần dần anh hiểu ra rằng , Nguyễn Thái Học không dùng anh bởi anh là đàn em của Lê Hửu Cảnh , người đang bị tổng bộ nghi ngờ vì những phát biểu ngược chiều tại hội nghị . Để tránh bớt căng thẳng , Minh ghé thăm bà dì , nhờ cô em họ xuống Hải Ninh thăm dò tình hình trước , rồi anh xách va-li về thăm nhà một thời gian cho khuây khỏa . Thời gian này , cũng chính là lúc mà Hậu được lệnh thóat ly , giã từ

Hải Ninh , lên đường theo tiếng gọi của Việt Nam Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội.

Dòng Mực Cũ

Chương 6

Buổi sáng hôm ấy Hậu khăn gói giã từ Hải Ninh , băng ngang cánh đồng làng lên mặt đê , rồi cứ thế rảo bước tới thị xã gặp Quảng . Lúc ấy Quảng đang sắp sửa ăn trưa . Hiệu thuốc lào vẫn mở cửa , nhưng Quảng mời Hậu ngồi ăn luôn ngay bên trong , trên chiếc bàn gỗ cũ kỹ bày đầy ấm chén và điếu cày . Hậu bỏ nón , buông cái túi cói xuống chân bàn rồi kéo ghế ngồi đối diện Quảng . Quảng vói tay khép cửa sổ sau lưng rồi hạ giọng bảo Hậu :

- Trước tiên , chị phải lấy một cái tên mới . Tên cũ ở làng không dùng được nữa , vì mọi người đều biết , rất dễ bị lộ .

Nghĩ đến thái độ dứt khoát của mình , dám gạt nước mắt giã từ cha mẹ và quê nhà , Hậu chọn tên mới là Quyết , để đánh dấu sự quyết tâm thoát ly , đồng thời cũng tự nhắc nhở mình không nản lòng trên bước đường chông gai sắp tới . Quảng hài lòng bảo :

- Tốt lắm ! Như vậy từ nay tên của chị là Vũ thị Quyết .

Rồi ông xòe bàn tay , nhắc Hậu ăn cơm . Bữa cơm rất đơn giản chỉ có cá quả kho với khế phơi khô , thêm bát muối vừng bên cạnh , nhưng Hậu thấy rất ngon vì đang đói bụng sau quãng đường dài cuốc bộ . Quảng bảo :

- Tối nay chị ngủ tạm ở đây . Sáng mai sẽ có người đưa chị đi xuống Hà Nội . Đi tàu lửa . Lẽ ra thì tôi phải đi cùng với chị , nhưng tôi còn đợi một đồng chí nữa . Chị cứ đi trước đi . Có thể mình sẽ gặp nhau ở dưới ấy cũng chưa biết chừng !

Cơm trưa xong , Hậu lang thang ra con phố chính của thị xã , mặc dù không cần mua bán gì . Lòng cô bâng khuân xao xuyến vì nhớ cha mẹ và các em ở nhà , mặc dù mới xa Hải Ninh có mấy tiếng đồng hồ

. Hai năm nay , từ ngày dấn thân hoạt động , cô đã sống thường trực trong nỗi lo âu phập phòng . Nhưng chuyến đi hôm nay mới thật sự đặt chân lên lộ trình sinh tử , chẳng biết trong tương lai rồi sẽ ra sao . Chỉ có điều là trái tim cô đang tràn đầy nhiệt huyết , vì cô hãnh diện mình theo đuổi một lý tưởng mà cô cho là hết sức chính đáng .

Tối hôm ấy , Hậu ngủ lại hiệu thuốc lào Vĩnh Bảo . Ông Quảng nhường cho Hậu chiếc giường có căng mùng và trải chiếu hoa . Còn ông thì nằm trên cái ghế mây kê sát cửa ra vào . Ông không nói chuyện nhiều với Hậu bởi nhiệm vụ của ông chỉ là giao liên , đại diện tỉnh bộ đưa người lên thành bộ ở Hà nội mà thôi .

Sáng hôm sau , Hậu thức giấc lúc ông Quảng đã sắp mở cửa tiệm . Vì đêm qua thao thức nhớ nhà , nên Hậu ngủ trễ , chắc phải quá nữa khuya mới thiếp đi . Cô ngồi dậy , vén mùng , gấp chăn và ngượng ngùng nhìn ông Quảng mỉm cười . Ông bảo :

- Cô ra sau xúc miệng rửa mặt đi , rồi vào đây ta nói chuyện .

Hậu làm theo lời ông dặn . Lúc quay vào thì ông Quảng đã mua sẳn đĩa xôi gấc và một khoanh giò đặt trên bàn cho Hậu . Ăn sáng thế này thì sang quá , quanh năm Hậu chả được động tới . Ông Quảng mời Hậu rồi nói :

- Lẽ ra , hôm nay có người đi cùng chị xuống Hà Nội . Nhưng vào phút chót , đồng chí ấy lại không đi được . Chị đành đi mình vậy !

Hậu véo miếng xôi , hốt hoảng nói :

- Chết ! Tôi biết đàng nào mà mò !

Quảng cười trấn an :

- Không sao ! Dễ lắm . Tôi sẽ chỉ đường cho chị từ đây ra nhà ga . Chị mua vé đi Hà Nội . Lên xe hỏa rồi là kể như xong . Đến sân ga sẽ có người đón chị .

Hậu vừa nhai vừa lo lắng than :

- Có chắc không đấy anh ? Chỉ sợ không có người đón , tôi đi lớ ngớ

, người ta sinh nghi !

Quảng gật đầu quả quyết :

- Tôi đã bố trí xong cả rồi !

Rồi Quảng giục Hậu :

- Ăn đi ! Chị ăn no đi đã ! Hay là bọc theo ăn trên xe hỏa cũng được !

Hậu gật đầu đồng ý . Cô muốn đi sớm vì sợ xuống tới Hà Nội thì tối mất . Cô quay vào lấy cái giỏ cói của mình . Còn Quảng thì trút dĩa xôi vào miếng lá chuối khô , gói lại để Hậu bỏ luôn vào giỏ , ăn dọc đường . Quảng dặn dò tỉ mỉ đường đi nước bước , rồi ân cần chia tay , chúc Hậu công tác tốt , hy vọng có ngày gặp lại .

Buổi chiều , Hậu đặt chân đến Hà Nội . Đây là lần đầu tiên trong đời , cô có mặt ở thủ đô , nên nhìn chỗ nào cũng lạ mắt . Tay ôm khư khư cái giỏ cói , Hậu hoang mang bước ra khỏi nhà ga . Hình ảnh đầu tiên đập vào mắt Hậu là mấy cô gái tân thời , có người mặc đầm , có người mặc áo dài nhưng dám mặc quần trắng , đi bên cạnh những anh lính Tây . Đối với Hậu cũng như đa số phụ nữ miền Bắc lúc ấy , mặc quần đã là cách mạng rồi , huống chi lại dám mặc quần trắng ! Đại đa số vẫn là váy đen và đi chân đất , đủ cả bốn mùa Xuân , Hạ , Thu , Đông . Chỉ buổi tối , trước khi lên giường , các cô mới mang đôi guốc ra giàn nước hoặc xuống ao rữa chân để đi ngủ . Sáng sớm tỉnh dậy , bước xuống giường là trở về chân không như thường lệ . Thi sĩ thời đó không ai làm thơ ca ngợi “gót son” hay “gót hồng” của người mình yêu , bởi gót nào cũng nứt nẻ vì lao động và vì đi bộ .

Hậu bước ra lề đường , choáng ngộp bởi quang cảnh chung quanh . Xe kéo , xe ngựa thì vẫn nườm nượp , nhưng lâu lâu lại có những chiếc xe đạp cao lênh khênh , thô kệch chay qua chạy lại mà hiếm khi Hậu thấy ở làng mình . Hậu đứng ngó quanh hai bên đường , lo sợ không gặp người giao liên như Quảng đã dặn trước . Bổng cô giật thót người toan đánh rơi cái giỏ cói vì tiếng còi quá lớn hét lên bên tai . Cô bước lui vào và định thần nhìn lại : Một chiếc ô tô vừa chạy ngang . Dân Hà Nội thì đã quen mắt , nhưng người nhà quê như Hậu , nom thấy xe hơi thì kinh hãi lắm , như nhìn thấy quái vật lù lù chạy trên đường ! Chiếc xe đi khỏi , Hậu thở phào , đặt bàn tay lên ngực

rồi chậm chạp bước theo vỉa hè , vừa đi vừa nhìn dáo dác tứ phía . Một chiếc xe kéo cũ kỹ chạy vượt lên phía trước Hậu và tấp vào lề đường . Anh phu xe còn khá trẻ , quần ta sắn lên khỏi đầu gối , áo cánh nâu bạc thếch gió sương , bỏ nón chào Hậu và nói nhỏ :

- Mời chị lên xe !

Hậu sợ hãi lắc đầu lia lịa :

- Không ! Cảm ơn ông ! Tôi đi bộ quen rồi !

Dứt lời Hậu bước nhanh hơn như chạy trốn . Người kéo xe cất tiếng gọi :

- Chị Quyết ! Chị lên xe đi !

Anh ta gọi lần thứ hai , Hậu mới sực nhớ ra mình có cái bí danh mới là Vũ thị Quyết mà chỉ có một vài đồng chí trong tổ chức biết được . Hậu dừng lại , quay đầu ngơ ngác nhien lại anh ta . Anh phu xe nỡ nụ cười hiền hòa và bảo :

- Chị lên xe , tôi kéo . Chị mới lên Hà Nội lần đầu , biết đàng nào mà mò !

Hậu hoàn hồn mỉm cười và hỏi :

- Hóa ra anh là …

Người kia ngắt lời :

- Vâng ! Tôi đây . Anh Quảng không dặn chị hay sao ?

Anh phu xe đang nói dở câu thì có hai người đàn ông mặc âu phục từ phía nhà ga đi ra , xăm xăm bước tới phía Hậu , nét mặt rất khả nghi . Sợ là mật thám theo dõi , anh phu xe vội lớn tiếng bảo Hậu :

- Xin bà hai hào ! Từ đây lại đằng ấy xa lắm , lại toàn đường dốc . Bà cho hai hào tôi mới kéo !

Hậu ngần ngại đứng yên . Cô chưa bao giờ ngồi xe kéo . Đàn bà nhà

quê suốt đời chỉ đi bộ . Xe kéo là thứ phương tiện dành cho các thầy thông , thầy phán , hoặc những phú thương thị thành chứ một người nhà quê chân đất như Hậu leo lên xe coi nó chướng mắt lắm . Chờ hai người đàn ông lạ mặt đi xa , anh phu mới giục :

- Chị lên đi . Đừng đứng giằng co ở đây , người ta để ý !

Hậu miễng cưỡng leo lên , nhíu mày bảo:

- Ngại quá , bắt anh kéo !

- Người chị nhẹ như bông , ngại cái gì ! Tôi đã kéo những ông khách béo trục béo tròn , nặng như tạ gạo ! Chị ăn thua gì !

Anh ta nói đúng , Hậu dáng người mảnh mai , bà Lương vẫn thường nói đùa với bạn bè của Hậu :

- Cái Hậu nhà này mỗi lần có việc phải lên đê , chỉ sợ gió thổi bay xuống sông ! Người gì mà cứ như là ốm đói !

Anh phu xe bắt đầu khom lưng kéo. Qua những dãi phố xầm uất, anh đi chậm lại và giảng cho Hậu nghe những sinih hoạt của phố phường mà anh chắc chắn là Hậu chưa hề quen biết. Cuối cùng anh đưa Hậu đến một con hẻm nhỏ thuộc khu lao động có tên là ngõ Lò Rèn và dặn Hậu cứ tự nhiên đi vào, sẽ có người đứng đón ở căn số 19. Anh dừng xe. Hậu làm bộ trả tiền để nghe anh dặn:

- Cái nhà có cánh cửa gỗ sơn màu xanh đậm. Trước sân có giàn bí và hai sợi dây phơi. Chị cứ vào đi. Tôi đứng chờ ở ngoài này. Nếu vạn nhất không có ai ở trong nhà, hoặc cửa khóa ngoài thì chị quay đầu ra đây. Dặn hờ chị thế thôi, chứ chắc chắn có người đang đợi chị, vì tôi đã hẹn rồi!

- Hậu gật đầu rồi xăm xăm bước đi, không dám nhìn hai bên con hẻm. Cô dừng lại bên căn nhà nhỏ, thấp lè tè như cái bát úp mà người giao liên đã dặn dò, thấy cánh cửa màu xanh mở hé và thấp thoáng vài người bên trong. Cô ho một tiếng rồi mạnh dạn bước chân vào. Đó là căn nhà thuê dùng làm chỗ hoạt động và là chỗ tạm trú cho cán bộ thoát ly khỏi thành phố trước khi Thàn bộ Hà Nội bố trí đi những nơi khác. Mọi thứ trong nhà đều cũ kĩ, xiêu vẹo. Bốn người

đàn ông ngồi vây quanh một chiếc bàn vuông, cùng đứng dậy chào Hậu với ánh mắt trìu mến. Một người mặt áo dài trắng, dáng dấp thư sinh, bước vội lại đỡ giỏ và nón cho Hậu rồi nềm nở lên tiếng:

- Chị Quyết phải không ạ mời chị vào trong này!

Giai đoạn này phụ nữ thoát ly cũng khá nhiều nhưng so với đàn ông thì vẫn chưa đáng kể. Ở nhiều nơi phong trào các cô bỏ nhà, hoặc theo Quốc Dân Đảng, hoặc theo Thanh Niên Cách Mạng Đồng Chí Hội, lan rộng quá, đền độ cha mẹ phải vội vã gã chồng để ngăn chặn. Phụ nữ đảm trách công tác liên lạc bao giờ cũng dễ hơn đàn ông, cho nên sự hiện diện của Hậu trong căn nhà này là một điều quý giá khiến cá đồng chí điều phấn khởi.

Người mặt áo dài đón Hậu rồi quay ra cửa nhìn hai bên con hẻm xem có ai theo dõi không. Con hẻm này có một điểm lợi là nhà chỉ nằm dọc theo một bên, còn bên kia là bức tường gạch cao đã lên rêu xanh mốc. Nghĩa là không có nhà đối diện để nhìn vào nhà mình. Bên kia bức tường là một cư xá thuộc loại bình dân, hình như ngày trước Pháp xây làm trại gia binh, bây giờ đơn vị rút đi, dân tứ xứ mua lại để ở.

Anh ta đưa Hậu vào hẳn sau bức vách, đặt cái giỏ sát tường, úp cái nón lên trên rồi chờ Hậu trở ra để giới thiệu với các đồng chí mà Hậu sẽ sống chung và làm việc chung trong những ngày xắp tới. Lần đầu tiên ngồi bên một đám đàn ông không hề quen biết trong một căn nhà xa lạ, Hậu xấu hổ quá, từ lời ăn tiếng nói đến cử chỉ đều lúng túng mất hết cả bình tĩnh, khác hẳn với hai năm qua từng lãnh đạo chi bộ Hải Ninh. Lãnh đạo chi bộ Hải Ninh thật ra là lãnh đạo toàn phụ nữ và hơn thế nữa toàn là phụ nữ quen biết nhau trong làng, lại thêm cô em gái là Duyên bên cạnh, nên gần giống như sinh hoạt trong một gia đình. Còn ở đây thì toàn người lạ mà lại là đàn ông, làm Hậu chùn bước muốn bỏ ngay lập tức. Cả đến cách xưng hô, Hậu cũng thấy rất ngượng mồm. Bốn người đàn ông đều lớn tuổi hơn Hậu. Lẽ tự nhiên là Hậu phải goi họ là anh xưng em, nhưng họ không bằng lòng. Họ muốn Hậu xưng tôi, cũng như họ gọi Hậu bằng chị. Hậu ngồi khép nép ở mép giường, cái giường duy nhất kê sát vách, trải chiếc chiếu cũ đã gãy mòn cả bốn cạnh. Người mặc áo dài ra vẻ có học thức, lúc nào cũng tươi cười nềm nở, tỏ rõ phong cách lãnh đạo.

Anh ta bảo Hậu:

- Chị ở tạm đây chờ đến khi có công tác cụ thể.

Rồi anh ta chỉ tay về phía ba người đàn ông ngồi ở bàn và tiếp:

- Đây là anh Kiệt, anh Thông, và anh Mão.

Hậu cuối đầu chào ba người nhưng không biết nói gì, cô nhìn thoáng từng người và nhận ra ngay họ cũng xuất thân lao động như Hậu, nên trông ai cũng cục mịch, da ngăm đen, khác hẳn anh chàng thư sinh mặc áo dài trắng. Anh dặn dò thêm vài câu rồi đứng dậy từ giã, thậm chí Hậu chưa biết tên anh là gì. Mãi về sau, Hậu mới khám phá ra đó Lê Tiến, công tác trên Thành Bộ Hà Nội. Lê Tiến xuất thân con nhà giàu, giác ngộ cách mạng, gia nhập Thanh Niên Cách Mạng Đồng Chí Hội ngay từ buổi mới thành lập và bây giờ là Phó Bí thư Thành Bộ Hà Nội.

Đêm đầu tiên nằm ở cơ sở là cả một cực hình đối với Hậu. Nhà chỉ có một chiếc giường, ba người đàn ông nằm chung. Họ nhường cái bàn cho Hậu, nhưng chẳn có mùng màn chiếu gối. Cái bàn tuy là hình chữ nhật nhưng chiều dài vẫn quá ngắn. Hậu cứ co quắp tênh bênh trên đó, ngượng ngùng không tài nào ngũ được. Mùi nước mắm, cá khô, rồi mùi ẩm mốc thấm lâu vào lớp gỗ mặt bàn, bốc lên trong đêm tối rất khó chịu. Lại thêm từng làn mũi xông vào đốt, Hậu cứ liên tiếp vỗ khắp người rồi lâu lâu lại ngồi dậy, xuống đất nằm để được dũi thẳng chân. Xuống đất thì mũi lại càng nhiều hơn, Hậu lại mò mẫm leo lên. Không ngũ được Hậu trăn trở nhớ nhà ra riết, chỉ mogn cho trời mau sáng. Khi ngoài đường có tiếng rao “Bánh Tây” lần thứ nhất, Hậu thở phào ngồi bật lên, xuống bếp nấu nước pha trà. Pha xong ấm trà, Hậu ra sân sau rửa mặt, thấy hai bàn tay đầy những vết máu của cả chục con mũi đêm qua. Người đàn ông tên Kiệt chạy đi đâu kiếm được chiếc chiếu nhỏ và chiếc mùng cá nhân mang về cho Hậu làm Hậu mừng hơn bắt được của. Hậu cảm động bảo:

- Cám ơn anh! Anh đưa màn cho tôi, rồi các anh nằm không hay sao?

Kiệt vốn có tính khôi hài nên thản nhiên đáp:

- Da chúng tôi dù sao cũng dày hơn da chị! Muỗi cắn chẫn hề hấn gì đâu!

Từ đó, ngày qua ngày Hậu làm quen với nếp sống mới của những khuôn mặt trước lạ sau quen. Hậu thấy yên lòng vì xem ra ai cũng hiền cả. Công tác ở đây chưa có gì nhiều. Kiệt và Thông sáng nào cũng ra đi, tìm cách len lỏi vào hàng ngũ công nhân - chẳng hạn lò gạch Cát Linh - để làm nhiệm vụ vô-sản-hóa, tuyên truyền cho đường lối của tổ chức. Hậu thì ở nhà nấu cơm, những bữa cơm hết sức đơn giản bởi tất cả đều phải tự túc, không có ngân khoảng nào cấp dưỡng. Kiệt thuê xe kéo, bữa có bữa không. Thông thì đi gánh than, nhưng cũng chẫn có việc thường xuyên. Hôm nào mai mắn kiếm được một hai hào về đưa hết cho Hậu để góp vào tiền chợ và tiền giấp mực để in tài liệu. Chỉ có Mão vì chữ nghĩa khá hơn hai người kia, lại có hoa tay viết chữ đẹp, nên được bố trí ở nhà nấu thạch, in truyền đơn, dự trữ sẵn. Việc in ấn tuy không nhiều, nhưng đôi khi phải chờ đêm xuống mới dám làm, nên ban ngày ở nhà Hậu và Mão có nhiều thì giờ đọc taì liệu rồi bàn luận về nội dung những cuốn sách Thành Bộ bí mật gởi xuống. Mão trước đây đi lính cho Tây, giác ngộ cách mạng, bỏ hàng ngũ, được kết nạp, cho học chữ quốc ngữ rồi thoát ly xuống Hà Nội trước Hậu sáu tháng. Mão là người đầu tiên có mặt ở cơ sở này. Rồi kế đến là Kiệt và sau cùng là Thông. Ngoài việc in truyền đơn, Mão cũng đãm nhận công tác giao liên mỗi khi Lê Tiến cần phổ biến một chỉ thị mới của Thành Bộ. Bởi vậy, Mão luôn luôn túc trực tại nhà, không phải ra ngoài kiếm việc.

Để che mắt thiên hạ, để phòng trường hợp có người lạ bất chợt vào nhà hoặc những khi cần đem truyền đơn ra ngoài, Mão phải đảm luôn công việc sản suất vàng mã, nghĩa là in ra những xấp tiền giả để người ta dem đốt ở những đám tang hoặc ngày giỗ, ngày Tết hay lễ vu lan cúng các cô hồn. Mão tung tin cho hàng xóm biết nghề chính của mình là in tiền âm phủ, cung cấp cho cửa hiệu bán hương nhan và vàng mã ở chợ Đồng Xuân. Tiến trình xản xuất vàng mã cũng đơn giãn như in truyền đơn: Chỉ việc phết mực vào cái khung gỗ có khắc hình những đồng xu đồng trinh thời xưa, rồi in lên tờ giấy bản. Làm lâu quen ty thì mực sẽ phết đều, tèin in ra không bị lem luốc vì đậm quá hay nhợt nhạt vì mực ít quá. In rồi, đem từng tờ hong cho khô trước khi xếp thành từng xắp trăm tờ. Phải đúng một trăm tờ mới

được, chứ đếm thiếu là coi như đánh lừa thần thánh! Giấy in tiền cũng thế, phải dùng bản xấu và mỏng, để khi đốt lớp tro sẽ theo gió bay đi, tan hết, thì tiền mới gởi sang thế giới bên kia cho người chết xài! Đứng trên lập trường vô sản và vô thần, Mão coi những trò này là mê tín dị đoan, cần phải bài trừ. Nhưng tạm thời Mão vẫn phải làm để có thể công khai đưa truyền đơn bằng cách xếp chồng những tờ tiền giả nằm lên trên.

Ngày đầu tiên mới đến, Hậu tò mò đứng nhìn Mão in tiền. Mão cười nói với Hậu:

- Đúng là đem tiền giả bán lấy tiền thật! Đã chết rồi còn tiêu quái thế nào được nữa mà phải gởi tiền xuống đấy!

Nhớ lời bà Lương có lần giảng, Hậu nhắc lại:

- Mẹ tôi bảo, không được gọi là tiền giả. Phải gọi là tiền âm phủ. Cũng không được nói là “đốt tiền ”, mà phải nói là “ hóa vàng “!

Mão nói:

- Mình chống duy tâm mà phải làm nghề duy tâm! Chị thấy buồn cười không?

Câu hỏi bất ngờ làm Hậu đứng yên. Cô chưa bao giờ đặt vấn đề trong đầu là đốt vàng mã thì bị coi là duy tâm. Cô chỉ biết đó là phong tục của dân gian truyền từ đời này qua đời khác, chẳng ai thắc mắc nó là duy tâm hay duy vật, cũng chẳng ai đặt câu hỏi là điều đó đúng hay sai. Cái gì đã có sẵn thì cứ để yên như vậy cần gì phải thay đổi! Huống chi mẹ cô lúc nào cũng là người rộng rãi khi hóa vàng trong ngày giỗ thân nhân hoặc lễ vu lan mà chính cô khi đi bên mẹ cũng cảm thấy việc đó có ý nghĩa. Ít ra đó là tấm lòng thành để tưởng nhớ người quá cố!

Hậu cố nhớ lại có lần ông Lương đã kể lại sự tích này cho cả nhà nghe trong bữa cơm. Cô ngẫm nghĩ một chút để xắp xếp ý tưởng rồi nói:

- Bố tôi bảo là thuở xa xưa bên Tàu, người ta có tục chia của cho người chết để người chết có cái mà tiêu ở thế giới bên kia. Hễ nhà

có người chết thì chôn theo biết bao nhiêu vàng bạc châu báu. Vua chúa và phú hộ còn chôn theo cả vợ bé hoặc nàng hầu nữa. Đến thời nhà Đường vua thấy làm như thế, dần dần của cải sẽ cạn hết, vì chỉ một thời gian sau trên dương gian sẽ chẵn còn châu báu nữa. Vua truyền cho nhân gian làm tiền giả mà đốt cho đỡ phí phạm. Đốt xong thì tiền sẽ thự động " hoá vàng " bay xuống âm phủ!

Nghe Hậu kể rành mạch về sự tích tiền âm phủ, Mão hết sức cảm phục. Anh thầm nhủ trong bụng: Con ông giáo có khác! Hậu lại thêm:

- Giờ này, đa số dân mình vẫn tin là có thế giới bên kia. Cho nên không phải người ta chỉ đốt tiền giả, mà còn đốt cả hình nhân nữa, vì cho rằng những hình nhân đó sau khi đốt, sẽ biến thành người thật. Bố tôi bảo là, có những bà vợ nặng máu ghen, khi chồng chết, chỉ đốt tiền chứ không chịu đốt hình nhân phụ nữ, sợ đám hình nhân ấy sẽ sống dậy thành vợ lẽ của chồng mình dưới âm phủ!

Mão càng nể kiến thức của Hậu. Gã buộc miệng nói:

- À thì ra là thế! Buồn cười nhỉ!

Từ đó, ngày ngày Thông và Kiệt đi làm, ở nhà chỉ còn Hậu quanh quẩn bên Mão, phụ Mão những việc lặt vặt khi Mão cần đến. Mão thấy tháng ngày đầm ấm hơn gấp bội vì có Mão bên cạnh, bù đắp thời gian vừa qua, thui thủi một mình từ sáng tới chiều, lóng ngóng chờ Thông và Kiệt đi làm về cùng ăn cơm tối, nói chuyện cho vui. Mão lại càng sung sướng hơn vì từ khi có Hậu, Mão không phải phụ trách thổi cơm nữa. Mọi việc lớn nhỏ trong nhà: xách nước, quét nhà, bổ củi v.v... Hậu đều chu toàn một cách gọn ghẽ, như thói quen làm lụng khi còn ở Hải Ninh.

Số tiền ít ỏi Hậu bọc theo,, tiêu thật dè xẻn cũng chỉ được hai tháng là hết nhẵn. Hậu phải bán luôn sợi dây chuyền vàng mẹ cô mới mua cho năm ngoái. Gạo thời ấy rất rẻ, loại xấu chỉ có hai hào một thúng hai mươi cân. Nhưng dù rẻ đến đâu mà tiền cứ tiêu ra, không kiếm đồng nào thì rồi cũng cạn sạch. Từ đó, bữa cơm bữa cháo rất khổ sở.

Nhưng chẳng riêng gì Hậu , dân cư cùng chung con hẻm với Hậu đều là hạng cùng đinh chạy ăn từng bữa . Mà đã nghèo thì thường

lại đông con . Trong nhà chật chội , nóng bức , thành ra ai cũng kéo ra ngoài , tạo ra cái sinh hoạt hỗn độn suốt ngày trên con hẻm . Tiếng khóc con nít hầu như chả bao giờ dứt . Tiếng chồng quát vợ ngày nào cũng có . Cha mẹ đánh con , hàng xóm chửi nhau , cộng với tiếng rao hàng liên tục , làm cho Hậu lắm khi bực mình vì chưa quen . Hai mươi năm ở Hải Ninh , cô sống êm đềm trong một căn nhà rộng , cách biệt láng giềng bởi mảnh vườn và cái ao , có bao giờ thấy thị thành náo nhiệt như thế này ! Huống chi trước khi lên đây , cô cứ tưởng Hà Nội chỉ toàn người giàu sang và văn minh , nhan nhản trai thanh gái lịch . Nào ngờ họ còn sống vất vả hơn cả gia đình cô ở nông thôn . Mảo hiểu tâm trạng của Hậu nên giải thích :

Anh Lê Tiến bảo tôi thuê chỗ này là vì người chung quanh vừa nghèo vừa đông . Ít ai

để ý đến mình . Gặp ai mình cũng cần phải kết thân với họ . Nhất là hai nhà hai bên . Bên tay phải nhà mình là vợ chồng ông Rao . Ông ấy làm nghề “tóc rối đổi kẹo”

Hậu ngắt lời :

- Tôi có gặp rồi . Sáng nào ông ấy cũng gánh đôi quang gánh đi thật sớm !

Mão gật đầu :

- Còn bà vợ thì đi mua đồng nát , mang về đổ đầy sân sau , chờ người ta đến lấy . Chị thấy đấy : Nồi , nêu , soong , chảo , chậu thao , mâm đồng , lúc nào cũng chất lên cả đống ! Hai vợ chồng ấy thì hiền lành cả !

Ngừng một chút Mão lại thêm :

- Còn bên tay trái nhà mình là bà Vẹ . Bà ấy thì không làm gì cả vì bận con mọn !

Rồi Mão tiếp tục đề cập đến các cán bộ khác , nói cho Hậu biết ngành nghề và gia cảnh của từng người . Mão kết luận :

- Nói chung , tất cả đều thuộc thành phần nhân dân lao động . Chả

biết mình có ở đây lâu không , nhưng còn ở ngày nào thì ngày nấy phải hòa mình vào quần chúng . Anh Lê Tiến thường dặn chúng tôi như thế ! Họ đều nghèo như mình . Có người còn nghèo hơn cả chị và tôi nữa !

Tuy nhiên nghèo không đáng ngại bằng nỗi lo bị mật thám phát giác . Bốn người sống trong nỗi căng thẳng thường trực , lúc nào cũng lấm lét , nhìn ai cũng ngờ vực . Có hôm Hậu vừa xách giỏ ra chợ thì tình cờ thấy một người quen cùng quê ở Hải Ninh cũng đang lang thang trước cửa hàng vải . Hậu giật mình hoảng hốt , vội quay đi và lủi nhanh vào đám đông. Hậu chưa hề báo cho gia đình biết là cô đang ở đây , vì điều đó sai nguyên tắc . Nếu gặp người quen chắc chắn sẽ bị lộ . Bởi vậy lúc nào Hậu cũng phải mở to đôi mắt nhìn quanh để đề phòng . Lên Hà Nội , trong thâm sâu chỉ mong có dịp gặp lại Trần Khải , nhưng chả bao giờ nghe các đồng chí nhắc đến mà Hậu cũng không dám hỏi .

Đối với hàng xóm hai bên trong cùng con hẻm , Hậu tỏ ra rất thân tình , sẵn sàng giúp họ những công việc lặt vặt như gánh nước hay bổ củi . Thậm chí có hôm bế con cho họ cả buổi mà vẫn vui vẻ nói cười , thành ra ai cũng quí mến Hậu . Những lúc ôm con nhà hàng xóm , Hậu thường thấy nhớ nhà ray rứt vì chẳng biết bố mẹ sống chết ra sao từ ngày Hậu bỏ đi . Đôi khi vừa làm bếp , Hậu vừa thầm nhủ :

- Thoát ly gia đình theo cách mạng , tưởng làm việc gì to tát , hóa ra xuống Hà Nội chỉ để nấu ăn hoặc bế con cho người ta ! Làm cách mạng kiểu này thì có đánh được thằng Tây nào đâu !

Đối với Hậu , ngay từ buổi ban đầu được Tân tuyên truyền , Hậu chỉ nghĩ đến việc đi vận động phụ nữ chống Pháp , hoặc thậm chí cầm súng lao ra chiến trường . Thế mà gần nữa năm bỏ cha bỏ mẹ ra đi , Hậu chỉ làm việc nội trợ , nấu cơm cho các đồng chí và nơm nớp lo sợ mật thám đến bắt . Hậu sốt ruột lắm vì thấy việc thóat ly của mình không mang lại lợi ích gì cho đất nước . Hậu than với Mão điều này thì Mão bảo :

- Trước hôm chị đến , mật thám phát hiện một cơ sở của ta bên ngõ Ngọc Ngà . Bốn đồng chí bị bắt , hiện đang bị giam ở Hỏa lò . Mật thám vẫn đang tiếp tục điều tra . Vì vậy các anh lãnh đạo mới chỉ thị

mình án binh bất động !

Mão vì cảm tình với Hậu nên mới phun ra điều đó , chớ thật ra Mão không có quyền tiết lộ . Để tránh việc bị bắt giây chuyền , mỗi cơ sở đều hoạt động riêng lẻ , không biết nhau , cũng không tiết lộ tên đồng chí không may bị bắt . Nhờ Mão nói , Hậu hiểu ra , từ đó mới thôi trách móc lãnh đạo . Hậu sợ nhất là chưa làm được gì , đã bị bắt rồi chết trong tù , giống như anh Tân của Hậu , chưa đụng được thằng tây nào , đã gục ngã vì sốt rét !

Một hôm , trẻ con bên kia bờ tường đối diện đá trái banh lọt vào nhà Hậu . Hậu đang vặt rau sau nhà , Mão thì đang in truyền đơn trong buồng , tức là tấm cót quây sát vách nhà bếp . Như thông lệ , cửa nhà ngoài vẫn hé mở để tránh sự ngờ vực của mật thám . Hậu vừa múc nước vào thau thì có tiếng gọi trước hè :

- Có ai trong nhà không ?

Mão hốt hoảng lấy cái bao tải phủ vội lên đống truyền đơn đang in dở . Còn Hậu thì tái mặt đứng yên một chỗ , lúng túng không biết chạy đi đâu . Ngòai cửa , giọng nói nhắc lại lần thứ hai . Hậu mới cố lấy lại bình tỉnh bước ra . Mão núp trong góc nhà ngó ra . Một người đàn ông trc5 tuổi ngoài 30 , lễ phép cúi đầu chào Hậu rồi chỉ vào góc nhà và nói :

- Cô cảm phiền , cho tôi xin quả bóng . Cháu nó chơi , chẳng may bay sang đây !

Hậu thở phào cúi xuống lượm trái banh đưa lại . Người đàn ông nói cám ơn nhưng không đi ngay . Ông ta nấn ná đứng gợi chuyện làm quen :

- Chắc cô ở đâu mới đến đây ? Bác Cử , chủ căn nhà cô đang thuê này , dạo trước hay sang chơi với bố tôi . Bây giờ ông ấy giàu rồi , ít khi thấy mặt !

Vừa nói , anh ta vừa đảo mắt nhìn quanh khắp căn nhà nhỏ làm Hậu lo sợ ú ớ đáp :

- Vâng … chào ông … Tôi ở đây … cũng lâu rối . Nhưng mà tôi ít đi

đâu , thành thử chả gặp ai !

Người đàn ông chưa chịu buông tha . Anh ta tiếp :

- Gia đình có trẻ con không cô ? Nếu có thì bảo chúng nó sang chơi với trẻ con nhà tôi ! Sân bên nhà tôi rộng rãi lắm !

- Cám ơn ông . Nhà tôi toàn người lớn thôi ạ !

Anh ta bổng nhìn Hậu đăm đăm như dò xét rồi mới gật đầu giã từ , cầm quả bóng đi về . Hậu hoang mang quay vào . Mão cũng đang tái mặt theo dõi và dự định nếu mật thám ập vào thì anh sẽ nhảy bờ tường phía sau , lao qua nhà hàng xóm tẩu thóat .

Buổi chiều , Thông và Kiệt trở về . Hậu kể lại câu chuyện trái banh hồi ban sáng cho mọi người nghe rồi kết luận :

- Biết đâu nó là thằng chỉ điểm tay sai mật thám . Nó giả vờ đá quả bóng vào nhà mình để có cơ dò xét !

Mão nói vuốt theo ý của Hậu :

- Tôi cũng đoán thế ! Chị Quyết đưa cho nó quả bóng rồi , nó cứ đứng mãi không chịu về .

Hậu gật gù nói thêm :

- Đứng không thì nói làm gì ! Nó còn nhìn khắp nhà rồi hỏi nhà mình có trẻ con không . Hàng xóm láng giềng gì mà tò mò thế ?

Kiệt nghe dứt câu chuyện hoảng hốt hỏi Mão :

- Thế đã giấu hết tài liệu đi chưa ?

Mão nhìn Kiệt lắc đầu , Kiệt đứng bật dậy , chạy vào buồng in , tức là tấm cót quay tròn sát vách . Anh thấy máy in thạch , khay mực và từng xếp truyền đơn vẫn còn nằm trơ vơ dưới cái gầm bàn gỗ mộc . Anh quay ra , nắm chặc bàn tay , nghiến răng bảo Mão :

- Thế này là bỏ mẹ cả lũ ! Sao lại có thể bất cẩn đến như thế ! Hễ đã

nghi ngờ thì phải giấu hết tài liệu đi chứ . Từ trưa đến giờ , bao nhiêu tang vật cứ nằm tênh hênh ra đây . Ngộ nhỡ nó ập vào thì chạy làm sao cho kịp . Đoãng quá !

Nghe Kiệt nói , cả ba khuôn mặt cùng giật mình kinh hãi . Mãi đến lúc đó , Mão mới thấy mình sơ hở . Lập tức Thông chạy vào , xếp vội mọi thứ bỏ vô chiếc rương gỗ sơn đen rồi cùng Kiệt khiêng ra sau nhà . Kiệt bực mình không thèm nhìn Mão . Anh làm hiệu bảo Thông cùng anh vần cái lu nước sang một bên , lật tấm ván đây nắp hầm , rồi khiêng cái rương tài liệu thả xuống đó . Xong rồi , hai người đậy nắp hầm , đẩy cái lu nước cho đè lên bên trên , đồng thời nhặt mấy mẩu gạch vụn và bát chén vỡ vứt lung tung bên cạnh lu . Cái hố này họ đào ngay từ khi mới don vào và hôm nay là lần thứ hai họ dùng đến .

Thông và Kiệt rửa tay , xoa vào quần cho khô rồi quay vào nhà . Mão ngồi ở bàn , ngượng ngùng phân trần một câu nhưng càng làm cho Kiệt bực bội thêm .

Thông trầm ngâm nói :

- Sáng mai tôi đi tìm anh Lê Tuấn , báo cáo tình hình cho anh ấy biết rồi xin chỉ thị của Thành bộ . Nếu chỗ này lộ rồi , thì mình phải tìm cơ sở khác . Dù sao đi nữa cũng cần cảnh giác !

Tối hôm đó , Hậu phập phòng lo âu , chỉ sợ chuyện bất trắc xãy ra trong đêm . Cô nghe tiếng trở mình liên tục trên giường bên cạnh và biết chắc ba đồng chí kia cũng trăn trở ưu tư như cô . Mãi đến gần sáng Hậu mới ngủ được . Lúc Hậu thức giấc thì mặt trời đã lên cao . Thông đã đi từ tờ mờ sáng rồi , Kiệt và Mão thì đang ngồi ăn khoai lang , uống nước lã cho căng bụng . Hai người nói chuyện nho nhỏ theo thói quen . Hậu hơi ngạc nhiên vì giờ này Kiệt vẫn chưa đi làm , nhưng cô ngại không dám hỏi . Rửa mặt xong , Hậu từ dưới bếp đi lên , Kiệt quay lại vui vẻ nói :

- Kéo xe lúc này cũng có tiền . Nhưng ngặt một nỗi là mình không có tiền để thuê xe kéo ! Đúng là cái vòng lẩn quẩn !

Hậu cười buồn :

- Tôi bây giờ cũng hết nhẵn rồi . Hôm nay chắc phải bắt các anh ăn cháo muối !

Vốn tính hay khôi hài , Kiệt cười theo :

- Tôi có hỏi vay đâu mà chị khai là chị hết tiền !

- Anh muốn vay tôi cũng chả có !

Kiệt nghiêm mặt bảo :

- Ba đứa chúng tôi đều là thanh niên sức dài vai rộng mà chả làm gì ra tiền , để chị bán cả tư trang . Chúng tôi lấy làm áy náy lắm !

Hậu hài lòng đáp lại :

- Anh này lại khách sáo rồi ! Đã bảo đừng nhắc đến chuyện ấy nữa cơ mà !

Hậu vừa nói dứt thì Thông trở về , có Lê Tiến theo sau . Mỗi lần gặp Lê Tiến , Hậu điều cảm thấy bồi hồi nhớ lại hình ảnh người anh của mình đã chết . Ngày trước anh Tân của Hậu cũng hay mặc áo dài trắng và cũng có cái dáng trí thức như Lê Tiến . Chỉ khác một điều là Lê Tiến nói năng nhỏ nhẹ hơn và trên môi lúc nào cũng dường như có sẵn nụ cười ngay cả những hôm nhịn đói vì hết gạo.

Buổi họp diễn ra nhanh chóng quanh rổ khoai luộc . Theo thói quen , Lê Tiến nhập đề bằng một số tin tức rất phấn khởi , chẳng hạn như thợ thuyền đình công tại bến cảng Sài Gòn , công nhân đồn điền cao su đât đỏ nổi lên chống lại bọn cai thợ . Toàn những tin mà không thể kiểm chứng được , nhằm mục đích để động viên đồng chí và để chứng tỏ phe ta đang đồng bộ thắng lợi khắp nơi trên phạm vi cả nước . Sau đó , Lê Tiến mới chuyển sang vấn đề phải giải quyết trước mắt . Anh nói :

- Anh Thông vừa báo cáo với tôi câu chuyện quả bóng đá hôm qua . Chắc chỉ là tình cờ , nhưng cảnh giác như thế là tốt . Trước mắt , chúng ta cứ ở đây vì là khu lao động ít ai để ý . Nhưng tôi đề nghị từ nay chị Quyết với anh Mão phải giả vờ đóng vai vợ chồng , nấu cơm tháng cho anh Thông và anh Kiệt . Như thế thì người ngoài mới

không chú ý .

Hậu nhíu mày khẻ đưa mắt nhìn Mão rồi ngượng ngùng cúi xuống . Mão thì cố giữ nét bình thản nhưng trong lòng chợt dấy lên một niềm vui . Lê Tiến kể tiếp :

- Tôi cũng sơ ý không dặn anh Mão ngay từ hôm đầu . Bên Khâm Thiên , người ta cũng chỉ vì sơ hở mà bị bắt . Một đồng chí ở Bắc Ninh , thoát ly lên Hà Nội , cũng giống như đồng chí Quyết . Hàng xóm thấy tự dưng có một cô gái đến sống chung với hai người đàn ông . Tất nhiên họ phải sinh nghi . Nếu không phải là gái ăn sương thì tất nhiên là hội kín . Bọn chỉ điểm tay sai mật thám lúc này thiếu gì , chỗ nào mà chả có ! Đồng chí ấy mới lên Khâm Thiên được có hai tuần thì bị bắt . Mật thám kéo đến vây nhà vào lúc 4 giờ sáng , nên không ai chạy thoát !

Hậu nhíu mày hỏi Lê Tiến :

- Báo cáo anh , tôi tưởng khi cơ sở bên ấy bị lộ , các đồng chí bên ấy bị bắt , thì chúng tôi dọn đi chỗ khác , chứ sao lại cứ ở đây ?

Lê Tiến gật đầu cười :

- Chị sợ các đồng chí ấy bị tra tấn , rồi có người yếu đuối , chịu đựng không được , sẽ khai ra chỗ này chớ gì ? Cái ấy thì chị không lo ! Họ có biết chị ở đây đâu mà khai ? Tất cả các cơ sở , các trạm giao liên , đều không biết nhau , không liên lạc hàng ngang . Chỗ nào biết chỗ nấy ! Chỉ trực tiếp liên lạc với thành bộ mà thôi !

Hậu thở phào nhẹ nhõm , đưa mắt nhìn Kiệt , Mão và Thông . Cả ba cùng nhìn lại Hậu một cách cảm phục vì Hậu đã nêu ra một thắc mắc mà chính họ đang ưu tư . Hậu cười bảo Lê Tiến :

- Đúng là tôi có cái tật lo bò trắng răng ! Lãnh đạo đã dự kiến cả rồi !

Lê Tiến nhìn Thông và Kiệt dặn thêm :

- Sáng sáng , dù chẳng có việc gì , hai anh cũng phải giả vờ như đi làm , để hàng xóm khỏi phải nghi ngờ . Vả lại , phân tán lực lượng bao giờ cũng tốt hơn !

Mọi cái đầu cùng gật . Mão đưa mắt nhìn Hậu , rộn rã niềm vui . Càng ngày Mão càng nặng tình cảm với Hậu . Mão lại có lợi thế hơn hai đồng chí kia là Mão không phải đi làm , có nghĩa là suốt ngày quanh quẩn bên Hậu . Bao nhiêu lần Mão đã đứng trong nhà , len lén nhìn Hậu , khi cô ngồi gội đầu ở góc sân . Buổi tối , khi Hậu đứng tắm trong tấm cót quay tròn sau nhà bếp , Mão cũng vẫn trông ra , mặc dù không thấy gì . Đang thầm yêu trộm nhớ như vậy thì bổng dưng Lê Tiến chỉ thị Mão phải làm chồng của Hậu ! Bất chiến tự nhiên thành ! Mão thấy đúng là cơ hội trời cho , không nên bỏ lở thời cơ . Mão ngước nhìn Lê Tiến thầm cám ơn sự sáng suốt của người lãnh đạo . Rồi đây vai trò của người chồng giả biết đâu chẳng biến thành thật . Mão sẽ cưới Hậu , hai vợ chồng cùng làm cách mạng !

Riêng Hậu thì không vui ti' nào . Chỉ vì mệnh lệnh mà phải chấp hành , chứ trong ba người , Hậu vốn ít thiện cảm với Mão nhất . Cái người mà Hậu thấy gần gũi hơn là Kiệt , vì tính tình Kiệt lúc nào cũng vui vẻ , kể cả những khi uống nước lã cầm hơi . Rồi kế đến là Thông . Chỉ vì Mão thường xuyên ở nhà , cho nên gã mới được gán cho Hậu . Cọ mĩm cười nhìn Lê Tiến nói :

- Báo cáo anh . Đóng vai nấu cơm tháng cho hai người ăn thì từ nay sáng nào tôi cũng phải đi chợ ? Chả nhẽ cứ xách cái giỏ không , đi rồi lại về !

Lê Tiến nhìn Hậu cười hiền hòa :

- Chị phải khắc phục chớ tôi biết làm sao ! Đi chợ là cứ đi . Nhét cái gì ở dưới đáy giỏ cho nó phồng lên , rồi mua bó rau bỏ lên trên !

Hậu gật đầu :

- Vâng , tôi cũng định như thế !

Lê Tiến trông ra cửa và bảo mọi người :

- Cần thống nhất với nhau về ám hiệu trước cửa . Hôm nọ tôi đã gợi ý với chị Quyết và anh Mão rồi . Chẳng hạn nếu lở bị lộ hoặc bị nghi ngờ , thì người nhà nên treo cái khăn trên giây phơi . Thí dụ thế . Ám hiệu nào cũng được , miễng phải có và phải thống nhất với nhau , để

người đi công tác về , hễ nhìn thấy thì bỏ đi thẳng , không cần vào nhà nữa

Thông đáp thay cả bọn :

- Vâng ! Chúng tôi đã nhất trí cả rồi . Anh thấy trước cửa nhà lúc nào cũng có cái khăn vắt trên giây phơi . Nếu chẳng may bị mật thám ập vào , thì ai có mặt trong nhà , phải cố gắng giật bỏ cái khăn . Đó là dấu hiệu bị lộ !

Lê Tiến trấn an :

- Hoạt động bí mật thì chủ yếu là phải cảnh giác ! Nhưng nói để ba anh và chị Quyết yên lòng . Thành bộ đánh giá cơ sở này là kín đáo nhất , vì nằm lọt trong xóm lao động , không sợ nhân dân tố giác . Nhất là nếu ta làm tốt công tác dân vận , thì lại càng an toàn hơn . Hôm nọ , tôi có bàn với anh em trên ấy xem có cần dọn đi nhà khác hay không , thì ai cũng nhất trí với nhau chỗ này là tốt nhất ! Tạm thời thì không nên đi đâu cả !

Hậu gật đầu tiếp lời Lê Tiến :

- Tôi cũng nhất trí với anh . Dạo mới lên đây , tôi hãi lắm . Nhưng dần dần rồi thấy hàng xóm láng giềng aai cũng cư xử như người nhà , tôi mới đỡ lo !

Ngoài ngõ , có tiếng rao của hàng chè đỗ đen . Rồi cô hàng chè đặt gánh ngồi xuống bán ngay trước cửa nhà Hậu . Cô ngồi đó là vì muốn nương nhờ bóng mát của tàn cây quéo mọc bên kia bức tường gạch tức là trong mảnh sân của nhà hàng xóm đối diện nhà Hậu . Chính từ mảnh sân đó , hôm qua trẻ con đã đá trái bóng bay sang nhà Hậu làm cả bọn sợ suốt nguyên đêm . Trong nhà , Lê Tiến lo lắng trông ra quan sát cô hàng chè xem có dấu hiệu gì là thành phần chỉ điểm cộng tác với mật thám Pháp hay chăng ? Với Lê Tiến thì bất cứ ai cũng phải nghi ngờ để đề phòng , nhất là khi người đó lại dừng chân ngay trước cửa cơ sở của mình ! Biết ý Lê Tiến , Hậu nói nhỏ :

- Con bé này nó hay ngồi bán ở đây lắm . Mấy tháng nay rồi ! Thỉnh thoảng tôi cũng có gợi chuyện làm quen thân với nó . Mẹ chết , bố tục huyền . Ở với dì ghẻ thành ra khổ từ bé !

Lê Tiến thấy an lòng , không còn bận tâm đề phòng cô hàng chè nữa .Trước khi đứng dây ra về . Lê Tiến truyền đạt thêm vài kinh nghiệm để áp dụng những chỗ khác . Anh nói

- Tôi dặn cái này nữa . Anh Mão với chị Quyết nhớ hộ tôi . Đã đóng vai vợ chồng thì thỉnh thoảng cũng phải giả vờ cãi nhau , giã vờ đánh ghen cho nó ầm lên một tí . Vợ chồng mà không bao giờ cãi nhau thì chắc chắn không phải vợ chồng !

Mọi người cùng cười . Hậu sực nhớ ra một chi tiết quan trọng , cô nói :

- Anh bảo tôi với anh Mão giả vờ làm vợ chồng ? Nhưng ngộ nhở người ta hỏi giấy giá thú thì làm sao ?

Lê Tiến giải thích :

- Ai hỏi ? Chủ yếu là che mắt thiên hạ thôi , để hàng xóm đừng có ngờ vực mà đi tố giác mình . Nói chung , mình phải cho moi người biết đây là một gia đình như mọi gia đình khác .

Im lặng một chút Lê Tiến lại tiếp :

- Riêng chị Quyết nấu cơm tháng thì thỉnh thoảng cũng phải khua dao động thớt , phi hành mỡ tỏi cho thơm lừng lên , chứ chả nhẽ nấu cơm tháng mà cho người ta ăn toàn rau luộc !

Kiệt lại được dịp nói đùa :

- Khua dao động thớt thì chị Quyết làm được , vì chị ấy vốn có tính giận cá chém thớt !

Hậu nguýt Kiệt :

- Anh này ! Tôi mà giận cá là tôi chém cá , chứ không chém thớt ! Anh không tin , hôm nào tôi giận anh , anh chắc biết !

Lê Tiến nhìn Hậu ngạc nhiên , anh không ngờ một cô gái quê lên đây có mấy tháng mà ăn nói bạo dạn như thế . Thời này nam nữ thọ thọ

bất thân , phụ nữ bao giờ cũng dè dặt khép kín . Nhưng như thế cũng tốt thôi . Hoạt động cách mạng bao nhiêu gian khổ và nguy hiểm chờ đón , vui được lúc nào thì cứ vui . Lê Tiến đứng dậy chào mọi người . Hậu chạy nhanh ra cửa ,dáo dác nhìn hai bên đường rồi Lê Tiến mới ra sau . Anh gật đầu chào Hậu lần nữa rồi đi mau ra con lộ chính .

Từ hôm ấy , Mão đối xử với Hậu khác hẳn . Chỉ thị của Lê Tiến là hai người đóng vai vợ chồng giả , nhưng rõ ràng Mão muốn mượn gió bẻ măng , coi Hậu như người vợ thật ở ngoài đời . Trước mặt hàng xóm Mão nói năng với Hậu dịu dàng lắm :

- Mình đi chợ , nhớ mua hộ tôi bánh thuốc lào !

Hoặc âu yếm hơn :

- Mình ơi ! Vào tôi nhờ một tí !

Và Hậu dĩ nhiên cũng đáp lễ tương xứng với sự chân tình của Mão để người ngoài khỏi thắc mắc . Chẳng hạn như Hậu ân cần nói :

- Nhà đã khỏi nhức đầu chưa ? Để em chạy sang bên hàng xóm , xin mấy lá giầu không về đánh gió . Nhà chờ em một tí !

Nhưng màn kịch ấy Hậu diễn khéo lắm , đến nỗi Mão tưởng Hậu có cảm tình đặc biệt với mình và vì thế gã mạnh dạn tiến xa hơn , hy vọng lộng giả thành chân . Lúc đầu , Hậu không để ý bởi chỉ nghĩ rằng Mão chấp hành lệnh của Thành Bộ . Nhưng rồi , ngay cả những lúc trong nhà chỉ có hai người , Mão cũng không gọi Hậu là “chị Quyết” như trước nữa , mà cứ thản nhiên gọi “mình ơi” một cách ngọt ngào như người chồng thật . Hậu biết ý đồ lợi dụng của Mão nhưng đành nén tiếng thở dài và tự an ủi : Thôi thì cứ để cho anh ấy quen miệng đi , càng tránh được sự nghi ngờ của đám đông .

Một hôm , nhà chỉ có hai người , Hậu đang vá áo trên giường , Mão tiến lại , moi trong túi ra hai đồng , trao cho Hậu và bảo :

- Mình cầm lấy mà tiêu dần !

Hậu trố mắt ngơ ngác nhìn Mão . Đã hai hôm nay nhà không còn gì

ăn . Hậu phải sang vay bà hàng xóm đấu gạo về nấu cháo muối . Hậu ray rức hối hận hôm ra đi , Duyên đã đưa cho cô một số tiền mà cô nhất định không nhận . Giờ này bụng cồn cào như có đàn kiến bò mà không xoay đâu ra nổi một hào . Vậy mà bất ngờ Mão chìa ra hai đồng bạc ! Hai đồng là một món tiền khá lớn bởi một hào đong được mười cân gạo loại xấu . Cơ sở đã trãi qua những ngày nhịn đói , uống nước lã cầm hơi và Hậu phải bán cả sợi dây chuyền của mình . Thế mà Mão vẫn thủ riêng một số vốn , không đưa ra . Hơn thế nữa , nếu Mão muốn đóng góp thì đáng lẽ nên đưa tiền cho Hậu trước mặt mọi người , chứ sao lại chờ Thông và Kiệt vắng nhà , mới trao riêng cho Hậu ? Như thế thì chắc chắn là vì tình riêng chứ không phải vì tổ chức. Hậu cảm thấy bực bội , nhưng cố nhịn hỏi lại :

- Ở đâu ra thế này ?

Mão cười :

-Thì mình cứ cầm lấy đi . Thắc mắc làm gì ? Của tôi cũng là của mình mà !

Rõ ràng là một lời tán tỉnh công khai ! Hậu ngừng tay kim , mặt đanh lại . Lúc này , Hậu đã đổi hẳn tính nết , không còn e ấp rụt rè như thời mới thoát ly . Cô ngẩng lên nghiêm trang bảo :

- Anh Mão ! Anh với tôi là vợ choồng giả chớ không phải vợ chồng thật . Những lúc chỉ có hai người , yêu cầu anh đừng xưng hô như thế !

Mão không nao núng . Gã nhìn Hậu đăm đăm và nhận ra càng ngày Hậu càng đẹp , khác hẳn buổi đầu mới từ quê ôm quần áo lên đây . Gã tiến lại bên Hậu , ngồi xuống mép giường , đặt bàn tay lên vai Hậu và bảo :

- Cả xóm này ai cũng biết tôi và em là đôi vợ chồng , sống chung với nhau . Đằng nào thì mình cũng mang tiếng rồi . Thế thì tại sao không biến chuyện giả thành chuyện thật ! Tôi chắc chắn đoàn thể cũng sẽ tán thành !

Hậu hất tay Mão ra , đứng dậy quả quyết đáp :

- Đoàn thể tán thành nhưng tôi không tán thành ! Tôi thoát ly đi làm cách mạng chứ không phải bỏ nhà đi lấy chồng !

Mão níu kéo :

- Lập gia đình rồi cũng vẫn làm cách mạng được chứ , cứ gì phải độc thân !

Hậu hay gắt :

- Nhưng tôi chưa muốn lập gia đình !

Vừa lúc ấy , bà Vẹ bên hàng xóm bưng sang dĩa xôi lạc , đứng thập thò ngoài cửa và vui vẻ bảo Hậu :

- Biếu cô tí chút cô ăn lấy thảo . Gọi là của ít mà lòng nhiều !

Mùi cơm nếp nóng bốc lên ngào ngạt làm Hậu càng cồn cào đói bụng . Hậu biết bà muốn trả ơn Hậu suốt tuần vừa qua , ngày nào Hậu cũng gánh cho bà cả chum nước đầy khi đứa con út của bà lên sởi . Bà ở sát vách với Hậu , ra vào lúc nào cũng thấy nhau , dù không muốn thân cũng phải làm thân . Tuổi bà năm nay chưa quá 40 , nhưng trông già lắm , từ khuôn mặt đến dáng đi . Có lẽ một phần vì nghèo , một phần vì quanh năm u buồn bởi chồng bà ở hẳn với vợ lẽ bên Ô Chợ Dừa , năm khi mười họa mới mò về thăm bà một lần . Đã túng thiếu , giờ này lại sinh thêm đứa con mới hơn ba tuổi , cứ ôm quặt quẹo quanh năm vì không có tiền mua thuốc . Cô con gái đầu lòng lấy chồng ở ngoại ô , làm nghề thợ nhuộm , cũng ít thấy về chơi . Chỉ có thằng thứ hai , mười baảy tuổi làm phụ thợ mộc cho người ta , tháng tháng đem đồng lương ít ỏi về nuôi bà .

Lần đầu nghe bà kể về gia cảnh , Hậu thấy buồn ray rức và oán trách đàn ông có tính đèo bồng . Bà Vẹ chưa biết Hậu có chồng là Mão , cứ tưởng Hậu là em gái của một trong mấy người đàn ông trong nhà Hậu , nên bà thở dài :

- Đàn ông trăm thằng như một cô ạ ! Hễ nó lấy được mình rồi là nó chán ngay ! Ông giời sinh ra cái số tôi nó khổ . Chứ tôi biết thế này thì thà cứ ở vậy như cô cho nó sướng cái thân !

Hậu đắn đo một chút rồi hỏi lại :

- Nhưng cháu hỏi cái này không phải , bà bỏ qua cho . Ông nhà bỏ bà đi biền biệt , cả năm mới về một lần . Bà đã biết thế , sao lại để cho có con làm gì cho nó khổ ?

Bà Vỵ chép miệng than :

- Thế mới dốt chứ cô ! Thằng Hựu nhà tôi nó cũng cứ oán tôi mãi . Giờ này nó vẫn nói ! Nhưng lỡ rồi biết làm sao bây giờ ! Khổ thân thằng bé , mới nứt mắt ra đã phải đi làm rồi mà tiền công có bao nhiêu đâu !

Nói cô đừng cười ! Ông ấy bỏ tôi cả năm giời chả ngó ngàng gì cả . Đến khi ông ấy về , tỉ tê vài câu thì mình lại quên ngay ! Cô còn trẻ người non dạ , cô chưa biết đâu . Đàn bà chúng mình , ai cũng yếu lòng cả ! Cho nên suốt đời bị đàn ông nó đánh lừa !

Hậu lắc đầu tỏ vẻ cứng rắn :

- Cháu không yếu lòng ! Dứt khoát như thế ! Tử tế với cháu thì cháu tử tế lại . Còn hễ đã hất hủi cháu thì cháu sẽ dứt khoát ngay ! Sống một mình !

Bà Vỵ nhìn Hậu cười khinh bỉ :

- Dạo tôi còn con gái tôi cũng mạnh mồm như cô , nhưng có chồng rồi nó khác ! Cô cứ chờ đi rồi cô khắc biết !

Hậu chợt hối hận vì biết mình vừa phát biểu một câu làm chạm tự ái của bà Vỵ . Cô vội chữa lại :

- Bà nói đúng đấy ! Mẹ cháu cũng bảo cháu thế ! Cháu nói đùa cho vui thôi !

Rồi Hậu bùi ngùi than :

- Đàn bà nói chung , ai cũng khổ cả , bà nhỉ !

Bà Vỵ gật đầu đồng ý và chớp mắt như sắp khóc . Từ đó , Hậu càng

quí bà hơn vì biết rõ hoàn cảnh hẩm hiu của bà . Mỗi khi nghe con bà khóc , Hậu thường chạy ngay sang xem bà có cần gì không . Bà cũng đáp lại bằng cách lâu lâu mang cho Hậu một món ăn , chẳng hạn như dĩa xôi lạc hôm nay . Nhìn dĩa xôi lạc , Hậu mừng lắm , dù mỗi người chỉ được một miếng . Buồn ngủ gặp chiếu manh . Cô vội chạy ra , đỡ dĩa xôi lạc và khách sáo nói :

- Bà cứ bày vẽ ! .... Vâng . Bà có lòng , cháu xin bà !

Bà Vỵ đứng yên tại cửa hân hoan nói :

- Thằng bé hôm nay đỡ nhiều rồi cô ạ ! Chắc chỉ độ vài hôm nữa là khỏi hẳn . Tôi sẽ bế cháu sang chào cô !

Hậu nói :

- Vâng . Cháu có lời mừng cho bà . Hôm nọ , thấy nó sốt li bì , cháu lo quá !

Mão lợi dụng tình thế tiến lại sau lưng Hậu và bảo bà :

- Chỗ hàng xóm láng giềng với nhau , bà cần gì cứ gọi một tiếng . Cháu sẽ bảo nhà cháu sang giúp bà !Bà cần đi đâu , cứ mang thằng bé sang đây . Nhà cháu quí trẻ con lắm !

Bà Vỵ nhìn Hậu rồi nhìn Mão một cách ngạc nhiên . Từ mấy tháng nay , Hậu qua lại với bà kể cũng thân lắm , nhưng bà vẫn không hề biết Hậu là vợ của Mão . Mỗi khi nói chuyện Hậu chỉ dùng mấy chữ “gia đình cháu” , hoặc “bên nhà cháu” , khiến bà cứ tưởng bốn người ấy là anh em , mà Hậu là em út . Bây giờ mới biết Hậu là vợ của Mão , bà bảo

- Sao cô chú không sinh một cháu bé cho vui cửa vui nhà ! Đợi đến bao giờ ?

Mão cười đáp ngay :

-Cháu cũng cứ bảo thế mãi , nhưng mà nhà cháu chưa muốn có con !

Vừa nói Mão vừa âu yếm đặt bàn tay lên vai Hậu . Hậu hất ra và mắng :

- Phải gió cái anh này !

Hậu mắng thật , nhưng Hậu lại cho rằng đó chỉ là câu nói chữa ngượng trước mặt người lạ . Bà Vụ nhìn lại Hậu , không đoán được tuổi là bao nhiêu , nhưng thấy Mão có vẻ già dặn , trên dưới 30 , thì cho rằng hai người lấy nhau đã lâu mà không có con . Bà đăm ra hối hận lúc nảy đã nhanh nhẩu đoảng hỏi Hậu “Sao không sanh một bé cho vui cửa vui nhà”. Nghĩ lại , bà thấy ngượng , vội chào từ giả ra về . Bà nhè nhẹ bước vào nhà vì đứa con đang nằm ngủ trên võng . Thằng bé hay bị giật mình , nên hễ nó ngủ thì bà cứ phải rón rén không dám khua động . Bà ngồi xuống mép giường , với tay đưa võng cho con . Nghĩ tới Hậu , tự dưng bà thấy bực mình vì cả mấy tháng nay tâm sự với Hậu chuyện chồng con , bà thường nói câu “cô còn con gái , cô chưa biết đâu” , thế mà Hậu không hề cãi chính , không hề cho bà biết là Hậu đã có chồng ! Nếu bíêt Hậu đã có chồng rồi thì bà đã không lớn tiếng mạt sát đàn ông “trăm thằng như một , thấy gái là rút đầu vào !” Hôm nay , bà mới biết Mão là chồng của Hậu , mà Mão thì rõ ràng không có tính đèo bòng vợ lẽ vợ mọn như chồng bà ! Tại sao Hậu lại giấu bà ? Bà sẽ phải hỏi cho ra nhẽ ! Mà cái ông Mão này mới lạ chứ ! Chồng gì mà đần độn , suốt ngày ru rú ở trong nhà , chưa bao giờ thấy lớn tiếng mắng vợ lấy một câu ! Đời bà , bà đã chứng kiến biết bao nhiêu gia đình trong xã hội : Chưa có thằng chồng nào không đánh vợ mỗi năm ít nhất một lần ! Hèn lắm thì cũng phải giả vờ say rượu rồi chửi vợ vài câu ! Vợ chồng không cãi nhau thì đâi phải là vợ chồng ! Trên đời này có thể có một người đàn bà lấy chồng rồi mà vẫn sướng như Hậu sao ? Bà khổ đau trăm chiêu mà Hậu thì cứ nhởn nhơ như còn con gái ! Ông trời sao nở bất công như vậy ? Tự dưng bà thấy mất hẳn cảm tình với Hậu !

Bà Vụ về rồi , Mão tiến nhanh lại bàn , toan véo miếng xôi vì thèm cơm nếp đã lâu . Nhưng Hậu bưng thẳng xúông bếp , lấy rổ úp lại và nói :

- Chờ các anh ấy về , ăn luôn thể !

Mão buồn rầu nén tiếng thở dài , trở lại với xấp tài liệu đang in dở . Đó là một tờ truyền đơn của Việt Nam Thanh Niên Cách Mạng Đồng

Chí Hội kêu gọi công nhân bến cảng đình công để hổ trợ công nhân đồn điền cao su trong Nam đang đấu tranh chống lại bọn cai thợ tàn ác .

Hậu từ dưới bếp đi lên , đến bên Mão và nhắc :

- AnhMão ! Tôi không nói đùa đâu đấy . Hể ở nhà chỉ có mình anh với tôi , thì anh phải xưng hô cho đúng nguyên tắc . Anh nhớ rằng , anh với tôi chỉ là chồng vợ giả theo chỉ thị của tổ chức thôi !

Rồi Hậu trả lại cho Mão hai đồng bạc và nói :

- Chốc nữa , anh Thông với anh Kiệt đi làm về , anh đưa cho tôi trước mặt họ thì tốt hơn !

Mão vừa buồn vừa bực . Biết Hậu không có cảm tình với mình , Mão thấy ấm ức và thoáng có ý định bỏ cuộc .

Nhưng rồi những ngày kế tiếp ,lủi thủi vào ra chỉ có hai người , nhất là những đêm khuya trằn trọc , hình ảnh rạo rực của Hậu lại bừng lên sống trong lòng Mão , thúc đẩy Mão kiên trì theo đuổi . Mão nghĩ : Làm cách mạng phải kiên trì mới thành công , thì tán gái cũng phải kiên trì mới có thể thắng lợi !

Một hôm Hậu đang nhóm lửa trong bếp . Cô ngồi xổm , khom lưng xuống thổi cục than hồng . Mão từ phía sau tiến lại , bất thần ngồi xuống và ôm ngang bụng Hậu . Hậu quay lại , vớ đôi đũa quật mạnh vào đầu , nhưng Mão né được , nhe răng cười hề hề . Bất đắc dĩ , Hậu phải dọa :

- Anh không bỏ cái thói hủ hóa ấy , thế nào tôi cũng báo cáo lên Thành Bộ để anh Lê Tiến kỷ luật anh !

Mão lủi thủi quay đi , lửa hờn lóe lên trong ánh mắt . Hậu biết , nhưng bất cần .

Ngày thấy dài lê thê , Hậu chỉ mong đến chiều để đón Thông và Kiệt về ăn cơm chung cho vui . Hậu lúc này đã hết cả e thẹn , ít phải giử gìn ý tứ . Sống chung với ba người đàn ông , cô rất thoải mái tự nhiên , nhất là với Thông và Kiệt là hai người cư xử đúng mức trong

tình đồng chí . Vì không ưa Mão , phản ứng tự nhiên của cô là thân với hai ngươi kia hơn để Mão đừng hy vong gì nữa . Hậu muốn nhắn với Mão cái thông điệp rằng : Nếu coi Hậu là đồng chí , là em gái , thì sẽ được Hậu đối xử bằng tỉnh cảm chân thật và đậm đà . Còn nếu như cố tình muốn tán tỉnh Hậu , tức là muốn đẩy Hậu vào cái thế phải tự đề phòng !

Ngồi nhà mãi tù chân quá , một buổi sáng chủ nhật Hậu rũ Kiệt đi dạo phố Hà Nội . Kiệt ngay tình hăm hở nhận lời liền . Nhưng Mão lạnh lùng lên tiếng nhắc Hậu :

- Đi thế nào được ! Cả nước đều biết chị là vợ tôi ! Không nhẽ bỏ chồng ở nhà để đi với giai !

Vừa nói Mão vừa hầm hầm nhìn Kiệt bằng ánh mắt thù hận . Mão tức là vì : Trong ba thằng đàn ông ở nhà này thì Kiệt là đứa thông minh và khôn ngoan nhất , mặc dù Kiệt xuất thân chỉ là thợ nung gạch . Dĩ nhiên Kiệt lúc nào cũng nhớ cái chỉ thị của Lê Tiến : Trước mặt quần chúng , Hậu là vợ của Mão ! Thế thì tại sao Hậu vừa rủ đi phố , Kiệt lại nhận lời ngay ! Hoạt động bí mật đâu có thể sơ hở như thế được ? Mão chợt thấy buốt nhói vì trong đầu lóe lên mối ngờ vực :

- Hay là hai đứa chúng nó đã thông đồng với nhau từ lâu rồi mà mình không biết !

Cùng với ý nghĩ ấy , Mão sực nhớ lại những lần Mão bắt gặp hai người nói chuyện với nhau thân mật một cách khác thường và trong mỗi bửa cơm , Kiệt vì có óc khôi hài , nói ra câu gì Hậu cũng bật cười tán thưởng . Nhiều câu pha trò của Kiệt , Mão thấy vô duyên lắm mà chả hiểu tại sao vẫn làm Hậu cười như nắc nẻ . Có hôm đang ăn cháo , nghe Kiệt kể chuyện vui , Hậu nhịn cười không được , phải buông bát đủa xuống và bảo :

- Anh làm tôi chết sặc mất , anh Kiệt ơi !

Với Mão , thì rõ ràng cái cười của Hậu có thể là do Hậu có cảm tình với Kiệt , chứ chẳng phải vì Kiệt ăn nói có duyên !

Về phần Kiệt , nghe Mão nhắc nhở bằng giọng chua chát , anh ngạc

nhiên lắm . Hậu rủ anh đi chợ Đồng Xuân , phản ứng tự nhiên của anh là nhận lời bởi thường ngày anh hay công tác ở khu vực đó . Anh cũng cảm thông với Hậu là từ ngày xuống Hà Nội , cứ ru rú ở nhà , mang tiếng là ở thủ đô mà chẳng nhìn thấy phố phường , nên anh muốn chiều ý Hậu , đưa cô đi một vòng cho biết với người . Mão can anh là phải , bởi trước mặt hàng xóm , Hậu đã lỡ nhận Mão là chồng . Nếu nay thấy Hậu đi với người khác , hàng xóm sẽ thắc mắc và có thể gây rắc rối cho hoạt động của cơ sở bởi thời ấy lễ giáo rất nghiêm ngặt . Kiệt chỉ không hình dung nổi tại sao Mão lại cản anh và Hậu bằng cái giọng chua chát như thế ! Anh toan lên tiếng thì Hậu cười nói :

- Ừ nhỉ ! Tôi quên ! Quên rằng mình ván đã đóng thuyền ! Thôi , đành nằm nhà vậy !

Thông đang uống trà , ngẩng lên nhìn Hậu tội nghiệp , ngay tình bảo :

- Chị Quyết thích xem phố , sao không bảo anh Mão đưa đi ? Hôm nay có việc gì đâu ? Tôi với anh Kiệt ở nhà trông nhà . Anh Mão đưa chị Quyết đi là danh chánh ngôn thuận , không ai nói vào đâu được !

Trong ba người đàn ông thì Thông vốn hòa nhã và lịch sự hơn cả . Kiệt thì hay nói đùa nhưng lại nóng tính hơn . Còn Mão thì lầm lì bí hiểm , ít hòa đồng với hai ông kia . Mão vịn vào câu nói của Thông , đổi giận làm lành , vui vẻ lên tiếng :

- Phải đấy ! Chị Quyết muốn xuống chợ Đồng Xuân , tôi đưa chị đi ! Từ hôm đến đây , tôi cứ nghe chị nhắc chợ Đồng Xuân mãi !

Hậu thẳn thắn từ chối :

- Thôi ! Tôi ở nhà cũng được !

Mặt Mão tối sầm lại , ngượng ngùng cúi xúông , vớ cái điếu cày dưới chân , run run tra thuốc vào nõ và châm lửa hút . Kiệt làm như không để ý đến thái độ của Mão , thản nhiên nhìn Hậu và cười cười đọc câu tục ngữ :

- Gái có chồng như gông đeo cổ ! Các cụ nói chả sai tí nào !

Hậu cũng cười theo :

- Thà có chồng thật thì đeo gông cũng chả sao ! Chồng giả mà phải đeo gông mới chán chứ !

Thật ra thì Hậu có đi ra phố với Mão cũng chẳng lợi lộc gì cho gã bởi thời này , đàn ông đàn bà , dù là vợ chồng chính thức , cũng chưa có thói quen sánh vai đi song song với nhau nơi công cộng . Thường thì chồng đi trước , vợ lẽo đẽo theo sau , cách xa cả vài thước . Đi kề sát bên nhau , chẳng những xã hội không chấp nhận mà chính người phụ nữ cũng tự cảm thấy xấu hổ vô cùng . Mão và Hậu , suốt mấy tháng nay đều ở bên nhau , dưới một mái nhà nhỏ , nhất là ban ngày chỉ có hai ngươi . Cho nên xét ra thì đâu cần phải đi phố mới có cơ hội tâm sự riêng tư ! Ở nhà dễ hơn chứ ! Nhưng chẳng qua là vì “vô duyên đối diện bất tương phùng” , sống bên Mão nhưng lòng Hậu không rung động vì Mão , thế thôi !

Thông rót thêm trà vào cốc rồi gật gù bảo :

- Chị Quyết chả múôn đi nữa thì ở nhà nói chuyện cho vui . Cả tuần lễ , anh Kiệt với tôi đi làm . Chỉ có ngày chủ nhật là có mặt đầy đủ ở nhà !

Kiệt gật đầu đồng ý với Thông , bởi Thông vừa phát biểu một câu đúng ý với Kiệt . Cuộc sống thiếu thốn và căng thẳng , có bóng dáng phụ nữ trong nhà như một cô em gái , là một niềm an ủi lớn cho hai người sau mỗi ngày cúôc bộ đi lang thang đó đây . Thông bằng giọng trầm xuống và nói nhỏ hơn , như sợ có người rình nghe :

- Ở với nhau được ngày nào quí ngày ấy ! Nay mai Thành Bộ điều đi công tác mỗi người mỗi nơi , dễ gì gặp lại nhau !

Câu nói của Thông làm Hậu và Kiệt tắt hẳn niềm vui . Quả đúng như thế . Ai cũng thấp thõm chẳng biết tương lai như thế nào . Họ cố tình đùa giỡn chỉ nhằm mục đích để tạm quên nỗi lo âu thường trực đè nặng trong đầu mà thôi . Căn phòng nhỏ bỗng chìm trong im lặng . Thông xoay xoay ly trà nóng trong tay , Kiệt đăm chiêu nhìn ra phía cửa , mấy ngón tay gỏ nhịp nhẹ nhẹ trên mặt bàn . Mão bỏ vào trong tấm cót , giang sơn riêng của Mão mà ít khi Hậu bước chân vào.

Ngồi yên được một lúc , Hậu phá vỡ cái không khí trầm lắng bằng cách quay sang bảo Kiệt :

- Anh Kiệt ! Kể chuyện đi chứ ! Anh Thông vừa bảo chủ nhật ngồi nhà đông đủ cho vui . Không vui thì ở nhà làm gì ? Anh không kể chuyện thì tôi đi đây . Đi mình , chả cần ai đưa cả !

Thông cũng đưa đẩy theo Hậu :

- Đúng rồi ! Có chuyện gì vui thì nói đi nào !

Quay sang Hậu , Thông nói :

- Chị Quyết biết không ? Tôi thì tôi cứ bảo với anh Kiệt là “Trong bụng ông , cơm thì ít mà chuyện thì nhiều !” . Không biết moi ở đâu ra mà lắm thế ? Lắm hôm hai đứa chúng tôi đi bộ rạc cả hai chân , vừa đói vừa khát mà anh ấy cứ kể chuyện thản nhiên như không , làm tôi bật cười giữa đường , ai cũng phải nhìn !

Kiệt gật đầu giải thích :

- Nhờ mấy năm tôi làm ở lò gạch . Nung gạch , khuân gạch , xếp gạch . Công việc nặng nề lắm mà chủ lò gạch lại rất khó chịu , kiểm tra từng viên , mẻ một tí là không được ! Thành ra anh em chúng tôi thi nhau kể chuyện để giết thì giờ và đỡ bực mình. Nhiều chuyện làm các bà các cô xấu hổ đỏ mặt , cứ mắng tôi là “đồ phải gió” ! Mắng thế nhưng mà lại cứ bắt tôi phải kể ! Đàn bà lạ thật ! Chúa là hay giả vờ !

Hậu nói :

- Có gì đâu mà anh bảo là lạ ! Anh cũng phải cho chúng tôi giả vờ một tí để làm duyên chứ ! .... Đâu ? Anh thử kể cho tôi một chuyện xem thế nào mà các bà ấy mắng anh ?

Kiệt lắc đầu đáp :

- Tự dưng chị hỏi tôi thì tôi không nhớ ra ? Chốc nữa nhớ ra chuyện gì thì tôi sẽ kể ngay !

Thông nhắc :

- Cái chuyện hôm qua anh kể cho tôi nghe . Vui ra phết ! Anh kể lại cho chị Quyết nghe đi . Cái anh chàng đi lính cho Tây !

Kiệt sực nhớ ra , tự dưng cười một mình . Thời này thiên hạ hay chế ra những mẩu chuyện châm biếm những người đi lính cho Pháp vì coi họ là tay sai cho giặc , phản lại đất nước . Kiệt kể :

- Có anh chàng nhà quê kia , dốt đặc cán mai , đi lính cho Tây , nhưng không biết một chữ tiếng Tây nào . Tây đưa về huấn luyện bên mẫu quốc . Ngày lĩnh lương , cửa trại lính luôn luôn có những cô gái giang hồ tụ tập để moi tiền của lính . Anh chàng nhà quê này cũng được một cô gái thật đẹp đến làm quen . Cô gái giang hồ biết anh chàng này không biết nói tiếng Tây , nên cô mang sẳn một xấp giấy và một cái bút . Hễ cô muốn gì thì cứ việc vẽ ra . Chẳng hạn thích ăn thịt bò thì vẽ con bò , thích ăn thịt gà thì vẽ con gà là anh chàng hiểu ngay . Hôm ấy , cô gái kéo anh chàng lại một chỗ vắng rồi vẽ cái giường , ý múôn rủ anh chàng này vào buồng ngủ để kiếm tiền . Cô đưa tờ giấy cho anh ta xem và liếc mắt đưa tình nhìn anh ta chờ đợi . Anh nhà quê này vừa thấy hình cái giương thì tái mắt quay đi chỗ khác và lẩm bẩm nói “Mẹ nó ! Nó mới gặp mình lần đầu mà tại sao nó biết dạo trước mình làm nghề thợ mộc !”.

Kiệt kể dứt , Hậu phá lên cười . Thông cũng cười vang nhà dù đã nghe Kiệt kể mấy lần rồi . Riêng Mão đứng bên trong tấm cót thì phản ứng ngược lại . Chẳng những gã không nhếch mép , mà mặt bổng đanh lại vì uất hận . Vốn mang sẳn mặc cảm, Mão cho rằng Kiệt cố tình kể chuyện này để làm nhục Mão , bởi ngày trước Mão có đi lính cho Tây , dù chỉ một thời gian ngắn .

Bên ngoài , tiếng cười của Thông và Hậu như những mũi dao đâm vào tim Mão . Mão không ngờ Hậu trơ trẽn đến như thế . Chuyện này là chuyện của đàn ông . Thế mà Hậu cũng dám nghe rồi cười khanh khách , chẳng giữ gìn gì cả ! Mão ứa gan , nhưng đành đứng yên nuốt giận chứ biết làm gì bây giờ ! Mão nghe Hậu nói một cách bạo dạn :

- Anh Kiệt ạ ! Các bà các cô mắng anh cũng là phải ! Làm gì ở trên đời này lại có những người đàn ông khờ như thế !

Thông cười đáp thay Kiệt :

- Có chứ sao không ? Giá như tôi là anh chàng lính nhà quê ấy , thì chính tôi cũng chả hiểu cô gái vẽ cái giường để làm gì !

Những ngày kế tiếp Mão cứ hầm hầm nhìn Hậu , hết giận rồi lại dỗ , hết cay đắng lai ngọt ngào , như đứa con nít . Nhưng Hậu không xiêu lòng bởi biết mình không thể nào yêu Mão được . Giữa Hậu và Mão , tình đồng chí thì có , nhưng tình vợ chồng thì muôn đời sẽ không thành .

Một ngày chủ nhật , Lê Tiến bất ngờ ghé thăm , đem theo một người mà anh giới thiệu là Ngô Gia Tự . Hậu vừa dọn cơm trưa , vội lấy thêm bát đũa và đon đả nói :

- May quá . Chúng tôi vừa ngồi vào . Gặp bửa , mời hai anh dùng luôn thể !

Lê Tiến không khách sáo , anh kéo ghế ngồi và nói :

- Chúng tôi ngồi chơi thôi . Ăn thì lại hụt mất phần của người khác !

Hậu đáp thay mọi người :

- Sức hai anh mà ăn thì bao nhiêu mà sợ hụt ! Thiếu , tôi thổi thêm . Nhà còn gạo .

Thông , Mão và Kiệt đã gặp Ngô Gia Tự vào lần . Nhưng với Hậu thì đây là lần đầu . Tự cầm đũa nhưng không gắp gì cả . Gã đến để nói chớ không phải đến để ăn . Gã phân tích tình hình chính trị quốc tế cũng như Việt Nam rồi kết luận :

- Trong điều kiện như thế , Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội không còn đủ khả năng lãnh đạo cách mạng Việt Nam đến thắng lợi . Vai trò lãnh đạo từ nay phải giao cho đảng của giai cấp công nhân . Tại đại hội thanh niên toàn quốc vừa rồi . Đoàn đại biểu Bắc Kỳ đã quyết định thoát ly tổ chức Thanh Niên để thành lập Đông Dương Cộng Sản Đảng , đi theo ánh sáng cách mạng tháng 10 của Liên Bang Sô Viết .

Ngưng lại một chút , Lê Tiến tiếp lời Ngô Gia Tự :

- Như vậy , kể từ hôm nay , chi bộ của các đồng chí là chi bộ của Đông Dương Cộng Sản Đảng . Các đồng chí đương nhiên là đảng viên cộng sản !

Những điều này thì Hậu cũng đã nghe nói đến , nhất là những tài liệu mà thành bộ vẫn đưa xuống cho Hậu đọc tại cơ sở . Nhưng hôm nay mới được Thành bộ thông báo chính thức . Lý do là vì hai tiếng Cộng Sản từ trước đến nay vẫn còn làm một số đông đoàn viên Thanh Niên Cách Mạng Đồng Chí Hội không cảm thấy thoải mái . Họ chỉ múôn gia nhập một tổ chức chống Pháp . Đó là cái đich duy nhất và cuối cùng của họ . Lý thuyết cộng sản thì phức tạp và có nhiều chủ trương đi quá xa làm cho họ ngần ngại .

Mà chẳng phải chỉ riêng quần chúng mới có thái độ dè dặt với hai tiếng Cộng Sản , đến ngay như nội bộ các đảng viên cũng vì suy nghĩ khác nhau nên đảng mới vỡ ra làm ba mảnh . Cái khác biệt chính yếu nằm ở hai khuynh hướng . Khuynh hướng thứ nhất : một số đảng viên chủ trương rằng chỉ nên dùng Cộng Sản làm phương tiện để giải phóng đất nước , bởi lý thuyết cộng sản dễ lôi kéo nhân dân lao động , những thành phần bị áp bức , lớp người cùng đinh không có gì để mất . Trước những khuyết điểm quả thật lớn lao của tư bản và thuộc địa , thì cộng sản là chiêu bài thật hấp dẫn . Khuynh hướng thứ hai là chủ trương rằng , chế độ cộng sản không những chỉ là phương tiện giải phóng dân tộc , mà đi xa hơn , nó còn là cứu cánh cuối cùng của xã hội loài người . Phải áp dụng chế độ cộng sản thì xã hội mới đạt tới thiên đàng hạ giới !

Hai khuynh hướng đối chọi ấy làm nảy sinh những trach chấp nội bộ và đưa đến đổ vỡ vào năm 1929 . Phải chờ qua tháng một năm sau , 1930 , ba nhóm Đông Dương Cộng Sản Đảng , An Nam Cộng Sản Đảng và Đông Dương Cộng Sản Liên Đoàn mới họp mặt tại HongKong để thống nhất dưới một danh xưng là Đông Dương Cộng Sản Đảng do Nguyễn Ái Quốc lãnh đạo .

Ngoài hè , có tiếng rao chè đổ đen , rồi cô gái bán chè đặt quang gánh xuống bên bờ tường đối diện ngay nhà Hậu . Lê Tiến lo sợ nhìn ra , nhưng Hậu giơ tay trấn an Lê Tiến ngay . Ngô Gia Tự đưa mắt

nhìn Lê Tiến làm hiệu . Lê Tiến lên tiếng :

- Công tác đầu tiên của các đồng chí để hướng về đảng cộng sản của Liên Bang Sô Viết vĩ đại , là các đồng chí chuẩn bị dán áp-phích và rải truyền đơn mừng ngày kỷ niệm Cách Mạng tháng 10 . Đồng chí Mão lo cung cấp truyền đơn cho tóan thành phố Hà Nội . Càng nhiều càng tốt ! Gần đến ngày kỷ niệm , tôi sẽ bố trí người đến lấy !

Mão gật đầu chấp nhận chỉ thị :

- Vâng . Tôi sẽ tranh thủ ! Còn đến 3 tháng nữa , thừa thì giờ chuẩn bị !

Hậu giục Lê Tiến và Ngô Gia Tự :

- Hai anh ăn đi đã chứ . Cơm còn nhiều . Hai anh đừng có ngại ! Anh Tiến ! Ăn đi ! Anh cứ có cái tật hay làm khách ! Anh Tự , có một bát lưng mà ăn mãi không hết !

Lê Tiến cười xòa , cầm đũa lên . Ngô Gia Tự quay sang hỏi va động viên Hậu. Tự nói:

- Đồng chí Tiến cho tui biết chị la em của anh Tân. Anh Tân nằm xuống là một mất mát lớn cho cách mệnh. Tôi tin chị sẽ tiếp con đường anh Tân đã vạch ra!

Hậu cảm động chớp mắt hỏi lại:

- Anh quen anh Tân em lâu chưa?

- Chúng tôi biết biết nhau và quen nhau từ dạo tổ chức bãi trường để chống Pháp xử án Phan Bội Châu!

Hậu không nói gì nữa. Lê Tiến nhìn Ngô Gia Tự. Tự khẽ gật đầu. Lê Tiến buông đũa, nghiêm trang nói:

- Tôi đã hội ý các đồng chí trên Thành và nhất trí đề cử đồng chí Kiệt làm bí làm bí thư chi bộ các đồng chí. Đồng chí Kiệt trước đây la công nhân lò gạch, giác ngộ cách mạng, tham gia tổ chức va thoát ly từ năm ngoái. Đồng chí lãnh đạo chi bộ là xứng đáng!

Hậu và Thông cùng nhìn Kiệt gật đầu hàm ý chúc mừng. Chỉ riêng Mão thì lặng thinh cuối xuống, cố giấu nỗi thất vọng. Mão vẫn tự hào là người chữ nghĩa hơn cả Kiệt, Thông và Hậu. Không ngờ Mão không được Thành Bộ đánh giá đúng mức! Nhưng Lê Tiến đã nói thì Mão đành chấp nhận mà thôi.

Hậu đứng dậy lấy tăm xỉa răng và rót hai cóc nước trà cho khách. Lê Tiến bưng ngay một ly, nói cám ơn rồi nói tiếp:

Chi bộ của các đồng chí hiện có 4 người. Nay sắp sửa chỉ có 3 người. Là vì tuần tới, Thành Bộ muốn điều đồng chí Thông sang Đoài. Cụ thể công tác là gì thì tôi sẽ thông báo sau. Trước mắt, đồng chí Thông cứ chuẩn bị sẵn, bất ngờ tôi cho người đến gọi là lên đường!

Thông lưỡng lự một chút rồi hỏi Lê Tiến:

- Sang Đoài là ở đâu hở anh?

Lê Tiến chưa kịp đáp thì Ngô Gia Tự đáp thay:

- Bên Sơn Tây!

Lê Tiến vỗ vai Thông:

- Vâng! Tôi cứ quen miệng

Lê Tiến nói đúng. Xưa kia người ta chia miền Bắc ra làm 4 xứ theo hướng Bắc, Nam, Đông, Đoài. Xứ Bắc hay Kinh Bắc là vùng Bắc Ninh. Xứ Nam hay trấn Sơn Nam là Hà Đông, Nam Định, Thái Bình. Xứ Đông là Hải Dương, Hải Phòng, và xứ Đoài là Sơn Tây, Người sau này vẫn quen gọi tên cũ, thay vì nói “đi Sơn Tây” thì họ nói “sang Đoài”.

Thông tò mò hỏi thêm:

-Tôi làm gì bên Sơn Tây hở anh?

Lê Tiến đáp:

- Chủ yếu vẫn là đi vô sản hóa mấy nhà máy bên ấy. Công nhân đông, tinh thần tốt! Đồng chí sang bên ấy rất có lợi cho cách mệnh. Dĩ nhiên là lúc đầu thể nào cũng có khó khăn.

Thông cười đáp:

- Anh đã nhiều lần bảo tôi. Làm cách mạng dễ dàng thì ai chả làm được!

Lê Tiến uống cạn cốc nước rồi cầm cái tăm đứng dậy. Ngô Gia Tự cũng đứng lên theo. Theo thói quen Hậu chạy ra trước, nhìn hai bên con hẻm. Cô đứng ngay ở cửa vòng cánh tay phải lại sau lưng, đặt bàn tay lên mông ra hiệu bảo Lê Tiến và Ngô Gia Tự đừng ra vội. Cô hỏi thăm con bé bán chè:

- Hôm nay bán khá không em?

Em bé vừa quạt ruồi vừa lắc đầu:

- Ế lắm chị ạ! Từ nãy tới giờ chỉ được hai bát! Chị xơi không, em mời chị một bát!

Hậu cười:

- Cảm ơn em, để hôm khác!

Hậu quay đầu vào đưa mắt làm hiệu bảo Lê Tiến đứng yên trong nhà, vì Hậu vừa thoáng nhìn ra đầu ngõ, thấy trên lề con lộ nhỏ có hai người đàn ông lãng vãng ngoài đó. Có thể là mật thám chờ Lê Tiến và Ngô Gia Tự ra để tóm. Con hẻm này chỉ có một lối thoát duy nhất ăn thông ra con đường lớn. Đầu đằng kia là bức tường khá cao, phải bắt ghế mới leo qua được. Hậu lững thững bước dọc theo con lộ chính, cố giữ nét mặt bình thản dù tim đập thình thịch vì hồi hộp. Tới lề đường thì hai người đàn ông lúc nãy đã đi đâu mất. Hậu đứng nhìn quanh tứ phía, quan sát một lúc khá lâu rồi mới quay vào bảo Lê Tiến và Ngô Gia Tự ra về. Đó là lần đầu và cũng là lần cuối, Hậu gặp Ngô Gia Tự. Hậu không biết nhiều về chàng trai 21 tuổi này, ngoại trừ lối nói đầy nhiệt quyết, tạo ấn tượng mạnh mẽ trong đầu Hậu, cho phép Hậu tin rằng Tự là người nắm rất vững đường lối

cách mạng của đoàn thể. Tự mặc bộ âu phục màu vàng cũ kỹ, khoác thêm cái áo dạ đen bạc, mặc dù trời nóng bức. Cặp mắt nho nhỏ của Tự bị lông quặm, nên lúc nào cũng chớp lia lịa. Thấy Lê Tiến có vẻ nể nang Ngô Gia Tự, Hậu càng đoán chắc Tự phải là một nhân vật quan trọng của Thanh Niên Cach Mệnh Đồng Chí Hội.

Hậu đoán không sai, bởi Ngô Gia Tự quan trọng thật! Tự là một trong những người đầu tiên cỗ võ việc thành lập Đảng Cộng Sản trong nội địa Việt Nam khi lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc còn ẩn nắp và giật dây từ hải ngoại. Nhóm Cộng Sản tiên phong ấy, gồm khoảng 7 người, hăng say nhất là Ngô Gia Tự, Nguyễn Hữu Cảnh, Đỗ Ngọc Du, Nguyễn Phong Sắc và Trịnh Đình Cửu. Tất cả đều tham gia Việt Nam Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội ở lứa tuổi đôi mươi và cùng nóng lòng muốn giải tán đoàn thể này để cải danh công khai thành Đảng Cộng Sản.

Phải nói rằng lúc ấy , trong khung cảnh tối đen của Việt Nam dưới ách thống trị tàn bạo của thực dân cấu kết với phong kiến . Lý thuyết Cộng Sản là một cái gì quá mới mẻ và hấp dẫn đối với đám thanh niên trí thức ảnh hưởng Tây học . Họ nhìn thấy ở chủ nghĩa Cộng Sản , một con đường hữu hiệu để giải quyết hai vấn đề lớn của đất nước là đánh đuổi ngoại xâm và xóa hết bất công xã hội . Họ không tìm ra được chủ thuyết nào tốt đẹp hơn , cho nên dồn hết tâm trí , bám vào chủ nghĩa đầy hấp lực này . Điều này cũng dễ hiểu , vì sau những thất bại của Việt Nam Quang Phục Hội , lớp thanh niên yêu nước càng ngày càng đông mà không có đảng phái nào hiện diện để họ tham gia ! Duy nhất chỉ có một Việt Nam Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội thành lập năm 1925 . Rồi mải đến 1929 Quốc Dân Đảng mới ra đời . Khoảng trống từ bốn năm 1925 đến 1929 , Việt Nam Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội đã thu hút biết bao nhiêu người trẻ ái quốc đang cần tìm một đoàn thể - bất kể là đoàn thể nào – để đứng vào làm đại sự ! Mà khi đã vào rồi thì dẫu biết mình bị lèo lái , bị lợi dụng , cũng đã muộn ! Âu đó cũng là một định mệnh cho lịch sử !

Chẳng phải chỉ riêng đảng viên Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội mang hoài bão ấy , mà ngay cả đảng Tân Việt , tức Phục Việt hoặc Hưng Nam Hội , vốn thuở đầu khi ra đời , không hề có khuynh hướng Cộng Sản , thế mà dần dần cũng bị lôi cuốn theo hướng đi này , khiến một số đảng viên nồng cốt đã tự ý ly khai và biến thành

đảng Cộng Sản , chẳng hạn như Trần Phú , Đặng Thai Mai , Tôn Quang Phiệt .v.v .

Nói chung , đối với nhóm trí thức trẻ tuổi ấy , thì năm 1929 là thời điểm mà xu thế Cộng Sản đã trở thành chính mùi tại những quốc gia nhược tiểu như Việt Nam , cho nên họ không thể chờ được nữa , phải cấp thiết giương cao lá cờ Cộng Sản làm kim chỉ nam soi đường cho họ .

Trở lại với Ngô Gia Tự , vốn xuất thân từ một gia đình khá giả ở huyện Tiên Du tỉnh Bắc Ninh , có anh ruột là tri huyện Ngô Gia Lễ . Tự say mê đọc sách từ nhỏ , nhưng không chủ tâm tiến thân bằng con đường khoa bảng mà gia đình mong muốn . Năm 1926 , vừa 18 tuổi , Tự gia nhập Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội , sang Trung Quốc dự khóa huấn luyện của Nguyễn Ái Quốc rồi trở về thành lập chi bộ tỉnh Bắc Ninh , gây được cơ sở khá vững chắc tại tỉnh nhà . Năm sau , Tự vào Sài Gòn làm phu khuân vác ở bến cảng để vận động công nhân thoe con đường cách mạng của mình .

Đầu năm 1929 , Tự quay về Hà Nội , liên kết với một số đồng chí thân thiết , rủ nhau bí mật thành lập đảng Cộng Sản mà bất cần ý kiến của lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc , bởi biết Nguyễn Ái Quốc còn muốn mai phục thêm một thời gian nữa . Lúc ấy là tháng 3 năm 1929 . Nhân có người bạn tâm giao là vợ chồng Trần Văn Cung đang thuê căn nhà số 5D phố Hàm Long , Hà Nội , Đỗ Ngọc Du liền ngỏ ý mượn địa điểm , rồi cùng Ngô Gia Tự , Nguyễn Đức Cảnh , Nguyễn Phong Sắc và Trịnh Đình Cửu , tuyên thệ thành lập Đảng Cộng Sản . Căn nhà số 5D đường Hàm Long chính là cơ quan Cộng sản đầu tiên tại quốc nội , và Đỗ Ngọc Du có thể coi là nhân vật lãnh đạo Cộng Sản tiên phong trong nước Việt Nam .

Tháng 5 năm 1929 , Ngô Gia Tự cùng đoàn đại biểu 3 người lên đường sang Hồng Kông dự đại hội toàn quốc VNTNCMĐCH . Tại đây , với tư cách đại diện Kỳ Bộ Bắc Kỳ , Tự lớn tiếng đề nghị giải tán VNTNCMĐCH để biến thành Đông Dương Cộng Sản Đảng . Nhưng đa số đại biểu không đồng ý , bởi còn tiếc cái danh xưng cũ đã mấy năm , với bao nhiêu công sức của đoàn viên đã vun sới cho nó . Đoàn đại biểu Bắc Kỳ bỏ về , hội nghị Hồng Kông kể như tan vỡ , đưa đến phân hóa khá trầm trọng trong nội bộ VNTNCMĐCH . Ngô Gia Tự cùng đoàn đại biểu trở về và ngày 17 tháng 6 , tại số 312 phố

Khâm Thiên , họ thản nhiên tuyên bố biến VNTNCMĐCH thành Đông Dương Cộng Sản Đảng . Ít lâu sau , họ lại dựng lên Tổng Công Hội Đỏ Bắc Kỳ tại nhà số 15 Phố Hàng Nón , làm nền móng cho tổng công đoàn lao động sau này . Nhóm Cộng Sản nóng ruột này , chia nhau nắm giữ những chức vụ quan trọng của Xứ Ủy , mặc dầu trên danh nghĩa chính thức , Bí Thư Xứ Ủy lúc đó vẫn là Mai Ngọc Thiệu , người chủ trương duy trì VNTNCMĐCH .

Ngòai việc tự ý đứng ra thành lập Đông Dương Cộng Sản Đảng , nhóm Ngô Gia Tự , Nguyễn Hữu Cành và Đỗ Ngọc Du còn len lỏi vào đảng Tân Việt , tung ra một số truyền đơn kêu gọi “những đảng viên đã giác ngộ Cộng Sản , hảy dũng cảm thoát ly Tân Việt Cách Mạng để đứng hẳn về hàng ngũ quốc tế vô sản” . Cao trào vận động ấy đã đưa đến kết quả là có 3 đảng Cộng Sản cùng ra đời năm 1929 : Đó là Đông Dương Cộng Sản Đảng , An Nam Cộng Sản Đảng và Đông Dương Cộng Sản Liên Đoàn . Sự kiện này làm Nguyễn Ái Quốc hết sức lo ngại , vội vàng cầu cứu Liên Xô rồi dùng danh nghĩa quốc tế vô sản , dùng chỉ thị của Liên Xô để triệu tập đại hội thống nhất vào ngày 3 tháng 2 năm 1930 . Danh xưng Đảng Cộng Sản Việt Nam bắt đầu được sử dụng từ đấy cho đến khi phải hóa trang lần nữa nhằm lấy lòng dân , đổi tên thành Đảng Lao Động Việt Nam .

Như thế thì có thể nói : Những viên gạch lót đường tiên khởi tại miền Bắc để đưa Nguyễn Ái Quốc lên đài vinh quang sau này là nhóm thanh niên trẻ gồm Đỗ Ngọc Du , Ngô Gia Tự , Nguyễn Phong Sắc , Nguyễn Đức Cảnh , Trịnh Đình Cửu và Trần Phú . Tất cả những người ấy đều nếm trải những đòn thù tàn bạo của mật thám Pháp và đều chết trẻ , chẳng ai sống đến ngày chiến thắng . Người thọ nhất trong nhóm là Đỗ Ngọc Du , mất năm 31 tuổi !

Đỗ Ngọc Du lớn hơn Ngô Gia Tự một tuổi , sinh quán tại Hải Dương trong một gia đình công chức , có bố làm việc cho Tây . Khi đang đi du học , Du tham gia vận động bãi khóa để ủng hộ hai nhà chí sĩ họ Phan nên bị đuổi học . Năm 1926 , 19 tuổi , Du gia nhập VNTNCMĐCH rồi sang Trung Quốc gặp Nguyễn Ái Quốc , dự khóa huấn luyện trước khi trở về Hà Nội hoạt động . Như đã nói ở trên , Du có công đầu trong việc gâ dựng Đảng Cộng Sản tại quốc nội và đáng coi là thủ lãnh của nhóm Bắc Kỳ cực đoan , mặc dầu trên thực tế , khi chi bộ Đông Dương Cộng Sản đảng Hà Nội ra đời Du chỉ phụ trách công tác kiinh tài cho đảng . Năm 1930 , Du bị lộ tông tích , phải

trốn gấp sang Trung Quốc và năm sau thì bị bắt tại Thượng Hải , dẫn giải về nước . Du bị kết án khổ sai chung thân , giam ở Hỏa Lò một thời gian rồi đày đi Sơn La và ra Côn Đảo . Năm 1936 , nhờ mặt trận Bình Dân thắng thế ở Pháp , hàng loạt chính trị phạm được tha . Du được trở về nhưng bị lao phổi chết năm 1938 .

Trịnh Đình Cửu sinh năm 1901 , là con bà Tú Mẫn ở số 61 phố Hàng Đào Hà Nội . Đứng trong nhóm Cộng Sản tiền phong , Cửu là ngừơi trầm lặng , không gây được tiếng vang gì lớn . Nhưng lúc bị bắt đưa ra tòa , mật thám bắt trói luôn bà Tú Mẫn , đẩy ra trước mặt Cửu , cốt ý đem tình mẫu tử để lung lạc Cửu , hy vọng vì thương mẹ mà Cửu cung khai bí mật của tổ chức . Nhưng Cửu quay mặt đi và cứng rắn nói lớn :

- Tôi chỉ biết có đảng mà thôi !

Câu nói lạnh lùng ấy làm cho Trịnh Đình Cửu nổi tiếng và trở thành tấm gương cho những người Cộng Sản , gạt bỏ hết tình cảm gia đình !

Nguyễn Đức Cảnh sinh năm 1908 tại huyện Thụy Anh tỉnh Thái Bình , từ thuở nhỏ đã có một hoàn cảnh sống khá đặc biệt . Đặc biệt ở chỗ là cha Cảnh , ông Nguyễn Đức Tiết , đỗ Cử Nhân nhưng không chịu ra làm quan , ông cử Tiết chả biết làm gì nuôi gia đình , nên đem con cái gửi hết cho bạn bè nhờ nuôi hộ và cho đi học ! Những người bạn mà ông cử Nguyễn Đức Tiết nhờ cậy gồm có tiến sĩ Nguyễn Đạo Quán , tri phủ Thái Ninh , là bác ruột và là người đỡ đầu Nguyễn Công Hoan . Vì thế Nguyễn Công Hoan quen biết Nguyễn Đức Cảnh từ lúc còn sống chung cho đến khi Nguyễn Công Hoan bắt đầu viết văn . Cảnh ở nhờ nhà của Nguyễn Công Hoan được một thời gian thì chuyển sang ở nhà quan tuần phủ Thái Bình Trần Thế Mỹ vì mẹ Cảnh có họ xa với bà vợ lẽ của cụ Mỹ . Cụ Mỹ là bạn đồng khóa với tiến sĩ Nguyễn Đạo Quán và cũng chính là thân phụ của Trần Khánh Giư , tức nhà văn Khái Hưng sau này . Trần Khánh Giư , tên thuở nhỏ là Trần Giư . Nhưng khi ra Ninh Giang làm đại lý bán dầu hỏa và than củi , nhớ đến tướng nhà Trần là Trần Khánh Giư cũng có thời bán than , Trần Giư mới thêm chữ “Khánh” vào làm tên đệm cho giống tên vị tướng ấy . Thị xã Ninh Giang chính là bối cảnh mà Khái Hưng dùng làm để viết tiểu thuyêt Thoát Ly sau này .

Trong ba người : Khái Hưng , Nguyễn Công Hoan và Nguyễn Đức Cảnh thì Cảnh trẻ hơn cả , nên vẫn thường gọi hai người kia là anh , xưng em , chẳng những vì tuổi tác mà còn vì mang ơn đã cho Cảnh tá túc .

Vì tham gia phong trào vận động ủng hộ Phan Bội Châu và Phan Chu Trinh , Cảnh bị đuổi học . Từ đó , Cảnh bỏ Nam định lên Hà Nội sinh sống và gia nhập nhóm Nam Đồng Thư Xã , tức là tiền thân của Việt Nam Quốc Dân Đảng . Lúc này Nguyễn Công Hoan chưa theo Quốc Dân đảng . Một năm sau , gặp lại bạn là Nguyễn Thái Học , học chung trường từ thời thơ ấu , Nguyễn Công Hoan mới chính thức đứng vào đòan thể của Nguyễn Thái Học .

Năm 1927 , Cảnh 19 tuổi , được Nguyễn Thái Học cử sang Quảng Châu gặp tổng bộ VNTNCMĐCH để bàn chuyện kết hợp chống Pháp . Nhưng tại đây Cảnh bị Nguyễn Ái Quốc thuyết phục , bỏ nhóm Quốc Dân đảng để tuyên thệ gia nhập VNTNCMĐCH rồi trở về gieo mầm hạt giống Cộng Sản trong nước .

Sau khi chủ động thành lập Công Hội Đỏ Bắc Kỳ , Cảnh vào miền Trung , giữ công tác tuyên truyền trong ban thường vụ xứ ủy Trung Kỳ . Nhưng chỉ một năm sau thì bị bắt ở Vinh . Mật thám đưa Cảnh về Hải Phòng và chặt đầu lúc Cảnh mới 24 tuổi .

Nguyễn Phong Sắc sinh năm 1902 tại làng Bạch Mai , tỉnh Hà Đông . Theo học trường Bưởi rồi sau này dạy học ở tư thục Thăng Long . Năm 1926 Sắc gia nhập VNTNCMĐCH và năm 1929 thì làm bí thư chi bộ Hà Nội .

Sau khi tham gia thành lập Đông Dương Cộng Sản Đảng tại Hà Nội , Sắc vào Nghệ An chỉ đạo phong trào Xô Viết Nghệ Tĩnh , làm giật mình nhà cầm quyền thực dân . Từ đó , Sắc trở thành ủy viên trung ương đảng , phụ trách bí thư xứ ủy Trung Kỳ . Cái tên Nguyễn Phong Sắc quan trọng ấy được tô đậm trong sổ bìa đen của mật thám Pháp . Cho nên năm 1931 , khi Sắc cải trang , đáp xe lửa ra Hà Nội công tác thì mật thám đã được mật báo trước , chờ sẵn tại ga Hàng Cỏ , lôi Sắc đi thủ tiêu bí mật , không ai thấy xác . Lúc ấy Nguyễn Phong Sắc vừa tròn 28 tuổi .

Riêng Ngô Gia Tự , sau khi chia tay Lê Tiến và Hậu ở ngã Lò Rèn ,

lại lên đường vào Sài Gòn , liên lạc với các đồng chí trong ấy để bố trí hoạt động . Lúc ấy , Châu Văn Liêm đang lãnh đạo An Nam Cộng Sản đảng tại Sài Gòn . Gặp Ngô Gia Tự , Liêm liền giải tán An Nam Cộng Sản Đảng để đưa hết đảng viên gia nhập vào Đông Dương Cộng Sản Đảng do Ngô Gia Tự làm bí thư xứ ủy Nam Kỳ , trụ sở đặt tại đường Phạm Ngũ Lão Sài Gòn . Năm sau , Tự có dịp gặp gỡ Trần Phú , tổng bí thư đảng đầu tiên vừa được bầu sau hội nghị Thống Nhất tại Hồng Kông hồi tháng 10 năm 1930 . Phú cũng vào Sài Gòn hoạt động và ngày ngày đi làm công nhân tại Hồng Thập Tự street .

Đường cách mạng của Ngô Gia Tự thật ngắn ngủi ! Năm 1930 , Tự bị bắt tại Sài Gòn và đày ra Côn Đảo . Năm năm sau , Tự cùng một số đồng chí tổ chức vượt ngục thành công . Nhưng không may lại bị đắm thuyền mất tích trên biển . Lúc ấy , Tự 27 tuổi . Giả như Ngô Gia Tự rán chờ thêm một năm nữa , thì chắc chắn Tự đã có thể được ân xá , bởi năm ấy mặt trận Bình Dân thiên tả bên Pháp lên cầm quyền.

Tự bị bắt được một năm thì đến lượt Trần Phú cũng bị tóm ở số 66 đường Hồng Thập Tự Sài Gòn ngày 18 tháng tư năm 1931 . Vì là Tổng Bí Thư Đảng , Phú bị tra tấnnặng nề , chết đi sống lại , khiến mật thám phải đưa vào nhà thương Chợ Quán điều trị . Nhưng Phú kiệt sức và qua đời ở tuổi 27 .

Nhưng , tất cả những diễn tiến ấy là chuyện của những năm sau . Trở lại năm 1929 , sau khi thành lập Đông Dương Cộng Sản Đảng tại Hà Nội , nhóm Ngô Gia Tự chia nhau bung ra , đi tuyên truyền khắp nơi , không những chỉ nắm đối tượng là quần chúng , mà còn phải vận động ngay trong nội bộ VNTNCMĐCH để thuyết phục họ bỏ đoàn thể cũ , chuyển sang thành đảng viên Cộng sản . Ngô Gia Tự hôm nay theo Lê Tiến đến ngã Lò Rèn gặp Hậu cũng không ngòai mục đích ấy . Và Hậu , dĩ nhiên chỉ ngồi nghe thôi chớ không hiểu gì để phát biểu . Hậu đi làm cách mạng để giải phóng đất nước , danh xưng nào cũng được , miễn cứ đánh Tây là đúng với ý nguyện của Hậu .

Khoảng hai tuần sau, một ngày nắng gắt giữa tháng 7 , Lê Tiến đột ngột đến tìm Hậu . Lúc ấy đã gần trưa ,Kiệt và Thông vẫn đi làm như thường lệ mặc dầu chẳng có việc gì cố định . Riêng Mão thì hôm nay đi mua mực in và giấy bản , nên ở nhà chỉ có mình Hậu đang vá áo . Vừa bước vào , Lê Tiến bỏ mũ trên bàn , tự động ngồi xuống ghế và

nói :

- Có gì ăn không chị Quyết ? Đói quá ! Hai hôm nay không có gì vào mồm , chỉ toàn uống nước lã cầm hơi !

Lê Tiến cố nở nụ cười , nhưng không che giấu nổi nét mặt xanh xao và đôi mắt hết sức mệt mỏi . Hậu nhìn Lê Tiến , thảng thốt kêu lên :

- Chết ! Nhịn hai hôm rồi cơ à ! Thấy anh gầy hẳn đi , tôi lại cứ ngỡ là anh mới đi công tác ở xa về !

Lê Tiến gật đầu vừa nói vừa thở :

- Vâng ! Tôi mới xuống Hải Phòng . Ở dưới ấy năm hôm . Có ít tiền , dọc đường tiêu sạch cả !

Hậu cúi lấy cái nón dưới chân giường và bảo :

- Nhà chả còn gì ăn . Cơm nguội cũng hết . Anh chờ tôi một tý , tôi chạy ra đầu ngõ mua cái gì cho anh ăn tạm .

Dứt lời , Hậu vén mành bước ra ngay . Lê Tiến nói với theo :

- Củ khoai , mẩu sắn , thứ gì cũng được chị Quyết ạ !

Hậu im lặng cắm đầu rảo bước , cảnh nhịn đói là chuyện diễn ra thường xuyên , chẳng có chút gì bất ngờ . Nhiều lần Hậu , Kiệt , Thông và Mão đã từng trãi qua những ngày xanh xao như Lê Tiến hôm nay . Tuy vậy , nhìn Lê Tiến Hậu vẫn xúc động bởi cô cứ tưởng lãnh đạo Thành Bộ như Lê Tiến thì phải có cơ quan kinh tài chu cấp tiền bạc , chứ đâu có biết Lê Tiến cũng như Hậu , phải tự túc tự cường , giật gấu vá vai mà sống . Tài chánh eo hẹp , Hậu và các đồng chí từ mấy tháng nay đã thỏa thuận với nhau là chỉ ăn hai bửa sáng tối . Cho nên Lê Tiến đến buổi trưa thì thật không đúng lúc , Hậu chẳng chuẩn bị thức ăn gì trong bếp .

Hậu đi mấy phút rồi bưng về một bát canh rêu cua và dĩa bánh đúc , đặt trên bàn trước mặt Lê Tiến . Mùi thơm bốc lên ngào ngạt làm Lê Tiến nuốt nước miếng ừng ực , bàn tay luống cuống cầm đũa gắp bánh đúc nhai ngay , không kịp mời Hậu lời nào , Hậu vào bếp rót

nước trà mang ra rồi tế nhị bỏ vô sân sau để Tiến ăn uống một mình cho tự nhiên . Mấy phút sau cô trở lên thì phần ăn của Lê Tiến đã cạn sạch . Anh vừa thở vừa cầm mũ quạt mồ hôi vã ra đầy mặt . Anh bưng cốc nước uống gần cạn và ngượng ngùng phân trần :

- Miếng khi đói bằng gói khi no ! Tôi cuốc bộ từ nhà lại đây , mắt cứ hoa cả lên !

Hậu cũng cười theo :

- Anh ăn bát nữa nhé ! Tôi còn tiền ! Nhịn hai ngày rồi thì chắc một bát chả thấm vào đâu!

Lê Tiến xua tay :

- Cám ơn chị . Tôi no rồi chị ạ ! Dạo ở biên giới , có khi còn nhịn cả tuần lễ . Gặp lá gì cũng nhai , gặp củ gì cũng đào ! Ở thành thị thì kiêng đủ thứ . Lên rừng ăn bừa bãi mà chả có ai chết cả !

Rồi anh đưa mắt nhìn vào trong và đổi đề tài :

- Các anh ấy đi vắng cả ?

Hậu vừa dọn bát đũa cho Lê Tiến vừa đáp :

- Vâng ! Anh Kiệt với anh Thông thì ngày nào chả đi làm ! Chỉ có anh Mão hôm nay đi mua mực ! Mới đi xong !

Hậu vào bếp rồi trở ra rất nhanh , ngồi ghé xuống mép giường , hỏi cho có chuyện :

- Anh đi Hải Phòng có chuyện gì không anh ? Nghe bảo gia đình anh ở dưới ấy ? Chắc anh về thăm hai cụ ?

Lê Tiến gật đầu :

- Vâng ! Ông bà cụ tôi ở Hải Phòng , nhưng tôi đi công tác , không tiện ghé nhà . Cả năm nay tôi không gặp lại ông bà cụ tôi !

Câu nói của Lê Tiến làm Hậu chợt nhớ đến cha mẹ của mình và nhất

là Duyên cùng toàn chi bộ Hải Ninh mà Hậu có công gầy dựng từ phút đầu . Nữa năm nay chẳng biết Hải Ninh có phát triển thêm được đảng viên nào nữa không ? Cô tự hỏi và nén tiếng thở dài . Rồi cô tiến lại rót thêm cốc nữa cho Lê Tiến và nhân tiện kéo ghế ngồi đối diện để nói chuyện cho kín đáo hơn . Cô ngập ngừng một chút rồi dè dặt hỏi :

- Anh ghé thăm hay là có chỉ thị mới của Thành Bộ ?

Ý Hậu muốn hỏi về việc Thông sắp được thuyên chuyển đi công tác chỗ khác như lời Lê Tiến đã cho biết trước đây . Thông đi , tất nhiên Hậu cũng buồn vì phải xa một người đồng chí hiền lành . Nhưng Lê Tiến đáp :

- Không ! Tôi đi ngang tạt vào thăm thôi !

Hậu bạo dạn nói đùa :

- Anh đi ngang , nhưng giá không đói bụng thì chắc cũng chả thèm vào thăm chúng tôi !

Lê Tiến cười ngượng ngập :

- Chị tinh thật ! Phục chị đóan giỏi !

Hậu tắt nụ cười , hạ giọng xuống và nghiêm nghị hỏi :

- Mấy hôm nay , tối nào anh Kiệt với anh Thông đi làm về cũng kể cho tôi nghe vụ thực dân Pháp vừa xử án Quốc Dân Đảng . Dư luận xem chừng xôn xao lắm . Thành bộ có chủ trương gì về việc này không anh ?

Nghe câu hỏi , ánh mắt Lê Tiến chợt mất hẳn nét vui để đổi thành ưu tư nặng trĩu . Anh nhìn Hậu , khẻ gật đầu nhưng không trả lời . Vụ xử Quốc Dân Đảng vừa diễn ra hôm đầu tháng là một biến cố quá lớn , tất nhiên Lê Tiến cũng như các đồng chí ở Thành Bộ Đông Dương Cộng Sản Đảng không thể không theo dõi rất sát , bởi dù muốn dù không , nó cũng tạo nên những biểu hiện tiêu cực không che giấu được ở một số đảng viên Cộng Sản . Trên thực tế , thì từ đầu năm đến giờ , mật thám Pháp đã huy động tối ta lực lượng để lùng bắt

mọi thành phần chống đối , chứ đâu có riêng Quốc Dân Đảng ! Trông người lại nghĩ đến ta . Biết đâu trong tương lai , đoàn thể của Tiến cũng sẽ có ngày không may , nối đuôi nhau ra tòa như Quốc Dân Đảng hôm nay !

Mà chẳng phải riêng Lê Tiến lo âu . Cá nhân Hậu cũng đứng ngồi không yên vì những vụ bắt bớ diễn ra cùng khắp Hà Thành . Đã nhiều đêm Hậu ngồi bàn cùng với Kiệt , Mão và Thông , nóng lòng mong được bố trí đi nơi khác , vì cứ ở mãi một chỗ , chắc chắn có ngày sẽ bị lộ . Từ khi từ giã gia đình cất bước lên đường , mối lo gan ruột của Hậu vẫn là chết rũ trong tù khi chưa làm được việc gì đáng kể cho đoàn thể cũng như đất nước . Hôm nay nhân gặp riêng Lê Tiến , cô đình bày tỏ cái ý ấy cho Thành Bộ biết để xem Lê Tíến có đưa ra được phương án nào mới cho Hậu đỡ sốt ruột chăng ? Chẳng lẽ cứ nằm đây , cứ uống nước cầm hơi mà chờ mật thám đến còng tay cô ! Cô nhắc lại câu hỏi :

- Anh chắc có theo dõi vụ xử án Quốc Dân Đảng ? Bị bắt đông như thế thì chắc là có đứa tay trong phản bội !

Trước nhận xét của Hậu , Lê Tiến nén tiếng thở dài thông cảm . Anh cần đắn đo suy tính xem có nên cho Hậu biết về tình hình giao động của Thành Bộ Đông Dương Cộng Sản Đảng nhân vụ Pháp đang thẳng tay đàn áp Quốc Dân Đảng hay không ? Bởi trong vụ này , có một vài khúc mắc mà chính Lê Tiến cũng đang cảm thấy phân vân sau chuyến đi Hải Phòng vừa qua !

Lùi trở lại hơn nữa năm về trước , nghĩa là từ đầu tháng 2 , sau khi René Bazin bị ám sát tối 30 Tết . Mấy ngày Xuân chưa đi qua thì hàng loạt yếu nhân của Quốc Dân Đảng đã sa lưới mật thám Pháp . Giặc ngoài thù trong , thật là một đại nạn cho những người yêu nước . Sở dĩ mật thám Pháp thành công dễ dàng như vậy là vì trong số những người bị bắt ngay đợt đầu , ngày 17 tháng 2 , có Bùi Tiên Mai , chủ tịch đảng bộ Quốc Dân Đảng tỉnh Thái Bình . Mai vốn là một công chức cấp thấp của nhà nước , trước đây làm việc bên tỉnh Phú Thọ , bị cách chức vì cờ bạc và bê trễ công vụ . Nhờ mồm mép khéo giao dịch , khi trở về Thái Bình , Mai được kết nạp vào Tỉnh Bộ và lên nắm quyền lãnh đạo Quốc Dân Đảng toàn tỉnh . Thái Bình lúc ấy , có viên Tổng Đốc cùng hung cực ác là Vi Văn Định , một tay sai đắc lực của thực dân , chuyên đi lùng bắt và tra tấn dã man các nhà ái quốc .

Vốn mang bản chất lật lọng và cuộc sống phú quí , Bùi Tiên Mai đã phản bội lời thề tiết lộ hết tổ chức , kế hoạch cũng như nhân sự của Quốc Dân Đảng cho mật thám Pháp . Vì vậy , phần lớn những nhân vật quan trọng của Tổng Bộ , Thành Bộ và một số Tỉnh Bộ đều bị Pháp đưa vào tù .

Trước tình thế đen tối , đảng viên cứ một ngày một mất dần , cơ sở bí mất cứ mỗi ngày mỗi bại lộ . Nguyễn Thái Học phải triệu tập đại hội Đảng toàn quốc tại Bắc Ninh vào đầu tháng Tư để bổ xung nhân sự , đặc biệt là tuyển thêm phụ nữ lo phụ trách công tác giao liên cho Đảng vì dù sao phụ nữ cũng ít bị để ý hơn . Một số nữ đảng viên được giao trọng trách nhân dịp này , trong đó có ba chi em gái con một nhà nho ở phủ Lạng Thương tỉnh Bắc Giang , đó là cô Bắc , cô Giang và cô Tình . Cả 3 đều có chí lớn , từng tham gia tổ chức cách mạng của Nguyễn Khắc Nhu tại Bắc Giang trước khi VNQDĐ ra đời . Năm 1927 , Nguyễn Khắc Nhu đem tổ chức của mình sát nhập vào VNQDĐ , ba cô Bắc , Giang và Tình đương nhiên trở thành đảng viên Quốc Dân Đảng . Riêng cô Giang , nhờ tư chất thông minh , có chữ nghĩa và khả năng tuyên truyền sắc bén , trở thành người được tổng bộ tin cẩn và có dịp kề cận thường xuyên bên cạnh Nguyễn Thái Học . Cô gấp rút vận động quần chúng , nhất là lực lượng quân nhân người Việt đi lính cho Pháp , kêu gọi hàng ngũ trở về với dân tộc , tham gia ngày khởi nghĩa gần kề .

Một tháng sau , giữa năm 1929 , mạng lưới Quốc Dân Đảng tiếp tục bị vỡ từng ngày , Nguyễn Thái Học lại bí mật triệu tập đại hội bất thường toàn quốc tại Bắc Ninh và quyết định thành lập Tổng Bộ Chiến Tranh để chuẩn bị khởi nghĩa , dù biết rằng như thế là quá vội vàng . Chủ trương của đảng trưởng và tổng bộ là : Thà khởi nghĩa để nêu cao tấm gương ái quốc , còn hơn là ngồi chờ cho Pháp bắt rồi cũng chết gục trong tù !

Phía thực dân Pháp , khi khám phá ra một tổ chức cách mạng có tầm ảnh hưởng quá lớn , với hơn 200 nghi can đã bị bắt , chúng không đem ra xét xử ở tòa án bình thường . Chiếu sắc lệnh của tổng thống Pháp , toàn quyền Đông dương Pìerre Pasquier liền cho thiêt lập một tòa án đặc biệt mà người Việt thường gọi là Hội Đồng Đề Hình , dự trù khai diễn phiên tòa công khai trong 2ngày 2 và 3 tháng 7 , do tên hung thần thanh tra chánh trị Jules Brides ngồi ghế chánh thẩm , tức chủ tịch Hội Đồng Đề Hình .

Mọi chuyện xãy ra trong không khí hết sức sôi sục , nhưng chỉ có giới báo chí , hoặc những người nặng lòng với thời cuộc và các đoàn thể ái quốc biết tường tận câu chuyện , còn dân chúng thì cho đến lúc ấy vẫn không hiểu Quốc Dân Đảng là gồm những ai , và Hội Đồng Đề Hình là cái gì ! Nhiều người còn vô tình hoặc bị Pháp cố ý gạt gẫm , nhầm lẫn Quốc Dân Đảng với TNCMĐCH .
Mật thám Pháp , mặc dù đã bắt nhốt được nhiều yếu nhân của Quốc Dân Đảng để chuẩn bị đưa ra tòa nhận những bản án tiền chế rất nặng nề , nhưng chúng vẫn chưa an tâm vì Nguyễn Thái Học và Nguyễn Khắc Nhu còn ngoài vòng kiềm tỏa . Ngày nào chưa bắt được Nguyễn Thái Học thì hiểm họa khởi nghĩa vẫn có thể xẩy ra bất cứ lúc nào . Đã thế , khoảng tháng 4/29 , Louis Marty , tổng giám đốc sở liêm phóng Đông Dương và Amoux , giám đốc nha công an Bắc Việt , lại nhận được bản tin Quốc Dân Đảng sẽ tấn công phá nhà ngục Hỏa Lò để giải cứu cho các đồng chí . Bản tin này làm cho chúng mất ăn mất ngủ bởi nếu chuyện xẩy ra , thì sẽ bị chính phủ bên mẫu quốc khiển trách là bất lực . Chánh thanh tra Brides thân hành vào tận nhà ngục , lôi từng tù nhân Quốc Dân Đảng ra hăm dọa :

- Chúng mày liệu hồn ! Nguyễn Thái Học mà giở trò gì bên ngoài thì đầu của chúng mày sẽ rụng hết !

Dòng Mực Cũ

Chương 7

Rồi một mặt tăng cường phòng thủ nhà tù , một mặt bàn mưu tính kế cố tìm đủ mọi cách để tiêu diệt đảng trưởng VNQDĐ . Chúng kết luận : Nếu Nguyễn Thái Học bị bắt thì đảng viên như rắn mất đầu , nhất là những đồng chí đang ở tù , không còn chút hy vọng gì nữa , sẽ xuống tin thần rất nhanh , và Quốc Dân Đảng có thể tàn lụi và tan rã . Với đầu óc đầy thủ đoạn , hung thần Brides nghĩ ngay ra một kế . Trong số trên dưới 200 đảng viên đang bị thẩm vấn và nhốt ở Hỏa Lò , có nhà văn Ngô Văn Triện , bút hiệu Trúc Khê , lúc ấy đã có chút tên tuổi trong giới trí thức Hà Thành . Ông Triện ôm giấc mộng đánh Pháp từ thuở nhỏ , từng có ý lập đảng cách mạng . Năm 26 tuổi , ông

gặp Phạm Tuấn Tài , sinh hoạt trong nhóm Nam Đồng Thư Xã phổ biến văn thơ yêu nước . Ngô Văn Triện tham gia rồi biến cả nhóm thành VNQDĐ. Vụ ám sát Bazin đưa ông vào tù do Bùi Tiên Mai khai tên ông trong danh sách yếu nhân của Quốc Dân Đảng .

Biết ông Triện có uy tín và là chỗ giao tình với Nguyễn Thái Học , mật thám liền lôi ông lên , vừa đánh vừa đập vừa dụ dỗ . Chúng bảo ông viết một lá thư riêng cho Nguyễn Thái Học và Nguyễn Khắc Nhu , khuyên cả hai ra đầu thú để cứu 200 đảng viên đang bị giam cầm . Chính quyền bảo hộ cam kết nếu Nguyễn Thái Học ra nạp mình thì mọi đồng chí sẽ được thả ngay . Còn riêng Nguyễn Thái Học và Nguyễn Khắc Nhu thì sẽ bị bán án đại khái cho có lệ mà thôi ! Nguyễn Thái Học đừng vì ích kỷ bản thâm mà làm hại các đồng chí hiện đang bị tra tấn trong ngục !

Trúc Khê Ngô Văn Triện lúc đầu còn cứng rắn từ chối , về sau bị tra tấn thể xác và khủng bố tinh thần dữ dội quá , đành xiêu lòng ngồi viết thư cho đảng trưởng với nội dung như trên .

Trùm mật thám Brides có được bức thu dụ hàng trong tay , vui mừng khôn xiết , nhưng không biết làm cách nào để gửi cho Nguyễn Thái Học bởi có biết Nguyễn Thái Học ở chỗ nào đâu mà gửi ! Đầu óc lưu manh bẩm sinh , hắn lại nghĩ ra được một kế khác : Hắn biết gần đây hai chị em cô Bắc cô Giang là những người rất gần gũi với Nguyễn Thái Học , biết rõ đường đi nước bước của đảng trưởng . Như vậy chỉ có cách nhờ cô Giang hoặc cô Bắc trao thư cho Nguyễn Thái Học là chắc ăn hơn cả .

Nhưng chính cô Giang cô Bắc cũng ít khi có mặt ở nhà thì làm thế nào mà gặp được ! Mật thám Pháp một lần nữa đi đường vòng : Chúng biết cô Giang cô Bắc có hai người bạn thân cùng ở phủ Lạng Thương là hai chị em nhà họ Trịnh tên là Nhu và Uyển . Hai chị em Bắc Giang thì theo Quốc Dân Đảng . Còn hai chị em Như Uyển thì theo VNTNCMĐCH , lúc này vừa biến thành Đông Dương Cộng Sản Đảng . Dù đoàn thể khác nhau nhưng hai chị em cô Bắc cô Giang vẫn giữ mối thân tình với cô Nhu và cô Uyển vì vừa là tình đồng hương , vừa là cùng chí hướng chống Pháp .

Hai cô Nhu Uyển có người anh cả tên Trịnh Đình Chiêm , tuy không chính thức hoạt động cho cách mạng nhưng cũng nặng lòng yêu

nước . Một hôm Brides ra lệnh bắt Chiêm về đồn , gán cho tội chống chính phủ bảo hộ , đánh cho một trận nhừ tử rồi gọi hai chị em vào coi . Thấy anh mình thân thể đầy những vết bầm tím lẫn với máu me , hai cô em đau xót như xé gan . Bấy giờ Brides mới bảo :

- Tao biết hai đứa chúng mày là đảng viên cộng sản ! Tội của chúng mày với thằng anh chúng mày đều đáng chặt đầu ! Nhưng tao cho hai đứa chúng bay một cơ hội để lập công chuộc tội . Nếu muốn cứu anh chúng mày cũng như chính bản thân chúng mày khỏi bị chặt đầu , thì hai đứa chúng mày chỉ việc trao tận tay Nguyễn Thị Bắc hoặc Nguyễn Thị Giang một bức thư để chúng nó chuyển cho Nguyễn Thái Học ! Đơn giản có thế thôi . Nếu chúng mày làm được việc này , thì chẳng những Trịnh Đình Chiêm được thả mà còn có thể được Pháp ban thưởng . Về phần chúng mày thì tao cũng ngơ cho , không bắt nhốt !

Vì thương anh , hai cô Uyển , Như nhận lời , cầm lá thư ra đi .

Ra khỏi cổng nhà giam , hai cô bàn nhau đến gặp đồng chí Mai Ngọc Thiệu lúc ấy đang là Bí Thư Xứ Ủy Bắc Kỳ của VNTNCMĐCH để báo cáo sự việc và xin chỉ thị . Ban chấp hành Xứ Ủy liền triệu tập phiên họp bất thường để xử lý trường hợp gai góc này , vì trong quá khứ chưa xẩy ra bao giờ . Hôm ấy là cuối tháng 5 năm 1929 . Đại hội Xứ Ủy nhất trí quyết định : Phải đưa hai cô Như Uyển sang Quãng Châu , để lại bên đó công tác cho tổng bộ TNCMĐCH , bởi nếu để lại trong nước thì một là Pháp sẽ tiếp tục lợi dụng khai thác , hai là sẽ có sự ngộ nhận rồi gây nên xung đột giữa TNCMĐCH và VNQDĐ . Mai Ngọc Thiệu thay mặt xứ ủy , chỉ thỉ Tỉnh đảng bộ Hải Phòng thu xếp đưa hai chị em Uyển , Như sang Quãng Châu bằng tàu thủy càng sớm càng hay .

Ba hôm sau , Uyển và Như đáp xe lửa xuống Hải Phòng . Ban chấp hành Tỉnh Bộ Hải Phòng đã được Xứ Ủy thông báo trước , liền họp nhau để chuẩn bị nhận hai nữ đồng chí mà họ từng nghe là rất tích cực hoạt động cho đảng . Phòng họp tỉnh bộ Hải Phòng hôm ấy có đến 9 đồng chí tham dự , do Nguyễn Đức Cảnh chủ tọa . Lúc ấy , Cảnh 21 tuổi , vừa từ Hà Nội xuống giữ chức Bí Thư Tỉnh Đảng Bộ tỉnh Hải Phòng .

Thời gian này , Cảnh cùng Đỗ Ngọc Du thường xuyên họp hành với

ba đồng chí vừa bỏ Đại Hội Hồng Kông về chỉ vì đại hội không đồng ý việc đổi tên thành Đảng Cộng Sản . Họ xông xáo đi tranh thủ vận động các chi bộ TNCMĐCH yêu cầu họ thoát ly tổ chức cũ , đổi tên thành Đông Dương Cộng Sản Đảng . Công việc khó khăn và tế nhị vì nhiều người muốn giữ lại TNCMĐCH , chưa thuận tiện để ngả hẳn theo cánh Cộng Sản của Cảnh.

Giữa lúc ấy , Xứ Ủy Mai Ngọc Thiệu , tức Cả Sâm , bí mật chỉ thị Đỗ Ngọc Du phụ trách việc đưa hai chị em Uyển Như sang Trung Quốc . Du liền bàn với Cảnh đề xuất phương thức giải quyết chuyện quan trọng này . Cái ý trong đầu Cảnh và Du đã có sẳn nhưng muốn tránh trách nhiệm , Cảnh liền triệu tập buổi họp đảng bộ để mọi người cùng chia xẻ . Trong số 9 đảng viên hiện diện tại buổi họp , ngòai Nguyễn Hửu Cảnh và Đỗ Ngọc Du , còn có Quốc Anh , Kim Tôn và Sĩ Quyết đều cùng chủ trương sắt máu như Cảnh . Những đồng chí khác như Nguyễn Thị Vinh , Lê Văn Đống và Hồ Ngọc Lân thì chỉ tham gia thầm lặng , không có ý kiến gì .

Mở đầu phiên họp , Cảnh phát biểu :

- Hiện nay , Tổng Bộ TNVNCMĐCH đã giải tán để thay thế bằng Đông Dương Cộng Sản Đảng . Đất Quãng Châu đã bị Tưởng Giới Thạch hoàn toàn khống chế , làm gì còn chỗ đứng cho ta nữa mà đưa người của ta sang bên ấy ! Chả nhẽ Xứ Ủy Bắc Kỳ không biết điều này hay sao mà lại bảo chúng ta gửi hai chị Như , Uyển sang Quảng Châu giao cho Tổng Bộ TNVNCMĐCH ? Chủ trương như thế thì thật quá mơ hồ ! Tổng Bộ Thanh Niên không còn , mà đất Quảng Châu cũng không còn . Gửi người sang đấy thế nào được !

Hai ba đồng chí cùng góp ý chê trách Xứ Ủy Bắc Kỳ ngây thơ . Nói chung ,nhóm Cộng Sản tiền phong này vẫn đang ấm ức vì nhiều đoàn viên TNCMĐCH vẫn cứ muốn bám lấy cái tên hiện tại mà không chịu đổi thành Đông Dương Cộng Sản . Nguyễn Đức Cảnh nói :

- Như thế thì bây giờ mình phải làm gì ? Ngày mai hai chị ấy xuống đến nơi rồi ! Gửi người trả lại cho Xứ Ủy hay sao ?

Đổ Ngọc Du đề nghị thẳng :

- Hai chị Như , Uyển đã gặp mật thám Pháp , biết họ thỏa thuận với Pháp những gì ? Hai chị ấy lại nhận lời đi gặp Quốc Dân Đảng để kêu gọi Nguyễn Thái Học về hàng Pháp . Như thế thì cái ý phản bội đã có trong lòng rồi . Xứ Ủy chắc cũng biết như thế , nhưng ngại xử lý nên giao cho Tỉnh Bộ chúng ta . Các đồng chí thử nghĩ mà xem : Để hai đồng chí ấy trong nước thì sớm muộn gì chúng ta cũng sẽ mang họa bởi hai chị ấy biết rõ hầu hết các yếu nhân của Đảng . Mà đưa hai chị ấy sang Hồng Kông cũng không được , nếu xẩy ra chuyện gì bên ấy thì Tổng Bộ sẽ khiển trách chúng ta . Chi bằng thủ tiêu quách đi cho xong !

Cả phòng họp cùng yên lặng . Rồi một nữ đồng chí dè dặt phát biểu :

- Tôi biết hai chị em cô ấy từng đóng góp nhiều cho đoàn thể , lại chưa có lỗi lầm gì cụ thể mà ta thủ tiêu thì có …. nên xét lại không ? Chúng ta làm cách mạng đánh Tây . Chưa đánh được thằng Tây nào , đã giết người của mình thì có quá đáng không ?

Quốc Anh đáp :

- Vì đảng mà làm thì chả có gì để gọi là quá đáng ! Trong phòng họp này có ai thù oán gì với hai chị em cô ấy đâu ! Chẳng qua là vì tiền đồ của đảng mà thôi ! Mai kia nước nhà độc lập thì co tên hai chị ấy gắn trên một cái biển phố để ghi công là được chứ gì !

Đỗ Ngọc Du phân tích thêm :

- Tôi chắc Xứ Ủy cũng muốn thủ tiêu hai chị ấy , nhưng còn e ngại , giống như ngày xưa Tào Tháo muốn giết Nễ Hành là một dan sĩ được nhiều người nễ phục . Tào Tháo mới cho đi sứ gặp Lưu Biểu để mượn tay Lưu Biểu giết đi . Lưu Biểu biết thâm ý của Tào Tháo nên không giết Nễ Hành mà lại sai Nễ Hành đi gặp Hoàng Tổ . Kết quả là Nễ Hành bị Hoàng Tổ giết ! Tình thế hôm nay cũng vậy . Xứ Ủy muốn giết hai đồng chí Như , Uyển , nhưng mượn tay chúng ta . Chúng ta biết thế nhưng phải giết để tránh hậu họa !

Phòng họp lại yên lặng . Nhiều người muốn bênh vực cho hai cô Như , Uyển , nhưng thấy nhóm Hồng Kông hung hăng quá , họ đành làm ngơ mặc dầu trong lòng rất bức rứt . Nguyễn đức Cảnh kết luận :

- Chúng ta không có nhiều thì giờ . Ngày mai ai chị ấy xuống đến nơi rồi . Thôi thì đành vậy . Để bảo toàn lực lượng , nên thủ tiêu hai chị em Trịnh Thị Như và Trịnh Thị Uyển . Thay mặt tỉnh đảng bộ , tôi giao việc này cho đồng chí Hồ Ngọc Lân thi hành . Phòng họp hôm nay có tất cả chín người . Tất cả đều phải giữ tuyệt mật . Sau khi hai chị em Uyển và Như bị ám sát , tất nhiên ta sẽ phao tin là Quốc Dân Đảng thanh toán vì hai chị ấy nhận lời mật thám Pháp dụ dỗ Nguyễn Thái Học về đầu thú !

Hội nghị giải tán trong không khí nặng nề , mỗi người theo đuổi một ý nghĩ khác nhau nhưng không ai dám nói với ai vì sợ kỷ luật sắt máu của đảng .

Tối hôm sau , như đã hẹn trước , đúng 7 giờ 32 tối , hai cô Như , Uyển đến trước trường học Trí Tri , ở đó sẽ có người đợi sẵn để đưa hai cô ra mắt Tỉnh Bộ . Trong bóng tối mờ mờ tại khu vực vắng vẻ và xa lạ , hai chị em Trịnh Thị Như và Trịnh Thị Uyển đang ngơ ngác nhìn quanh thì một bóng người xuất hiện . Hai cô hồi hộp mừng rỡ , nhưng chưa kịp cất tiếng hỏi thì người ấy đã giơ súng bắn thẳng vào Ngực Uyển , cô ngã gục xuống và chết ngay . Cô Như hoảng hốt bỏ chạy thì một viên đạn bắn theo , nhưng chỉ trúng vào bắp chân làm cô kêu thét lên rồi quỵ xuống . Cô chưa chết , nhưng rõ ràng kẻ sát nhân không muốn giết cô , chỉ bỏ cô nằm đó và tẩu thoát trong bóng đêm . Vừa đau đớn , vừa hoảng sợ , Như tự hỏi : Kẻ sát nhân là mật thám Pháp hay Quốc Dân Đảng ? Không bao giờ trong đầu cô mảy may có ý ngờ vực rằng chính những đồng chí cộng sản của cô lại nhẫn tâm giết hai chị em cô vì một nguyên cớ rất mơ hồ ! Chị em cô cam lòng thoát ly gia đình , từ giã xóm làng thân yêu để dấn thân trên bước đường thiên lý đầy chông gai , chẳng lẻ lại bị chính những đồng chí của mình hạ thủ ! Cô rên rỉ lết lại ôm xác cô em gái rồi khóc tấm tức trong bóng đêm dày đặc .

Sau vụ án mạng , mật thám cho bắt Mai Ngọc Thiệu , người đứng đầu Bắc Việt Kỳ Bộ. Bởi từ lâu , sở Liêm Phóng vẫn theo dõi Mai Ngọc Thiệu và biết rõ ai cô Như Uyển là đồng chí đàn em thân tín của Thiệu . Huống chi từ khi trao công tác cho hai cô , đương nhiên mật thám Pháp bám theo rất sát để chờ kết quả của lá thư gửi cho Nguyễn Thái Học . Nay chuyện chưa tới đâu thì hai cô bị bắn , sở Liêm Phóng tức giận vì kế hoạch dụ hàng Nguyễn Thái Học bị hỏng . Chúng đoán là Mai Ngọc Thiệu có dính dáng đến việc này nên lôi

ông về khai thác . Thiệu xác nhận không hề biết chút gì về vụ ám sát này . Mật thám Pháp liền tóm luôn mấy đồng chí ở Tỉnh Bộ Hải Phòng vì vụ án xẩy ra ngay tại thành phố này . Chỉ có đều éo le là mấy nhân vật chủ chốt đề nghị thủ tiêu hai chị em Như Uyển như Quốc anh và Ngọc Du thì lại thóat mẻ lưới đợt này của Pháp .

Vụ ám sát chị em Như Uyển cùng với bản tin Mai Ngọc Thiệu và mấy đồng chí ở Tỉnh Bộ Hải Phòng bị bắt làm Thành Bộ Hà Nội hết sức lo ngại . Riêng Lê Tiến thì chẳng những lo mà còn buồn nữa bởi Tiến vốn là chỗ quen biết với Trịnh Đình Chiêm , từng tiếp xúc với hai cô em gái của Chiêm là Như và Uyển khá nhiều lần . Trên đường công tác mấy năm nay , Lê Tiên đôi khi cũng gặp hai chị em nhà họ Trịnh và vẫn cảm phục họ hết lòng với đoàn thể . Nay nghe tin họ bị giết , lòng Tiến vô cùng hoang mang và thương tiếc . Thủ phạm đầu tiên mà Lê Tiến nghĩ đến là mật thám . Nhưng suy đi nghĩ lại thì Lê Tiến gạt bỏ giả thuyết ấy , bởi việc gì Pháp phải giết ? Pháp chỉ muốn bắt về tra tấn để khai thác hầu tìm ra nguyên hệ thống chống đối chứ bắn bỏ hai cô gái ấy thì có lợi gì đâu ! Cả tháng trời Lê Tiến cứ giằng co nghĩ ngợi mà chẳng đưa ra được kết luận nào . Mãi đến tuần vừa rồi , Tiến có việc phải đi Hải Phòng để đưa một đảng viên mới thoát ly , xuống làm công tác vô sản hóa trong giới phu khuân vác ở bến cảng . Nhân tiện Tiến ghé thăm người em con ông chú ruột , có chân trong đảng ủy Tỉnh bộ Hải Phòng và cũng là người có mặt trong phiên họp quyết định thủ tiêu hai cô gái họ Trịnh . Thấy Tiến có vẻ bứt rứt và thương tiếc hai chị em bị nạn , thằng em họ mới kể đầu đuôi cho Tiến nghe về nghị quyết của đảng bộ Hải Phòng . Tiến lặng người như bước hụt chân xuống hố sâu . Làm cách mạng thì phải triệt để : Đã đành là thế , nhưng triệt để với kẻ thù chứ sao lại hãm hại đồng chí khi chưa nắm được dấu hiệu gì làm bằng chứng hai cô ấy sẽ phản bội Đảng !

Lê Tiến trở lại Hà Nội với nỗi bâng khuâng có nhen nhúm chút bất mãn . Tuy vậy , anh chẳng dám tiết lộ với ai , kể cả những đồng chí thân thiết nhất trong ban chấp hành Thàn Bộ .

Đầu tháng 7 , hội đồng đề hình xét xử Việt Nam Quốc Dân Đảng . Hơn 200 đảng viên bị bắt , nhưng ra tòa lãnh án chỉ có 78 nhân vật quan trọng . Sở dĩ như vậy là vì sau khi René Bazin bị giết , dư luận dân chúng Pháp tại mẫu quốc trở nên sôi động bất ngờ . Báo chí tiến bộ Pháp cố tình thổi phồng các lực lượng chống đối , khiến chính

phủ đâm ra lo ngại và nặng lời khiển trách guồng máy cai trị tại Đông Dương . Toàn quyền Pasquier cùng trùm mật thám Louis Marty phải tự hạ thấp số người chống đối để cứng tỏ Quốc Dân Đảng không phải là mối đe dọa đáng lo ngại cho chính quyền Pháp . Nhờ vậy mà có đến gần 150 người được trả tự do .

Những lời khai khảng khái tại tòa cùng với thái độ dõng dạc của lớp tù nhân Quốc Dân Đảng trước mặt bọn thực dân , đã khiến cho bao nhiêu người chứng kiến phải rơi lệ . Thậm chí có những chiến sĩ dám chửi thẳng vào mặt bạo quyền xâm lăng , chẳng những gây kin ngạc và tạo sự cảm phục sâu xa đối với một số nhà báo tiến bộ của Pháp , mà ngay cả phía đảng viên cộng sản như Lê Tiến cũng hết sức nghiêng mình .

Chính vì sự phản ứng bất lợi của quần chúng và nhất là giới truyên thông , 78 can phạm chỉ được xét xử cấp tốc trong vòng chưa đầy hai ngày . Nguyễn Thái Học và Nguyễn Khắc Nhu cũng bị tuyên án khuyết tịch trong dịp này .

Mai Ngọc Thiệu và mấy đồng chí cộng sản ở Hải Phòng bị bắt sau vụ ám sát Như , Uyển , cũng bị đem ra xử chung với Quốc Dân Đảng . Nhưng may là Thiệu chỉ bị lãnh án 5 năm cấm cố , đưa lên giam ở vùng thượng du Bắc Việt .

Trong nỗi thấp thỏm từng ngày , hôm nay Lê Tiến ghé thăm Hậu giữa lúc đầu óc đang muốn quên câu chuyện bi thảm của hai nữ đồng chí phủ Lạng Thương thì không ngờ Hậu vô tình khơi dậy . Tiến ngồi đờ người một lúc rồi mới dè dặt đáp :

- Nói chung thì bên Quốc Dân Đảng có những biểu hiện sốt ruột , muốn đốt giai đoạn , thành ra không tránh được sơ hở !

Hậu chớp mắt nói :

- Nghe bảo vụ xử án vừa rồi có cả người của ta ?

Lê Tiến gật đầu :

- Vâng . Có vài người của ta bị xử chung với Quốc Dân Đảng ! Thằng Tây thì nó đâu có phân biệt nhóm nào , phe nào ! Hễ cứ chống nó là

nó bắt thôi !

Lê Tiến không muốn đi sâu vào chi tiết bởi có những điều mà Hậu không được quyền biết . Gã uống cạn cốc nước rồi đứng dậy cáo từ , làm bộ nói phải đi công tác . Trước khi tiển Lê Tiến ra cửa , Hậu hạ giọng hỏi thêm :

- Anh có thể xin Thành Bộ cho tôi một khẩu súng lục , được không anh Tiến ?

Tiến nhìn Hậu hơi ngạc nhiên , hỏi lại :

- Chị xin súng làm gì ?

Hậu mạnh dạn nói ngay :

- Tôi nghĩ , gặp mật thám , thà tôi bắn nó , nó bắn tôi . Tôi giết được một thằng Tây rồi tôi có chết cũng cam . Còn hơn để nó bắt vào tù tra tấn !

Lê Tiến lắc đầu :

- Chị giết một thằng Tây , rồi thằng Tây giết lại chị . Nếu đơn giản như thế thì tốt quá ! Nhưng thực tế có như thế đâu ! Chỉ có mỗi thằng Bazin bị bắn chết mà Quốc Dân Đảng bị bắt bao nhiêu người ? Xưa kia Quang Phục hội của cụ Phan Bội Châu cũng chủ trương bạo động lẻ tẻ . Nhưng cứ mỗi thằng Tây chết thì hàng trăm người Việt mình điêu đứng ! Toàn quyền Merlin bị ám sát hụt cũng thế , bao nhiêu người yêu nước của ta chết gục trong tù . Thành ra việc dùng súng không có lợi tí nào cả !

Hậu thở dài nhìn ra sân . Lê Tiến chào Hậu lần nữa . Hậu mới đứng dậy bước ra trước theo thói quen . Cô quan sát kỷ lưỡng hai bên con hẻm rồi mới gật đầu bảo Lê Tiến vén mành chui ra .

Ra đến ngã ba , Lê Tiến đứng trước hiệu Lò Rèn , cẩn thận đảo mắt nhìn quanh tứ phía rồi mới thả bộ theo đường lớn . Nắng trưa mỗi lúc một gắt hơn làm mồ hôi Tiến thấm nhanh qua lớp áo mỏng . Trông qua bên kia , ở cái quán lá xác xơ quanh năm hứng bụi đường . Lê Tiến thấy Mão đang ngồi bóc bánh gai bên cái điếu cày và bát

nước chè tươi . Tiến vội cúi đầu rảo bước để tránh cho Mão khỏi ngượng khi nhìn thấy Tiến .

Ba hôm sau , Lê Tiến cho người đến gọi Thông . Anh ra đi lúc trời tờ mờ sáng khi cả nhà còn đang yên giấc mà Thông thì chẳng muốn đánh thức ai dậy để phải bịn rịn chia tay . Cả tiếng đồng hồ sau , Hậu thức dậy khi ngoài đường lanh lảnh vang lên những tiếng rao “bánh Tây” , tức là bánh mì baguette , như thường lệ . Cô xuống bến nhóm lửa hâm nồi cháo để Kiệt ăn đi làm . Lúc bưng lên nhà thì mới biết Thông đã giả từ . Cô thở dài buồn bả vì biết từ nay sẽ mất đi một người thân tính tình thật điềm đạm . Cô thóang tự hỏi tại sao Thành Bộ không đẩy Mão đi giùm cô !

Hậu đặt nồi cháo lên trên bàn , định ra sân sau rửa mặt và vấn tóc . Nhưng quay lại thì thấy Kiệt ngồi ở mép giường thòng một chân xuống đất , tay cầm lọ dầu đưa lên mũi hít hít mấy cái . Hậu ân cần hỏi :

- Hôm nay anh có định đi làm không ? Hình như anh bị cảm đấy ? Mệt thì nghỉ ở nhà một hôm !

Kiệt cười buồn :

- Có việc gì đâu mà làm ! Nhưng tôi cứ ra ngồi ở ngã tư phố , ai thuê thì làm ! Tuần vừa rồi có người gọi trộn hồ xây nhà , làm được ba hôm , cũng đở khổ . Thôi thì cứ tạm vậy . Chắc tôi cũng chả ở đây lâu đâu . Anh Lê Tiến bảo thế !

Hậu nhắc lại :

- Nhưng mà anh ốm phải không ?

Kiệt uể oải đáp :

- Tại anh Thông đi , thấy hơi buồn buồn ! Buồn thôi chớ có ốm đau gì đâu !

Giọng Hậu tha thiết :

- Nhà còn ít đỗ đen . Hay là hôm nay chả có việc gì thì anh ở nhà , tôi

nấu chè đỗ đen đãi anh !

Ngừng một chút Hậu tiếp :

- À ! Cái áo của anh , tôi vá rồi đấy . Tiện tay tôi giặt luôn . Phơi sau nhà , chả biết nó khô chưa !

Kiệt nói :

- Cảm ơn chị ! Nhưng chị dầm sương cả đêm thì dù có khô nó cũng thành ướt ! Thôi , cứ treo ngoài ấy đến trưa , chắc là phải khô ! Tôi mặc tạm cái này đi làm cũng được !

Đứng bên trong tấm cót , Mão thấy buồn vời vợi . Thông đi rồi , chỉ còn Kiệt và Mão , hai thằng đàn ông bên cạnh Hậu , mà rõ ràng Hậu lại dành quá nhiều chăm sóc cho Kiệt . Nhịn không được , Mão bước ra và sẵng giọng phê bình Hậu :

- Anh Kiệt muốn đi làm thì để cho anh ấy đi làm , sao chị lại giữ anh ấy ở nhà ! Ăn chè thì ngày nào ăn chả được ! Đi làm là một chuyện , nhưng chủ yếu là công tác vô sản hóa mà Thành Bộ giao cho anh ấy . Muốn vô sản hóa thì phải tạo điều kiện tiếp xúc gần gũi với anh chị em công nhân và nhân dân lao động để tuyên truyền giáo dục họ ! Đây là nhiệm vụ của cách mạng chứ đâu phải chuyện đùa đâu mà chị cứ níu chân anh ấy ở nhà

Hậu tròn mắt ngơ ngác nhìn Mão . Không nhẽ Mão quên rằng Kiệt đang là bí thư chi bộ , đâu cần Mão giảng bài chính trị ? Hay là Mão muốn biểu hiện kiến thức cách mạng của mình vì biết Kiệt ít có cơ hội đọc sách bằng Mão ? Kiệt thì không ngạc nhiên . Anh hiểu tâm sự của Mão , anh ôn tồn bảo :

- Anh Mão nói đúng đấy chị Quyết ạ . Ăn chè thì lúc nào ăn chả được ! Chị cứ nấu sẳn đi , tối về tôi xin chị một bát !

Mão ngồi xuống ghế vênh mặt nhìn Hậu . Nhưng Kiệt nói luôn bằng giọng chỉ thị :

- Hôm nay anh Mão chịu khó chạy đi mua cái tủ đứng cũ , mang về đóng thêm một lớp đáy . Ngăn ngoài mình để quần áo , ngăn trong

giấu truyền đơn . Cái hố đào ở chân giường bé quá , không đủ chứa đâu . Mà cái hố ngoài sân bất đắc dĩ mình mới phải dùng đến . Nay mai phải in nhiều truyền đơn lắm , vì phải cung cấp cho cả thành phố !

Nói xong , Kiệt moi túi lấy ra một ít tiền trao cho Mão rồi đứng dậy :

- Anh cầm tạm . Tôi chỉ có thế này thôi . Trộn hồ ba hôm cho người ta . Thiếu thì chị Quyết đưa thêm ! Thôi , tôi đi làm đây . Nắng lên to bây giờ !

Kiệt cầm cái nón vải đứng dậy, lòng thấy nao nao buồn . Anh biết Mão đang say đắm Hậu . Chuyện ấy cũng tự nhiên thôi , bởi Hậu là người dễ mến . Cái khó xử của anh là chính anh cũng đang yêu Hậu . Chi bộ chỉ có ba người mà anh là bí thư . Muốn phát triển chi bộ , muốn chi bộ làm tốt mọi công tác thì anh phải giải quyết mọi chuyện riêng tư của chi bộ . Giả như Hậu đáp lại tình yêu của Mão , thì anh sẽ sẵn sàng nhường ngay , vun xới cho hai người thành vợ chồng . Ngày kết nạp , anh đã từng giơ tay tuyên thệ là lúc nào cũng chỉ biết có đảng là trên hết . Cá nhân anh phải vì đảng mà hy sinh mọi quyền lợi riêng tư . Nhưng rõ ràng là Hậu không có cảm tình với Mão vì Hậu đã nghiêng hẳn về phía Kiệt . Đó là điều khó xử nhất mà anh phải đương đầu từ mấy hôm nay với tư cách bí thư chi bộ .

Kiệt đang phân vân suy nghĩ thì Hậu nói :

- Hôm nay anh đi làm ở đâu ?

Kiệt cầm cái nón vải , nhắc lại :

- Thì ra ngã tư phố ngồi chờ người ta gọi . Đến trưa mà không có việc gì thì tôi ra ga xe hỏa . Tuần trước tôi có làm quen được mấy người phu hỏa xa !

Kiệt chụp cái mũ lên đầu và hỏi Mão :

- Đi luôn không , anh Mão ? Đi sớm cho đỡ nắng ! Nhớ tìm cái tủ sâu sâu một tí , mình mới đóng hai lớp đáy được ! Nhưng mà tìm cái nào rẽ nhất , cũ nhất , hẵng mua !

Mão gật đầu đáp :

- Vâng , tôi nhớ rồi . Anh cứ đi trước đi . Để tôi dọn dẹp trong kia đã . Rồi tôi rủ chị Quyết đi luôn thể !

Hậu buột miệng nói :

- Tôi ở nhà chứ đi làm gì ?

Mão nhìn Hậu bực bội , nhưng Kiệt lên tiếng ngay :

- Chị Quyết nên ở nhà . Nói đúng ra thì lúc nào mình cũng cần có người ở nhà . Nhỡ trên Thành có chỉ thị gì đột xuất !

Hậu nhìn Kiệt thầm cám ơn và nói :

- Đúng rồi ! Anh Lê Tiến cứ dặn mãi là đi đâu cũng phải để một người trông nhà !

Mão hầm hầm đứng dậy ra sau bếp . Gã biết đây là cái cớ mà Hậu và Kiệt nêu ra để Hậu khỏi phải ra phố chung với Mão . Mão ra sân , múc nước xúc miệng rửa mặt . Lúc gã lên nhà thì Kiệt đã ra khỏi ngõ hẻm .

Gần trưa , Hậu đi chợ về , ngạc nhiên thấy Kiệt đã có mặt ở nhà . Cô vui hẳn lên vì sự hiện diện của Kiệt vào giờ này là một điều hiếm hoi , hình như chưa xảy ra bao giờ . Sáng đi tối về . Đó là thời khắc biểu thường nhật của Kiệt từ ngày Hậu đến đây . Hôm nay Kiệt phá lệ về nhà bất ngờ làm Hậu thấy không khí trong nhà đổi khác , nhất là Mão đi mua tủ chưa về , ở nhà chỉ có hai người . Hậu buông cái làn mây chỉ có bó rau cải xuống chân , tròn mắt hỏi Kiệt :

- Ô hay ! Anh không đi làm ư ?

Kiệt ngồi trên giường tựa lưng vào vách , gượng cười đáp :

- Tôi ra đến ngã tư Phố , ngồi chờ một chốc tự dưng thấy xây xẩm mặt mũi . Đành về vậy ! Sáng mai khỏe thì lại đi !

Hậu ân cần nói :

- Tôi đã bảo mà ! Sáng nay nom mặt aanh , tôi biết ngay là anh bị ốm ! Thôi ! Cứ nghỉ đi . Ra ngoài ấy ngồi hóng gió cũng thế thôi !

Rồi cô nhìn Kiệt bảo :

- Để tôi chạy sang bà Vẹ , xin lá trầu không về đánh gió cho anh !

Kiệt cảm động cúi xuống không nói gì . Bệnh của anh không nặng đến độ cần phải đánh gió . Anh chỉ bị cảm xoàng vì lẽ mấy hôm trước dầm mưa cả nữa ngày . Thái độ chăm sóc của Hậu khiến anh thấy lòng mình chan hòa hạnh phúc . Hai mươi lăm tuổi , anh chưa một lần biết đến tình yêu . Thuở còn mang gạch cho ông bá hộ trong làng , các cô gái quê vây quanh khá đông , tháng ngày lao động bên nhau , nhiều cô bị lôi cuốn mạnh mê bởi những câu chuyện đầy chất hài hước của Kiệt rồi từ đó đem lòng thầm lặng mến yêu anh . Nhưng Kiệt lại nhìn lên quá cao , mê con gái ông chủ , như thằng bán than mơ cưới công chúa . Nhưng ai cấm Kiệt thầm yêu trộm nhớ ! Ngày ngày vào lò gạch , mồ hôi lúc nào cũng loang loáng chảy từ trán xuống vai , bụi than lúc nào cũng phủ từ đầu đến chân , nhưng Kiệt không biết mệt , không ngừng tay . Niềm vui sâu kín của anh là chờ khi mặt trời đứng bóng , được nhìn con gái ông phú hộ cùng người nhà gánh cơm ra lò gạch cho mấy chục người thợ ăn trưa . Vừa ăn , Kiệt vừa len lén nhìn trộm cô chủ trên dốc cao vời vợi . Cô về rồi thì Kiệt lại chui vào lò gạch hùn hục làm cho đến tối . Tính ra , mỗi ngày Kiệt được một niềm vui kéo dài nữa tiếng .

Kiệt làm ở đó được bốn năm , lên chức cai , có quyền chỉ tay năm ngón và ngồi hút thuốc lào nhiều hơn . Nhưng bản tánh Kiệt tham việc , ít khi chịu ngừng tay . Một hôm có anh thợ mới đến khúm núm xin việc . Kiệt chỉ đường rồi bảo anh ta vào thẳng nhà ông bá hộ mà ngỏ lời chứ Kiệt không có quyền . Hôm sau , quả nhiên con gái ông bá hộ dẫn anh thợ mới ra lò gạch và bảo Kiệt :

- Anh Kiệt ! Bố tôi bảo giao ông này cho anh ! Tùy công việc mà cắt đặt ! Miễn đừng để ông ấy ngồi chơi !

Kiệt hân hoan nhận lệnh , vui vẻ đáp :

- Cô về thưa lại với hai cụ là xin hai cụ cứ yên trí . Tôi không để ai

ngồi chơi đâu !

Người công nhân mới ấy tên là Phẩm , tuổi tác cũng khoảng trang lứa với Kiệt nhưng thân thể gầy hơn một chút . Phẩm rất chăm chỉ , cư xử hòa nhã với mọi người và thậm chí lâu lâu còn nhường cả phần ăn cho người khác . Ai nói gì Phẩm cũng chỉ cười . Thấy ai yếu sức , Phẩm tự nguyện làm thêm phần của người ấy . Tác phong lao động ấy làm Kiệt có cảm tình ngay và nhanh chóng dành sự chiếu cố đặc biệt cho Phẩm . Hai tháng sau , khi hai ngươi đã khá thân nhau , Phẩm mới bắt đầu tuyên truyền cách mạng trong hàng ngũ công nhân lò gạch , đặc biệt là anh cai Kiệt . Phẩm mến Kiệt ở chỗ tuy là chân cai , nhưng Kiệt không hách dịch chửi mắng nhân viên dưới quyền . Đây chính là một đối tượng lý tưởng mà Phẩm cần thuyết phục và Phẩm đã thành công . Giặc Pháp và nhà giàu là kẻ thù của Phẩm . Ý niệm ấy dần dần lan qua tâm trí Kiệt . Sau cùng , khi Kiệt đã thấm nhuần , Phẩm mới cho Kiệt biết mình là đảng viên VNTNCMĐCH . Nữa năm sau , Kiệt được kết nạp vào một ngày cuối đông . Tổng bộ yêu cầu Kiệt thoát ly xuống Hà Nội , giã từ cái lò gạch và cô con gái xinh đẹp của chủ lò !

Nhiệt tình cách mạng thì có thừa mà tình cảm riêng tư thì lúc nào cũng thiếu vắng . Cho nên mấy tháng nay gần gũi Hậu , Kiệt bỗng thấy lòng mình rung động nhẹ nhàng . Đoàn thể chắc hẳn không ngăn cản vì cả hai cùng độc thân và cùng lý tưởng . Hậu tất nhiên không đẹp bằng con gái ông chủ lò gạch , nhưng Hậu xuất thân nhà nghèo , quanh năm chân lấm tay bùn , tức là đi sát với lập trường của đảng . Kiệt mừng rỡ vì giữa ba thằng đàn ông chung một mái nhà , Kiệt lọt vào trái tim Hậu một cách dễ dàng , nghĩa là ít nhất Kiệt cũng đã thắng được đồng chí Mão !

Hậu từ bên nhà bà Vẹ tất tả chạy về với hai lá trầu không đã hơ lửa sẵn . Kiệt ngồi ở góc giường , tựa lưng vào vách . Bàn tay phải Hậu cầm lá trầu chà mạnh vào trán và hai bên thái dương Kiệt . Bàn tay trái thì bấu lấy vai Kiệt như muốn giữ ngươi anh cho vững chắc khi đánh gió . Kiệt xúc động nhắm mắt lại . Chưa bao giờ anh ngồi gần một người đàn bà đến thế . Người anh nóng lên hừng hực , không biết vì chất nóng của lá trầu hay vì hơi ấm của Hậu truyền qua . Hậu cũng thế . Hai mươi mốt tuổi , chưa bao giờ bàn tay cô đụng vào ngươi đàn ông . Giả như Kiệt không bị cảm , thì chẳng biết đến bao giờ cô mới có cơ hội để bày tỏ sự săn sóc ân cần như thế này . Hậu

dịu dàng bảo :

- Chả mấy khi có dịp trao đổi riêng với anh . Không nói anh cũng biết , anh Mão dạo này đối với tôi không còn giống như hồi trước …….

Kiệt vẫn nhắm mắt , ngắt lời Hậu :

- Tôi biết ! Nói trắng ra là anh ấy phải lòng chị ! Nhưng ý chị thế nào ?

Hậu chép miệng :

- Anh lại còn phải hỏi tôi câu ấy ! Tôi có để ý gì đến anh ấy đâu . Chẳng qua là vì nhiệm vụ cách mạng , anh Lê Tiến bảo tôi nhận anh ấy là chồng để che mắt thế gian thì tôi phải chấp hành thôi ! Nhưng anh Mão thì lại khác . Anh ấy muốn làm chồng tôi thật ! Tôi không bằng lòng thái độ của anh Mão tí nào ! Anh bây giờ là bí thư chi bộ , nhờ anh nói lại với anh ấy hộ tôi vì tôi nói không tiện !

Kiệt ngẫm nghĩ một chút rồi đáp :

- Tôi nói lại càng không tiện ! Anh Mão sẽ cho rằng tôi ngăn cản anh ấy chỉ vì tôi … có tình ý với chị !

Sau lời thố lộ minh bạch đó , cả hai cùng yên lặng vì cùng nhìn thấu tâm tư của nhau . Hậu nao nao xúc động , bàn tay đang đặt trên vai Kiệt , bấu xuống mạnh hơn . Kiệt cũng thế , trút được bầu tâm sự và biết Hậu cũng đang nặng tình với mình , anh thấy lòng lâng lâng bay bổng một cách sảng khoái . Tương lai chẳng biết ra sao , nhưng hiện tại được sống bên Hậu là một hạnh phúc lớn . Anh đưa bàn tay nắm lấy bàn tay Hậu . Hậu để mặc cho trái tim rung động rộn rã . Cô thấy Kiệt nói đúng . Cách duy nhất có thể giải quyết được tình trạng này là đề nghị Thành Bộ , hoặc bố trí Mão đi công tác nơi khác , hoặc chính Hậu và Kiệt phải chia tay Mão . Kiệt như đọc được ý nghĩ của Hậu , nhẹ nhàng khuyên :

- Chịu khó nhịn một thời gian nữa . Chắc chả lâu đâu ! Nay mai mỗi người sẽ mỗi nơi !

Từ bên hàng xóm , bà Vụ vừa moi trong cái giỏ cói đựng kim chỉ , một gói thuốc bột mua ở nhà thuốc Đông Sơn , trị bệnh cảm sốt . Bà

hân hoan cầm sang cho Hậu . Cửa nhà Hậu không bao giờ đóng kín vì muốn chứng tỏ bên trong không có làm gì mờ ám . Bức mành làm bằng nan tre luôn luôn buông trùng xuống gần sát đất . Bà Vụ vừa vén vừa gọi :

- Cô Mão ơi ! Có thuốc cảm cho chú ấy đây này ….

Bà bổng đứng khựng lại , buông bức mành xuống và vội vã quay ra . Hậu định chạy theo nhưng lại thôi . Cô hoàn toàn ngay tình , không nhớ ra là mình có chồng là Mão ! Việc cô chữa bệnh cho một đồng chí là chuyện tự nhiên , chả có gì sai trái .

Bà Vụ về nhà vẩn vơ suy nghĩ . Cảnh tượng vừa diễn ra trước mắt bà làm bà thấy có cái gì không ổn . Rõ ràng Hậu đã cho bà biết Hậu là vợ Mão , và chính bà cũng tưởng Mão bị cảm , nên Hậu mới sang xin trầu khhông về đánh gió ! Còn bà vì có cảm tình với Mão mới cầm thuốc bột chạy sang ! Sao Hậu lại dám ngang nhiên đánh gió cho Kiệt ? Chỉ trừ trường hợp Kiệt là người bà con của Hậu – chẳng hạn như anh ruột – thì Hậu mới được phép làm như thế . Nhưng Hậu đã nhiều lần xác định với bà là Thông và Kiệt chỉ là hai người ở trọ ăn cơm tháng , chứ có liên hệ hhọ hàng gì đâu ! Thời này , lễ giáo nghiêm nhặt lắm , đàn bà ngoại tình là chuyện quá hiếm hoi . Ở nhiều vùng thôn quê thiên hạ vẫn còn giữ nguyên cái hình phạt đóng bè chuối thả trôi sông những người đàn bà có chồng rồi mà còn sa ngã. Xưa kia , một người phụ nữ dù có ốm nặng đến đâu , ông thầy thuốc cũng phải ngồi bên ngoài bức màn mà hỏi bệnh chứ không được cầm tay bắt mạch , bởi người đàn bà cho người khác cầm tay là coi như thất tiết rồi ! Sự thân mật quá đáng của Hậu và “người ăn cơm tháng” làm bà thắc mắc và bỗng thấy thương cho Mão . Bà vào nhà , bỏ gói thuốc bột vào lại chỗ cũ rồi thơ thẩn bước ra ngoài . Đứa con út đang ngủ say trên võng , bà thả bộ ra đầu ngõ . Bà đứng trầm ngâm một lúc , toan quay vào thì thấy Mão từ bên kia đường băng sang , mồ hôi ướt đầm đìa trên mặt và vai áo . Trong ba người đàn ông ở kế nhà bà thì bà thân với Mão nhất , lý do giản dị vì Mão ở nhà thường xuyên , ngày nào vào ra cũng trông thấy nhau . Còn Thông và Kiệt thì chỉ chiều tối mới về , bà ít khi có dịp gặp mặt để nói chuyện . Sáng nay , Mão đi hỏi mua tủ theo chỉ thị của Kiệt , nhưng chưa tìm được cái nào vừa ý , nghĩa là vừa rẻ vừa có chiều sâu để đóng hai lớp đáy . Mão định về bàn với Kiệt là mua gỗ tự đóng lấy có khi tiết kiệm được chút ít mà đúng ý mình hơn .

Thấy Mão xăm xăm bước vào con hẽm , bà Vẹ ngăn lại hồi hộp hỏi :

- Chú Mão đi đâu về vậy ?

Mão đứng lại , đưa tay lên quệt mồ hôi trên trán . Với tất cả hàng xóm , Mão luôn luôn tỏ ra thân mật theo đúng lời dặn của Lê Tiến , mặc dù có những người Mão không ưa . Mão cười đáp lại :

- Tôi ra chợ , định mua thêm ít giấy bản để in tiền âm phủ . Nhưng hôm nay giấy hiếm , giá cao quá , đành để hôm khác vậy ! Bà đi đâu đấy ?

- Có đi đâu đâu ! Cháu nó ngủ , tôi ra đứng hóng gió mát một tí . Trong nhà nóng quá !

- Vâng ! Trời bức thế này thì không khéo mưa mất ! Cả tuần nay không mưa !

Mão toan bước đi thì bà chặn lại :

- Chú Mão ơi ! Tôi hỏi cái này không phải , chú bỏ qua cho ! Nhưng mà chú Kiệt là gì của chú ?

Mão ngay tình lắc đầu :

- Không ! Có gì đâu . Anh ấy ở trọ ăn cơm tháng !

Mão không trả lời khác được vì đã nhiều lần nói với mọi người nưh thế . Bà Vẹ lại tiếp :

- Thế mà tôi cứ tưởng chú Kiệt là anh vợ chú !

Mão lắc đầu cười phân trần :

- Không ! Có họ hàng gì đâu ! Dạo trước , ba đứa chúng tôi làm chung một chỗ . Bà còn nhớ anh Thông chứ ? Vâng , tôi với anh Kiệt và Thông cùng làm một chỗ rồi quen thân nhau . Thành thử từ lúc vợ tôi từ dưới quê lên thì nấu cơm tháng cho Kiệt và Thông ăn luôn . Bây giờ Thông nó đi làm chỗ khác rồi thì chỉ còn mình Kiệt ở lại với

vợ chồng tôi ! Chắc chả lâu đâu . Nó cũng đang nhờ người xin việc dưới Hải Phòng !

Mão đắc ý với lời giải thích của mình vì gã biết Kiệt cũng sắp ra đi như Lê Tiến đã nói . Nhưng bà Vụ nhìn gã tội nghiệp và hững hờ nói :

- Thế à ! Thế mà tôi cứ tưởng …..

Thấy thái độ khác lạ của bà Mão nhíu mày lo lắng . Mão tự hỏi : Hay là bà đã bị mật thám mua chuộc để dò la tin tức về Mão và các đồng chí ? Mão nhìn bà , lên tiếng :

- Bà cứ tưởng làm sao ? Hôm nay sao bà hỏi kỹ thế ? Có việc gì thế hở bà ?

Bà Vụ vội xua tay đáp :

- Không ! Có việc gì đâu ! Tôi cứ tưởng chú Kiệt là họ hàng bên vợ của chú …..Là vì lúc nãy cô ấy chạy sang bên tôi xin lá trầu không về đánh gió . Tôi lại cứ nghĩ là đánh gió cho chú . Tôi sang hỏi thăm xem chú ốm đau như thế nào thì hóa ra không phải là chú . Cô ấy đánh gió cho ông Kiệt . Hai ngừơi ngồi trên giường với nhau !

Mão trợn mắt ngắt lời :

- Bà bảo sao ? Kiệt nó đang ở nhà ư ? Nó đi làm từ sáng rồi cơ mà !

Bà Vụ gật đầu quả quyết :

- Đang ở trong nhà với vợ chú chứ có đi làm đâu ! Tôi vừa ở bên nhà chú ra mà ! Chú về nhanh đi mà xem !

Mão thấy buốt nhói trong tim . Hóa ra thằng khốn nạn này đã giục Mão đi mua tủ chỉ cốt để quay về gặp riêng Hậu ! Cơn giận bừng bừng bốc lên , Mão đi nhanh vào ngõ hẽm . Bà Vụ lẽo đẽo chạy theo , đứng thập thò trước cửa nhà mình xem phản ứng của Mão như thế nào . Bà không hề ghét Kiệt , cũng chả oán thù gì Hậu . Nhưng cử chỉ săn sóc của Hậu , nhất là sự gần gũi chung đụng của Hậu đối với một người đàn ông không phải là chồng , bà thấy vượt ra ngoài

phạm vi đạo đức , làm bà tội nghiệp cho Mão nên bà phải nói ra cho Mão biết .

Trong nhà , Hậu vẫn đang đánh gió cho Kiệt . Hai cánh lá trầu không đã nhầu nát , những mảnh vụn li ti rơi đầy trên vai áo Kiệt . Mão vén mành xông vào , thấy quả đúng như lời bà Vẹ nói . Gã xông tới , nắm cánh tay Hậu lôi mạnh . Hậu giật mình suýt té xuống đất , quay lại ngơ ngác nhìn Mão . Kiệt cũng mở mắt , nhưng chưa kịp nói gì thì Mão đẩy mạnh lưng Hậu , làm Hậu ngã chúi vào tường . Mão chỉ mặt Hậu quát lên :

- Con đĩ ! Tao mới ra khỏi nhà một tí , mày đã dám giở trò vụng trộm ! Vợ đâu có thứ vợ lăng lòan như mày ! Ông thì dần cho nhừ xương bây giờ !

Trước thái độ bất ngờ của Mão , cả Kiệt và Hậu đều ú ớ không biết phản ứng như thế nào , chỉ đưa mắt nhìn nhau . Vài giây sau , Hậu mới nghiến răng uất hận mắng lại :

- Cái anh này hay nhỉ ! Láo vừa chứ !

Mão nắm cánh tay Hậu lôi ra cửa , xô mạnh vào tường và tiếp tục mắng lớn cố ý cho mọi người lối xóm cùng nghe :

- Mày còn nỏ mồm phải không ? Bận này ông tha ! Bận sau mà ông còn bắt gặp thì xéo ngay !

Bà Vẹ từ nãy đến giờ vẫn đứng ở cửa , hồi hộp theo dõi . Bà hài lòng vì ít ra Mão cũng biết nghe lời mình , xỉ vả Hậu . Bà tiến lại ôn tồn can :

- Thôi ! Cô ấy trót dại . Từ nay chả dám thế nữa đâu !

Hậu trừng mắt nạt lại bà Vẹ :

- Bà bảo chả dám là chả dám cái gì ? Tôi làm gì mà bảo tôi trót dại ! Chỉ nói láo nói lếu !

Hàng xóm từ từ bu lại , nhà cửa thì sát vách nhau , nên bất cứ chuyện gì xẩy ra ở một nhà , chỉ trong khoảnh khắc cả xóm đều biết

hết . Bà Vẹ lờ Hậu đi , quay sang đề nghị với Mão :

- Cẩn tắc vô áy náy ! Từ nay đừng có nấu cơm tháng cho người ta ăn nữa ! Tháng kiếm được vài hào bạc mà có ngày mất vợ ! Đuổi quách đi cho xong ! Rõ thật nuôi ong tay áo !

Kiệt từ trong nhà bước ra , cố nhịn , bảo Mão :

- Anh Mão ! Có chuyện gì không nên không phải thì đóng cửa bảo nhau . Sao lại kéo ra đường làm ầm ĩ đến thế này ?

Mão vênh mặt đáp lại :

- Tao không nói chuyện với mày ! Tao dạy vợ tao , không khiến mày xen vào !

Vài người đàn bà chưa hiểu chuyện , xúm lại hỏi thăm bà Vẹ . Thấy người ta bu đông , bà Vẹ lớn tiếng giải thích :

- Cô chú ấy cho người ta ở trọ ăn cơm tháng . Không ngờ lửa gần rơm , cô ấy phải lòng cái người ở trọ ….

Mọi cặp mắt đều đổ dồn vào Hậu rồi lại quay sang Kiệt . Kiệt ngượng quá , lại thấy mình thừa thãi nên rút lui vào lại bên trong . Hậu cũng tái mặt vì xấu hổ . Cô xông tới nắm lấy tay bà Vẹ , giật mạnh và quát lên :

- Bà chỉ ăn nói lăng nhăng ! Tôi phải lòng người ta bao giờ mà bà dám bảo thế ? Đèn nhà ai , nhà nấy rạng ! Sao bà cứ đổ dầu vào lửa là thế nào ! Hàng xóm láng giềng tối lửa tắt đèn có nhau , sao bà lại nở vu oan giá họa cho tôi là làm sao ?

Bà Vẹ bỗng đổi hẳn thái độ , đánh mất hết sự thân tình mấy tháng nay với Hậu . Bà nạt lại :

- Cô dám bảo tôi vẽ chuyện để vu oan cho cô ư ? Chính mắt tôi nom thấy cô đánh gió cho ông Kiệt . Hai người ngồi sát cạnh nhau trên giường , thiếu điều ông ấy úp mặt vào … vú cô ! Cô còn cãi ư ! Tôi nom thấy cô ngồi với người ta , tôi gọi chồng cô về bắt quả tang , cô còn chối nữa hay thôi ! Chú Mão , chú ấy hiền lành , chứ gặp ngừơi

khác thì cô ốm đòn rồi !

Người kéo đến mỗi lúc một đông hơn . Mỗi người bình phẩm một câu , ai cũng chĩa mũi dùi lên án Hậu . Bao nhiêu uất hận trong ngừơi Hậu giờ này không còn nhắm vào Mão nữa mà chuyển hướng sang bà Vẹ . Con người lá mặt lá trái , đổi thay như chong chóng . Thật uổng công mấy tháng nay Hậu gánh nước , bế con và làm biết bao nhiêu công việc vặt giúp bà . Hậu không thể hiểu được tại sao bà trở mặt dễ dàng như vậy ! Bên cạnh bà Vẹ , một giọng đàn bà khác tàn nhẩn nói bâng quơ :

- Thứ gái đĩ già mồm ! Cứ gọt đầu bôi vôi rồi tống vào nhà thổ là yên chuyện !

Hậu thấy rõ cả đám đông đều hướng về một phía để lên án mình . Cô không biết xử trí thế nào , đành lui vào nhà . Mão đứng chống nạnh , chửi đổng thêm vài câu nữa rồi cũng vén mành chui vô . Sau lưng , còn nghe văng vẳng giọng nói đàn ông :

- Chung qui cũng tại cái anh chồng lù đù quá ! Gặp phải tay tôi , tôi gang họng con vợ ra chứ để như thế mà chịu nhục sao !

Đám đông hiếu kỳ còn đứng nán lại thêm một lúc khá lâu , nhìn đăm đăm vào nhà Hậu . Có đứa trẻ bạo dạn , vạch cả bức mành tre ra xem , khiến Kiệt bực mình khép hẳn cánh cửa lại . Hàng xóm chờ mãi không thấy Mão hoặc Hậu quay ra , họ mới từ từ giải tán . Ai cũng thất vọng vì Mão không thẳng tay trừng trị Hậu như họ vẫn thường chứng kiến mỗi khi ông chồng nghi ngờ bà vợ có tình ý với người khác . Cứ đánh đã , rồi tính sau ! Vợ có bị oan thì cũng coi như một lời cảnh cáo trước !

Trong nhà , Hậu ngồi khóc tấm tức ở mép giường . Mão ngồi ở bàn ăn , châm lửa hút thuốc lào . Kiệt nhìn qua khe cửa , thấy không còn ai lãng vãng trước nhà , mới quay vào hầm hầm bảo Mão :

- Tự dưng anh giở chứng ra như thế là thế nào ?

Mão ngửa mặt nhả khói rồi cười tự mãn :

- Ô hay ! Anh Lê Tiến bảo tôi là thỉnh thoảng vợ chồng phải giả vờ

đánh ghen cho ồn ào lên một tí , chứ không thì người ta nghi . Tôi chấp hành chỉ thị của anh Lê Tiến chứ có giở chứng gì đâu ! Chính vì thế tôi phải lôi chị Quyết ra ngoài hè mà chửi để hàng xóm nom thấy !

Kiệt chẳng biết nói sao . Anh biết Mão cố tình mượn gió bẻ măng , lợi dụng màn đánh ghen để chửi cho hả giận vì Mão biết Hậu không yêu mình . Như vậy có nghĩa : Đây là màn đánh ghen thật chứ không phải giả . Ghen cũng thật mà chửi cũng thật ! Kiệt nhìn thấu tâm địa nhỏ nhen của Mão , nhưng chẳng biết phản ứng thế nào , chỉ nhăn mặt trách :

- Anh có muốn giả vờ đánh ghen , thì anh cũng phải cho chị Quyết với tôi biết trước chứ ! Tự dưng tự lành anh nhảy chồm lên như thế thì chị Quyết biết đàng nào mà tham gia !

Mão bưng cốc nước trà nốc cạn rồi nhìn Kiệt phân trần thêm :

- Anh thấy không ? Gọi là đánh ghen , nhưng tôi có đánh đập gì đâu ! Chửi vài câu cho có thôi !

Hậu đứng phắt dậy , tiến lại gần Mão và uất ức bảo :

- Ăn nói ngớ ngẩn như thế mà cũng mở mồm nói được ! Đánh ghen , nghĩa là tôi đánh ghen , vì anh là chồng tôi mà mèo chuột hay có vợ lẽ ! Xưa nay chỉ có vợ ghen chồng chưa có bao giờ lại ngược đời là chồng ghen với vợ ! Anh cố ý bôi tro trát trấu vào mặt tôi chứ có phải là anh chấp hành chỉ thị của anh Lê Tiến đâu ! Đừng có giở trò vải thưa che mắt thánh ! Tôi thừa biết rồi !

Kiệt xót xa nhìn Hậu thông cảm trong khi Mão vênh váo đáp :

- Chị muốn nghĩ thế nào là tùy chị ! Tôi thì tôi chấp hành lệnh của Thành Bộ mà thôi ! Tôi nói cho chị biết , tôi sẽ còn chửi nữa , chứ chưa xong đâu !

Hậu muốn gào lên để vạch rõ cái ý đồ đen tối của Mão , nhưng Kiệt vội đưa mắt làm hiệu bảo Hậu nên ngưng lại , đồng thời Kiệt đặt ngón tay lên miệng và nhắc :

- Nói bé chứ ! Nhỡ người ta nghe thấy !

Dù sao đi nữa Kiệt cũng có mặc cảm tội lỗi trong lòng . Giả như anh không yêu Hậu , thì phen này , với tư cách bí thư chi bộ , Kiệt sẽ thẳng thắn phê bình Mão một cách mạnh mẽ . Nhưng vì vướng mắc tình cảm riêng tư , anh thấy khó có thể mở mồm chửi Mão , bởi Mão sẽ cho rằng anh lấy quyền lãnh đạo để cướp người yêu của Mão . Rồi nay mai , nếu được đoàn thể vun xới , anh và Hậu lấy nhau , anh sẽ rất ngượng ngùng khi nhìn mặt Mão .

Kiệt nén tiếng thở dài , bước lại bàn kéo ghế ngồi đối diện Mão và chậm rãi phân tách :

- Sai một ly , đi một dặm ! Chị Quyết nói đúng . Người đàn bà đánh ghen chồng là điều hợp lý , vì chồng thường lăng nhăng chứ mấy khi vợ đã lăng nhăng ! Đàn bà có chồng đèo bồng , phải đánh ghen thì hàng xóm láng giềng người ta sẽ động lòng thương hại . Còn bây giờ , chị Quyết mang tiếng là lẳng lơ thì chẳng những người ta không thương mà còn khinh chê nữa . Mình làm công tác bí mật mà hàng xóm yêu thương thì hàng xóm mới che chở cho mình . Chứ một khi hàng xóm ghét bỏ thì mình ở đây làm sao được nữa ! Cụ thể là chị Quyết , từ đây mặt mũi nào mà gặp lại bà Vy bên cạnh ! Thật là vụn tính quá !

Mão ngẩng lên trấn an Kiệt :

- Anh cứ yên tâm . Tôi sẽ có cách nói với bà Vy ! Lúc nãy bà ấy mắng chị Quyết chẳng qua là vì bà ấy thương hại tôi mà thôi !

Hậu nhịn không được , chạy lại gần hai người và nói :

- Vẫn biết thế , nhưng còn tôi và anh Kiệt thì sao ? Từ nay hàng xóm mỗi lần nom thấy tôi và anh Kiệt , họ sẽ nghĩ thế nào ?

Mão đứng dậy nói ngang :

- Thì từ nay chị và anh Kiệt cần cảnh giác hơn , đừng để ai nom thấy hai người nói chuyện thân mật với nhau nữa ! Lâu ngày người ta chẳng thấy gì nữa thì người ta sẽ quên đi !

Dứt lời , Mão khệnh khạng bước ra ngoài , biết chắc Hậu và Kiệt căm

hận trông theo . Mão đứng nhìn hai bên con hẽm . Vài người tò mò thấy Mão , vội tế nhị thụt vào trong nhà để cho Mão khỏi ngượng ngùng . Họ tưởng Mão xấu hổ vì vừa bị mọc sừng . Nhưng họ lầm ! Mão có xấu hổ đâu ! Chính Mão bày trò ra mà còn ngượng ngùng gì nữa ! Người xấu hổ từ nay chỉ là Hậu mà thôi .

Mão thả bộ ra đầu ngõ , leo con dốc ngắn lên đường chính . Sau lưng , có bà nào hóm hỉnh vừa đọc lớn câu thơ cốt ý cho Mão nghe :

“Thế gian một vợ một chồng ,

“ Chỉ riêng nhà Táo , hai ông một bà !”

Dĩ nhiên Mão nghe thấy , nhưng Mão thản nhiên lừng lững bước đi . Lòng Mão lúc này đang nhức buốt vì thất tình , có sá chi vài lời chọc ghẹo của kẻ ngòai đường . Hậu khước từ tình yêu của Mão , tất nhiên Mão rất buồn nhưng không giận vì cho rằng Hậu thực sự chưa muốn lấy chồng như cô từng nói với Mão . Nhưng Hậu khước từ Mão để yêu Kiệt thì Mão thấy nhục nhã lắm , bởi Mão đã thua một thằng tình địch mà Mão vốn đánh giá rất thấp . Mão hình dung lại cái cảnh tượng nhức nhối mà lúc nãy chính mắt Mão chứng kiến : Hậu với Kiệt ngồi sát bên nhau trên giường ! Mão thấy quặn thắt như trái tim vừa rướm máu . Kiệt giả vờ ốm để trốn việc , quay về nhà với Hậu . Còn Hậu thì giả vờ đánh gió để được ôm lấy Kiệt ! Lời bà Vụ lúc nãy vẫn còn vang bên tai Mão :

- Cô còn chối nữa ư ? Chính mắt tôi nom thấy cô đánh gió cho ông Kiệt . Thiếu điều ông ấy úp mặt vào vú cô !

Chao ôi ! Cuộc đời sao lại đắng cay đến thế ! Chúng nó nhởn nhơ ngay trước mắt Mão như thách thức ! Giờ phút này , chính lúc này , khi Mão đang thất thểu ngoài lề đường để nghiền ngẫm về mối bi thương của mình , thì biết đâu hai đứa chúng nó chẳng đang âu yếm nhau một cách ngang nhiên tại nhà ! Mão chớp mắt mấy cái . Dường như có đôi dòng lệ sắp ứa ra ! Hơn lúc nào hết , Mão mong gặp Lê Tiến càng sớm càng tốt . Mão sẽ xin thành bộ bố trí công tác cho Mão đi nơi khác , để khỏi phải nhìn những cảnh trái tai gai mắt của kẻ thù diễn ra trong cùng một mái nhà ! Huống chi Mão không thể chấp nhận một thằng mê gái như Kiệt nắm chức bí thư lãnh đạo chi bộ ! Mão sẽ ra đi . Đi đâu cũng được miễn từ nay không trông thấy

mặt Kiệt và Hậu nữa . Mão căm thù thực dân Pháp . Nhưng xét ra mối thù ấy chỉ âm ỉ chứ chưa bùng lên mãnh liệt như Mão đang thù Kiệt và Hậu . Mão đăm ra hối hận vì lúc nãy trong cơn ghen , đã không tát cho Hậu mấy bạt tay cho sưng vếu cái mặt dày của con đàn bà khốn nạn ấy ! Mão có đánh Hậu thật đau thì cũng chả sao , bởi đánh ghen là chỉ thị của Lê Tiến ! Bây giờ nghĩ lại thì Mão thấy mình vẫn còn yếu đuối , vẫn hữu khuynh , vướng mắc tình cảm tiểu tư sản , nên chưa dứt khoát được . Mão đã được học bao nhiêu tài liệu dạy rằng , đối với kẻ thù , nhất định không bao giờ nương tay . Như thế có nghĩa là Mão vẫn còn yêu , vẫn còn hy vọng ! Người chung quanh cười Mão là thằng chồng đần độn cũng đúng , bởi bắt được vợ ngoại tình mà không dám trừng trị , chỉ chửi đổng vài câu vu vơ !

Đi lang thang ngoài lề đường một lúc , Mão chán nản quay trở lại . Từ xa , Mão thấy bà Vỵ đứng ngoài đầu con hẽm . Bà ra đây không phải là vô tình . Bà ra để chờ Mão . Bởi lúc nãy thấy Mão lủi thủi đi ngang trước nhà bà . Bản tính hiếu kỳ lại hay lẽo mép , bà muốn biết từ nay Mão sẽ đối xử với vợ và tình địch như thế nào . Dường như cuộc sống tình cảm của bà quá bất hạnh , nên bà không chịu đựng nổi những người phụ nữ có hạnh phúc như Hậu mà còn giở thói lẳng lơ . Bà cảm thấy có công lớn đối với Mão vì đã chỉ cho Mão bắt quả tang vợ đánh gió cho thằng ở trọ ăn cơm tháng ! Chờ Mão tới gần , bà nói :

-- Chú ra đây làm gì ? Để hai đứa chúng nó ở nhà , cho chúng nó đú đởn với nhau hay sao ?

Mão nhìn bà , chán nản buông xuôi :

- Kệ mẹ chúng nó !

Bà Vỹ trợn mắt gắt nhẹ :

- Chú nói thế mà nghe được ư ? Thiên hạ người ta nhiếc cho mà điếc tai ! Ai cũng bảo chú là nhu nhược ! Chú có nương tay lắm thì cũng phải tống cổ ông Kiệt đi chứ ! Tò vò mà nuôi con nhện hay sao ?

Mão thở dài nói cho xong chuyện :

- Để từ từ rồi tôi đuổi cả hai đứa đi !

Bà Vỵ uất ức đáp :

- Lại còn để từ từ ! Sao không tống ngay đi !

Mão không biết nói sao vì không thể trình bày rõ cái uẩn khúc trong chuyện tình tay ba đang làm tan nát cõi lòng Mão . Gã bỏ bà Vỵ , đứng đó , lẳng lặng rẽ vào con hẻm . Những gánh hàng rong bày rải rác , những kẻ nhàn rỗi ngồi hóng mát , bọn trẻ bụng ỏng đít vòn lê la chơi dọc con hẻm , tất cả đều nhất loạt ngẩng lên nhìn theo Mão , phân ưu cùng anh chồng hiền lành vừa bị vợ ngoại tình mà không dám phản ứng mạnh . Bà Vỵ trông theo cái dáng ủ rũ của Mão . Tự dưng bà thấy bực bội vì vừa nhận ra trong vụ này Mão còn đáng ghét hơn cả Hậu !

Về tới nhà , Mão buốt nhói nhìn cánh cửa khép kín . Trong nhà chỉ có Kiệt và Hậu . Từ nãy đến giờ , chúng nó đã làm gì với nhau ở trong đó ? Mão đau đớn tự hỏi . Mão muốn giơ chân đạp bung cánh cửa , xông vào chửi cho đôi “gian phu dâm phụ” một trận nên thân . Nhưng , trước bao nhiêu cặp mắt tò mò của hàng xóm chung quanh đang chăm chú theo dõi , Mão đành đứng yên , làm mặt thản nhiên như không hề có chuyện sóng dậy trong lòng .

Thật ra thì chẳng phải Kiệt hay Hậu cố ý đóng cửa để tâm sự . Từ sau lúc đánh ghen , trẻ con cứ thập thò đi tới đi lui , thậm chí đứng ngay cửa nhìn thẳng vào , khiến Hậu bất đắc dĩ phải đóng hẳn lại , trái với thông lệ là lúc nào cũng chỉ khép hờ . Đã toan gõ cửa , Mão lại đổi ý , quay đầu trở ra con lộ chính . Người lớn , trẻ con , đứng ngồi rải rác trên con hẻm , đều chăm chú theo dõi từng động tác của Mão bằng ánh mắt thương hại . Mão không thèm bận tâm , cứ cắm đầu bước đi . Bà Vỵ thấy Mão vừa vào lại ra ngay , ngạc nhiên hỏi :

- Chú đi đâu đấy ?

Mão sẵng giọng hờn dỗi :

- Đi đâu kệ tôi ! Việc gì đến bà ?

Bà Vụ ngượng ngùng đứng yên , nhìn theo cái dáng thất thểu của Mão băng qua đường , Mão rẽ tay phải , đi khoảng mười thước thì dừng lại ở cái quán giải khát , chuyên bán nước chè tươi và bánh gai . Bà hàng đon đả chào Mão bởi thỉnh thoảng Mão vẫn lén ra đây ăn bánh . Mão không thể mua về được vì nhà có đến bốn người , tốn phí lắm . Thèm ăn thì Mão chờ Hậu đi chợ , Kiệt và Thông đi làm , một mình Mão chạy ra đây thưởng thức .

Bà hàng vừa têm trầu vừa bảo Mão :

- Hôm nay có bánh gai mới , ngon lắm . Mời ông xơi !

Mão không trả lời chỉ khẽ nhếch mép gật đầu đáp lễ rồi ngồi xuống cái ghế gỗ thật thấp sát cây cột tre chống mái nhà . Bà hàng rót nước vào bát cho Mão . Mão hớp một ngụm rồi lơ đãng nhìn ra con đường hẹp đầy khách bộ hành qua lại . Lâu lâu mới có một chiếc xe đạp thô sơ , cao lênh khênh , chạy ngang , bấm chuông inh ỏi . Theo thói quen , bà hàng trao cái điếu cày cho Mão . Mão vừa vê thuốc nhét vào nõ , vừa suy nghĩ về hoàn cảnh éo le hiện tại của mình . Mão không ngờ có lúc mình yếu đuối như hôm nay . Từ khi tuyên thệ gia nhập đảng , cha mẹ anh em Mão còn bỏ một cách dễ dàng mà tại sao bây giờ lại lụy vì tình vì một cô gái quê là Hậu ? Mão thở dài ôn lại chặng đường mấy năm qua , từ một thanh niên lớn ở nông thôn , may mắn được đi học chữ quốc ngữ qua trình độ căn bản . Mão ức lòng vì bị mấy anh lính lệ nihều phen bắt nạt . Lính lệ là thứ lính An Nam phục vụ cho quan Phủ , quan Huyện , không có vũ khí , chỉ chuyên cầm roi dọa dẫm dân chúng và ve vãn đàn bà con gái ngòai chợ . Mão nhìn chúng nó mà ứa gan . Nhân có lệnh của Huyện truyền về làng , bắt lý trưởng tuyển 5 người lính khố xanh – tức là lính An Nam do sĩ quan Pháp chỉ huy để phục vụ chính quyền bảo hộ - Mão tình nguyện xin gia nhập để tìm đường công danh trong quân đội . Thứ lính này có súng , có quân phục và được tập luyện từng bước đi theo đội hình , cho nên dân gian thường gọi là Lính Tập . Đường binh nghiệp từng nấc thang leo lên tuy khá dài , nhưng Mão vẫn hy vọng tiến bước . Từ lính trơn , lên Cai , lên Đội rồi quan Quản . Mão thấy tương lai mở ra một viễn tượng thật hấp dẫn về uy quyền mà Mão đã chứng kiến ở những người đi trước , mỗi khi về quê oai nghiêm hống hách không thua gì các quan viên chức sắc trong làng . Đó là giấc mơ danh vọng của Mão . Nhưng trời chẳng chiều lòng ngươi ! Mão đã leo lên đến Cai nhất – tương đương với Hạ sĩ nhất

sau này – đi đâu cũng được người ta gọi bằng “thầy Cai Nhất” , thì Mão phạm kỷ luật , lại bị lột xuống Cai nhì . Quan Quản , trung đội trưởng của Mão ghét Mão lắm , hở một chút là kiếm chuyện phạt Mão . Mão ức lòng chửi lại rồi đào ngũ luôn . Về làng sống không yên vì lệnh truy nã . Mão giác ngộ theo cách mạng và thóat ly từ đó .

Bỏ gia đình xuống Hà Nội , sống một cuộc đời mới có ý nghĩa . Mão tìm vui trong công tác đoàn thể giao phó và nhất là trong sinh hoạt hàng ngày của tổ đảng . Mỗi ngày qua đi là một ngày căng thẳng hồi hộp vì mạng lưới mật thám giăng tỏa khắp nơi . Vui ít , lo nhiều , chỉ có lý tưởng giành độc lập là ngọn đuốc rực rỡ để Mão cùng các đồng chí hướng tới mà tạm quên gian khổ .

Giữa lúc ấy thì Hậu xuất hiện như luồng gió mát thổi vào tâm hồn khô cằn của Mão . Những gần gũi , những chung đụng , càng ngày càng làm cho Mão say đắm hơn dù Mão cũng linh cảm được là Hậu không có thiện cảm với mình . Hậu không có thiện cảm với Mão cũng không sao , Mão có thể chấp nhận được sự từ khước , bởi buồn một thời gian rồi sẽ quên đi . Nhưng cái đau của Mão là Kiệt , Hậu từ chối chỉ vì Kiệt ! Thằng khốn nạn này đã chiến thắng Mão một cách dễ dàng làm Mão thấy nhục nhã lắm . Mão không muốn nhìn mặt chúng nó . Mão muốn tách khỏi chi bộ này và hy vọng không bao giờ còn gặp lại hai khuôn mặt trơ trẽn ấy trên bước đường cách mạng .

Thấy Mão trầm tư , bà hàng nước ân cần nói :

- Ăn bánh gai nhá ! Tôi đãi !

Đang thất tình , Mão chẳng tha thiết gì nữa . Gã gượng cười đáp :

- Cám ơn bà . Để khi khác !

Rồi Mão uống cạn bát nước và đứng dậy , băng qua đường .

Vừa rẽ vào hẽm , từ xa Mão đã thấy bà Vụ đứng ở cửa , dáng điệu bồn chồn đi ra đi vào . Mà bà bồn chồn thật , bởi bà đang nóng ruột chờ Mão . Tính hiếu kỳ đã thúc đẩy bà làm một việc mà đáng lẽ chẳng bao giờ nên làm , nhất là ở tuổi bà . Đó là ghé mắt dòm qua bức vách để theo dõi Kiệt và Hậu . Nhà bà và nhà Hậu chung một bức vách gỗ . Ván đóng dĩ nhiên không khít , nhưng mỗi bên đều cẩn

thận dán thêm một lớp giấy tạp phủ kín . Riêng cái góc phía trong cùng phía nhà Hậu , chỗ Mão in truyền đơn thì ngoài lớp giấy báo , Mão còn căng hai lớp vải bao tải lên tường , để bảo đảm bên nhà bà Vụ không thể nào dòm lén qua được .

Nhà nhà cách nhau chỉ có lớp vách ván , nhưng vì trong hẽm lúc nào cũng ồn ào tiếng nói , tiếng cười , tiếng khóc , tiếng rao hàng , tiếng chửi rủa , tiếng búa từ cái lò rèn ở đầu hẽm , cùng bao nhiêu thứ âm thanh hỗn động khác , nên những cuộc họp bàn kín đáo bên nhà Hậu , không sợ lọt sang hàng xóm .

Từ lúc nói chuyện với Mão ở lề đường , thấy thái độ của Mão bất cần trước chuyện ngoại tình của vợ , bà Vụ bực lắm . Bà về nhà , đi tới đi lui . Đứa con vẫn đang ngủ say trên võng . Bà đứng áp tai vào vách , nghe ngóng bên nhà Hậu , nhưng chẳng nghe được gì . Bà ngẫm nghĩ một chút rồi nảy ra sáng kiến phải dòm qua . Bà lấy chiếc đũa nhè nhẹ chọc thủng một lỗ trên vách rồi khom lưng quan sát . Qua cái lỗ hổng nhỏ ấy , bà thấy Hậu ngồi khóc ở bàn . Bà biết Hậu vẫn còn đang ấm ức vì lúc nãy bị Mão chửi trước mặt hàng xóm . Bà tự nhủ :

- Oan ức gì mà khóc ! Chồng chưa đánh gãy răng là may lắm rồi còn gì nữa !

Bỗng bà giật mình khi thấy Kiệt từ giường tiến lại , đứng sau lưng Hậu rồi đặt hai bàn tay lên vai Hậu . Đầu Hậu đang cúi , từ từ ngẩng lên , xoay một chút để áp mặt vào bụng Kiệt . Bà Vụ nín thở để khỏi thét lên . Đối với một người đàn bà có chồng như Hậu , ngoại tình cỡ này là đũ để bị trừng trị đích đáng rồi . Bà rón rén bước nhanh ra ngoài , dáo dác nhìn ra đường . Hơn bao giờ hết , bà nóng ruột chỉ mong Mão trở về để bắt quả tang một lần nữa , mà lần này thì cảnh ân ái của Kiệt và Hậu diễn ra mặn nồng hơn trước nhiều .

Chờ một lúc không thấy Mão , bà Vụ lại quay vào nhìn tiếp . Cảnh cũ vẫn còn tiếp diễn . Bà lại nôn nao chạy ra . Mấy lần như vậy thì may quá , Mão từ quán nước trở về . Bà Vụ đứng sẵn ở cửa , nhìn Mão , đặt ngón tay lên miệng làm hiệu bảo Mão im lặng . Rồi bà vẫy tay giục Mão vào gấp trong nhà . Mão chưa hiểu gì , ngơ ngác đi theo . Bà ví đầu Mão vào cái đầu Mão vào cái lỗ nhỏ bà vừa khoét . Bên kia , Kiệt nằm trên võng , chiếc võng căng ngang hai thân cột , thòng

xuống chỉ cách mặt đất khoảng một gang tay . Hậu ngồi dưới đất , trên cái ghế đẩu lùn sát bên cạnh Kiệt . Hai bàn tay Hậu nắm hai bàn tay Kiệt , đặt trên bụng Kiệt . Chẳng hiểu Kiệt nói gì mà Mão thấy Hậu cứ gật đầu liên tục . Rồi Hậu cúi xuống , nghiêng đầu , áp mặt đặt trên bụng Kiệt . Cảnh tượng lãng mạng quá làm Mão choáng váng muốn quị xuống . Lúc nãy , khi bắt gặp Hậu đang đánh gió cho Kiệt , Mão đã đau đớn lắm rồi . Nhưng Mão vẫn còn gắng gượng tự an ủi mình là biết đâu Hậu chỉ vì tình đồng chí mà săn sóc cho Kiệt khi ốm đau , như cô y tá băng bó vết thương cho đồng đội . Bây giờ nhìn Hậu gục mặt vào người Kiệt thì Mão chẳng còn chút gì để ngờ vực nữa . Sự thật đã rõ trắng đen . Hai đứa chúng nó đã phải lòng nhau từ bao giờ mà Mão không biết . Ngày ngày , Kiệt đi vắng , chỉ có Mão túc trực bên cạnh Hậu , thế mà Hậu nỡ lạnh lùng với Mão để mê thằng kia ! Mão lảo đảo bước ra ngoài . Bà Vỵ lẽo đẽo theo sau , hồi hộp chờ cơn lôi đình của Mão ! Bà ghé tai , nghiến răng bảo :

- Về , cho chúng một trận ! Tống cổ thằng kia đi !

Nhưng lạ quá ! Mão không xông vào trừng trị vợ và tình địch . Mặt tái nhợt , bước chân xiêu vẹo , Mão quay ngược ra lề đường chính và cứ thế lững thững bỏ đi . Bà Vỵ thất vọng , trố mắt trông theo cho đến khi bóng Mão khuất hẳn ở ngã ba đường , bà mới quay vào nhà tiếp tục nhìn qua lỗ hổng .

Trời đã về chiều nhưng sức nóng vẫn còn hừng hực . Mão vẫn tiếp tục lê những bước nặng nề trên hè phố , dù chẳng biết đi đâu . Quay về căn nhà u buồn ấy thì Mão không thể chịu nổi . Mà Mão cũng chẳng cần quay về , bởi hành trang của Mão trong ấy chẳng có gì ngoài hai bộ quần áo vá . Túi Mão có tới hai đồng , đủ cầm hơi trong lúc chờ thời . Mão tính xem nên đi đâu . Tìm gặp Lê Tiến để báo cáo tình hình chăng ? Mão biết chỗ Lê Tiến đang tạm trú , nhưng Lê Tiến đã nhiều lần dặn , nếu không có gì thật khẩn cấp thì không được ghé vào , sợ lộ bí mật .

Mồ hôi loang loáng trên khuôn mặt não nề , đẫm ướt vai áo , in thành một vệt dài từ cổ xuống lưng . Mão rẽ sang một con phố lớn , san sát những cửa hàng tấp nập người ra vào . Trên mặt đường tráng nhựa đen bóng , những chiếc xe song mã chở Tây Đầm đi nghênh ngang , những chiếc xe kéo bánh cao-su loại mới , trên đó có anh lính Pháp ngồi bên cạnh cô gái An Nam cạo răng trắng và vấn tóc trần . Những

chiếc xe đạp gắn nhản hiệu Hirondelle từ thành phố Saint Étienne bên mẫu quốc gửi sang , còn rất hiếm hoi nên vành nhôm lúc nào cũng được lau chùi sáng bóng . Giá như gặp lúc tâm hồn thanh thản , Mão có thể đứng lại ngắm con phố cả ngày chưa thấy chán . Nhưng hôm nay , người buồn cảnh vật có vui đâu bao giờ , Mão chẳng còn tìm được chút hứng thú nào ở ngoại cảnh .

Tiếng còi xe làm Mão giật mình ngẫng lên . Bổng Mão nhìn thấy bên kia đường , hai người đội xếp đang đi tuần trước một tòa nhà uy nghiêm có lính gát cổng và phía trên có cắm lá cờ tam tài xanh trắng đỏ , đang bay nhẹ trong gió . Nhìn một lúc , thấy nhiều người đội xếp , tức cảnh sát sắc phục , đi ra đi vào.

Mão đoán đó là Sở Cẩm , tức sở cảnh sát . Trong đầu Mão chợt nãy ra một ý nghĩ táo bạo . Mão nhìn quanh rồi tạt vào một hiệu bách hóa mua cây bút chì và mảnh giấy viết thư .

Nữa tiếng đồng hồ sau , Mão băng qua bên kia đường , đứng nép vào gốc cây bàng , cách sở cẩm khoảng trăm thước . Một đứa bé đeo thúng bánh bông lang , đi ngang Mão và rao lớn :

- Bánh bông lang đây ! Bánh bông lang thơm ngon đây !

Mão vẫy đứa bé lại . Nó mừng rỡ , ân cần :

- Ông ơi ! Cháu còn có 4 cái . Ông làm ơn mua giúp cháu nhé !

Mão gật đầu dặn :

- Tao bằng lòng mua tất cả của mày . Nhưng tao nhờ mày một việc . Không có khó khăn gì cả !

Đứa bé tò mò hỏi :

- Việc gì thế hở ông ?

Mão moi trong túi ra một mãnh giấy gấp làm tư , đưa cho đứa bé và nói :

- Mày cầm mảnh giấy này , chạy lại đưa cho ông đội xếp đứng gát

đằng kia kìa ! Có thế thôi ! Mày làm được không ?

Đứa bé vẫn tò mò :

- Được chứ ông ! Nhưng giấy gì thế hở ông ?

Mão gắt nhẹ :

- Mày có biết chữ đâu mà hỏi ! Đây là lá đơn tao xin vào làm việc co sở cẩm , hiểu chưa

- Ông xin chân quét nhà hở ông ? Cháu có quen ông Bộc , quét nhà ở trong ấy mấy năm rồi ! Thỉnh thoảng ông ấy vẫn mua bánh của cháu !

- Ừ ! Họ cho làm gì , tao làm cái ấy … Bây giờ mày đưa hết bánh đây cho tao . Tao trả tiền đủ . Cho thêm mày một xu nữa . Rồi mày cầm mảnh giấy này lại đưa cho ông đội xếp . Nhớ đừng có đánh mất !

- Cháu nhớ rồi !

Một bên nhận bánh , một bên nhận tiền và giấy . Thằng nhỏ hân hoan chạy lao đi . Tức thì Mão cũng lấm lét lủi nhanh vào con hẽm nhỏ và biến mất trong đám người lao động vừa tan sở . Mão hồi hộp lắm . Mảnh giấy trao cho đứa bé , Mão chỉ viết có mấy chữ : “Căn nhà số 19 , ngã Lò Rèn , là hội kín cộng sản “ !

Mão biết rõ thời điểm này , chỉ cần nghe hai chữ “hội kín” hoặc “cộng sản” là mật thám Pháp tung lưới bủa vây ngay . Có những kẻ tố cáo thật vu vơ , mà mật thám còn sục sạo đến nơi đến chốn . Huống hồ Mão có ghi rõ địa chỉ hội kín . Guồng máy thực dân bước sang thế kỷ 20 , chủ yếu là dùng lực lượng mật vụ làm rường cột để duy trì chế độ trên đất nước Việt Nam .

Ở nhà , Kiệt và Hậu trằn trọc cả đêm không ngủ được vì chờ mãi không thấy Mão về . Hậu biết Mão bỏ đi vì giận Hậu , mặc dù việc giận ấy rất vô lý . Kiệt thì áy náy khôn nguôi vì thấy mình quá nhỏ nhen , quá tầm thường , không cưỡng nổi sự rung động của trái tim để làm mất đi niềm tin của một đồng chí . Cách xử sự ấy không thể chấp nhận được ở một người lãnh đạo chi bộ . Không dám hy sinh

tình cảm thì đàn em làm sao nể phục ! Kiệt đã đẩy Mão ra đường để đón nhận bao nhiêu nguy hiểm , có thể gây tai hại cho đoàn thể . Kiệt cứ tiếp tục tự dằn vặt . Lúc thì đi tới đi lui , lúc thì ngồi hút thuốc lào , lặng thinh không nói .

Nửa đêm , ngoài ngõ đã im lìm , không tiếng xe chạy , không tiếng người nói , Kiệt vẫn còn chong đèn ngồi chờ Mão . Hậu đã chui vào mùng được một lúc , lại chui ra , cầm cái nan quạt nan đuổi muỗi , đến sau Kiệt và bảo :

- Thôi ! Tắt đèn đi ngủ đi . Ngồi ngoài này , muỗi cắn chết ! Ông ấy có về thì ông ấy gọi cửa !

Kiệt thở dài đứng dậy , vặn nhỏ ngọn đèn và lại giường , buông màng xúông . Hậu tần ngần một chút rồi cũng quay trở về giường của mình . Gọi là giường nhưng thật ra chỉ là tấm ván cũ kê ở góc nhà , trải chiếc chiếu cá nhân và chiếc mùng nhỏ mà Kiệt mua tặng Hậu ngay từ ngày đầu . Chính cái mùng ân nghĩa ấy làm Hậu chú ý đến Kiệt và dành thiện cảm cho anh hơn Thông và Mão rất nhiều . Miếng ván , chiếc chiếu và cái mùng , cả ba thứ đều mau chóng trở thành chỗ trú ngụ cho hàng đàn rệp . Cho nên cứ lâu lâu , Hậu lại phải mang cả 3 thứ ra sân , rồi đun nước cho thật sôi để xối đi xối lại nhiều lần .

Hậu chợp mắt được một lúc khá lâu thì choàng tỉnh dậy vì Kiệt nhè nhẹ vén mùng chui vào . Hậu nhích hẳn vô vách để nhường chỗ cho Kiệt . Hậu sung sướng hỏi nhỏ :

- Đằng ấy chưa ngủ tí nào phải không ? Em ngủ được giấc rồi !

Kiệt nằm nghiêng âu yếm quàng cánh tay qua người Hậu và gát một đùi lên chân Hậu . Hậu đê mê nhắm mắt lại , tận hưởng cái hạnh phúc đầu tiên của đời con gái . Kiệt thì tuy cũng rạo rực như Hậu , nhưng vẫn cứ bị ám ảnh bởi hình ảnh của Mão giờ này chẳng biết nằm ở đâu giữa thành phố xa lạ . Hai người thì thầm nói chuyện , kể cho nhau nghe về gia cảnh , về mộng ước , những điều mà nửa năm nay tuy sống chung một mái nhà nhưng không có dịp để thố lộ . Vừa nói chuyện , Kiệt vừa lợi dụng tình thế , đặt tay lên đùi Hậu , rồi nhè nhè kéo váy Hậu lên . Nhưng Hậu nắm tay Kiệt đẩy sang bên cạnh . Kiệt lại đặt bàn tay lên ngực Hậu , bên ngoài cái yếm nâu và cũng bị

Hậu nắm cổ tay , đặt xuống chiếu . Lần nào Hậu cũng bảo :

- Đừng anh ! Đừng làm thế , em sợ lắm !

Kiệt mĩm cười trong bóng tối bởi biết đó là thủ tục tự nhiên của phụ nữ . Hậu xoay người nằm nghiêng , úp mặt vào ngực Kiệt và nói :

- Ngủ đi anh ! Ngủ một giấc đi ! Khuya quá rồi !

Kiệt ngoan ngoãn nghe lời :

- Ừ ! Dễ đến ba bốn giờ sáng rồi đấy !

Anh đặt tay lên vai Hậu , xoa nhè nhẹ trên lớp vãi thô . Hơi ấm từ da thịt Hậu truyền sang thật nhanh , đem theo niềm hạnh phúc chan hòa trong lòng Kiệt . Anh không ngờ đi làm cách mạng mà cũng có lúc sung sướng như thế này . Anh nhắm mắt lại và ước thời gian đứng yên để cái giây phút ngất ngây này trở thành vĩnh cửu !

Hai người đang thiu thiu ngủ thì giật mình choàng dậy vì tiếng đập cửa liên tục . Chưa kịp nghĩ xa xôi , Kiệt tung mùng chạy ra vì sợ người ta bắt gặp anh ngủ chung với Hậu . Hậu cũng lao ra ngay , đứng giữa nhà , hoảng hốt nhìn Kiệt . Lúc nãy , khi nghe tiếng gọi lần đầu tiên , Hậu cứ tưởng là Mão . Nhưng bây giờ thì tình hình đã rõ nét . Bên ngoài , tiếng quát tháo vẫn tiếp tục vang lên :

- Mở cửa ra ! Nhanh lên ! Mở cửa ! Ouvrez la porte ! Vite ! Vite !

Tiếng Pháp , tiếng Việt , tiếng đập cửa , tiếng bước chân chạy thình thịch trộn lẫn với nhau . Hậu và Kiệt tuyệt vọng nhìn nhau , bởi giờ phút này , chẳng cần ai nói ra , cũng đều biết là mật thám Pháp đang vây nhà . Hậu cố gắng lấy chút điềm tỉnh , nói vọng ra :

- Ai hỏi gì đấy ? Để từ từ tôi mở !

Tiếng quát tháo lớn hơn :

- Dépêce-toi ! Ouvrez la porte tout de suite !

- Tôi mở bây giờ đây !

Nhưng Hậu chưa kịp mở thì cánh cửa bị đạp tung ra , lố nhố ngừơi xông vào , súng lăm lăm cầm tay , nạt nộ , hò hét , bằng cả hai thứ tiếng . Những chuyến lục soát như thế này , mật thám Pháp thường đem theo một hai nhân viên tay sai ngừơi Việt hay ít ra cũng có một thằng Tây nói thạo tiếng Việt .

Một gã Tây chộp lấy Kiệt còn một gã túm lấy Hậu . Mấy đứa còn lại thì xông vào mọi góc , lục lọi từ trong nhà ra sân sau . Hậu nạt lại :

- Buông tôi ra ! Tôi có tội gì đâu mà bắt tôi ?

- Mày cứ về sở Liêm Phóng , sẽ biết mày tội gì !

Một thằng Tây biết nói sành tiếng Việt , chỉ Kiệt và hỏi Hậu :

- Mày là gì của thằng kia ?

- Tôi là vợ .

- Giấy giá thú mày đâu ?

- Tôi đi buôn , gặp anh ấy rồi theo anh ấy , chưa làm giá thú !

Giữa lúc ấy , hai đứa từ trong tấm cói của Mão , ôm ra một đống truyền đơn cùng với khay mực , khuôn in và thậm chí cả cờ búa liềm cùng khẩu hiệu chào mừng Cách Mạng tháng Mười của Liên bang Xô Viết . Chúng chìa nhau trước mắt Kiệt và Hậu , mặt hiu hiu tự đắc hỏi :

- Chúng mày còn chối nữa hay thôi !

Lập tức , thằng Tây giơ thẳng cánh tay tát Hậu một cái nảy lửa , làm cô ngã chúi vào vách . Thằng khác thì đấm hùynh huỵch vào bụng Kiệt và hỏi :

- Bọn chúng mày ở đây có tất cả bao nhiêu đứa ?

Kiệt rán nhịn đau nói :

- Chỉ có hai đứa chúng tôi thôi !

Chúng còng tay Kiệt và Hậu đẩy ra con lộ chính , tống lên chiếc xe bít bùng có những ô cửa sổ mắt cáo thật kiên cố . Đồng bọn còn nán lại trong nhà , lục soát khá lâu . Khuân tất cả những tang vật về sở Liêm Phóng . Với những tang vật cụ thể như thế , thừơng thì Kiệt và Hậu sẽ lãnh bản án khổ sai chung thân khi ra trước Hội Đồng Đề Hình . Tội làm loạn chính quyền bảo hộ , là tội đại hình không khoan nhượng .

Khi vừa ra cửa , Hậu nhìn lại cái khăn ám hiệu treo trên sợi giây phơi , cô quay sang năn nỉ thằng Tây :

- Ông làm ơn cho tôi đem theo cái khăn rửa mặt !

Rồi không chờ nó trả lời , Hậu đưa bàn tay bị còng lên chộp cái khăn , nhưng không nắm được . Thằng Tây lạnh lùng đẩy mạnh lưng Hậu làm cô lảo đảo súyt ngã chúi về phía trước . Hậu ngoan cố quay đầu lại nằn nì :

- Cho tôi lấy cái khăn lau mặt !

Vừa nói , cô vừa lao lại , định giằng lấy cái khăn ám hiệu một lần nữa , nhưng thằng Tây đưa bàn tay hộ pháp nắm lấy gáy Hậu , đẩy đi và bảo :

- Đi ! Đồ ngớ ngẩn ! Trong tù thiếu gì khăn !

Ngoài trời chưa sáng rõ nhưng đã thấy lác đác người đi làm hoặc đi buôn bán sớm . Ngõ hẽm thức giấc rất nhanh vì những tiếng hò hét . Người ta thập thò đứng trong cửa trông ra . Hậu thấy bà Vẹ trố mắt nhìn Hậu và Kiệt , hết sức kinh ngạc . Bà chưa biết Hậu và Kiệt bị bắt về tội chính trị . Bà không ngờ tội ngoại tình mà mật thám Pháp lên án nặng nề đến thế . Họ đem cả một đoàn xe lính kính đến vây nhà Hậu chỉ vì Hậu gục mặt vào lòng Kiệt ! Như thế thì chắc hẳn thế lực của Mão chắc phải lớn lắm mới huy động được lực lượng lính kính của Tây đông đảo và nhanh chóng như thế này !

Gã mật thám tay sai dừng lại trước cửa nhà bà , chỉ sang nhà Hậu và bảo :

- Bà kia ! Thường thường ở nhà bên cạnh , bà thấy có bao nhiêu người tất cả ? Phải khai cho rõ, không thì tôi bắt bà về sở Liêm Phóng vì tội đồng lõa !

Bà Vỵ ngay tình đáp :

- Bẩm . Dạo trước có 4 người . Vợ chồng ông Mão với 2 ông ở trọ , ăn cơm tháng . Một ông mới dọn đi , chỉ còn 3 người !

Gã nhìn xuống cuốn sổ nhỏ từ nãy giờ vẫn cầm trong tay để ghi chép lời khai của Hậu và Kiệt . Gã tiếp tục hỏi thêm về danh tánh những người , lấy bút biên vào , rồi kết luận :

- Như vậy chúng nó có tất cả 4 đứa . Mới chỉ bắt được hai …. Thôi được rồi . Cần gì thì tôi sẽ hỏi thêm .

Lập tức gã bỏ bà Vỵ , rượt theo Hậu và Kiệt đang đi giữa hai gã mật thám Tây . Gã túm lấy tóc Hậu và hỏi :

- Trong nhà mày còn ai nữa không ? Thằng Thông với thằng Mão đâu ?

Hậu nhắc lại :

- Chỉ có hai vợ chồng tôi thôi !

Hậu vừa dứt , gã tát một cái nảy lửa , làm Hậu lảo đảo chúi đầu vào tường . Gã toan đánh tiếp thì một đồng nghiệp bảo gã :

- Thôi ! Cho nó về đồn , giao cho Ban Điều Tra !

Hậu đưa tay quệt vết máu vừa tuôn ra trên miệng . Một nữa mặt sưng vù lên , nhưng Hậu vẫn thấy tê buốt , gần như mất cảm giác . Vừa bước đi , Hậu vừa nghĩ nhanh đến Mão và linh tính cho biết đây là một cuộc trả thù bẩn thỉu của một kẻ thất bại vì tình !

Bước lên xe , thấy Kiệt đã ngồi ở băng sau , Hậu nghiến răng nói :

- Thằng Mão chứ không ai vào đây !

Kiệt cũng đang nghĩ đến Mão , nhưng chưa hình dung nổi Mão đã tố cáo bằng cách nào . Chẳng lẽ Mão đã ra đầu thú ? Cũng có thể , bởi Mão đã một thời đi lính cho Tây . Kiệt buồn rầu nói nhỏ :

- Chung qui cũng tại tôi . Tôi đã đánh giá nó sai . Bản thân tôi lại yếu đuối và ích kỷ ! Lỗi tại tôi cả !

Tên mật thám lái xe , quay lại nạt :

- Câm mồm ! Nói nhảm cái gì ? Về sở Liêm Phóng tha hồ mà nói !

Xe đi ngang một phiên chợ họp sớm , lác đác quang gánh bên cạnh những ngọn đèn dầu leo lét , Hậu chồm người đứng dậy , quay mặt ra sau khung cửa sổ căng lưới mắt cáo và hét lớn , hy vọng ngừơi của đảng nghe được :

- Thằng Mão nó phản bội rồi ! Các đồng chí ơi , thằng Mão nó phản đảng rồi !

Hậu chưa dứt câu thì bị tên mật thám ngồi ở băng sau đối diện giơ chân đạp mạnh vào mông khiến cô đập mạnh vào thành xe và ngã bệt xuống sàn . Trong nỗi uất hận ngút trời , Hậu không thấy đau lắm vì cô vẫn đang tự nhủ , nếu một ngày nào đó cô được thả ra , chính tay cô sẽ bắn bỏ Mão .

Việc Hậu và Kiệt bị bắt là một niềm vui lớn đối với mật thám Pháp . Chẳng phải Hậu và Kiệt là hai nhân vật quan trọng , mà vì căn nhà Hậu trú ngụ chính là cơ quan in truyền đơn của Thành bộ Hà Nội . Sở Liêm Phóng tin tưởng rằng , chỉ cần khai thác Hậu và Kiệt thì sẽ dễ dàng phanh ra đường giây của tòan thể Thành bộ đảng Cộng sản .

Cũng khoảng thời gian này , phía VNQDĐ lại mất thêm một số yếu nhân , trong đó có Nguyễn Thị Thuyết và Nguyễn Văn Viên bị bắt tại cơ quan của đảng tại số 9 phố Thanh Giám Hà Nội . Địa chỉ bí mật này là chỗ tới lui của nhhững nhân vật trọng yếu đầu não của Quốc Dân Đảng , nhưng không may bị kẻ phản bội tố giác . Mật thám mở cuộc tấn công đột xuất , hy vọng bắt được Nguyễn Thái Học . Nhưng rất may ông vừa đi công tác với vài đồng chí thân cận , nên một lần

nữa lại thoát nạn trong gan tấc .

Bắt được Nguyễn Văn Viên , Pháp mừng lắm vì có dịp trả thù cho René Bazin . Tại phòng thẩm vấn , biết mình đã bị nội tuyến tố giác . Nguyễn Văn Viên thẳng thắn nhận mình là người chủ mưu ám sát Bazin . Anh nói :

- Chính tay tôi đã bắn Bazin ! Tôi là đảng viên Quốc Dân Đảng , nhưng việc này là quyết định của riêng cá nhân tôi , một mình tôi , không liên hệ đến ai !

Dĩ nhiên Pháp không tin việc giết Bazin là hành động riêng tư của một ngươi . Chúng sẽ khai thác Nguyễn Văn Viên để phanh ra đường giây tòng phạm . Tạm thời , chúng nhốt riêng Viên ở phòng giam đặc biệt dành riêng cho Pháp kiều , mục đích để tránh sự liên lạc có thể có với các tù nhân Quốc Dân Đảng khác .

Nằm trong phòng giam tương đối dễ thở này , Nguyễn Văn Viên bùi ngùi suy nghĩ lại hành động của mình hơn nửa năm trước . Anh đã trái lệnh đảng trưởng Nguyễn Thái Học tự ý định kế hoạch giết Bazin , khiến cho toàn đảng phải điêu đứng từ đầu năm đến giờ . Bao nhiêu đồng chí bị tra tấn dã man , bao nhiêu bằng hữu lãnh án khổ sai . Những người tạm thời còn may mắn ở ngoài thì cũng đêm ngày trốn tránh khổ sở mà chưa biết lúc nào sẽ bị bắt ! Trong nỗi ân hận chứa chan , anh đã xé áo , kết thành sợi dây và thắt cổ tự tử để bảo vệ bí mật cho đảng .

Trở lại chuyện ngã Lò Rèn , cơ quan in truyền đơn của Thành Bộ Hà Nội mà cũng là căn nhà mà nửa năm qua Hậu đã âm thầm hoạt động với ông táo là nấu cơm và đi chợ cho 3 đồng chí khác . Mấy hôm sau , không may cho Lê Tiến , anh từ bên Khâm Thiên sang tìm Hậu , chưa biết là Hậu và Kiệt đã bị bắt . Tiến gặp Hậu hôm nay cốt để mang cho cô một tin vui là đoàn thể đã quyết định điều Hậu xuống Hải Phòng . Mấy lần nói chuyện với Hậu , Tiến thấy rõ là Hậu cứ thấp thỏm muốn đi , muốn lao vào bất cứ nhiệm vụ gì cho đỡ sốt ruột , thay vì chỉ ngồi nhà nấu cơm cho các đồng chí cả nửa năm nay . Biết Hậu thông minh và có nhiệt tình , Tiến định kéo Hậu về Khâm Thiên , trực tiếp làm việc với cơ quan đầu não của Thành Bộ Hà Nội . Nhưng Tiến chưa kịp thực hiện ý định ấy thì Bắc Việt Kỳ Bộ yêu cầu Thành Bộ Hà Nội tăng cường người gấp cho tỉnh đảng bộ Hải Phòng vì một

loạt cơ quan bí mật của Đông Dương Cộng sản đảng Hải Phòng vừa bị vỡ tung sau vụ ám sát hai đồng chí Như và Uyễn . Cũng may là mấy đồng chí đầu não như Đỗ Ngọc Du và Nguyễn Hữu Cãnh đều trốn thoát , di chuyển công tác vùng khác . Hải Phòng cần gây dựng lại và nhận thấy Hậu tha thiết muốn rời khỏi ngã Lò Rèn , Lê Tiến liên lạc với các đồng chí ở Hải Phòng để bảo họ chuẩn bị tiếp nhận Hậu . Thông đã đi Sơn Tây rồi , Hậu nay mai sẽ xuống Hải Phòng . Cơ quan ngã Lò Rèn chỉ còn lại hai đồng chí Kiệt và Mão lo công việc in truyền đơn cho Thành Bộ .

Đến trước ngã Lò Rèn , Lê Tiến cẩn thận đưa mắt nhìn quanh hai bên đường theo thói quen . Rồi anh ngó sâu vào hẽm , an tâm thấy cái khăn ám hiệu trước nhà Hậu vẫn còn đó , máng trên giây phơi . Mọi sinh hoạt trong hẽm bình dân vẫn diễn ra như thường lệ : Tiếng búa nện chan chát , tiếng rao của những gánh hàng rong , tiếng khóc tiếng cười của trẻ con , tiếng mẹ mắng con , tiếng chồng chửi vợ . Mọi thứ đã trở thành quá quen thuộc chẳng ai thèm để ý đến nữa . Lê Tiến cứ hân hoan đi thẳng vô hẽm . Căn nhà số 19 cửa vẫn hé mở như thường lệ . Bà Vẹ ngồi trong nhà nom thấy , nhưng không dại gì mà chạy ra gặp Tiến . Hôm mật thám đến bắt Hậu và Kiệt , bà cứ ngỡ là Mão đi tố cáo vợ ngoại tình và vì thế lính kín mới đến vây nhà Hậu , đưa đôi gian phu dâm phụ về đồn thẩm vấn . Nhưng chỉ qua một ngày , bà đã nghe thiên hạ xầm xì bàn tán và kinh hãi biết tin nhà Hậu chính là điểm tập trung của hội kín chống chính quyền bảo hộ . Bà run lên bần bật vì không ngờ mình lại quen thân với thành phần to gan ấy . Từ đó , suốt ba hôm nay , bà ăn ngủ không yên , chỉ sợ mình sẽ bị liên lụy hay ít ra cũng sẽ phải ra tòa làm chứng . Hậu và Kiệt bị bắt rồi , bà thấy có một gã đàn ông lạ mặt dọn vào ở nhưng không mang theo đồ đạc gì cả . Mão thì không trở lại nữa . Gã đàn ông lạ mắt cứ ở yên trong nhà Hậu , ít khi ra ngoài , cũng chẳng nói năng gì với ai và cánh cửa chính vẫn hé mở như khi Hậu và Kiệt còn trú ngụ . Bà Vẹ vốn tính tò mò nhưng dĩ nhiên lần này không dám làm quen với gã hàng xóm bởi bà đang lo sợ đứng ngồi không yên , chẳng biết gã thuộc thành phần nào . Mãi đến chiều hôm qua bà gánh nước , gặp ông láng giềng chuyên làm nghề “tóc rối đổi kẹo” phía bên kia nhà Hậu , bà mới được ông ghé tai cho biết cái người mới dọn ở trong nhà Hậu thực ra là mật thám nằm phục kích để chờ bắt nốt những người thường đến đây gặp Kiệt và Hậu ! Bà Vẹ , tái mặt á khẩu . Khá lâu bà mới ấp úng kêu lên :

- Thảo nào ! Lão cứ trốn biệt trong nhà , không bước chân ra ngoài !

Ông hàng xóm nói thêm :

- Tại bà không để ý đấy chứ . Ở đầu ngõ cũng có một đứa giả vờ đứng bán kẹo kéo . Rồi ở trong cùng , chỗ bức tường chắn ngang hẽm nhà mình , còn thêm một đứa cứ đứng lảng vảng cả ngày ở đấy ! Chốc nữa bà về thử nom mà xem !

Bà Vỵ càng kinh hãi , tim đập thình thịch y như mình có dính dáng đến hội kín và đang bị theo dõi . Ông tóc rối đổi kẹo lại thêm :

- Là vì bên nhà ông Kiệt thường có đến bốn , năm người mà lính kín chỉ mới bắt được có hai người . Họ phải rình để bắt nốt những người kia . Cái cô Quyết ấy , mình cứ tưởng là vợ ông Mão . Hóa ra không phải là vợ ai cả . Họ giả vờ thế thôi . Tất cả đều hoạt động cho hội kín chống Tây !

Câu nói của ông láng giềng làm bà Vỵ nhớ lại sáng hôm ấy , chính bà đã ngay tình khai với mật thám số ngươi ở chung với Hậu , khai cả tên từng ngươi với mật thám . Bây giờ nghĩ lại bà thấy mình dại dột lại vừa thương cho Hậu và Kiệt giờ này chắc đã ốm đòn vì tra tấn . Bà chép miệng :

- Nào tôi có ngờ đâu ! Nom ai cũng hiền lành cả ! Chúng nó bắt được , chúng nó đánh cho thì phải biết !

Dứt lời , bà khom người gánh đôi thùng nước về . Dọc đường bà cứ nghĩ đến Mão và tự hỏi không biết bây giờ Mão ở đâu . Bà đi nhanh về đầu ngõ và quả nhiên thấy gã đàn ông lạ mặt đang giả vờ đứng bán kẹo kéo . Nhìn sâu vào , ở cuối hẽm , bà cũng thấy một gã nữa ngồi đọc báo , đúng như lời ông tóc rối đổi kẹo vừa kể với bà . Cả hai khuôn mặt đều lạ , không phải cái đám tay sai đi theo Tây đến bắt Hậu hôm nọ . Bà lấm lét đi nhanh vào nhà và không dám ngẩng đầu lên nhìn ai hai bên hẽm .

Sáng hôm sau thức dậy , bà làm bộ cầm cây chổi cùn ra quét trước cửa để nhìn hai bên đầu hẽm thì quả nhiên vẫn thấy mỗi bên một gã đàn ông , nhưng có lẽ chúng thay phiên nên không còn hai đứa tối hôm qua nữa .Người mình làm tay sai cho mật thám Pháp bây giờ

đông quá , chính bà cũng không ngờ . Bà tự dưng thấy mình lâm vào cảnh sống hồi hộp , chẳng biết đến ngày nào thì đám mật thám kia mới bỏ đi để trả lại đời sống cũ cho bà .

Sự kiên nhẫn của mật thám Pháp , gài người lại phục kích để bắt trọn ổ , đã đạt được kết quả đầu tiên là Lê Tiến . Thấy cái khăn ám hiệu vẫn còn treo trên giây phơi , Lê Tiến thản nhiên tiến vào . Tiến vừa vén mành , bỏ nón và gọi nhỏ "Chị Quyết ơi!" thì gã mật thám đã núp sẳn sau vách , chĩa ngay khẩu súng lục vào mặt Tiến và gằn giọng ra lệnh :

- Đứng yên ! Đừng có giở trò , tao bắn vở sọ !

Lê Tiến kinh hoàng suýt kêu lên thành tiếng . Anh không ngờ cơ quan của Đảng Bộ bị bại lộ . Thằng chó săn đang dí súng vào đầu Tiến , tuổi khoảng hơn ba mươi , mặt mũi đen đũi như người đi biển dầm mưa giãi nắng quanh năm . Hắn vừa dứt lời thì thằng bán kẹo kéo ở đầu hẽm cũng vừa vào tới , vén bức mành lách nhanh vô và lục soát khắp người Tiến . Hắn sờ nắn kỹ lưởng , moi bất cứ thứ gì trong túi Tiến , bỏ lên mặt bàn . Hắn lùa bàn tay vào cả mái tóc Tiến , lột cả đôi giầy vải và rạch cái mũ Tiến vừa đánh rớt trên mặt đất . Khi biết chắc Tiến không có vũ khí , gã mới quay nhìn đồng nghiệp , gật đầu . Thằng mật thám mặt đen với tác phong đàn anh , ung dung nhét súng vào cạp quần , còn hai tay Tiến cho chắc ăn rồi dễ dãi bảo Tiến ngồi . Gã cũng kéo ghế ngồi đối diện và hỏi bằng giọng hỗn láo :

- Mày là Mão hay là Thông ? Nói thật đi ! Đàng nào thì mày cũng sẽ phải nói , thà mày nói ngay , tao khỏi phải ta tay ! Tao mới nghĩ ra được một trò chơi mới : Hễ cứ mỗi câu tao hỏi mà mày trả lời láo thì tao lấy kìm vặn một cái răng của mày !

Gã nhe răng cười hềnh hệch rồi nhắc lại :

- Mày là Thông hay Mão ?

Nghe câu hỏi , Lê Tiến biết rằng Thông và Mão chưa bị bắt . Anh chỉ chưa nghĩ ra được là tại sao chúng nó lại biết tên Thông và Mão ! Trước khi trả lời , Lên Tiến cứng rắn nói :

- Các anh có quyền gì mà còng tay tôi ? Tôi tội gì ?

- Tội mày to lắm ! Mày là Thông hay Mão ?

- Tôi không phải là Thông , không phải là Mão . Tôi đến thăm người nhà .

- Mày không phải là Mão , không phải là Thông . Thế mày tên là gì ?

Lê Tiến chỉ là bí danh , nên Tiến đáp :

- Tôi là Tiến !

Bình thường mà nghe nạn nhân khai tên như vậy , thế nào gã cũng mở sổ tay ra xem , vì gã đã có sẵn những cái tên mà bọn chỉ điểm khai trước với gã . Nhưng việc bố ráp nhà Hậu là một trường hợp đặc biệt hiếm có . Cơ sở này chưa hề bị lộ , chưa hề bị tình nghi để sở Liêm Phóng theo dõi . Sở Cẩm nhận được tờ giấy tố giác hoàn toàn là tình cờ do cơn ghen của Mão . Tình cờ đến độ lúc đầu chín sở Cẩm cũng không tin , bởi trong quá khứ có biết bao nhiêu lần người ta vì muốn hãm hại nhau , đã đặt điều tố cáo vu vơ một ổ hội kín không có thật , làm mất thì giờ của mật thám và làm nhiều người bị bắt oan . Đánh đập , khai thác mãi chẳng thấy gì , đành phải thả ngươi ta về ! Lần này , khi sở Cẩm nhận được tờ giấy viết bằng bút chì do thằng nhỏ bán bánh đưa tới , thằng Tây trưởng đồn cảnh sát đưa cho ban an ninh , trưởng ban an ninh cứ đọc đi đọc lại mãi dòng chữ ngắn ngũi với mối ngờ vực sẳn có trong lòng “Căn nhà số 19 ngã Lò Rèn là hội kín Cộng sản” . Đắn đo suốt cả buổi tối , quá nữa khuya gã mới quyết định dẫn người đi lục xét . Không ngờ kết quả lại vượt quá sự phỏng đoán của gã . Cả thùng truyền đơn với một xấp cờ búa liềm , kèm theo đống tài liệu về chủ nghĩa Cộng sản . Nhà Hậu trở thành một mục tiêu quan trọng cần phải tiêu diệt . Đối với chính quyền bảo hộ thời bấy giờ , năm 1929 là năm của Việt Nam Quốc Dân Đảng , là năm mà toàn quyền Pierre Pasquier cũng như chánh sở mật thám Đông Dương Louis Marty phải dành hết nỗ lực để dẹp tan Quốc Dân Đảng bởi Quốc Dân Đảng đang là một phong trào cực mạnh trong quần chúng . Dẹp tan Quốc Dân Đảng để dư luận bên mẫu quốc khỏi xôn xao bởi từ sau đệ nhất thế chiến , tiếng nói của những nhà báo tiến bộ ủng hộ việc trả độc lập cho các nước thuộc địa đã bắt đầu nhem nhúm vang lên . Tuy vậy , dưới mắt Pasquier và Marty , Quốc Dân Đảng chỉ là đám cháy bùng lên , tuy là

cháy lớn nhưng việc chữa lửa không khó khăn lắm . Nhìn về đường dài thì chủ nghĩa Cộng sản mới là mối lo gan ruột cho chủ nghĩa thực dân , cho các chính quyền thuộc địa . Chính phủ Pháp bên mẫu quốc , đặc biệt là bộ trưởng Thuộc Địa , đã tỏ ra quan ngại Cộng sản ngay từ đầu , khi Liên Bang Xô Viết ra đời năm 1917 . Có hai lý do để Pháp sợ Cộng sản . Thứ nhất : đây là một phong trào quốc tế ,được hệ thống vô sản toàn cầu hỗ trợ nhau để tính chuyện đường dài .Thứ hai : Các nước thuộc địa như đông dương , đại đa số là dân nghèo . Mà nghèo thì rất dễ bị Cộng sản khai thác . Đảng Cộng sản Pháp thành hình từ năm 1921 , sau hội nghị Tours , nhưng không bao giờ cộng sản chính thức nắm chính quyền , bởi lý do dễ hiểu là người Pháp không nghèo , dân trí Pháp không thấp và xã hội Pháp tương đối ít bất công . Trái lại ở những xứ thiếu ăn và quanh năm bị áp bức thì hạt giống Cộng sản nảy mầm một cách hết sức tươi tốt .

Nhận định về Quốc Dân Đảng , Marty báo cáo lên thượng cấp :

“Nhóm người trẻ tuổi vừa nghèo vừa ít học ấy , khó có thể làm nguy hại đến guồng máy cai trị của Pháp tại thuộc địa , bởi vì ai cũng biết chúng ta có cả một lực lượng quân sự và cảnh sát lớn lao , dễ dàng dẹp tan các nhóm chống đối kiểu này” .

Louis Marty nói đúng . Lực lượng Pháp tại đông dương từ năm 1926 đã có : 3 tiểu đoàn Bộ Binh , gồm lính Pháp và lính Lê Dương , 7 tiểu đoàn lính Khố đỏ , 1 trung đoàn pháo binh xử dụng đại bác 75 ly và 105 ly có xe cơ giới chuyên chở , 3 phi đội không quân chiến đấu và yểm trợ . Như thế thì cán cân quân sự giữa Pháp và Quốc Dân Đảng quá chênh lệch , khó lòng mà Quốc Dân Đảng đương cự được . Nói cách khác , dùng quân sự để lật đổ Pháp lúc ấy , không phải là một điều làm cho Pháp sợ hãi . Cái mà cả chính phủ Pháp cũng như quần chúng Pháp lo ngại là sự huy động lâu dài , tập trung sức mạnh của đại đa số quần chúng nghèo đói chống lại chủ nghĩa thực dân nói riêng và chế độ tư bản nói chung . Bởi vậy , trong khi đánh dẹp Quốc Dân Đảng , thực dân Pháp nhiều khi cố tình gán cho Quốc Dân Đảng nhãn hiệu Cộng Sản để việc trừng trị mạnh tay những người ái quốc này , không bị dân chúng Pháp than phiền .

Dòng Mực Cũ

Chương 8

Khám phá nhà Hậu là nơi sản xuất ra truyền đơn và cờ búa liềm , tức là một cơ quan quan trọng của Đông Dương Cộng Sản tại Hà Nội , tên sĩ quan trưởng ban an ninh thành phố vô cùng mừng rỡ. Gả cắt ngay một toán tay sai người Việt , giả làm dân lao động , đến bố trí ở hai đầu hẻm và phục kích ngay trong nhà Hậu . Bà Vy đã khai với gã là nhà Hậu có đến 5 người . Như thế là gã phải cài người để bắt nốt 3 đứa kia . Gã dặn dò kỹ lưỡng đàn em như vậy rồi xoa tay ngồi ở văn phòng chờ kết quả . Lê Tiến chính là con mồi đầu tiên mà hôm nay gã đạt được .

Tên mật thám mặt đen tiếp tục hỏi :

- Mày làm nghề gì ?

- Tôi là thầy giáo !

- Như vậy mày là công chức của nhà nước ?

- Không ! Tôi là gia sư , dạy học ở nhà người ta !

- Mày dạy ở đâu ? Ở cơ quan của Đông Dương Cộng Sản Đảng phải không ? Mày dạy người ta chống chính quyền bảo hộ chứ gì !

- Tôi đã nói với ông rồi . Người nhà tôi là Vũ Thị Quyết ! Tôi đến thăm nó .

- Mày với nó họ hàng thế nào ?

- Nó là em họ tôi .

Lê Tiến vừa dứt câu thì thằng mật thám bất ngờ đứng dậy , xoay người đấm thật mạnh vào mặt Tiến , khiến anh ngã bật ngữa ra sàn nhà . Gã cúi xuống nắm ngực áo Lê Tiến kéo dậy , đặt ngồi lại chỗ cũ rồi khoan thai nói :

- Tiếc là tao đi vội quá , không đem theo cái kìm để vật răng mày !

Nói láo thì phải biết liệu lời . Ăn vụn thì phải biết chùi mép . Con Quyết nó là em mày thì tại sao lúc mới bước chân vào nhà này mày lại gọi “Chị Quyết ơi ! “ …. Tao nói thật ! Khôn hồn thì tao hỏi gì khai nấy ! Trước sau gì mày cũng phải khai ! Đừng dại con ạ !

Vừa lúc đó gã mật thám thứ 3 từ cuối con hẻm cũng xông vào . Nhưng gã chỉ nhìn thoáng Lê Tiến rồi bảo hai đồng nghiệp bằng giọng đàn anh :

- Giải nó đi ngay đi . Đừng làm ồn ào ở đây ! Nhớ xin tăng cường thêm người ! Đi đi !

Dứt lời gã quay ra . Tên mật thám mặt đen vừa đánh Lê Tiến gật đầu :

- Vâng , tôi cho nó đi ngay !

Miệng nói thế , nhưng gã thản nhiên móc thuốc hút rồi đổi chiến thuật hỏi Lê Tiến :

- Mày không phải là Thông , không phải là Mão , như vậy mày là Kiệt chứ còn gì nữa !

Lê Tiến giật mình hoang mang . Nếu thế thì Kiệt vẫn chưa bị bắt ! Vậy nghĩa là sao ? Chỉ mới có mình Quyết bị bắt thôi sao ? Như vậy thì cũng còn may cho Thành Bộ ! Anh đưa hai bàn tay bị còng lên chùi vết máu ở mép rồi cứng rắn nói :

- Tôi không phải là Kiệt , tôi là Tiến !

Gã để Tiến ngồi đó , cho thằng đồng nghiệp canh giữ . Gã chạy sang nhà bên cạnh . Một phút sau trở về , lôi theo bà Vẹ , dẫn tới trước mặt Tiến . Những cái tên Mão , Thông và Kiệt , sở dĩ gã biết là vì đêm qua bà Vẹ đã vô tình kể ra . Gã chỉ Lê Tiến và hỏi bà :

- Bà có biết thằng này là ai không ?

Bà Vẹ mặt tái như gà cắt tiết , run rẩy đáp :

- Bẩm không !

Hắn quát :

- Bà phải khai thật . Đừng để tôi lôi cổ về sở Cẩm ! Lúc ấy thì hối không kịp . Việc này không dính gì đến bà . Tôi chỉ hỏi bà vài câu thôi . Biết thì nói biết . Không thì bảo là không ! … Bà có biết thằng này không ? Nó có ở ngôi nhà này không ?

Bà Vụ liếc nhanh Tiến rồi ấp úng đáp :

- Bẩm . Không ạ ! Ông này không phải là người ở đây !

Gã mật thám thứ hai tiếp lời :

- Bà có thấy thằng này hay đến đây không ?

Bà Vụ còn đắn đo chưa biết nên trả lời thế nào thì gã quát lớn :

- Có thấy mặt nó bao giờ chưa ?

Bà Vụ sợ quá đáp lìêu :

- Bẩm chưa ạ ! Cháu chưa bao giờ nom thấy ông này bao giờ ạ !

Lê Tiến mừng rỡ khẽ thở phào . Thằng mật thám hầm hầm ra lệnh cho Lê Tiến ra cửa . Tiến không chịu đi , đứng ngay lại trước cửa nhà Hậu và hỏi lớn :

- Tôi có tội gì mà bắt tôi ?

Gã mật thám đẩy mạnh vào lưng Tiến và đáp :

- Đồng chí của mày đã khai hết rồi . Đừng có giả ngây giả điếc ! Cứ về sở Liêm Phóng sẽ biết mày tội gì !

Lê Tiến vẫn cố cãi :

- Đồng chí nào ? Tôi làm gì có đồng chí !

Biết trước là đàng nào cũng sẽ ngồi tù . Lê Tiến lớn tiếng mắng :

- Tôi là người Việt Nam . Các ông cũng là người Việt Nam . Sao các ông lại nỡ hợp tác với Thực dân Pháp để bắt đồng bào của mình ?

Một đứa nghiếng răng mắng :

- Câm mồm ! Ông lại vả cho rụng hết răng bây giờ !

Hai tên mật thám áp giải Tiến lên chiếc xe đậu sẳn cách ngã ba khoảng 20 mét , khúât sau một góc cây cổ thụ rợp lá . Dân chúng trong hẻm thập thò đứng trông theo . Chúng xích chân Tiến vào ghế xe , mặc dầu tay anh vẫn đang bị còng . Ngoài gã tài xế ra , chỉ có một đứa theo Tiến về sở Cẩm . Thằng kia thì quay lại , chui vào nhà Hậu , tiếp tục ngồi chờ .

Ngồi thu hình trên xe trước mặt tên mật thám , Lê Tiến phân vân tự hỏi : Cơ quan Ngõ Lò Rèn vẫn được đánh giá là an toàn nhất , không hiểu tại sao cũng bị mật thám Pháp phát hiện ? Như thế thì trụ sở Thành Bộ ở Phố Khâm Thiên chắc chắn cũng sẽ bị bật gốc nay mai ! Tiến không biết cách nào thông báo để các đồng chí ở đó rời đi nơi khác . Bất giác Tiến thở dài và tự nhủ : Dù có chết , cũng phải chết cho xứng đáng !

Thêm một tuần lễ phục kích trong nhà Hậu và ở hai đầu ngõ Lò Rèn , lũ tay sai mật thám gồm 3 đứa , thay phiên nhau sốt ruột đi ra đi vào , không bắt thêm được người nào nữa , chúng mới bỏ cuộc rút lui .

Hậu bị giữ ở phòng tạm giam sở Liêm Phóng hơn một tháng mới được chuyển sang nhà tù Hỏa Lò . Những ngày bị giữ tại phòng tạm giam là thời kỳ Hậu nếm trải các cực hình ghê sợ nhất của Thực dân Pháp . Trận đòn sơ khởi làm mặt Hậu bầm tím và xưng vù lên , không còn hình dạng quen thuộc của một thiếu nữ hai mươi tuổi chân yếu tay mềm nữa . Sau những cú đấm chào mừng , gã mật thám tạm nghỉ và bảo Hậu :

- Khôn hồn , tao hỏi gì thì khai ngay vì sớm muộn gì mày cũng sẽ phải khai ! Những đứa gan cóc tía rồi cũng phải phun ra hết ! Đừng có dại ! Mày cũng nên nhớ rằng thằng Kiệt cùng bị bắt với mày . Mày với nó mà khai không giống nhau thì cả hai ốm đòn !

Vừa nói , gã vừa khuân ra tất cả dụng cụ tra tấn như búa , kìm , bình điện , giây xích , bày loảng xoảng trước mắt Hậu để khủng bố tinh thần . Hai gã mật thám phụ trách thẩm vấn Hậu , một Tây một Việt , làm việc ngày đêm , hy vọng có thể phanh ra hệ thống Cộng sản nội thành . Một đứa hỏi :

- Ai chỉ thị cho mày in truyền đơn ? Tao biết mày chỉ là thứ tép riu , nhưng tao muốn biết , bên trên mày là những đứa nào ? Đứa nào đã lừa gạt , dụ dỗ mày theo Cộng sản ?

Hậu nhìn thằng Tây , cứng rắn đáp :

- Không ai dụ dỗ , không ai lừa gạt tôi cả ! Tôi đi làm cách mạng là đánh đuổi thực dân Pháp và giải phóng người lao động khỏi nghèo đói và áp bức ! Nước của ông , ông ở . Nước của tôi , tôi ở ! Các ông sang xâm chiếm nước tôi , thì tôi phải đuổi các ông về !

Gã mật thám nhìn Hậu cười khẩy . Gã được bố trí công tác này vì tiếng Việt gã nói thông thạo như tiếng mẹ đẻ . Gã mỉa mai :

- Can trường lắm ! Để tao xem sức mày chịu đòn được đến đâu ! Tao hỏi lại một lần nữa : Ai chỉ thị cho mày in truyền đơn ? Lãnh đạo của mày là ai ?

Trước sau , Hậu đều trả lời :

- Tôi không biết ! Tôi không được quyền biết cấp trên của tôi . Có người mang truyền đơn đến , bảo chúng tôi in . In xong sẽ có người đến lấy . Tôi chỉ biết thế thôi !

Gã mật thám gật gù :

- Mày nói nghe cũng lọt tai . Mày không được quyền biết cấp trên của mày là ai . Tao tin là mày nói thật . Nhưng ai mang truyền đơn đến cho mày in ? Tên nó là gì ? Nó ở đâu ?

Hậu đáp liều :

- Anh ấy tên là Phùng . Đến giao truyền đơn cho tôi rồi đi ngay . Tôi không biết anh ấy ở đâu !

Hậu vừa dứt câu thì bất thần gã mật thám xoay người vả vào giữa mặt Hậu làm cô bật lùi vào vách . Gã tiến lại , nắm cổ áo Hậu giật mạnh , làm lớp vải cũ rách toạt từ một bên vai , để hở nguyên cả ngực Hậu . Gã nói :

- Thằng Kiệt , đồng chí của mày hại mày rồi ! Nó khai là thằng Mão có nhiệm vụ đi nhận công tác . Thằng Mão đi lấy truyền đơn về in chớ không phải ai giao cả . Mày lại khai là có thằng Phùng nào đến giao truyền đơn tận nhà mày ! Tao đã bảo rồi . Đừng có dại mà nói quanh ! Bây giờ tao hỏi lại một lần nữa : Ai đem truyền đơn đến cho chúng mày in ? Tên nó là gì ?

Nghe nhắc đến tên Mão , Hậu uất nghẹn quên cả đau . Cô sực nghĩ ra và thấy mình quả thực quá dại . Kiệt , người yêu của cô mới thật là khôn ngoan và nhanh trí . Phải rồi ! Tại sao không đổ hết mọi tội lỗi cho Mão ! Đàng nào thì nó cũng là thằng phản bội , đã đưa Kiệt và Hậu vào tù . Giờ này ngồi hình dung lại khuôn mặt gian ác của Mão , nhất là những ngày phải giả vờ nhận Mão làm chồng . Hậu thấy gai cả người và thầm oán trách đảng tại sao lại kết nạp một đứa khốn nạn như thế ? Nó đã từng đi lính cho Tây , chứng nào tật nấy , quay trở về với kiếp tay sai cố hữu !

Tên mật thám nhắc lại câu hỏi cũ :

- Ai đưa truyền đơn cho mày in ? Tao biết mày là đứa con gái nhẹ dạ , bị chúng nó dụ dỗ . Khai ra , tao tha !

Hậu ngồi trên nền nhà , nâng vạt áo rách , lau máu ở mép , cố nhướng mắt lên và bảo :

- Thỉnh thoảng ông Mão cũng có đi nhận công tác . Ông ấy gặp ai , tôi không được quyền biết , vì tôi chỉ là người đi chợ nấu cơm !

Gã tiến lại giật nốt manh áo còn lại trên người Hậu rồi nói :

- Da thịt mày mát mẻ thế này mà tao phải ra tay , tao cũng xót ruột lắm ! Tao bảo một lần nữa : Trả lời thật thì tao tha . Nói láo thì đừng trách ! Ai giao công tác này cho mày ?

Vừa nói , gã vừa nham nhở đưa bàn tay sần sùi sờ vào đầu vú Hậu . Hậu chồm lên , tát mạnh vào mặt gã và mắng :

- Đồ khốn nạn !

Gã đứng dậy , cười cười quay nhìn thằng đồng nghiệp và nói :

- Tao đã sờ một chút xíu mà mày đã chịu không được thì chốc nữa tao cho điện giật , làm sao mày chịu nổi ? Tao thấy mày thuộc loại liễu yếu đào tơ , nên tao mới kiên nhẫn hỏi mày từ nãy đến giờ . Nhưng mày gan lì không chịu khai thì tao lấy làm tiếc phải cho mày nếm đòn tra điện ! Tao bảo thật , mai kia mày có lấy chồng cũng không đẻ đái gì được nữa đâu ! Lần cuối cùng tao hỏi mày : Ai giao công tác này cho mày ?

Tất nhiên người ấy là Lê Tiến . Nhưng Hậu không thể khai rõ bởi Lê Tiến là phó Bí Thư Thành Bộ . Nếu bại lộ thì có thể cả một hệ thống lãnh đạo Thành Bộ đều vỡ mất ! Cô đáp

- Ông Mão nhận công tác rồi bảo chúng tôi làm . Đứng đầu nhóm chúng tôi là ông Mão . Chúng tôi chỉ nhận lệnh từ ông Mão mà thôi !

Lập tức , gã lột luôn quần Hậu , đẩy cô nằm ngữa trên cái ghế băng , lấy giây trói tay cô lại rồi dùng hai sợi giây điện châm vào hai đầu vú . Hậu thét lên , chết đi sống lại , nhưng vẫn không khai . Thằng Tây cho Hậu nghỉ một chút rồi lấy nước xà bông đổ vào mồm vào mũi . Hậu sặc nước , gần ngất xỉu thì chúng nắm tóc Hậu dựng đầu cô dậy vì không muốn cô chết .

Rồi liên tục cả tuần như thế , tra tấn Hậu không nương tay , nhưng hễ Hậu quị xuống thì chúng lại lôi về phòng cho nghỉ vì sợ Hậu chết . Hậu phải sống vì dưới mắt sở Liêm Phóng , Hậu và Kiệt là hai tội nhân hết sức quan trọng bởi có thể khai thác để phát hiện toàn bộ đường dây Cộng sản đang hình thành ngấm ngầm tại Hà Nội . Hậu và Kiệt chắc chắn không tự ý in truyền đơn . Phải có cơ quan chỉ đạo ra lệnh . Cơ quan ấy nằm ở đâu

Tuần lễ thứ hai , chúng đổi người thẩm vấn , đưa hai tên mật thám mới . Hậu vừa bước vào phòng , chúng ra lệnh cởi hết quần áo rồi một đứa xông lại đấm tới tấp vào mặt vào bụng Hậu . Hậu ngã gập

trên nền nhà , nằm co quắp trần truồng như một cái xác chết . Gã nắm tay Hậu , kéo cô đứng dậy rồi nhắc lại câu hỏi :

- Ai chỉ thị cho chúng mày in truyền đơn ?

Máu từ trong mũi chảy ra hòa với nước mắt , Hậu vừa thở vừa đáp :

- Tôi không biết !

Gã đạp Hậu ngã chúi vào góc phòng rồi cười khẩy :

- Thằng Kiệt bị bắt chung với mày đã khai ra hết trọi rồi . Nhưng tao muốn chính mồm mày nói để xem hai đứa chúng mày có khai giống nhau không ?

Đôi mắt Hậu hoa lên , nhìn cảnh vật chung quanh mờ mờ ảo ảo . Tai thì ù đi và trong đầu dường như có tiếng o o liên tục làm cô choáng váng như người mất thăng bằng . Cô ngồi bệt trên nền nhà , nghĩ đến Kiệt , người tình chung đụng chỉ mới có một đêm đã chia tay có thể là vĩnh cửu . Cô nghĩ đến các đồng chí trong chi bộ, từ Hải Ninh cho đến ngã Lò Rèn , đến đoàn thể mà cô đã long trong tuyên thệ trung thành tuyệt đối . Xa hơn nữa là nhớ tới Duyên đang thay Hậu lãnh đạo chi bộ Hải Ninh . Rồi Tân , người anh cả của cô đã nằm xuống . Tất cả những hình ảnh ấy hiện về thật nhanh trong trí , giúp cô tăng thêm nghị lực để vượt qua sự yếu đuối của thể xác . Cô cứng rắn đáp :

- Ông Kiệt cũng như tôi , có biết gì đâu mà khai …… Tôi đã bảo tôi là có người giao liên mang truyền đơn đến , bảo chúng tôi in thì chúng tôi in . Rồi người ta sẽ đến lấy mang đi ! Có thế thôi !

Gã mật thám người Việt từ góc phòng từ từ tiến lại , hầm hầm nhìn Hậu . Tay phải gã cầm thanh sắt tròn , lớn bằng cổ tay , dài chừng ba gang , giống như cái dùi cui của đội xếp . Thanh sắt này , gã đã dùng để nện vào đầu gối và mắt cá chân của biết bao nhiêu tù nhân . Cũng đôi khi , gã đâm cái dùi cui sắt ấy vào chỗ kín của phụ nữ để tra khảo . Gã cười khinh bỉ và nói tiếp cái ý của thằng Tây đồng nghiệp :

- Ừ , thì sao cho là mày không biết cấp trên của mày là ai . Nhưng còn thằng Thông , thằng Mão ở chung với mày , giờ này chúng nó đi

đâu ? Không nhẽ chúng mày hoạt động đơn độc có một mình , không liên lạc hàng ngang hàng dọc với những tổ đảng khác

Ngừng một chút , gã dịu giọng để tỏ vẻ ân nghĩa :

- Đừng có ngớ ngẩn mà trả lời là không biết ! Ốm đòn con ạ ! Tao nói thật , tao lõi đời trong nghề , không đứa nào che mắt được tao đâu ! Đừng để tao phải ra tay ! Đánh mày chỉ mỏi tay thôi , tao không muốn ! Mày không khai thì một là mày sẽ chết rũ tù . Hai là có lết được cái thân tàn ma dại mà về nhà thì cũng chỉ có nước bò lê ở ngoài đường mà xin ăn thôi ! Bố mẹ mày làm việc cật lực cũng không đủ tiền cắt thuốc cho mày uống đâu ! Khôn hồn thì khai ra ! Thằng Thông , thằng Mão bây giờ ở đâu ?

Gã dừng lại nhìn Hậu trần truồng ngồi dưới chân , hai đầu gối co lên . Đêm qua , lần đầu tiên nằm với Kiệt (Chú ý thì thấy ông Ngạn ổng nhớ lầm ở đoạn này …. Đây là một tuần sau khi Hậu bị bắt mà , làm gì có chuyện đêm qua nằm với Kiệt hả cha nội Ngạn ?) Hậu tắm xong , chỉ mặc có chiếc áo cánh mỏng , không yếm lót . Quần đen vải thô cũng chẳng có quần lót bên trong (thời đó con gái nhà quê chưa có mặc quần sì-líp cha nội ơi) Bởi vậy , thằng mật thám vừa giật một cái là bung ra hết .

Thấy Hậu không nói gì , gã cho là Hậu đang nao núng nên gã thêm :

- Mày khai chỗ ở của hai thằng ấy , tao sẽ tha cho mày với bố mẹ mày . Tao biết mày bị chúng nó lừa mới đi theo chúng nó ! Bố mẹ mày đang khóc hết nước mắt ở nhà . Khai ra , tao cho về !

Gã định đem cha mẹ Hậu ra để làm Hậu mủi lòng . Nhưng gã lầm to . Người Cộng sản không coi trọng gia đình . Từ khi tuyên thệ thì cha mẹ chỉ còn là bóng mờ trước hình ảnh vĩ đại của Đảng . Gã không lay chuyển được Hậu , ngược lại , nghe nhắc đến Mão , Hậu tức uất lên . Cô thở hổn hển rồi gay gắt nói :

- Ông Thông xin được việc làm ở Nam định , bỏ đi cả tuần lễ rồi ! Còn thằng Mão là một thằng phản bội , đã bỏ chúng tôi để đầu hàng thực dân , làm chó săn chỉ điểm cho Pháp ! Yêu cầu ông đừng nhắc đến tên thằng khốn nạn ấy nữa , làm bẩn tai tôi !

Gã mật thám tái mặt vì cho rằng Hậu chửi mình . Gã toan xông lại đạp vào mặt Hậu thì cánh cửa phòng bỗng mở rộng . Một tên mật thám khác đẩy một tội nhân vào . Hậu ngồi trần truồng trên nền nhà , vội co người lại , đưa hai tay che ngực . Người tù hai tay bị trói quật ra sau, áo quần lấm bết máu me , khuôn mặt xưng húp , nổi từng mảng bầm đen làm mắt híp lại và hàm răng vừa mất mấy cái , máu vẫn rỉ ra thành từng dòng hai bên mép . Hậu suýt kêu lên thành tiếng vì nhận ra Lê Tiến , phó Bí thư Thành bộ Hà Nội , người đàn ông mà Hậu rất quí trọng . Hậu không ngờ Lê Tiến cũng đang bị bắt .

Gã mật thám đẩy Lê Tiến lại gần Hậu và hỏi :

- Mày có biết thằng này là ai không ?

Hậu hoang mang không biết Lê Tiến đã khai những gì . Cô chỉ tin chắc rằng Lê Tiến không phản bội đảng bởi Tiến là phó Bí thư , tất nhiên là còn cứng rắn hơn cả Hậu . Trong cơn đau buốt của thể xác và bối rối của tinh thần , cô chỉ kịp nghĩ ra một điều là chắc hẳn Lê Tiến đến tìm Kiệt và bị bắt ngay tại nhà Hậu . Như thế thì không thể chối là không biết Lê Tiến ! Nhưng biết thì biết làm sao ? Nếu khai Tiến là giao liên đến giao công tác cho Hậu thì Tiến sẽ khốn đốn . Hậu vừa nghĩ vừa làm bộ mở to đôi mắt nhìn Lê Tiến , làm như chưa nhận ra ai . Lê Tiến hiểu tâm trạng của Hậu , nên vội lên tiếng đáp thay để cho Hậu biết đường mà khai :

- Tôi đã nói rồi . Tôi là Lê Tiến . Cô Quyết đây là em họ của tôi . Cô ấy bỏ nhà theo giai , tôi lên tìm ….

Gã mật thám người Việt đang đứng bên Hậu vội lao lại , tát mạnh vào mặt Tiến làm anh lảo đảo suýt té ngửa . Thằng Tây thì vồ ngay nắm giẻ rách dơ dáy trên nền nhà , nhét chặc vào mồm Tiến và nạt :

- Ai cho mày trả lời ?

Hậu mếu máo trả lời :

- Anh Tiến đấy ư ? Khổ thân anh , sao đến nông nổi này ? Em làm anh liên lụy !

Rồi quay sang gã mật thám người Việt , Hậu nói lớn :

- Anh tôi đến thăm tôi , có liên quan gì đến việc của tôi làm đâu mà bắt oan anh ấy ?

Gã mật thám ngồi xổm trước mặt Hậu và dịu giọng bảo :

- Tao tin lời mày : Thằng này là anh mày . Nó không phải là Cộng sản . Nó không can dự gì đến việc của mày làm . Tình cờ nó đến thăm mày nên bị bắt oan . Bây giờ mày muốn tao tha nó thì mày chỉ việc trả lời cho tao biết nhà thằng anh mày ở đâu ? Không nhẽ mày là em nó mà mày không biết nhà nó ở đâu ! Mày cho tao biết nhà nó ở đâu , tao sẽ cho ô tô chở nó về tận nhà , không phải tù ngày nào nữa !

Hậu ngước mắt lên nhìn Tiến . Câu hỏi này chứng tỏ mấy hôm nay Tiến đã bị tra tấn dữ dội vì không khai địa chỉ của mình , tức là cơ quan Thành Bộ Hà Nội do Nguyễn Phong Sắc đang làm bí thư và Lê Tiến là phó bí thư . Riêng Hậu thì dù có muốn khai cũng không biết mà khai ! Hậu nói lanh quanh một hồi , lãnh thêm vài trận đòn nữa rồi gã mật thám lôi Tiến ra khỏi phòng . Thật sự thì đến giờ phút ấy , mật thám vẫn chưa biết Tiến là nhân vật quan trọng của ĐDCS Đảng . Lúc đưa Tiến về sở Liêm Phóng , khám trong ngươi thì thấy có tờ truyền đơn Tiến giấu trong túi áo , nhưng lại là tờ truyền đơn của Việt Nam Quốc Dân Đảng . Mật thám ngạc nhiên vì rõ ràng Tiến bị bắt tại cơ quan in truyền đơn của Cộng sản mà trong người Tiến lại có truyền đơn của Quốc Dân Đảng ! Gã mật thám cúi xuống đọc lướt qua rồi bất thình lình đấm vào bụng Tiến và hỏi :

- Mày đi rải truyền đơn , tội rành rành thế này mà còn nỏ mồm chối hả ?

Tiến gập người xuống vì đau . Anh nói :

- Tôi nhặt được tờ giấy này ở ngoài đường chứ có biết gì đâu !

Điều này thì Tiến nói thật . Thời gian này , Quốc Dân Đảng đang bí mật chuẩn bị tổng khởi nghĩa , nên cho người phân phối rất nhiều truyền đơn , đặc biệt là nhắm vào công tác binh vận , kêu gọi các quân nhân Việt Nam đi lính cho Tây quay về với dân tộc , chống lại quân xâm lăng .

Anh đi súng ở tay ai

Sao không quay lại bắn loài thù chung

Anh em bảo kẻ anh hùng

Kìa ông Đội Cấn , Đội Cung thuở nào

Hô quân ra cứu đồng bào

Súng Tây ông lại bắn vào đầu Tây !!

Những bài vè tương tự như thế , thật ra đã do quần chúng sáng tác từ hồi đệ nhất thế chiến , khi Pháp tuyển mộ lính An Nam sang mẫu quốc đánh "Đức tặc" . Giờ đây Việt Nam Quốc Dân Đảng cho in lại và phát ở các trại lính cũng như các khu chợ phiên đông người . Nhân vật chính phụ trách công việc này cho Tổng bộ Quốc Dân Đảng là cô Nguyễn Thị Giang , huy động những toán thiếu nhi ái quốc cùng các bạn hàng buôn thúng bán mẹt phụ cô làm công tác . Lê Tiến tình cờ lượm được một tờ khi đi ngang chợ Đồng Xuân . Tiến chưa hề biết kế hoạch tổng khởi nghĩa của Quốc Dân Đãng đã kề cận , chỉ thấy nội dung tờ truyền đơn giản dị mà dễ gây xúc động , nên Tiến mang lại cho Mão , nên định Mão in ra rồi ký tên Đông Dương Cộng Sản Đảng ở phía dưới . Nhưng không may cho Tiến là chuyện chưa thành thì bị bắt !

Những ngày kế tiếp , thời khóa biểu không có gì thay đổi . Vẫn những câu thẩm vấn cũ kèm theo những trò tra khảo cực kỳ man dại . Lúc đầu , Hậu còn trả lời những câu hỏi của mật thám , về sau cô cắn răng chịu đòn vì thấy trả lời chẳng những vô ích mà đôi khi còn tạo ra bất lợi vì câu này dẫn sang câu khác , càng nói càng sơ hở . Lâu lâu Hậu vùng lên , lớn tiếng gào thét chửi rủa thực dân Pháp và tay sai phản bội đồng bào , trong đó có một đứa mà Hậu căm thù nhất bây giờ là Mão . Hậu tự bảo mình là phải sống , phải vượt qua gian truân mà sống , để còn hy vọng có ngày gặp lại Mão , trả mối hận ngút trời này !

Những ngày nặng nề rồi cũng trôi qua . Mật thám không khai thác gì được ở Hậu , cũng chẳng bắt được thêm ai ở nhà ,nên tạm thời giải cô qua nhà tù Hỏa Lò chờ ngày xét xử .

Tựu chung thì hơn một tháng đánh đập , mật thám chỉ phát hiện được bản lí lịch tổng quát của Hậu . Tên thật là Vũ Thị Hậu , con của ông bà Vũ Lương ở Hải Ninh . Điều này thì Hậu biết trước không thể giấu được mà chính Hậu cũng không muốn giấu . Lý do là cô đóan chắc là mình không có ngày về , hoặc sẽ chết trong tù vì kiệt sức ,hoặc sẽ lãnh bản án chung thân khổ sai , cho nên khi tên mật thám yêu cầu cô xác nhận lí lịch thì cô chỉ im lặng , mệt mỏi gật đầu . Hậu muốn cha mẹ mình và nhất là Duyên biết mình còn sống và đang ở tù . Ngày chưa bị bắt , Hậu đã nghe nói theo những thông lệ ở Hỏa Lò , thực dân qui định cứ ngày mùng 5 mỗi tháng , tù nhân được đón người nhà vào thăm . Vào cũng chỉ để tiếp tế và nhìn mặt nhau thôi , chứ không nói chuyện riêng tư được , bởi thân nhân và tù nhân phải đứng cách nhau đến cả mấy thước sau bức song sắt có cai tù đứng giữa canh gát . Nhưng dù sao đi nữa thì Hậu cũng muốn mẹ cô trông thấy cô còn sống , để bù đắp lại bao nhiêu đau khổ bà đã phải gánh chịu gần suốt một năm qua từ lúc Hậu ra đi để lại lá thư tuyệt mệnh . Nhất là Hậu cần gặp Duyên để động viên tinh thần em gái , dù chỉ bằng ánh mắt và một vài ám hiệu . Rồi đây , khi Hậu ra trước hội đồng Đề Hình giống như vụ án Quốc Dân Đảng đầu tháng 7 vừa qua , biết đâu Hậu chẳng bị đày đi biệt xứ . Chừng ấy , dễ gì còn cơ hội trông thấy mẹ và em gái !

Dòng Mực Cũ

Chương 9

Buổi trưa hôm ấy , mật thám đưa Hậu qua Hỏa Lò trên một lộ trình ngắn ngủi từ Boulevard Gambetta (Trần Hưng Đạo) tới Rue de la Prison (Phố Hỏa Lò) bên cạnh Tòa án . Hơn một tháng chịu đựng đòn thù , Hậu gầy rộc đi , già như một thiếu phụ sinh con bị bệnh hậu sản . Người Hậu vốn đã mảnh mai , ngay kinh qua đói khổ và cực hình , sa sút một cách thảm hại , bước đi xiêu vẹo như cái xác không hồn . Những vết trầy sát trên mặt đã trở thành sẹo , những đốt ngón tay xưng to như quả chuối ngự , những lằn roi sắt in hằn trên lưng , trước ngực và hai bắp đùi , những vết dùi nung lửa dí vào vú và mông , cả đời có lẽ sẽ là dấu tích để Hậu oán thù Thực dân Pháp và bọn tay sai phản quốc .

Hậu đi những bước khó nhọc , đôi chân run rẩy lúc nào cũng muốn quỵ xuống . Tuy thế , Hậu vẫn tự nhủ vẫn phải giữ vững tinh thần để hy sinh cho đảng trong những ngày dài sắp tới , trước mắt là thời gian nằm tạm ở ngục Hỏa Lò , chờ ra trước hội đồng Đề Hình lãnh án .

Cái tên Hỏa Lò thật ra đã ám ảnh Hậu từ khi từ giả Hải Ninh . Bao nhiêu đồng chí đi trước đã đếm tháng ngày nhọc nhằn trong đó . Mới đây , vụ án Quốc Dân đảng hồi đầu tháng 7 , càng làm cho cái tên Hỏa Lò được nhắc đi nhắc lại nhiều hơn trên báo chí cũng như truyền miệng trong giới những người quan tâm đến thời cuộc .

Từ cổng chính nằm trên đường Rue de la Prison , tức phố Hỏa Lò , cai tù dẫn Hậu băng qua 3 lớp cổng sắt , rẽ trái để tới khu dành cho nữ can phạm . Đó là một dãy nhà tương đối nhỏ so với khu đàn ông và tầng lầu phía trên nữ tù là phòng giam dành riêng cho tội nhân ngươi Pháp .

Trời cuối năm bắt đầu thấy gió heo may , sức nóng đã giảm dần mặc dầu buồng giam chật chội . Nhiều người vẫn lầm tưởng là nhà giam này nóng bức lắm nên mới có cái biệt danh là Hỏa Lò . Thật ra thì danh xưng Hỏa Lò không xuất phát từ nhiệt độ thời tiết , mà vì nhà tù được xây dựng trên mảnh đất cũ của làng Phụ Khánh , một làng chuyên sống bằng nghề nặn hỏa lò , tức là làm những cái bếp bằng đất nun đốt , đốt bằng than đá để sắc thuốc Bắc hay đun nước pha trà . Chung quanh nhà tù Hỏa Lò có xây bức tường cao hơn 5 thước , toàn bằng đá xanh , trong phạm vi ngăn bởi hai con phố lớn là Boulevard Rollandes (sau này đổi thành Hai Bà Trưng) và Boulevard Carreau (Lý Thường Kiệt) , nằm ở phía đông thành Hà Nội . Ai đi ngang qua khu vực này , nhìn bức tường đá xanh quanh năm lạnh lùng , lại thêm tiếng gào thét rên xiết của tù nhân bên trong vọng ra , đều không khỏi cảm thấy rờn rợn kinh sợ . Chính vì vậy , đi tù Hỏa Lò , đôi khi cũng được gọi là “tống vào Nhà Đá” !

Ngục thất Hỏa Lò (Maison Centrale) cũng như Tòa Án Hà Nội (Palais de Justice) được Thực Dân Pháp xây dựng năm 1906 cùng với Sở Liêm Phóng Đông Dương (Sureté Générale) cách đó không xa , là ba cơ quan nòng cốt để phục vụ nhu cầu đàn áp người bản xứ

, nhằm duy trì chế độ thực dân lâu dài trên đất An Nam .

Lúc Hậu đặt chân vào khu nữ tù Hỏa Lò thì tội nhân bị nhốt trong đó phần đông đều là thường phạm . Những khuôn mặt dữ dằn chuyên trộm cắp , đánh nhau , đĩ điếm , buôn lậu v.v nói chung là tù hình sự đã thành án hoặc đang chờ phiên xử . Duy nhất chỉ có một chính trị phạm , cũng là người tù nổi tiếng nhất của nhà giam phụ nữ , là chị NguyễnThị Thuyết , đảng viên Quốc Dân Đảng , bị bắt trong cuộc bố ráp mới đây tại Hà Nội . Chị được dân chúng Hà thành dành sự chú ý đặc biệt vì chị là đảng viên phụ nữ đầu tiên của Quốc Dân Đảng bị mật thám bắt mà lại bắt vì tội mang đến ba khẩu súng và hơn một trăm viên đạn trong người ! Tin ấy lúc vừa loan ra , đã làm nhiều người giật mình khiếp vía và hết lòng ngưỡng phục chị . Với tội trạng ấy , chị biết trước mình sẽ bị đánh đập tra khảo đến cỡ nào !

Lùi lại tháng 4 năm 1929 , sau khi đảng bị thất thoát quá nhiều nhân sự , Nguyễn Thái Học triệu tập hội nghị toàn quốc tại Bắc Ninh – gọi là hội nghị Lạc Đạo , vì diễn ra ở gần nhà ga Lạc Đạo – chỉ thị phải huy động lực lược phụ nữ làm công tác liên lạc để tránh sự chú ý của mật thám . Cô Giang , cô Bắc , cô Tình , cô Tâm , cô Chính và hàng loạt phụ nữ thuộc nhiều lứa tuổi khác nhau , kể cả các em học sinh , đều lũ lượt lao vào các công việc khẩn cấp của Đảng. Hội nghị này cũng là dịp để tổng bộ bổ sung thêm nhân sự vì hàng loạt đảng viên nòng cốt của Đảng bị bắt từ sau Tết Nguyên Đán . Ký Con Đặng Trần Nghiệp , Xuân Tùng , Nguyễn Văn Chấn và thầy giáo Vũ Văn Giản tức Vũ Hồng Khanh trở thành ủy viên trung ương tại hội nghị này .

Sau đó một tháng , tức tháng 5/1929 , tình hình càng bi đát trước màng lưới khủng bố tòan diện của Sở Liêm Phóng . Nguyễn Thái Học lại triệu tập hội nghị bất thường lần thứ 2 tại Bắc Ninh – gọi là hội nghị Đức Hiệp vì diễn ra ở làng Đức Hiệp – để công bố một quyết định quan trọng là thành lập Tổng Bộ Chiến Tranh , chuẩn bị tổng khởi nghĩa .

Muốn tổng khởi nghĩa thì công tác phải thực hiện cấp thiết là chuyển vận vũ khí , song song với việc tuyên truyền vận động quần chúng cũng như các đơn vị binh lính ở các đồn trại do Pháp chỉ huy . Chị Nguyễn Thị Thuyết là một trong những đảng viên lãnh công việc tiếp tế vũ khí cho Tổng Bộ để Tổng Bộ phân phối đi các nơi .

Chị vốn gốc người huyện Mỹ Lộc tỉnh Nam Định , đã lập gia đình , đời sống vật chất khá giả . Nhưng vì nặng lòng yêu nước , chị bí mật tham gia Quốc Dân Đảng từ đầu năm 1928 . Có nghĩa là chị chỉ mới hoạt động cho đảng được hơn một năm thì bị bắt , mà oái oăm thay , chị bị bắt không phải vì bất cẩn hoặc vì công việc bị lộ dọc đường .Chị bị bắt ngay tại cơ quan được coi là an toàn của Đảng tại Hà Nội .

Nhìn một cách riêng lẻ , thì việc chị Thuyết bị bắt có thể gọi là xui xẻo . Nhưng nếu quan sát một cách toàn diện thì chuyện đó sớm muộn gì cũng phải xẩy ra , giống như bàn cờ domino , một quân đổ thì sẽ kéo theo hàng loạt quân bài khác ngã theo . Nếu 1928 là năm phát triển rực rỡ của Quốc Dân Đảng , thì bước sang 1929 chính là thời kỳ bi thảm của tổ chức này .

Lùi trở lại hồi đầu năm , để trả đũa cho cái chết của tên mộ phu đắc lực René Bazin , mật thám Pháp và tay sai đã giăng mẻ lưới qui mô , bắt giữ hơn 200 yếu nhân của Quốc Dân đảng và đóng cửa cơ quan kinh tài công khai là khách sạn Việt Nam ở phố Hàng Bông Đệm . Lúc ấy , sau một năm thành hình VNQDĐ đã bố trí được nhiều cơ sở bí mật dùng làm tụ điểm gặp gở để sinh hoạt , nằm rải rác khắp Hà thành . Nhiều nhất là ở khu Khâm Thiên , Nam Đồng và phố Hàng Giấy . Một trong những cơ quan đầu não là căn nhà số 9 Ngô Thanh Giám , nơi Nguyễn Thái Học cùng các ủy viên trung ương thường hay lui tới để bàn định kế hoạch sau khi khách sạn Việt Nam bị giải tán . Địa chỉ này được coi là trọng yếu và an toàn , mật thám chưa hề biết đến trong vụ càn quét toàn diện hồi tháng 2 .

Nhưng điều bất hạnh không ngờ cho Quốc Dân Đảng là đảng trưởng Nguyễn Thái HQc tinh dùng một đảng viên tuổi mới 20 , tên là Nguyễn Văn Kinh , giao cho nhiệm vụ liên lạc viên , cho gã gần gũi và biết quá nhiều tin tức về sự đi lại của đảng trưởng cũng như các ủy viên trung ương . Hàng loat yếu nhân đã vào tù từ đầu năm , giờ đây chung quanh Nguyễn Thái Học chỉ còn lại Nguyễn Khắc Nhu cùng một số các đồng chí khác hết sức quan trọng cho sự sống còn của Đảng . Ấy thế mà lại bị kẻ phản bội tay trong bán đứng ! Kẻ phản bội ấy chính là Nguyễn Văn Kinh.

Kinh vốn là người phủ Lạng Thương , một trong những cái nôi cách

mạng đã sinh sản ra Nguyễn Khắc Nhu và 3 chị em cô Bắc , cô Giang , cô Tình . Tuổi trẻ hăng say và nhanh nhẹn . Kinh gia nhập Quốc Dân Đảng , giữ nhiệm vụ thông tin cho tổng bộ .

Đầu tháng 6 , Kinh bị mật thám bắt khi đang công tác tại Hà Nội . Đích thân thanh tra Brides thẩm vấn và tra khảo vì hắn biết Kinh thường có dịp kề cận đảng trưởng Nguyễn Thái Học . Brides áp dụng đòn phép cũ : Đánh đập trước rồi hứa hẹn sau . Kinh trẻ người non dạ , thiếu ý thức trách nhiệm và tinh thần ái quốc , nên yếu lòng nhận lời bán đứng tổng bộ Quốc Dân Đảng cho địch .

Kinh khai ra một số địa chỉ mà Nguyễn Thái Học thường xuyên lui tới , từ Thái Nguyên , Bắc Ninh cho đến Hà Nội . Mật thám trả tự do cho Kinh rồi lập tức mở cuộc lục soát tất cả những địa điểm Kinh mật báo , chẳng hạn như nhà Phó Lý Quang , nhà Quản Khê , nhà cụ Nguyễn Tiến Nguyên ở Bắc Ninh , nhà chị Lê Thị Thăng ở Gia Lam , toàn những nơi Nguyễn Thái Học hay dừng chân làm việc . Nhờ may mắn và nhờ sự canh gát của các đồng chí , Nguyễn Thái Học mấy lần thoát hiểm trong gang tấc . Ấy vậy mà tổng bộ vẫn chưa nghi ngờ Nguyễn Văn Kinh , vẫn cho đi bên cạnh đảng trưởng .

Thấy có thể tiếp tục khai thác được , giữa tháng 8 , mật thám lại lôi cổ Kinh vào nhà giam , đánh cho một trận nhừ tử . Chịu đòn không nổi , Kinh lại báo cho thực dân biết một địa chỉ rất quan trọng của đảng . Đó là căn nhà số 9 Ngõ Thanh Giám Hà Nội , nơi Nguyễn Thái Học , Nguyễn Khắc Nhu , Nguyễn Thị Giang và nhiều khuôn mặt lớn của Quốc Dân Đảng thường dùng làm chỗ hội họp và tiếp nhận vũ khí . Được bản tin quí giá ấy , mật thám huy động lực lượng đến bao vây ngay . Rất may là Nguyễn Thái Học , Nguyễn Khắc Nhu và Nguyễn Thị Giang lại vừa lên đường đi công tác ở vùng biên giới Ai Lao , nên lại thoát nạn một lần nữa . Tuy nhiên , các đồng chí còn lại đều bị bắt hết , trong đó có Nguyễn Văn Viên , người chủ mưu và tham dự cuộc ám sát tên mộ phu René Bazin hơn nữa năm về trước , gây ra bao nhiêu điêu đứng cho đảng từ đó đến nay . Mật thám cũng tịch thu mất 650 đồng tiền cũ của Quốc Dân đảng tại cơ quan này .

Cơ quan Thanh Giám bị lộ rồi , mật thám gài người bố trí chặc chẽ chung quanh , hy vọng bắt thêm nhiều nhân vật vẫn hay lui tới chốn này . Chị Thuyết ở xa , không biết cơ quan của đãng nằm trong tay

địch . Chiều hôm ấy , chị xách cái giỏ đựng súng đạn , thản nhiên mang đến cho cơ quan . Công việc này chị tự nguyện đảm nhận đã 3 tháng nay , từ sau hội nghị tòan quốc hồi tháng 5 ở Bắc Ninh khi Nguyễn Thái Học công bố quyết định thành lập bộ chiến tranh để chuẩn bị tổng khởi nghĩa . Vốn là người lịch duyệt trên đường thương mại , lại là vợ của một ông chánh tổng , chị Thuyết thường hay phiêu bạt nay đây mai đó , buôn thuốc phiện lậu để lấy tiền mua súng đạn cho đảng . Thời gian khẩn cấp , chị đôn đáo làm nhiệm vụ , ít khi chị ghé về nhà , nghỉ ngơi bên cạnh chồng con được vài ngày .

Hôm nay không may , chị mang vũ khí đến cơ quan mà không biết cơ quan đang bị phục kích . Chị vừa bước vào thì chúng lao ra tóm ngay . Trong giỏ của chị lúc ấy có 3 khẩu súng , mấy băng đạn và hơn một trăm đồng . Chị là nữ đảng viên đầu tiên của Quốc Dân Đảng bị sa lưới mật thám Pháp và lãnh án 5 năm tù về tội “tiếp tế vũ khí cho loạn đảng” .

Nằm trong Hỏa Lò , chị ôm mối hận ngút trời khi biết đảng bị kẻ nội tuyến phản bội . Cơ quan bị tiết lộ , hàng loạt đồng chí bị bắt , kế hoạch lớn phải ngưng trệ , lại thêm tin Nguyễn Văn Viên đã xé áo kết thành giây , thắt cổ tự tử trong tù , chị nghiến răng tự hẹn lòng mình khi mãn hạn tù , đích thân chị sẽ thanh toán thằng “ranh con Nguyễn Văn Kinh” .

Nhưng chị Thuyết không phải ra tay . Các đồng chí ở ngoài đã nhanh chóng nhận ra kẻ nội thù . Điều ấy không khó , bởi hễ mỗi lần Kinh bị bắt thì ngay sau đó cơ quan của Tổng Bộ hoặc tư gia của đảng viên bị lục xét . Mật thám Pháp hình như cũng không còn khai thác Nguyễn Văn Kinh gì được nữa , bởi mọi điều Kinh biết , Kinh đã tiết lộ hết rồi ! Nhốt Kinh tốn cơm vô ích , chúng liền thả cho Kinh về lần thứ hai . Kinh vẫn thản nhiên tìm gặp các đồng chí vì tin rằng chưa ai biết mình phạm kỷ luật đảng . Tổng bộ họp bí mật , tuyên án tử hình Nguyễn Văn Kinh và giao cho Ký con Đặng Trần Nghiệp thi hành . Ngày 06 tháng 10 , Ký Con nhắn người thân rủ Kinh đi xem hát ở Phố Khâm Thiên . Kinh mừng lắm , vì gã vốn quí Ký Con . Hai người hẹn gặp nhau buổi chiều lúc nhá nhem tối trước chuồng voi trong sở thú . Kinh hân hoan đạp xe đến , ngồi chờ trên ghế đá . Một lúc sau , Ký Con cũng từ con Đường Thành Digue Parreau đạp xe tới . Đường Thành cùng với Đường Cổ Ngư là hai con đường nổi tiếng chuyên dành cho xe kéo đưa khách thượng lưu đi hóng mát hoặc ô tô của

dân Tây chạy qua chạy lại để khoe khoang vẻ đài các của mình .

Thấy Kinh ngồi chờ sẵn , Ký Con dựng xe ở gốc cây rồi rút súng lục bắn vào đầu Kinh hai phát . Kinh gục xuống chết tại chỗ . Ký Con thản nhiên gắn bản án vào ngực Kinh rồi mới lên xe đạp về !

Kinh chết rồi , mật thám biết ngay là gã bị Quốc Dân Đảng trừng trị . Chúng nghe gà hóa cuốc nên bắt ngay Nguyễn Đức Lung chỉ vì Lung có biệt danh là Ký Cao mà chúng lầm tưởng là Ký Con !

Xử tử Kinh xong , tổng bộ tìm cách báo cho chị Thuyết biết . Bấy giờ chị mới nguôi đi mối hận trong lòng .

Chung đụng với tù nhân , chị Thuyết là một người có phong độ kẻ cả , thẳng thắn và can đảm . Lại hay giúp đở bạn tù nên ai cũng nể . Càng nể hơn khi họ biết chị là chính trị phạm , tham gia cách mạng chống Pháp . Vì chị ở tuổi trung niên , lại là vợ Chánh Tổng , nên ai cũng gọi là bà “Chánh Toại” . Thậm chí những cô gái ít tuổi hơn đều kêu chị bằng “mẹ” và mọi bất hòa trong nhà giam đều giao cho chị đứng ra phân xử hoặc giảng hòa . Chị Thuyết cũng lợi dụng sự thân thiện của mình với bạn tù để giảng cho họ nghe về nỗi nhục mất nước của người Việt Nam và kêu gọi mọi người hễ có cơ hội thì tham gia công cuộc đấu tranh giành độc lập .

Hôm ấy , cai tù đẩy Hậu vào , vài người xông ra hỏi ngay :

- Bị bắt vì tội gì đấy ?

Toàn thân Hậu còn đang tê buốt , lại muốn để cho bọn tay sai thực dân nghe thấy , nên Hậu khinh khỉnh đáp :

- Chả có tội gì cả !

Ma cũ thường bắt nạt ma mới , nhất là trong nhà tù . Đám thường phạm chung quanh đều ngứa mắt vì thái độ của Hậu , có đứa toan nhảy vào tát cho Hậu mấy cái để thị oai , nhưng chị Thuyết kịp thời ngăn lại ngay . Nhìn Hậu ủ rũ như đứa ốm đói , với những vết thương còn hiện rõ trên thân thể , chị biết ngay Hậu không phải là tù hình sự . Kinh nghiệm bản thân cho chị biết , tù thường phạm không bị tra tấn đánh đập như thế này . Bất quá khi bị bắt , đội xếp hoặc cai

tù chỉ tát cho mấy tát rồi bỏ mặc trong nhà giam . Chỉ có tội phạm chính trị mới phải kinh qua những nhục hình ác độc của mật thám Pháp . Vì vậy , chị tiến lại hỏi Hậu :

- Tôi đóan không lầm thì cô tham gia chống chính quyền Bảo Hộ ?

Hậu giật mình ngước nhìn chị bằng ánh mắt dịu dàng nhưng không đáp . Nguyên tắc bí mật Hậu luôn tôn trọng . Nhưng nghĩ thêm một chút thì Hậu chợt nhớ ra mình in truyền đơn chống Pháp bị bắt quả tang , lại thêm cả nắm cờ búa liềm của Liên Xô thì còn giấu làm gì nữa . Giấu là khi tông tích chưa bại lộ để ra tòa còn có thể chối cãi . Chứ trường hợp của Hậu và Kiệt thì đã rõ như ban ngày , che đậy làm sao được ! Hậu toan lên tiếng thì chị Thuyết tiếp :

- Quốc Dân Đảng hay Thanh Niên Cách Mạng Đồng Chí Hội ?

Hậu càng sửng sốt hơn và chỉ trong khoảnh khắc thấy lòng mình ấm lại vì ít ra trong chốn lao tù cũng có người hiểu mình . Hậu mơ hồ đoán chị Thuyết cũng là người cùng đoàn thể nên hân hoan đáp :

- Thanh Niên Cách Mạng Đồng Chí Hội giải tán rồi còn đâu ! Bây giờ là Đông Dương Cộng Sản Đảng .

Chị Thuyết gật đầu nói :

- Tôi biết ! Tôi là đảng viên Quốc Dân Đảng , mới bị bắt dạo tháng 8 .

Hậu ngắt lời :

- Như vậy chị đây chắc là chị Chánh Toại ?

Chị Thuyết mĩm cười hỏi lại :

- Sao cô biết ?

Nhớ lời kể của Lê Tiến , Hậu đáp :

- Dạo chị bị bắt , em có nghe người ta nhắc đến nhiều . Cả báo cũng đăng nữa . Chị tiếp tế vũ khí cho Quốc Dân Đảng ! Em phục chị lắm ! Chả phải riêng em , ai nghe tin cũng phục chị !

Chị Thuyết hãnh diện gật đầu , Hậu nói nhỏ :

- Bị bắt quả tang đang tiếp tế súng đạn ! Em thì bị bắt quả tang đang in cả đống truyền đơn , thành ra chị em mình hết đàng chối !

Từ đó , một Quốc , một Cộng , chị em kết thân với nhau bằng một sợi giây căn bản là chung cùng lý tưởng chống Pháp . Cách mạng quốc gia hay quốc tế , cách mạng tư sản hay cách mạng vô sản , tất cả những lý thuyết ấy giờ đây đều không đáng nghĩ đến mà chỉ tập trung một hướng duy nhất là đuổi thực dân , giành độc lập . Chị Thuyết săn sóc vết thương và xoa dầu chửa bệnh cho Hậu rất tận tình , mặc dầu chính chị vẫn chưa hoàn toàn bình phục . Chị an ủi Hậu :

- Cô biết không ? Tôi bị hỏi cung một tháng bên sở Liêm Phóng . Chúng nó tra tấn đủ trò . Chắc cô cũng đã nếm mùi , tôi chả phải kể .Thằng Tây lai nó bảo tôi “Mày đã biết cái đòn lộn mề gà của tao chưa ?”.

Hậu trả lời :

- Nó treo ngược chị lên chứ gì ?

- Thì thế ! Rồi cứ roi nó quất túi búi vào bụng vào lưng mình ! Tôi tưởng tôi bị bán thân bất toại rồi . May mà giời thương ! Chỉ còn cánh tay trái chưa cử động lại được như cũ !

Rồi chị khuyên Hậu nên vận động , đi tới đi lui , moi việc ra mà làm , đừng ngồi một chỗ để tránh bị phù thủng . Chị Thuyết và những bạn tù lâu năm , có thân nhân thăm viếng hàng tháng , đồng tình nhường bớt miếng ăn manh áo cho Hậu , khiến cô hết sức cảm động . Cô lại càng mừng hơn khi biết chị Thuyết cung cấp vũ khí cho Quốc Dân Đảng , bị bắt quả tang mà bị tù có 5 năm . Như thế thì cái tội in truyền đơn của cô chắc không đến nỗi bắt cô chết gục trong tù . Thằng Tây dù sao cũng nới tay với phụ nữ .

Bạn tù ở chung phòng không phải ai cũng có thiện cảm với Hậu . Họ cảm phục chị Thuyết vì ở cương vị vợ của một ông chánh tổng hét ra lửa , được hưởng nhiều đặc lợi của Tây mà vẫn cầm súng chống

Tây bất chấp nguy hiểm . Họ cũng nể nang Hậu vì dám đi làm cách mạng , nhưng khi biết Hậu là cộng sản thì nhiều người tỏ ra e dè bởi hai tiếng cộng sản lúc ấy còn chứa đựng một cái gì rất mờ ám , đồng nghĩa với sắt thép , không có tình cảm gia đình và con người . Thời ấy chưa có đấu tố , chưa có cải cách ruộng đất vì cộng sản chưa nắm được chánh quyền . Nhưng chỉ cần nghe đồn cộng sản chủ trương vô gia đình và vô tôn giáo là họ đã thấy rùng rợn rồi . Hậu và các đồng chí của Hậu thời ấy cũng biết thái độ của đại đa số quần chúng đối với cộng sản như thế nào và Hậu rất bực mình vì họ không nhìn ra cái hay cái đẹp của cộng sản trong mục tiêu chống Pháp . Bao nhiêu thế hệ đã hy sinh cho cái lý tưởng cao cả ấy !

Nhưng họ chết đi là may ! Bởi nếu sống đến ngày cộng sản chiến thắng , họ sẽ phải não nề chứng kiến cuộc cách mạng của họ hoàn toàn bị phản bội !

Cùng bị giam chung với Hậu , cũng có vài tù nhân theo đạo Thiên Chúa . Nhóm người này thì lại càng xa lánh Hậu một cách triệt để hơn bởi vì trong cách nhìn của họ , cộng sản đồng nghĩa với ma quỉ , chủ trương vô thần , không tin có Thượng Đế . Thậm chí họ không muốn đến gần Hậu , không dám ngồi ăn chung bàn với Hậu vì sợ gần gũi như thế thì có tội với Chúa . Bản thân họ là những tội phạm hình sự . Vậy mà họ vẫn cảm thấy họ phạm tội gì đi chăng nữa thì cũng vẫn dễ được Chúa tha thứ hơn là kết thân với Cộng sản vô thần !

Giáo Hội Thiên Chúa Giáo Việt Nam , sau bao nhiêu bách hại của các vua triều Nguyễn , tính đến nay , 1929 , vẫn có đến một triệu hai trăm ngàn tín đồ . Do ảnh hưởng , hay đúng hơn là mệnh lệnh của Đức Giáo Hoàng Pio XI , người công giáo mặc nhiên phải coi cộng sản là kẻ thù . Một người không thể vừa là giáo dân vừa là cộng sản , bởi hai thứ ấy bất khả dung hợp .

Riêng chị Thuyết không cần nghĩ xa . Chị biết Hậu mang lý tưởng đuổi ngoại xâm là chị cảm thấy gần gũi ngay . Huống chi Tổng Bộ Quốc Dân Đảng và nhất là đảng trưởng Nguyễn Thái Học cũng chỉ nhắm một kẻ thù duy nhất là Tây , chứ chưa hề dạy chị phải căm thù các đảng phái khác , trong đó có cộng sản .

Tháng ngày gần gũi , chị em kể cho nhau nghe những kinh nghiệm

hoạt động , vừa gian nan vừa sôi nổi . Nhưng dĩ nhiên chỉ kể những gì công khai hóa , nghĩa là những chi tiết mà mọi người đã biết , đồng thời cẩn trọng tránh nhắc đến bất cứ bí mật nào của đảng mình , Hậu có lúc cười buồn bảo :

- Chị còn làm được nhiều việc lớn , chẳng hạn như tiếp tế vũ khí đạn dược . Còn em chỉ nấu cơm gánh nước , chưa làm được việc gì thì bị bắt !

Chị Thuyết an ủi :

- Cô còn trẻ mà lo gì ! Đường còn dài , chỉ cần giữ gìn sức khỏe và giữ vững tinh thần , rồi sẽ có ngày chị em mình cùng cầm súng đánh Tây , giành độc lập cho nước nhà !

Rồi đến ngày mùng 5 , tù nhân được phép ra thăm thân nhân . Hậu hoàn toàn không một chút hy vọng gì là cha mẹ cô đã biết cô ở đây . Nhưng thật bất ngờ , Hậu cũng được gọi tên ra khu tiếp tân . Đó là hai căn buồng nhỏ ở hai bên cổng chính trông ra phố Hỏa Lò , Hậu mím môi để khỏi òa lên khóc khi nhìn thấy bà Lương đứng bên kia song sắt , tay xách một cái giỏ khá nặng . Xa mẹ chưa đến một năm mà thấy mẹ già xọm hẳn đi . Hậu giơ tay vẫy rồi nghẹn ngào gọi lớn :

- Mẹ ơi ! Mẹ có được khỏe không ?

Bà Lương sụt sùi mãi mới trả lời được :

- Biết con còn sống là mẹ mừng rồi !

Hậu nhìn mẹ , lòng dâng trào xúc cảm nhưng vẫn nghĩ ngay đến Duyên và chi bộ Hải Ninh :

- Mẹ đi một mình hở mẹ ? Bố con với các em con vẫn khỏe mạnh đấy chứ mẹ ?

Bà Lương gạt nước mắt đáp :

- Ừ ! Mẹ đi một mình . Cả nhà vẫn bình thường . Con cố gắng giữ gìn sức khỏe , đừng bận lòng lo nghĩ về bố mẹ và các em ở nhà .

Trong khi hai mẹ con nói chuyện thì giám thị đổ tung cái giỏ của bà Lương , khám xét tỉ mỉ từng chút trước khi trao lại cho Hậu . Hai bộ quần áo , lọ muối vừng , bánh kẹo và thuốc men . Hậu hơi thất vọng vì Duyên không đi chung với bà Lương . Cô nhắc :

- Mẹ ơi ! Tháng sau mẹ bảo Duyên nó lên thăm con , mẹ khỏi phải lặn lội đường xá xa xôi !

Bà Lương gật đầu rồi cúi xuống . Bà đang đau đớn xé ruột vì Duyên cũng đã bỏ đi từ tháng nay . Nhà bây giờ chỉ còn thui thủi hai ông bà già và thằng Út Hoàn . Tân chết rồi , chả nói làm gì . Hậu trốn đi làm bà lúc tỉnh lúc mê hơn nữa năm nay vì tưởng Hậu cũng đã chết . Nay được tin Hậu vẫn còn sống , dù đang ở tù , niềm vui trong lòng bà cũng bùng lên được đôi chút nhưng lại tắt ngay vì Duyên đã từ giã lên đường . Bây giờ nghe Hậu nhắc đến Duyên , bà càng tủi thân nhưng không dám nói cho Hậu biết . Gia đình bà từ một năm nay , đời sống kinh tế xuống dốc lắm , song song với sự sa sút về mặt tinh thần khởi sự từ cái chết của Tân . Hậu bỏ đi , nhà bà mất đi một công lao động chủ lực . Lại thêm bà vì héo hắt tâm can , chả muốn làm lụng gì , cứ nay ốm mai đau , nói năng lẩn thẩn . Hơn lúc nào hết , Duyên thấy rõ mình bây giờ là trụ cột chống đỡ mái nhà này , vì vậy , tuy hăng say nhiệm vụ Đảng mà Duyên không hề sơ sót mọi việc lớn nhỏ trong nhà . Duyên muốn kéo cái gia đình mình trở lại cuộc sống bình thường , hy vọng thời gian sẽ giúp mẹ Duyên quên dần sự mất mát bi thương .

Nhưng rồi một hôm , cách nay chừng một tháng , Duyên đang thăm vườn ngô ngoài đồng thì Quảng từ tỉnh xuống tìm . Từ ngày Hậu đi , Duyên thay chị làm bí thư , cũng đã mấy lần lên gặp Quảng nhận công tác , hoặc có khi chính Quảng lặn lội xuống tìm Duyên . Hiệu thuốc lào của Quảng là cơ quan giao liên của tỉnh bộ , có nhiệm vụ tiếp nhận các đảng viên thoát ly , đưa xuống Hà Nội hoặc các thành phố lớn như Hải Phòng . Quảng cũng có đàn em lo việc thông tin liên lạc , nhưng khi cần ban bố một chỉ thị quan trọng thì đích thân Quảng sẽ tự đảm trách cho chắc chắn . Chẳng hạn như hôm nay Quảng phải gặp riêng Duyên , bí thư chi bộ Hải Ninh , không thể nhắn qua người khác được .

Quảng mặc bộ quần áo cũ bằng vải thô , đi chân đất , đầu đội nón rách , gánh đôi quang gánh giả làm người đi bán củ nâu . Hai cái

thúng của Quảng để mỗi bên lưng lửng một phần ba , để gánh cho nhẹ và nếu chẳng may gặp mật thám theo dõi , thì Quảng có thể quăng luôn mà tháo chạy thoát thân .

Từ trên mặt đê theo triền dốc thoai thoải xuống , Quảng bước trên con đường chính chạy giữa cánh đồng làng , dừng lại bên cạnh ruộng ngô của Duyên . Mồ hôi ướt đầm đìa , ông đặt quanh gánh , ngồi nghỉ chân trên một mô đất thấp , phanh cúc áo ngực và tay phải cầm nón quạt mồ hôi lia lịa . Từ tỉnh về Hải Ninh , ông dự trù sẽ đến thẳng nhà Duyên , làm bộ mời mua củ nâu để ra ám hiệu gặp riêng Duyên . Nhưng may quá , vừa tới đây thì thấy thấp thóang bóng con gái đứng trong đám ruộng ngô , ông biết chắc đó là Duyên vì ông đã từng gặp Hậu ở đây một đôi lần trước khi Hậu thoát ly .

Ông quăng cái nón xuống chân với tay lấy cái điếu cày ngắn ông mang theo , để trong thúng đựng củ nâu . Ông moi cái hộp thuốc lào loại hảo hạng , viên một bi nhét vào nõ và bật diêm , nghiêng đầu rít . Nước trong điếu đã đổ gần hết trong thúng , nên ông thấy khói thuốc khô rang , nóng rát cả cuống họng . Ông ngữa mặt nhả khói và ho lên mấy tiếng . Duyên từ trong ruộng ngô chui ra , ngơ ngác nhìn đăm đăm một hồi mới nhận ra Quảng , cô đưa mắt nhìn quanh , yên lòng khi không thấy ai bên cạnh . Những nông dân lao động rãi rác trên cánh đồng bao la , người gần nhất cũng phải cách chỗ cô cả mấy trăm thước , không ai tài nào nghe được tiếng nói của Quảng và Duyên . Dù vậy Duyên vẫn ngồi thụp xuống , khuất trong luống ngô sát lề đường cho kín đáo . Duyên mặc váy , cho nên cô phải lấy cái nón úp lên đầu gối cho đỡ ngượng trước mặt Quảng . Cô hăm hở hỏi :

- Anh xuống bao giờ thế ? Chắc lại có công tác đột xúât ?

Quảng gật đầu :

- Vâng . Tôi cũng vừa xuống đến nơi . May quá , gặp chị ở đây , tôi khỏi vào làng . Cuối năm mà giời còn nóng quá nhỉ !

Vừa nói , Quảng vừa đứng dậy tiến gần tới Duyên hơn để khỏi phải nói lớn . Ông vốn trọng nguyên tắc của Đảng , nên dù Duyên chỉ đáng tuổi con ông , ông vẫn gọi bằng chị . Ông ngồi bệt xuống bãi cỏ , ngay trước mặt Duyên và mở đầu bằng câu thăm hỏi thường lệ :

- Hải Ninh công tác vẫn tôt đấy chứ ?

Duyên hãnh diện đáp :

- Vâng ! Mọi mặt đều tốt cả ! Tinh thần chị em rất cao !

Duyên nói thế cũng theo thói quen thôi chứ mấy tháng nay , Hải Ninh có công tác gì đâu ! Chi bộ thì vẫn họp tối thiểu một tháng một lần để cùng nhau thảo luận những đề tài rất cũ , nhưng công tác cụ thể thì chả có gì ngoài việc rãi truyền đơn ngày Quốc Tế Lao Động và Cách Mạng Tháng Mười của Liên Bang Xô Viết .

Quảng cười hiền hòa :

- Vâng ! Tỉnh bộ bao giờ cũng đánh giá cao Hải Ninh !

Dù biết đó là những lời sáo ngữ , Duyên vẫn thấy vui . Cô nói :

- Cảm ơn anh có lời động viên . Dưới này chị em chúng tôi lúc nào cũng cố gắng ! Học tập và thảo luận đều , đúng như chỉ thị của Tỉnh Bộ .

Im lặng một chút , Quảng thay đổi đề tài :

- Hôm nay tôi xuống đây gặp chị để phổ biến một chỉ thị mới của Tỉnh Bộ . Rất khẩn trương !

Duyên mở to mắt , hồi hộp hỏi :

- Chỉ thị gì đấy anh ?

Quảng nói chậm từng chữ :

- Đoàn thể cần chị thoát ly ngay ……

Duyên giật mình ngắt lời :

- Ngày là bao giờ ?

Quảng nghiêm nghị nói :

- Sáng mai , chị đi được không ?

Câu hỏi làm Duyên choáng váng , cô phân vân nhìn xuống chân , bàn tay lơ đãng nhổ những bông cỏ may bám vào gấu váy . Chẳng phải Duyên ngại thoát ly . Đã theo cách mạng thì biết trước sẽ có ngày bỏ nhà lo việc nước như Hậu . Nhưng mẹ Duyên lúc này yếu sức mà Duyên thì lại nặng tình gia đình hơn Hậu . Chẳng biết bà Lương mắc bệnh gì mà cứ dai dẳng nằm ho sù sụ , biếng ăn , khó ngủ , toàn thân sa sút thấy rõ . Ông Lương sắc bao nhiêu thuốc cũng không trị dứt . Duyên thì đoán chắc mẹ mình chẳng có bệnh gì ngoài sự dằn vặt nhớ thương Tân và Hậu . Bây giờ nếu Duyên lại đi thì mẹ cô sẽ ra sao ? Đến héo mòn mà chết mất thôi ! Cô ngẩng lên dè dặt nói :

- Hỏi anh cái này . Chi bộ Hải Ninh cử người nào thoát ly cũng được , hay cứ nhất định phải là tôi ?

Quảng nhìn Duyên hơi thất vọng . Cái thái độ nhiệt tình của Hậu trước đây mới đúng là người làm cách mệnh . Còn Duyên , đoàn thể cần đến mà lưỡng lự thì không xứng đáng là một đảng viên chứ nói chi đến bí thư chi bộ !

Duyên cũng nhận ra ngay ánh mắt không vui của Quảng , lòng giằng co áy náy , cô vội phân trần :

- Mẹ tôi đang ốm . Ốm từ ngày chị Hậu tôi ra đi ! Phần nhớ anh Tân tôi , phần thương chi Hậu ! Giá anh cho tôi thư thêm một thời gian nữa thì tiện cho tôi hơn !

Một người cộng sản đúng nghĩa thì không được quyền nói như thế , bởi như thế thì vẫn còn hữu khuynh , vẫn còn biểu lộ tình cảm tiểu tư sản hèn yếu .

Duyên cũng biết vậy , biết mình còn lấn cấn chuyện gia đình . Nhưng những ngày ở bên mẹ sau khi Hậu giả vờ tự tử , Duyên mới hiểu được lòng mẹ thương con đến mức nào . Từ những cúng kiến , lên đồng , rồi những huy động xóm làng đi tìm xác Hậu , những đêm trăn trở đầy nước mắt và tiếng thở dài bất tận , khiến Duyên nhiều phen

phải mủi lòng khóc theo và đã toan cho mẹ biết là Hậu chưa chết ! Duyên nhớ có đêm trăng mờ , Duyên đã ngủ được một giấc dài lắm , tình cờ thức giấc vẫn còn thấy mẹ mình thơ thẩn ngoài hiên . Duyên vội chạy ra đở mẹ vào nằm chung với mình . Bà lương òa lên khóc lớn và bảo :

- Mẹ nhớ cái Hậu quá ! Chả ngủ được !

Rồi bà sụt sùi kể :

- Dạo ấy , nó xin mẹ có mỗi cái áo dài nhưng mà mẹ không cho ! Bây giờ nghĩ lại , mẹ thấy bứt rứt lắm ! Con có muốn may sắm gì thì cứ cho mẹ biết ! Mẹ không tiếc !

Duyên úp mặt vào vai mẹ để khỏi khóc thành tiếng . Khác với Tây phương , người mẹ Việt Nam thương con thường ít tỏ bằng lời . Chẳng những thế , nhiều bà hễ mở miệng ra là mắng con , quanh năm không được một câu nói dịu dàng . Nhưng khi hữu sự mới thấy lòng thương con thâm sâu không bờ bến .

Nằm một chốc , Duyên tưởng mẹ đã ngủ rồi thì bà kể :

- Năm ngoái , năm kia , mẹ chỉ mong cái Hậu với con lập gia đình . Nhưng bây giờ thì khác . Hôm nọ bà Khán Huân gặp mẹ , có ý đánh tiếng hỏi con cho cháu bà ấy . Nhưng mẹ bảo để thư thả , nhà bây giờ neo người quá !

Duyên càng cảm động hơn . Đó chính là những sợi giây tình cảm giữ chân Duyên lại , ít nhất trong lúc bà Lương còn đang chữa bệnh chưa lành .

Quảng lại cầm cái điếu lên , lấy thuốc lào nhét vào nõ . Nhưng chợt nhớ ra nước trong cái điếu đã cạn khô , Quảng đứng dậy nhìn quanh rồi bước lại một vũng nước trâu đằm bên kia đường , vụt tay múc nước đổ vào điếu . Ông trở lại chỗ cũ , đủng đỉnh châm lửa hút . Rít xong hơi thuốc lào dài , ông mới bảo :

- Nhẽ ra thì tôi không tiết lộ cái tin này , vì nó phạm nguyên tắc bí mật . Nhưng chị đã bảo thế thì tôi đành nói thật .

Ông dừng lại , Duyên mở to mắt nhìn ông chờ đợi . Quảng thở dài rồi bảo :

- Chị Hậu bị bắt rồi !

Duyên hoảng hốt kêu lên :

- Bị bắt rồi ! Bao giờ ?

- Mới hôm kia !

- Chị tôi bị bắt ở đâu ?

Quảng chậm rãi giải thích :

-Tôi chỉ được Thành Bộ Hà Nội thông báo là chị Hậu đã bị bắt . Chính vì thế hôm nay tôi phải về đây gặp chị ngay . Có hai việc cần phải trao đổi . Thứ nhất , chị phải thoát ly càng sớm càng tốt , vì chỉ nay mai mật thám có thể sẽ đến lục xét nhà chị . Chị không ở Hải Ninh được nữa . Thế nào cũng bị bắt . Thứ hai , chị về họp chi bộ ngay tối nay hay ngày mai , tuyệt đối đừng cho chi bộ biết tin là chị Hậu đã bị bắt . Chỉ nói rằng chi bộ cần cảnh giác , vì đang bị theo dõi . Tạm ngưng hoạt động một thời gian . Hay nói đúng hơn là chuyển hướng công tác , tránh hội họp , tránh gặp riêng nhau , không vận động tuyên truyền với bất cứ người nào khả nghi vì có thể bị gài vào tròng . Chắc chắn là mật thám sẽ chỉ thị lý trưởng và trương tuần theo dõi các đồng chí Hải Ninh ! Phải hết sức đề phòng để tránh bị bắt …

Duyên lặng người ngồi im , cố mím môi để nước mắt khỏi trào ra . Anh Tân cô chưa làm được việc gì , chỉ lang thang ra biên giới rồi chết . Chị Hậu cô cũng chưa làm được gì , chỉ mới lên thành phố có nửa năm rồi bị bắt . Bị bắt thì cũng kể như chết , hoặc có khi còn khổ hơn là chết ! Duyên đã nhớ lại cả mấy tháng trời mẹ cô vật vờ chết đi sống lại khi Hậu báo tin tự tử . Duyên trở thành điểm tựa của gia đình , là niềm an ủi cần thiết của bà Lương . Mẫu tử tình thâm , mẹ con càng ngày càng gắn bó hơn vì chỉ còn mình Duyên bên cạnh . Nhiều đêm bà bắt Duyên sang ngủ chung , xoa đầu Duyên như thuở còn con nít ! Có khi trong giấc mơ , bà kêu tên Hậu , tên Tân , làm Duyên cảm thấy buốt nhói như có mũi dao nhọn đâm thẳng vào tim . Rồi bà

giật mình choàng dậy , ôm ghì lấy Duyên và bảo :

- Con đừng đi đâu nhé con ! Mẹ chỉ còn mình con với thằng Hoàn ….

Duyên trào nước mắt và hứa với mẹ trong niềm xúc động bao la :

- Con không đi đâu cả ! Mẹ cũng đừng gả chồng cho con !

Rõ ràng so với Hậu thì Duyên yếu mềm lắm , thậm chí có lúc đã thấy ân hận rằng theo cách mạng là chọn lầm đường . Con đường ấy không có chỗ đứng cho những kẻ nặng tình cảm cá nhân như Duyên . Cái hăng say buổi đầu đã giảm đi quá nhiều làm cô lo sợ cái giây phút phải chia tay cha mẹ .

Nhưng cứ như Quảng vừa nói thì Duyên không thể ở lại được nữa , dù thương cha mẹ đến đâu cũng đành phải chia tay . Ở lại là chọn con đường vào tù . Quảng toan lên tiếng cắt nghĩa tiếp thì từ phía xa , trên con đường độc đạo , có một bóng người đàn ông vai vác cày , tay giắt trâu tiến về phía Quảng và Duyên . Duyên vội nhỏm dậy , khom người lủi nhanh vào sâu trong ruộng ngô . Quảng vẫn ngồi yên chỗ cũ , đội nón lên và lom khom cúi xuống thúng củ nâu . Chờ người vác cày đi qua khá xa , ông mới ho mấy tiếng làm hiệu , gọi Duyên quay ra để nói cho xong câu chuyện .

Duyên trở lại , mệt mỏi ngồi xuống chỗ cũ và hỏi :

- Còn gì nữa không anh ?

Quảng phân trần :

- Sở dĩ tôi đề nghị chị thoát ly ngay là vì muốn bảo vệ chị , không để lọt vào tay địch ! Chị thu xếp đi , sáng mai hoặc chậm lắm , sáng ngày kia , chị lên tỉnh gặp tôi . Chưa biết chừng chốc nữa chị về , mật thám đã cho người ở nhà chị rồi đấy ! Chị Hậu bị bắt hôm kia . Lắm khi chỉ một ngày là có tin về đến làng ! Đám mật thám bây giờ chúng nó quỉ lắm

Duyên hững hờ hỏi :

- Tôi đi Hà Nội hở anh ?

Quảng nghiêm trang đáp :

- Trước mắt , Thành Bộ Hà Nội sẽ cho người xuống đón chị . Bố trí công tác cụ thể thì tùy các đồng chí ấy . Ở Hà Nội , Hải Phòng , cũng có thể ra tận Hòn Gai . Chữa biết thế nào !

Quảng nhón người dậy rồi bỗng đưa tay vỗ lên trán rồi bảo :

- Tí nữa thì quên ! Tôi dặn chị cái này quan trọng . Ngày mai chị lên tỉnh , chớ có lại hiệu thuốc lào như cũ . Chị Hậu bị bắt rồi , tôi không ở đấy được nữa . Nguy hiểm lắm . Chị lên tỉnh , cứ đi bộ theo con phố ấy , nhưng qua hiệu thuốc lào , đến số nhà 87 , cửa hiệu bán gạo Thịnh Ký . Sẽ có người chờ chị ở đấy . Nhớ hộ tôi là không tạt vào hiệu thuốc lào . Tôi giao cho người ta rồi ! Cơ quan Tỉnh Bộ bây giờ là Thịnh Ký , số nhà 87 . Chị nhớ lấy !

Duyên gật đầu đáp :

- Tôi nhớ rồi . Hiệu bán gạo Thịnh Ký , số nhà 87 .

Rồi Duyên uể oải đứng dậy , đội nón lên và bảo :

- Vâng ! Thế thì ngày mai …. Chắc chắn hơn là ngày kia , tôi sẽ gặp anh . Ngày mai sợ không kịp , vì tối nay tôi còn phải họp chi bộ .

Nghe nói đến chi bộ , Quảng tha thiết dặn thêm :

- Chị đi là một chuyện . Nhưng cần nhất là chị phải sắp xếp công việc của chi bộ . Dặn các đồng chí ấy phải hết sức cảnh giác trong giai đoạn này ! Tôi nhắc lại : Tạm thời ngưng tất cả , tránh không hội họp gì cả ! Cần nhất là động viên các đồng chí ấy giữ vững tinh thần , dù trong bất cứ tình trạng hoàn cảnh nào !

Duyện gật đầu , lặp lại câu nói mỗi khi nhận công tác :

- Tôi nhớ rồi ! Tỉnh bộ cứ tin tưởng ở chúng tôi !

Quảng đội nón , đứng dậy và gánh hai cái thúng nhẹ tênh quay lên dốc đê . Nhưng mới được mấy bước , Quảng quay lại bảo :

- Quên . Chị lấy một cái tên mới . Tên cũ ở làng không dùng được nữa vì rất dễ bị lộ . Chị lấy tên gì cho tôi biết ngay để tôi bảo với người trên Thành Bộ ngày mai xuống đón chị .

Duyên đang nghĩ đến cảnh chia ly với gia đình và làng cũ , nên đáp :

- Tôi lấy tên là Ly . Từ nay anh cứ gọi tôi là Ly .

Quảng hài lòng gật đầu :

- Tôi nhớ rồi ! Tên đẹp đấy ! Nhưng làm cách mạng thì cần cương quyết chớ không cần tên đẹp !

Rồi Quảng thoan thắt bước đi dưới ánh nắng xiên của buổi xế trưa .

Duyên cũng bước nhanh vào cổng làng . Nhưng thay vì về nhà , cô chạy sang tìm Nhâm , bảo Nhâm đi thông báo cho tất cả các đồng chí trong chi bộ tối nay họp phiên họp bất thường để Duyên phổ biến chỉ thị của Quảng , đồng thời từ biệt chị em lên đường . Bố mẹ Nhâm nhờ tiền chứa bạc và cho vay lãi cắt cổ , vừa tậu thêm được một căn nhà nhỏ ở sát cánh đồng làng , mua lại của một người thua bạc . Bố mẹ Nhâm dự định làm của hồi môn cho Nhâm mai say khi lấy chồng . Căn nhà ấy hiện chưa có người ở , vườn đất chung quanh , ngoài cây ăn trái xum xuê , còn có sẳn những luống lang và dàn đậu đũa chạy thẳng tới hàng rào tre sau nhà . Ngày ngày Nhâm thường ra chăm sóc hoặc múc nước dưới ao lên tưới . Những buổi họp gần đây của chi bộ Hải Ninh thường được triệu tập trong căn nhà trống này mà chẳng ai để ý bởi dân làng đều biết Nhâm bây giờ là chủ . Hai bên hông nhà và vườn sau , có nhiều bụi rậm , nhiều lối thoát quanh co dẫn ra cánh đồng làng hoặc thông sang vườn nhà hàng xóm . Giả như có bị phát hiện thì các cô cũng có thể chạy trốn dễ dàng .

Lúc Duyên đến , Nhâm đang luộc ngô trong bếp . Trên nhà tiếng nói ồn ào của hai bàn chắn ăn thua khá lớn . Để tránh mất thì giờ thảo luận trong buổi họp , Duyên dặn Nhâm trước :

- Tỉnh bộ vừa yêu cầu mình thoát ly ……..

Nhâm sửng sốt ngắt lời :

- Chị Hậu mới đi , bây giờ cậu lại cũng đi nốt ư ? Sao không cử người khác ? Thiếu gì đứa đang muốn thoát ly ! Cái Nhu , cái Đoan . Đứa nào cũng mong đi !

Duyên gật đầu , nhấn mạnh :

- Nhưng Tỉnh Bộ chọn mình , mình phải chấp hành . Tối nay họp chi bộ , mình sẽ đề nghị bồ thay mình làm bí thư , lãnh đạo chi bộ .

Nhâm lắc đầu lia lịa :

- Không được đâu Duyên ơi ! Chọn người khác đi .Mình tự thấy chưa đủ khả năng . Với lại hoàn cảnh nhà mình , cậu biết rồi . Người ra người vào tấp nập , nguy hiểm lắm , không có lợi cho đoàn thể !

Duyên cương quyết :

- Mình đã nghĩ kỹ rồi . Lãnh đạo chi bộ thì không ai bằng cậu ! Thôi , mình không có nhiều thì giờ . Cứ nghe mình . Mình biết cậu làm được !

Nhâm chẳng biết nói sao , đành miễn cưỡng chấp nhận . Duyên đứng dậy từ giã . Cô vòng ra sau bếp , vạch hàng rào dâm bụt chui ra đường . Nhâm cũng tắt bếp , chạy vội đi thông báo buổi họp bất thường lúc 7 giờ tối tại căn nhà mới của Nhâm tại bìa làng .

Tối hôm sau , cơm nước xong . Duyên thu dọn mọi việc từ nhà trên xuống nhà bếp , vừa làm vừa sụt sùi ngấn lệ . Trăng thượng tuần chiếu ánh sáng mờ nhạt trên những khóm cây đang nhuốm lạnh hơi sương . Ông Lương đang ngồi uống trà ở gian giữa . Bà Lương đã vào buồng nghỉ sớm vì lúc này bà hay đau lưng . Thằng Hoàn cũng đã xuống ao rửa chân rồi lên phòng riêng ở đầu nhà phía bên kia . Xong hết việc nhà , Duyên mới đi tắm rồi vào bên giường mẹ và nói nhỏ :

- Mẹ còn thức không mẹ ?

Trong mùng , bà Lương ngóc đầu dậy đáp :

- Còn ! Gì đấy con ?

Duyên đã chuẩn bị trước , mạnh dạn nói :

- Mời mẹ ra ngoài , con có chuyện cần thưa với bố mẹ !

Bà Lương ngơ ngác không hiểu gì , vì chưa bao giờ Duyên nói với bà bằng giọng nghiêm trang như vậy . Bà ngồi bật dậy và chỉ trong khoảnh khắc bà hoảng hốt nảy ra một ý tưởng ghê gớm trong đầu : Hay là con của bà chửa hoang , bây giờ lại thú tội với bố mẹ ? Bà nghĩ thế vì gần đây , bà hay bắt gặp Duyên nói chuyện với thằng Kết bên kia bờ ao ! Nếu quả thật như thế thì nhà bà hết phúc rồi , nhất là thằng Kết là con nhà cùng đinh !

Bà quơ chân tìm guốc rồi lết nhanh ra nhà ngoài , kéo ghế ngồi đối diện với ông Lương , Duyên khép cửa chính ,hạ cửa sổ , đóng luôn cánh cửa ăn thông với buồng thằng em . Bà Lương hồi hộp theo dõi từng động tác của Duyên , lòng hoang mang như lửa đốt . Duyên tiến lại , đứng ở đầu bàn , khoanh tay nhắc lại :

- Con có chuyện muốn bẩm với bố mẹ ….

Ông Lương bình thản châm lửa đốt thuốc hút . Nhưng bà dằn không được , gay gắt ngắt lời :

- Chuyện gì ? Mày đổ đốn ra rồi phải không ? Con kia !

Ông Lương giơ bàn tay ngăn lại :

- Thì bà cứ để cho con nó nói cái đã !

Ông lúc này đỏi hẳn tánh nết , trở nên dịu dàng hơn bà Lương rất nhiều . Duyên ngước nhìn bố thầm tỏ lời cám ơn rồi tiếp :

- Thưa mẹ không ! Con không làm gì để bại hoại gia phong , xin bố mẹ cứ an lòng ! Hôm nay con xin thưa với bố mẹ câu chuyện quan trọng hơn là : Chị Hậu con còn sống . Chị không chết …

Ông Lương vẫn ngồi yên ,vì ông đã biết trước như thế . Nhưng bà

Lương thì chồm đứng dậy , níu lấy cánh tay Duyên , giật mạnh kêu lên :

- Mày bảo sao , chị Hậu mày vẫn chưa chết ư ?

Duyên dìu mẹ ngồi xuống rồi giải thích :

- Thưa mẹ chưa ….. chị Hậu con theo hội kín đánh Tây !

Bà Lương lại kêu lên :

- Ối giời ơi ! Cái Hậu nó dám theo hội kín đánh Tây ư ? Nó chưa chết thật à ? Bây giờ nó ở đâu ?

Duyên điềm tỉnh đáp :

- Vâng . Thưa mẹ , cả con nữa , con cũng vào hội kín chứ không phải riêng chị con . Ngày ấy , đoàn thể gọi đi thì chị con phải đi . Nhưng vì sợ liên lụy đến bố mẹ nên chị phải giả vờ tự tử để làng xã người ta khỏi điều tra lôi thôi , làm phiền đến bố mẹ !

Bà Lương hồi hộp nhắc lại :

- Cái Hậu nó còn sống ư ? Thật ư ? Thế bây giờ nó ở đâu ?

Duyên chưa kịp trả lời thì bổng bà nhìn Duyên , uất ức mắng :

- Con phải gió này ! Tiên sư bố mày ! Thế tại sao bấy lâu nay mày không bảo cho tao biết , để tao khổ sở vất vả vì nó ….

Ông Lương lại chen vào :

- Bà cứ để cho con nó nói cái đã ! Cái Hậu nó làm như thế là phải .Nó không giả chết thì nửa năm nay , lão Lý Bân có để cho nhà mình yên không ?

Bà Lương không thèm để ý tới lời phân giải của chồng , bà nhắc lại :

- Tao hỏi mày , thế bây giờ cái Hậu nó ở đâu ?

Trước giờ chia tay , Duyên không muốn biết tin cha mẹ đang ở tù nên cô đáp :

- Thưa mẹ ! Con cũng không chị con đang ở đâu . Con chỉ biết chắc là chị con đang còn sống !

Bà Lương lại gắt :

- Làm sao mày biết nó còn sống ? Ai báo tin này cho mày ?

Duyên chưa kịp đáp thì ông Lương chen vào :

- Con nó nói thế thì bà hẵng cứ biết thế ! Biết là cái Hậu chưa sao cả ! Thế là đủ rồi ! Con nó đang ở đâu thì từ từ rồi bà sẽ biết !

Bà Lương nghe lời chồng , không nói nữa , chỉ nâng vạt áo thấm nước mắt . Duyên lại hạ giọng nói nhỏ :

- Hôm nay con xin thưa thật với bố mẹ là dạo anh Tân con còn sống , anh con đưa chúng con vào Việt Nam Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội để là cách mệnh đánh Tây !

Dòng Mực Cũ

Chương 10

Ông Lương hơi giật mình ngước nhìn Duyên . Gần đây ông có nghe người bạn tâm giao của ông là ông Tú Nhân đề cập đến một tổ chức cách mạng là Việt Nam Quốc Dân Đảng đang bị mật thám Pháp truy quét rất gay gắt , nhất là tại Hà Nội . Ông tưởng con ông tham gia đoàn thể này , hóa ra không phải . Ngẫm nghĩ một chốc , ông mới đoán ra là lúc Tân còn sống , Việt Nam Quốc Dân Đảng chưa ra đời hoặc chỉ mới vừa thành hình mà chưa phát triển công khai . Nhưng điều ấy có quan trọng gì đâu ! Các con ông có chí lớn muốn đánh đuổi ngoại xâm thì vào đoàn thể nào cũng được , bởi chính ông cũng chưa biết giữa hai tổ chức VNTNCMĐCH và VNQDĐ có gì khác nhau hay không ? Ông ngồi im , lơ đãng nâng cốc trà mới rót , xoay xoay trong tay . Bà Lương cố ngăn dòng lệ nhưng chỉ nhịn được một

lúc rồi bật khóc tấm tức . Duyên mủi lòng tiến lại , quì xuống trước mặt mẹ và nói :

- Con biết anh Tân con mất rồi chị Hậu lại ra đi , mẹ buồn lắm ! Nhưng vì nghĩa lớn chúng con phải hy sinh tình nhà . Ngày mai , con xin phép bố mẹ , con lên đường !

Bà Lương òa lên khóc lớn , hai tay quờ quạng đặt trên vai Duyên rồi lùa vào tóc Duyên . Bà nghẹn ngào khá lâu mới nói được một câu :

- Các con bỏ bố mẹ đi hết hay sao ?

Ông Lương nhắc :

- Bà nói khẽ chứ !

Duyên không ngăn được dòng lệ , gục mặt lên đùi mẹ . Cô nói :

- Bố mẹ ở nhà , giữ gìn sức khỏe , đừng quá bận lòng vì chúng con . Thôi thì mẹ cứ xem như chị em chúng con đi lấy chồng ở xa . Rồi thế nào con với chị Hậu cũng liên lạc về , khi điều kiện cho phép !

Bấy giờ ông Lương mới bảo :

- Các con đã chọn con đường ấy , thì bố mẹ cũng chả dám cản . Bố mẹ chỉ mong là hễ đã đi theo con đường cách mệnh , thì phải bền chí đến cùng , đừng bỏ cuộc giữa đàng !

Bà Lương đứng dậy , thấy thẩu bỏ vào buồng . Duyên đi theo và đêm ấy lên giường ngủ chung với mẹ .

Sáng hôm sau , gà chưa gáy tiếng thứ nhất , Duyên đã ngồi dậy rón rén bước xuống thu xếp hành trang . Ngày Hậu ra đi , Duyên đã tràn ngập cái cảm giác chia ly . Hôm nay chính Duyên ra đi , cô càng hiểu nỗi xót xa của Hậu hơn nửa năm về trước khi phải từ biệt mái ấm đã cưu mang mình từ thuở lọt lòng .

Duyên về buồng mình , lấy cái tay nải bằng vải thô , bỏ mấy bộ quần áo vào rồi ngồi ở mép giường ngẫm nghĩ xem còn việc gì của chi bộ mà cô chưa giải quyết . Đêm hôm qua , bao nhiêu sách báo , tài liệu

học tập , Duyên đã mang sang bàn giao hết cho Nhâm bởi cô đoán chắc nay mai thế nào lý trưởng cũng dẫn mật thám đến xét nhà mình sau khi hay tin Hậu bị bắt . Hải Ninh từ ngày Hậu đi , số đảng viên vẫn không tăng được người nào . Anh chàng Kết bên kia bờ ao đã được Duyên tuyên truyền nhiều lần , nhưng Duyên vẫn còn e ngại , chưa dám kết nạp . Ai cũng công nhận Kết rất nhiệt tình trong mọi công tác , lại đã đọc được chữ quốc ngữ do Nhâm dạy . Nhưng Duyên thấy rõ cái hăng say của Kết không do lòng căm thù Tây mà chỉ vì Kết là chàng thanh niên duy nhất có mặt giữa bầy phụ nữ trẻ . Sự kiện ấy xóa cho Kết cái mặc cảm nghèo vì bổng thấy mình trở nên quan trọng , được hoạt động chung với những cô gái mà bình thường Kết chưa bao giờ dám làm quen . Duyên mơ hồ cảm thấy cái đích của Kết không phải là làm cách mạng chống ngoại xâm mà là tìm dịp gần gũi các cô , nhất là Nhâm . Điều ấy rất nguy hiểm , bởi Kết chỉ cần thất vọng vì tình thì sẽ bỏ cuộc và có thể trở thành kẻ phản bội tổ chức . Chính vì thế mà Duyên vẫn lưỡng lự , chưa muốn cho Kết tuyên thệ gia nhập tổ chức . Có lần Duyên tâm sự riên với Nhâm :

- Cậu thấy anh Kết thế nào ? Tham gia tổ chức được chưa ? Mình thì mình thấy cần phải giáo dục Kết thêm một thời gian nữa !

Nhâm chẳng những nhất trí ngay với Duyên mà hơn thế nữa , cô còn muốn loại bỏ Kết ra luôn khỏi hàng ngũ . Từ lâu , Nhâm đã nhận ra Kết không có đủ phẩm chất cách mệnh . Duyên đã tuyên truyền lầm đối tượng mà Nhâm không dám nói ra . Thuở đầu Nhâm phụ trách dạy chữ quốc ngữ cho Kết , Kết siêng năng chăm chỉ lắm , lắng nghe tất cả những gì Nhâm giảng về con đường cách mạng . Lắng nghe nhưng không bàn cãi không thảo luận , chỉ cốt ý tìm dịp gần gũi Nhâm. Nhâm bảo gì Kết cũng nghe , sai cái gì Kết cũng làm , miễn Nhâm vui là Kết vui theo . Ngày ngày biết Nhâm hay ra chăm sóc ngôi nhà mới ở ven làng , Kết cũng len lén tìm đến gặp Nhâm , vờ vịt nhờ Nhâm đọc một trang sách truyện hoặc một bài chính tả . Nhâm ngại lắm vì rủi có ai bắt gặp hai người ngồi chung với nhau trong căn nhà trống thì tiếng đồn sẽ bay nhanh ra như bão tố trong làng . Nhưng cứ nghĩ đến lời Hậu và Duyên đã dặn . Chi bộ cần phải có cả đàn ông chứ không thể chỉ toàn phụ nữ . Nhâm lại đành chiều ý Kết dù biết lòng Kết không thẳng thắn

Mỗi lần thấy Kết từ ngoài cổng bước vào , Nhâm khó chịu lắm . Kết

thường làm bộ vác cuốc ra đồng hoặc mang cần đi câu cá , rồi tiện đường tạt vào để nhờ Nhâm dạy thêm . Quyển sách mỏng hoặc cuốn vở tập viết , Kết giấu trong áo , vào hẳn trong nhà Nhâm , Kết mới moi ra . Từ ngày được bố mẹ mua cho căn nhà này , Nhâm thích lắm , ngày nào cũng ghé đây coi vườn vì nó là giang sơn riêng của Nhâm . Nhưng Kết ghé nhiều quá , có tuần liên tục đến mấy ngày , khiến Nhâm lo sợ không dám ra nữa ! Nhâm định chịu đựng thêm một thời gian nữa , nếu Kết không thay đổi tính thì chính Nhâm phải lên tiếng , bởi nếu Nhâm không nói thì có khi Kết lại tưởng Nhâm cũng có cảm tình với mình và cứ thế mà mạnh dạn tiến tới . Cho nên một hôm Nhâm bảo :

- Anh Kết ơi ! Gặp riêng anh như thế này thì thật là không tiện tí nào . Ngộ nhỡ có ai nom thấy thì nguy to ! Đề nghị anh , chỉ khi nào cần thiết lắm , anh mới ra đây tìm tôi …

Nghe giọng nói dịu dàng và tha thiết , Kết không cho đó là một câu đuổi khéo , trái lại còn thầm nể Nhâm là cô gái đoan trang cẩn trọng . Kết hăm hở nói :

- Vâng ! Nhâm nói thế cũng phải . Thôi thế này . Từ nay , mỗi tuần tôi chỉ gặp Nhâm một lần thôi . Nhiều bài tôi đọc mãi mà chả hiểu . Nhờ Nhâm giúp hộ !

Nhâm rất bực vì Kết dám kêu tên mình , trái với nguyên tắc của của chi bộ là phải gọi bằng “anh , chị” . Bực mình nhưng Nhâm không đủ can đảm phê bình , nên Kết vẫn cứ có cảm tưởng Nhâm có thiện cảm với Kết .

Một hôm , Nhâm dạy Kết tập đọc . Bàn tay cô đang chỉ vào một chữ khó đánh vần trên trang giấy thì Kết đột ngột nắm lấy bàn tay Nhâm . Nhâm nghiêm mặt trừng mắt nhìn Kết và rút mạnh tay ra . Từ đó , cô không dạy Kết nữa . Nhâm không kể cho Duyên biết , nhưng trong lòng rất chán nản vì Duyên đã tuyên truyền lầm một người không xứng đáng

Chi bộ Hải Ninh vì vậy vẫn chưa có đàn ông !!

Sau buổi họp , chia tay mọi người rồi , Duyên nán lại bảo Nhâm :

- Cậu nhớ đấy nhé ! Anh Quảng bảo Hải Ninh chúng mình đã bị địch phát hiện và đang ra sức theo dõi . Tạm thời cần án binh bất động . Tránh hội họp , tránh gặp nhau !

Nhâm gạt nước mắt nói :

- Mình nhớ rồi ! Cậu cứ an tâm lên đường , cố gắng công tac tốt . Rồi sẽ có ngày gặp nhau !

Hai người ôm chầm với nhau trong vài giây rồi Duyên quay bước về nhà .

Sáng nay thức dậy , Duyên bổng thấy nhớ tha thiết những hoạt động bí mật thật sôi nổi hai năm qua ở Hải Ninh . Những khuôn mặt đồng chí đầy nhiệt tình nhưng mỗi người một tính , trong đó có Nhâm , tuy nhà giàu mà tốt bụng , luôn luôn tìm cách giúp đỡ bạn bè về vật chất . Từ hôm nay , dấn thân trên con đường cách mạng mịt mùng , chả biết có bao giờ còn gặp lại bạn bè ở Hải Ninh nữa hay không ?

Duyên ra dàn nước rửa mặt . Trời mờ tối , hơi sương thấm lạnh . Lúc quay vào thì thấy bà Lương đã đứng chờ trong buồng . Bà dúi vào tay Duyên ít tiền và dặn :

- Con đi đâu , ở đâu , thân giá dặm trường , lúc nào cũng phải cẩn thận , nhìn trước trông sau . Thỉnh thoảng , con phải cố liên lạc về cho bố mẹ biết tin . Cái Hậu nữa . Con có gặp nó thì bảo nó biên thư cho bố mẹ để bố mẹ đỡ sốt ruột !

Duyên nén tiếng thở dài , nhìn mẹ tội nghiệp . Đã trốn đi làm cách mạng mà bảo biên thư về ! Thư từ ở đâu gửi tới cũng phải qua tay lý trưởng rồi mới phân phối tới từng địa chỉ trong làng . Hậu và Duyên gửi thư cho bố mẹ thì có khác nào lạy ông con ở bụi này ! Tuy vậy , Duyên cũng gật đầu cho mẹ yên tâm :

- Vâng ! Thế nào chúng con cũng liên lạc về ! Mẹ ở nhà , uống thuốc cho lại sức mẹ nhé . Dạo này mẹ gầy đi nhiều lắm . Chúng con lớn cả rồi . Mẹ đừng quá bận tâm cho chúng con .

Rồi Duyên xách tay nải , đeo lên vai và dứt khoát nói :

- Thôi con đi mẹ ạ ! Mẹ chào bố hộ con . Bố con đang ngủ , con không muốn đánh thức

Bà Lương nghẹn ngào đứng trong bậc cửa nhìn theo Duyên lặng lẻ bước ra cổng rồi mất hút trên con đường làng vắng lặng dưới làn sương mỏng . Ngang qua nhà Nhâm , trên cùng một con đường , Duyên đưa mắt nhìn vào , biết chắc cả nhà giờ này còn đang ngủ vì bố mẹ Nhâm thường tiếp khách đánh bài đến khuya mới tan sòng . Nhưng thật là bất ngờ ! Nhâm đã đứng chờ sẳn sau cây rơm gần cổng ra vào . Vừa thấy Duyên , Nhâm lao ra kéo tay Duyên vào khuất sau đống rơm khổng lồ . Nhâm bùi ngùi bảo :

- Cả đêm mình không ngủ được ! Dậy sớm nấu ấm nước pha chè cho ông cụ rồi ra đây đứng chờ cậu !

Duyên cảm động đáp :

- Mình cũng không tài nào nhắm mắt được ! Đi chuyến này chả biết đến bao giờ mới gặp lại nhau !

Nhâm gắt nhẹ :

- Đừng có nói gở ! Còn sớm , hay là vào bếp ngồi với mình một tý . Cả nhà chưa ai thức cả !

- Thôi đứng đây được rồi . Vào bếp , nhỡ bố mẹ cậu thức dậy , bắt gặp thì biết nói năng làm sao ! Con gái , con lứa mà đi đâu sớm thế này ?

Nhâm giật nhẹ bàn tay Duyên :

- Chưa có ai dậy đâu ! Đánh chắn đến quá nữa đêm , giờ này dậy làm sao được ! Đi . Đứng đây , ai thấy mới là khó ăn khó nói !

Duyên lưỡng lự một chút rồi theo Nhâm vào bếp . Đó là dãy nhà ngang cách xa hẳn nhà trên , có nói chuyện cũng chả ai nghe thấy . Nơi đây dạo trước , Hậu thường cho họp chi bộ . Hậu đi rồi , Duyên cũng hay họp chi bộ ở đây vì Nhâm là phó bí thư .

Hai người rón rén vào bếp , lấy hai cái ghế thấp lè tè , ngồi trước bếp

lửa vừa tắt nhưng than còn đỏ rực trong đó . Nhâm đứng dậy khép cửa rồi bảo Duyên :

- Mình gặp cậu để nói chuyện này . Lẻ ra mình phải nói với cậu lâu rồi , nhưng ngại quá đành để bụng ….

Duyên quay nhìn Nhâm , ngơ ngác hỏi :

- Chuyện gì đấy ? Sắp lấy chồng ư ? Tiếc là mình chả được ăn cưới !

Nhâm cười buồn :

- Cưới đâu mà cưới ! Chuyện anh Kết … Mình thấy không được Duyên ơi ! Hôm nọ dạy anh ấy tập đọc , tự dưng nắm lấy tay mình !

Duyên sửng sốt ngắt lời và thấy chẳng cần gọi Kết là “anh” nữa :

- Nó dám nắm tay cậu ?

Nhâm gật đầu rồi thêm :

- Kém phẩm chất quá ! Cứ tưởng là yêu nước mà theo cách mệnh , hóa ra chỉ vì mê gái thôi !

Rồi Nhâm ưu tư thêm :

- Cái khổ của mình là đã lỡ cho anh ấy tham gia , biết nhiều chuyện nội bộ của chi bộ mình . Nếy bây giờ làm anh ấy phật lòng , anh ấy đi tố giác thì vỡ cả chi bộ . Vào tù hết !

Duyên đăm chiêu nhìn xuống đống tro . Khá lâu cô mới nói một câu vô thưởng vô phạt :

- Cần phải giáo dục thêm một thời gian . Hy vọng anh ấy sẽ giác ngộ ! Nhiều người cứng đầu lắm , xấu tính lắm , mà rồi cách mệnh cũng cảm hóa được !

Nhâm thở dài :

- Nhưng bây giờ mình không muốn gặp anh ấy nữa thì giáo dục làm

sao được ! Người như thế , có kết nạp rồi cũng chả đến đâu bởi nặng tình cảm cá nhân , thiếu lý tưởng cách mệnh !

Duyên cũng không biết nên xử trí thế nào về trường hợp của Kết . Im lặng một chút , Nhâm dè dặt lên tiếng :

- Trước khi cậu đi , mình hỏi cậu cái này : Nếu bây giờ chi bộ thẳng thắn phê bình thái độ của Kết , rồi anh ta thất vọng xấu hổ , đâm ra phá bĩnh và có thể trở thành kẻ phản bội , thì lúc ấy mình làm thế nào ? …. Mình nghe nói đoàn thể sẵn sàng trừng trị những đứa phản bội , giống như bên Quốc Dân Đảng mới xử tử mấy thằng nội tuyến mà cậu đã kể với tớ …

Duyên giật mình ngắt lời :

- Trừng trị kẻ phản bội thì đúng rồi , nhưng anh chàng Kết này đâu đã đến nỗi nào ! Cậu lo xa quá ! Anh ấy có cảm tình với cậu , cậu không bằng lòng thì thôi chứ chả nhẽ . … thủ tiêu người ta !

Nhâm vẫn ưu tư :

- Chớ nó đi tố cáo thì vỡ cả chi bộ !

Duyên đặt bàn tay lên vai Nhâm an ủi :

- Nếu chi bộ không giải quyết được thì lên báo cáo với anh Quảng !

Dứt lời , Duyên quay nhìn ra sân và đứng dậy :

- Thôi , mình đi kẻo trễ quá ! Từ đây lên tỉnh cũng xa !

Nhâm tiễn Duyên ra tận cổng , Duyên bảo :

- Cậu ngại gặp Kết thì cư giao công tác cho người khác giáo dục nó . Chỉ có cách ấy thôi , chứ cậu làm nó xấu hổ , nó phá bĩnh thì nguy lắm !

Nhâm gật đầu , nắm tay Duyên bịn rịn . Duyên bảo :

- Cậu vào nhà đi ! Mình đi đây ! Vào đi , không nhỡ hai bác thấy .

Rồi Duyên quay gót , lầm lũi đi giữa hai rặng tre sương còn đọng lóng lánh .

Hơn một tuần sau , đúng như Quảng dự kiến , lý Bân đưa hai mật thám đến lục soát nhà ông Lương . Lúc ấy là khoảng 6 giờ chiều , bà Lương đang dọn cơm ra hè trong nỗi buồn vời vợi vì nhà bây giờ trống vắng quá . Bà vừa ngồi xuống , mở nắp nồi cá kho thì nghe tiếng xôn xao ngoài ngõ , bà giật mình nhìn ra rồi hoảng hốt quay đầu vào , run run gọi ông :

- Ông ơi ! Ông lý dẫn người đến kia kìa !

Vừa nói , bà vừa đậy nắp nồi lại rồi bưng luôn cả mâm cơm chạy xuống bếp . Bà lo lắng tự hỏi :

- Không nhẽ Duyên mới đi có mấy hôm đã bị bắt ?

Lý trưởng chống ba-toong dẫn đầu , theo sau là trương tuần rồi đến hai gã thanh niên mặc Âu phục , đứa nào mặt mũi trông cũng dữ dằn và kỳ bí . Ông Lương đã đoán trước sẽ có ngày hôm nay , nên ông bình tỉnh ra chờ ngoài hiên . Lý trưởng hầm hầm tiến đến . Ông Lương chưa kịp mở miệng chào thì lý trưởng đã mắng :

- Ông nuôi một lũ con làm giặc ! Cái Duyên đâu ? Lôi cổ nó ra đây ! Tưởng là con nhà gia giáo , hóa ra đi làm loạn ! Chuyến này tôi trừng trị thẳng tay , không nể nang gì nữa !

Ông Lương tức lắm vì bị lý trưởng nói nặng lời , nhưng ông ở thế kẹt vì con gái ông “làm loạn” thật ! Ông từ tốn hỏi lại :

- Ông lý bảo sao ?

Lý trưởng càng quát lớn :

- Ông im đi ! Rồi ông sẽ biết !

Dứt lời , lý trưởng hùng hổ bước vào nhà , cùng tóan mật thám bung ra lục xét . Bà Lương khép nép đứng nhìn theo . Bao nhiêu năm nay ở làng này , hình như bà chưa bao giờ thấy lý Bân có vẻ tức giận

như vậy !

Lý Bân tức là phải ! Cách đây hai hôm , ông đang thưởng thức bửa rượu lậu bên mâm thịt chó béo ngậy ở nhà ông phó lý , có cả chánh tổng , phó tổng , chưởng bạ , thư ký , chánh hội , phó hội , nói chung là đủ mặt quan viên chức sắt trong làng , thì có lệnh quan Huyện đòi lên hầu việc khẩn cấp . Theo kinh nghiệm ngàn đời để lại thì hễ quan gọi là điềm dữ nhiều lành ít ! Từ phút ấy , lý Bân ăn mất ngon . Bửa tiệc nhìn ông thông cảm . Không khí trầm hẳn xuống . Tháng này không phải mùa thuế thân , cũng chẳng phải mùa nước lũ phải phòng chống vỡ đê . Thế thì quan trên gọi làm gì ? Ông lật đật chan húp cho xong bữa rồi chạy về , chuẩn bị quà cáp và tiền mặt để nếu chẳng may quan gợi ý thì nộp ngay theo thủ tục bỏ của chạy lấy người !

Sáng hôm sau , lý Bân cắp ô đi từ lúc gà chưa gáy tiếng thứ nhất . Lên đến nơi thì vừa tan chầu , quan lui vào nghỉ trưa . Lý Bân lóng ngóng ngồi chờ trước công đường , không dám ra phố , mặc dù bụng đói mỗi lúc một sôi lên vì đói . Nhìn quanh , thấy cả năm bảy ông khăn đống áo dài giống hệt mình , mặt mũi ai cũng ưu tư thở vắn than dài , lâu lâu liếc về phía ông bằng ánh mắt lo âu , ông biết ngay đó là mấy ông lý ông tổng ở mấy làng khác cũng được quan gọi lên ban lệnh . Điều này làm ông an tâm hơn chút vì chắc là có chỉ thị chung cho cả huyện .

Hơn hai giờ chiều , lính hầu mới ho lên một tiếng rồi vén mành cửa để quan huyện từ bên trong khệnh khạng bước ra . Quan mới ngòai ba mươi nhưng nom bề thế như người ngũ tuần đang độ phát tướng , nhất là khuôn mặt tròn quay càng ngày càng béo ra , khiến cho cái mồm nhỏ hẳn lại . Vừa nhác thấy bóng quan , lập tức các ông lý ông tổng đều nhất loạt đứng bật dậy , cúi rạp xuống và chấp tay vái :

- Lạy quan lớn ạ ! Bẩm cụ lớn ạ !

Quan không thèm nhếch mép . Mặt lúc nào cũng nghiêm và buồn bởi theo truyền thống của chế độ phong kiến là hễ làm quan lớn thì không được cười , vì cười sẽ làm giảm đi cái uy tín của bậc dân chi phụ mẫu ! Quan đủng đỉnh ngồi xuống , lính hầu cầm quạt phe phẩy phía sau . Chả biết quan đọc giấy tờ gì mà cả mười phút sau mới ngẩng lên hỏi :

- Lý trưởng Hải Ninh có đây không ?

Dĩ nhiên qua đả thấy ông ngay từ lúc bước ra công đường , nhưng vẫn hỏi một câu cho oai . Lý Bân đứng dậy , tiến lên vài bước , chấp tay vái mấy cái và đáp :

- Bẩm có ạ ! Bẩm quan lớn ! Con lên chầu quan từ sáng sớm đấy !

Quan khẻ nhướng mắt nhìn và chẳng cần biết người đối diện mình bao nhiêu tuổi , hễ cứ cấp dưới là quan đều gọi bằng “mày” cho thân mật , cũng giống như bản thân quan , hễ gặp cấp trên như tuần phủ hay thống sứ thì lại đến lượt quan cúi rạp người và xưng con !

Mặt quan đang lạnh như tiền , bổng nổi giận bất ngờ , đập bàn quát :

- Làng mày dạo này chứa chấp cộng sản , phải không ?

Lý Bân tái mét , run lập cập đáp :

- Bẩm quan lớn đèn giời soi xét …

Quan không thèm nghe , cầm xấp giấy lên rồi ném mạnh xuống bàn :

- Công văn trên tỉnh vừa gửi xuống . Cả ổ cộng sản hoạt động ngay trước mắt mà mày không biết ! Mày mù sao hở thằng kia ?

Lý trưởng Hải Ninh không nói nên lời . Những ông chức việc của làng khác cũng xanh xám mặt mày trước cơn thịnh nộ của quan huyện . Cũng như Hải Ninh , họ đã liên tiếp nhận được chỉ thị mật từ trên xuống là phải theo dõi và phát hiện Quốc Dân Đảng cũng như Cộng sản trong địa phận của mình . Vậy mà cứ lâu lâu quan lại được tin hội kín càng ngày càng tung hoành trong huyện . Hôm nay quan cho gọi một loạt lý trưởng lên đây cũng chỉ vì việc ấy . Quan chỉ tay vào mặt lý Bân , nhưng cốt ý là ban nghiêm lệnh chung cho tất cả các chức việc có mặt tại công đường :

- Mày chỉ biết lạm thu thuế thân , bòn rút của công ! Còn an ninh trật tự trong làng thì mày nhắm mắt ngơ đi , có phải không ? Tao hạn cho mày một tuần lễ mà không tìm ra chúng nó thì tao cách cổ , tịch thu

bằng triện , nghe chưa ?

Tất cả những ông lý ông tổng ở các làng khác đều run lên bần bật giống như lý Bân . Quan quay sang bảo thầy đề :

- Thầy giắt nó xuống . Người ta chờ dưới ấy lâu rồi !

Thầy đề dạ một tiếng rồi đứng ngay dậy , ngoắc tay bảo lý Bân theo gã . Lý Bân gập người từ giã quan huyện rồi lui dần ra cửa . Ông thở phào nhẹ nhõm theo thầy đề sang bên hông công đường , ở đó có căn phòng khang trang quan dùng để tiếp khách quí trên tỉnh xuống .

Buổi chầu hôm nay diễn ra nhanh chóng chưa từng thấy trong bao nhiêu năm nắm quyền ở Hải Ninh , khiến lý Bân hết sức ngạc nhiên . Bình thường , mỗi lần được lệnh lên hầu , bao giờ ông cũng bị quan hạch sách đủ điều mà lẫn trong những câu hỏi vặn vẹo rất khó trả lời của quan , thể nào cũng lộ ra cái ý đòi ông phải đút lót . Hôm nay thì khác hẳn . Quan chỉ mắng có mấy câu mà là mắng lấy lệ chứ rõ ràng chả có hậu ý gì . Khôn đòn quan , gái ngoan đòn chồng ! Quan có yêu thì quan mới mắng , trò này lý Bân đã quen lắm rồi , miễn quan không vòi vĩnh là được ! Nhưng như vậy là thế nào ? Chả nhẽ quan cho gọi ông từ Hải Ninh lên đây chỉ để gặp quan có mấy phút cho đỡ nhớ ? Ông lo lắng quay sang nói với thầy đề :

- Tôi hỏi cái này không phải thầy bỏ qua cho ! Quan vừa bảo “người ta chờ ở dưới ấy lâu rồi” . Người ấy là ai thế hở thầy ?

Thầy đề ghé tai lý Bân thì thầm mấy câu . Lập tức đôi mắy lý Bân trợn lên và da mặt bỗng chốc đổi sắc ! Ông đứng khựng lại một chút rồi khúm núm theo thầy đề bước vào phòng khách vãng lai của huyện đường , ở đó có một ông Tây và một thanh niên Việt Nam nước da đen xỉn đang ngồi nói chuyện với nhau , khói thuốc tỏa lên dày đặc .Đó là gã thanh tra mật thám Léon và tên tay sai đắc lực vừa từ Hà Nội xuống để điều tra thêm về tông tích của Hậu sau khi được biết Hậu là người làng Hải Ninh . Cả năm nay , Léon làm việc không ngừng tay , trở thành thứ thanh tra lưu động của Sở Liêm Phóng , đi lùng bắt những thành phần hội kín khắp nơi trên đất Bắc . Gã đã đưa vào tù hàng loạt nhân sự VNQDĐ sau cái chết của Bazin hồi tháng 2 năm 1929 . Bây giờ đến lượt khui tìm đường giây cộng sản vì bắt được cả thùng truyền đơn trong nhà Hậu . Lý Bân chưa biết Léon là

ai , nhưng hễ cứ thấy Tây là cúi đầu chào kính cẩn . Thầy đề vốn có thiện cảm với lý Bân vì lần nào có việc lên hầu quan , lý Bân cũng không quên quà cáp cho thầy , nên thầy dịu dàng bảo :

- Ông lý vào gặp quan thanh tra đi ! Tôi lên hầu quan lớn !

Léon dụi điếu thuốc , ngoắc lý Bân lại , mở cuốn sổ nhỏ ghi chép li ti bằng tiếng Tây lẫn tiếng Việt , rồi bằng tiếng Việt khá thành thạo , gã hỏi :

- Mày có biết Vũ Thị Hậu là con cái nhà ai ở làng mày không ?

Lý trưởng giật mình đáp :

- Bẩm biết ạ ! Nó là con ông giáo Lương . Nhưng bẩm quan lớn , nó chết lâu rồi ạ ! Nó tự tử chết đến hơn nữa năm nay rồi ạ !

Thằng Tây toan vả vào mặt ông nhưng kìm lại được vì biết lý trưởng cũng là người tận tâm phục vụ cho nhà nước bảo hộ . Hắn văng tục một câu tiếng Tây rồi gay gắt bảo lý trưởng :

- Tự tử cái con mẹ mày ! Sở Liêm Phóng mới bắt quả tang nó in truyền đơn và cờ búa liềm ! Nó hoạt động cho cộng sản , mày nghe chửa ?

Gã tay sai Việt Nam chen vào :

- In cả đống truyền đơn với cờ búa liềm ngay tại nhà nó tại Hà Nội !

Lý Bân choáng váng quay cuồng , ngơ ngác hỏi :

- Thật ư ? Cái Hậu nó còn sống ư ?

Rồi ông run run hỏi :

- Bẩm quan bảo sao ạ ? Vũ Thị Hậu còn sống à ? Lẽ nào lại như thế được !

Léon nhìn ông khinh bỉ :

- Mắt mày mù , nên mày mới tưởng là nó chết ! Nó in truyền đơn cộng sản , bị bắt quả tang ! Bây giờ nó đang bị nhốt ở sở Liêm Phóng !

Lý Bân còn đang lúng túng thì Léon tiếp :

- Nó khai nó hoạt động ở Hải Ninh lâu rồi mà mày không biết ? Tao sẽ bảo quan huyện cách chức mày vì tắc trách !

Lý Bân sững sờ vừa lo vừa giận . Ông giận chính ông vì không ngờ mình bị lừa . Ông nhớ lại cái lớp dạy đan may và quốc ngữ ở nhà Hậu mà đáng lẽ ông phải để tâm theo dõi ngay từ khi mới khai trương . Hóa ra ông quá ngây ngô ! Giờ này ông hối hận thì đã muộn mà nhất là ông không dám khai ra cái lớp ấy vì càng tiết lộ , ông càng bị khiển trách là lơ là nhiệm vụ .

Ông lập cập thưa :

- Bẩm quan ! Chắc nó mới bị đứa nào dụ dỗ chớ làng con xưa nay làm gì có cộng sản . Đến Quốc Dân Đảng còn chả có , cộng sản lọt vào làng con thế nào được !

Léon nhìn lý Bân bằng ánh mắt khinh bỉ . Với những tù nhân chính trị chống chính quyền bảo hộ , León đánh đập không chút nương tay . Nhưng với những kẻ hợp tác trung thành có thể sai khiến được , chẳng hạn như lý Bân , thì dù có sơ sót vì khờ khạo , Léon vẫn sẵn sàng niệm tình tha thứ . Tuy vậy , gã không quên răng dạy nghiêm khắc :

- Mày nói ngu như thế mà cũng mở mồm mà nói ! Mày bảo con Vũ Thị Hậu mới bị thằng nào dụ dỗ theo loạn đảng ! Thế thì thằng anh nó đang học trường cao đẳng , bỏ trốn theo TNCMĐCH rồi chết vì sốt rét đã mấy năm nay , mày mù hay sao mà không biết ?

Lý Bân run lên bần bật vì không ngờ mật thám đã có đủ hồ sơ về gia đình Hậu . Ông không dám lên tiếng nữa , đành ngồi im nghe chửi .

Léon hầm hầm nhìn lý Bân tiếp :

- Nếu nhà ấy chỉ có mình con Hậu theo cộng sản thì tao không phải

thân hành xuống ! Tao muốn là vì muốn moi ra tận gốc cái ổ nhà nó ở Hải Ninh , xem chúng nó hoạt động từ bao giờ và gồm những đứa nào . Mày hiểu chưa ? Chắc là mày phải chờ cả làng mày treo cờ búa liềm thì mày mới mở mắt ra ! Có đúng không !

Dứt lời , Léon quay sang gã tay sai người Việt từ nãy đến giờ vẫn ngồi hút thuốc Bastos bên cạnh . Tên gã là Nam , nhưng vì da mặt lúc nào cũng xám ngoét như chì , nên mọi người đều gọi gã là Nam đen . Léon bảo :

- Nam ! Gọi tài xế . Đánh xe đi xuống Hải Ninh !

Thế là lý Bân được tháp tùng Léon , ngồi xe ô tô chạy về làng . Dọc đường , gã tay sai tên Nam đen đặt ra hàng loạt câu hỏi về hoạt động của Hậu , về lí lịch cả nhà ông bà Lương , nhưng lý trưởng cứ phải giấu quanh , che đậy giùm cho gia đình ấy , bởi ông sợ làm to chuyện thì sẽ bị cách chức vì thiếu kiểm soát nhân sự trong làng . Ông phân trần với Nam đen :

- Gia đình ông giáo Lương thuộc loại tử tế trong làng . Ai cũng quí cả ! Sưu thuế nhà ấy chả năm nào thiếu !

Léon quay sang mắng :

- Tao không về đây để đòi thuế chúng nó ! Tao về đây để bắt cộng sản !

Lý Bân sợ quá ngồi yên . Xe vào đến cổng làng , Léon đột ngột hỏi :

- Con em của Hậu là Vũ Thị Duyên , 20 tuổi , còn ở nhà với bố mẹ nó . Mày có theo dõi nó hay không ?

Léon hỏi câu hỏi đó thật là chơi ép lý Bân quá ! Mãi đến hôm nay ông mới biết là Hậu theo hội kín . Trước đó , ông có nghi ngờ gì đâu mà theo dõi ! Ông đáp :

- Bẩm quan lớn . Con bé ấy nó vẫn đi làm ruộng với người ta …

Léon cắt ngang :

- Làng mày , đứa nào không làm ruộng ? Mày tưởng hễ cứ làm ruộng là không làm loạn à ?

Xe chạy vào sân nhà lý trưởng , dừng lại trước thềm . Lý Bân quát cái Nhung dọn ấm chén , pha trà mạn sen đón quan thanh tra từ Hà Nội xuống . Nhưng Léon chỉ thị :

- Tao không có nhiều thì giờ . Tao về đây không phải để uống nước chè với mày ! Bây giờ , mày dẫn thằng Nam với tuần phiên của mày đến thẳng nhà con Hậu , lục xét thật kỷ cho tao . Tao ngồi ở đây ! Bất cứ giấy tờ , sách báo gì ở nhà nó , cũng khuân hết về đây cho tao !

Lý trưởng luôn mồn vâng dạ . Ông mừng thầm vì Léon không đòi đi theo ông . Có mặt thằng Tây giữa xóm làng , dù sao thì thiên hạ cũng sẽ kinh động rồi tiếng đồn lan ra càng rộng . Ngày nào ông còn ngồi ghế lý trưởng , ngày ấy ông muốn ém nhẹm mọi việc , đừng để có bé xé ra to , quan trên sẽ kiếm cớ để cách chức ông . Léon quay sang bảo Nam đen :

- Tao giao quyền cho mày . Hễ bắt được tài liệu gì khả nghi ở nhà nó , thì lập tức trói cổ con Duyên với thằng bố nó , giải về đây cho tao , để tao đem xuống Hà Nội !... Đi đi !

Lý trưởng gọi ba người tuần phiên , rồi cùng với Nam đen và gã tài xế rảo bước đến nhà ông Lương . Nam đen chỉ thị một người tuần phiên gác cổng , còn tất cả xông thẳng vào nhà . Nam đen quát tháo ra lệnh cho cả nhà ông Lương tập trung ngoài hè , ai bỏ chạy là bắn bỏ ngay ! Ông bà Lương và thằng Hòan run rẩy ngồi sát bên nhau , mặt mũi lo âu , nhưng không ai dám nói lời nào . Nam đen dẫn cả bọn xông vào , chia nhau từng buồng , bới tung từng cái rương , cái tủ , moi móc hết mọi ngõ ngách từ trên nóc xuống nền gạch . Lục lọi một lúc , lý trưởng quay ra hè , nhìn ông Lương hỏi :

- Cái Duyên đâu ?

Bà Lương sợ hãi đáp :

- Chắc cháu nó sang chơi lanh quanh đâu bên hàng xóm !

Lý trưởng gằn giọng :

- Chơi lanh quanh ở đâu ? Đi họp với cộng sản chứ gì ?

Dứt lời , ông lại chạy vào nhà để cùng toán mật thám tiếp tục moi móc . Giờ này , khi được tin Hậu bị bắt quả tang đang in truyền đơn và cờ búa liềm tại Hà Nội , ông mới nhớ ra rằng âm mưu của chị em Hậu đã khởi đầu ngay từ cái lớp dạy may và chữ quốc ngữ ở nhà này . Kết luận ấy khiến ông càng căm thù ông bà Lương đã che chở cho Hậu , cho Hậu đi theo cộng sản mà còn giả vờ làm đám tang , mếu máo huy động dân làng đi tìm xác Hậu ! Ông không ngờ cái lão Lương này xuất thân nhà giáo mà cũng lưu manh như vậy !

Lục lọi một hồi nữa vẫn chẳng có kết quả gì bởi Duyên ra đi không để lại dấu tích nào sơ hở , lý trưởng uất lắm ! Trong phạm vi cai trị của ông vì có dấu vết của hội kín , khiến ông bị quan trên khiển trách nặng nề . Mấy lần truyền đơn chống Pháp rãi đầy khắp Hải Ninh , ông bứt rứt mất ăn mất ngủ vì không biết đứa nào là thủ phạm . Hóa ra chúng nó xuất phát từ căn nhà này !

Ngồi bên hè , bà Lương lấm lét liếc vào trong nhà , đau đớn nhìn hai gã mật thám cùng đám tuần phiên đổ tung từng cái hòm , cái rương , cái thùng . Chăn chiếu trên giường lôi xuống hết . Thậm chí cả bàn thờ gia tiên cũng không bỏ sót . Họ cần phát hiện một tờ truyền đơn , một xấp tài liệu hay cờ búa liềm để kết tội . Nhưng chả có gì vì Duyên đã mang đi giao hết cho Nhâm .

Bên ngoài trời tối dần . Ông lý đứng chống nạnh trên hè , nhìn ra cổng rồi quay sang hỏi

- Cái Duyên nó đi đâu mà giờ này vẫn chưa về ?

Ông bà Lương đưa mắt nhìn nhau rồi bà Lương đáp :

- Tôi cũng chả biết . Chắc tại vui bạn vui bè …

Bà Lương đang nó dở thì Nam đen từ trong nhà bước ra . Cũng như lý trương , Nam đen chưa biết Duyên đã đi khỏi làng cả tuần nay , nên gã kéo tay ông lý ra một góc và bảo :

- Ông Lý về đi ! Dẫn lính về đi ! Ông về trình với quan thanh tra là

chúng tôi nằm lại đây . Kể từ giờ phút này , gia đình này nội bất xuất , ngoại bất nhập ! Hai đứa chúng tôi sẽ mai phục lại đây để chờ cái Duyên ! Nó đi đâu thì chốc nữa cũng phải về chứ chả nhẽ con gái mà đi cả đêm ! Quan thanh tra dặn chúng tôi là phải bắt cho kỳ được con bé này ! Nó với chị nó đều theo cộng sản cả !

Lý Bân gật đầu :

- Vâng ! Để tôi về bẩm lại với quan thanh tra !

Rồi để lấy lòng Nam đen , ông nói :

- Xếp đã ăn uống gì chưa ? Hay là để tôi bảo con gái tôi nấu nồi cháo gà bưng lại đây !

Nam đen phất tay gạt đi :

- Không dám phiền ông lý ! Xong việc rồi tha hồ ăn ! Vụ này , xem chừng quan thanh tra sốt ruột lắm ! Từ Hà Nội về đây mà không bắt được con bé này thì quan thanh tra bực mình lắm . Thôi , ông lý cứ về đi !

Lý Bân gật đầu , quay vào gọi đám tuần phiên . Nam đen níu cánh tay ông và dặn thêm

- Ông bảo lính của ông phải tuyệt đối giữ im lặng . Nó mà nghe động tĩnh là mình lục soát nhà nó thì nó sẽ trốn biệt ! Thôi ! Ông về đi !

Nam đen quay lại vào nhà , bật đèn pin lục lọi tíếp . Lý Bân tiến lại bảo ông bà Lương :

- Từ giờ phút này , không ai được phép đi đâu cả ! Ngồi hết trong nhà , nghe chưa ?

Ông bà Lương ngơ ngác , chưa hiểu gì , nhưng không dám hỏi lại . Lý Bân cùng đám tuần phiên khệnh khạng bước xuống sân . Đi được mấy bước , lý Bân quay lại bảo ông Lương :

- Cái Hậu nó đang ở tù ở Hỏa Lò vì tội làm giặc ! Mỗi tháng người ta cho thăm nuôi một lần , vào ngày mùng 5 !

Dứt lời , ông quay phắt đi . Bao nhiêu năm nay làm chức lý trưởng , ông chí lo hai nhiệm vụ chính là đốc thuế và phòng vỡ đê . Nào ngờ gần đây lại có thêm một công tác nặng nề khác là lùng bắt hội kín . Mà cái công tác này thì ông chả ham tí nào , bởi vì chẳng có gì cho ông chấm mút thu lợi cho riêng mình .

Bà Lương nghe tin Hậu ở tù , choáng váng suýt kêu lên , nhưng cố nhịn , chỉ bấu chặt lấy vai cậu Út Hòan và quay sang đau khổ nhìn chồng . Nước mắt bà lập tức trào ra . Khá lâu bà mới thì thầm bảo chồng :

- Khổ thâm con bé !

Ông Lương thở dài bảo :

- Bà liệu thu xếp mà đi thăm con . Làm cho nó ít thức ăn với lại mang cho nó ít quần áo !

Bà Lương mếu máo gật đầu :

- Một thân một mình tôi , biết đàng nào mà thăm với nom . Phố xá Hà Nội …

Thằng Hòan ngắt lời :

- Con đi với mẹ !

Ông Lương không muốn thằng con trai duy nhất còn lại của ông dính dáng đến chuyện chính trị , nên ông bảo vợ :

- Bà sang hỏi thăm ông bà Truyền là hay hơn . Dạo trước , thằng Minh cũng nằm ở Hỏa Lò đến hơn nữa năm . Bà Truyền sẽ chỉ đường đi nước bước cho bà !

Trong nhà , Nam đen và gã đàn em tên Chiến sốt ruột đi tới đi lui , đến gần nữa đêm vẫn không thấy Duyên về . Nam đen mới ra hiệu truyền lệnh cho ông bà Lương và thằng Hòan vào ngủ và dặn cấm không được ra ngoài . Nam đen bảo Chiến vào nằm ngay trên giường của Duyên , mở hé liếp cửa sổ trông ra vườn . Còn chính gã

thì ngã lưng trên chiếc võng căng ngay ở gian giữa , chắn ngang cửa ra vào . Ông bà Lương và thằng Hoàn nằm trong mùng , không tài nào ngủ được , nhưng không ai dám thở mạnh , không dám nhúc nhích , thậm chí buồn đái cũng đành phải nhịn !

Phục kích thêm khoảng hai tiếng nữa , vẫn không thấy Duyên về , Nam đen đứng ở cửa buồng ông bà Lương uất ức nói vọng vào :

- Con gái đi đêm đến giờ này vẫn chưa về thì một là đi họp với giặc , hai là đi đánh dĩ thập phương , chứ con nhà tử tế có ai lại như thế !

Ông bà Lương dĩ nhiên nghe thấy , nhưng sợ quá nằm im thin thít . Nam đen thất vọng lôi Chiến ra hiên . Ông bà Lương nghe tiếng mở cửa và tiếng chân bước ra ngoài , nhưng cứ nằm yên , không dám ngồi dậy theo dõi . Nam đen kéo Chiến băng ngang mảnh sân ra tận cổng , núp sau đống rơm dưới tàn cây mít , kiên nhẫn đứng thêm một lúc nữa mặc dầu trong thâm sâu , cả hai đều không còn chút hy vọng nào về Duyên . Chiến dè dặt nói :

- Anh cho là con bé ấy còn ở làng này hay sao mà đợi với chờ ? Em sợ là nó đã đi mất biệt từ lâu mà lão lý trưởng gà mờ chả biết gì cả , cho nên mới làm phiền quan thanh tra và anh em mình xuống tận đây !

Bằng kinh nghiệm bản thân , Nam đen đáp :

- Tao cũng đóan như thế . Lúc nãy , khi ông lý hỏi , bố mẹ nó cứ nói quanh là nó sang chơi nhà hàng xóm . Nhưng nom nét mặt hai người , tao đã thấy đáng nghi rồi . Tuy nhiên , quan thanh tra đã đích thân xuống tới đây thì mình là phận thừa hành , quan bảo sao , cứ nghe như vậy , mai sau quan không trách móc được mình !

Đàn em gật đầu im lặng , bật diêm mồi thuốc trong bóng tối . Chiến vốn được tuyển vào sở mật thám làm tài xế , nhưng Léon cũng cho học thêm nghề điều tra bằng cách bố trí công tác tháp tùng Léon và Nam đen về các địa phương . Trong tương lai thể nào Léon cũng cất nhắc cho Chiến lên làm công việc chung với Nam đen . Chiến biết như thế , cho nên hễ có dịp đều tỏ ra chăm chỉ học hỏi kinh nghiệm của đàn anh .

Đêm không trăng , không gian thăm thẳm mờ mịt . Chỉ có tiếng gió đưa xào xạc trong các tàn lá và thỉnh thoảng mới có tiếng chó sủa văng vẳng từ xa vọng lại . Giờ này , nếu Duyên có mò về thì chắn chắn phải có cây đuốc trong tay , hai gã sẽ nhìn thấy từ xa .

Nam đen ngồi nhẹ xuống lớp rơm khô đã bắt đầu âm ẩm hơi sương . Chiến rít thuốc rồi quay sang đề nghị :

- Hay là mình vào nhà , lôi cổ bố mẹ nó ra , nện cho một trận , chúng nó sẽ khai ra hết , việc gì mình phải ngồi đây mà thắc mắc !

Nam đen đáp :

- Cứ như ý quan thanh tra đã dặn tao nhiều lần , thì mình không được trực tiếp dấm chân vào việc của xóm làng , trừ khi mình bắt được quả tang . Chẳng hạn lúc nãy mà tao vớ được truyền đơn trong nhà này thì đời nào tao để yên ! Nhưng vì không tóm được chứng cớ gì cả , thì mình nên giao việc theo dõi nhà này cho lý trưởng đảm trách . Tao theo quan thanh tra đi nhiều nơi , tao biết ý quan . Việc làng , việc xã , quan luôn luôn thông qua lý trưởng , không muốn để lý trưởng mất mặt !

Đàn em lẳng lặng hút thuốc , không nói gì nữa . Gã để ý thấy một điều là Nam đen lúc nào cũng tỏ ra tận tụy với xếp Léon , đúng là một kẻ bầy tôi trung thành tuyệt đối với chủ . Nhận xét này quả thực là đúng bởi gần đây Nam đen có một món nợ khá lớn với Léon khiến gã tự cảm thấy mình cần phải gắn bó mật thiết với Léon để đền đáp . Gần hai năm trước , lúc Nam đen còn phụ trách công việc tra tấn ở phòng giam sở Liêm Phóng . Có một nghi can chính trị phạm không may lọt vào tay Nam đen . Gã đánh đập nặng tay quá , làm người ấy bị dập lá lách , chết ngay trong phòng hỏi cung . Nam đen xanh mặt không biết làm sao , vội vàng báo cáo lên Léon . Với Nam đen thì chuyện này có thể bị lôi thôi , nhưng với Léon thì cách giải quyết đơn giản lắm . Gã xé áo nạn nhân , cuộn thành sợi giây rồi thòng vào song cửa sắt , dàn cảnh nạn nhân treo cổ tự tử . Lẽ tất nhiên với cặp mắt chuyên môn của các bác sĩ cũng như nhân viên điều tra thì họ nhận ra ngay là nạn nhân chết trước khi sợi dây tròng vào cổ . Nhưng làm gì có ai mua việc , bỏ thì giờ kiểm nghiệm một phạm nhân chính trị . Thành ra Nam đen không hề bị rắc rối , dù chỉ là cảnh cáo . Từ đấy , gã nhớ ơn Léon và coi cuộc đời mình trọn kiếp sẽ gắn

chặt với Léon để đền ơn cứu tử !

Khuya lắm , có lẽ đã gần hết canh tư , Nam đen và Chiến mới xông vào nhà ông Lương một lần nữa để kiểm tra cho chắc ăn trước khi trở về báo cáo lên với Léon . Bắt được Duyên là thượng sách vì quan thanh tra muốn như thế . Nhưng hai đứa khua khoắng thêm một hồi không có kết quả . Chiến đề nghị trở lại nhà lý trưởng ngủ một giấc chờ sáng thì Nam đen bỗng nghĩ ra một kế . Gã vào buồng , lôi thằng Hoàn dậy và thản nhiên bảo :

- Dậy đi ! Mày ra ngoài cổng , chị Duyên mày mới đi chợ về , đang chờ mày ngoài ấy !

Thằng Hoàn mắt nhắm mắt mở ngơ ngác mấy giây rồi buột miệng đáp :

- Chị Duyên cháu đi vắng đã cả mấy hôm rồi , làm gì có nhà mà đi chợ !

Nam đen hỏi tiếp :

- Chị Duyên mày đi đâu vắng nhà mấy hôm ?

- Cháu có biết đâu ! Nghe mẹ cháu bảo đi làm ăn phương xa ! Cả tuần nay rồi !

Nam đen đưa mắt nhìn Chiến thật nhanh trong bóng đêm mờ mờ rồi nhỏ nhẹ bảo thằng Hoàn :

- Ừ ! Thôi thế mày ngủ lại đi ! Tao cứ tưởng là chị mày về , hóa ra không phải ! Ngủ đi !

Chiến ứa gan , muốn lôi cổ ông bà Lương dậy ngay , thụi cho mấy quả cho hả giận vì cái tội nói dối , khiến gã mất gần trọn một đêm canh gát . Nhưng Nam đen lôi Chiến ra sân và bảo :

- Như vậy là con bé này trốn đi đã mấy hôm rồi …

Chiến ngạc nhiên thấy hôm nay Nam đen hiền lành nhân đức quá ! Gã gay gắt ngắt lời đàn anh :

- Chứ còn gì nữa ! Sao anh không để tôi choảng cho cái vợ chồng già kia một trận cho nó chừa cái tật nói láo nói lếu ! Thà cứ khai toẹt mẹ nó ra cho xong chuyện . Chối quanh để làm gì không biết ! Vải thưa che mắt thánh !

Nam đen rảo bước ra cổng và nói :

- Mình cứ về trình quan thanh tra để quan định liệu . Tội của vợ chồng già ấy , ông lý sẽ không tha đâu !

Hai đứa toan bước chân ra cổng thì bỗng nghe có tiếng bước chân xa xa trên con đường đất chạy ngang . Rồi lại thêm cả tiếng xầm xì nói chuyện mỗi lúc một gần hơn . Nam đen vội kéo Chiến , thụt lùi trở lại sau đống rơm , hồi hộp chờ đợi . Có thể là Duyên đi họp hội kín về chăng ? Chắc không phải vì thằng Hoàn vừa tiết lộ Duyên đã đi khỏi làng mấy hôm rồi . Nam đen trố mắt nhìn trong bóng tối . Hai bóng người đến gần , đi ngang cổng nhà ông Lương , nghĩa là qua ngay trước mặt Nam đen và Chiến . Hóa ra đó chỉ là hai gã tuần phiên vác gậy đi kiểm tra ban đêm theo lệnh lý trưởng . Bình thường thì chúng lười lắm . Chỉ kiếm chỗ nằm ngủ . Nhưng đêm nay có quan Tây về , không đứa nào dám lơ là .

Chờ tuần phiên đi khá xa , Nam đem mới lôi tay Chiến ra đường , mò mẫm quay lại nhà lý trưởng .

Từ cổng vào đến nhà lý trưởng , hai ba toán đứng gác bảo vệ quan thanh tra . Léon vừa chợp mắt được một chút , giật mình thức giấc , vén mùng chui ra ngồi trên xe hút thuốc . Một anh lính tuần đứng quạt muỗi cho Léon . Nam đen và Chiến đi nhanh vào , báo cáo chi tiết cho xếp nghe . Lập tức Léon quăng điếu thuốc , phóng vào nhà lôi cổ lý trưởng dậy .

Thấy đám tuần phu xúm lại chung quanh , Chiến đứng lại trên thềm lên tiếng thị oai :

- Lão lý trưởng này gà mờ thật ! Người làng mình đi hay ở , mất hay còn , đố có biết ! Chắc phải chờ đến lúc giặc xông vào nhà cắt cổ thì mới tỉnh ngủ !

Trong nhà , lý Bân vừa lóp ngóp chui ra khỏi mùng đã nghe tiếng Léon mắng như tát nước vào mặt :

- Mày làm lý trưởng chỉ biết ăn với ngủ thôi , có phải không ?

Giọng Léon rõ ràng run lên vì giận . Gã lại châm thuốc , rít một hơi dài rồi lớn tiếng xỉ vả

- Con Duyên nó trốn theo cộng sản cả tuần nay rồi , mày có biết gì đâu ! Mày thử nghĩ xem , mày có xứng đáng ngồi cái ghế lý trưởng nữa hay không ? Đồ ăn hại ! Hay là mày thông đồng bao che cho chúng nó làm giặc ?

Lý trưởng mắt nhắm mắt mở gật đầu vâng dạ luôn mồm để tỏ vẻ nhận lỗi . Léon quăng mạnh điếu thuốc mới đốt , rồi gay gắt chỉ mặt lý trưởng và giảng thêm :

- Mày phải nhớ rằng : Quốc Dân Đảng cũng như Cộng sản , không có đứa nào hoạt động một mình . Đứa nào cũng nằm trong một tổ đảng gọi là chi bộ . Cho nên khi mày bắt được một đứa , đừng bao giờ vội mừng là đã xong việc ! Bắt một đứa thì phải bắt luôn cả chi bộ của nó nữa ! Nghe chửa ? Chẳng hạn cái con Duyên này , mày đã biết là nó theo cộng sản , chị nó là cái Hậu in truyền đơn và cờ búa liềm bị bắt quả tang , anh nó là thằng Tân đang đi học bỏ trốn lên rừng rồi chết vì sốt rét . Như thế nghĩa là quanh con Duyên , con Hậu , còn cả một tổ đảng của chúng nó nằm ngay ở Hải Ninh này . Nhiệm vụ của mày là phải theo dõi , điều ra và phanh ra đường giây của chúng nó càng sớm càng tốt !

Lý trưởng khổ sở đáp :

- Bẩm quan lớn con sẽ cố gắng hết sức mình ạ !

Rồi để lấy lòng quan thanh tra , lý trưởng hướng ra cổng gọi lớn :

- Tuần đâu ! Đến nhà giáo Lương , trói cổ cả nhà nó , giải về đây cho tao !

Nhưng lý trưởng chưa dứt lời , Léon đã quay sang bảo Chiến :

- Đánh xe về Hà Nội !

Nam đen ngơ ngác hỏi :

- Đi ngay bây giờ hả xếp ?

Léon gật đầu :

- Đi ngay ! Tao còn bao nhiêu việc phải giải quyết . Chịu khó một tí . Về đến Hà Nội , tao cho hai đứa chúng mày nghỉ một hôm !

Lý trưởng mừng thầm vì phái đoàn bỏ về tức là gỡ cho ông một gánh nặng , khỏi phải đãi đằng tốn kém . Tối hôm qua , bà lý và cái Nhung đã cấp tốc nấu một nồi cháo gà thơm phức , bưng lên mời Léon , nhưng gã quay mặt đi , không thèm động tới . Dù thế , lý Bân vẫn dặn vợ sáng mai phải chạy ra chợ sớm , mua cặp gà mái tơ về luộc , kèm theo vài món đặc biệt như giò lụa và lòng lợn để đãi quan thanh tra cùng phái đoàn đã cất công từ Hà Nội về Hải Ninh . Thói quen thù tiếp quan trên bao giờ cũng thế . Ấy là chưa kể còn phải dúi thêm quà cáp cho quan mang về ăn dọc đường ! Bây giờ bỗng nghe Léon ngỏ ý đòi đi ngay khi trời chưa hừng sáng , lý trưởng khoan khóai lắm , nhưng vẫn làm bộ tha thiết , nói vài câu thủ tục :

- Rước quan lớn ở lại uống cốc rượu nhạt …

Léon cắt ngang :

- Rượu với chè cái gì ! Tao hạn cho mày một tháng , mày mà không tóm được cái Duyên và bè lũ chúng nó thì đừng có trách tao ! Tăng cường kiểm tra , cho lính đi lục xét từng nhà khả nghi ! Tháng sau tao sẽ quay lại !

Lý trưởng chấp tay vâng dạ luôn mồm . Ba người lên xe và chiếc ô-tô con lăn bánh ra cổng . Hai ngọn đèn rực sáng rọi thẳng ra đường , in rõ lớp sương đêm đang tỏa xuống như cơn mưa phùn nhẹ hạt .

Từ hôm ây lý Bân đứng ngồi không yên vì vừa lo vừa tức . Ông thường xuyên đến nhà ông giáo Lương hoặc gọi giáo Lương đến nhà ông để đay nghiến cho hả giận . Tất nhiên lý Bân chẳng khám phá ra được điều gì mới mẻ ở làng này , bởi việc điều tra hội kín

không phải sở trường của ông . Cũng giống như bao nhiêu ông lý ông chánh trên cả nước , lý Bân ra làm việc làng chỉ vì ham danh lợi chứ biết gì về chính trị đâu . Quanh năm ông chỉ quát nạt lương dân cho sướng miệng rồi nhận tiền đút lót của thiên hạ là đủ mãn nguyện lắm rồi , chứ đâu ngờ giờ này ông phải lãnh thêm cả công tác điều tra an ninh ! Đứng trước chỉ thị của quan Huyện và nhất là sở mật thám , lý Bân lay hoay chả biết tính sao. Phản ứng duy nhất của ông chỉ là bắt tuần phu tăng cường canh gát và lệnh cho chúng nó chia nhau đi tuần tiễu hằng đêm trong làng , mặc dầu đi tuần như thế , thật ra chỉ ngăn ngừa được trộm cướp chứ không thể nào phát hiện được các thành phần hội kín .

Về phía ông bà Lương , tuy bị lý trưởng liên tục mắng nhiếc , nhưng bù lại , có được niềm vui là biết Hậu còn sống . Ngày mùng 4 , bà Lương xuống Hà Nội ngủ trọ một đêm ở nhà người quen . Sáng hôm sau vào thăm Hậu lần đầu tiên trong Hỏa Lò . Mẹ con gặp nhau sau gần một năm xa cách , cả hai cùng già đi nhiều . Tuy thế , ngồi đối diện với mẹ , Hậu lúc nào cũng cố nở nụ cười để mẹ an lòng mặc dầu bao nhiêu vết thương trên thân thể cô vẫn còn đang nhức nhối . Bà Lương thì cứ nói được vài câu lại mủi lòng ấm ức khóc . Mãi đến lúc chia tay , bà mới bảo Hậu :

- Cái Duyên nó cũng bỏ bố mẹ , đi cả tháng nay rồi con ạ !

Hậu lặng người cúi xuống . Cô vừa trãi qua một tháng trời lãnh chịu những trận đòn tra tấn dã man nhất của mật thám , vết thương chưa lành được một phần nhỏ . Thế mà nghe tin Duyên đã ra đi , cô đã quên ngay những đớn đau của mình để chỉ ái ngại cho em gái . Biết đâu , chỉ nay mai , Duyên cũng sẽ bị bắt như Hậu ! Bị bắt khi chưa làm được việc gì cho đoàn thể . Cô lắc đầu mấy cái , cố gạt đi , không nghĩ đến chuyện xui xẽo ấy nữa . Nhân thể gã cai tù cứ nhìn hai mẹ con đăm đăm . Hậu nói bóng gió :

- Con gái lớn ai cũng phải đi mẹ ạ ! Thôi , mẹ đừng có buồn ! Thư thả rồi em con cũng sẽ liên lạc về ! Dù sao , cũng còn thằng Hoàn ở bên cạnh bố mẹ !

Bà Lương bật khóc nấc lên một lúc rồi cố dằn xúc động , nâng vạt áo hỉ mũi . Bà toan kể bao nhiêu nỗi khổ ở nhà từ ngày Duyên đi . Nhưng bà không kể được vì mấy gã cai tù cứ đi tới đi lui , hoặc cố

tình đứng lảng vảng bên cạnh cho đến khi hết giờ thăm nuôi . Hôm ấy là đầu tháng 11 năm 1929 . Lúc chia tay , bà Lương sụt sùi mãi mới nói được một câu

- Con cố gắng giữ gìn sức khỏe . Gặp con , mẹ đứt từng khúc ruột . Nhưng dầu con cũng còn nom thấy con ! Chỉ khổ cái Duyên , chả biết rồi sẽ ra sao !

Hậu trấn an mẹ một câu vô nghĩa :

- Mẹ đừng quá lo ! Em con chả sao đâu ! Tháng sau mẹ lên , nhớ mang cho con cái áo bông . Mùa này giời bắt đầu rét !

Bà Lương tay nâng vạt áo lau nước mắt :

- Mẹ nhớ rồi ! Thôi , mẹ đi đây !

Bà Lương lầm lũi bước ra cổng . Vừa đi , bà vừa nhớ lại trọn vẹn hình ảnh của Duyên buổi sáng sớm hôm ấy khi bà tiễn chân con trước thềm nhà .

Cũng giống như cuộc hành trình thoát ly của Hậu hơn nữa năm về trước , từ Hải Ninh , Duyên đi bộ qua cánh đồng làng , rẽ lên con đê cao rồi cứ thế mà cắm đầu rảo bước lên tỉnh . Cái tay nải bằng vải nâu đeo trên vai , làm Duyên trông giống như người đi tản cư chứ không có vẻ gì là một cô gái đi chợ . Điều này làm cô giật mình tự trách vì nhận ra mình thiếu thận trọng , nhất là mỗi khi có khách bộ hành đi ngược chiều , đăm đăm nhìn Duyên như theo dõi . Trước đây , mỗi lần lên tỉnh gặp Quảng nhận công tác , bao giờ Duyên cũng gánh đôi quang gánh , hay ít ra cũng bưng một cái thúng , đựng vài củ khoai hay bó rau để nhỡ có bị xét hỏi , người ta khỏi nghi . Hôm nay , Duyên biết mình sẽ không trở lại Hải Ninh , cho nên mới dùng cái túi vải gọn ghẽ để đựng mấy bộ quần áo và dăm ba thứ lặt vặt . Cũng may là dọc đường không gặp trở ngại gì .

Lên đến tỉnh , bước trên con đường quen thuộc giữa hai bên phố xá , Duyên liếc mắt vào hiệu thuốc lào , nơi cô vẫn thường gặp Quảng , hôm nay thấy một cặp vợ chồng lạ hoắc đang đứng sau quầy . Duyên vội cắm đầu đi thẳng một quãng đường khá xa đến tiệm gạo Thịnh Ký , mới dừng lại bên kia đường trông sang . Cô đứng tần

ngần một chút , lấy nón quạt mồ hôi , quan sát kỹ lưỡng rồi băng ngang con lộ hẹp , bước nhanh vào tiệm . Những thúng gạo mậu đủ các loại , đổ vun lên thành ngọn , đặt san sát bên nhau cho khách chọn lựa . Vào sâu hơn , sát bức vách ngăn buồng , bên trong là từng đống bao tải căng phồng , còn nguyên , đặt chồng lên nhau , cao gần tới trần nhà . Chủ nhân là một người đàn ông trẻ tuổi Duyên chưa từng gặp bao giờ . Anh ta mặc quần nâu , áo may ô trắng cháo lòng , đang cân gạo cho một bà khách . Duyên nhìn anh ta , khẽ gật đầu chào . Qua ánh mắt , Duyên biết anh ta cũng nhận ra đồng chí . Duyên buông tay nải , ngồi xổm xuống bên thúng nếp . Cô vụt bàn tay vào lớp nếp mới trắng tinh , bốc một nắm , rồi xòe bàn tay ra chỗ ánh sáng và nói :

- Hôm nọ , ông để cho tôi mấy đấu nếp ngon quá . Vừa dẽo vừa thơm . Thành ra mẹ tôi bảo quay lại đong thêm lấy vài cân ! Chả biết cửa hàng có còn loại ấy hay không ?

Anh thanh niên mồ hôi nhễ nhại đáp :

- Thưa còn ạ ! Nhưng bà cảm phiền chờ tôi một tí . Tôi đang dở khách !

Duyên vui vẻ đáp :

- Vâng ! Ông cứ tự nhiên ạ !

Vừa lúc ấy lại có thêm hai người khách bưng thúng vào . Duyên đứng dậy bảo :

- Tôi chạy ra chợ một tí rồi tôi quay lại !

Duyên nhấc cái tay nải lên vai rồi lại hạ ngay xuống và nói :

- Ông cho tôi gửi nhờ cái này ở đây , có được không ạ ?

Anh thanh niên rời cái cân , tiến lại phía Duyên và nói :

- Được ạ ! Bà cứ để tôi cất vào trong kia !

Rồi anh đỡ cái túi vải và cười :

- Tiền bạc thì bà nhớ bọc theo đấy nhé ! Một mất mười ngờ , ngộ nhỡ có gì lại trách oan tôi !

Duyên cũng cười theo rồi bước nhanh ra cửa , thả bộ theo con phố đang tấp nập người qua lại . Bấy giờ mới là xế trưa , nắng vàng còn rực rỡ nhưng trời cuối năm không nóng lắm . Nhìn những bà cụ buôn thúng bán bưng , dăm bó rau nhỏ , một mẹt cau mới bổ hoặc vài chục bánh gai bày bên lề đường , Duyên nôn nao nhớ đến mẹ dù chỉ xa cách có mấy tiếng đồng hồ . Khác với Hậu là người chủ trương cách mạng triệt để , Duyên mang bản tính yếu mền hơn nhiều , lại tận mắt chứng kiến những tháng ngày lao đao chết đi sống lại của mẹ vì thương con , nên việc thoát ly gia đình của Duyên là cả một biến cố lớn lao đôi khi làm cô hối hận muốn chùn bước . Đã thế , giờ này lại nghe tin Hậu bị bắt , Duyên càng thấy nản hơn vì thấy rõ một người mang chí lớn như Hậu mà chưa làm được gì đã bị tóm , huống chi là Duyên !

Duyên dừng bước lại trước cửa một tiệm vải . Những cô gái quê quanh năm nâu sòng như Duyên , khi lên thành phố , luôn luôn bị những sắc mầu rực rỡ của hiệu vải lôi cuốn . Tơ , lụa , nhiễu , nhung , từng xấp đặt bên nhau , làm Duyên thấy chóa mắt và bỗng nhớ ngay đến mẹ , muốn mua tặng mẹ một cái khăn nhung mà không làm sao gửi về được . Đang thèm thuồng ngắm nghía , chợt nghe thấy tiếng ồn ào phía trước . Duyên giật mình ngẩng lên nhìn , bạn hàng buôn thúng bán mẹt nhiều người ù té chạy . Hóa ra có đội xếp , tức cảnh sát , đang đi tuần sắp tới . Đội xếp kiểm tra đường phố luôn luôn đi hai người : Một Tây và một ta . Đội xếp Tây thì mặc sắc phục oai nghiêm , đi giày da và đeo súng lục trong bao da kẹp sát hông . Đội xếp ta thì đội nón lợp vải vàng , thắt lưng da to bản , hai ống quần quấn xà cạp , đi chân đất và chỉ cầm roi chứ không có súng ! Dân chúng buôn bán hai bên lề đường chẳng cần biết mình có vi phạm luật lê hay không , hễ cứ thấy đội xếp là chạy cho chắc ăn !

Duyên bước hẳn vào trong tiệm vải , làm bộ quan sát chọn hàng . Chờ hai gã đội xếp đi qua khá xa , cô mới trở ra đường đi tiếp .

Đi lang thang một lúc , Duyên quay trở lại cửa hàng Thịnh Ký . Nhìn vào , thấy không còn khách , Duyên an lòng rẽ vô . Cô lại càng mừng hơn vì ngoài anh chàng bán gạo , giờ đây lại có thêm cả Quảng đang

ngồi hút thuốc lào trên cái di-van nhỏ ở góc nhà , khuất sau mấy bao gạo . Duyên vừa bước vào , bỏ nón thì Quảng gọi :

- Chị Ly mới lên đấy ư ? Vào đây uống cốc nước !

Duyên ngơ ngác nhìn quanh , mấy giây sau mới sực nhớ ra cái tên mới của mình . Cô vội mĩm cười bước vào bên Quảng . Quảng bảo cô ngồi rồi nói :

- Chị nhớ đấy nhé ! Từ nay dứt khoát phải quên cái tên cũ dưới Hải Ninh . Nói dại , giữa đám đông , có đứa gọi “cô Duyên ơi” , mà chị quay lại là vào tù như chơi đấy ! Từ hôm nay , chỉ nhớ bí danh thôi . Tên cha mẹ đặt là vứt hẳn !

Duyên ngượng ngùng đáp :

- Vâng . Tại hôm nay là lần đầu anh gọi , thành ra tôi chưa quen .

Anh thanh niên bán gạo mặc áo thung lá , mồ hôi vẫn đầm đìa từ mặt xuống đến vai , cầm cái quạt nan phe phẩy . Anh trao cho Duyên cốc nước rồi đưa mắt nhìn Quảng như nhắc nhở , Quảng nhập đề :

- Giới thiệu với chị đây là anh Tửu . Lẽ ra , chị chỉ ngủ tạm ở đây tối nay thôi , rồi sáng mai đáp tàu hỏa xuôi Hà Nội sớm . Nhưng vừa có tin mới đột xuất . Mai chưa thể đi được

Duyên thoáng để lộ niềm vui trong ánh mắt . Quảng nhận thấy ngay khiến ông có vẻ thất vọng về Duyên . Ông thấy rõ Duyên không hăng hái lên đường như Hậu ngày trước . Cái tin đột xuất mà ông vừa nói đến là Phó bí thư Thành Ủy Lê Tiến đã bị bắt , tất cả các đồng chí thành bộ phải phân tán mỏng mỗi người một nơi , nhất thời xa phố Hàm Long là cơ quan mà Quảng định gửi Duyên đến . Hậu bị bắt , Quảng phải bỏ hiệu thuốc lào đi nơi khác . Dĩ nhiên là Quảng tin là Hậu gan dạ . Nhưng biết đâu thực dân tra tấn nặng nề quá , cô chịu không nổi phải khai ra cái người đã đưa cô đi hoạt động là Quảng ! Cũng vậy , Lê Tiến bị bắt , cơ quan phố Hàm Long tất nhiên không dùng được . Quảng nói :

- Chị cứ tạm nán lại đây đã . Chờ chỉ thị của Thành bộ . Không đi được nhưng cũng không trở về lại Hải Ninh được . Có thể mật thám

đang rình chung quanh nhà chị rồi cũng chưa biết chừng . Chị quay về Hải Ninh bây giờ là vào tù ngay !

Duyên vội phân bua :

- Không ! Tôi có định quay về đâu ! Đã đi còn về làm gì !

Quảng lại dặn thêm :

- Tôi dặn hờ chị cái này . Cửa hiệu hàng sáo thì người ra người vào tấp nập cả ngày , chị ở đây thì chả có gì đáng ngại . Nhưng giả như có ai hỏi thì anh Tửu đây sẽ bảo với người ta chị là cháu của anh ấy , ở nhà quê ra đứng bán hàng hộ anh ấy . Cháu gọi bằng cậu . Anh Tửu là em của mẹ chị . Chị nhớ như thế kẽo trống đánh xuôi kèn thổi ngược thì nguy to . Ấy là nói phòng xa thế thôi chứ chị chả ở đây lâu đâu . Vài hôm là cùng !

Duyên nhìn Tửu gật đầu :

- Vâng . Tôi nhớ !

Tửu chộp cái khăn vải trên mặt bàn , đưa lên mặt mình lau mồ hôi rồi vui vẻ tiếp lời Quảng :

- Từ bây giờ chị bắt đầu gọi tôi là cậu xưng cháu cho nó quen đi ! Có ai hỏi tôi sẽ bảo với người ta là cửa hiệu neo người quá , tôi phải về quê gọi cháu tôi lên trông nom giúp một thời gian ! Nhưng tốt hơn cả là chị tránh đừng nói chuyện với ai . Việc bán hàng thì đã có tôi !

Duyên đáp :

- Vâng ! Tôi cứ ở trong nhà . Anh cần sai bảo gì thì gọi tôi ra !

Nhân tiện Duyên hỏi Quảng :

- Nhà này chỉ có hai anh thôi sao ? Còn ai khác hơn nữa không , anh Quảng ?

Quảng lắc đầu :

- Không ! Nhà này chỉ có mình anh Tửu thôi . Tôi ở chỗ khác . Cần gì thì anh Tửu sẽ liên lạc với tôi .

Trước khi đứng dây từ giã , Quảng dặn thêm :

- Nói gì thì nói , từ Hải Ninh lên đây , đường đi chưa đến nữa ngày . Người dưới ấy buôn bán trên này cũng nhiều , thành ra chị phải tránh tối đa , hễ không có việc gì cần thì không nên ra ngoài . Mà ra ngòai thì cũng phải nhìn trước trông sau . Ngộ nhỡ gặp người quen thì lộ hết bí mật !

Dứt lời , Quảng đội nón , đi nhanh ra cửa .

Còn lại mình Tửu , nhân lúc cửa hàng không có khách , anh chỉ cái divan đang ngồi và nói :

- Tối nay chị ngủ ở đây , tôi nằm trong kia .

Rồi anh ngoắc tay bảo Duyên theo anh vào buồng trong . Đó là một căn phòng hẹp , một bên làm bếp , một bên làm kho chứa những dụng cụ lặt vặt . Duyên nhìn quanh rồi buột miệng hỏi :

- Trong này chả có giường chiếu gì cả . Anh ngủ làm sao ?

Tửu phất tay cười xòa :

- Chi không lo ! Tôi kê miếng ván hay giải chiếu xuống đất cũng xong . Tôi dễ ngủ lắm . Nằm đâu cũng được !

Rồi Tửu nghiêm mặt , đẩy tấm ván che cái cửa sổ duy nhất phía sau và dặn nhỏ Duyên

- Đây này . Chị xem cho kỹ đi . Vạn bất đắc dĩ có chuyện gì thì chị leo cửa sổ này nhảy ra ngoài . Lúc nào tôi cũng để sẵn cái ghế đẩu ở đây , phòng khi cần thì đứng lên mà lao qua cửa sổ . Sau lưng nhà này có con lộ nhỏ quanh co , đi sâu vào xóm cũng được , mà đâm ra lộ chính phía trước cũng tiện . Ấy là nói phòng hờ thế thôi chứ chắc chả có gì đâu

Duyên tiến lại , thò đầu ra hẳn phía ngoài khung cửa để quan sát hai

bên . Con đường đất nhỏ chạy ngang , có những đoạn lầy lội bùn đất . Cô quay lại hỏi cho có chuyện :

- Anh Quảng có hay lại đây không ?

Tửu đang châm đóm lửa đốt thuốc lào , ngẫng lên đáp :

- Thỉnh thoảng thôi ! Anh ấy lúc này bận lắm . Có đến đây thì cũng chỉ thoáng một tí rồi lại đi ngay !

Duyên nhìn Tửu , với cái dáng nhanh nhẹn bặt thiệp , gặp ai lần đầu đã thấy gần gũi thân tình . Tự dưng cô lấy làm lạ là tại sao cửa hiệu bán gạo tương đối to như tiệm Thịnh Ký này mà lại không có đàn bà . Một thanh niên như Tửu mà đứng quản lý , trực tiếp đong gạo , bán gạo cho khách hàng thì buồn cười thật ! Việc này phải là việc của đàn bà chứ ! Nghĩ thế , nhưng Duyên không dám hỏi Tửu vì đây không phải là chuyện cô được quyền biết đến . Duyên chỉ đóan thầm đây hẳn là một cơ quan kinh tài của Đảng .

Thật ra thì Tửu chỉ có mặt ở tiệm gạo này mới hai tháng . Đây là cửa hàng của người chị ruột Tửu , nhờ Tửu trông coi để về quê bán ruộng đất sau khi cha mẹ Tửu bị chết vì đắm thuyền trên sông .

Tuy còn trẻ , nhưng Tửu lên đường hoạt động trước cả Quảng . Từ năm 1925 đến 1927 , Nguyễn Ái Quốc , Hồ Tùng Mậu và Lê Hồng Sơn mở các lớp huấn luyện cách mạng vô sản bên Quảng Châu , đào tạo được khoảng 200 cán bộ , Tửu có mặt trong số những người tiên khởi ấy . Tất cả đều đứng trước một Phạm Hồng Thái , tuyên thệ gia nhập Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội .

Trở về nước làm công tác tuyên truyền , Tửu chọn Sơn Tây là quê hương nội ngoại của mình , nhưng không thành công . Tửu xuống Hà Nội , gặp nhóm Ngô Gia Tự và Trần Văn Cung , vận động các chi bộ dẹp bỏ bảng hiệu VNTNCMĐCH để đổi tên thành Đông Dương Cộng Sản Đảng . Sau vụ thanh tóan hai đồng chí Như , Uyển ở Hải Phòng , nhóm Cộng Sản tiền phong Trần Văn Cung , Nguyễn Đức Cảnh bị mật thám lùng bắt dữ dội . Tửu lại trốn về Sơn Tây , nương náu ở tiệm gạo của bà chị cho đến hôm nay .

Nữa ngày còn lại ở Thịnh Ký , Duyên lăng xăng học việc đong gạo ,

cân gạo , nhớ giá cả của từng loại gạo và đỗ . Xế chiều cô vào bếp thổi cơm , luộc rau và nướng cá khô , bưng lên divan , cùng ăn với Tửu . Cô thoáng nghĩ , thoát ly theo cách mạng mà được bố trí ở lại đây lâu dài , chỉ việc đứng bán hàng xáo thì cũng sướng thật ! Nhưng ở lại đây sao được ! Người làng Hải Ninh đi lại trên này nhiều lắm , sớm muộn gì cũng có người gặp Duyên . Thôi thì cứ nán lại đây được này nào hay ngày nấy . Dù sao đây cũng là trạm giao liên , là bước khởi đầu để Duyên dấn thân vào con đường chông gai sắp tới .

Tối hôm ấy Duyên đi ngủ sớm . Cái divan nhỏ có chiếu trải , có mùng căng , Duyên nằm giữa mùi thơm thoang thoảng của gạo thóc . Nhưng cô không tài nào ngủ nổi .Nhớ Hải Ninh quá ! Hơn hai mươi năm , lần đầu tiên xa cha mẹ và nhất là bạn bè đồng trang lứa ngày ngày gặp nhau trên đồng lúa nương ngô . Mới đây , nhất là những đồng chí cùng hoạt động trong chi bộ . Nhắm mắt lại trong bóng đêm , từng khuôn mặt thân thương cứ hiện ra rõ mồn một trong trí nhớ làm Duyên càng ray rức , luyến lưu . Duyên cứ lăn qua lăn lại mãi , nghe tiếng ngáy nho nhỏ đều đặn của Tửu bên kia bức vách . Có lẽ đến gần sáng Duyên mới thiếp đi được . Một lúc sau , ngoài đường , tiếng rao hàng quà sáng đã bắt đầu vang lên , nhưng Duyên ngủ say quá chả biết gì cả . Tửu đứng bên cạnh divan cất tiếng kêu nho nhỏ , Duyên cũng không nghe không thấy . Tửu vạch mùng , thò hẳn đầu vào , đập nhẹ trên vai Duyên :

- Chị Ly ! Chi Ly ! Dậy đi !

Bấy giờ Duyên mới mở mắt và ngồi bật dậy . Cô kéo tấm chăn mỏng che ngang ngực rồi ngơ ngác hỏi :

- Sáng rồi à ?

Tửu bước lui một chút rồi mỉm cười hiền hòa và nói :

- Chưa ! Còn sớm . Nhưng tôi phải đánh thức chị dậy vì có lệnh bảo chị đi Hà Nội ngày hôm nay . Chị dậy chuẩn bị đi , rồi ra ga xe lửa cho kịp chuyến sớm !

Duyên xoay người thòng hai chân xuống đất và thất vong nhắc lại :

- Đi ngày hôm nay à ?

- Vâng ! Đi ngay ! Tưởng giử chị lại được vài hôm cho vui . Hóa ra không được ! Đêm qua , anh Quảng ghé đây , đưa chỉ thị …

Duyên im lặng không nói gì . Tửu ân cần đề nghị :

- Chị ăn tạm cái gì cho đỡ đói . Chốc nữa lên xe ngủ . Ăn xôi nhé ?

Duyên lắc đầu :

-Thôi . Nếu đàng nào cũng phải đi thì để tôi đi ngay bây giờ cho chắc ăn . Ra ga rồi ăn cũng được !

Tửu giơ tay ngăn lại :

- Chị chờ độ nửa tiếng nữa , tốt hơn . Giờ này ngoài đường còn thưa thớt lắm . Nửa giờ nữa người ta mới ùn ùn gánh hàng ra chợ . Phố xá đông , mình đi lại không ai chú ý !

Duyên im lặng tháo mùng , gấp chăn , đặt ngay ngắn trên đầu giường . Cô đẩy liếp cửa sổ , trông ra con hẻm nhỏ phía sau đã bắt đầu mờ sáng . Tửu lại ân cần đề nghị :

- Hay là ăn bát bún riêu cho dễ nuốt . Tôi đã mua sẳn khúc bánh Tây . Nhưng bánh thì mang theo , ăn dọc đường ! Gánh bún riêu của bà Ngát bên kia đường , giờ này chắc đã bắt đầu bày bán rồi ! Để tôi gọi bà ấy bưng sang cho chị một bát !

Duyên cảm động trước sự chu đáo của Tửu , cô đành gật đầu :

- Vâng ! Anh đã nói như thế thì tôi xin anh một bát !

Tửu quay ra , tháo then cửa , Duyên nhìn theo , chớp mắt nghĩ đến những con người lặng lẽ mà cô đã tiếp xúc trên chặng đường cách mạng . Từ Trần Khải theo Tân về Hải Ninh huấn luyện chị em Duyên , đến chị Thúy được bố trí về nhà Duyên để dạy lớp đan may , rồi đồng chí Quảng trực tiếp chỉ thị công tác cho chi bộ và bây giờ là Tửu . Mai mốt đây sẽ còn biết bao nhiêu người nữa . Những bóng hình ấy , thoáng đến thoáng đi , có khi chỉ kịp làm quen trong chốc lát rồi chia tay ,chẳng bao giờ gặp lại !

Quá trưa hôm ấy , Duyên đặc chân xuống sân ga Hà Nội . Người đón Duyên vẫn là anh chàng kéo xe mà hơn nữa năm trước đã đã đưa Hậu về ngõ Lò Rèn . Hôm nay , anh chở Duyên tới khu Khâm Thiên , gửi ở nhờ một cơ sở cách mạng nằm ngay trong xóm cô đầu . Đó là tiệm thuốc Bắc Vĩnh An Đường mà khách hàng phần đông là những người đàn ông mê thú trăng hoa , không may bị mắc bệnh phong tình . Ông Lang Chu , tuổi khoảng 40 , có tiếng là mát tay , thu hút đông bệnh nhân ra vào tấp nập . Nhờ vậy , hiệu thuốc trở nên một trạm giao liên rất thuận tiện mà mật thám Pháp chưa hề chú ý .

Anh phu xe bỏ Duyên xuống ngay trước cửa hiệu thuốc Vạn An Đường , nói vài lời từ giã rồi giục Duyên đi vào . Rồi anh bỏ nón , lôi cái điếu cày máng ở càng xe , ngồi xổm trên lề đường , lấy thuốc lào ra hút . Khi ông lang Chu , chủ nhân hàng hiệu thuốc , bước ra cửa ho mấy tiếng và đưa mắt làm hiệu đã tiếp nhận Duyên , anh mới đứng dậy kéo xe đi.

Dòng Mực Cũ

Chương 11

Những ngày cuối năm , trời trở lạnh mau . Cái rét giao mùa dường như ông trời cố ý mang đến để tương phản với không khí đang sôi sục đang chuẩn bị tổng khởi nghĩa trong lòng hàng ngàn đảng viên Quốc Dân Đảng . Bao nhiêu mất mát liên tục về mặt nhân sự cũng như vũ khí của Đảng , càng làm Tổng Bộ thấy không còn đường nào khác ngoài một cuộc vùng dậy liều lĩnh theo phương châm “sát thân thành nhân” của cổ nhân xưa .
Hàng loạt tổ đảng bi vỡ đã đành , lại thêm những xưởng chế bom , những cơ sở cất giấu truyền đơn , cũng cứ lộ dần , đặc biệt là trong phạm vi tỉnh Bắc Giang , quê hương của Nguyễn Khắc Nhu và chị em cô Giang . Kế hoạch tổng khởi nghĩa vì vậy không còn là một bí mật đối với sở Liêm Phóng . Chúng chỉ không biết ngày nào mà thôi . Mạng lưới mật thám và tay sai vốn đã dày đặc , nay lại càng giăng bủa sâu rộng hơn , bám sát từng bước chân của đảng viên Quốc Dân Đảng , nhất là quyết bắt cho được Nguyễn Thái Học và các nhân vật chủ chốt .

Giữa tình thế dầu sôi lửa bỏng , một mất một còn ấy , người đau khổ nhất là Lê Hửu Cảnh . Đang là một ủy viên trung ương , sát cánh với Nguyễn Thái Học , ông bị đẩy hẳn ra ngoài , chẳng những không được tham dự bất cứ một buổi họp quan trọng nào , mà còn bị ngờ vực , xa lánh . Chia sẻ với Cảnh , chỉ có vài đồng chí trong nhóm “cải tổ” và thêm một đàn em trẻ , đó là Minh .
Minh lúc này vẫn làm việc ở tòa báo trong nỗi thấp thỏm chờ đợi tai họa ập đến . Căn gác trọ của anh ở Khâm Thiên may mắn chưa nằm trong danh sách bị khám xét . Ông Sửu khập khiễng bên kia đường vẫn là bạn tri kỷ để Minh tâm sự và đôi khi nhờ vả công tác , dù ông không nằm trong đoàn thể . Dòng đời vẫn lặng lẻ trôi , sáng chiều hai buổi Minh vẫn xách cập đi về như một công chức cần mẫn , gác bỏ mọi chuyện nhiêu khê đang diễn ra quanh anh . Nhưng trên thực tế , những lo buồn triền miên làm Minh gầy xọm đi vì mất ngủ . Giống như bao nhiêu đảng viên khác , Minh mang nỗi buồn chung là tình hình nguy biến liên tục của Quốc Dân Đảng . Thêm vào nỗi buồn riêng là hoàn cảnh giằng co của Lê Hửu Cảnh , một đàn anh mà Minh hết lòng nễ phục . Ngoài ra , cái tin Nguyễn Văn Viên bị bắt rồi treo cổ tự tử trong tù cũng làm Minh trăn trở đến cả tháng trời . Với Viên , Minh có khá nhiều kỷ niệm đáng nhớ . Huống chi hai năm hoạt động trong Thành Bộ , Viên là người lãnh đạo trực tiếp của Minh . Minh cũng là người đầu tiên được Viên trực tíep kể cho nghe vụ ám sát Réne Bazin và dặn anh phải viết lại câu chuyện này cho đời sau tường tỏ .
Một buổi chiều Minh ở tòa soạn về , tạt ngang sạp hàng của ông Sửu định đưa cho ông tờ báo mới . Thấy ông đang có khách , trả giá mua một cái mũ nồi cũ . Minh đứng tần ngần một chút , toan băng ngang đường leo lên gác thì vui mừng nhận ra người khách ấy chính là Lê Hửu Cảnh . Minh buột miệng kêu lên :
- Ơ ! Anh Cảnh ! Đi đâu lang thang đến chốn này !
Cảnh ngẫng lên làm bộ ngạc nhiên :
- Minh đấy ư ? Tôi vừa ở Ô Chợ Dừa lại thẳng đây ! Tôi nhớ láng máng hình như cậu ở quanh đâu đây , phải không ?
Minh hiểu ý , khẻ gật đầu :
- Vâng ! Em thuê gác trọ bên kia đường !
Thật ra thì Cảnh đã đến căn gác của Minh nhiều lần và hôm nay anh ghé ngang đây cốt để chờ Minh . Minh cũng từng kể qua cho Cảnh biết về hoàn cảnh và tâm sự của ông Sửu , nên Cảnh dù gặp ông lần đầu mà đã thấy như biết ông ấy từ lâu . Tuy vậy , Cảnh vẫn cẩn trọng bởi thời buổi này lòng người thay đổi trắng đen , không biết thế nào

mà lường . Có người mới hôm trước còn là đồng chí , hôm sau lại là tay sai cho thực dân , dẫn mật thám đi bắt bạn bè của mình . Bao nhiêu bài học đắng cay của Việt Nam Quốc Dân Đảng cũng như Đông Dương Cộng Sản Đảng đang diễn ra từng ngày , khiến Cảnh không thể không dè dặt .
Cảnh lúc này không còn làm trong cong xưởng hỏa xa nữa vì sở đã báo cho mật thám biết là Cảnh vắng mặt thường xuyên , không thể không nghi ngờ hành tung của Cảnh. Ông không dám về nữa . Ông phải cải trang , đóng nhiều vai trò khác nhau và thay đổi chỗ ngủ hàng đêm . Nắng gió và cuộc sống thất thường đả làm Cảnh gầy và đen , nhất là ánh mắt lúc nào cũng toát ra nỗi ưu tư .
Hôm qua Cảnh ở Yên Bái về , bỗng nhớ đến Minh , nên hôm nay tìm gặp để hàn huyên cho vơi bớt nỗi sầu đang nặng trĩu trong lòng .
Cảnh trả tiền mũ cho ông Sửu rồi chụp ngay cái nón đen lên đầu , kéo thấp xuống , che gần nữa khuôn mặt . Minh trao cho ông Sửu tờ báo rồi giới thiệu vội vã :
- Anh Cảnh đây là anh họ của tôi ! Anh em lâu ngày mới gặp nhau !
Cảnh gật đầu chào ông Sửu , nhưng không nói gì . Ông Sửu lễ phép cúi đầu chào lại . Minh nói thêm với Cảnh :
- Còn ông Sửu đây thì cũng như chỗ người nhà . Anh có cần nhắn gì em thì cứ bảo ông ấy một tiếng ! Em nói phòng xa , anh đến tìm em mà không gặp .
Ông Sửu nhìn Minh bằng ánh mắt dịu dàng như thầm nói cám ơn về sự tin tưởng của Minh . Bấy giờ Cảnh mới quay sang nói với ông Sửu :
- Cậu em tôi đây cũng hay nhắc đến ông luôn ! Thời buổi này tìm được người tri kỷ không phải là dễ , có phải không ông ?
Ông Sửu khách sáo đáp :
- Thưa ông ! Quả có như thế ạ ! Tôi may mắn được làm quen với thầy Minh . Thầy là nhà báo học rộng hiểu nhiều , thành ra đầu óc tôi cũng vỡ ra được lắm thứ hay !
Minh vỗ vai ông Sửu :
- Không dám ! Không dám ! Ông nói quá lời !
Rồi Minh nói vài lời giã từ và kéo tay Cảnh băng ngang đường . Anh bảo Cảnh :
- Lên gác ngồi nói chuyện anh nhé ! Em đang mong anh mà chả biết tìm anh ở đâu ! May quá hôm nay gặp !
Phố chiều không đông lắm , mặc dù là giờ tan sở . Khu này dân cư thưa thớt mà đa số là thành phần lao động chân tay , khiêng thuê vác mướn , buôn thúng bán bưng , nên đâu có giờ giấc cố định .

Trước đề nghị của Minh , Cảnh ngần ngừ không trả lời ngay . Anh cũng muốn lên gác trọ của Minh ngồi nói chuyện cho vắng vẻ . Nhưng lúc này anh như con chim đậu cành mềm , vào nhà ai cũng sợ bị theo dõi rồi vây bắt , thành ra anh đảo mắt nhìn hai bên đường rồi bảo nhỏ Minh :
- Đi chỗ khác tiện hơn là lên gác . Ngộ nhỡ …
Minh hiểu ý gật đầu :
- Vâng . Thế thì đi . Để em xem đi đâu bây giờ ? Ừ ! Hay là đi ăn cao lâu anh nhé ? Phải đấy . Lâu lắm rồi chả có bửa ăn nào cho ra hồn !
Cảnh cười :
- Nhà báo như cậu , tiền đâu mà ăn cao lâu ? Nhưng mà tùy cậu . Ngồi chỗ nào nói chuyện . Miễn là không bị theo dõi !
Minh trấn an :
- Anh yên lòng . Hiệu ăn đông khách lắm mà chả có ai chú ý vì toàn là khách ở trong các nhà hát ra . Văn nhân công tử đủ mặt !
Hai người thả bộ dọc theo Phố Khâm Thiên đến một hiệu ăn mới mở gần rạp hát Vĩnh Lạc . Thực khách không đông lắm . Minh đưa Cảnh vào sâu ở góc trong , sát bên cái cửa sổ rộng . Theo thói quen , Cảnh thò đầu ra hẳn ngoài cửa sổ quan sát để đề phòng nếu mật thám ập vào thì ông sẽ nhảy qua đó mà trốn . Cảnh bỏ mũ để thiên hạ khỏi chú ý , nhưng anh ngồi quay mặt vào vách . Minh gọi vài món ăn rồi nhập đề bằng giọng nho nhỏ vừa đủ hai người nghe :
- Ít lâu nay anh đi đâu ? Em có ghé chỗ anh làm , nhưng người ta bảo anh nghỉ rồi . Muốn lại nhà tìm anh , nhưng ngại quá ! Em thì vẫn còn ở tòa báo . Hàng ngày , bao nhiêu tin tức dồn dập , làm em sốt ruột quá anh ạ !
Cảnh bưng cốc nước trà nóng , xoay xoay trong tay , cúi đầu đáp :
- Tôi vẫn đi lanh quanh , nay chỗ này , mai chỗ khác ! … Cậu sốt ruột một , tôi sốt ruột mười ! Tôi chả phải kể cậu cũng biết , tôi như người ngồi trên đống lửa ! Từ dạo tháng 5 đến bây giờ , sau Hội Nghị Đức Hiệp mà tọi đưa cậu về dự , Tổng Bộ chả còn liên lạc gì với tôi . Tôi biết Tổng Bộ đang chuẩn bị tổng khởi nghĩa , mà tôi chả thấy ai giao công tác gì cả !
Minh nén tiếng thở dài chen vào :
- Em cũng thế ! Tổng Bộ ít người biết em đã đành , mà ngay cả Thành Bộ , từ khi anh Viên bị bắt và hy sinh trong tù , em trở thành lạc lõng quá ! Tổ đảng chả còn ai hỏi han gì đến em nữa !
Cảnh ngậm ngùi nhận xét :
- Có thể là vì các đồng chí ấy cho rằng cậu theo phe của tôi , nên họ ngại tiết lộ kế hoạch của đảng !

Yên lặng một lúc , Cảnh hỏi :
- Cậu bảo , cậu ngồi ở tòa báo , bao nhiêu tin tức dồn dập , là những tin gì ?
Minh chưa kịp trả lời thì nhà hàng mang thức ăn ra . Cảnh đang đói nên vội vàng làm dấu Thánh giá rồi cầm đũa gắp ngay . Chờ bồi bàn đi khỏi , Minh mới nói :
- Biết bao nhiêu tin tức quan trọng mà toàn là tin buồn . Bắt bớ , xử án , kho vũ khí bị phát giác . Tin nào về đến tòa báo cũng làm em đứt ruột !
Cả hai đều im lặng bùi ngùi . Nhưng chỉ một phút sau , Cảnh xòe bàn tay và vui vẻ bảo Minh :
- Cậu ăn đi đã chứ ! Cậu để tôi ăn một mình hay sao ? Từ nãy đến giờ , cậu chưa động đũa ! Làm tôi gắp mãi cũng thấy ngượng !
Minh cười buồn đáp :
- Lâu lắm em mới được mời anh ăn với em một bửa cơm xoàng ! Xin anh cứ tự nhiên cho !
Rồi Minh kể :
- Hôm mùng 10 tháng 10 , nghĩa là cách nay một tháng , tòa án Nam triều họp ở Vinh , tuyên án tử hình vắng mặt mấy nhân vật cộng sản . Chắc là do sự thúc giục của Pháp …
Cảnh gật đầu ngắt lời :
- Tôi biết . Xử tử hình khiếm diện Nguyễn Ái Quốc , Trần Phú , Hồ Tùng Mậu , Trần Văn Cung . Cả Lê Duy Điếm và Tổng Oánh nữa . Tổng Oánh thì tôi quen từ thuở chưa gia nhập Việt Nam Thanh Niên Cách Mạng Đồng Chí Hội .
Minh nhấn mạnh :
- Cái mà em muốn nói đây là em vẫn nhớ đề nghị của anh ở hội nghị Đức Hiệp hồi tháng 5 . Anh Học , anh Nhu và tổng bộ của mình phải ra nước ngoài giống như Tổng bộ VNTNCMĐCH ! Đấy anh xem ! Tuyên án tử hình vắng mặt thì cũng như không , chỉ càng làm cho mấy ông ấy được quần chúng chú ý thêm mà thôi ! Tiếc là anh Học cứng rắn quá !
Cảnh chớp mắt như sắp khóc , Việt Nam Quốc Dân Đảng là một đảng cách mạng chủ trương bạo động , dùng vũ lực để đánh đổ thực dân Pháp . Cảnh vẫn biết như thế ngay từ buổi đầu khi chưa gia nhập . Nhưng ông vẫn không đồng ý với cách tổ chức quá vội vả của tổng bộ , dường như không tính đến chuyện đường dài . Hy sinh tính mạng cá nhân thì Cảnh không tiếc , như lời thề khi tuyên thệ gia nhập Đảng . Nhưng việc hy sinh đó là nền tảng vững chắc để những đồng chí kế tục tiến lên mà giành lấy thành công thì mới có ý nghĩa .

Chứ hy sinh chỉ để gây tíêng vang thì thực là phí phạm lòng yêu nước . Cảnh không buồn vì bị tổng bộ hất hủi mà buồn vì nhìn thấy trước trong tình hình hỗn tạp này , thế nào đảng trưởng Nguyễn Thái Học cũng bị bắt , mà Nguyễn Thái Học bị bắt thì đảng sẽ tan vỡ . Trong tâm thức của người Á Đông , đảng chính là lãnh tụ . Lãnh tụ còn thì đảng còn . Lãnh tụ mất thì đảng cũng sẽ biến theo ! Bởi thế , Nguyễn Thái Học không thể coi nhẹ con người của mình như bất cứ đảng viên nào khác .
Minh dè dặt hỏi :
- Anh tính sao bây giờ anh Cảnh ? Anh có định ra nước ngoài không ? Em nghe nói anh Nghiệp đang gây dựng cơ sở bên Vân Nam …
Cảnh cắt ngang :
- Cậu cũng biết chuyện ấy ư ? Việc ấy thì tôi biết khá rõ . Anh Huân cũng có bàn với tôi và lúc đầu tôi cũng có nghĩ đến việc tạm lánh sang Tàu . Nhưng bây giờ tôi quyết định ở lại cùng tham gia tổng khởi nghĩa với anh em !
Minh ngạc nhiên tròn mắt nhìn Cảnh :
- Nhưng có ai dùng anh đâu ?
Cảnh nhún vai đáp :
- Mình làm gì được thì cứ làm , đóng góp được gì thì đóng góp ! Vì đảng vì dân mà làm . Bất đồng nội bộ chỉ là chuyện thường tình . Huống chí , nếu tôi bỏ đi lúc này thì các đồng chí ở Tổng bộ lại càng nghi hơn !
Nghe câu nói khảng khái , Minh lại càng cảm phục Cảnh . Quả thực mấy tháng vừa qua , Cảnh đã trăn trở đến nát óc , nhiều lần định sang Tàu hay sang Xiêm , nhất là khi ông nhận được mật tin các hoạt động của Nguyễn Thế Nghiệp bên kia biên giới .
Lùi lại 2 năm về trước , khi nhóm Nam Đồng Thư Xã thành hình tại Hà Nội , cử người đi kết giao hào kiệt thì gặp Nguyễn Thế Nghiệp là một nhân vật trí thức đang nung nấu đầu óc cách mạng tại Bắc Ninh . Ông nhận lời tham gia Nam Đồng Thư Xã và khi biến thành Việt Nam Quốc Dân Đảng thì ông có mặt trong tổng bộ lâm thời , nhiệm kỳ đầu tiên , giữ vai trò phó chủ tịch cho Nguyễn Thái Học . Vốn chủ trương cách mạng đường dài , ngay sau đó Nguyễn Thế Nghiệp vào Sài Gòn xuất bản tờ báo tiếng Pháp Revue Économique để làm tiếng nói đấu tranh và tạo vị thế cho mình để gặp gở các nhà trí thức yêu nước khác . Qua tờ báo , Nguyễn Thế Nghiệp bắt liên lạc được với một vài nhân vật chủ chốt trong nhóm Phục Việt , chẳng hạn như Vũ Đình Dy và Quang Minh Nguyễn Văn Ngọc . Nghiệp bàn việc kết họp lại dưới bãng hiệu Quốc Dân Đảng , nhưng chuyện không thành .

Nghiệp lại trở ra Hà Nội và khi tổng bộ Quốc Dân Đảng bầu ban chấp hành nhiệm kỳ 3 , chia làm 2 ban : Lập pháp và hành pháp thì Nguyễn Thế Nghiệp là chủ tịch bên Hành Pháp trong khi Nguyễn Khắc Nhu phụ trách bên Lập Pháp , có Nguyễn Thái Học làm phụ tá . Đầu năm 1929 , sau khi Bazin bị ám sát , mật thám Pháp mở cuộc càn quét , bắt giữ hầu hết các nhân vật trọng yếu của Quốc Dân Đảng , thì Nguyễn Thế Nghiệp cũng nằm trong đám người không may đó . Tháng 7 , Hội đồng đề hình xử án tập thể , Nghiệp bị tuyên án 10 năm cấm cố , chuẩn bị lên đường lưu đày vào tháng 8 cùng với 45 đồng chí khác .

Tuy đã tống vào tù được đa số các yếu nhân Quốc Dân Đảng , nhưng mật thám Pháp vẫn chưa hài lòng vì Nguyễn Thái Học và Xứ Nhu còn thong dong bên ngoài , nghĩa là cái nguy cơ nổi dậy vẫn còn nguyên . Lúc ấy , tên thực dân Brides , xuất thân là công sứ - tức là quan đầu tỉnh về phía chánh quyền Pháp , song hành với tuần phủ về phía Nam triều – vừa thăng làm giám đốc chính trị và hành chánh . Brides được bổ nhiệm đứng đầu “hội đồng đề hình” , tức là chánh án tòa đặc biệt chuyên xử những vụ án chính trị . Với nhiệm vụ mới này , Brides dùng hết nỗ lực để bắt cho bằng được Nguyễn Thái Học . Hắn đã từng ép Trúc Khê Ngô Văn Triện viết thư dụ hàng Nguyễn Thái Học rồi nhờ hai chị em cô Nhu và Uyển của Thanh Niên Cách Mạng Đồng Chí Hội trao thư cho cô Giang để cô Giang đưa lại cho Nguyễn Thái Học . Chuyện không thành , dẫn đến chuyện ám sát Nhu Uyển do chính nhóm Cộng Sản ra tay ở Hải Phòng hồi cuối tháng 5 . Sau vụ thất bại ấy , Brides lại càng bực bội hơn , đêm ngày không ngơi nghỉ nghĩ kế bắt Nguyễn Thái Học .

Biết được ưu tư sâu xa của Brides , Nguyễn Thế Nghiệp liền nghĩ ra một kế khá bất ngờ . Ông gặp riêng Brides và đề nghị Brides thả ông ra . Ông sẽ thuyết phục cho Nguyễn Thái Học về đầu thú chánh quyền bảo hộ .

Vốn là người giỏi tiếng Pháp , lại từng là chủ tịch ban Hành Pháp của Quốc Dân Đảng – nghĩa là tương đương với chức vụ đảng trưởng – Nguyễn Thế Nghiệp lung lạc được Brides một cách tương đối dễ dàng , vì tin là Nguyễn Thế Nghiệp có vị thế lớn để nói chuyện với Nguyễn Thái Học . Hơn thế nữa , trong cách suy nghĩ của Brides thì việc bắt lại Nguyễn Thế Nghiệp cũng không khó nếu Nghiệp không làm được việc .

Tháng 8 năm 1929 , thực dân phát vãng các tù nhân Quốc Dân Đảng đã bị tuyên án tháng trước , lên đường đi Côn Đảo . Nguyễn Thế Nghiệp cũng nằm trong danh sách ấy , nhưng thay vì đày ông đi biệt

xứ , thanh tra Brides cấp giấy tờ tùy thân và tiền bạc rồi thả tự do cho Nghiệp để ông bí mật đi gặp đảng trưởng Nguyễn Thái Học .
Ra khỏi tù , dĩ nhiên Nguyễn Thế Nghiệp không tìm Nguyễn Thái Học . Ông lên thẳng Lào Kai , tìm đến đồng chí Nguyễn Kim Ngữ để nhờ ông này đưa sang bên kia biên giới . Nguyễn Kim Ngữ lúc ấy là chi bộ trưởng Lào Kai , người có công kết nạp và thành lập rất đông đảng viên Quốc Dân Đảng từ năm 1928 . Lào Kai có đến gần 10 chi bộ Việt Nam Quốc Dân đảng , kể cả những châu bản người thiểu số . Gia đình Nguyễn Kim Ngữ chuyên sống bằng nghề buôn lậu thuốc phiện từ Lào Kai sang bên kia biên giới và ngược lại , cho nên đường đi nước bước Ngữ rất rành . Ngữ giắt Nghiệp sang Côn Minh , thủ phủ của tỉnh Vân Nam . Tại đây , Ngữ lấy một cái tên mới nghe có vẻ Tàu là Trương Nguyên Minh , rồi tức tốc làm quen và vận động kiều bào , kết hợp những nhóm cách mạng lẻ tẻ đang có mặt trên đất Trung Hoa . Ba tháng sau , ông thành lập được “Việt Nam Quốc Dân Đảng Vân Nam Đạo Bộ” . Bấy giờ ông mới cho người về Việt Nam thông báo cho Nguyễn Thái Học và Tổng bộ Quốc Dân đảng . Cũng nhờ có lực lượng Nguyễn Thế Nghiệp ở Vân Nam mà sau này khi cuộc tổng khởi nghĩa thất bại , các đồng chí từ quốc nội thoát ra , mới có sẵn cơ sở để tiếp tục .
Giữa lúc Nguyễn Thế Nghiệp gây dựng cơ sở Quốc Dân Đảng tại Vân Nam thì Lê Hửu Cảnh từ Hà Nội lên Yên Bái để gặp cô Giang . Một vài đồng chí trong nhóm “cải tổ” từng bàn với Cảnh về việc trốn qua biên giới gặp Nguyễn Thế Nghiệp vì ai cũng biết ngay từ buổi đầu Nguyễn Thế Nghiệp đã có khuynh hướng ôn hòa , chủ trương đấu tranh đường dài giống như phần đông các nhà văn , nhà báo trong đảng . Nhưng Cảnh suy đi nghĩ lại rồi quyết định không đi . Tổng bộ đã dứt khoát ở lại để đồng lao cộng khổ , chả nhẽ ông lại yếu đuối trốn sang vùng an toàn ! Là Hạ sĩ quan Pháp đã giải ngũ , Cảnh đã đứng ra thành lập được một số chi bộ nhà binh tại Hà Nội . Đó là chưa kể một vài xưởng chế tạo bom cũng do ông gầy dựng và huấn luyện . Ông vẫn bí mật gặp gở họ và động viên họ giữ vững tinh thần , chờ lệnh khởi nghĩa của Đảng . Nguyễn Thái Học và Xừ Nhu không tin Cảnh nữa , nhưng không vì thế mà ông bỏ đảng hay tìm cách xa lánh . Ông lên Yên Bái gặp cô Giang lúc này đang làm công tác binh vận , đưa đồn lính Khố Xanh về với Quốc Dân Đảng . Cô mở gian hàng nhỏ bán mía và một vài thứ kẹo bánh lặt vặt chênh chếch cửa đồn lính Khố Xanh để dễ dàng gặp gở anh em binh sĩ trong đồn . Cô vốn nễ Cảnh lớn tuổi , từng là cố vấn cho Nguyễn Thái Học và nhất là từng vun đắp cho cuộc tình của cô với Nguyễn

Thái Học , nên mỗi lần gặp Cảnh , cô đều bày tỏ nỗi lòng quí mến sâu xa . Giờ đây , dù biết rõ giữa Cảnh và tổng bộ có chút bất đồng , cô vẫn thản nhiên như thường lệ . Vừa gặp Cảnh , cô rót mời Cảnh bát nước chè rồi ưu tư nói ngay :
- Nguy to rồi anh Cảnh ơi ! Mấy tháng nay mà hàng loạt xưởng chế tạo bom của mình ở Bắc Giang bị địch khám phá . Chắc có đứa nào nó tố !
Cảnh ngắt lời :
- Bị địch khám phá đã đành mà đau đớn nhất là xưởng bom nhà ông Trạm tự dưng phát nổ . Có lẽ vì kho chứa nóng quá ! Các đồng chí ấy không để ý ! Cả ba đồng chí đều bị bắt cả dù đang bị thương nặng ! Trường hợp này thì làm gì có ai tố cáo ! Cũng chẳng phải vì các đồng chí ấy chế bom bất cẩn , mà chỉ vì chưa có kinh nghiệm !
Cô Giang nhập đề thẳng :
- Vâng ! Tôi cũng cho là thế …. Anh Cảnh ạ ! Anh từng ở trong nhà binh đã lâu , kinh nghiệm có thừa . Hay là anh chịu khó về Bắc Giang giúp các đồng chí ấy .
Cảnh uống cạn bát nước , phân vân suy nghĩ . Cô Giang lại giục :
- Hay là anh đang bận công tác gì khác thì thôi vậy !
Cảnh thú nhận :
- Không , tôi có bận gì đâu ! Nhưng Tổng Bộ không giao nhiệm vụ , tôi gặp các đồng chí ấy thế nào được !
Cô Giang hiểu ra , thở phào bảo Cảnh :
- Để tôi viết cho các đồng chí ấy mấy chữ . Anh cầm đưa cho họ !
Cảnh lắc đầu :
- Cảm ơn chị . Nhưng chị không nên viết gì cả . Nói đúng ra thì tôi không nên mang theo bất cứ giấy tờ gì có nét chữ của chị . Nhỡ chẳng may …
Cô Giang gật đầu :
- Anh nói đúng đấy . Để tôi gửi anh cái lượt làm tin . Anh đưa cho họ , họ biết ngay là của tôi . Anh cứ vào làng Mỹ Điền , hỏi nhà ông Tự . Ông ấy là chú họ của tôi .
Cảnh hài lòng nhận lời :
- Vâng . Sáng mai tôi về Hà Nội thu xếp vài công việc , rồi đi Bắc Giang ngay !
Cảnh ngồi lại trao đổi với cô Giang về kinh nghiệm binh vận mà ông cho là yếu tố sinh tử quyết định trong cuộc tổng khởi nghĩa sắp tới bởi họ có vũ khí trong tay . Ông nán lại Yên Bái một đêm rồi hôm sau quay về Hà Nội .
Ở Hà Nội hai ngày . Cảnh tiếp xúc với một số chi bộ nhà binh do ông

thành lập trước đây . Lúc đi lang thang qua Ô Chợ Dừa , Cảnh bỗng nhớ đến Minh . Ông đến sạp hàng ông Sửu ngồi vì ông muốn gặp Minh tối nay để sáng mai sẽ lên đường đi Bắc Giang .
Ăn xong bửa cơm , Minh mới hỏi Cảnh :
- Theo anh thì bây giờ em phải làm gì ?
Cảnh đắn đo một chút rồi đáp :
- Tôi cũng chả biết khuyên cậu thế nào . Theo nguyên tắc , thì cậu phải sinh hoạt với tổ đảng . Nhưng cậu bảo là tổ đảng chả ngó ngàng gì đến cậu . Cậu cũng không phải là người của Tổng Bộ , thành ra …
Minh cười buồn ngắt lời :
- Thành ra em là đứa con vô thừa nhận !
Minh gọi bồi bàn tính tiền rồi anh em bước ra cửa .
Hai người sánh vai đi bên nhau . Ngang qua một nhà hát cô đầu , cả hai cùng im lặng lắng nghe tiếng ngâm , tiếng phách vọng ra trong khu phố vắng người qua lại :
- Trăm năm ai chẳng bạc đầu
- Mười điếu ai có hay đâu cả mười !
Minh châm điếu thuốc rồi hỏi Cảnh :
- Anh còn ở lại Hà Nội lâu không ? Thỉnh thoảng ghé em chơi . Em muốn tìm anh , cũng chả biết tìm ở đâu !
Cảnh đáp nhỏ :
- Mai tôi đi xa rồi . Lên Bắc Giang !
Minh ngạc nhiên hỏi lại :
- Anh sang làm gì bên ấy ? Mấy xưởng chế bom của ta bên ấy vừa bị lộ . Chúng nó bắt cả lọat . Anh sang bên ấy lúc này thì nguy hiểm lắm !
Cảnh im lặng , không phân trần . Ông nhớ lại lúc từ giã cô Giang ở Yên Bái , cô tha thiết bảo :
- Anh Cảnh ! Em biết anh Học và vài anh ở Tổng Bộ đang buồn anh . Nhưng em hiểu anh và lúc nào em cũng đặt hết tin tưởng ở nơi anh !
Câu nói chân tình ấy làm Cảnh xúc động lên tinh thần vì lấy lại được nghị lực phấn đấu , giống như kẻ cô đơn gặp được bạn đồng hành trên đoạn đường thăm thẳm . Vì vậy , dù biết chuyến đi Bắc Giang có thể gặp nguy hiểm . Cảnh vẫn mạnh dạn lên đường theo yêu cầu của cô Giang .
Tới một con hẽm nhỏ , Cảnh bắt tay từ giã Minh và lầm lũi rẽ vào . Minh ái ngại đứng trông theo cho đến khi bóng Cảnh khuất hẳn ở một khúc đường cong . Minh tự hỏi : Những người trốn tránh như Cảnh , rồi đây sẽ kéo dài được bao lâu trước khi sa lưới mật thám Pháp ? Anh bỗng thấy quyết định tổng khởi nghĩa của Tổng Bộ là

sáng suốt trong cái thế chẳng đặng đừng hiện nay . Thà đánh một trận lớn rồi có chết cũng vinh quang . Còn hơn cứ nơm nớp chờ đợi tai họa rồi cũng chết dần chết mòn trong nhà tù sau những cực hình tra tấn man rợ của địch !
Chia tay Lê Hửu Cảnh rồi , Minh trở lại cuộc sống đều đặn và buồn tẻ như thường lệ . Ngày hai buổi đến tòa báo , đóng vai một tư chức cần mẫn để tránh sự chú ý của bất cứ ai . Giờ này , Minh bắt đầu ngờ vực lung tung . Ngay cả các đồng nghiệp thân quen trong tòa soạn cũng có thể có người sẳn sàng làm tai mắt cho giặc . Anh nhớ lời dặn dò của Cảnh , giảm bớt mọi giao tiếp và viết lách cũng cẩn trọng hơn . Trong thâm sâu Minh bực bội lắm . Bực bội chính mình đến độ lắm khi thấy xấu hổ . Cái hăng hái , cái can đảm của tuổi trẻ trong Minh dường như cứ nhụt dần . Thời còn đi học , Minh nổi tiếng là một học sinh ngang tàng , dám làm dám chịu . Nay thì chỉ còn là một người thư ký an phận , sáng vác ô đi tối vác về để trả nợ áo cơm .
Một buổi chiều đi làm về trên phố Khâm Thiên . Gần tới hiệu thuốc Bắc Vĩnh An Đường . Minh bỗng giật mình thấy một cô gái bưng chậu nước ra đường . Minh đứng khựng lại , nép vào một gốc cây để nhìn cho rõ , vì anh vừa nhận ra Duyên ! Anh dụi mắt , nhìn kỹ lại và quả thực anh không lầm . Cô gái ấy chính là Duyên . Minh tự hỏi : Duyên từ Hải Ninh lên đây làm gì ? Sao lại ở trong tiệm thuốc Bắc này ? Anh đứng thẳng người , bàn tay phải đặt lên ngực , nghe rõ trái tim mình đập thình thịch . Anh thấy Duyên quay vào nhà cất cái thao rồi lại trở ra ngay . Lần này Duyên bưng mẹt thuốc phơi trên sân gạch vô nhà và không quay ra nữa .
Duyên vấn tóc trần , mặc áo cánh nâu , yếm trắng , quần đen và đi chân đất . Toàn thân vẫn toát ra cái vẻ hiền lành của một cô gái quê còn xa lạ với thị thành . Nét đổi thay duy nhất Minh thấy ở Duyên hôm nay là cô không mặc váy giống như đa số con gái dưới Hải Ninh . Hà Nội vài năm nay đang bắt đầu nhem nhúm những ý tưởng cách mạng về nữ quyền . Tuy vậy , con gái tân thời dám mạnh dạn từ bỏ lối sống cũ , vẫn còn ít ỏi lắm . Chẳng hạn cạo răng trắng là một hành động được coi là rất táo bạo , thường bị xã hội lên án là “me Tây” , nghĩa là lấy chồng lính Pháp . Hoặc thanh niên nam nữ yêu nhau , hẹn hò ở bờ hồ Hoàn Kiếm , cũng rất ít khi xảy ra vì thiên hạ đi ngang sẽ đăm đăm nhìn và lắm khi ngứa mồm bình phẩm vài lời độc ác ! Nói chung thì giữa một cô gái quê như Duyên hoặc một tiểu thư con nhà giàu Hà Nội , cái khác biệt chỉ là ăn mặc bề ngoài . Còn nét đoan trang khép nép thì vẫn giống như nhau .

Minh chờ thêm một lúc rồi lặng lẽ bước đi . Cái quá khứ êm đềm ở làng Hải Ninh ùa về rất nhanh trong đầu Minh . Từ khi anh đến ngồi học chữ Nho ở nhà ông giáo Lương cùng với Tân , rồi mấy năm xuống Hà Nội học trường cao đẳng đến khi vào tù và bị đuổi . Suốt quãng thời gian khá dài ấy , gia đình ông giáo Lương và bố mẹ Minh vẫn có ý vun đắp cho cuộc hôn nhân của Minh và Duyên . Nhất là Duyên thì luôn luôn mong đợi cho cái ngày cô được về nâng khăn sửa túi cho Minh . Nhưng thời cuộc nhiễu nhương , Tân mất sớm và Minh tham gia Quốc Dân Đảng , ít khi có dịp về làng . Chuyện tình giữa anh và Duyên vì vậy cũng nhạt dần dù anh chẳng nói ra . Anh biết ông bà Lương thất vọng lắm . Duyên lại càng não nề hơn . Nhưng họ đều là những người tự trọng , không ai nhắc đến việc ấy nữa . Lắm khi nghĩ đến Duyên , Minh cũng cảm thấy nao nao tội nghiệp và anh mong có một lần nào gặp riêng Duyên để nói vài lời ân hận về thái độ lấp lửng của mình .
Hôm nay tình cờ nhìn thấy Duyên ở Hà Nội , trong căn nhà xa lạ nằm ngay trên một con phố gần gác trọ của Minh , anh hiểu ngay Duyên lên đây không phải để đi làm thuê làm mướn , giúp việc cho người ta . Giấy rách phải giữ lấy lề ! Đời nào ông bà giáo lại để cho Duyên tha phương cầu thực như vậy ! Huống chi so với đa số dân làng Hải Ninh thì gia đình Duyên cũng thuộc vào hàng khá giả , của ăn của để , đâu đến nỗi phải bỏ làng đi kiếm cơm ! Minh biết Tân trước đây theo VNTNCMĐCH , từng có lần rũ Minh cùng hoạt động . Rồi anh lại nghe tin tự dưng Hậu biến mất khỏi làng , ai cũng tin cô tự tử , nhưng không thấy xác ! Bây giờ đến Duyên thoát ly . Như vậy thì chắc hẳn Duyên cũng ở trong tổ chức của Tân và Hậu . Và như vậy cũng có nghĩa cái hiệu thuốc Bắc Vĩnh An Đường kia chính là một cơ quan của VNTNCMĐCH , đang lột xác trở thành Đông Dương Cộng Sản Đảng . Quanh Minh và rải rác khắp nơi tại thủ đô , có biết bao nhiêu tư gia , bao nhiêu hiệu buôn , ngày ngày sinh hoạt bình thường , chỉ đến khi bị mật thám vào bắt , thì người ta mới biết đó là những địa điểm cách mạng , hoặc Quốc Dân Đảng hoặc Cộng Sản Đảng .
Đã gần hai năm không về Hải Ninh , nghĩa là không nhìn thấy Duyên . Minh chẳng bao giờ ngờ Duyên bây giờ tá túc ngay gần nhà Minh . Anh nghĩ đến biết bao nhiêu nam nữ như Hậu như Duyên và như chính bản thân anh , đang lặng lẽ lao vào cuộc đấu tranh giành độc lập cho xứ sở . Hàng loạt người đang chịu cực hình tra tấn trong nhà ngục . Hàng loạt người khác đang bị lưu đày đi biệt xứ và bao nhiêu người đã nằm xuống như Tân . Bất giác Minh thở dài bước những bước nặng nề trên con phố nắng chiều đang tắt dần .

Sáng hôm sau vừa thức giấc , Minh nhớ ngay đến Duyên . Lúc còn ở Hải Ninh , Minh không chú ý đến Duyên , dù thuở mới lớn anh không hề phản đối việc hôn nhân do hai nhà sắp đặt . Nay gặp lại ở Hà Nội , anh bỗng thấy cái tình hàng xóm nảy nở đậm đà hơn gấp bội , theo cái cảm giác "viễn khách tha hương ngộ cố tri" . Vì vậy , từ gác trọ đến tòa báo , lẽ ra chẳng cần đi ngang hiệu thuốc Vĩnh An Đường , nhưng Minh vẫn thả bộ về hướng ấy , mua thêm một đoạn đường , hy vọng gặp Duyên .
Hiệu thuốc Bắc vừa mở cửa , chưa có ai vào mua thuốc hay bắt mạch . Minh ngước nhìn tấm bảng hiệu nhỏ bằng gỗ mộc , đóng bên cạnh cửa ra vào , vừa chữ Tàu vừa chữ ta , vẽ cái tên Vĩnh An Đường rất thô sơ . Phía dưới ghi thêm :"Bắt mạch và bán các loại thuốc cao , đơn , hoàn , tán" . Minh xách cặp đen , mặc Âu phục như thường lệ , thong dong bước vào . Người đàn ông đứng sau quầy đang xếp mấy hủ thuốc cho ngay ngắn . Đó là ông lang Chu chủ nhà mà Minh có nhìn thấy đôi lần mỗi khi đi ngang , nhưng chưa bao giờ chú ý . Ông mặc bộ quần áo ta , giống như bộ pyjama may đơn giản bằng vải nội hóa màu trắng đục , chân đi guốc mộc và hớt tóc ngắn . Kệ thuốc sau lưng ông bày la liệt những hộp , chai , lọ , bình , từ dưới đất lên tới sát trần nhà . Thêm vài hủ rượu ngâm cao hổ cốt đặt trên chiếc bàn nhỏ trong tầm với của ông . Nhìn tổng quát cửa hàng , người ta có thể đoán đây là một cơ sở làm ăn đang phát đạt.
Thấy Minh , ông ngẩng lên , lễ phép hỏi :
- Chào ông ! Ông cần gì ạ ?
Minh đã chuẩn bị sẵn , làm bộ ho mấy tiếng và đáp :
- Tôi muốn mua một lạng cam thảo . Mấy hôm nay bị khản cổ !
Vừa nói , Minh vừa liếc sâu vào bên trong , nhưng không thấy ai .
Chủ nhân ân cần nói :
- Vâng ! Cam thảo thì hiệu chúng tôi có loại tốt lắm , mới về . Nhưng ông bị khản cổ thì ngoài cam thảo ra , chúng tôi có thuốc tán . Ông chỉ việc khoắng với nước uống , uống độ ba bận là khỏi hẳn ! Cam thảo thật ra chỉ để thông đờm mà thôi ! Thuốc tán mới chửa được khản tiếng !
Minh vui vẻ câu giờ :
- Vâng . Thế thì xin ông luôn thể !
Chủ nhân quay lại , với tay lấy cái hủ trên kệ , mở nắp lấy một gói trao cho Minh và dặn
- Thứ này dễ uống lắm ông ạ ! Ngọt như đường phèn , có chút vị cay bạc hà . Ông chia làm hai lần . Nhớ là phải pha nước ấm !
Chủ nhân đặt gói thuốc trên quầy , trước mặt Minh , rồi cười bảo :

- Cam thảo thì lúc nào cũng có sẳn , nhưng ông chờ tôi một tí . Tôi thái củ mới cho ông . Chả gì ông cũng mở hàng ….
Minh cũng cười lại và lên giọng lớn hơn , hy vọng Duyên ở bên trong nghe thấy mà chạy ra :
- Cảm ơn ông ! Tôi mở hàng thì thể nào hôm nay ông cũng đắt khách lắm !
Chủ nhân vừa thái cam thảo vừa gợi chuyện :
- Ông ở gần đây hay chỉ đi qua ….
Minh lại vừa nói vừa nhìn vào trong :
- Thưa tôi ở gần đây ….Cũng không gần lắm , nhưng gọi là gần vì cũng trên con phố Khâm Thiên này ! Nhờ trời thương , tôi ít ốm đau , thành thử chả có hân hạnh được ghé thăm hiệu thuốc của ông !
Minh thấy câu giờ như thế cũng đã đủ lắm rồi mà Duyên vẫn không nghe thấy , làm anh khá thất vọng . Hay là Duyên không có trong nhà ? Cô đi chợ sớm chăng ?
Chủ nhân gói những lát cam thảo mới thái xong vào miếng giấy nhật trình , trao cho Minh , Minh trả tiền rồi cố nấn ná thêm chút nữa . Anh nói :
- Tôi đi làm , tối mới về . Cảm phiền ông , nếu có sẳn nước nóng , xin ông cho một cốc , tôi pha thuốc bột uống ngay bây giờ thì tiện hơn cả !
Chủ nhân vui vẻ đáp :
- Có chứ ạ ! Ông tính thế cũng phải ! Bây giờ phải uống nửa gói . Tối về uống nốt !
Rồi ông quay vào gọi lớn :
- Ly ơi Ly ! Đem phích nước sôi ra đây !
Minh hồi hộp đứng đợi . Anh đoán Ly là tên con ông thầy thuốc . Nhưng anh chờ khá lâu , chả thấy ai bên trong trả lời , cũng không thấy ai ra . Chủ nhân quay đầu vào gọi :
- Ly ơi ! Đem phích nước sôi ra đây !
Chờ thêm chút nữa , Minh gợi hỏi :
- Nhà ta vắng vẻ quá ông nhỉ ! Chắc các anh chị bận đi làm hay đi học sớm !
Chủ nhân làm như không nghe câu nói của Minh . Ông vừa bước vào phía trong , vừa lẩm bẩm :
- Con bé này nó làm gì trong ấy mà gọi mãi không thấy tăm hời đâu cả !
Minh nghe ông nói xầm xì bên trong . Lại có cả giọng phụ nữ làm anh hồi hộp . Nhưng rồi chỉ có ông chủ quay ra , cầm cái bình thủy , rót nước vào cốc cho Minh . Ông khoắng thuốc và giục Minh uống . Ông

bảo :
- Còn nửa gói . Tối về ông uống nốt . Mai mà không thấy giảm thì ông đến đây gặp tôi . Tôi cho liều mạnh hơn !
Nói dứt câu ông mới nhận ra Minh không hề khản tiếng . Giọng nói trong trẻo vẫn bình thường . Minh chào ông quay ra cửa . Ông đứng nhìn theo và chợt lo âu , cố nhớ lại vừa rồi , ông có nói điều gì lỡ lời chăng ! Biết đâu Minh chả là tay sai của Pháp đếm thăm dò ông ! Ông ưu tư mang cái phích nước vào nhà trong thì Duyên cũng vừa từ dưới bếp đi lên , ông nhẹ nhàng trách :
- Làm gì dưới ấy mà gọi mãi không thấy trả lời ?
Duyên không nói gì , đôi mắt vẫn đăm đăm nhìn ra cửa vì nét xúc động chưa tan biến hết . Lúc nãy , cô đang rửa mặt sau nhà thì nghe giọng nói quen quen . Cô ngờ ngợ một chút rồi ném cái khăn vải vào thau nước , đứng dậy , tò mò nép sau cánh cửa trông ra . Duyên sửng sốt suýt kêu lên vì nhận ra Minh , người thanh niên đáng lẽ đã là chồng hay ít ra là vị hôn phu của Duyên . Duyên đứng chết cứng tại chỗ , miệng há ra như gặp ma . Cô vẫn biết Minh đi học rồi làm việc ở Hà Nội , nhưng không ngờ Minh lại ở quanh đây , vì cứ như Minh vừa nói với ông Chu thì nhà Minh cũng nằm trên con phố Khâm Thiên này . Khi ông Chu gọi Duyên mang cái phích nước ra cho Minh pha thuốc , Duyên lúng túng chả biết tính sao , đành cứ đứng yên . Ra gặp Minh thì khác nào tự tố cáo mình thoát ly gia đình lên tá túc ở đây . Huống chi , cô vừa thức dậy , áo quần đầu tóc còn lem luốc quá , gặp Minh làm sao được ! Tuy chẳng còn hy vọng sẽ làm vợ Minh , nhưng dù sao , Duyên cũng cần tươm tất đôi chút khi tái ngộ người tình thuở nhỏ ! Cô cứ phân vân tự hỏi : Không biết có nên gặp lại Minh hay không , mặc dù trong thâm tâm cô rất muốn gặp bởi lúc này cô cảm thấy cô đơn quá !
Duyên xuống Hà Nội đã gần ba tuần lễ mà chả thấy ai liên lạc giao công tác gì cả . Anh thanh niên kéo xe đón Duyên từ nhà ga về đây , đưa vào hiệu thuốc Bắc của ông Chu rồi mất tăm luôn , không có tin tức gì nữa ! Duyên sốt ruột lắm , vì chả biết mình ở đây để làm gì . Hôm đầu , ông Chu lôi Duyên xuống bếp ân cần bảo :
- Chị ở tạm đây . Nay mai sẽ có người đến đón chị đi . Cũng có thể là nhà tôi sẽ đưa chị đi . Nghe bảo là xuống Hải Phòng ! Nhưng tôi dặn cái này : Trong lúc chờ đợi , chị ở đây với tôi thì chị là cháu tôi . Cháu gọi bằng cậu . Cháu ở nhà quê ra giúp việc cậu mợ . Nhớ đây ! Nhà này khách khứa ra vào luôn . Chị nhớ , kẻo xưng hô lung tung là lộ đấy !
Duyên gật đầu đáp :

- Vâng ! Tôi nhớ !
Nhận thấy nhà vắng vẻ quá , Duyên tò mò hỏi :
- Thế chị đâu anh ? Đi chợ hở anh ?
Ông Chu lắc đầu :
- Nhà tôi đi công tác . Chắc độ vào hôm nữa mới về ! Với chị thì tôi nói là đi công tác . Nhưng với người ta thì là đi lấy hàng , đi cất thuốc về bán !
Ngừng một chút , ông Chu thêm :
- Đúng ra thì tôi chả nói . Nhưng chị ở đây thì cần nắm rõ tình hình . Chị thấy mấy cái bao tải dưới gầm giường chứ gì ? Xương hổ đấy ! Nhà tôi lên mạn ngược , mua xương hổ về nấu cao ! Cao hổ cốt ngâm rượu của Vĩnh An Đường bán chạy lắm ! Ai ốm dậy cũng đòi mua uống cho lại sức !
Duyên tò mò thêm :
- Thành ra nhà này hiện bây giờ chỉ có mình anh ?
Ông Chu cười :
- Vâng . Có mình tôi . Với lại bây giờ thêm chị nữa !
Duyên tiếp tục thăm hỏi vài câu , nhưng ông Chu lờ đi , tránh tiết lộ tông tích gia đình . Duyên hỏi chỉ vì xã giao thôi chứ không vì hiếu kỳ . Nguyên tắc của người hoạt động chống Pháp thời ấy là càng ít nói về gia cảnh càng tốt , bởi đôi khi vô tình làm liên lụy đến người thân . Duyên để ý thấy ông Chu cũng có một thứ tác phong giống như Quảng : Lịch thiệp và bình bị . Chỉ khác một chút là nhìn Quảng , Duyên thấy ở ông , một con người có chiều sâu thao thức hơn , trong khi Chu thì có vẻ là một người nặng nề buôn bán , chú tâm làm giàu . Điều này chắc cũng tốt , vì Duyên đoán nhà thuốc là cơ quan kinh tài cho đoàn thể .
Hơn hai tuần lễ trôi qua , ban ngày thì Duyên không nhớ nhà lắm vì phố xá vui mắt và vì cô cũng vẽ ra nhiều việc để làm . Ngoài chuyện dọn dẹp nhà cửa và đi chợ nấu cơm , Duyên được ông Chu chỉ dẫn thêm việc thái thuốc , phơi thuốc , gói thuốc bột thành từng bao nhỏ hoặc viên thuốc tễ thành những cục bi tròn như hòn bi và bọc vào giấy bóng kính . Những công việc lẻ tẻ này , Duyên thấy quen thuộc và nhàn hạ vì chính Duyên cũng sinh ra trong một gia đình thầy thuốc và thỉnh thoảng cô cũng phụ với cha bưng từng mẹt thuốc ra phơi ngoài sân nắng . Lâu lâu trong lúc thu dọn quầy thuốc cho ông Chu , Duyên có dịp bốc trộm một hai quả táo Tàu là thứ mà Duyên vốn mê từ nhỏ .
Ban ngày thì thế , nhưng mỗi khi đêm về , Duyên thấy cô quạnh và nhớ nhà da diết . Duyên vốn là người nặng tình cảm , không cứng

rắn như Hậu , cho nên lắm lúc cô thấy thóai chí muốn bỏ cuộc . Nhưng bỏ làm sao được ! Đã tuyên thệ vào tổ chức tức là ngồi trên lưng cọp , chỉ có tiến chứ không thể lùi vì bước xuống sẽ bị cọp vồ , bị chính đoàn thể của mình trừng trị . Đêm đêm nằm trăn trở , cô thấy luyến tiếc những ngày thanh thản ở Hải Ninh và rùng mình nghĩ đến Hậu giờ này đang bị đánh đập trong Hỏa Lò . Đã thế , từ hôm đến ở với ông Chu , chả có người nào liên lạc hỏi han gì Duyên . Duyên chẳng hiểu mình ở đây để làm gì . Vai trò của cô chỉ hoàn toàn là một đứa ở không công cho ông Chu . Huống chi trong nhà chỉ có mình cô với một người đàn ông chung đụng sớm tối , rất bất tiện mà ông Chu xem chừng không đứng đắn như Quảng . Càng ngày , ánh mắt ông nhìn Duyên càng toát ra cái vẻ thèm của lạ !

Một hôm , hai người ngồi ăn chung , Duyên bạo dạn hỏi ông Chu :

- Có tin tức gì không anh ? Tôi cứ ở đây mãi thế này hay sao ?

Ông Chu đắn đo một chút rồi nhìn Duyên tội nghiệp , giải thích :

- Dạo này tình hình căng lắm . Đường giao liên bị mật thám theo dõi rất sát . Nhiều người của ta đi công tác bằng xe hỏa , vừa xuống đến sân ga là bị bắt . Vụ xử án Quốc Dân Đảng dạo tháng 7 vừa rồi làm ảnh hưởng nặng nề đến các hoạt động của ta . Vì thế , Thành Bộ ra lệnh án binh bất động . Tạm thời ai ở đâu cứ ở đấy ! Ngưng mọi di chuyển ! Chị chịu khó nhẫn nại một thời gian nữa !

Duyên hiểu ra gật đầu im lặng . Chu tránh không nhắc đến việc phó Bí Thư Lê Tín bị bắt . Ông cũng không nói lên sự kiện liên quan đến in truyền đơn của Đông Dương Cộng Sản Đảng đặt tại nhà Hậu và Kiệt bị phá vỡ . Đây mới là nguyên nhân chính đưa đến chiến dịch truy lùng của mật thám . Nhưng ông sợ Duyên mới thoát ly đã nhục chí nên ông đổ hết cho Quốc Dân Đảng đã bất cẩn gây nên tình trạng bi đát này . Ông không ngờ chính Duyên lại nói :

- Chả phải do vụ xử án Quốc Dân Đảng , thực dân Pháp mới lùng bắt người của ta . Nói chúng thì lúc nào mật thám cũng muốn tiêu diệt hết những đoàn thể cách mạng , dù là Quốc Dân Đảng hay Đông Dương Cộng Sản Đảng !

Im lặng một chút , ông Chu lại thêm :

- Nhà tôi đi đã hai tuần lễ chưa về , tôi cũng đang sốt cả ruột ! Bình thường thì chỉ độ một tuần . Chuyến này chả biết tại sao lâu đến thế ?

Thật ra hai tiếng “nhà tôi” mà ông Chu vừa nhắc đến , không phải để chỉ người vợ chính thức của ông . Thuở còn bên Hà Đông , ông lập gia đình sớm , ngoài 20 đã có 3 con . Khi các con đã bắt đầu lớn thì ông bỏ nghề làm ruộng , xin ông thầy Tàu cho thụ giáo nghề thuốc

Bắc . Ông theo thầy lên vùng biên giới , sang hẳn bên Quảng Châu trau dồi thêm tay nghề . Kiều bào làm ăn bên ấy cũng khá đông , trong đó có nhiều người mượn vùng đất tương đối an toàn của Trung Hoa để hoạt động chống Pháp . Ông Chu lúc này đã giỏi , trở thành thầy thuốc chữa bệnh cho họ . Một trong những bệnh nhân của ông là cô Nguyễn Thị Tịnh , đoàn viên TNCMĐCH , vừa từ Tuyên Quang thoát ly sang , bị bệnh sốt rét rất nặng . Ông Chu tận tụy săn sóc rồi ân tình nảy nở , nên duyên vợ chồng , lờ hẳn bà vợ chính thức với 3 đứa con đang cày sâu cuốc bẫm ở quê nhà ! Lấy cô Tịnh , tất nhiên ông Chu hăng hái gia nhập tổ chức cách mạng của cô , nghĩa là tìm được ánh sáng lý tưởng trong tình yêu .
Năm 1927 , khi TNCMĐCH bị chính quyền Tưởng Giới Thạch làm khó dễ tại Quảng Châu , phải phân tán đi khắp nơi thì vợ chồng ông Chu được chỉ thị trở về Việt Nam . Nhờ có nghề hốt thuốc , ông gây dựng chút vốn liếng dễ dàng rồi mở hiệu Vĩnh An Đường trên phố Khâm Thiên lúc mảnh đất này còn rẻ mạt vì thưa thớt dân cư . Vợ ông , đồng chí Nguyễn Thị Tịnh , thua ông hơn 10 tuổi , vẫn nhiệt tình tiếp tục con đường hoạt động của mình , làm công tác giao liên hoặc đưa người của đoàn thể đi những nơi cần thiết . Duyên nằm chờ ở nhà Tịnh cũng vì thế . Nay mai , có thể Tịnh sẽ đưa Duyên xuống Hải Phòng hoặc ra tận Hòn Gai , giao cho tổ đảng địa phương .
Nghe ông Chu giải thích tình hình , Duyên nén tiếng thở dài , chấp nhận sống những ngày vô tích sự bên ông . Giữa lúc xuống tinh thần như thế thì Minh xuất hiện . Cả đêm hôm ấy , cô nằm thao thức nhớ đến Minh . Muốn gặp lại nhưng chả biết làm thế nào . Biết Minh ở trọ trên cùng một con đường , nhưng chả nhẽ cứ lang thang ra phố mà tìm . Con đường Khâm Thiên chỉ dài hơn một cây số , cố ý tìm thế nào cũng ra địa chỉ của Minh . Nhưng thời ấy con gái không ra đường một mình , trừ khi gánh hàng đi bán rong hoặc xách giỏ đi chợ . Cần lắm thì cũng phải giắt theo đứa em đứa cháu , chứ đi mình là hạng không đứng đắn . Duyên nghĩ mãi rồi dự tính hôm sau đi chợ , cô sẽ cấp cái thúng đi sớm hơn và thả bộ dọc theo suốt con đường , may ra gặp Minh chăng ! Nghĩ được cách ấy , Duyên thấy tạm an tâm đôi chút nhưng lại tự hỏi ngay :
- Thế ngộ nhỡ gặp lại Minh mà Minh lờ đi , không thèm nhận Duyên là người quen thì làm sao !
Câu hỏi ấy làm Duyên choáng váng xấu hổ , bất chợt thở dài não nuột trong đêm tối .
Sáng hôm sau , Duyên dậy sớm , chải đầu vấn khăn và thay áo cánh nâu , định bụng khi ông Chu vừa mở cửa hiệu là cắp thúng ra đi .

Ông Chu thấy Duyên hôm nay gọn ghẽ hơn mọi ngày , trố mắt nhìn nhưng không hỏi . Ông uống trà , hút thuốc lào , ăn xong củ khoai luộc rồi đứng dậy ra mở cửa hiệu . Duyên soi gương lại lần nữa rồi từ buồng trong cấp nón bước ra . Cô sửng sốt thấy Minh từ ngoài đường rẽ vào . Cô đứng khựng lại trố mắt nhìn Minh , quên cả chào hỏi . Minh cũng đứng giữa tiệm , không biết phản ứng thế nào . Ông Chu đứng sau quầy nhận ra Minh , người khách đã mở hàng sáng hôm qua , vội niềm nở lên tiếng :
- Uống thuốc của nhà Vĩnh An Đường có đỡ tí nào không ông ?
Minh giật mình quay lại , nở nụ cười :
- Đỡ nhiều ông ạ ! Tôi trở lại là vì thế . Mới uống có một gói mà cổ thông lắm rồi . Xin ông một gói nữa cho dứt hẳn !
Chủ nhân hân hoan đáp :
- Vâng ! Tôi đã bảo mà ! Loại thuốc tán ấy là do chính tay tôi chế ra đấy . Không hiệu nào có đâu ! …. Ông có cần thêm cam thảo không ạ ?
- Cam thảo thì còn . Để thư thư rồi tôi ghé đến xin ông thêm . Nhà tôi cũng gần đây thôi
Vừa lúc ấy , Duyên từ trong bước ra . Cô hồi hộp lắm , tim đập thình thịch và đôi bàn tay lạnh toát , nhưng cố giữ bình tỉnh gật đầu chào Minh như chào một người khách lạ rồi bảo ông Chu :
- Cháu đi chợ đây , cậu ơi !
Ông chú lơ đãng hỏi :
- Đi sớm thế cháu ?
Duyên đã chuẩn bị trước , thản nhiên đáp :
- Cháu đi sớm cho mát . Sợ chốc nữa giời nắng to . Với lại cả hai cái chum trong bếp đều hết sạch nước rồi cậu ạ . Cháu đi chợ về còn phải đi gánh nước nữa ! … Thôi , cháu đi cậu nhé !
Ông Chu vừa lấy thuốc cho Minh vừa đáp :
- Ừ ! Cháu đi đi ! Mua cái gì ăn qua loa thôi !
Duyên gật đầu chào Minh rồi bước ra cửa . Cô cố ý dừng lại ngoài sân cho Minh thấy , rồi mới rẽ sang phía tay phải . Trước khi bước đi , Duyên còn quay đầu nhìn Minh một lần nữa , bắt gặp ánh mắt của Minh cũng đang nhìn theo Duyên . Cô đội nón lên và cố tình đi những bước chậm chạp trên con đường phố bắt đầu tấp nập .
Quả nhiên , đúng như Duyên mong đợi : Cô ngoái đầu lại thì thấy Minh cũng đi nhanh về phía cô , làm tim cô đập thình thịch . Duyên đi sát vào một gốc cây , rồi ngồi xuống , tháo một chiếc guốc gõ mạnh trên nền đất , làm như có hạt sỏi vừa vương trong lòng bàn chân cô . Minh đến sau lưng cô và cất tiếng gọi :

- Duyên ! Xuống Hà Nội bao giờ thế ?
Minh đứng nép vào gốc cây vắng vẻ , đảo mắt nhìn quanh . Duyên vẫn ngồi , nón đội đầu , khẻ đáp lại :
- Em xuống đã hơn hai tuần lễ rồi . Gặp lại anh , em mừng quá ! Hóa ra anh cũng ở gần đây !
Phía trước có hai người bộ hành và một bà gánh hàng rong đang tiến đến . Minh vội vã nói :
- Tôi cũng mừng gặp lại Duyên …. Nói chuyện ngoài đường không tiện . Hay là cô lại đằng nhà tôi đi , được không ?
Duyên mừng quá vì không ngờ Minh rủ cô lại nhà . Gặp Minh mà Minh gợi chuyện là đủ vui lắm rồi , huống chi Minh còn rủ lại nhà ! Cô hỏi :
- Nhà anh ở đâu ?
Minh lấm lét nói nhanh :
- Cũng ở con đường này . Đi bộ một lát là đến . Bây giờ tôi đi trước , cô cứ đi theo tôi …
Duyên ngắt lời :
- Vâng ! Anh đi đi ! Nhưng anh đi chậm thôi , kẻo nhỡ em bị lạc !
Minh toan cất bước thì Duyên lại hỏi một câu khách sao không đúng lúc :
- Thế anh không đi làm ư ? Lúc nãy anh bảo với ông Chu là anh đi làm cơ mà !
- Tôi nghỉ một buổi cũng không sao !
- Vậy thì anh về nhà đi . Anh cứ đi tự nhiên , em theo ngay sau lưng !
Minh gật đầu và rảo bước ngay . Đưa Duyên về nhà nói chuyện đã , buổi chiều đến tòa báo cũng không sao .
Về phần Duyên , đến lúc ấy , đi sau lưng Minh cách khoảng vài bước , để đến nhà Minh , cô mới chợt nhận ra là mình quá táo bạo . Táo bạo không những chỉ xét về khía cạnh luân thường đạo lý , nam nữ thọ thọ bất thân , mà hơn thế nữa , gặp riêng Minh tức là cô đã vi phạm nguyên tắc bí mật của người đi làm cách mạng . Ở hòan cảnh của cô , đúng ra phải tránh né mọi giao tiếp , nhất là đối với người quen . Gặp Minh , tức là “lay ông tôi ở bụi này” , việc thoát ly của Duyên làm sao còn nằm trong vòng bí mật được ! Vừa đi , cô vừa tự trách mình quá yếu lòng , để cho tình cảm cá nhân che mờ lý tưởng tranh đấu ! Nay mai nếu ông Chu hoặc Quảng biết được thì cô không tránh khỏi sự phê bình gay gắt của Đảng .
Nhưng Duyên lại tự an ủi rằng : Cách mạng đâu có cấm Duyên lấy chồng ! Minh chính là người đã đính ước với Duyên từ nhỏ qua sự thỏa thuận của đôi bên gia đình . Như vậy , việc cô gặp người chồng

tương lai của cô , chẳng có gì là sai trái với lương tâm cũng như đối với đoàn thể ! Ở làng thì không có cách nào gặp riêng được . Chỉ có ở nơi đất khách quê người như thế này , Duyên mới có cơ hội gần gũi Minh , lẽ nào lại bỏ qua !
Cô tự bảo lòng : Muốn cho chắc ăn , cô sẽ dặn Minh phải giấu kín buổi hẹn hò này . Và từ nay , nếu Minh có ghé hiệu Vĩnh An Đường mua thuốc Bắc , thì dứt khoát phải coi Duyên như người xa lạ để che mắt ông Chu !
Đến trước cửa căn gát trọ , Minh dừng lại , quay đầu nhìn Duyên làm hiệu . Bên kia đường , ông Sửu cũng đang bày những cái mũ ra , mồm nhai bánh mì ngồm ngoàm . Ông mải làm nên không trông thấy Minh . Vả lại , ông biết chắc giờ này Minh đã đi làm nên không ngó qua .
Minh đẩy cánh cửa bước vào rồi cứ để hé cánh cửa để chờ Duyên . Nhìn ra , anh thấy Duyên đứng lại , dáo dác ngó quanh rồi mới lẻn nhanh vào . Minh khép cửa , cài then rồi nói nhỏ :
- Tôi ở trên gác ! Lên đi !
Minh đi trước , Duyên theo sau . Những bậc thang bằng gỗ lâu ngày , mối đinh bị hở , kêu lên ken két . Duyên nín thở không nói lời nào . Đời cô chưa bao giờ biết hẹn hò với trai , thành ra cô cứ hồi hộp như sắp đứng tim . Khi hai người đã vào hẳn bên trong căn gác , Minh khép cửa cài then cẩn thận . Duyên bỏ nón ra , đặt cái thúng xuống chân và thở phào như trút gánh nặng ngàn cân đè lên lồng ngực . Cô nhìn quanh căn gát nhỏ của Minh , tuy bừa bộn sách báo nhưng thấy toát ra cái vẻ đầm ấm của một người trí thức mà cô vẫn tưởng tượng trong đầu . Minh kéo ghế mời Duyên ngồi . Cô vẫn chưa hoàn hồn , nỗi xúc động còn tràn ngập trong lòng , không nói được lời nào .
Minh cười trấn an và giục :
- Cô ngồi tạm đây ! Ngồi nghỉ đi ! Có gì đâu mà sợ hãi quá vậy !
Bây giờ Duyên mới gượng cười theo và nói :
- Tại em không ngờ được gặp lại anh ! Em cứ nghĩ là chả bao giờ còn gặp lại anh nữa !
Minh bảo :
- Hà Nội tiếng là to nhưng thật sự không to . Lanh quanh rồi cũng gặp nhau !
Vừa nói , Minh vừa xếp những chồng báo , những cuốn sách vứt ngổn ngang trên bàn , trên mặt giường , bỏ vào góc nhà rồi phân trần :
- Tôi chả mấy khi có khách đến chơi , thành ra cứ quăng bừa bãi !
Nói câu ấy , bỗng dưng Minh nhớ đến các đồng chí đã từng đến đây

bàn chuyện hoặc ngủ lại chung giường với Minh . Hai người anh nhớ nhất là Nguyễn Văn Viên đã chết trong tù và Lê Hữu Cảnh giờ này đang phiêu bạt ngoài sương gió .
Duyên nhìn khắp lượt căn phòng rồi nhận xét :
- Anh ở đây một mình thì cũng rộng chán !
- Giá chịu khó dọn dẹp thì còn rộng hơn nhiều !
Câu nói của Minh làm Duyên liên tưởng đến những ngày vừa qua của mình : Hết dọn dẹp nhà cửa cho tiệm gạo Thịnh Ký , lại dọn dẹp cho tiệm thuốc Bắc Vĩnh An Đường ! Duyên tự nhủ : Mình có thể bình thản ở chung cả ngày lẫn đêm với những người đàn ông xa lạ như Tửu , như Chu , thì tại sao hôm nay gặp riêng Minh vốn là người thân từng đính ước với nhau , mà Duyên lại lo sợ là thế nào ?
Ý nghĩ ấy làm Duyên lấy lại được bình tỉnh và thản nhiên nói đùa :
- Hay là từ nay anh thuê em đến dọn dẹp cho anh ! Em không tính tiền công đâu !
Minh cũng cười theo :
- Được thế thì còn gì bằng ! Cô có tính tiền công , tôi cũng chả có mà trả !
Rồi Minh ngồi xuống mép giường , đối diện với Duyên , nghiêm mặt nói :
- Có một dạo , tôi nghe người ta đồn là Hậu tự tử . Tôi thì biết chắc là cô Hậu đã thoát ly gia đình cũng giống như anh Tân trước đây . Anh Tân không may mất sớm . Nhưng còn cô Hậu thì sao , gia đình có tin tức gì chưa ?
Duyên buồn bã gật đầu :
- Thưa có ạ ! Chả giấu gì anh , chị em đang bị nhốt ở Hỏa Lò !
Minh thở dài lắc đầu , nhìn Duyên tha thiết :
- Anh Tân , rồi đến cô Hậu , rồi bây giờ lại đến lượt Duyên . Cả ba anh em đều đi , hai bác chắc buồn lắm !
Duyên khẽ gật đầu .
Thấy Duyên u sầu vì câu nói của mình , Minh lựa lời an ủi :
- Cũng may là bên cạnh hai bác còn có thằng Hoàn ! Mấy năm nay chả gặp , chắc nó lớn lắm rồi . Dễ đến mười lăm mười sáu chứ còn bé bỏng gì nữa ! Làng mình , nhiều đứa ít tuổi hơn nó , đã có vợ ! Chà lứa của anh Tân với tôi thì hầu hết làm bố rồi , trừ những người xuống Hà Nội học .
Quả nhiên Duyên đổi thái độ , giọng nói vui hơn :
- Vâng ! . .. Thế còn anh , bao giờ anh mới cưới vợ ?
Minh gượng cười không đáp . Anh đoán là Duyên muốn gợi lại câu chuyện thuở hai đứa còn nhỏ , hai nhà đã từng đính ước với nhau để

Duyên làm vợ Minh và Minh cứ lờ đi cho ngày tháng trôi qua . Chẳng phải Minh chê Duyên nhà quê hoặc Minh vì có người yêu khác ở thị thành . Cái lý do chính khiến Minh không nghĩ nhiều đến chuyện hôn nhân là vì từ khi xuống Hà Nội , anh bị lôi cuốn vào cái không khí sôi sục ngấm ngầm của giới trẻ tân học căm thù thực dân Pháp . Những hoạt động sôi nổi có khi công khai như bãi khóa , viết bài đăng báo , có khi bí mật giải truyền đơn , vận động bạn bè , làm Minh không còn thì giờ tính đến chuyện riêng tư . Hơn thế nữa , anh nhìn quanh và thấy rõ một điều là mười người đi làm cách mạng chống Pháp thì chín người bị bắt . Bản thân Minh từ khi còn ngồi trên ghế nhà trường cũng đã nếm mùi tù tội hơn nữa năm . Có gia đình rồi thì chỉ thêm vướng bận cho mình hoặc làm liên lụy đến vợ con mà thôi , nhất là khi anh đã chính thức gia nhập Việt Nam Quốc Dân Đảng . Anh chỉ không ngờ là chính Duyên cũng lại cùng một chí hướng như anh , dám thoát ly gia đình , mặc dầu không cùng đứng chung một đoàn thể .

Mình bỗng đứng dậy và bảo :

- Chết ! Để tôi đun nước pha ấm chè mời cô . Khách đến nhà mà không mời được cốc nước thì thất lễ quá !

Duyên xua tay gạt đi :

- Em chứ ai mà anh bảo là khách ! Với lại , ngồi với anh một tí , em phải đi chợ . Đi lâu quá không được . Anh hiểu cho !

Minh ngồi xuống và hỏi thẳng :

- Như vậy là hai chị em cô hoạt động trong TNCMĐCH ? Dạo ấy , anh Tân có nói chuện với tôi .

Hỏi cho có chuyện thôi chứ thật ra mười phần Minh đã nắm chắc được chín . Thời buổi này , những người thoát ly chống Pháp , phi là đảng viên Quốc Dân Đảng thì chỉ còn TNCMĐCH mà thôi . Huống chi ngày trước , Tân từng có lần xa gần ngỏ lời rủ Minh cùng tham gia hoạt động chung khi Minh chưa hề nghe đến danh xưng Việt Nam Quốc Dân Đảng . Cũng giống như cái nhìn của đa số các đồng chí Quốc Dân Đảng , thoạt đầu Minh không hề có ác cảm với TNCMĐCH . Họ cũng là những người chống Pháp tích cực và đòan thể của họ thành hình trước cả Quốc Dân Đảng . Cho nên xét về mục tiêu tối hậu thì họ vẫn là đồng minh của Quốc Dân Đảng . Mãi đến gần đây Minh mới có thái độ dè dặt với họ từ khi nghe Lê Hửu Cảnh thuyết phục , hay nói đúng là từ khi TNCMĐCH cải danh thành Đông Dương Cộng Sản Đảng . Với một người công giáo như Cảnh thì chủ trương vô thần của Cộng Sản là điều không thể dung hợp được , dù họ có nhiệt tình đánh Tây đến đâu đi chăng nữa . Cảnh bảo :

- Nếu đảng Cộng sản nắm được chính quyền trên đất nước ta , thì tai họa có khi còn lớn hơn cả thực dân !
Minh vốn tin phục Cảnh , nên điều gì Cảnh nói , Minh cũng thấy hợp lý . Minh muốn nói điều đó ra cho Duyên nghe , nhưng mới gặp nhau lần đầu , anh thấy chưa tiện . Vả lại , một người đã tham gia đoàn thể , đã tuyên thệ trung thành và thoát ly gia đình để dấn thân như Duyên , thì dễ gì Minh còn thuyết phục nổi !
Duyên ngồi yên không đáp câu hỏi của Minh . Nguyên tắc bí mật của đòan thể , không cho phép cô tiết lộ . Với người trong gia đình còn phải giấu chứ nói chi đến người ngoài . Nhưng cô ngẫm nghĩ một chút rồi chợt nhận ra mình quá vô lý . Nếu đã muốn bảo vệ bí mật hoàn toàn thì ngay cả việc Duyên gặp Minh , đến nhà Minh như thế này là đã vi phạm qui định của đoàn thể rồi . Duyên tự trách mình quá yếu đuối , nặng tình cảm cá nhân . Nếu ông Chu biết được thì thế nào cô cũng bị phê bình một cách nghiêm khắc . Duyên nghĩ : Nếu muốn gặp Minh thường xuyên thì chỉ có cách rủ Minh cùng gia nhập TNCMĐCH với mình . Tìm ra chân lý ấy , Duyên đột ngột gợi ý :
- Em nghe bảo lớp thanh niên trí thức ở Hà Nội phần đông đều tham gia hoạt động chống Pháp . Thuở trước , anh từng bị lý Bân bắt ở Hải Ninh , rồi lại bị đuổi học vì giải truyền đơn . Bây giờ thì sao ? Anh thôi không chống Pháp nữa hay sao ?
Minh lắc đầu cười nhẹ :
- Bây giờ tôi chả làm gì cả ! Ngày hai buổi xách cặp đến toà báo !
Duyên tha thiết thuyết phục :
- Người có chí hướng như anh mà không làm gì thì thật là tiếc quá ! Hay là . …. Hay là anh vào đoàn thể của em đi !
- Đoàn thể của cô tức là Đông Dương Cộng Sản Đảng ?
- Em thì vẫn cứ quen gọi là Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội !
Minh thấy buồn cười vì anh đang có ý định bảo Duyên bỏ Đảng Cộng Sản thì chính Duyên lại đề nghị anh gia nhập . Anh hỏi :
- Cô không sợ tôi tố cáo với mật thám hay sao mà dám khai ra với tôi ?
Duyên nhìn Minh cứng rắn đáp :
- Em biết lòng anh !
- Chưa hẳn đâu ! Những việc tôi làm cách đây vài năm chỉ là sự bồng bột hay nói đúng hơn là háo thắng của tuổi trẻ ! Bây giờ tôi già đi nhiều rồi ! Nhưng thôi , bỏ chuyện ấy đi . Lâu quá mới có dịp gặp riêng cô để hỏi thăm chuyện xóm làng ….
Duyên ngắt lời :

- Vâng ! Em xin lỗi anh ! Chẳng qua là vì em muốn gặp anh mà chả nghĩ ra cách nào để gặp được , nên đành liều rủ anh vào đoàn thể với em .
Duyên ngừng lại , nhìn quanh căn buồng nhỏ đầm ấm và chợt thấy chuyện cách mạng chẳng còn quan trọng nữa . Cô lãng mạng mơ tưởng được trở thành vợ của Minh , bỏ hết mọi thứ chung quanh để chỉ cùng Minh xây dựng tổ ấm . Cô mạnh dạn gợi chuyện :
- Em xuống Hà Nội đã 3 tuần lễ . Nhưng tiếng là ở Hà Nội mà đố có đi đến đâu ! Suốt ngày chỉ ru rú trong nhà ! Thành ra quanh quẩn vẫn chỉ biết có mỗi phố Khâm Thiên !
- Chắc là cô ngại ra đường gặp người quen ?
- Một phần vì thế . Nhưng cái chính là chả nhẽ em đi lang thang một mình !
Minh nhìn rõ nỗi cô đơn của Duyên tại thành phố xa lạ nên anh tội nghiệp bảo :
- Cô còn ở Hà Nội lâu không ? Thư thả rồi tôi đưa cô đi . Cô muốn đi xem chỗ nào ? Ra bờ hồ chẳng hạn . Đi với tôi , cô có ngại không ?
Duyên cảm động nhìn Minh bày tỏ nỗi lòng biết ơn rồi háo hức nói :
- Thật nhé ! Anh đưa em ra bờ hồ anh nhé ! Xuống Hà Nội mà không biết đến Hồ Gươm thì quê quá ! Em chỉ sợ anh ngại chứ em thì ngại gì !
Minh lắc đầu cười :
- Tôi chả ngại gì cả ! Người ta đi dạo đầy bờ hồ , có gì mà ngại ! Trai thanh gái lịch , Tây với Ta , đủ cả ! Hôm nào cô thấy tiện thì cho tôi biết , tôi tình nguyện làm người hướng đạo , đưa cô đi thăm cảnh Hà Nội !
Duyên chớp mắt nao nao như muốn khóc . Cô run run bảo :
- Anh nói thế thì em mừng lắm ! Em biết anh có ngại gì thiên hạ đâu ! Em chỉ sợ anh ngại đi với em . Thật lòng em cứ ngỡ là anh chả bao giờ thèm đi bên cạnh con bé nhà quê như em !
Minh manh dạn đáp :
- Cô ở Hải Ninh . Tôi cũng ở Hải Ninh , quen nhau từ thuở còn bé . Nếu bảo cô là nhà quê thì tôi có khác gì đâu ! Thôi thế này : Hôm nay là thứ năm . Chủ nhật này cô có muốn đi không ? Cô muốn đi thì để tôi thu xếp !
Câu hỏi bất ngờ của Minh làm Duyên suýt reo lên vì mừng rỡ , nhưng sau đó lại đưa Duyên về với thực tế . Cái giây phút bồng bột đi qua rất nhanh , cô nhớ lại vị trí của mình và chợt thở dài . Cô bỏ gia đình xuống đây theo lệnh của đoàn thể, chứ có phải tự ý cô đi chơi đâu mà đòi ngắm cảnh Thành phố ! Dù cô có muốn đi với Minh

cũng không tìm ra cớ gì để nói dối với ông Chu . Cô đứng dậy , buồn rầu bảo Minh :
- Em cảm ơn anh , nhưng chắc là chả dám hẹn với anh đâu … Thôi bây giờ em xin phép anh em đi chợ kẻo ông Chu ở nhà sốt ruột . Thỉnh thoảng có điều kiện , em lại đến thăm anh , nếu anh cho phép !
Minh cũng đứng dậy tiễn chân và bảo :
- Đáng lẽ tôi phải ghé thăm cô mới phải . Nhưng đến đấy thì chả nói chuyện được .
Duyên gật đầu đáp nhỏ :
- Vâng . Đến nhà ông Chu thì không tiện ! Vả lại . Cũng chả biết em còn ở đấy đến bao giờ . Được gặp anh hôm nay là em mừng lắm rồi ! …. Thôi . Em chào anh , em về !
Minh tháo then cửa , nhoài người ngó ra cầu thang , rồi gật đầu làm hiệu bảo Duyên theo sau anh . Xuống tới mặt đường , anh đẩy cánh cửa gỗ nhỏ , quan sát hai bên rồi mới quay lại bảo Duyên :
- Thôi thế thì cô về nhé ! Dịp khác , mời cô lại chơi . Chủ nhật tôi nghỉ cả ngày ! Thường thì tôi chả đi đâu !
Duyên coi đó như một lời hẹn hò của Minh nên cô rất xúc động . Cô đội nón lên , lấm lét bước ra rồi vội vã cắm đầu nhập vào dòng người đang qua lại nhộp nhịp trên hè phố . Chờ Duyên đi khá xa . Minh mới hân hoan băng qua đường . Anh lấy làm lạ là bao nhiêu năm nay , anh chả để ý đến Duyên , ngay cả khi anh có dịp về làng . Bây giờ gặp Duyên ở Hà Nội , tự dưng anh thấy gần gũi và lòng anh chợt thấy ấm áp . Có lẽ nó là cái cảm giác tha hương cố tri mà người xưa thường nói đến !
Thấy Minh , ông Sửu đang ngồi khâu cái mũ nỉ , vội đứng dậy nhường ghế :
- Thầy ngồi chơi . Hôm nay thầy không đi làm ?
Minh xua tay :
- Ông cứ ngồi đi ! Giờ này tòa báo chắc đã nghỉ ăn trưa , tôi tạt vào nói chuyện với ông một tí rồi đến tòa soạn là vừa .
Bên cạnh ông Sửu lúc nào cũng có hai viên gạch xếp chồng lên nhau dùng làm ghế ngồi dành riêng cho Minh . Ông Sửu kéo cái ghế đẩu của mình xích ra một chút . Minh ngồi xuống moi túi lấy ra gói thuốc ra mời ông một điếu .Ông đưa cả hai tay đỡ và nói :
- Tôi xin thầy !
Ông rít hơi thuốc đầu tiên rồi hạ giọng hỏi Minh :
- Chắc có người nhà dưới quê lên thăm nên sáng nay không đi làm ?
Minh trố mắt quay đầu nhìn ông và hỏi lại :
- Sao ông biết ?

Ông Sửu thản nhiên giải thích :
- Thầy đừng mắng tôi là người hiếu sự . Tôi cũng như đứa gát cổng cho thầy mà thôi !
Minh vôi xua tay ngắt lời :
- Tôi đâu dám trách ông ! Tôi chỉ lấy làm lạ là chuyện gì ông cũng biết !
- Nhà thầy ít khi có khách , thành ra ai đến nhà thầy tôi cũng biết ! Mẹ của thầy dưới Hải Ninh lên thăm ba lần , rồi cô em họ , cô gì nhỉ ?
Minh gật đầu :
- Cái Nhi !
- Vâng cô Nhi con bà dì của thầy . Hôm nay mới thấy người thứ ba , mà tôi nom thấy cách ăn mặc thì biết ngay là mới ở làng ra thành phố .
Minh lắc đầu cười :
- Ông tinh thật ! Chả giấu ông được cái gì !

Dòng Mực Cũ

Chương 12

Thật ra thì căn gác trọ của Minh không phải chỉ mới có ba người đàn bà đến thăm như ông Sửu vừa kể . Bà Truyền , mẹ của Minh , cô Nhi , em họ của Minh và hôm nay là Duyên , đều ghé đây vào ban ngày nên ông Sửu mới nhìn thấy . Ông không muốn thấy , ông cũng vẫn thấy , bởi sạp hàng của ông đối diện với căn gác của Minh , chỉ cách một con đường hẹp ngang . Những người khác từng đến với Minh nhiều lần , nhưng ông Sửu không biết vì họ đến ban đêm lúc ông đã dẹp quầy mũ về nghỉ . Các đồng chí của Thành Bộ như nhóm Nguyễn Văn Viên , Nguyễn Văn Lân , hoặc từ Tổng Bộ như Lê Hửu Cảnh , Nguyễn Xuân Huân , từng ăn ngủ hội họp , thảo truyền đơn trên căn gác nhà Minh vài lần mà tất nhiên Minh không kể cho ông Sửu nghe .
Ông Sửu rót nước trong phích ra hai cái cốc thủy tinh vàng đục và hỏi :
- Cô ấy chắc là người nhà của thầy ?
Minh hơi bực mình vì có cảm tưởng như ông Sửu đi quá đà , lúc nào cũng tò mò tìm hiểu về những người gặp gỡ của Minh . Nhưng anh lại tự giải thích ngay giùm ông Sửu : Người ta có quí mình thì người

ta mới lo lắng cho mình ! Anh gật đầu :
- Vâng ! Cô ấy là vai em họ , mới dưới Hải Ninh lên . Thầy mẹ tôi bảo cô ấy lại đến gặp tôi , nhắn tí việc ! Người lạ thì tôi đâu dám cho biết chỗ ở của mình ! Thời buổi này , biết tin ai !
Ông Sửu nghiêm giọng đáp :
- Thầy ạ ! Tôi là kẻ văn dốt vũ dát , lại bị trời bắt tội , hỏng mất một chân , chả làm được gì cho đại sự nữa . Hèn mọn như tôi mà được thầy chiếu cố cho ngồi nói chuyện ngang hàng với thầy là tôi cảm kích lắm rồi …
Minh vội vàng gạt đi :
- Không dám , sao ông lại nói thế !
- Chả phải tôi khách sao đâu ! Tôi nói là để thầy hiểu rằng lúc nào tôi cũng qúi trọng những người như thầy . Và càng quí thầy thì tôi lại càng lo , chỉ sợ chuyện chẳng lành xẩy đến cho thầy . Tôi muốn đền đáp cái ơn tri ngộ mà thầy dành cho tôi , nên lúc nào tôi cũng nhắc nhở thầy , mong thầy đừng giận . Tôi nghiệm ra rằng : Chín mươi phần trăm bắt bớ Quốc Dân Đảng xẩy ra gần hai năm nay , đều là do nội phản cả , chứ chả phải do mật thám có tài điều tra ! Thầy nghĩ lại mà xem !
Minh chớp mắt thở dài :
- Vâng ! Quả có thế ! Ông muốn tôi tránh giao tiếp với người lạ chứ gì ?
Ông Sửu nhấn mạnh :
- Ngay cả với người quen thầy ạ . Người quen cũng phải đề phòng !
Minh cười :
- Vậy là tôi phải đề phòng ngay cả ông nữa ! Vì ông là người quen !
Nói câu nửa đùa nửa thật ấy , Minh chợt nhớ đến lời của Lê Hửu Cảnh . Theo Cảnh thì rõ ràng Quốc Dân Đảng đang bị vỡ vì nội phản , nhưng cũng có thể thêm bàn tay Đông Dương Cộng Sản Đảng nhúng vào . Cảnh chỉ không biết việc tố giác hoạt động của Quốc Dân Đảng với thực dân Pháp là chủ trương của Tổng bộ đảng Cộng Sản hay chỉ là hành vi riêng lẻ của một số cá nhân đảng viên . Vài lần Cảnh từng nói đến điều này với Nguyễn Thái Học , nhưng lần nào cũng bị đảng trưởng gạt phăng đi vì cho rằng Cảnh nghi oan những người đồng chí hướng . Mới đây , gần đến ngày tổng khởi nghĩa , Cảnh càng bồn chồn nóng ruột , chạy đi tìm cô Giang trên Yên Bái để bày tỏ nỗi lo ngại ấy thì xem chừng cô có vẻ xiêu lòng , đồng ý với Cảnh . Cô ưu tư bảo Cảnh :
- Anh Học thì thẳng thắn lắm . Anh ấy cứ lấy lòng quân tử mà đo bụng kẻ tiểu nhân . Nếu em không trưng được bằng cớ gì cụ thể thì

khó mà làm cho anh Học tin .
Cảnh chì chiết :
- Chờ có bằng chứng cụ thể thì mình bị bắt hết rồi còn đâu !
Ngẫm nghĩ một chút , cô Giang nhìn Cảnh tội nghiệp nhắc lại :
- Anh đừng nói gì cả. Anh cứ để cho em . Các anh ở Tổng Bộ đang nghi là người cầm đầu phe chủ hòa . Huống chi anh cũng biết anh ghét Cộng Sản cho nên anh có nói ra , người ta cũng sẽ bảo anh vì thành kiến mà vu oan cho đảng Cộng Sản !
Cảnh khổ sở gật đầu. Anh không muốn nói nhưng cứ phải nói . Không thuyết phục được các đồng chí ở Tổng Bộ thì anh tâm sự với những người thân tín như Minh để dặn dò họ phải đề phòng .
Riêng ông Sửu ngồi một chỗ thì những tin tức ông thu lượm được chỉ cho ông thấy một điều đau lòng là Quốc Dân Đảng đang bị nội phản quá nhiều . Ông chưa bao giờ nghĩ đến việc Đông Dương Cộng Sản Đảng cũng là thủ phạm góp phần bán đứng Quốc Dân Đảng cho giặc .
Minh vỗ vai ông và nói :
- Dù sao tôi cũng cảm ơn ông . Ông dặn thì tôi phải nghe , vì ông trãi đời hơn tôi rất nhiều !
Dứt lời , Minh uống cạn tách trà và đứng dậy cáo từ , băng qua đường …
Hôm sau , Duyên dậy sớm hơn thường lệ . Cả đêm cô chập chờn thao thức nhớ đến Minh . Đời Minh , đó là lần đầu tiên cô có dịp gặp riêng một người con trai mà cô ấp ủ tình cảm từ lâu . Gặp riêng trong căn phòng vắng , tuy chưa nắm bàn tay nhau , thậm chí chưa nói được một câu tình tứ nào , nhưng Duyên đã thấy xao xuyến như mở ra một chân trời yêu đương rực rỡ làm cô trăn trở không ngủ được .
Không ngủ được vì bên cạnh niềm vui bất ngờ là gặp được Minh . Duyên lại thấy xót xa vì nhìn rõ hoàn cảnh éo le bế tắc . Cho dù Minh có thiện cảm đậm đà với Duyên đi chăng nữa rồi cũng chẳng đi đến đâu bởi Duyên đang mang nặng lời thề hiến thân cho đoàn thể , không cách nào bỏ cuộc được !
Nằm lăn qua lăn lại , nghĩ quanh nghĩ quẩn , có lúc Duyên tự trách mình quá mềm yếu . Cô từng là Bí thư chi bộ , giảng bài động viên các đồng chí , thế mà giờ đây lại chùn bước thoái lui chỉ vì một chuyện tình vớ vẩn ! Duyên thấy cần phải phấn đấu , quên phứt Minh để quay về với nhiệm vụ . Nhưng nghĩ là một chuyện . Trái tim đang rung động chan hòa , không cách nào Duyên có thể gạt được hình ảnh Minh ra khỏi lòng mình !
Sáng thức dậy , đôi mắt còn cay nhưng Duyên không thấy mệt mỏi ,

trái lại có một niềm vui sâu kín làm cô nao nức như bắt gặp ánh bình minh chan hòa khởi đầu một ngày nắng đẹp . Cô đun nước pha trà cho ông Chu như thường lệ . Lại nấu thêm một bình thủy nước sôi để sẳn ông dùng cả ngày . Rồi cô ra sân trước chẻ mớ củi , trải đều ra phơi . Thời gian trôi quá chậm , cô vào dọn dẹp nhà bếp một lúc , nắng mới bắt đầu xuyên qua cửa sổ . Mọi việc xong xuối , cô đi tắm , thay quần áo và xách giỏ đi chợ . Dĩ nhiên cô đi vòng , tốn thêm khoảng nửa giờ để có dịp đi ngang qua căn gác của Minh , hy vọng Minh có nhà và kéo cô vào ngồi nói chuyện . Đêm hôm qua , cô đã tính đi tính lại và thấy không có cách nào gặp được Minh , ngoại trừ mỗi ngày đi chợ , ghé vào chốc lát cho đỡ nhớ . Nhưng Duyên đảo tới đảo lui ba lần , cánh cửa dẫn lên cầu thang và cửa sổ trên gác đều khép kín vì Minh đã đi làm . Biết trước như thế mà Duyên vẫn thở dài buồn bã , lầm lũi quay lại chợ .
Những ngày kế tiếp vẫn như thế . Cô đến tìm Minh không gặp , mà Minh cũng chẳng thèm ghé vào nhà thuốc Vĩnh An Đường lần nào nữa .
Sáng chủ nhật , Duyên hồi hộp lắm . Cô nhớ lời Minh dặn lúc chia tay : Chủ nhật Minh ở nhà không đi đâu . Cô lo thu dọn mọi công việc cho ông Chu rồi đội nón xách giỏ ra đi . Ông Chu đứng sau quầy thuốc nhìn theo và dặn một câu mà ông đã nói đến chục lần :
- Đi nhanh nhanh lên . Đừng có la cà lâu ở ngoài chợ , ngộ nhỡ có ai quen nom thấy ! Mua bó rau hoặc mớ cá , ăn tạm được rồi !
Duyên không trả lời . Cô nhận thấy gần đây ông Chu có những đổi thay không che giấu được . Tuần lễ đầu tiên , ông rất lịch sự với Duyên , một điều chị , hai điều chị , giữ đúng tác phong đồng chí cư xử với nhau . Tuần thứ hai ông bắt đầu chuyển hướng , cố tình tỏ ra gần gũi thân mật với Duyên . Có lẽ cái khung cảnh vắng vẻ chỉ có hai người dưới một mái nhà , đã tạo điều kiện cho ông biến chất . Đêm đêm Duyên nằm trên cái chõng tre kê ở một góc bếp . Có đêm đã khuya lắm , cô thấy ông Chu bưng đèn vào , tưởng Duyên đã ngủ say , đứng lặng nhìn cô rất lâu làm cô hồi hộp lo sợ muốn đứng tim . Nhiều tối , Duyên đã thu dọn và tắm gội xong , sắp lên giường nằm thì ông cứ lân la nói chuyện vớ vẩn không cần thiết , mục đích chỉ để kéo dài thì giờ ngồi bên Duyên . Duyên nhìn rõ âm mưu của ông .Ông chưa làm gì cả . Nhưng rõ ràng lòng ông đã bùng lên những ham muốn xác thịt . Nếu Duyên ở đây thêm một thời gian nữa mà vợ ông vẫn vắng nhà thì thể nào ông cũng tiến xa hơn vì khó có thể kìm hãm được . Khổ nhất cho Duyên là nhà này không có buồng tắm .Mảng sân sau , chỗ rửa rau , rửa bát cũng chính là nơi mọi người

đứng tắm bên cạnh lu nước . Duyên cứ phải chờ trời tối hẳn , rồi lấy chiếc chiếu buộc lên làm màn che cái cửa ăn thông từ nhà bếp ra sân sau cho kín đáo . Dù vậy , đứng xối nước , cô vẫn thấy tông hốc khó chịu lắm , nhất là cô luôn e ngại ông Chu đứng trong bếp nhìn qua kẻ vách . Đoán được tâm trạng của ông , Duyên cũng không nói chuyện với ông nhiều như mấy hôm đầu nữa . Chẳng những Duyên không muốn ông hiểu lầm là cô có thiện cảm với ông , mà còn cố ý tỏ ra lạnh lùng để ông phải dừng lại .
Bước ra thềm , Duyên thấy hối hận vì hôm giã từ Hải Ninh , chỉ mang theo ba bộ quần áo cũ , toàn màu nâu đậm để dễ lăn lóc trên đường cách mạng . Có ngờ đâu bây giờ cần hẹn hò với Minh thì chả nó bộ nào coi được !
Đến trước nhà Minh , cô bước chậm hẳn lại, ngước mắt nhìn lên gác , vui mừng thấy cánh cửa sổ đã mở toang . Cô đi đi lại lại hai ba lần , nhưng chẳng thấy Minh ra . Cô làm bộ ngồi xuống ngay bên vỉa hè , tháo chiếc guốc mộc , xoay qua xoay lại làm như quay guốc sắp bị đứt , cần phải kiểm tra lại . Vẫn chả thấy Minh đâu . Cô đánh liều bước lại gõ nhẹ vào cánh cổng . Bên trong vẫn im lìm . Thất vọng quá toan bỏ về thì may quá Minh từ bên quầy mũ của ông Sửu chạy sang . Duyên thở phào mừng rỡ, khẻ gật đầu chào . Minh không nói gì , chỉ chớp mắt ra hiệu rồi đi thẳng lại cổng , đẩy nhanh cánh cửa và lẻn vào . Anh nhìn sang bên kia đường và yên tâm thấy ông Sửu không chú ý theo dõi . Duyên bước nhanh theo sau Minh , cùng leo lên gác . Hai người vào nhà khép cửa lại . Minh nói cho có chuyện :
- Mới sáng sớm , vừa đẩy cửa sổ ra thì ông Sửu bên kia đường vẫy tay gọi sang , đãi bát bún riêu . Từ chối mãi không được !
Duyên hơi ngạc nhiên . Cô cứ nghĩ người học thức như Minh thì chả khi nào lại ngồi chung với giới lao động bình dân như ông Sửu . Tuy vậy , cô không nói ra điều ấy . Cô bỏ nón , ngồi xuống mép giường và đặt cái giỏ mây bên cạnh . Cô để ý thấy nhà Minh hôm nay thu dọn gọn ghẽ hơn . Nghĩa là những tờ báo , những cuốn sách được đặt chồng lên nhau và đẩy sát vào vách . Cô hỏi :
- Hôm nay chủ nhật , anh không đi đâu ?
Minh đã nấu sẳn ấm trà , rót ra mời Duyên và đáp :
- Tại tôi đoán trước là cô sẽ ghé thăm , thành ra ở nhà để chờ !
Duyên cảm động nói nhỏ :
- Em cảm ơn anh !
Nhân tiện , Duyên thêm :
- Hôm qua em cũng đi ngang qua đây , cả hôm kia nữa , nhưng anh không có ở nhà ! Hôm nay em cũng cứ sợ là không gặp anh !

Minh kêu lên :
- Thế à ! Tiếc quá ! Hai hôm nay nếu biết là cô đến thì tôi đã ở nhà chờ ! Công việc của tôi có bắt buộc phải lại tòa báo đâu !
Điều này thì Minh nói thật . Anh chỉ cần viết bài nộp cho chủ báo là xong nhiệm vụ . Sở dĩ gần đây , anh luôn luôn cố gắng hiện diện tại tòa soạn mỗi ngày là để tránh sự ngờ vực của đồng nghiệp . Họ đều là người thân , gặp nhau tay bắt mặt mừng nhưng Minh chẳng dám tin ai trong giai đoạn vàng thau lẫn lộn này . Họ chưa biết Minh là đảng viên Quốc Dân đảng , cho nên cái tông tích ấy anh cần phải giữ kín tối đa .
Duyên nói :
- Em cũng biết là ngày thường anh phải đi làm . Nhưng em cứ đi qua đây cầu may thôi ! Vì đàng nào em cũng phải đi chợ !
Minh biết là Duyên nặng tình với mình lắm . Anh hỏi :
- Thế hôm nay cô có muốn đi ra bờ hồ không ? Tôi đưa cô đi . Cả ngày hôm nay , cô muốn đi đâu cũng được !
Duyên nén tiếng thở dài :
- Em ghé thăm anh một tí rồi phải về ngay chứ làm sao đi được ! Chả có cớ gì để nói với người ta ! Gặp anh như thế này là đã vi phạm qui định rồi !
Minh chép miệng than :
- Phiền nhỉ ! Thế công tác của cô bây giờ là làm gì ? Người ta gọi cô xuống đây để nấu cơm thôi hay sao ?
Duyên ngượng ngùng khai hết cho Minh nghe :
- Em còn bực hơn anh ấy chứ ! Chả là thế này . Nhà thuốc Vĩnh An Đường chỉ là cái trạm giao liên thôi . Em đến đây một hai ngày rồi sẽ có người đưa đi chỗ khác . Nghe nói là Hải Phòng hay Hòn Gai gì đó . Đi làm công tác vô sản hóa trong giới thợ thuyền . Nhưng xuống đến đây thì bất ngờ tình hình khó khăn vì bị mật thám theo dõi . Thành ra họ nói với em là nán lại chờ ở hiệu thuốc Bắc . Chả biết đến bao giờ !
Minh cười chen vào :
- Thành ra bỗng dưng hiệu thuốc Vĩnh An Đường có người đi chợ thổi cơm !
Duyên cũng cười theo :
- Nhưng cũng nhờ thế mà em gặp được anh !
Minh bưng tách trà trao cho Duyên và bảo :
- Cứ như cô thì không khéo nay mai cô sẽ không còn ở đây nữa . Chừng ấy biết bao giờ mới gặp lại cô !
Duyên đỡ cốc nước , miệng nói “Em xin anh !” rồi buồn rầu cúi xuống

bảo :
- Đêm qua nằm mãi chả ngủ được , em cũng nghĩ như anh . Nhưng em tự an ủi , em xuống Hà Nội chả có ai quen biết , gặp được anh như thế này cũng quí lắm rồi . Chuyện mai sau biết thế nào mà lường ! Không khéo rồi em lại gặp chị Hậu em trong Hỏa Lò cũng chưa biết chừng …. À ! Lâu nay hình như anh không về Hải Ninh ? Hay là anh về mà không cho em biết !
- Vâng ! Lâu rồi tôi không có về . Mẹ tôi có xuống tận đây thăm tôi hai lần . Mẹ tôi bảo lão lý Bân được lệnh theo dõi tôi , thành ra khuyên tôi đừng về ! … Cô uống nước đi kẻo nguội !
Duyên đưa tách nước trà lên nhấp từng ngụm nhỏ . Minh nhắc lại :
- Vậy là cô không đi xem cảnh Hà Nội được ! Tiếc nhỉ !
Duyên đứng dậy , khom người đặt tách nước trên bàn trước mặt Minh và nói :
- Thôi , em phải đi chợ . Nắng lên rồi . Em phải đi để kịp về thổi bửa trưa . Em xin phép anh !
Cô cúi xuống xach giỏ rồi cầm nón bước ra . Minh vội vàng ra trước , chạy xuống cầu thang đứng chờ Duyên . Anh đẩy cánh cửa nhìn hai bên theo thói quen , rồi quay lại bảo Duyên :
- Tiếc quá cô chả ngồi lâu được ! Đành chờ đến chủ nhật sau vậy !
Duyên gật đầu , đội nón lên . Cô nhìn Minh tha thiết rồi bước nhanh ra đường .
Gần trưa , Duyên ở chợ về , đang ngồi lặt rau đay ở sân sau thì một người đàn bà tuổi khoảng ngòai ba mươi , gánh đôi quang gánh đi thẳng từ ngoài cửa chính vào tận bếp . Duyên ngẫng lên ngơ ngác nhìn nhưng chưa kịp hỏi thì ông Chu tất tả chạy vào và nói :
- Nhà về đấy ư ? Sao chuyến này đi lâu thế ? Tôi đợi sốt cả ruột !
Hóa ra đó là Tịnh vợ ông Chu , vắng nhà từ hôm Duyên đến đây . Tịnh đặt quang gánh , cầm nón quạt mồ hôi lia lịa . Chị không đáp lời chồng mà chỉ đăm đăm nhìn Duyên , Duyên buông bó rau vào rổ , đứng dậy , cúi đầu chào :
- Em chào chị !
Ông Chu giải thích với vợ :
- Các anh ấy gửi ở đây để chờ nhận công tác !
Sát tường có cái lu nước lớn chứa nước mưa , Tịnh bước lại , cầm cái gáo dừa múc nước uống ừng ực . Đi bộ từ nhà ga về đây , mồ hôi loang loáng trên mặt , dính bết vào hai bên tóc mai và đẫm ướt lưng áo . Chị buông cái gáo và hỏi :
- Lâu chưa ? Mấy hôm rồi ?
Ông Chu đưa cái khăn vải cho vợ lau mặt và đáp :

- Từ hôm nhà vừa đi !
Duyên chen vào :
- Thưa , ba tuần rồi !
Tịnh khẽ kêu lên kinh ngạc :
- Ba tuần rồi , lâu thế cơ à !
Cùng với câu nói ngắn ngủn ấy , Tịnh đăm đăm nhìn Duyên dò xét . Duyên tuy là cô gái quê , nhưng trẻ trung và mặn mà , đến ở nhà chị đã ba tuần lễ chỉ có chồng chị bên cạnh ngày đêm . Tịnh thoáng thấy lo lắng vì ngờ vực . Chồng Tịnh , ông lang Chu , vốn không phải là người đứng đắn , bằng chứng là đã từng bỏ vợ con để lấy Tịnh . Huống chi , ông Chu cũng chẳng phải là người có nhiệt tình cách mạng đích thực . Chỉ vì lấy Tịnh mà ông tham gia và nhận làm giao liên cho đoàn thể . Nhà thuốc Vĩnh An Đường là nơi tiếp nhận các đồng chí thoát ly để chờ bố trí công tác . Nhưng từ trước đến nay , mới chỉ có bốn người mà toàn là đàn ông . Mà bốn người ấy chỉ ngủ qua một hai đêm rồi đi ngay . Duyên là phụ nữ đầu tiên đến ở đây , lại kéo dài đến ba tuần lễ trong lúc Tịnh vắng nhà ! Biết đâu , trong lúc nửa đêm về sáng , thằng chồng của Tịnh chả mò mẫm vào giường của Duyên !
Trong hòan cảnh trốn tránh như thế này , dù Duyên có bị ông Chu làm càn thì cô cũng đành cắn răng im lặng chớ chả nhẽ chạy đi kêu đội xếp để tự tố cáo lạy ông tôi ở bụi này
Ông Chu chưa kịp lên tiếng giải thích thêm về trường hợp của Duyên thì phải bỏ lên nhà vì có khách vào mua thuốc . Duyên tiếp tục ngồi xuống lặt rau . Tịnh đứng nhìn một chút rồi cũng kéo cái ghế thấp lại ngồi bên cạnh Duyên và gợi chuyện :
- Cô nấu gì đấy ?
- Em nấu bát canh rau ngót với tôm nõn .
- Thế à ! Tôi cũng đang thèm ăn canh rau ngót . Anh Tự với anh Cảnh cũng thích ăn canh rau ngót lắm . Lần nào ghé đây cũng đòi ăn cho bằng được ! Cứ bảo ăn vào mát ruột !
Tịnh ngừng lại vì chợt nhớ ra là không nên tên những đồng chí lãnh đạo Thành Bộ . Duyên có biết Ngô Gia Tự và Nguyễn Đức Cảnh là ai đâu mà đề cập đến họ . Tịnh đổi đề tài :
- Quên chưa hỏi , cô tên gì ?
- Em là Ly . Vũ Thị Ly .
- Thế có ai liên lạc , giao công tác gì chưa ?
- Thưa chưa . Em chờ sốt cả ruột . Anh Chu bảo , đường dây giao liên bị mật thám theo dõi , tạm thời phải ngưng mọi hoạt động . Ai ở đâu , tạm thời cứ ở đấy !

Tịnh gật đầu nhất trí :
- Đúng đấy cô ạ ! Đáng lẽ tôi về từ tuần trước kia . Mấy lần mua vé xe hỏa rồi , lại phải bỏ . Có hôm tôi ra ga , leo lên tàu rồi , lại phải leo xuống !
- Sao thế hở chị ?
- Thấy có đứa khả nghi nó theo dõi , là mình phải tìm cách nào tháo thân ngay . Cũng có khi mình đóan nhầm , nhưng cẩn tắc vô áy náy ! Tôi để ý thấy mật thám nó không bắt mình ở ga lớn . Nó chờ mình xuống ga nhỏ dọc đường nó mới bắt . Trường hợp anh Túc với chị Nghiêm đều như thế cả . Mật thám nó theo từ Ga Hàng Cỏ . Nó có biết chắc là người của mình nhưng nó chờ dọc đường mới bắt !
Rồi nhân tiện , Tịnh giảng cho Duyên những kinh nghiệm công tác của mình trong mấy năm qua , bao nhiêu lần thoát hiểm trong đường tơ kẽ tóc . Duyên ngồi yên lắng nghe , nghĩ đến Hậu trong Hỏa Lò , rồi lại miên man nghĩ đến chính mình , chả biết mai này trên đường cách mạng có thoát được màng lưới của mật thám hay không ?
Hai chị em đang nói chuyện thì ông Chu từ nhà ngoài bước vào , lấy những gói hàng từ hai cái thúng của vợ , chất lên giường . Đó là những bao thuốc Bắc gói trong giấy báo , cùng với vài xấp vải , thêm ít khoai lang , đậu phọng chưa bốc vỏ . Nói chung , những thứ ấy chỉ để che mắt mật thám , làm như Tịnh thật tình đi buôn bán mà thôi .
Ông Chu mở một gói thuốc Bắc và quay sang hỏi vợ :
- Bao giờ nhà lại đi ?
Sẳn mối ngờ vực trong lòng , Tịnh gắt nhẹ :
- Vừa mới về đến nhà , ngồi chưa nóng đít lại hỏi bao giờ đi !
Duyên mĩm cười không nói gì . Thấy Tịnh về , Duyên mừng lắm vì từ nay không phải sống một mình với ông Chu . Nhưng Duyên lại giật mình lo ngại . Nếu Tịnh giành lấy công việc đi chợ hằng ngày , thì Duyên không còn cơ hội nào để gặp Minh nữa !
Tịnh phủi tay đứng dậy và bảo :
- Cô ở nhà nấu cơm nhé ! Tôi phải chạy đi một tí !
Dứt lời , Tịnh cầm nón bước nhanh ra cửa .
Ông Chu buông gói thuốc chạy nhanh theo vợ , gọi giật lại và hỏi :
- Nhà đi đâu đấy ?
Tịnh đứng lại trong khung cửa , gắt nhẹ :
- Đi gặp người ta chứ còn đi đâu !
Ông Chu hiểu hai tiếng “người ta” tức là các đồng chí lãnh đạo Thành Bộ Hà Nội mà Tịnh có nhiệm vụ báo cáo tình hình ở biên giới . Nhưng ông Chu lại kéo hẳn vợ vào sau quầy thuốc và gắt lại :
- Chỉ được cái nhanh nhảu đoảng ! Cơ quan đang bị theo dõi , không

đến đấy được nữa . Anh Lê Tiến bị bắt rồi ! Thành Bộ tạm thời mỗi người trốn một nơi , đến đấy là chui đầu vào rọ ư !
Tịnh lặng người đứng yên , ông Chu giục :
- Thôi . Vào nhà tắm đi , rồi ăm cơm !
Tịnh vẫn đứng yên , tay buông rơi cái nón xuống chân . Khá lâu chị mới run run hỏi lại :
- Anh Lê Tiến bị bắt rồi ư ? Bị bắt ở đâu ?
Cùng với câu hỏi não nuột ấy , chị nhớ lại những lần Lê Tiến cùng các đồng chí ở Tổng Bộ kéo lại đây ăn cơm và sôi nổi bàn chuyện hoạt động . Nhớ nhất là cái dạo Tiến công tác ở biên giới , sang Quảng Châu gặp Tịnh đang bị sốt rét nặng . Tiến nấu cháo cho Tịnh ăn mấy hôm liền trước khi Tiến trở về Hà Nội . Tiến thua Tịnh vài tuổi , có nụ cười và ánh mắt hiền hòa nhất trong đám những người cách mạng mà Tịnh từng giao tiếp . Cho nên cái tin Tiến bị bắt không khỏi làm Tịnh bàng hoàng trong khoảnh khắc . Bàng hoàng vì thương Tiến đã đành , mà còn vì sợ Tiến khai ra địa chỉ nhà thuốc Vĩnh An Đường , làm liên lụy luôn đến vợ chồng Tịnh . Tịnh nhắc lại :
- Có biết bị bắt ở đâu không ?
- Nghe nói ở ngõ Lò Rèn !
Tịnh lại sửng sốt kêu lên lần nữa :
- Chết ! Ngõ Lò Rèn ư ? Thế thì ông Mão , ông Kiệt chắc cũng bị bắt cả rồi !
Chu yên lặng gật đầu . Nhà ông chính là trạm giao liên từng nhận Kiệt và Mão từ thôn quê thoát ly xuống đây – giống như Duyên hiện nay – tá túc ở nhà Tịnh cả tuần lễ trước khi bố trí về cơ quan in truyền đơn ở Ngõ Lò Rèn . Những cơ quan , những địa điểm hoạt động của đảng viên , thường thì chỉ có các đồng chí ở Thành Bộ được quyền biết . Riêng Tịnh vì là nhân vật giao liên nồng cốt , thường đưa người theo sự bố trí của Thành Bộ , nên Tịnh cũng nắm được một vài địa chỉ trong nội thành .
Tịnh thở dài cầm nón quay vào bếp . Duyên đã nhặt xong rổ rau , đang múc nước ra chậu để rửa . Thấy Tịnh , Duyên ngẩng đầu lên bảo :
- So với anh Chu , chị trẻ quá ! Em thật không ngờ ! Em cứ tưởng chị phải … lớn hơn nhiều ! Hóa ra nom chị chỉ mới …. ngoài hai mươi !
Nghe lời khen mà Tịnh đoán là thật lòng , Tịnh bổng thấy có thiện cảm ngay với Duyên . Chị vui vẻ kéo khúc củi trong bếp ra , ngồi xuống nói chuyện với Duyên . Tịnh hãnh diện kể :
- Trẻ gì nữa cô ơi ! Hơn ba mươi rồi ! Ông bà mình có câu “gái ba mươi tuổi đã toan về già” cơ mà ! Với lại , dầm mưa giãi nắng như tôi

, trẻ thế nào được mà trẻ ! Cô tính xem , ngủ bờ ngủ bụi , lắm khi phải trốn chui trốn nhủi , có đêm thức trắng không chợp mắt , giữ được mạng sống , không để lọt vào tay giặc là may rồi , chứ còn nói gì đến nhan sắc
Duyên gật đầu cảm phục :
- Chị giỏi thật ! Giỏi mà gan dạ ! Em phục chị lắm !
- Cảm ơn cô ! Tôi bị sốt rét ngã nước mất hai năm , da cứ vàng bủng đi , nom sợ lắm . May mà có thuốc của anh Chu nên bây giờ mới dứt hẳn !
- Vâng . Nom chị hồng hào như thế này , ai mà biết được đã có thời chị bị sốt rét !
Tịnh rất hài lòng về lời khen kín đáo của Duyên . Chị đổi đề tài :
- Cô ở đây cả mấy tuần lễ , chắc cũng sốt ruột lắm , phải không ? Trường hợp của cô là lâu nhất đấy . Những ngừời khác chỉ ghé đây một hai hôm , nhiều lắm là một tuần lễ !
- Vâng ! Anh Chu cũng bảo thế !
Duyên vừa dứt câu thì trên nhà có khách vào . Nghe tiếng nói chuyện giọng đàn ông quen quen . Tịnh đứng dậy khom người nhìn lên và nhận ra người khách ấy chính là một đồng chí đến gặp Chu để đưa tin tức . Duyên cũng đứng dậy tò mò trông lên và trố mắt theo dõi dù khoảng cách khá xa , không nghe rõ câu chuyện . Duyên chỉ nhận ra đó là anh chàng kéo xe cách đây ba tuần lễ đã đón cô từ nhà ga về đây . Tịnh bảo Duyên :
- Cô cứ làm việc đi , để tôi chạy lên xem !
Tịnh vào hẳn trong quầy , đứng sát bên chồng . Anh thanh niên kéo xe bỏ nón vải , tay cầm lọ thuốc y như một khách hàng đang nài trả giá . Anh nhìn ra cửa và khi biết chắc không có ai chung quanh , anh hạ giọng nói nhỏ :
- Anh chị bảo chị Ly sửa soạn đi Hải Phòng . Sáng mai tôi đem xe lại đón , kịp chuyến tàu hỏa sớm .
Ông Chu hỏi lại :
- Nhà tôi cần phải đưa chị ấy đi không ? Nhà tôi vừa mới về …
Anh kéo xe lắc đầu :
- Không cần . Chị cứ ở nhà . Chị Ly đi một mình được rồi . Đảng bộ Hải Phòng sẽ bố trí người đón chị ấy ở sân ga .
Dứt lời , anh cầm nón úp lên đầu và quay ra . Chờ anh kéo xe đi khỏi . Tịnh quay xuống nhà , vui vẻ bảo Duyên :
- Cô có công tác rồi . Mừng cho cô , sáng mai đi Hải Phòng .
Duyên giật mình , nghĩ ngay đến Minh , sửng sốt kêu lên :
- Sáng mai hở chị ?

- Ừ ! Sáng mai sẽ có người đến tận đây đưa cô ra ga xe hỏa . Đến Hải Phòng sẽ có người đón ở dưới ấy !
Duyên vừa nhóm bếp , lặng người ngồi yên nhìn ngọn lửa bập bùng trước mắt . Cô nhớ lại những ngày mới đến đây , cô chỉ nóng lòng muốn đi công tác , bất cứ công tác gì , bởi thời gian chờ đợi làm Duyên mệt mỏi chịu không được . Nhưng rồi Duyên lại gặp Minh . Tự dưng cô thấy lưu luyến Hà Nội , chẳng muốn đi đâu nữa . Thôi thì cứ ở đây đóng vai người làm mướn không công cho ông Chu , miễn là mỗi chủ nhật đến ngồi với Minh là hạnh phúc lắm rồi . Hóa ra trời không chiều lòng người . Mới nối lại chút tình xưa đã vội chia ly . Duyên nao nao buồn muốn trào nước mắt . Ngẫm nghĩ một chút , Duyên mạnh dạn bảo Tịnh :
- Mai đi rồi ạ ! Chị có vội gì không ? Không thì chị nom hộ em nồi cơm . Em chạy ra chợ một tí !
Tịnh đang lấy quần áo , định đi tắm . Chị ngừng tay hỏi lại :
- Mua bán gì mà ra chợ ? Đi công tác , đừng có khuân vác nhiều cho nặng !
- Không ! Em chỉ mua vài thứ lặt vặt thôi .
Tịnh vắt cái quần đen và cái áo cánh nâu lên giây phơi , tiến lại sau lưng Duyên , ngồi xuống và bảo :
- Ừ ! Cô để đấy cho tôi . Cô đi đi ! Nhớ là đi đường xa , càng nhẹ nhàng càng tiện . Không phải lúc nào cũng xuôi chèo mát mái đâu ! Tôi đã có lần lên xe hỏa , ngồi được một lúc rồi , lại phải giả vờ đi giải rồi bỏ trốn vì thấy có hai thằng khả nghi ngồi cùng toa với tôi . Tôi đoán là mật thám , nên phải tìm cách thoát thân . Hành lý tôi quăng hết cả lại
Duyên hững hờ đáp :
- Thế à chị ! Em chả mang gì nhiều đâu ! Có mấy bộ quần áo thôi !
Rồi Duyên đứng dậy , lấy nón đi thẳng ra cửa , không nói với ông Chu lời nào . Cô bước thật nhanh tới nhà Minh , mặc dù trong lòng không hy vọng gì gặp được Minh . Cô hồi hộp cắm đầu đi như chạy , không thèm nhìn phố xa hai bên .
Đến trước nhà Minh , Duyên ngước lên và mừng thầm vì thấy cửa sổ vẫn mở . Cô trông sang bên kia đường . Ông Sửu ngồi một mình đang cặm cụi khâu mũ . Cô mạnh dạn tiến lại , đẩy cánh cổng gỗ và leo cầu thang lên gác . Cô gõ mấy tiếng nhè nhẹ rồi nghe giọng của Minh hỏi vọng ra :
- Ai đấy ?
Duyên hồi hộp ghé sát miệng vào cánh cửa và đáp :
- Em đây , anh Minh ! Mở cửa cho em với !

Minh đang cởi trần ngồi viết bài , vội mặc áo , tiến lại tháo then cửa . Khi cánh cửa mở hẳn ra , anh sửng sốt thấy Duyên , vội kéo cô vào hẳn bên trong và đóng cửa lại . Anh ngơ ngác chưa nói được lời gì thì Duyên đã vội vàng bỏ nón và run run bảo :
- Em lại chào anh . Mai em đi rồi !
Vừa nói , Duyên vừa uể oải ngồi xuống mép giường . Minh kéo cái ghế lại gần hơn , ngồi đối diện Duyên và hỏi :
- Mai đi rồi ư ? Đi đâu ?
Duyên thở mạnh , giọng bùi ngùi :
- Chả cần biết là đi đâu ! Chỉ cần biết là em đi rồi thì không biết có còn gặp anh được nữa hay không ! Thành thử em mới đánh liều chạy lại đây !
Nói được có bấy nhiêu , Duyên thấy nghẹn ngào trong cổ , đôi mắt chớp nhanh như sắp khóc . Minh kéo cái ghế lại gần hơn chút nữa rồi xúc động nắm lấy bàn tay Duyên đang đặt trên đùi . Minh tưởng vậy là đã đi quá xa rồi , không ngờ Duyên rút bàn tay ra và bất ngờ ôm choàng lấy Minh , ghì thật chặt và ngả đầu trên vai Minh . Minh đứng dậy , kéo Duyên đứng lên theo . Anh nhè nhẹ lôi Duyên nằm xuống chiếc giường nhỏ trải manh chiếu cói đã sờn nát từng mảng khá lớn . Duyên mềm người buông xuôi . Hai người nằm nghiêng , quay mặt vào nhau . Duyên vừa cảm động vừa xấu hổ , hai mắt cứ nhắm nghiền lại . Minh thấy rõ toàn thân Duyên đang run rẩy trong tay anh . Lâu lắm, Duyên mới thủ thỉ :
- Sáng mai em đi sớm ! Em cứ tiếc là mới gặp anh thì phải xa anh !
Minh mủi lòng nói :
- Thôi . Không nhắc đến việc ấy nữa !
- Vâng . Không nhắc đến nữa . Cả tuần nay em cảm động lắm . Đêm nằm , em nhớ anh không tài nào ngủ được ! Anh đã cho em được những ngày hạnh phúc ! Dù mai này ở đâu , làm gì , suốt đời em sẽ không quên được ngày hôm nay !
Bàn tay Minh xoa nhè nhẹ trên lưng Duyên qua lớp vải thô . Anh hỏi một câu thừa thãi :
- Hoãn lại , đừng đi vội , được không ?
- Làm thế nào hoãn lại được . Lấy cớ gì mà hoãn ?
Minh thọc hẳn tay vào hai lớp vải áo của Duyên . Anh thấy Duyên rùng mình nổi da gà khi tay anh đưa từ thắt lưng cô lên gần tới cổ . Rồi Minh nằm lùi xuống , úp mặt vào ngực Duyên . Duyên vẫn không có phản ứng gì và Minh cũng không tiến xa hơn nữa . Hai người cứ ôm ghì nhau một lúc , rồi Duyên buông ra và buồn bả ngồi dậy :
- Thôi , em phải về . Đi lâu quá không được !

Minh ngơ ngác hỏi :
- Ô hay ! Mới lại đây có một tí mà đã đòi về !
Duyên lau nước mắt , nghiêm mặt nói :
- Em có muốn về đâu ! Em muốn ở bên anh suốt đời , nhưng không được . Thôi thì đành vậy !
Minh cũng ngồi lên , thòng hai chân xuống sàn . Duyên cắn mạnh vào vai Minh và cầm nón lên :
- Thôi , em đi anh nhé !
Minh vẫn ngồi trên giường , giằng cái nón trong tay Duyên , quăng sang bên cạnh . Rồi hai tay anh nắm hai bàn tay Duyên , kéo cô xuống . Giọng anh tha thiết :
- Ở lại với anh một tí nữa ! Biết bao giờ mới gặp lại !
Duyên xuôi theo , nằm úp trên người của Minh . Duyên bảo :
- Em đi vài hôm , chắc anh quên em ngay chứ gì ! Đàn ông các anh có biết thương nhớ là gì đâu !
Nói dứt câu , Duyên trườn xuống , nằm nghiêng quay mặt về phía Minh . Minh quàng tay ôm lấy lưng Duyên , bàn tay từ từ đưa xuống đặt trên mông Duyên . Trước giờ chia ly , anh thấy cần phải nói với Duyên những lời nồng nàn vì biết chắc chuyện hai người sẽ không đi đến đâu . Anh bảo :
- Nếu em sợ anh là kẻ xa mặt cách lòng thì tốt nhất là em đừng đi . Cứ ở lại đây với anh
Duyên cảm động trào nước mắt :
- Được thế thì còn gì bằng ! Em chỉ xin hứa với anh một điều rằng : Từ hôm nay , em xem như em đã có chồng . Nếu trời không cho em làm vợ anh , thì chả bao giờ em lấy ai nữa !
Minh biết đó là những lời chân tình xuất phát từ tâm khảm của Duyên làm anh , tuy không yêu Duyên lắm , mà vẫn thấy cảm động . Anh bảo :
- Anh hiểu lòng em rồi ! Thôi thì đành phó thác cho định mệnh vậy !
Rồi hai người cùng im lặng . Một lúc sau , Duyên cương quyết vùng dậy giã từ . Minh lại níu kéo :
- Đàng nào sáng mai cũng đi rồi , ở luôn đây với anh đến tối . Về làm gì cơ chứ ?
Duyên trố mắt nhìn :
- Ơ hay ! Rồi ăn nói làm thế nào với người ta ! Em bảo với chị Chu là em chạy ra chợ một tí rồi về ngay ! Từ nãy đến giờ cũng lâu lắm rồi !
Minh chả biết nói làm sao , đành bùi ngùi đưa Duyên xuống tận chân thang và ân cần dặn :
- Dù đi đâu , làm gì , cũng phải hết sức cẩn thận . Em cố gắng giữ

gìn , mai kia thế nào mình cũng có ngày gặp lại nhau !
Duyên gật đầu , đội nón lên và đẩy cửa bước ra ngoài .

****

Những ngày cuối năm 1929 , Tỉnh Đảng Bộ Quốc Dân Đảng Bắc Giang phải đối phó với một cơn khủng hoảng nặng nề . Khởi đầu là do xưởng chế bom tại nhà đồng chí Lương Văn Trạm ở làng Mỹ Điền bị phát nổ , chẳng những gây thiệt hại cho nhân mạng cho ba đảng viên đang cặm cụi tai chỗ , mà ngay sau đó , hàng loạt người quen vẫn thường lui tới nhà đồng chí Trạm đều bị theo dõi và sa lưới mật thám . Bắc Giang , cách Hà Nội hơn 50 cây số , là quê hương của Nguyễn Khắc Nhu , của chị em cô Bắc cô Giang , cho nên khí thế cách mạng lúc nào cũng chan hòa trong quần chúng . Đó là một trong những cái nôi chủ yếu đang vội vã chuẩn bị sản xuất vũ khí và in ấn truyền đơn cho ngày tổng khởi nghĩa gần kề .
Khi màng lưới mật thám cùng với hương lý địa phương rầm rộ bủa vây Bắc Giang thì Xừ Nhu đang ở Sơn Tây cùng với Nguyễn Thái Học . Cô Giang đang làm công tác binh vận trên Yên Bái . Còn Phó Đức Chính thì đang có mặt ở nhà Nguyễn Tiến , tức Lý Cả , bên làng Võng La , huyện Thanh Thủy , tỉnh Phú Thọ , chờ gặp Nguyễn Thái Học và Nguyễn Khắc Nhu để thảo kế hoạch cụ thể cho ngày trọng đại sắp tới . Phú Thọ cách Sơn Tây chỉ có con sông Đà . Làng Võng La nằm sát bờ sông , đại đa số dân chúng và ngay cả các hương chức trong làng đều là cơ sở nuôi dưỡng lực lượng chống Pháp , triệt để ủng hộ Quốc Dân Đảng . Vì vậy , Nguyễn Thái Học mới hẹn với Phó Đức Chính và Nguyễn Khắc Nhu họp mặt tại vùng an toàn này .
Hôm ấy , từ Sơn Tây , Xừ Nhu và Nguyễn Thái Học đón chuyến đò ngang qua sông . Họ đi chung một con thuyền , nhưng làm như không biết nhau để tránh chuyện bất trắc . Nguyễn Thái Học mặc quần áo nâu , đầu đội nón lá , đi chân đất , gánh hai thúng củ nâu xuống thuyền . Từ sau vụ Bazin , bị hồi đồng đề hình tuyên án khiếm diện , Nguyễn Thái Học bôn ba nay đây mai đó , liên tục cải trang , đóng đủ các vai trò từ trí thức đến lao động để qua mắt các trạm kiểm soát . Ở Bắc Ninh , có lần sau buổi họp bị lính khố xanh bao

vây , ông điềm nhiên thay áo dài khăn đống , cắp cặp che ô , tự xưng là nho sinh Huyện cử xuống làm biên bản . Đám lính hòan toàn không ngờ vực . Ông lợi dụng lúc chúng không để ý , tìm đường tắt trốn ra khỏi làng . Hôm khác , ở Hải Dương , ông ngủ tại nhà một nông dân , bị mật báo , đích thân quan Huyện Kim Thành dẫn lính cơ xuống bắt . Ông thay quần áo nhà quê , đầu đội nón lá , vác cuốc ra làm việc chung với nông dân . Lính tráng hò hét sục sạo quanh nhà . Ông ung dung đi ngay trước mặt mà chúng không biết . Lần khác , ở Hải Phòng , chính ông làm người kéo xe cho đồng chí Nguyễn Văn Chấn vào thành phố . Bao nhiêu lần ông thoát hiểm trong đường tơ kẻ tóc nhờ sự bình tỉnh , gan dạ và ứng xử vô cùng nhạy bén . Có khi ông giả làm nhà sư đi khất thực . Có lúc ông làm thợ đóng cối len lỏi từ làng này sang làng khác . Bản tính tự tin lắm khi đến độ liều lĩnh , giúp ông hoạt động đắc lực cho đảng , nhưng cũng làm nhiều đồng chí khác lên ruột . Lê Hửu Cảnh thường lên tiếng trách ông :
- Vận mệnh của đãng , tính mệnh của hàng nghìn đồng chí nằm trong tay anh . Mong anh đừng khinh xuất !
Nói chung , ai cũng lo cho ông và cho đảng . Nhưng ông lại có lý luận khác . Ông thường nhắc đi nhắc lại :
- Lãnh đạo không thể cứ ngồi yên một chỗ mà chỉ tay năm ngón ! Chúng ta làm cách mạng chứ chúng ta không nắm chính quyền . Nắm chính quyền thì có thể ra lệnh . Làm cách mạng thì phải đồng lao cộng khổ với quần chúng !
Ý nghĩ ấy luôn luôn dẫn giắt hành động của ông , khiến ông miệt mài lên đường , lao vào những chỗ hiểm nguy mà không đắn đo . Phải nói thêm rằng , Nguyễn Thái Học nhiều phen thoát nạn cũng vì được quần chúng hết lòng đùm bọc . Thậm chí trong trường hợp nguy kịch bủa vây tứ phía , có những người yêu nước thầm lặng còn sẵn sàng đóng vai Nguyễn Thái Học giả , hy sinh thay thế cho đảng trưởng . Hôm nay , trên chuyến đò ngang , Nguyễn Thái Học giả làm người đi bán củ nâu vì nghề này đang rất thịnh lúc bấy giờ ở bất kỳ thôm xóm nào .
Nguyễn Khắc Nhu thì mặc áo the thâm , cắp tráp đen , giả làm thầy lang , vừa đi bắt mạch bốc thuốc , vừa xem bói cho thiên hạ . Qua sông , đặt chân lên bờ Võng La là yên lòng rồi vì làng này nằm trong vòng tay che chở của quần chúng .
Bước vào nhà Nguyễn Tiến , Xứ Nhu xăm xăm đi thẳng lên hè . Phó Đức Chính đang đứng chờ sẵn , đưa mắt nhìn ra đường , ở đó có những thanh niên chia nhau canh gác , vừa là thông tin vừa là bảo vệ cho cách yếu nhân của đảng . Xứ Nhu theo Phó Đức Chính vào

nhà . Chủ nhân Nguyễn Tiến đang ngồi hút thuốc lào trên sập gụ , vội đứng dậy bước xuống đón :
- Quan bác đi đường có vất vả lắm không ? Chúng em chờ sốt cả ruột !
Xứ Nhu đặt cái tráp trên bàn và cười thoải mái :
- Cảm ơn ông Cả hỏi thăm . Nhờ giời , êm xuôi cả ! Anh Học cùng đi một chuyến đò với tôi . Nhưng lúc lên bờ tôi bảo anh ấy chậm lại một tí , để tôi dò đường trước . Chắc cũng sắp đến nơi !
Phó Đức Chính rót nước chè vào bát và góp tiếng :
- Cẩn thận như thế là phải ! Tuần trước ở Hải Phòng , ông Tùng với ông Ngọc cùng đi công tác trên một chuyến xe hỏa . Ngồi chung một toa , nhưng người đầu này người đầu kia . Không ngờ mật thám theo dõi và nhận diện được ông Tùng . Chúng bắt trói ngay trên xe . Lúc chúng dẫn đồng chí Tùng đi ngang qua trước mặt ông Ngọc , đồng chí Tùng lờ đi làm như không quen biết . Nhờ thế mà ông Ngọc mới thoát !
Nghe nhắc đến việc đồng chí của mình bị bắt . Xứ Nhu buồn vời vợi . Cả ngày chỉ toàn là hung tin đến dồn dập . Ông toan lên tiếng thì Phó Đức Chính nhìn ông nói đùa :
- Bác Xứ đóng vai thầy bói mà chưa bói cho tôi một quẻ nào . Hay là nhân tiện đây , bác thử gieo thử một quẻ xem vận hạn tôi lành dữ thế nào !
Xứ Nhu cũng vui vẻ cười theo :
- Tôi gieo quẻ thì quẻ nào cũng thấy mình giết được giặc Tây ! Ấy vậy mà thực tế thì mình chưa làm gì được nó , nó lại cứ giết hại người của mình ! Thành ra tóm lại chả nên xem bói nữa !
Xứ Nhu lên ngồi xếp bằng trên sập gụ , đỡ tách nước chè từ tay Phó Đức Chính và hỏi :
- Chú sang đây lâu chưa ?
Phó Đức Chính kéo cái điếu bát lại trước mặt , vừa vê thuốc lào vừa đáp :
- Thưa . Em ở đây đã hai hôm . Anh Lý Cả với em cứ lóng ngóng mãi , chỉ sợ anh với anh Học gặp chuyện bất trắc dọc đường !
Lý Cả tức Nguyễn Tiến chen vào :
- Vâng . Quả có thế . Ngày nào chúng em cũng bắt tụi nó ra đón ở bến Chài . Hôm qua , anh Chính giả vờ ngồi câu cá cả ngày ở ngoài ấy để chờ Quan Bác và anh Học.
Phó Đức Chính cười phụ họa :
- Ngồi câu cá cả ngày mà chả được con cá nào !
Xứ Nhu cảm động nhìn người đồng chí đáng tuổi em út mình :

- Đi câu kiểu Lã Vọng thì làm gì có cá !
Phó Đức Chính cười nhũn nhặn :
- Anh cứ nói thế chứ em làm sao sánh được với ông Khương Tử Nha ngày xưa ! Vả lại , Lã Vọng xưa ngày rộng tháng dài , ngồi câu trên sông Vị đến 70 tuổi mới được vua đến đón về giao quyền cao chức trọng . Anh em mình làm gì có thì giờ như thế ! Tình hình dầu sôi lửa bỏng , biến đổi từng ngày . Hôm nay còn gặp nhau , biết sao ngày mai thế nào !
Lý Cả cắt ngang :
- Ấy chết ! Chớ có nói gở ! Nó vận vào người !
Phó Đức Chính lắc đầu :
- Tôi chả tin ! Gở với may cái gì , làm cách mạng thì chuyện bắt bớ là thường . Đã biết trước như thế cơ mà !
Phó Đức Chính gia nhập Việt Nam Quốc Dân Đảng ngay từ buổi đầu mới thành hình năm 1928 . Lúc đó ông đã tốt nghiệp trừơng cao đẳng công chánh , là công chức của chính phủ Đông Dương Việt Miên Lào , làm việc tại Savanakhet . Sau vụ Bazin , hàng loạt nhân sự chủ chốt của đảng bị bắt và đưa ra hội đồng đề hình . Phó Đức Chính cũng nằm trong đó , nhưng vì là công chức , lại không có bằng chứng cụ thể dính dáng đến vụ ám sát Bazin , nên ông chỉ bị hai năm tù treo và bãi chức . Từ đó , ông thừơng đi sát bên cạnh Nguyễn Thái Học cùng với Lê Hửu Cảnh . Tính tình ông hợp với Nguyễn Thái Học và Xứ Nhu hơn là Lê Hửu Cảnh , bởi ông nóng nảy , chủ trương bạo động chớp nhoáng trong khi Cảnh tuy cũng gan dạ nhưng thường suy tính đường dài .
Giờ này thì Lê Hửu Cảnh không còn gần gũi bên cạnh đảng trưởng nữa . Phó Đức Chính trở thành cánh tay mặt , trực tiếp thảo kế hoạch tấn công trong ngày tổng khởi nghĩa sắp tới . Ký Con Đặng Trần Nghiệp cũng thường đi với đảng trưởng , nhưng từ mấy tháng nay anh phải gấp rút lo công việc chế bom ở Hà Nội .
Nguyễn Khắc Nhu và Phó Đức Chính đang nói chuyện về tình hình mấy kho thuốc nổ bên Bắc Giang thì có người đàn ông gánh hai thúng củ nâu từ ngòai cổng xồng xộc tiến vào . Chủ nhà không nhận ra Nguyễn Thái Học , nhưng Xứ Nhu vui vẻ bảo Phó Đức Chính :
- Thôi ! Anh Học đến kia kìa . Chờ anh ấy vào ta bàn luôn thể !
Nguyễn Tiến và Phó Đức Chính cùng ra hẳn ngoài hiên đứng đón , Nguyễn Thái Học đặt quang gánh trên thềm , tháo cái nón lá quạt mồ hôi phành phạch . Ông vốn là người tầm thước , đầy đặn . Thế mà mấy tháng nay lưu lạc trốn tránh , ăn ngủ bất thường làm mặt ông hốc hác thấy rõ . Hàm răng bẩm sinh đã bị hô , giờ đây càng đưa ra

nhiều hơn vì má hóp sâu xuống . Chủ nhà mời ly trà nóng , nhưng đảng trưởng xua tay bảo :
- Uống cái này thì chả bõ khát ! Để tôi ra hè làm gáo nước mưa !
Dứt lời , ông xăm xăm bước lại đầu nhà , lấy gáo dừa múc nước trong vại , ngửa cổ tu ừng ực . Ở thôn quê thì nhà nào cũng có những cái chum chứa nước mưa , nhất là những nhà lợp ngói , đặt máng xối cho chảy xuống để lấy nước nấu quanh năm . (Cha Ngạn này , nhà ngói , nhà lá gì mà không hứng nước mưa . Có khi nước mưa nhà lá còn ngon hơn nhà ngói nữa . Vì sao , nhà lá có mùi vị quê hương hơn !!) . Đã khát rồi , Nguyễn Thái Học quay lên nhà , bắt đầu cuộc họp kín với Xứ Nhu và Phó Đức Chính . Lý Cả chờ Nguyễn Thái Học hút xong điếu thuốc rồi ân cần bảo :
- Quan bác đi tắm một cái cho mát nhé ! Để em bảo nó lấy bộ quần áo của em , quan bác mặc tạm ! Mồ hôi mồ kê nhễ nhại thế kia thì khó chịu lắm !
Nguyễn Tiến vẫn có cái lối nói chuyện thân tình như vậy với người trong đảng , mặc dầu lúc ngồi ghế lý trưởng , ông cũng ra oai trước mặt quần chúng y như bao nhiêu viên chức khác . Với những người lớn tuổi hơn như Xứ Nhu , hoặc ngay cả những người ít tuổi hơn nhưng được trọng vọng như Nguyễn Thái Học , ông đều gọi là quan bác , hai tiếng mà ông học được từ khi bắt đầu đi coi hát ả đào .
Nguyễn Thái Học cười xòa :
- Anh Cả cứ vẽ làm gì ! Mặc thế này , ngộ nhỡ có phải chạy cũng tiện !
Thực sự thì nhiều hôm Nguyễn Thái Học mặc đến hai ba lớp áo màu khác nhau . Nếu nghi ngờ bị mật thám theo dõi , ông sẽ chạy vào một chỗ vắng , cởi lớp áo ngoài , để chúng khỏi nhận diện . Có khi ông gắn râu , đội nón , đeo kính râm hoặc kính cận . Nói chúng là thiên biến vạn hóa , mới có thể bôn ba hoạt động cách mạng khắp Bắc Kỳ . Ông chủ trương gần gũi đảng viên , cho nên hầu như chi bộ nào ông cũng có ghé thăm , ăn chung , ngủ chung với anh em để động viên tinh thần .
Ngồi trên sập gụ , Nguyễn Thái Học xoay người ngó ra cửa sổ , quan sát mảnh vườn rau . Những gốc mít cổ thụ , những cây bưởi um tùm , tỏa bóng mát quanh năm cho căn nhà xây lợp ngói . Cơ ngơi khá đồ sộ này là do công lao gây dựng của Nguyễn Tiến một phần và một phần nhờ thừa hưởng bổng lộc của cụ thân sinh vốn là một bá hộ giàu có nhất nhì làng Võng La .
Nguyễn Thái Học quay sang bảo Xứ Nhu và Phó Đức Chính :
- Mình bắt đầu đi thôi !

Nguyễn Tiến hiểu ý , gật đầu bảo mọi người :
- Thôi thế các bác cứ ở yên trong này . Để em ra cổng xem chúng nó canh gát như thế nào . Có động tĩnh gì thì các bác cứ phóng ra ngõ sau , có đến mấy lối nhỏ dẫn ra cánh đồng làng . Những anh em đang cuốc đất làm cỏ phía sau nhà , đều là người của mình cả !
Dứt lời , Tiến bước nhanh ra sân .
Trên sập gụ , ba người ngồi xếp bằng chụm đầu vào nhau , mặt ai cũng đăm chiêu nghiêm trọng . Phó Đức Chính cầm cái xe điếu , vạch những đường tưởng tượng trên mặt divan như người vẽ bản đồ chỉ đường . Ông trình bày kế hoạch tổng khởi nghĩa mà ông đã suy tính kỹ lưỡng từ mấy hôm nay , chỉ chờ gặp Nguyễn Thái Học và Xứ Nhu để xin ý kiến . Chính đang hăng say thuyết giảng thì Lý Cả từ ngoài sân chạy vào hân hoan báo tin :
- Đồng chí tham mưu trưởng binh vụ đến !
Trái với nét vui mừng của chủ nhà , Nguyễn Thái Học và Xứ Nhu cùng giật mình đưa mắt nhìn nhau . Rồi ngay sau đó , lập tức cả ba đều ngó ra sân .
Tham mưu trưởng binh vụ mà Lý Cả vừa nhắc đến là đồng chí Phạm Thành Dương , hạ sĩ quan không quân của Pháp mà người ta thường gọi là Đội Dương , hiện là trưởng ban Binh Vụ của Quốc Dân Đảng , thay thế đồng chí Trần Văn Môn đã bị mật thám bắt . Dương gia nhập Quốc Dân Đảng từ năm 1928 , do Vũ Đình Phú , một đảng viên ở Hải Dương giới thiệu . Lúc ấy Dương đang theo học lớp hạ sĩ quan tại đồn Thông , Sơn Tây . Vì chủ trương cách mạng bạo động , nên Nguyễn Thái Học thấy sự đóng góp của nhà binh là tối quan trọng . Bởi vậy , ông đích thân đến gặp Phạm Thành Dương để vận động và mời tham gia Quốc Dân Đảng . Dương cảm động nhận lời đảng trưởng . Tổng Bộ giao trọng trách lớn cho Dương bởi cấp bậc "Đội tàu bay" của Dương được chỉ huy một số binh sĩ thuộc hạ . Quả nhiên Phạm Thành Dương không làm Tổng Bộ thất vọng . Ông tuyên truyền và kết nạp được một số khá đông binh lính khi ông về phục vụ tại phi trường Bạch Mai , Hà Nội . Ngoài nhiệt tình cách mạng , Dương còn được anh em nể nang vì trình độ học vấn khá cao . Dương từng học trường Bưởi , trường y khoa trước khi đăng tên đi lính không quân . Tất nhiên theo qui chế thời ấy thì người Việt chỉ được theo học lớp hạ sĩ quan mà thôi . Vì thế , cấp bậc của Dương được kể là cao lắm rồi !
Nhưng có một điều mà Nguyễn Thái Học và Tổng Bộ không ngờ là lòng dạ của Dương đã thay đổi từ cuối năm 1929 . Cả Vũ Đình Phú , cái người giới thiệu Dương cho Nguyễn Thái Học cũng đã phản bội

đảng , làm tay sai cho Pháp !
Khởi đầu , động cơ thúc đẩy Dương từ bỏ Quốc Dân đảng xuất phát từ áp lực của thân phụ Dương , tức thầy giáo Phạm Huy Du dạy trường tiểu học Hàm Long . Khi biết tin con là đảng viên Quốc Dân Đảng , Du rùng mình sợ hãi , sợ cho con và sợ cho mình . Vội chạy đi báo ngay cho xếp của mình là Léonet , giám đốc nha tiểu học Pháp Việt , để nhờ ông này đưa tin cho mật thám biết . Mặt khác , giáo Du gọi Dương về , nghiêm khắc mắng :
- Mày mở mắt ra mà xem , từ đầu năm cho đến bây giờ , bao nhiêu đứa theo hội kín Quốc Dân đảng đều vào tù tuốt ! Mày có chịu nổi đòn sang-ta hay không ? Rồi còn liên lụy đến cả tao , đến cả anh em vợ con mày nữa ! Tao là công chức nhà nước bảo hộ , mày mặc áo nhà binh , chả gì cũng đến chức đội ! Ăn cây nào rào cây nấy ! Sao lại giở trò làm giặc là thế nào ? Liệu hồn thì bỏ ngay , tao giắt ra đầu thú để tránh hậu họa cho cả nhà !
Dương lúc đầu còn phân vân vì có lời thề với đảng . Nhưng giáo Du cứ thúc giục mãi làm Dương cũng nhụt chí . Giữa lúc đang giằng co thì một hôm , do lời đề nghị của chánh sở mật thám Amoux , phủ toàn quyền gửi giấy mời cha con Phạm Thành Dương lên trình diện . Dương hãi lắm , nhưng không ngờ đích thân toàn quyền Pasquier long trọng trao tấm huy chương cao quý của chánh quyền bảo hộ cho Phạm Huy Du , kèm với một hàm tước khá lớn , vốn chỉ dành cho những công bộc hết lòng phục vụ nhà nước bảo hộ Đại Pháp . Pasquier lại gia ân cho Phạm Thành Dương 1000 ngoại phí mỗi tháng . Bổng lộc trọng hậu ấy làm cho Phạm Thành Dương không thể quay lại với Quốc Dân đảng được nữa . Hai cha con hoan hỉ đón nhận , gập mình bái tạ và hứa sẽ xứng đáng đền đáp lại công ơn mưa móc của Phủ Toàn Quyền . Pasquier bảo Dương :
- Bỏ đảng giặc là đáng khen . Nhưng hợp tác với chính quyền bảo hộ để bắt cho bằng được Nguyễn Thái Học thì công lao của hai cha con mới thật sự là to lớn !
Từ đó , hai cha con Phạm Thành Dương nhận lời làm tai mắt chỉ điểm cho sở liêm phóng , giống như Vũ Đình Phú , người đã tiến cử Dương với Nguyễn Thái Học , cũng đã làm tay sai cho mật thám Pháp từ cả năm nay . Thế là Dương đã đổi lời thề trung thành với đảng thành lời thề trung thành với giặc !
Ngày 7 tháng 12 năm 1929 , Vũ Đình Phú do được tin Nguyễn Thái Học sẽ về họp tại Võng La liền chạy đi báo tin cho mật thám và đề nghị việc này chỉ có thể giao cho Phạm Thành Dương , vì lúc này Dương chưa lộ mặt phản bội . Sở mật thám khen là diệu kế , cơ hội

bằng vàng để bắt Nguyễn Thái Học và Xứ Nhu . Bàn bạc xong , Phú phóng về tìm Dương và bảo :
- Đây là cơ hội ngàn năm một thuở để anh lập công với ngài Tòan Quyền . Tôi đã báo cáo cho sở mật thám biết . Sở sẽ cử thanh tra Riner dẫn quân đến Võng La bao vây làng Võng La . Anh có nhiệm vụ phải đến nhà trước , cầm chân Nguyễn Thái Học ở nhà Lý Cả . Chờ Riner đưa lính ập vào bắt ! Giờ này , bọn Quốc Dân Đảng chưa đứa nào biết anh đã bỏ chúng nó . Chưa đứa nào nghi ngờ gì cả , anh gặp chúng nó rất dễ . Nhưng tôi dặn anh cái này : Võng La cả làng đều theo giặc , ba phía có người canh gác . Chỉ có phía bờ sông là bỏ ngõ . Anh là lính mật thám cứ theo ngõ ấy mà vào nhà Lý Cả . Thể nào phen này cũng xong việc lớn ! Anh mà bắt được Nguyễn Thái Học thì bổng lộc cha con anh không biết thế nào mà kể !
Phạm Thành Dương mừng lắm , gọi thêm một gã mật thám người Việt cho mặc đồ nhà binh đi kèm để lên tinh thần . Dương đi trước , Riner dẫn lính theo sau , tất cả đều đổ ra bờ sông tiến vào làng Võng La , huyện Thanh Thủy .
Vào nhà Lý Cả , Dương cố giữ vẻ điềm tỉnh . Các toán canh gác đều không chặn hỏi vì ai cũng tưởng Dương vẫn còn là nhân vật chủ yếu của đảng .
Trong nhà , Phó Đức Chính hỏi Nguyễn Thái Học :
- Anh gọi ông Dương đến đây ư ?
Đảng trưởng vừa trả lời vừa đưa mắt nhìn Xứ Nhu dò hỏi :
- Không ! Gọi đồng chí ấy đến làm gì ?
Xứ Nhu cũng lắc đầu :
- Từ lâu rồi , tôi cũng chả liên lạc với đồng chí ấy !
Phó Đức Chính ngơ ngác hỏi :
- Anh em mình hẹn nhau ở đây , không có ai biết , tại sao đội Dương lại biết mình ở đây nhỉ ?
Xứ Nhu hạ giọng chen vào :
- Mà đội Dương lại đem theo cả người lạ nữa ! Như thế thì phải đề phòng !
Xứ Nhu dứt câu thì đội Dương cũng vừa tới thềm , dựng xe đạp , bước vào cửa , gật đầu kính cẩn chào và giới thiệu người quân nhân lạ mặt :
- Thưa các anh . Đây là một đồng chí trong lực lượng cách mạng , tôi mới kết nạp . Từ nay anh sẽ là người bảo vệ , đi bên cạnh tôi .
Phải nói rằng , trong số những kẻ bỏ đảng làm tay sai cho giặc thì Phạm Thành Dương là đứa táo bạo nhất . Những kẻ khác thì chỉ dám giấu mặt chỉ điểm , cung cấp tin tức cho mật thám . Còn đội

Dương thì ngang nhiên dẫn mật thám đến bắt đồng chí cũ của mình như trường hợp hôm nay . Sở dĩ Dương làm thế là vì món tiền ngoại bổng ngàn đồng hàng tháng và nhất là vì món tiền thưởng mà Amoux hứa sẽ ban cho Dương nếu mật thám bắt được các lãnh tụ Quốc Dân đảng . Dương vốn mê cờ bạc , nợ nần thường xuyên chồng chất . Dạo ấy , Dương đang học trường thuốc , túng tiền bỏ sang Vientien làm thư ký cho tòa Khâm Sứ bên Lào . Vì tung tay quá trớn , Dương lại trốn nợ , bỏ về Hà Nội và đang lính không quân , thường gọi là lính tàu bay ở Bạch Mai . Nhờ học lực khá , Dương được cất nhắc cho đi học lớp hạ sĩ quan ở Sơn Tây . Thời ấy , qui chế sĩ quan chỉ dành cho người Pháp . Quân nhân Việt Nam lên đến chức Đội , tương đương với trung sĩ sau này , là cao cấp nhất rồi !
Hôm nay Phạm Thành Dương đến gặp Nguyễn Thái Học ở Võng La – giống như môn đồ Juda hai ngàn năm trước , ước hẹn với người Do Thái gặp Chúa Giêsu sau bửa tiệc ly , để Juda ra ám hiệu cho người Do Thái bắt Chúa – Dương cố ăn nói tự nhiên , nhưng không giấu được nét lúng túng nhất là ánh mắt chứa đầy lo lắng . Gã thanh niên mặc quân phục cũng lấm lét nhìn quanh xem có người phục sẵn trong hai căn buồng bên không .
Xừ Nhu kéo Phó Đức Chính đứng dậy , sang ngồi cùng băng với Nguyễn Thái Học để nhường cho Dương và đàn em ngồi đối diện .
Nguyễn Thái Học điềm tỉnh hỏi :
- Tình hình các chi bộ quân nhân trong phạm vi lãnh đạo của đồng chí dạo này ra sao ? Có biểu hiện xuống tinh thần hay giao động tí nào không ?
Dương mạnh dạn đáp :
- Thưa anh tốt cả ! Tinh thần cách mạng cao lắm . Chỉ chờ lệnh của Tổng Bộ là nhất loạt đứng lên ! Xưởng chế bom ở ấp Thái Hà cũng đã sản xuất được 700 quả , hiện đang chôn ở Gò Điện Khí . Khi Tổng Bộ ban lệnh chiếm phi trường Bạch Mai , lực lượng cách mạng sẽ có sẵn bom mà dùng !
Phó Đức Chính chen vào :
- Đồng chí cần thường xuyên đi sát anh em , nuôi dưỡng ý chí quật khởi của anh em . Nhà binh thì lúc nào cũng nóng nảy , nhưng có khi lại chóng nguội . Đồng chí dặn anh em phải cẩn thận kẻo sơ hở là chết cả nút đấy !
Dương nhũn nhặn đáp :
- Vâng . Trách nhiệm của tôi thì lúc nào cũng phải lo ! Tổng Bộ đã quyết định ngày tổng khởi nghĩa chưa ? Phía binh vụ chúng tôi cần biết trước để định liệu cho chắc ăn !

Câu hỏi của Dương càng làm cho Nguyễn Thái Học nghi ngờ . Ông đáp :
- Tình hình này chắc phải hủy bỏ kế hoạch tổng khởi nghĩa , rút vào bí mật ! Có gì thì Tổng Bộ sẽ thông báo ngay cho đồng chí !
Xứ Nhu ngồi giữa , tay bưng tách trà , nhưng mắt cứ đăm đăm theo dõi hai người đối diện . Mười phần , ông đã tin chắc chắn mười phần , hai kẻ ngồi trước mặt ông không còn là đồng chí mà kẻ thù , kẻ thù cực kỳ nguy hiểm bởi đã nắm biết được khá nhiều bí mật của Tổng Bộ . Bên tai Xứ Nhu , tiếng nói chuyện vẫn vang lên , nhưng ông không nghe thấy gì cả . Ông đang lo âu , tìm cách ứng xử , bởi ông biết rõ Dương và gã đàn em đều có súng ngắn giấu trong áo . Còn phía ông , cả ba người đều tay không , chống sao nổi súng đạn nếu chẳng may Phạm Thành Dương ra tay .
Phạm Thành Dương vừa đàm đạo với đảng trưởng , vừa nóng lòng nhìn ra sân . Gã thanh niên bên cạnh cũng sốt ruột nhìn đồng hồ hai ba lần . Cử chí ấy cùng với sắc diện xanh xám của Dương cho Xứ Nhu biết chắc Dương đã hẹn với mật thám , kéo lực lượng đến vây nhà . Ông liền đưa bàn tay bấm vào đùi Nguyễn Thái Học và Phó Đức Chính rồi hỏi thẳng Phạm Thành Dương :
- Ai báo cho đồng chí biết Tổng Bộ hôm nay họp ở đây ?
Dương đã chuẩn bị sẵn từ dọc đường nên nói ngay :
- Thưa cả tuần nay tôi vẫn có ý định báo cáo tình hình binh vụ lên Tỉnh Bộ , nhưng không liên lạc được . May quá , hôm kia tôi gặp Ký Con ở Hà Nội . Tôi hỏi thăm . Đồng chí ấy bảo tôi lên đây !
Nguyễn Thái Học trừng mắt nhìn thẳng vào đôi mắt Đội Dương , khiến gã sợ hãi cúi xuống . Ông nghiêm khắc bảo Dương :
- Đồng chí Nghiệp cũng không biết chúng tôi ở đây !
Biết đã bị bại lộ , Đội Dương tái mặt , run rẩy thò tay vào trong áo . Gã thanh niên bên cạnh cũng đứng bật dậy . Xứ Nhu cấp tốc phản ứng . Ông co chân đạp mạnh cái bàn về phía kẻ thù làm cả hai ngã ngửa ra nền nhà . Ông quay sang bảo Nguyễn Thái Học :
- Chạy đi ! Thằng này phản đảng rồi !
Ba người xô ghế bỏ chạy . Xứ Nhu phóng ra cửa chính , Nguyễn Thái Học lao vào buồng rồi nhảy qua cửa sổ . Phó Đức Chính vì vướng cái băng ghế , chưa kịp tẩu thoát thì bị đội Dương bắn một phát vào ngực . Ông ngã lăn ra , nằm im không nhúc nhích . Đội Dương tưởng ông chết rồi nên bỏ ông nằm đó để đuổi theo Xứ Nhu . Còn gã đàn em thì rượt theo Nguyễn Thái Học , bắn mấy phát sau lưng ông , nhưng đều trúng vào thân cây mít sau nhà .
Ngoài cổng , Lý Cả và anh em canh gát nghe súng nổ vội kéo vào

tiếp cứu . Họ đỡ Phó Đức Chính dậy , dìu ông đi nhanh ra hông nhà , băng bó tạm thời rồi giấu kín trong đống rơm , vì biết chắc lực lượng mật thám tiếp viện sắp kéo đến . Chính cố nhịn đau , bảo mọi người :
- Thằng đội tàu bay Phạm Thành Dương phản đảng ! Thế nào mật thám cũng đến đây . Các anh em chia nhau đi bảo vệ anh Học và Xứ Nhu , đưa hai anh ấy ra khỏi làng càng nhanh càng tốt . Đi đi ! Nhanh lên ! Mặc kệ tôi !
Họ vâng lệnh , khiêng Chính đặt vào chỗ kín đáo nhất , giữa hai đống rơm khổng lồ , phủ đầy rơm che kín toàn thân Chính rồi phân tán đi tìm Nguyễn Thái Học và Nguyễn Khắc Nhu . Nhưng họ không tìm thấy ai , bởi Xứ Nhu len lỏi băng ngang vườn nhà người ta và lần ra được bến sông . Ở đó có những con thuyền của đồng bào yêu nước đang chờ sẵn để đưa ông đi .
Trong khi Xứ Nhu chạy ra hướng bờ sông thì Nguyễn Thái Học được hai thanh niên dẫn về phía cánh đồng làng . Họ chia tay Nguyễn Thái Học dưới khóm tre già và dặn :
- Anh cứ men theo con đường này , chỉ một quãng nữa là sang làng khác !
Nguyễn Thái Học nói cám ơn rồi lầm lũi bước đi trên con lộ đất chạy ngoằn ngoèo sát lũy tre bao bọc Võng La . Sau lưng đã nghe văng vẳng những tiếng hò hét , tiếng bước chân chạy dồn dập và dăm ba tiếng súng thị oai của lực lượng mật thám từ trong làng vọng ra . Một ông già đang dập đất , thấy Nguyễn Thái Học đi ngang , vội vác vồ chạy vào và lôi Nguyễn Thái Học vô hẳn dưới bóng mát của bụi tre rậm rạp . Ông không biết Nguyễn Thái Học là ai , nhưng đoán là người đang bị săn đuổi bởi kinh nghiệm bắt bớ đã từng xảy ra nhiều lần trong mấy năm gần đây . Ông bảo :
- Cậu cởi quần áo ra . Lấy quần áo của tôi mà mặc ! Nhanh lên ! Chúng nó sắp đuổi đến bây giờ !
Miệng nói , tay thoăn thoắt cởi nút áo rồi tụt luôn cái quần đen bạc , đưa cho Nguyễn Thái Học . Rồi ông để mình trần , vận quần đùi rách , ngồi ngay trên bờ cỏ , lấy ấm tích trà và điếu cày ra , thản nhiên như đang nghỉ giải lao . Nguyễn Thái Học mặc bộ quần áo của ông lão xong , quay lại nhìn ông cụ gật đầu nói :
- Cám ơn cụ có lòng !
- Cậu làm việc nước , đánh đuổi giặc Tây , tôi phải cảm ơn cậu mới đúng . Tôi già cả , vô dụng mất rồi ! Tôi chỉ biết cầu Trời khấn Phật che chở cho những người như cậu !
Nguyễn Thái Học nhìn ông cụ , gật đầu như nói cảm ơn lần nữa rồi đội nón lên , vác vồ ra dập đất thay cho ông lão . Vừa đập , ông vừa

lui dần về phía bờ ruộng xa xa và rút hẳn khỏi địa phận làng Võng La . Ông ghé nhà một đồng chí , cải trang làm lái buôn trâu để xuôi dần xuống phía Nam sang Hải Phòng .
Khi Nguyễn Thái Học và Nguyễn Khắc Nhu đã đi khỏi Võng La rồi , lực lượng mật thám của Riner mới từ mé sông đổ bộ lên , tiến vào nhà Nguyễn Tiến . Phạm Thành Dương chạy ra báo cáo tình hình , Riner dậm chân mắng :
- Thế là lại hỏng việc rồi ! Chúng bay có súng trong tay mà ba đứa chúng nó ngồi ngay trước mặt , tại sao không bắn được đứa nào !
Dương bực mình đáp :
- Nhưng tôi đã hẹn với xếp là tôi chỉ cầm chân chúng nó độ mười lăm phút , rồi xếp phải xông vào bắt . Tại sao xếp đến trễ như thế ?
Riner quay lại nhìn gã đàn em người Việt đứng bên cạnh và phân trần :
- Tại cái thằng phải gió này này . Nó dẫn đường mà chính nó đi lạc ! Từ bờ sông đến đây chỉ có một đoạn đường thật ngắn , mà nó cứ đưa tao đi lanh quanh mãi ! Không khéo mày thông đồng với giặc cũng chưa biết chừng !
Gã đàn em tái mặt . Nhưng chưa kịp lên tiếng cải chính thì Riner đã ra lệnh triệu tập tất cả dân làng cả ngày hôm ấy . Hương lý , tuần phiên chạy đôn chạy đáo hò hét khắp hang cùng ngõ hẽm, ra cả cánh đồng lôi cổ những nông dân ngoài ấy về tập họp tại sân nhà Lý Cả . Giữa những tiếng khóc tiếng than của vợ con Nguyễn Tiến và họ hàng , một thằng mật thám lấy bá súng trường , đập liên tiếp vào mặt , vào bụng Nguyễn Tiến và nghiến răng bảo :
- Thằng Học với thằng Nhu đâu ? Không bắt được hai đứa chúng nó thì mày ốm đòn !
Dĩ nhiên chúng không bắt được Nguyễn Thái Học , Nguyễn Khắc Nhu và Phó Đức Chính . Riner uất ức chỉ thị đàn em trói nguyên gia đình ông bá hộ , thân phụ cùng với anh em của Lý Cả , Lý Hai , giải hết về nhà giam Phú Thọ để khai thác ! Riêng Phó Đức Chính được các đồng chí địa phương cứu chữa tận tình rồi đưa ông ra khỏi làng . Viên đạn vẫn nằm yên trong lồng ngực cho đến ngày ông ngửa mặt nhìn lưỡi dao máy chém chặt đầu ông trên Yên Bái sau cuộc khởi nghĩa thất bại !
Trên đường sang làng Mỹ Xá , Phủ Nam Sách , Tỉnh Hải Dương , Nguyễn Thái Học vô cùng uất ức . Ông không ngờ Phạm Thành Dương lại phản bội trắng trợn đến như vậy . Chính ông đã kết nạp nó , đề nghị Tổng Bộ giao chức vụ lớn cho nó , hóa ra ông dùng lầm người ! Rồi đây , chỉ nay mai , tai họa sẽ ập đến giây chuyền bởi

Dương biết quá nhiều bí mật của đảng . Vì vậy , vừa đến một đồng chí ở Mỹ Xá , Nguyễn Thái Học lập tức cho người liên lạc về Hà Nội , báo cho các tổ đảng , các xưởng chế bom , các cơ sở in truyền đơn và đảng kỳ , phải ngưng hoạt động và di chuyển ngay , bởi tất cả những điểm ấy , Phạm Thành Dương đã biết hết . Cẩn thận như thế mà vẫn không kịp . Cuối tháng 12 , Dương đưa mật thám đến xưởng chế bom ở căn nhà số 7b , ngõ Vĩnh Hồ , phố Đại La . Tuy không bắt được ai , nhưng chúng tịch thu toàn bộ vũ khí của đảng . Rồi Dương lại dẫn chúng đến Gò Điện Khí ấp Thái Hà , đào được 700 quả bom chôn sẳn ở đó để tấn công phi trường Bạch Mai . Tệ hơn nữa là chính những chi bộ binh đoàn mà Dương đã gầy dựng trong đơn vị , giờ này Dương bán đứng hết cho Pháp . Người thì bị bắt , kẻ bị lột lon và đày đi xa . Dương lại chỉ điểm cho Tây đến vây bặt Ủy ban Quân Chính tỉnh Hải Phòng , giữa lúc đảng bộ đang họp , không ai chạy thoát . Rồi để lập công lĩnh tiền thưởng , Dương đi xa hơn nữa , cho mật thám biết một tin cực kỳ quan trọng : Quốc Dân Đảng sắp sửa Tổng Khởi Nghĩa , lật đổ chính quyền bảo hộ !

Trước sự phá hoại thảm khốc của Phạm Thành Dương , Tổng Bộ phải cấp tốc lập tòa án cách mạng do Xứ Nhu ngồi ghế chánh thẩm . Ông tuyên án tử hình hai cha con : Phạm Huy Du và Phạm Thành Dương , giao cho Ký Con thi hành . Ký Con Đặng Trần Nghiệp lúc ấy đang quán bận lo việc chế bom tại Hà Nội . Tổng Bộ dự trù khi tổng khởi nghĩa tại các tỉnh thì Ký Con sẽ tung ra các toán đặc nhiệm ném bom gây rối tại Hà Nội để làm nghi binh , cho nên trọng trách của Ký Con lúc này quá nặng nề . Nhận chỉ thị của Xứ Nhu , Ký Con liền giao việc xử tử Phạm Huy Du cho Nguyễn Văn Nho , em ruột của Nguyễn Thái Học , năm ấy mới 17 tuổi . Còn Phạm Thành Dương thì được ủy cho Nguyễn Xuân Huân vốn là tay xạ thủ có kinh nghiệm . Huân nhận lời ngay bởi Huân thuộc nhóm ôn hòa của Lê Hữu Cảnh , đang sợ bị Tổng Bộ nghi ngờ . Huân và Nho gặp nhau bàn kế hoạch rồi hăng hái lên đường vào ngày giáp Tết .

Tháng 12 năm 1929 và tháng giêng năm 1930 có thể coi là thời kỳ đen tối nhất của cách mạng . Nhờ sự chỉ điểm của Phạm Thành Dương , nhất là bản tin tổng khởi nghĩa , mật thám tung toàn lực lượng khám xét và bắt bớ khắp các tỉnh miền Bắc . Những mất mát lớn lao liên tục ấy , làm tổng bộ càng quyết tâm phải tổng khởi nghĩa , bởi chẳng còn lựa chọn nào khác . Ngày 26 tháng 1 năm 1930 , Nguyễn Thái Học lại từ Bắc Ninh quay về làng Võng La , Phú Thọ , họp hội nghị khẩn cấp do tình thế đòi hỏi . Mật thám Pháp sau hơn một tháng càn quét Võng La , bắt đi hàng loạt nhân sự cũng như

cảm tình viên của đảng , tin chắc tinh thần cách mạng nơi đây đã bị xóa tan , nên lơ là không ngó đến nữa . Nắm được tâm lý ấy của địch , Tổng Bộ mới quyết định quay về đây . Chỉ có 20 đại biểu , nhưng tất cả đều đồng thanh quyết chiến , Nguyễn Thái Học rưng rưng phát biểu :
- Cuộc đời là cả một canh bạc . Gặp canh bạc đen , người ta có thể thua sạch vốn ! Gặp thời thế không chiều mình , đảng chúng ta có thể tiêu hao hết lực lượng . Bao nhiêu anh em đang chết lạnh lùng mòn mỏi trong các nhà giam . Chúng ta thà quyết một trận tử chiến . Nếu có chết đi thì cũng để lại cái gương phấn đấu hy sinh cho người sau nối bước !
Một đại biểu hăng hái nói lớn :
- Chúng ta đã ở vào cái thế cưỡi cọp , không thể lùi lại được nữa ! Nhưng chúng ta không thua ! Đề nghị đảng trưởng ban lệnh tổng khởi nghĩa !
Tất cả đều nhất trí , Nguyễn Thái Học yêu cầu biểu quyết . Mọi cánh tay đều giơ phắt lên không một chút dè dặt .
Thế là hội nghị phân công cụ thể , bố trí lực lượng tấn công các đồn binh Pháp cùng cách nhân vật chỉ huy mỗi vùng . Về ngày giờ tổng khởi nghĩa thì tổng bộ sẽ thông báo sau .
Sau hội nghị , Nguyễn Thái Học , Nguyễn Khắc Nhu và Phó Đức Chính lại phân tán đi các nơi và hẹn gặp lại ở làng Mỹ Xá , tĩnh Hải Dương để định ngày cử sự .
Những ngày kề cận tổng khởi nghĩa , Nguyễn Thái Học tạm ẩn cư ở một ngôi chùa trên núi Yên Tử , Bắc Giang . Tại đây từ thế kỷ thứ 13 , vua Trần Nhân Tông đã bỏ triều đình đi tu và lập ra phái Thiền Tôn còn gọi là Trúc Lâm . Cảnh chùa hết sức trang nghiêm hùng vĩ và thanh khiết . Nhưng Nguyễn Thái Học chẳng còn bụng dạ nào mà ngắm cảnh . Hơn hai năm bôn ba vất vả , lần đầu tiên Nguyễn Thái Học cảm thấy hết sức chán chường về hành vi của những kẻ bội phản . Phạm Thành Dương là vết thương nhức nhối , đau đớn nhất , chẳng những đưa bao nhiêu đồng chí vào tù mà còn làm hỏng hết kế hoạch tấn công nội thành của đảng . Từ sụ uất hận Phạm Thành Dương ,ông đâm ra nghi ngờ lây cho những kẻ đã từng đi lính cho Tây , trong đó có Lê Hửu Cảnh , một cánh tay đắc lực trước đây của Tổng Bộ . Vì thế , ông bàn với Xứ Nhu rồi cho gọi riêng Ký Con rồi chỉ thị cho Ký Con thủ tiêu Lê Hửu Cảnh cùng Nguyễn Đôn Lâm cho chắc ăn ! Xứ Nhu đồng ý nơi đảng trưởng về quyết định này vì Xứ Nhu cũng sợ Cảnh trở mặt như Phạm Thành Dương . Ông nghĩ : Cảnh đã một thời đi lính một , sang tận Pháp , thì biết đâu gần đây

chẳng bị Pháp mua chuộc giống như Phạm Thành Dương . Cái ấn tượng xấu về Cảnh vốn đã in sâu trong đầu Xứ Nhu ngay từ hội nghị Đức Hiệp , khi Cảnh bọ coi là đứng đầu phe ôn hòa , gồm người mà Tổng Bộ thường gọi là “nhóm cải tổ” . Khuynh hướng này thật ra lúc đầu chiếm đa số . Đó là cánh nhà văn , nhà báo , chủ trương tính chuyện đường dài , nâng cao dân trí quần chúng trước khi bước sang giai đoạn tổng nổi dậy lật đổ thực dân Pháp . Nhưng phe này bị bắt gần hết sau vụ ám sát Bazin nên nhóm Lê Hửu Cảnh trở thành thất thế vì thiểu số , chỉ còn Lê Hửu Cảnh , Nguyễn Xuân Huân , Nguyễn Đôn Lâm , Lê Tiến Sự và Nguyễn Tiến Lữ . Nguyễn Thế Nghiệp cũng có thể xếp chung vào khuynh hướng , nhưng Nghiệp hiện đã sang Vân Nam và đã thành lập được một đạo quân hải ngoại , sẳn sàng tăng viện cho quốc nội khi hửu sự .

Mặc dầu có lệnh của Nguyễn Thái Học và Nguyễn Khắc Nhu , nhưng Ký Con không nở xuống tay hạ thủ Lê Hửu Cảnh . Một phần vì Ký Con hiểu tấm lòng của Cảnh . Lại thêm cô Giang lúc nào cũng tin tưởng lập trường của Cảnh và hễ cón dịp , đều ca ngợi Cảnh trước mặt Ký Con , cho nên Ký Con mới lờ đi , không quan tâm đến Cảnh nữa . Chỉ có Nguyễn Đôn Lâm thì bị Cai Hồng bắn một phát vào bả vai để cảnh cáo !

Trên núi Yên Tử , một buổi chiều se lạnh tàn đông , Nguyễn Thái Học , Nguyễn Khắc Nhu và Phó Đức Chính bàn đi tính lại rồi quyết định đêm mùng 10 tháng 2 năm 1930 tức 12 tháng giêng năm Canh Ngọ là giờ lịch sử của Việt Nam Quốc Dân Đảng . Hôm ấy có cả Ký Con Đặng Trần Nghiệp cũng được đảng trưởng gọi lên giao công tác . Bốn người ngồi sau thảm cỏ phía sau chùa , dưới bóng mát của một tàn cây cổ thụ , giữa triền dốc thoai thoải trông xuống thung lủng . Trong chùa , tiếng tụng kinh gõ mõ vẫn vang ra đều đặn . Hai nhà sư trẻ lảng vản canh gát phía cổng chính , cầm chổi quét sân và giả vờ chăm sóc những luống hoa . Nguyễn Thái Học nắm tay Xứ Nhu và Phó Đức Chính rưng rưng bảo :

- Đã đến giờ chúng ta phải chia tay để làm việc lớn , đem cái chết đền nợ nước ! Chốc nữa họp xong , nhờ anh Nhu lên ngay Phú Thọ , Yên Bái , thông báo cho các đơn vị trên ấy . Anh Chính thì sang Đoài rồi báo ngay cho các đồng chí ở vùng Hải Dương , Kiến An , truyền miệng lệnh tổng khởi nghĩa của Tổng Bộ . Nhớ là đêm mùng 10 rạng 11 tháng này !

Phó Đức Chính đăm chiêu hỏi :

- Còn Hà Nội thì sao ? Anh về Hà Nội hay ở lại đây ?

Nguyễn Thái Học đáp :

- Như đã phân công , tôi phụ trách Bắc Ninh , Đáp Cầu , Phả Lại !
Phó Đức Chính nhắc lại :
- Thế còn Hà Nội ? Không làm gì ở Hà Nội thì không gây được tiếng vang !
Nhắc đến Hà Nội , Nguyễn Thái Học quay sang nhìn Ký Con và chợt thở dài như sắp khóc . Ông đưa bàn tay sờ những sợi râu mọc lởm chởm dưới cằm , lan lên cả hai bên má . Bạn bè , người thân từng chung sống hoặc giao tiếp với Nguyễn Thái Học những năm ông còn ngồi ở ghế trường sư phạm hay cao đẳng thương mại , giờ này nếu gặp lại , chắc sẽ phải giật mình kinh hãi vì không thể nhận ra ông được nữa . Nguyễn Thái Học của cách mạng phong trần ngày nay , chẳng còn dấu vết gì của Nguyễn Thái Học thư sinh thuở trước , cái thuở mà bằng hửu ai cũng nể nang cái tính gan lì của chàng sinh viên hay đùa nghịch một cách hồn nhiên . Mới có mấy năm mà tưởng chừng như đã xa xăm lắm ! Nam Đồng Thư Xã rồi khach sạn Việt Nam ,những buổi họp mặt đồng chí , ai cũng tranh nhau phát biểu một cách dân chủ . Tấm lòng yêu nước của mỗi người như dàn trải trên trang giấy trắng . Tất cả đều xa hẳn rồi , không bao giờ còn trở lại được nữa
Nghe nhắc đến Hà Nội , Nguyễn Thái Học nao nao nhớ lại biết bao nhiêu kỷ niệm từ lúc còn thuê chung căn gác trọ với Hồ Văn Mịch ở phố Đỗ Hữu Vị . Người bạn hiên ngang của trường cao đẳng thương mại , hăng say vận động thành lập chi đoàn học sinh , giờ này đang bị lưu đày ngoài Côn Đảo cùng với bao nhiêu đồng chí trong giới trí thức Hà Thành . Mịch lại vốn yếu sức , lại nhuốm bệnh lao phổi , chẳng biết có ngày còn quay về đất liền nữa hay không ?
Nguyễn Thái Học cầm một nhánh cây khô nhỏ như chiếc đũa , vạch xuống đất và ngậm ngùi nói :
- Cái kế hoạch ban đầu của chúng ta là đặt trọng tâm vào Hà Nội . Có thể nói , lấy được Hà Nội là lấy được cả nước , cả Đông Dương . Đánh chiếm Hà Nội thì lập tức ta sẽ huy động tòan thể đồng bào kéo nhau ra chật đường chật phố để ủng hộ quân cách mạng , tạo khí thế làm rung chuyển nước Pháp , áp lực Pháp phải trả độc lập cho nước ta . Chính vì thế mà ta ra sức tuyên truyền vận động trong giới nhà binh , đặc biệt là các cấp chỉ huy người Việt ở nội thành . Đồng chí Trần Văn Môn đã đóng góp bao nhiêu công lao cho đảng . Chỉ riêng phi trường Bạch Mai , đồng chí Môn đã kết nạp đến 22 đảng viên , đều là cai , đội . Rồi các trại lính khố xanh , đồn thủy , ta có đến 200 đảng viên nòng cốt đều là các cấp chỉ huy , sẽ vận động thuộc cấp quay súng lại , bắn vào quân thù . Các xưởng chế bom ở nội thành

cũng đã chế được hơn một nghìn quả , chỉ chờ Tổng Bộ ban lệnh tổng khởi nghĩa !
Ngừng lại một chút cho bớt xúc động , đảng trưởng lại tiếp :
- Đùng một cái , đồng chí Môn bị bắt , ta cho Phạm Thành Dương lên thay . Thật là trời không chiều lòng người : Ai có ngờ đâu cha con thằng Dương phản đảng bán nước ! Bao nhiêu chi bộ của ta bị nó tố giác , bật gốc hết . Các đồng chí nhà binh , người thì bị bắt , người bị lột lon tống đi xa ! Các kho vũ khí cũng bị Dương chỉ điểm cho mật thám Pháp đến tịch thu hết !
Nguyễn Thái Học ngừng nói vì quá xúc động . Xứ Nhu chen vào :
- Vậy là ở Hà Nội kể như ta tay trắng !
Nguyễn Thái Học không đáp , ông quay sang Ký Con :
- Bản án hai cha con đội Dương thi hành chưa ?
Ký Con đáp :
- Thưa anh . Cách đây một tuần , chú Nho và anh Huân đã bắn chết giáo Du rồi . Bắn ngay ở trước cửa nhà giáo Du ở ngõ Hồng Phúc . Nhưng riêng đội Dương thì chưa hạ thủ được vì dạo này nó trốn biệt ! Hôm đám ma bố nó , nó cũng không dám về đưa ma ! Tôi cho người điều tra thì hình như từ sau vụ Võng La , nó được đưa hẳn sang làm thanh tra cho sở Mật Thám Bắc Việt !
Xứ Nhu nói :
- Tội thằng ấy to lắm ! Có thể tha cả nước , nhưng riêng thằng ấy thì không thể tha được ! Để nó sống thì nó sẽ làm hại biết bao nhiêu người yêu nước !
Nguyễn Thái Học gật đầu hỏi Ký Con :
- Lê Hửu Cảnh thì sao ?
Ký Con đã chuẩn bị trước nên đáp ngay :
- Tôi đã cho người theo dõi, nhưng chưa thuận tiện !
Phó Đức Chính giờ này vẫn đau nhói trong ngực vì viên đạn của Phạm Thành Dương vẫn đang nằm trong đó .Ông góp ý với Ký Con :
- Thằng Đội Dương cần phải trừng trị trước vì để đó ngày nào là còn nguy hại cho đảng ngày ấy . Nó đã dám công khai rút súng bắn anh Học , anh Nhu và tôi . Gần đây , nó đích thân dẫn mật thám đi bắt người và vũ khí của ta . Để nó ngang nhiên như thế mà mình không trừng trị thì uy tín của đảng sứt mẻ nhiều lắm !
Ký Con gật đầu :
- Vâng . Em biết ! Không xử tử nó thì các đồng chí bị nó hại sẽ trách Tổng Bộ !
Chính lại thêm :
- Còn Cảnh . Tuy Tổng Bộ có nghi ngờ Cảnh vì chủ trương trung lập

của Cảnh . Nhưng từ hội nghị Đức Hiệp đến bây giờ là hơn nửa năm , chưa có dấu hiệu gì là Cảnh phản bội , làm tay sai cho Tây !
Vừa nói , Phó Đức Chính vừa đưa mắt nhìn Nguyễn Thái Học dò xét phản ứng . Nhưng đảng trưởng không nói gì . Xứ Nhu cũng im lặng . Chính nói thêm :
- Dạo ấy Tổng Bộ cũng nghi ngờ cả Nguyễn Xuân Huân , vì Huân đứng trong phe của Cảnh . Nhưng mới đây , chính Huân đã cùng với chú Nho xử bắn giáo Du , bố đội Dương
Nhu trầm ngâm nói :
- Trước mắt , phải xử án Đội Dương đã . Vì nó vẫn tiếp tục dẫn mật thám đi bắt người của ta . Đảng ta trắng tay ở Hà Nội cũng vì nó !
Nguyễn Thái Học nén tiếng thở dài , đặt bàn tay lên vai Ký Con và tha thiết bảo :
- Đúng như anh Nhu vừa nói . Lực lượng cách mạng của chúng ta ở Hà Nội kể như không còn gì nữa . Tôi giao Hà Nội cho đồng chí . Đêm tổng khởi nghĩa , đồng chí điều động đội quân cảm tử ném bom những địa điểm quang trọng trong nội thành để làm nghi binh và cầm chân quân giặc trong thành . Để chúng nó đừng đem quân đi tiếp viện những nơi khác !
Ký Con khẳng khái nhận lệnh :
- Vâng . Hà Nội giờ này thật ra chỉ còn Đòan Ám Sát là chưa bị sứt mẻ . Chúng em đã có kế hoạch cả rồi . Tổng Bộ cứ tin ở chúng em ! Chúng em sẽ tiếp chiến đến chết mới thôi !
Xứ Nhu cảm động nhìn Ký Con :
- Lúc nào Tổng Bộ cũng tin tưởng ở cậu . Cậu là người dũng cảm và trung kiên ! Đảng viên ai cũng như cậu thì thằng Tây cút khỏi xứ này rồi !
Ký Con lại hỏi :
- Tổng Bộ đã liên lạc với đạo quân của anh Nghiệp bên Vân Nam chưa ạ ? Em nghe bảo lực lượng của anh Nghiệp bên ấy đông đảo lắm . Anh ấy mà kéo quân về kịp thì anh em mình bên này lên tinh thần lắm !
Nguyễn Thái Học gật đầu :
- Xong cả rồi ! Thế nào anh Nghiệp cũng về !
Thế là bốn người chia tay xuống núi . Ai cũng cảm thấy hôm nay có thể là buổi họp mặt cuối cùng !
Ba hôm sau , Nguyễn Thái Học đến Đáp Cầu , đặt bộ chỉ huy tại nhà một đồng chí trọng tuổi . Đáp Cầu và Phả Lại là hai căn cứ quân sự quan trọng của Bắc Ninh , nơi đây Việt Nam Quốc Dân Đảng đã thành lập được các đội vũ trang cách mạng khá hùng hậu . Nhưng kề

ngày khởi nghĩa thì Phạm Thành Dương cho mật thám đến bắt hết , thành ra giờ này , khi Nguyễn Thái Học về điều động thì chẳng còn tay súng nào . Ông đành phải trang bị gấp vũ khí cho các đảng viên dân sự liều mình tử chiến . Nguyễn Thái Học nhớ lại , ngay từ hội nghị Đức Hiệp hồi tháng 5 năm 1929 , sau khi đại hội biểu quyết Tổng khởi nghĩa , ông đã phân vân bàn với Xứ Nhu và Phó Đức Chính về vai trò của Phạm Thành Dương . Ông nói :
- Chỉ nên cho đội Dương phụ trách binh đoàn ở Hà Nội mà thôi . Không nên cho ông ấy biết hết lực lượng của ta ở các binh đoàn khác . Ngộ nhỡ ….
Xứ Nhu ngắt lời :
- Cái ấy cũng khó , bởi Tổng Bộ đã giao cho Đội Dương nắm trưởng ban Binh Vụ của đảng thì tất nhiên ông ấy có quyền và có bổn phận phải nắm vững tình hình lực lượng vũ trang của đảng . Anh không nghe các đồng chí trung ủy vẫn gọi Dương là Tham Mưu Trưởng đấy ư ? Tham Mưu Trưởng thì phải nắm mọi kế hoạch quân sự chứ !
Nguyễn Thái Học đăm chiêu ngồi yên .Ông nhớ đến công lao gây dựng của Trần Văn Môn mà chả hiểu tại sao ông thấy Đội Dương không đáng tin cậy như Đội Môn . Ông cứ lo có ngày Dương sẽ thay đổi , hoặc vì tâm địa phản trắc hoặc vì hòan cảnh đưa đẩy . Mà Dương phản bội thì lực lượng quân sự của Quốc Dân Đảng kể như tan tành hết !
Giờ này thì mọi ưu tư của Nguyễn Thái Học đã thành sự thật . Đội Dương đã quét gần hết tiềm năng quân sự của đảng , chẳng phải riêng gì thủ đô mà trên khắp cả lãnh thổ miền Bắc . Nguyễn Thái Học về đây , làm nhiệm vụ chỉ huy binh đoàn Đáp Cầu và Phả Lại , nhưng có còn binh đoàn nào nữa đâu mà điều động ! Thôi thì tình thế éo le , đành nương theo mà hành sự . Ông tức tốc cho người đi Hải Dương và Bắc Ninh , ước hẹn với các đảng viên dân sự ở Lương Tài , Gia Bình và Nam Sách , hẹn ngày 12 tháng 2 , tấn công một điểm chỉ huy duy nhất là căn cứ của Pháp ở Đáp Cầu . Súng đạn , bom nội hóa , gậy gộc , dáo mác , có cái gì xài tạm cái ấy , miễn là tỏ được dũng khí của người cách mạng hiến thân cho độc lập của xứ sở ! Than ôi ! Thân làm cách mạng sắt máu mà giờ này đẩy ra mặt trận toàn những đảng viên vốn chỉ là thư ký ,giáo học , thương gia với thợ thuyền thì kết quả đã biết trước rồi !
Hôm sau , Nguyễn Thái Học đang họp với chi bộ Đáp Cầu thì cô Giang đột ngột xuất hiện . Đôi nhân tình gặp nhau nhưng chẳng còn bụng dạ nào để nói chuyện yêu đương trong giờ phút dầu sôi lửa bỏng này . Cô đã nhận được lệnh tổng khởi nghĩa và cô được phân

công sẽ có mặt ở sân ga Yên Bái để đón các đồng chí từ vùng xuôi xuống trước ngày nổ súng . Trong khi chờ đợi , còn gần một tuần nữa , cô vẫn làm công tác liên lạc với Tổng Bộ , đồng thời cùng chi bộ phụ nữ chuyển vũ khí bằng đường hỏa xa từ Hà Nội và Phú Thọ lên Yên Bái . Chi bộ phụ nữ do cô Bắc thành lập , gồm 15 người , chủ yếu là tuyên truyền , giao liên . Rất đắc lực trong thời gian gần đây vì ít bị mật thám chú ý .
Một buổi chiều , cách đây 3 hôm , cô Giang đang nhận vũ khí ở nhà một đồng chí ở Phú Thọ thì bất ngờ nghe tiếng chó sủa ngoài ngõ . Trông ra , thấy Lê Hữu Cảnh đang bước vào sân nhà . Chủ nhà giật mình ái ngại , định giấu mấy khẩu súng ngắn và lựu đạn xuống gầm giường , nhưng cô Giang chặn lại và quả quyết nói :
- Anh Cảnh chớ ai mà sợ ! Tôi bảo đảm cho anh Cảnh !
Chủ nhân lưỡng lự đáp :
- Tôi cũng biết anh Cảnh là người của Tổng Bộ trước đây . Nhưng anh Học đã có lời cảnh cáo !
Cô Giang gắt :
- Mặc kệ anh Học ! Anh cứ tin tôi !
Chủ nhà im lặng đứng chờ trong buồng . Cô Giang thì bước hẳn ra hè . Cảnh xăm xăm bước lên hiên , tháo mũ làm quạt . Mồ hôi nhễ nhại trên mặt và đẫm ướt hết lưng áo . Cảnh mặc Âu phục , sơ mi trắng đục , quần ka-ki vàng , đầu đội nón trắng , tay xách cập da đen , trông y như thầy thông thầy phán ở tòa sứ hay dinh toàn quyền !
Cô Giang hỏi ngay :
- Anh ở đâu lại đây ? Đã biết tin gì chưa ?
Cảnh bước hẳn vô traong nhà , nét mặt đăm chiêu , bắt tay chủ nhân . Đó là đồng chí Tộ trước cũng đi lính cho Tây một thời gian ngắn , bị thương giải ngũ về làng , gia nhập Quốc Dân Đảng phụ trách huấn luyện quân sự cho anh em cách mạng ở Phú Thọ . Gặp Cảnh , Tộ dè dặt chào :
- Anh Cảnh ! Lâu quá mới gặp !
Cảnh khẽ nhếch mép cười rồi trả lời cô Giang :
- Tin gì là tin gì ? Lệnh Tổng Khởi Nghĩa phải không ? Tôi biết rồi cho nên mới chạy đi tìm chị . Định lên tận Yên Bái , nhưng may quá hôm qua gặp chị Bắc , tôi mới biết chị ở đây !
Chủ nhà bưng cho Cảnh cốc nước , rồi ông đứng bên cạnh không tham gia câu chuyện . Cảnh uống cạn ly nước , đặt xuống bàn . Anh moi trong túi áo ra một tờ giấy , chữ viết tay , in thạch , có những chỗ màu mực chưa khô , bị nhòe vì thấm ướt . Cảnh mở ra đặt trên bàn , xòe bàn tay đập vào tờ giấy và run run nói :

- Chị đọc đi ! Truyền đơn của Đông Dương cộng sản đảng thả khắp nơi , báo cho mọi người biết là Quốc Dân Đảng sắp khởi nghĩa khắp các tỉnh Bắc Kỳ ! Chúng nó đâm sau lưng mình !
Cô Giang sửng sốt chộp tờ giấy , trố mắt hỏi lại :
- Anh bảo sao ? Cộng Sản tố cáo mình khởi nghĩa ư ? Lẽ nào lại thế ? Họ đang đánh Tây với mình mà !
Chủ nhà tò mò lại bên cô Giang , ghé mắt nhìn . Cảnh gắt :
- Chị ngây thơ quá ! Tin người quá ! Chị đọc đi !
Cô Giang lại sốt ruột hỏi :
- Anh có chắc là Cộng Sản giải truyền đơn này không ?
Cảnh nhấn mạnh :
- Tôi có bằng cớ ! Chính tôi bắt gặp ! Tôi biết cái đứa giải truyền đơn !
Cô Giang sửng sờ đứng lặng một chút rồi nói :
- Thế thì tôi phải đi ngay . Anh cho tôi tờ truyền đơn này . Tôi đi tìm anh Học , báo cho anh ây biết !
Cảnh cay đắng :
- Anh Học thì lúc nào cũng tin rằng Cộng Sản là đồng minh ! Tôi đã cảnh cáo mãi mà anh ấy không nghe tôi .
Cô Giang không biết nói gì hơn . Cô nhớ lại quả thực có lần ở Vĩnh Yên trong bửa cơm đạm bạc dọc đường , Cảnh đã nói với Nguyễn Thái Học :
- Rồi anh xem . Sẽ có ngày mình phải đánh cả Tây lẫn Cộng Sản !
Vốn tin phục Cảnh , giờ đây cô càng thấy Cảnh có tầm nhìn rất xa .
Cảnh dịu giọng bảo :
- Chị đi gặp anh Học , chớ có nói là tôi đưa cho chị tờ truyền đơn này . Tôi dám cả quyết với chị phía Cộng sản cố ý hại chúng ta , thông báo công khai cho Tây biết kế hoạch của ta . Chị gặp anh Học , chị phải nói là chính chị có bằng chứng . Đừng có nhắc đến tên tôi vì anh Học và anh Nhu không tin tôi !
Cô Giang gật đầu :
- Tôi biết . Anh chả phải dặn .
Rồi cô lấy nón , lấy giỏ , chuẩn bị lên đường sang Đáp Cầu gặp Nguyễn Thái Học . Cô ưu tư hỏi Cảnh :
- Anh định đi đâu bây giờ ?
Cảnh nghĩ đến căn gác trọ của Minh , bùi ngùi nói :
- Có lẽ tôi sẽ quay về Hà Nội . Gần đến ngày khởi nghĩa rồi . Tổng Bộ không giao công tác cho tôi , thì chắc là ngày ấy tôi sẽ ở Hà Nội , phụ một tay với đội quân cảm tử của Ký Con !
Cô Giang nhìn Cảnh thương cảm . Điều này thì cô đã biết rồi , bởi

Cảnh có bàn với cô cách đây ít lâu trên Yên Bái . Cô lại còn biết cả việc Cảnh phải trốn khỏi Hà Nội cả tháng nay vì bị Phạm Thành Dương tố cáo chung với các binh đoàn Quốc Dân Đảng thuộc chi bộ nhà binh .
Cô Giang bảo :
- Hà Nội bây giờ nguy hiểm lắm . Mật thám đang càn quét . Anh phải hết sức cẩn thận !
Cảnh cay đắng tiếp lời :
- Cũng may , thằng đội Dương ra mặt công khai phản đảng , cõng rắng cắn gà nhà . Chứ nếu không thì những vụ bắt bớ gần đây , Tổng Bộ sẽ nghi cho tôi tố cáo !
Cô Giang chợp mắt nói :
- Thôi . Anh bỏ chuyện ấy đi . Tôi hiểu anh . Nhiều đồng chí hiểu anh . Chúng ta cùng vì nước , vì đảng . Anh đừng buồn !
Cảnh nguôi ngoai phần nào , hạ giọng nói :
- Chị gặp anh Học , nói với anh ấy là phải tìm đủ mọi cách giết ngay thằng đội Dương đi . Nó còn sống ngày nào thì đảng còn vỡ ngày ấy !
Cô Giang ngắt lời :
- Bố đội Dương là giáo Du bị xử tử rồi . Cả giáo Phú , thông đồng với bố con đội Dương , cũng bị trừng trị rồi !
Cảnh xua tay :
- Hai lão già ấy không quan trọng . Thằng đội Dương mới cần phải trừ ngay ! Nó không giấu mặt nữa . Nó công khai giắt mật thám đi bắt người của mình . Tôi mà tình cờ gặp nó ở đâu tôi cũng liều mạng với nó !
Cô Giang nhét khẩu súng vào đáy giỏ , phủ tờ báo lên trên rồi đặt vào giỏ hai nải chuối , mấy bó ngang và một chục oản , y như người đang trên đường đi lễ chùa . Cô chào chủ nhà , chào Cảnh rồi thoăn thoắt bước ra sân . Cảnh cũng chào chủ nhà rồi chạy theo cô Giang , anh dặn thêm :
- Quên ! Tôi cho chị cái số nhà này ,ở ấp Thái Hà . Chỉ một mình chị biết thôi . Chị nhớ giấu kín hộ tôi . Vạn bất đắc dĩ , hễ chị có việc cần tìm tôi thì chị đến đấy .
Cảnh đọc địa chỉ , cô Giang nhẩm lại vài lần , rồi bảo :
- Tôi nhớ rồi ! Thôi , anh đi bằng an !
Ra tới cổng , hai người chia tay nhau trên con đường làng , mỗi người đi về một hướng
Ở Đáp Cầu , Nguyễn Thái Học đang kiểm điểm lại nhân sự để ban lệnh hành quân trong đêm khởi nghĩa , thì hai đại biểu phụ trách Hải

Dương và Kiến An hộc tốc tìm đến khẩn khoản xin hoãn lại thêm bốn ngày . Nghĩa là thay vì 11 tháng 2 , xin đổi lại 15/2 để kịp tập trung lực lượng .
- Tổng Bộ thông cảm cho chúng tôi . Lệnh tổng khởi nghĩa mãi đến hôm kia mới nhận được . Anh em thì phân tán mỏng , mỗi người ẩn núp một nơi , không thể nào triệu tập về ngay một chỗ được . Xin cho chúng tôi thêm 4 hôm nữa mới tập họp được .
Nguyễn Thái Học hết sức bối rối vì lệnh đã ban rồi , những nơi khác đã nhận được . Việc liên lạc lúc này quá khó khăn , thay đổi ngày giờ chắc chắn sẽ gặp trở ngại cho nhiều địa phương . Tuy nhiên , vì các đồng chí Hải Dương , Hải Phòng và Kiến An cứ nằn nì mãi , đảng trưởng đành phải nghe theo . Ông tức tốc sai người đi thông báo các nơi , nói rõ hoãn ngày tổng tấn công .
Phó Đức Chính lúc ấy đang ở làng Nam An , huyện Tùng Thiện tỉnh Sơn Tây , nhận được lệnh mới , vội cho người đi thâu đêm sang Sơn Dương gặp Nguyễn Khắc Nhu .
Ở lại Đáp Cầu , Nguyễn Thái Học như ngồi trên đống lửa . Lưới mật thám trùng trùng điệp điệp khắp nơi , giao liên đi lại quá khó khăn , chẳng biết lệnh hoãn khởi nghĩa có đến mỗi đơn vị được không ?
Giữa lúc đang nôn nao như thế thì cô Giang tìm đến . Cô rút trong cạp quần tờ truyền đơn đưa cho Nguyễn Thái Học và bảo :
- Đông Dương Cộng Sản Đảng đang rãi truyền đơn khắp nơi , báo tin mình sắp khởi nghĩa …
Nguyễn Thái Học trợn mắt , đập bàn quát to :
- Tôi không tin ! Vì có thể nào anh em cộng sản làm như thế được !
Cô Giang vừa mệt mỏi vừa bực bội trước thái độ cả tin của người yêu . Cô nén tiếng thở dài , bùi ngùi bảo :
- Em vội lắm , không có nhiều thì giờ ! Em đi suốt đêm về đây báo tin này cho anh biết hòng nhắc anh đề phòng . Bây giờ em phải ngược lên Yên Bái ngay . Đồng chí Thanh Giang đang chờ em ở sân ga . Thôi , anh lo công việc của anh đi ! Em cứ nhớ lời em hôm nay : Đây là truyền đơn của phía Cộng Sản , gián tiếp thông báo cho Tây biết mình sắp khởi nghĩa ! Việc lớn không thành cũng chỉ vì mình bị bán đứng !
Nguyễn Thái Học vò mảnh giấy ném vào góc nhà và bảo :
- Dạo này cô nói chuyện giống luận điệu của Lê Hửu Cảnh quá ! Ông ấy lúc nào cũng thì Cộng Sản , hở một tí là tìm cách đặt điều cho người ta !
Cô Giang thấy nghẹn trong cổ nhưng cố giằng lại để khỏi lớn tiếng với đảng trưởng , nhất là bên cạnh hai người còn có ba đồng chí nữa

đang lặng thinh theo dõi . Với cô , Cảnh lúc nào cũng là một đàn anh dũng cảm và tư cách . Huống chi Cảnh là người đầu tiên mạnh dạn đề nghị Tổng Bộ tác hợp cho cô và Nguyễn Thái Học trở thành vợ chồng chính thức .
Đời cô sẽ chẳng bao giờ quên được cái buổi chiều mùa hạ năm ngóai ở đền Hùng , sau chuyến công tác đường dài ở Phú Thọ về miền xuôi . Nguyễn Thái Học mệt quá , ngồi tựa gốc cây , ngủ thiếp đi . Cô ngồi bên cạnh quạt cho người yêu , vì trời tối dần , từng đàn muỗi trong các khóm cây xông ta bay vo ve liên tục . Nguyễn Thái Học được trời xếp đặt cho cái lợi điểm là rất dễ ngủ , ngồi đâu cũng ngủ được , dù đầu óc đang vô cùng vướng bận . Nhờ dễ ngủ nên tinh thần ông rất minh mẫn . Mệt đến đâu , chỉ cần nhắm mắt mười lăm phút hay nữa giờ , ông trở nên tỉnh táo như thường .
Nhìn cô Giang ngồi quạt cho Nguyễn Thái Học dưới gốc cây đa cổ thụ bên cạnh đền Hùng , Lê Hửu Cảnh cảm động , nhè nhẹ lùi bước , trở lại chỗ Phó Đức Chính và Ký Con đang nằm nói chuyện . Chính hỏi Cảnh :
- Sao không gọi anh Học vào ngủ ? Khuya quá rồi . Mai còn lên đường sớm !
Cảnh nhoài người nằm xuống bên cạnh Ký Con và đáp :
- Hai cậu ra mà xem ! Nhìn cảnh tượng ấy , nỡ nào mình phá đám !
Rồi Cảnh nêu lên ý kiến xin Tổng Bộ đứng ra công nhận hai người nên duyên . Ký Con bảo :
- Anh Học có vợ rồi mà !
Cảnh nói :
- Có rồi ! Ai chả biết ! Nhưng mà người vợ do ông bà thân sinh cưới cho Học lúc còn nhỏ ở nhà quê . Học đã viết thư xin ly hôn rồi ! Với lại , tình vợ chồng mà có thêm tình đồng chí thì càng dễ hoạt động hơn !
Phó Đức Chính và Ký Con cũng đồng ý . Chính chỉ nhắc :
- Việc này cũng phải xin ý kiến bác Nhu !
Cảnh gật đầu :
- Đành là thế rồi ! Nhưng anh Nhu thì chắc cũng sẽ nhất trí thôi !
Cảnh nói đúng . Xứ Nhu thì bao giờ cũng ủng hộ cho cô Giang . Ba chị em cô Bắc , Giang và Tình chính là đoàn viên của Nguyễn Khắc Nhu ở phủ Lạng Thương trước khi đoàn thể này sát nhập vào VNQDĐ . Cả ba đều là niềm hãnh diện của Xứ Nhu bởi nhiệt tình công tác có thừa . Họ là những nữ đảng viên của Quốc Dân Đảng , trái với điều lệ ban đầu của đảng là chỉ thu nhận đàn ông .
Hôm sau , Cảnh gặp riêng cô Giang và cho biết ý định của Cảnh , đã

được sự tán thành của Phó Đức Chính và Ký Con Đặng Trần Nghiệp . Cô Giang cảm động lắm , rủ Nguyễn Thái Học vào thắp hương trước bàn thờ tổ và long trọng thề chỉ lấy nhau sau khi cách mạng đã thành công ! Thoáng thấy khẩu súng lục của Nguyễn Thái Học giấu trong áo khoác , cô xin đảng trưởng cấp cho cô một khẩu . Nguyễn Thái Học cười bảo :
- Em làm công tác tuyên truyền và liên lạc , đeo súng làm gì cho vướng víu !
Cô Giang nghiêm nghị đáp :
- Trước bàn thờ Tổ , em xin thề , nếu chẳng may anh có mệnh hệ nào thì em cũng sẽ tự tử chết theo anh !
Nguyễn Thái Học tuy xúc động vì tấm lòng của cô Giang nhưng thấy không vui khi nghe người yêu thốt ra những lời tuyệt vọng ấy .
Từ ngày đó , cô Giang lúc nào cũng coi Lê Hửu Cảnh như người anh đỡ đầu của mình . Cô tin Lê Hửu Cảnh như tin Nguyễn Thái Học . Chuyện gì cô cũng bàn với Cảnh , mặc dầu từ sau hội nghị Đức Hiệp , Cảnh đã bị Tổng Bộ gạt hẳn ra ngoài vì Cảnh chủ trương hoãn cuộc tổng khởi nghĩa . Các đồng chí trung ương cũng có nhiều người hiểu tâm sự Cảnh , nhưng thấy Tổng Bộ đã tỏ thái độ , họ đành phải nghe theo và tránh giao tiếp với Cảnh . Nói chung , “nhóm cải tổ” của Cảnh chỉ còn Nguyễn Xuân Huân là được đắc dụng vì Huân có tài bắn súng mà Ký Con Đặng Trần Nghiệp tin tưởng .
Về phần Lê Hửu Cảnh ,lắm khi nằm suy nghĩ sau bao nhiêu biến động thực tế liên tiếp xẩy đến với Quốc Dân Đảng , ông lật qua lật lại vấn đề và thấy quyết định của Nguyễn Thái Học cùng Tổng Bộ phát động cuộc tổng khởi nghĩa là có lý , bởi chẳng còn con đường nào khác . Cứ ngồi mà chờ bị bắt thì còn khổ hơn trăm nghìn lần . Nếu phải trách cứ từ đầu thì người đáng bị phê bình nhất là Nguyễn Văn Viên đã không nhìn xa , đã không tuân lệnh Tổng Bộ tự ý gây nên vụ ám sát René Bazin làm cái cớ cho thực dân Pháp tiêu diệt Quốc Dân Đảng . Quyết định tổng khởi nghĩa của Nguyễn Thái Học thật ra chỉ là chuyện chẳng đừng khi ở vào cái thế không lùi được nữa mà thôi ! Cảnh suy đi nghĩ lại thấy mình cũng cạn nghĩ khi phát biểu ở hội nghị , chống lại Nguyễn Thái Học để giờ đây bị nhiều đồng chí xa lánh vì ngờ vực ! Có hôm buồn quá , Cảnh mò sang Ninh Bình . Bộ bên ấy gồm khá đông người công giáo . Linh mục Phạm Bá Nha , cùng gia nhập đảng một thời với Cảnh , kiên nhẫn nghe Cảnh phân tích rồi bảo :
- Anh khuyên Nguyễn Thái Học sang Tàu . Anh Học không nghe , thế thì phải khen anh ấy quả cảm chứ sao lại trách . Sang Tàu là con

đường dễ đi . Ở lại đánh Tây mới là con đường chông gai ! Âu cũng là Chúa quan phòng để anh Học vác Thánh Giá nặng vì dân tộc !
Câu nói của cha Nha càng làm Cảnh ân hận . May mà còn có cô Giang hiểu thấu tấm lòng và luôn luôn tham khảo ý kiến với Cảnh , giúp ông vơi đi phần nào mặc cảm . Dĩ nhiên trước mặt Nguyễn Thái Học , cô Giang thường tế nhị tránh nhắc đến tên Lê Hửu Cảnh , bởi chính Cảnh cũng dăn cô như vậy . Khi người ta đã có thành kiến trong đầu rồi thì rất khó gột rửa ! Cô không nhắc , nhưng Nguyễn Thái Học vẫn đóan là Lê Hửu Cảnh đưa tờ truyền đơn này cho cô vì Cảnh là người đạo gốc , tự căn bản đã thù chủ nghĩa Cộng Sản .
Nguyễn Thái Học bảo cô Giang :
- Biết đâu thủ phạm rải truyền đơn chả là thằng đội Dương !
Một đồng chí lớn tuổi đứng bên cạnh cay đắng chen vào :
- Mà có cần gì đội Dương hay Cộng Sản phải rải truyền đơn ! Đội Dương đã tâu hết với quan thầy của nó về quyết định tổng khởi nghĩa của mình rồi cơ mà ! Đội Dương dám ngang nhiên rút súng bắn anh Học với anh Nhu thì nó còn sợ gì mà không ra mặt làm chó săn tay sai cho Tây !
Nguyễn Thái Học gật đầu ngậm ngùi bảo cô Giang :
- Việc đã đến nước này thì chỉ còn một đường tiến mà thôi ! Em trở lại Yên Bái , lo công việc trên ấy …
Nguyễn Thái Học đang nói dang dở thì ba đồng chí địa phương bấm nhau , cùng bỏ ra ngoài để dành giây phút cho cô Giang gặp riêng người yêu . Nhưng đảng trưởng vẫy tay gọi họ trở lại và tha thiết nói tiếp :
- Làm cách mạng bạo động thì chủ yếu trông vào lực lượng quân sự . Nhưng không may cho chúng ta là bao nhiêu công lao gầy dựng các binh đoàn ở Hà Nội , Đồng Thủy , phi trường Bạch Mai , thậm chí Đáp Cầu , Phả Lại , đều bị đội Dương nội phản tố cáo hết cho giặc . Thành ra bây giờ chỉ còn trông vào Yên Bái . Hy vọng Yên Bái sẽ tạo được chiến công lớn !
Ba đồng chí bên cạnh Nguyễn Thái Học cùng hồi hộp chờ đợi câu trả lời của cô Giang . Cô tỉ mỉ báo cáo :
- Vâng . Cho đến giờ này thì tình hình trên ấy vẫn tốt đẹp . Tinh thần chiến đấu của quân cách mạng rất cao . Em đã hẹn với đồng chí Thanh Giang , ngày mai có mặt ở sân ga . Trong hai ngày , ngày mai và ngày kia sẽ đón khoảng 300 đồng chí từ dưới Phú Thọ lên . Vũ khí thì chi bộ phụ nữ do chị Bắc lãnh đạo , đã chuyển lên đầy đủ rồi ! Tất cả sẽ gặp nhau ở rừng sơn , nhận vũ khí trước khi xuất quân đúng ngày giờ Tổng Bộ đã ấn định !

Nguyễn Thái Học thở phào kết luận :
- Như thế là Tổng Bộ có thể an tâm về mặt trận Yên Bái .
Cô Giang gật đầu rồi chào mọi người bước ra . Một đồng chí đưa mắt nhìn Nguyễn Thái Học rồi dè dặt đề nghị với cô :
- Chị ngủ lại đây đêm nay rồi sáng mai hẵng lên đường ! Giời sắp tối rồi ! Mùa này thì giời tối nhanh lắm !
Nhưng cô cương quyết đáp :
- Tôi phải đi ngay mới kịp !
Cô cô gắng nở nụ cười mặc dù lệ đã nhòa trong hai khóe mắt .
Nguyễn Thái Học đứng trong khung cửa trông ra , vừa ái ngại , vừa cảm phục sự dấn thân của người tình . Gặp nhau hôm nay , biết đâu chẳng là lần cuối cùng vì chỉ còn vài ngày nữa là tổng khởi nghĩa ! Ba đồng chí đứng sau lưng Nguyễn Thái Học , cũng mang cùng một tâm trạng như đảng trưởng . Một người trông theo cô Giang tất tả bước ra đường , buột miệng than
- Nam nhi như chúng mình , đã mấy ai sánh được với chị ấy !
Cả bọn đều im lặng , cùng đồng ý với nhận xét ấy !
Càng gần đến ngày trọng đại , việc liên lạc càng trở nên khó khăn bội phần , bởi địch đã nắm gần rõ hết mọi toan tính của Quốc Dân Đảng do nội tuyến cung cấp . Đồn binh , trại lính , phi trường , trạm canh , trung tâm huấn luyện , trên toàn cõi Bắc Kỳ đều được tăng cường phòng thủ cẩn mật . Nhân viên chính quyền cũng như binh sĩ phục vụ cho các đơn vị Pháp , bất cứ ai có dấu hiệu khả nghi là Pháp bắt nhốt ngay , biệt giam một chỗ để khỏi tiếp xúc với người thân .
Trong tình hình căng thẳng ấy , thông tin giữa các lực lượng cách mạng gần như tê liệt hẳn . Thậm chí Tổng Bộ đã rời ngày khởi nghĩa , đổi ngày 10 thành 15 tháng 2 , theo yêu cầu tha thiết của Hải Phòng và Kiến An , nhưng nhiều nơi không hề biết , vẫn cứ theo chỉ thị cũ . Không hề biết là vì không liên lạc được , hoặc người đưa tin dọc đường bị bắt . Đến ngay cô Giang ở Yên Bái cũng chẳng nhận được lệnh rời ngày . Mà dù cho nhận được lệnh này thì Yên Bái cũng không thể nào rời được nữa , vì 300 đồng chí dân sự từ dưới Phú Thọ đã kéo lên , tập trung trong rừng sơn , và nhất là vì các đồng chí quân nhân trong đồn Yên Bái nhận làm nội ứng cho cách mạng , đã chuẩn bị sẵn , càng để lâu càng dễ bị lộ .
Chẳng phải chỉ riêng Yên Bái không nhận được lệnh hoãn ngày , mà ngay cả Nguyễn Khắc Nhu ở Hưng Hóa , Ký Con ở Hà Nội , cùng nhiều nơi khác trên đất Bắc cũng không biết gì , cứ khai hỏa vào đêm mùng 10 rạng 11 tháng 2 như lệnh cũ đã ban hành . Sơn Tây nổ súng đêm 12 , Kiến An tấn công đêm 13 , Vĩnh Bảo đêm 15 . Chỗ

nào cũng gặp trở ngại , ngoại trừ Yên Bái đoạt được chút thắng lợi , lúc đầu nhờ lòng dũng cảm và quyết tâm của các quân nhân trong đồn . Bộ tham mưu gồm có 5 sĩ quan : Quản Cần , Cai Thịnh , Cai Nguyên , Cai Thuyết và Cai Hoằng , trong đó có Cai Hoằng tức đồng chí Ngô Hải Hoằng đáng ghi công đầu trong trận đánh lịch sử này . Ông là ngọn đuốc dẫn đường , là ngọn lửa khích lệ đồng đội , là tấm gương hy sinh cao cả về đởm lược cũng như lòng trung thành với đảng ngay cả sau khi bị giặc bắt . Một mình ông tả xung hữu đột bắn chết 6 quân nhân Pháp , trong đó có đại úy đồn trưởng Jourdain . Ông ngồi tù một tháng , ung dung chờ lên máy chém cùng với đồng đội là Cai Thuyết và hai nông dân từ Phú Thọ tham dự trận đánh . Tất cả đều tỏ ra thanh thản , hãnh diện với công tác đãng giao phó . Bốn người ấy : Đặng Văn Lương , Đặng Văn Tiệp , Nguyễn Thành Thiếp và Ngô Hải Hoằng là bốn chiến sĩ lên máy chém Yên Bái đợt đầu tiên trong vụ án Quốc Dân Đảng năm 1930 . Hôm ấy là mùng 8 tháng 3 , lúc trời còn mờ hơi sương !

Riêng đảng trưởng Nguyễn Thái Học , trực tiếp chỉ huy mặt trận Đáp Cầu và Phả Lại , muốn đánh một trận quyết liệt rồi chết giữa sa trường cũng cam . Nhưng trời chẳng chiều lòng người . Ngày 12 tháng 2 , các đồng chí từ Bắc Ninh và Hải Dương kéo nhau đến điểm tập trung như đã ước hẹn thì không thấy Nguyễn Thái Học đâu ! Là vì đảng trưởng đã ra lệnh rời ngày khởi sự mà các đồng chí không nhận được lệnh ! Vắng mặt đảng trưởng , mọi người thất vọng , phân tán trở về ! Khi anh em kéo đến , Nguyễn Thái Học không biết . Lúc được tin thì lực lượng phân tán gần hết . Từ làng Hưng Thăng , Nguyễn Thái Học bàn với các đồng chí còn lại , có hết bao nhiêu thì dốc hết ra đánh vào đồn binh Đáp Cầu để hỗ trợ những nơi khác đã nổi dậy . Nhưng chưa kịp xuất quân thì giám binh Hải Dương cho lính đến bao vây bất thần . Rất may , Nguyễn Thái Học được dân làng bảo vệ qua sông , chỉ chút xíu nữa là sa vào tay quân thù .

Cuộc khởi nghĩa non yểu làm Việt Nam Quốc Dân Đảng vốn đã trong tình trạng nguy ngập , lại càng thê lương hơn . Ngoài hàng loạt những chiến sĩ bị chết và bị bắt . Tổng Bộ mất thêm một số nhân sự đầu não hết sức quan trọng .

Nguyễn Khắc Nhu chỉ huy tấn công phủ lỵ Lâm Thao , trúng đạn ở chân , không chạy được , bị địch bắt . Ông tự tử ba lần mới chết ở tuổi 47 .

Phó Đức Chính được phân công chỉ huy đánh thành Sơn Tây . Nhưng định mệnh cũng lại quá nghiệt ngã đối với ông . Một ngày trước khi khởi nghĩa , kho vũ khí tồn trữ ở làng Quang Hút bị mật báo

, giặc đem quân đến tịch thu hết , lực lượng cách mạng đành phải hoãn lại để bàn tính kế hoạch khác . Phó Đức Chính đang lay hoay suy nghĩ thì đồng chí Thanh Giang tức Nguyễn Văn Khôi cùng Cai Tần từ Yên Bái chạy về , định họp lực với Phó Đức Chính để tấn công Sơn Tây . Không còn vũ khí , cả nhóm đang bàn thảo tại nhà đồng chí Quản Trạng ở huyện Tùng Thiện thì bị nội phản : Gã giáo viên tiểu học vì tư thù với chủ nhà , chạy đi báo cho Tây biết . Phó Đức Chính bị bắt ở tuổi 22 , Thanh Giang Nguyễn Văn Khôi cũng sa lưới trong dịp này .
Lương Ngọc Tốn , trưởng ban ám sát của đảng , sát cánh với Ký Con . Trên đường sang Bắc Ninh để tìm Nguyễn Thái Học sau đêm khởi nghĩa . Tốn bị cảnh sát Pháp cản lại . Anh rút súng bắn tên đội xếp rồi bỏ chạy bến đò Thanh Trì . Công nhân lò bát thấy Tốn chạy trước , đội xếp đuổi sau lưng , lại tưởng Tốn là quân trộm cắp , nên hùa vào bắt Tốn , đem nạp cho thực dân .
Cùng với hàng trăm đồng chí dũng cảm khác bị sa lưới , nhân sự của Tổng Bộ bước vào một khúc quanh đen tối nhất sau hơn hai năm dựng bảng hiệu Việt Nam Quốc Dân Đảng .
Những ngày kế tiếp , Nguyễn Thái Học thường ẩn núp ở vùng Lương Tài , tức Gia Bình , tỉnh Bắc Ninh , là nơi mà dân chúng hết lòng che chở cho quân cách mạng . Bên cạnh Nguyễn Thái Học giờ này không còn Nguyễn Khắc Nhu và Phó Đức Chính , chỉ có Sư Trạch là bạn đồng hành . Trong những đêm khuya vắng lặng , giấc ngủ chập chờn , Nguyễn Thái Học nghĩ đến những đồng chí tri kỷ nay đã nằm xuống hoặc phân tán khắp nơi , thấy mình hình như mất hẳn hai cánh tay , bơ vơ đến độ có lúc thấy hoản loạn tâm trí ! Ông ôn lại bao nhiêu kỷ niệm , từ buổi đầu nô nức ở Nam Đồng Thư Xã với những bằng hửu đầy tâm huyết sát cánh bên nhau . Nhượng Tống với dáng dấp văn nhân , kiến thức uyên bác . Hồ Văn Mịch gầy gò xanh xao vì chứng lao phổi . Rồi còn biết bao nhiêu nhà văn , nhà báo khác , những người bạn ở trường cao đẳng , giờ đang nằm trong Hỏa Lò hoặc đã ra Côn Đảo . Nam Đồng Thư Xã và Khách Sạn Việt Nam đóng cửa rồi , ông lang thang nay đây mai đó trên toàn cõi Bắc Kỳ , bên cạnh lúc nào cũng có Xứ Nhu lớn tuổi , trầm tĩnh . Lê Hửu Cảnh trung niên gan dạ . Phó Đức Chính và Ký Con , tuổi mới ngoài hai mươi nhưng suy tính chuyện gì cũng sâu xa . Cô Nguyễn Thị Giang đảm đang , quyền biến . Tất cả bây giờ như bầy chim vỡ tổ vì bị săn đuổi.
Ông thấy trách nhiệm của mình lớn quá , ông đã đưa bao nhiêu đồng chí vào vòng ngục hình , bao nhiêu người trốn tránh vất vưởng và

nhất là bao nhiêu người khác đã ngã gục . Bất giác ông thở dài và ứa nước mắt trong đêm . Những dằn vặt ray rứt như thế làm ông không ngủ được , dù ông vốn là người dễ ngủ !
Các đồng chí lưu vong nghe tin dữ từ quốc nội , vội cử Đoàn Kiểm Điểm về gặp Nguyễn Thái Học để hối thúc ông xuất ngoại . Nhưng dĩ nhiên ông không nghe . Ông buốt nhói nghĩ đến các đồng chí đã hy sinh , lại càng đau đớn xé gan khi thấy thực dân Pháp dội bom làng Cổ Am , giết hại nông dân và tàn phá hết nhà cửa của người vô tội . Đây là lần đầu tiên Pháp dùng máy bay bắn phá xóm làng , nhằm mục đích tiêu diệt tàn quân cách mạng và nhất là để trả thù cho tên tay sai Hoàng Gia Mô , tri huyện Vĩnh Bảo bị lực lượng Quốc Dân Đảng xử tử hôm 15 tháng 2 . Hoàng Gia Mô là cháu nội Hoàng Trọng Phu , tổng đốc Hà Đông , khét tiếng là gia nô đắc lực của Pháp . Quân cách mạng do Trần Quang Diệu chỉ huy , đã bắt trói , tuyên án và xử Hoàng Gia Mô bằng một phát súng trường .
Thống sứ Bắc kỳ René Robin , sau khi xin ý kiến toàn quyền Pasquier đã ra lệnh cho phóng pháo cơ ném 57 trái bom xuống nhằm bình địa làng Cổ Am để trừng phạt và hăm dọa . Trong thông tư gửi các công sứ đứng đầu tỉnh toàn cõi Bắc Kỳ , Robin cảnh cáo :
“Nếu làng nào còn chứa chấp bọn khởi nghĩa , thì cũng sẽ bị ném bom ngay như làng Cổ Am chứ không thể tha thứ được” .
Nhóm Lê Hửu Cảnh , Nguyễn Xuân Huân cùng các đồng chí trước đây bị coi là trung lập , không được tham gia công tác khởi nghĩa , nay dò được tin Nguyễn Thái Học đang có mặt tại huyện Gia Bình , tỉnh Bắc Ninh , vội vàng lẩn lút đi thâu đêm tìm gặp đảng trưởng . Riêng Nguyễn Đôn Lâm vì vết thương ở vai chưa lành , nên đành tìm nơi kín đáo , ẩn mình buộc thuốc .
Riêng Cảnh , mấy hôm liền không ăn không ngủ được . Ông ghé căn gác trọ của Minh , nằm chờ một đêm lắng nghe tin tức . Rồi khi biết chắc mọi trận đánh đều bất lợi cho đảng . Cảnh tức tốc tìm đường sang Bắc Ninh vì đóan chắc Nguyễn Thái Học đang ở đó . Cảnh cũng hy vọng gặp cả cô Giang . Nhưng thật ra thì cô Giang đã chạy về Bắc Giang từ sau đêm tấn công Yên Bái .
Nhìn thấy Cảnh , Nguyễn Thái Học nhớ ngay đến cô Giang vẫn thường thẳng thắn bênh vực lập trường của Cảnh . Giờ này thì ông đã biết Cảnh là người trung thành với đảng . Cũng may Ký Con vì mến tài Cảnh , không nỡ hạ thủ, chứ không thì đảng đã mất đi một nhân tài .
Hôm ấy , tất cả gặp nhau trên con đò đậu ở bến Kênh Vàng . Vừa lên thuyền , nhìn nét mặt hốc hác của Nguyễn Thái Học , Cảnh quên hết

mọi bất hòa trong mấy tháng qua , tha thiết nói :
- Anh phải ra nước ngòai ngay , không chần chờ được nữa !
Nguyễn Thái Học lắc đầu cười buồn . Cảnh nhấn mạnh :
- Dạo trước , tôi khuyên anh đi , anh không đi vì muốn một lần thử lửa với giặc . Bây giờ tình hình đã đến lúc tuyệt vọng , anh phải đi , không còn lý do nào để ở lại !
Nguyễn Thái Học mệt mỏi đáp :
- Bao nhiêu đồng chí đã ngã xuống . Bao nhiêu dân lành đã vì đảng mà chết oan , tôi phải ở lại để chết chung với anh em ! Anh Nhu đã chết , anh Chính đã bị bắt . Tôi nỡ nào tìm nơi an toàn mà sống !
Cảnh chì chiết :
- Bao nhiêu đồng chí đã chết ? Bao nhiêu dân lành khác thác oan ! Chính vì vậy mà anh phải xuất ngoại . Xuất ngoại để sống . Anh có sống thì mới báo thù cho các đồng chí !
Nguyễn Thái Học hai ba lần nhắc lại :
- Không thể được ! Không thể được !
Lê Hửu Cảnh cố nén cơn giận , ôn tồn giải thích :
- Anh Học , anh phải nghĩ đến đường dài . Kế hoạch đường dài của mình bây giờ là anh phải qua bên kia biên giới , thành lập tổng bộ bên ấy . Ta đã có sẳn lực lượng của anh Nghiệp và chính phủ Quốc Dân Đảng Trung Hoa yểm trợ . Chúng tôi ở lại trong nước , họp nhau cải tổ lại đảng , tạm thời rút vào bí mật tối đa để chờ thời cơ . Giữa tổng bộ bên ấy và quốc nội , sẽ có đường giây liên lạc chặt chẽ để quốc nội nhận chỉ thị từ tổng bộ . Anh phải nhớ rằng , anh còn thì đảng còn . Anh mất thì đảng tan rã . Nhất là các đồng chí đang bị giam cầm , ngày đêm trông ngóng ra ngoài . Nếu chẳng may anh bị bắt , họ sẽ như rắn mất đầu . Chừng ấy , họ sẽ phải ngả theo Đông Dương Cộng Sản Đảng hết . Vì chẳng còn một chỗ dựa nào để đánh Tây !
Nguyễn Thái Học cảm động nhìn Cảnh , lòng dân lên nỗi ân hận vì trước đây đã ngờ vực Cảnh thay lòng đổi dạ . Suýt nữa thì tổng bộ giết oan một đảng viên trung thành . Ông đưa mắt nhìn khắp lượt . Nhiều đồng chí gật đầu tán đồng ý kiến của Cảnh . Nguyễn Xuân Huân cũng nhắc lại :
- Chủ trương của đồng chí Cảnh là chủ trương có suy nghĩ sâu sắc . Anh nên nghe lời đồng chí ấy ! Anh ở lại , nếu chẳng may anh bị bắt thì muôn đời không trả được mối thù cho các đồng chí đã nằm xuống !
Nguyễn Thái Học xúc động bảo :
- Tôi cảm ơn các đồng chí , cảm ơn anh Cảnh . Nhưng ý tôi đã quyết

! Chủ trương của tôi ngay từ buổi đầu là ở lại , chấp nhận gian khổ với đồng chí và đồng bào . Nếu có chết , cũng chết bên cạnh đồng chí của mình !
Cảnh không biết nói gì hơn , ngậm ngùi như muốn khóc . Ông quay nhìn ta giòng sông . Các đồng chí khác cũng đành im lặng . Một lúc sau , Cảnh hạ giọng bảo Nguyễn Thái Học :
- Từ hôm ấy đến nay , chả có tin gì của cô Giang !
Có người lên tiếng :
- Nghe nói chị ấy đang ở bên Bắc Giang ! Chưa bị bắt là may rồi !
Sư Trạch thay mặt Nguyễn Thái Học kết luận :
- Bây giờ chúng ta chia tay . Không nên tập trung lâu một chỗ . Sáng mai gặp nhau ở nhà đồng chí Tuyên , làng Trụ Thôn .
Thế là hôm sau và ba ngày kế tiếp , Nguyễn Thái Học chủ tọa hội nghị khẩn cấp bàn về việc cải tổ đảng tại nhà Nguyễn Văn Tuyên , có Lê Hửu Cảnh , Nguyễn Xuân Huân , Sư Trạch , Phạm Văn Phổ và vài đồng chí khác từ các nơi khác đến . Đoàn Kiểm Điểm thì đã bỏ về Trung Hoa để báo cáo tình hình cho các đồng chí bên ấy . Thời gian này , Nguyễn Thế Nghiệp đã gây dựng xong lực lượng Quốc Dân Đảng hải ngoại , đặt tên là Vân Nam đệ nhất đạo bộ , nghĩa là vẫn thống thuộc tổng bộ trong nước . Để dễ hoạt động , Nguyễn Thế Nghiệp thay tên đổi họ , lấy bí danh là Trương Nguyên Minh nghe có vẻ Tàu hơn . Ông được bầu làm chi bộ trưởng , phát triển đảng viên rất nhanh trong cộng đồng người Việt ly hương luôn nhớ về đất nước . Ông dùng Vân Nam Đạo Bộ làm nền tảng để đón Nguyễn Thái Học sang , xây dựng lại tổng bộ sau cuộc khởi nghĩa thất bại . Nhưng rất tiếc là đảng trưởng dứt khoát không đi . Đoàn Kiểm Điểm phải trở về tay không !
Ngày 19 tháng 2 , nghĩa là chưa đầy mười hôm sau tổng khởi nghĩa , hội nghị bế mạc . Các đồng chí bịn rịn chia tay , ai cũng linh cảm thấy hiểm nguy đang rình rập tứ phía . Cảnh rưng rưng bảo Nguyễn Thái Học :
- Chả nói anh cũng biết . Sở liêm phóng đã cho in ra hàng vạn tấm hình của anh , kèm với hàng triệu truyền đơn , rải khắp nơi . Chỗ nào cũng thấy hình anh . Bến đò , nhà ga , đình làng , sân chùa , cổng chợ , nhà giây thép , cổng làng , trường học , điếm canh , không bỏ sót chỗ nào . Anh dứt khoát không chịu sang Tàu , tôi không bàn đến nữa ! Nhưng anh phải hết sức cẩn thận , thay hình đổi dạng , băng rừng vượt suối mà đi . Chúng nó treo giải thưởng 5 nghìn đồng cho ai bắt được hoặc giết được anh ! Năm nghìn đồng to lắm ! Thế nào chả có đứa nổi lòng tham ! Thời buổi này chả biết tin ai , tôi chỉ xin

nhắc bao nhiêu cho anh thôi !
Nguyễn Thái Học xiết chặc bàn tay Cảnh và run run nói :
- Cảm ơn đồng chí , đồng chí cũng cần bảo trọng !
Cảnh hỏi :
- Anh định đi đâu bây giờ ?
Su Trạch đáp thay :
- Tôi đưa anh Học về chùa Đáp Khê bên Hải Dương . Chùa nhà !
Cảnh là một người Công giáo từ thuở nhỏ từng học trong chủng viện với ý định đi tu làm linh mục , cho nên dù sao đối với một nhà sư Phật giáo , ông cũng cảm thấy có một khoảng cách nào đó khiến ông không dám thân thiện bởi Cảnh không hiểu rõ hệ thống tu hành bên Phật giáo . Đã thế , nhiều người quen thiêu dệt lại gọi Sư Trạch là thầy cúng hoặc thầy pháp có nhiều bùa phép không tưởng , nên Cảnh lại càng dè dặt . Thực chất thì ông chỉ là một nhà sư theo phái Mật Tông thờ Phật Tổ và thờ thiền sư Từ Đạo Hạnh . Ông trụ trì ở chùa Đáp Khê bên Hải Dương . Quốc Dân Đảng từ bản chất đã muốn kết họp mọi thành phần dân tộc vào cuộc cách mạng chống Pháp , nên không phân biệt tôn giáo . Thậm chí đồng chí Nguyễn Ngọc Sơn đã từng vào Nam đã tính chuyện liên kết với đạo Cao Đài lúc đó đang phát triển ồ ạt , nhưng không thành . Ở miền Bắc thì khá nhiều chùa trở thành cứ điểm của Quốc Dân Đảng , trong đó có chùa Đáp Khê mà Sư Trạch tu trì . Ông có ý chí cương nghị , võ nghệ cao cường nên đã rời chùa để đảm trách việc bảo vệ cho đảng trưởng Nguyễn Thái Học .
Cảnh cúi đầu chào Sư Trạch và nói :
- Có đồng chí đi bên cạnh anh Học , chúng tôi thấy yên lòng ! À … Quên cái này nữa . Thằng thống sứ Robin vừa bổ nhiệm Vi Văn Định , tổng đốc Thái Bình , lo việc lùng bắt lực lượng của chúng ta . Nó gọi là “tiễu trừ tàn quân Quốc Dân Đảng” ! Vi Văn Định thì các đồng chí biết rồi ! Nó còn ác hơn cả quan thầy của nó nữa ! … Thôi . Xin các anh bảo trọng !
Rồi Cảnh làm dấu Thánh Giá và kéo tay Nguyễn Xuân Huân đi nhanh ra cổng , trở về Hà Nội . Huân vốn là tri kỷ của Cảnh từ thuở trước hội nghị Đức Hiệp . Tuy không tán thành chủ trương tổng khởi nghĩa , nhưng Huân là tay thiện xạ , sử dụng nhuần nhuyễn súng lục , nên được tổng bộ thường giao cho công tác thanh tóan nhưng kẻ phản bội , chẳng hạn như giáo Phú , giáo Du trước đây .
Cảnh và Huân đi rồi , Nguyễn Thái Học cùng Sư Trạch và ba đồng chí nữa cũng vội vàng thu xếp lên đường . Cả nhóm mặc quần áo phu mỏ , vai mang đãy vải , giấu súng lục trong cạp quần . Đồng chí

Phạm Văn Phổ ngăn lại và đề nghị :
- Không nên đi đường bộ , nguy hiểm lắm ! Suốt từ bến đò Kênh Vàng đến hết địa phận Mỹ Lộc , dọc bờ sông đều có người của ta , tội gì không đi thuyền có anh em bảo vệ !
Nguyễn Thái Học bảo :
- Đi thuyền rềnh ràng mất thì giờ lắm ! Ta tìm đường len lỏi xuyên rừng mà đi . Mặc quần áo này thì ai mà để ý !
Thấy đảng trưởng đã quyết , Phổ đành níu tay từ giã , dặn dò vài câu rồi đứng nhìn theo năm đồng chí lủi thủi ra cổng .
Qua một đêm lặn lội mệt mỏi , ngủ vài tiếng đồng hồ ở dọc đường , sáng 20 tháng 2 , đoàn người lại lên đường lúc trời còn mờ hơi sương . Quả đúng như Cảnh nói , chỗ nào Nguyễn Thái Học cũng thấy hình mình dán trên gốc cây , vách tường , kèm theo món tiền thưởng hấp dẫn .
Khoảng hơn 8 giờ sáng , đoàn người đến địa phận Chi Ngãi , huyện Chí Linh , tỉnh Hải Dương . Nhưng họ không vào làng , vì Chí Ngãi có đồn lính Khố Xanh . Họ đi vòng xuyên qua ấp Cổ Vịt , vùng đất mà tên thực dân Clébert đang khai thác nông trại , có lính khố xanh và tuần phiên canh gát thường trực . Mặt trời vừa lên , không gian đầu xuân còn se lạnh , 5 gã tuần phu vừa thức giấc đang ngồi ăn sáng trong điếm canh . Thấy người lạ mặt xuất hiện trong ấp , đám tuần phu đứng bật dậy , tri hô bắt đứng lại . Mặc dù thân rã rời vì thiếu ăn thiếu ngủ mấy tháng nay , Nguyễn Thái Học vẫn cứng rắn bảo Sư Trạch :
- Không thể đứng lại cho chúng nó khám được ! Sẽ lộ tông tích ngay ! Cứ cắm đầu đi rồi có gì thì bỏ chạy ! Chắc chúng nó chỉ dọa thôi !
Sư Trạch và 3 đồng chí đồng ý , rảo bước theo Nguyễn Thái Học . Một trong ba đồng chí là Ký Diến quay mặt về phía điếm canh , nói lớn :
- Chúng tôi là phu mỏ , đi làm sớm . Xin các bác làm phúc cho nhờ đường qua ấp vì sợ không kịp giờ . Đội ơn các bác lắm !
Đã xuống nước như vậy mà đám tuần phu vẫn không bỏ cuộc . Chúng lao ra , đuổi theo
- Đứng lại cái đã ! Ai cho phép chúng mày qua ấp ! Đứng lại để chúng ông khám cái đã
Nguyễn Thái Học nhìn khu vườn trước mặt nói :
- Mình chạy bừa vào trong kia ! Đừng để chúng nó khám xét lôi thôi !
Rồi ông bảo Sư Trạch :
- Quăng lại một quả lựu đạn cho chúng nó sợ , không dám đuổi theo ! Ném xa xa , đừng để cho chúng nó bị thương ! Mình dọa thôi !

Sư Trạch làm theo lời đảng trưởng . Nhưng không ngờ bọn tuần phu có súng ! Chúng bắn theo vài phát và hét lên :
- Đứng lại ! Đứng lại ! Không ông bắn chết !
- Tất cả đứng lại , bắn bỏ mẹ bây giờ !
Nguyễn Thái Học vừa chạy vừa rút súng lục . Sư Trạch giục :
- Các anh chạy trước , để tôi chặn chúng nó !
Sư Trạch vừa dứt câu thì mấy phát súng nổ vang , đạn bay vèo tới . Cả Nguyễn Thái Học và Sư Trạch đều bị thương , đạn ghim vào bắp chân , ngã quị xuống . Bọn tuần phu xông lại , năm đứa vây quanh . Hai mũi súng dí xuống . Phần vì bị thương , phần quá mệt mỏi , Nguyễn Thái Học không còn nghĩ đến chuyện chống cự nữa . Ông chỉ nói nhanh với ba đồng chí cùng đi với ông là Diên , Kính và Tuyên :
- Ba anh chưa bị thương , liệu tìm cách thoát thân đi !
Rồi ông buông xuôi , quăng súng !
Anh hùng mạt lộ ! Lũ tuần phu xông vào bắt trói . Khi biết đó là Nguyễn Thái Học , một trong năm gã tuần phu hốt hoảng kêu lên :
- Thôi chết rồi ! Tôi bắt nhầm người rồi ! Làm thế nào bây giờ !
Tất cả đều đã muộn . Vì gã thực dân Clébert , chủ ấp , ngay từ khi nghe tiếng tri hô , tiếng súng nổ , đã nai nịt chạy ra và đang tiến đến bên cạnh Nguyễn Thái Học . Gã trố mắt kinh ngạc một cách hớn hở , ra lệnh trói Nguyễn Thái Học và Sư Trạch thật kỹ rồi bỏ vào thúng , sai tuần phu khiêng lên đồn Chi Ngãi . Đích thân Clébert cầm súng áp giải phía sau !
Clébert không thể ngờ được rằng cái người từng làm rúng động chính quyền bảo hộ trên toàn cõi Bắc Kỳ hơn 2 năm nay , giờ này lại nằm trong tay hắn ! Đúng là hoạnh tài bất ngờ , tin vui bất chợt , làm hắn chỉ chú tâm đến Nguyễn Thái Học vừa bị hắn trói thật chặt , đặt trong thúng mây , khiêng nộp đồn lính . Nhờ vậy , ba đồng chí cùng đi với Nguyễn Thái Học là Ký Diến , Chánh Kính và Chánh Tuyên lợi dụng lúc bọn tuần phu sơ hở , đã nhớ lời dặn của Nguyễn Thái Học , bỏ chạy lao vào rừng Kiếp Bạc . Clébert bắn theo mấy phát nhưng không trúng . Hắn cũng chẳng bận tâm sai thủ hạ đuổi theo , vì cái người tù nhân vĩ đại là Nguyễn Thái Học đang nằm trong tay hắn mới thật là quan trọng , không thể để lọt lưới một lần nữa .
Ba đồng chí ngủ tạm trong rừng rồi hôm sau bơi qua sông Luống để trở về Gia Bình . Ra đến giữa sông thì Chánh Tuyên quay lại bảo hai bạn :
- Anh Học bị bắt ! Đại sự đã hỏng rồi ! Tôi cũng chẳng thiết sống làm

gì nữa ! Thôi , vĩnh biệt hai anh !
Rồi ông buông xuôi , tự trầm dưới đáy sông !

Dòng Mực Cũ

Chương 13

Trở về Hà Nội , Lê Hửu Cảnh lại tìm đến nhà Minh . Bao nhiêu địa chỉ quen giữa những đảng viên nội thành , gần như đã bị bật gốc hết , giờ này chỉ còn nhà Minh là nơi mà Cảnh cho là an toàn hơn cả . Chính Minh cũng bảo với Cảnh như thế và hân hoan đón Cảnh về tá túc .

Ông Sửu vẫn ngày ngày ngồi bán mũ ở bên kia đường . Ông đau xót chia sẻ với Minh từng bản tin thất trận của Quốc Dân Đảng mà ông nghe ngóng được . Có hôm ông dẹp cửa hàng sớm hơn thường lệ , nhưng không về . Ông leo lên gác ngồi nói chuyện với Minh cho vơi nỗi sầu đang chất chứa trong lòng cả hai người . Lúc ra về , ông đứng ở đầu cầu thang , nhìn sang nóc nhà hàng xóm và bảo Minh :
- Thầy còn tính trước một lúc nào đó , thầy phải leo nóc nhà người ta mà chạy không ? Tôi giao hẹn với thầy thế này : Mỗi khi thấy thầy sắp sửa xuống đường , thầy nên đứng ở cửa sổ nhìn sang quầy mũ của tôi . Nếu tôi thấy có kẻ khả nghi rình sẵn , tôi sẽ lấy cái khăn mù-xoa trắng ra lau mặt . Thầy nhớ đấy . Mù-xoa trắng . Trường hợp ấy , thầy đừng xuống cầu thang . Thầy nên trèo nóc nhà hàng xóm mà chạy trốn !
Minh cảm động chớp mắt bảo :
- Mật thám thường chả bắt ai ban ngày đâu ! Giả như chúng nó có đến vây nhà tôi thì ông đã dọn hàng về từ lâu rồi ! Nhưng dù sao thì tôi cũng cảm ơn ông lúc nào cũng chu đáo !
Hôm sau , Minh đang bồn chồn lo âu thì Cảnh đến tìm . Trong đêm đảng khởi nghĩa , 10 tháng 2 , Cảnh đã từng nằm đây với Minh , nôn nao chờ ngóng tin tức khắp nơi . Cảnh cay đắng không được tham dự mặt trận nào dù anh và tổng bộ có những gắn bó đồng lao cộng khổ từ buổi ban đầu thành lập đảng . Anh muốn góp một tay súng , mang kinh nghiệm cựu quân nhân của anh ra chiến đấu . Nhưng đơn vị nào dường như cũng ngại đón anh . Anh phân trần với Minh :
- Cô Giang bảo tôi lên Yên Bái . Khoảng 300 đồng chí của mình từ

dưới Phú Thọ lên , tập trung trong rừng sơn . Tuyến xuất phát sẽ từ rừng sơn . Tôi biết cai Hoằng chỉ huy binh đoàn ở đấy , là người rất dũng cảm , tôi rất nể . Tôi muốn nghe theo lời cô Giang , nhập vào đoàn quân ấy . Nhưng chỉ ngại một điều là , ngộ nhỡ kế hoạch tấn công của mình bị giặc biết vì có kẻ nội phản tố cáo , thì chắc chắn sẽ có người nghi tôi là bán đứng đồng chí cho Tây ! Thành ra tôi đành về đây nằm chờ !
Minh ngậm ngùi cảm thông nỗi dằn vật của Cảnh . Minh thấy Cảnh sốt ruột đi tới đi lui , chốc chốc lại thở dài . Cho đến khi nghe tin các nơi đều thất bại , Cảnh đứng ngồi không yên , tạm biệt Minh ra đi , Minh hỏi :
- Anh đi đâu bây giờ ?
- Tôi phải gặp anh Học để khuyên anh ấy sang Tàu !
- Biết anh Học ở đâu mà gặp ?
- Tôi đoán chỉ có vùng Gia Bình bên Bắc Ninh là an toàn khu của đảng . Anh Học sẽ chạy về đấy ẩn núp .
Thế là Cảnh tất tả lên đường và quả nhiên anh gặp Nguyễn Thái Học trên bến sông Kênh Vàng . Cảnh vẫn tiên liệu là sớm muộn gì , Nguyễn Thái Học cũng gặp nạn . Anh chỉ không ngờ buổi gặp gỡ ở Gia Bình lại là lần chót anh ăn cùng mân ngủ cùng giường với Nguyễn Thái Học .
Cảnh quay lại Hà Nội vài ngày mới hay tin Nguyễn Thái Học đã bị bắt . Tin này được thực dân loan đi rất nhanh như tiếng reo vui của bọn thống trị . Cảnh lặng người muốn té quị xuống khi biết chắc Nguyễn Thái Học đã sa vào tay giặc . Hôm ấy , hai anh em đang ăn cơm trên gác nhà Minh . Cảnh quăng đũa bát đứng dậy , ra vịn cửa sổ ngó xuống đường , mắt nhòa lệ . Với mật thám Pháp , bị bắt tức là chết mà là chết thảm sau những trận đòn tra tấn !
Từ Bắc Giang , cô Giang cũng được một đồng chí từ Bắc Ninh qua , báo cho biết Nguyễn Thái Học đã bị bắt , nhưng cô không tin . Cô nhất định không tin là người yêu của cô có thể rơi vào tay giặc một cách dễ dàng như vậy ! Cô gắt lên :
- Tây nó loan tin như thế để trấn áp dư luận và để khủng bố tinh thần đảng viên , làm cho đảng viên chúng ta tuyệt vọng mà bỏ cuộc ! Tôi không tin ! Nhất là có Sư Trạch đi bảo vệ !
Mọi người nhìn cô tội nghiệp . Chuyện đã rõ như thế mà cô vẫn còn nuôi hy vọng . Lúc ấy , cô đang bàn với các đồng chí đánh chiếm một đồn lính Khố Xanh ở Bắc Giang để làm căn cứ địa và để gây uy tín cho đảng sau những thất bại trong đêm khởi nghĩa . Bỗng nghe chuyện Nguyễn Thái Học và Sư Trạch bị bắt ở ấp Cổ Vịt , bề ngoài

cô cố nói cứng , nhưng trong lòng hoang mang cực độ . Người đưa tin , gọi riêng cô ra một góc và kể :
- Chính tôi vừa gặp đồng chí Kính tức là Chánh Kính bên Gia Bình . Anh Kính , anh Diến và anh Tuyên cùng bị bắt chung với anh Học và Sư Trạch ở ấp Cổ Vịt . Bọn tuần phu giải 5 đồng chí ấy về nộp cho thằng chủ đồn điền . Vì biết đã bắt được anh Học , chúng nó mừng quá chỉ chú ý đến anh ấy . Nhờ vậy , anh Kính , anh Diến với anh Tuyên mới liều bỏ chạy vào rừng Kiếp Bạc rồi bơi qua sông Luống về Gia Bình . Lội được giữa chừng thì anh Tuyên từ biệt hai đồng chí , tự trầm dưới đáy sông . Chỉ có anh Diến và anh Kính sống sót , hiện đang trốn trên Bắc Ninh . Anh Kính bảo tôi phải tìm cách thông báo cho chị biết tin anh Học đã bị bắt !
Thế là hết ! Cô Giang nghe xong xây xẩm mặt mày té xuống . Sáng sớm hôm sau , cô quăng hết mọi việc , hoảng hốt chạy về Hà Nội tìm Lê Hửu Cảnh . Cô vẫn nhớ thuộc lòng cái địa chỉ liên lạc mà Cảnh đã cho cô ở Yên Bái .
Người giao liên đưa cô đến nhà Minh rồi bỏ đi ngay .
Lúc ấy , Cảnh đang nằm một mình trên gác , nghĩ về tiền đồ đen tối của đảng . Minh thì ngồi uống trà với ông Sửu bên kia đường , cả hai cùng sầu thảm vì thời cuộc .
Những câu chuyện bàn giữa Minh và ông Sửu chẳng còn gì mới mẻ nữa . Toàn những thở vắn than dài vì cuộc khởi nghĩa của Quốc Dân Đảng tàn lụi quá nhanh . Dư luận ít người biết đến . Báo chí An Nam hoặc lờ đi , hoặc chỉ tường thuật một cột tin nho nhỏ gọi là “hội kín nổi loạn tại một vài tỉnh Bắc Kỳ” ! Tuyệt vọng hơn cả là bản tin Nguyễn Thái Học bị bắt , coi như ngọn lửa hy vọng bị phụt tắt hòan toàn . Ông Sửu phân vân hai ba lần hỏi Minh :
- Tin ấy có đúng không thầy ? Hay là sở mật thám bịa ra để làm mất tinh thần đảng viên và đồng bào ?
Minh biết những người kỳ vọng ở Nguyễn Thái Học đều nghĩ như thế , giống như cô Giang . Nhưng Cảnh đã xác nhận . Sự thật chứ không phải tin đồn . Minh gật đầu đáp nhỏ :
- Bị bắt thật rồi !
Minh đang định kể lại diễn tiến câu chuyện ở ấp Cổ Vịt mà Cảnh đã cho Minh biết , ông Sửu chợt ngắt lời :
- Có ai tìm thầy kia kìa !
Thấy có người con gái thập thò trước cảnh cổng nhỏ dẫn lên gác nhà mình , Minh đứng dậy trố mắt trông sang rồi từ từ bước qua . Nhìn cái dáng phụ nữ thon nhỏ , Minh cứ tưởng là cái Nhi con bà dì , hoặc người thân nào ở dưới quê lên , ghé thăm anh . Đến gần giáp mặt ,

anh vẫn không nhận ra cô Giang , bởi anh chỉ gặp có một lần khi theo Cảnh dự hội nghị Đức Hiệp hồi tháng 5 năm ngoái . Huống chi những ngày kề cận khởi nghĩa , cô ăn ngủ thất thường , bao nhiêu mối lo âu làm thân hình cô gầy rạc hẳn đi và nét mặt tiều tụy không cách nào che giấu được . Cô Giang gật đầu khẽ nói :
- Anh Minh phải không ? Tôi cần gặp anh Cảnh !
Bấy giờ Minh mới nhớ ra , giật mình kêu lên nho nhỏ :
- Ồ ! Chị Giang ! Bất ngờ quá ! Vâng . Anh Cảnh đang ở trên gác . Mời chị lên !
Rồi Minh lật đật mở cánh cổng đưa cô Giang vào . Anh dáo dác nhìn hai bên đường trước khi khép cánh cổng , cùng cô Giang lên cầu thang .
Trong nhà , Cảnh đang nằm ngửa , phanh ngực áo , mắt mở trừng trừng nhìn lên nóc nhà . Tương lai của đảng như một bức màn đen dày đặc căng ra trước mắt . Đảng viên như một bầy gà con bị diều hâu tấn công , tan tác mỗi người một nơi . Mất Nguyễn Thái Học là mất hẳn một điểm tựa lớn , làm lung lay bao nhiêu niềm tin của bao nhiêu đồng chí . Xứ Nhu thì đã chết , Phó Đức Chính cũng bị bắt . Tất cả những cột trụ của đảng đều gãy đổ . Cảnh có cảm tưởng mình đang ngồi trên một con thuyền nhỏ , bơ vơ giữa dòng sông mênh mông mà con thuyền không có người lái !
Nghe tiếng cửa mở , Cảnh ngồi bật lên , ngoái đầu lại . Nhìn thấy cô Giang , Cảnh xúc động quá , nước mắt tự dưng trào ra . Minh khép cửa cài then , dè dặt tiến vào kéo ghế mời . Cô Giang đặt cái giỏ xuống chân rồi nhìn Cảnh nghẹn ngào lên tiếng :
- Có tin anh Học bị bắt . Chả biết đúng hay sai ?
Cảnh ngồi trên mép giường , khẽ gật đầu . Anh nói nhỏ :
- Cả Sư Trạch và Nguyễn Như Liên nữa !
Cô Giang ngồi bệt xuống sàn nhà , úp mặt vào hai đầu gối và khóc nấc lên từng cơn . Khăn vấn xổ tung ra . Mái tóc dài chảy xuống , rũ rượi như người có đại tang . Các đồng chí trên Bắc Giang đã kể hết đầu đuôi việc Nguyễn Thái Học bị bắt , nhưng cô vẫn còn nuôi chút hy vọng . Bây giờ thì chút hy vọng hão huyền ấy đã hoàn toàn mất hẳn khi Lê Hửu Cảnh xác nhận .
Minh đứng lóng ngóng chẳng biết làm gì , đành tới ngồi bên Cảnh . Tất cả những diễn tiến bất lợi cho đảng từ hôm khởi nghĩa đến nay , Cảnh đều đã kể hết cho Minh nghe , kể cả tin đảng trưởng bị bắt mà Cảnh mới biết đây hai hôm .
Cảnh đứng dậy , kéo ghế lại gần cô Giang và nói :
- Bốn ngày họp với anh Học bên Gia Bình , tôi đã hết lời van xin anh

ấy ra nước ngoài . Bên Vân Nam cũng cử người về đón . Nhưng anh Học dứt khoát không đi ! Thôi thì anh ấy đã chọn con đường ở lại để nằm gai nếm mật cùng với anh em . Thấy đồng chí gặp hoạn nạn , anh ấy không nỡ bỏ . Tôi giận anh ấy bướng bỉnh , nhưng cũng phục anh ấy dũng cảm !
Cô Giang không nói gì , cứ tiếp tục nức nở . Minh vừa mũi lòng vừa lo sợ vì lúc đó tiếng khóc của cô hơi lớn , sợ hàng xóm nghe thấy và đặt nghi vấn , bởi nhà Minh xưa nay vốn không có đàn bà ! Minh đưa mắt nhìn Cảnh mấy lần như nhắc nhở . Nhưng Cảnh cũng không dám lên tiếng bảo cô đừng khóc ! Thôi thì đành cứ để cho cô xóa bớt nỗi sầu bằng những giòng nước mắt .
Nhìn cái tay nải của cô Giang trên sàn nhà , sát bức vách , Cảnh sực nhớ ra một điều quan trọng , vội nhoài người cúi xuống , mở ra và thọc bàn tay vào lục lọi . Một nải chuối đang ăn dở dang . Mẩu bánh Tây . Bộ quần áo nâu . Chiếc áo bông mùa đông . Cái khăn lau mặt bằng vải thô . Mấy miếng cau khô và lọ dầu . Hành trang đường trường của một thiếu nữ tuổi mới đôi mươi chỉ vỏn vẹn có thế . Dĩ nhiên Cảnh không quan tâm đến những thứ ấy . Rong ruổi trên đường cách mạng thì như thế là thường . Có hôm chính Cảnh cũng đi tay không chỉ có mỗi bộ đồ đang mặc trên người . Gặp chỗ vắng , lội ùm xuống ao hay mương rạch , tắm một cái cho đỡ nóng rồi leo lên , lại mặc bộ đồ cũ vào người . Gian khổ đã quen bởi ai cũng phải chấp nhận . Cảnh thọc tay sâu xuống đáy , và quả nhiên đúng như anh dự đoán , anh moi được khẩu súng đã nạp đạn của cô Giang . Cảnh vội lấy ra đem giấu đi trong khi cô Giang vẫn gục mặt khóc . Cảnh nhớ lại hôm ở đền Hùng , cô Giang đã xin Nguyễn Thái Học một khẩu súng để chết theo Nguyễn Thái Học khi cần .
Minh ngơ ngác theo dõi , thấy Cảnh nhét khẩu súng lục vào lưng quần , phủ vạt áo sơ mi che ngoài . Minh hết nhìn Cảnh rồi lại nhìn cô Giang . Cảnh tiến lại , quì xuống bên cạnh cô Giang và bảo :
- Anh Học bị bắt là một thiệt hại lớn cho đảng . Không phải chỉ riêng cô đau buồn , mà tất cả mọi người đều đau buồn . Tôi cũng mất ăn mất ngủ từ hôm hay tin . Nhưng chúng ta phải làm gì cho anh Học , cho đảng chứ không phải ngồi đây mà khóc ! Khóc không cứu được anh Học , không cứu được đảng !
Im lặng một chút , cô Giang nâng gấu váy lau nước mắt , vấn lại khăn rồi quay sang hỏi Cảnh :
- Anh định làm gì bây giờ ?
Cảnh mừng rỡ đáp :
- Làm gì thì cũng phải triệu tập đại hội đảng . Nhân sự còn lại bấy

nhiêu , mình gom lại bấy nhiêu , cùng vạch kế hoạch cho những ngày sắp đến . Đồng chí Minh đây sẽ giúp chúng ta một tay ! Chắc cô cũng còn nhớ Minh có theo tôi sang Đức Hiệp tháng 5 năm ngoái . Đồng chí Minh dạo trước sinh hoạt trong tổ đảng của đồng chí Viên ở Thành Bộ .
Cô Giang gật đầu :
- Tôi nhớ ! Anh Học cũng có nhắc đến anh , gọi là “Minh nhà báo” .
Minh đứng dậy bảo cô Giang :
- Chị ngồi lên ghế cho đỡ mỏi chân ! … Anh Cảnh nói đúng đấy chị ạ ! Phải tìm cách đối phó ngay với tình thế mới !
Cô Giang đã lấy lại phần nào điềm tỉnh . Cô nói :
- Anh Cảnh . Anh ấn định ngày họp đi , rồi tìm cách liên lạc với các đồng chí trong nhóm “cải tổ” của anh . Gặp nhau càng sớm càng tốt .
Cảnh hăng hái gật đầu :
- Tôi cũng đang định như thế . Việc liên lạc thì phải nhờ anh Minh giúp hộ một tay , vì anh Minh chưa bị địch nghi ngờ , có giấy chứng nhận nhà báo , đi lại dễ dàng .
Minh nhìn Cảnh gật đầu :
- Vâng , anh để đấy cho em !
Cô Giang đột ngột đổi đề tài , hỏi Cảnh :
- Anh vừa bảo Nguyễn Như Liên cũng bị bắt rồi ư ?
Cảnh gật đầu :
- Bị bắt rồi !
Cô Giang ngậm ngùi cúi xuống . Cô còn nhớ nguyên hình ảnh anh sinh viên 20 tuổi , bí danh Ngọc Tỉnh , từ Phú Thọ cùng với 300 đảng viên dân sự lên tham gia trận Yên Bái . Tuy chưa có kinh nghiệm chiến trường , nhưng Ngọc Tỉnh hò hét xung phong và lăn sả vào quân Pháp , coi cái chết nhẹ như bông .
Cảnh lại nói :
- Đồng chí Nho , em ruột của anh Học , nghe đồn cũng bị bắt !
Nghe Cảnh nhắc đến em ruột của Nguyễn Thái Học đang bị giam trong Hỏa Lò , cô Giang lại liên tưởng ngay đến chị ruột của mình là Nguyễn Thị Bắc , chi bộ trưởng chi bộ phụ nữ , cũng đang bị kìm kẹp trong sở mật thám . Cô ngẫng lên quắc mắt bảo Cảnh :
- Mối thù này lớn lắm ! Phải trả , không cách này thì cách khác !
Cảnh hài lòng :
- Đúng ! Mình bắt tay vào việc ngay !
Thế là ngay hôm ấy , Cảnh giao cho Minh công tác liên lạc mời họp . Nhóm của Cảnh gồm những nhân vật chính là Nguyễn Xuân Huân , Lê Tiến Sự , Nguyễn Đôn Lâm , Phạm Văn Hể và Nghiêm Toản cùng

một số đồng chí khác ở cấp thành bộ và tỉnh bộ . Cảnh muốn tìm Ký Con Đặng Trần Nghiệp , nhưng anh đã trốn khỏi Hà Nội từ sau đêm khởi nghĩa . Mật thám dán hình Ký Con khắp nơi , kèm theo 5.000 đồng tiền thưởng . Vì vậy Ký Con và toán ám sát không dám lưu lại thủ đô .
Ngồi trong phòng họp , Cảnh bùi ngùi nhớ lại bao nhiêu khuôn mặt tri kỷ buổi ban đầu , nay chẳng còn ai . Do lời đề nghị của cô Giang , đại hội bầu Lê Hửu Cảnh lên nắm quyền đảng trưởng thay thế Nguyễn Thái Học . Nguyễn Xuân Huân làm phụ tá . Cô Giang làm cố vấn và Minh "nhà báo" làm thư ký .
Cảnh bị đẩy lên làm đảng trưởng trong tình thế hết sức tuyệt vọng vì các chi bộ khắp nơi trên toàn lãnh thổ Bắc Kỳ , chả biết đơn vị nào còn , đơn vị nào mất . Mà dù có còn hoạt động đi chăng nữa thì việc liên lạc cũng gần như bị tê liệt hoàn toàn , mỗi nơi phải tự sinh hoạt theo từng hoàn cảnh riêng của mình , không có tiếng nói thống nhất từ tổng bộ . Sau tổng khởi nghĩa , sự mất mát quá lớn lao về nhân sự cộng thêm cái tin Nguyễn Thái Học bị bắt , Nguyễn Khắc Nhu tự tử chết , làm đảng viên khắp nơi bị giao động tinh thần , mất hết niềm tin vào khả năng chiến thắng của đảng . Cảnh không thể nào khôi phục lại được . Nhiều đồng chí đang trốn tránh , đêm ngày chỉ tìm cách lẻn sang Trung Hoa , không muốn ở lại chiến đấu nữa . Mật thám Pháp thì phấn khởi tinh thần , coi Quốc Dân Đảng chỉ là một đám tàn quân , tung vài mẻ lưới nữa là xong !
Giữa tình thế khốn đốn ấy , để gây lại uy tín cho đảng , cô Giang tức tốc họp với tổng bộ và đưa ra vài kế hoạch cụ thể . Lúc này , sau những cơn vật vã thảm sầu , cô đã bình tỉnh trở lại và thấy cần phải tạo niềm tin trong quần chúng và nhất là hàng ngũ đảng viên . Cảnh và cô cũng đã gián tiếp liên lạc được với Nguyễn Thái Học trong tù và cam kết với đảng trưởng là anh em bên ngoài vẫn hoạt động như thường . Cô nói :
- Việc đầu tiên tổng bộ phải làm là thi hành bản án tử hình đội Dương ! Tên phản bội này đã làm hỏng hoàn toàn kế hoạch tổng khởi nghĩa của ta , giết hại bao nhiêu người của cách mạng !
Mọi người nhao nhao đồng ý ngay .
Thật ra thì sau khi Phạm Thành Dương công khai trở mặt , rút súng bắn Nguyễn Thái Học , Nguyễn Khắc Nhu và Phó Đức Chính ở nhà Lý Cả , tòa án cách mạng đã tuyên án tử hình cả hai cha con đội Dương . Ngày 22 tháng 12 năm 1929 , Nguyễn Xuân Huân cùng Nguyễn Văn Nho định thanh tóan cả hai cha con là Phạm Huy Du và Phạm Thành Dương tại nhà đội Dương , số 34 Ngõ Hồng Phúc sau

phố Hàng Đậu . Nhưng hôm ấy chỉ có giáo Du đi dạy về , có xe kéo riêng đưa đến tận nhà để nghỉ trưa . Nguyễn Văn Nho , em ruột của Nguyễn Thái Học , lúc ấy mới 17 tuổi , dáng người thấp bé , trắng trẻo hiền lành , bước đến thưa chuyện rất lễ phép , gọi giáo Du bằng thầy , trao cho giáo Du tờ giấy có ghi bản án rồi bắn hai phát súng xuyên tim và đùi . Giáo Du té xuống chết tại chỗ . Người phu xe sợ quá bỏ chạy một mạch về nhà ở bãi Phú Xá !
Vụ xử giáo Du ở thanh thiên bạch nhật tại con phố đông người qua , làm chấn động Hà Thành , nhất là khi có bản án đeo ở cổ . Mật thám quả quyết Ký Con là thủ phạm , bởi lúc ấy cái tên Ký Con nổi như cồn vì hành tung xuất quỉ nhập thần vô cùng gan dạ . Ít ai biết người bắn giáo Du lại là một cậu học sinh mặt non choẹt , có sự hỗ trợ của tay thiện xạ Nguyễn Xuân Huân đứng đằng sau .
Vũ Đình Phú , người giới thiệu Dương với Nguyễn Thái Học , cũng trở mặt theo Tây , nên cũng bị xử tử chết như giáo Du .
Phạm Thành Dương tội nặng hơn cha , nhưng từ ngày lộ tông tích , Dương sợ quá xin chuyển ngành , sang làm việc cho sở mật thám và ẩn mình luôn trong đó , tránh ra ngoài . Thành ra cái án tử hình của Dương mà Nguyễn Khắc Nhu thay mặt đảng tuyên bố , giờ này vẫn chưa thi hành được . Nghe cô Giang đề nghị , Nguyễn Xuân Huân nói :
- Tôi chưa giết được thằng giặc ấy thì tôi vẫn còn nợ các đồng chí đã bị nó hại . Tôi xin lĩnh công tác này , đích thân tôi sẽ xử tử nó !
Cô Giang lại nói :
- Giết đội Dương chỉ là việc nội bộ . Muốn tạo lại uy tín lớn cho đảng , phải tổ chức ám sát toàn quyền Pasquier và thằng tay sai Vi Văn Định . Đánh lớn không được thì bây giờ ta đánh lẻ !
Cảnh phân vân nói :
- Giết được Pasquier thì nhất rồi ! Nhưng hơi khó , vì ít có cơ hội lại gần nó . Vi Văn Định cũng thế !
Cô Giang dứt khoát :
- Phải nghiên cứu , phải tìm cách móc nối với người nào thân cận Pasquier rồi chờ dịp ra tay !
Một đồng chí tênTô Phúc Dịch phát biểu :
- Pasquier thì tôi không có cách nào đến gần . Nhưng Tổng Đốc Thái Bình Vi Văn Định thì tôi xin nhận . Tôi biết đường đi nước bước của nó ! Mấy tháng nay , nó càn quét lực lượng của ta đến tận gốc rễ . Tội ấy không tha được ! Xin tổng bộ cứ thảo bản án , giao cho tôi . Giết xong , tôi sẽ buộc vào cổ nó !
Cảnh mừng rỡ kết luận :

- Pasquier thì tổng bộ sẽ nghiên cứu sau . Trước mắt , đồng chí Huân phụ trách xử tử đội Dương . Đồng chí Dịch xử tử Vi Văn Định . Thi hành càng sớm càng tốt , nhưng phải hết sức cẩn thận , đừng để đảng bị thiệt hại thêm người nào nữa !
Hội nghị giải tán , chỉ còn lại cô Giang , Cảnh và Minh . Ba người trở lại căn gác nhà Minh , ngồi ăn khoai lang luộc uống nước vối . Cảnh bảo Minh :
- Chốc nữa cậu thảo hộ tôi bản án kết tội toàn quyền Pasquier và tổng đốc Vi Văn Định !
Minh chưa kịp đáp thì cô Giang nói :
- Bản án Vi Văn Định thì nhờ anh Minh . Còn toàn quyền Pasquier thì anh để cho tôi . Tôi sẽ đọc , nhờ anh Cảnh viết hộ , cả tiếng Tây lẫn tiếng ta !
Minh nhìn rõ cái hào khí cách mạng bừng bừng trong lòng cô Giang qua một thời gian ngắn làm việc chung , khiến Minh cảm thấy xấu hổ . Anh được tiếng là khí phách , là ngang tàng từ thuở còn ngồi trên ghế nhà trường . Thế mà nay lại thua kém cả một phụ nữ !
Nghĩ thế , Minh lên tiếng hỏi :
- Chị Giang , lúc này tình hình khó khăn , vai trò của Chi Bộ Phụ Nữ rất quan trọng …
Cô Giang ngắt lời :
- Chi Bộ Phụ Nữ thật ra mới chỉ có một chị Bắc bị địch bắt ở Yên Bái . Tất cả những chị em khác đều còn nguyên , nhưng tạm thời phân tán mỗi người mỗi nơi !
Cảnh nói :
- Tôi đang định nhờ chị làm cách nào bắt liên lạc với chi bộ Phụ Nữ . Minh nói đúng . Phải nhờ các chị ấy liên lạc với các Tỉnh Đảng bộ , xem mỗi nơi còn mất thể nào ! Rồi từ đó Tổng Bộ mới định kế hoạch cho những ngày sắp tới !
Cô Giang quả quyết :
- Tôi sẽ làm việc ấy . Nguy hiểm lắm , nhưng tôi sẽ làm .
Minh Nói :
- Mấy tỉnh như Bắc Ninh , Bắc Giang , Yên Bái thì tạm thời chị nên lánh mặt vì chắc chắn chúng nó đang rình để bắt chị !
Cô Giang suy nghĩ một chút rồi bất ngờ hỏi Cảnh :
- Anh Cảnh ! Có thể nào mình phá ngục Hỏa Lò để giải thoát cho anh Học và các đồng chí trong ấy không ?
Cảnh đang cắn củ khoai , giật mình khựng lại nhìn cô Giang vì không ngờ cô có ý tưởng táo bạo như vậy ! Minh lại càng ngạc nhiên hơn vì thấy cô Giang quá … lảng mạng ! Nội việc đề nghị ám sát tòan quyền

Pasquier đã là không tưởng rồi vì từ sau vụ Phạm Hồng Thái mưu sát toàn quyền Melin , những vị toàn quyền kế tiếp cũng như viên chức cao cấp của chính quyền bảo hộ , đi đâu cũng cắt đặt người bảo vệ cẩn mật , không cho người lạ đến gần . Thanh tóan Pasquier đã là chuyện đội đá vá trời , huống chi đòi tấn công ngục thất Hỏa Lò !
Cảnh cũng cùng một ý như Minh , nhưng không muốn gạt phắt ước muốn của cô Giang . Ông ra chiều đăm chiêu nói :
- Tôi cũng đã nghĩ đến chuyện ấy . Cứu được anh Học là cứu được đảng . Chính bởi vậy từ trước đến nay tôi vẫn cứ đề nghị anh Học nên sang Tàu , bởi anh Học còn thì linh hồn của đảng vẫn còn …. Giả như lực lượng của ta còn mạnh như trước ngày tổng khởi nghĩa , thì tôi có ngại gì mà không tập trung đánh phá Hỏa Lò một trận để cứu hàng nghìn tù nhân chính trị ở trong đó ra . Mình chỉ cần đánh vào , bên trong sẽ nổi loạn , giết cai ngục và phá nhà tù giống như ngục Bastille ở Paris trong cuộc cách mạng 1789 ! Nhưng cô nghĩ xem , bây giờ người không còn , hoặc còn mà không liên lạc được . Bom đạn lại cũng không còn . Thằng đội Dương đã dẫn Tây đi tịch thu hết sạch của chúng ta . Lấy gì để tấn công !
Cô Giang nghe Cảnh phân trần , buồn bã thở dài . Cảnh lại thêm :
- Không biết cô đã vào thăm ai trong Hỏa Lò chưa ? Nếu đã vào thì chắc cô cũng biết cách sắp đặt bên trong và sự canh phòng của Tây kỹ lưỡng như thế nào !
Minh chen vào :
- Vâng . Em đã bị nhốt mấy tháng ở trong ấy . Em biết . Mặt tiền dọc trên đường Rue de la prison chỉ có một cánh cổng sắt duy nhất , nếu tấn công thì phải tấn công vào đấy . Bên trong có đến ba lớp cổng sắt . Qua một mảnh sân lại thêm 2 lớp cổng sắt nữa , rồi mới đến khu nhà giam …
Cảnh ngắt lời :
- Các mặt khác cũng thế . Muốn đánh thì phải dùng rất nhiều tạc đạn , bộc phá , chất nổ lọai mạnh và bom hạng nặng để phá tường . Tất cả những thứ ấy , giờ này ta không còn
Minh hiểu ý Cảnh , phụ họa theo :
- Hôm nọ chị có nói : Lúc này không đánh được trận lớn nữa mà chỉ đánh lẻ được thôi . Tôi thấy tạm thời mình phải chịu vậy thôi chị ạ !
Cô Giang buồn rầu không nói gì nữa .
Ngày 8 tháng 3 , Ngô Hải Hoằng , Nguyễn Thanh Thuyết và hai đồng chí nông dân gốc Phú Thọ tham dự trận Yên Bái , bị lên máy chém ở Yên Bái . Cô Giang nhớ lại hình ảnh dũng cảm của cai Hoằng mà

lòng quặn thắt xót xa . Trước giờ xuất quân trong rừng sơn , cai Hoằng rút phắt thanh gươm chém ngang cây sơn và ra nghiêm lệnh :
- Đã đến giờ xung phong giết giặc . Ai mà bàn ngang thì sẽ như cây sơn này ! Tôi tình nguyện giết quan ba Jourdain . Nếu không giết được nó , tôi sẽ nộp đầu tôi thay thế !
Quả nhiên cai Hoằng đã giữ đúng lời hứa , xông pha lửa đạn chỉ biết tiến chứ không biết lùi . Khi bị bắt ra trước tòa , chánh án Hội Đồng Đề Hình Poulet Osier – thanh tra chính trị mới bổ nhiệm đặc trách xử án vụ Quốc Dân Đảng – bảo cai Hoằng :
- Mày thật là kẻ vô ơn ! Quan ba Jourdain là quan thầy của mày , đối xử hết sức tử tế với mày mà mày nở giết ông ấy đầu tiên khi nổi loạn !
Cai Hoằng hiên ngang đáp :
- Đại úy Jourdain quả thật rất tốt đối với tôi . Nhưng đó là tình riêng . Tôi giết ông ta vì bổn phận của tôi đối với đảng . Tình riêng không thể lớn hơn nghĩa công được !
Osier lại hỏi :
- Đảng của mày là đảng nào ?
Ngô Hải Hoằng nhấn mạnh :
- Đảng của tôi là Việt Nam Quốc Dân Đảng !
Osier hỏi câu ấy vì dư luận Pháp lúc đó cứ bị ám ảnh bởi thế lực cộng sản do Liên Xô điều động . Bên mẫu quốc chưa chú ý nhiều đến Quốc Dân Đảng bởi Quốc Dân Đảng phát triển nhanh quá , chưa có thời gian để quần chúng chú ý . Thậm chí sau đêm tổng khởi nghĩa , một số báo chí Paris đã chạy tin bừa bãi rằng : Có khoảng 60 đảng viên cộng sản cùng một số binh sĩ nổi loạn ! Đến ngay như Ký Con mà mật thám cũng nghi là Cộng Sản !
Vì không muốn giam tù nhân Quốc Dân đảng lâu trong ngục , sợ có biến , nên mọi thủ tục pháp lý tiến hành rất nhanh . Ngày 10 tháng 2 , đánh Yên Bái . Ngày 27 tháng 2 , xử án . Và ngày 8 tháng 3 , đưa lên đoạn đầu đài !
Sau cái tin 4 đồng chí đầu tiên bị lên máy chém , cô Giang nghĩ ngay đến Nguyễn Thái Học và các đồng chí khác chắc chắn cũng sẽ như vậy . Cho nên cô bàn với Cảnh :
- Anh Cảnh ! Có thể nào mình tập trung lực lượng , đánh vào pháp trường Yên Bái để giải cứu các đồng chí của mình không ?
Cảnh vốn là người gan dạ nhưng không liều lĩnh . Anh nhìn cô Giang tội nghiệp , giải thích :
- Thứ nhất , mình không còn lực lượng vũ trang . Nói đúng ra là còn , nhưng không liên lạc được . Thứ nhì , ngày đưa các đồng chí của

mình lên máy chém , tất nhiên Tây sẽ canh phòng rất nghiêm ngặt . Thứ ba , quan trọng hơn cả , là mình không biết trước được ngày nào chúng sẽ thi hành bản án . Mà không biết trước được ngày giờ thì làm sao ước hẹn được các đồng chí của mình tập trung về đấy ! Ấy là chưa kể , chắc gì mai kia chúng nó sẽ xứ tử các đồng chí của mình ở Yên Bái . Bất ngờ , chúng nó có thể đưa máy chém đi nơi khác cũng chưa biết chừng !
Cô Giang cũng biết trước câu trả lời của Cảnh sẽ như vậy . Nhưng cô vẫn muốn liều mạng một trận để cứu Nguyễn Thái Học vào phút chót .
Ở Hỏa Lò , ngày 3 tháng 2 , thân mẫu Nguyễn Thái Học , khuê danh Nguyễn Thị Quỳnh , từ làng Thổ Tang , huyện Vĩnh Tường , tỉnh Vĩnh Yên được Tây cho vào thăm con . Nguyễn Thái Học quì lại và nói :
- Con đành cam tội bất hiếu với mẹ , vì trung hiếu không thể vẹn hai đường ! Xin mẹ tha tội cho con !
Tổng Đốc Hà Đông Hòang Trọng Phủ cũng vào nhìn mặt Nguyễn Thái Học vì Quốc Dân Đảng đã xử tử cháu ông ta . Phu tò mò hỏi Nguyễn Thái Học :
- Lúc thầy bị bắt , thầy có súng trong tay sao không bắn trả ?
Nguyễn Thái Học đáp :
- Mấy người tuần phu bắt tôi chỉ là thuộc hạ tay sai , tôi không nỡ giết . Tôi chỉ muốn giết Tây và bọn tham ô quan lại mà thôi !
Hoàng Trọng Phu ngượng ngùng bỏ ra .
Pháp kiều ở Hà Nội bấy giờ rất hiếu kỳ vì uy danh Nguyễn Thái Học cũng như Quốc Dân Đảng từng làm cho họ mất ăn mất ngủ 2 năm qua . Nay nghe tin hùm thiêng sa lưới , họ rủ nhau kéo vào xem dung mạo Nguyễn Thái Học như thế nào . Có đến khoảng 100 phụ nữ đòi gặp Nguyễn Thái Học . Giám đốc sở mật thám Bắc Kỳ là Amox chiều ý họ , đích thân dẫn họ vào Hỏa Lò . Các bà các cô đầm đều gọi là “general Nguyen Thai Hoc” . Nhưng Amox xua tay bảo các bà :
- Không nên gọi Học là tướng . Vì Học chỉ là một tướng … cướp mà thôi !
Nguyễn Thái Học mắng Amox bằng tiếng Pháp :
- Ông nên lễ độ một chút ! Tôi làm người cách mạng cứu nước tôi !
Amox muốn thị oai trước mặt phụ nữ , nên giơ thẳng ba-toong vụt mạnh ngang vào mặt Nguyễn Thái Học , dù ông bị trói cả chân tay . Các bà đứng vây quanh , nhiều người bất bình kêu lên và che mặt quay đi . Bị rụng hai cái răng cửa , Nguyễn Thái Học ngẩng lên mắng :
- Đó là văn minh của nước Pháp chúng mày , đánh người đang bị trói

! Thế mà chúng mày đòi sang khai hóa dân tôc tao !
Amox ngượng ngập mời mọi người giải tán .
Ngày 23 tháng 3 , Nguyễn Thái Học và 80 đồng chí được dẫn ra trước Hội đồng đề hình thiết lập tại Yên Bái , vẫn do Poulet Osier ngồi ghế chánh án . Tuy gọi là phiên xử công khai , nhưng vì phòng họp quá chật chội , sức chứa chỉ được vài chục người mà thực dân lại muốn chắc ăn , không để những người ủng hộ Quốc Dân Đảng vào trà trộn , sợ xẩy ra hô hoán gì thì chúng mất mát . Cho nên chỉ ai có thân thế và có lập trường thân Tây , mới được cho vào . Minh cố gắng xin dự với tư cách nhà báo , nhưng không được , vì chỉ có nhà báo tiếng Tây mới được vào tòa .
Nguyễn Thái Học khẳng khái tự nhận hết trách nhiệm thủ lãnh cuộc khởi nghĩa và không cần ai biện hộ bởi tòa án này chỉ là hình thức giả tạo của cường quyền mà thôi.
Phó Đức Chính cũng hùng hồn tự nhận mình đã thảo truyền đơn kêu gọi dân chúng vùng lên , đồng thời soạn kế hoạch cho cuộc tổng khởi nghĩa . Ông dứt khoát không xin khoan hồng , không xin ân xá . Ông nói lớn :
- Được chết cho tổ quốc là một vinh dự ! Tại sao phải xin ân xá !
Cô Nguyễn Thị Bắc thì lớn tiếng mắng bọn thực dân xâm lăng và bảo chúng hãy về Pháp , giật đổ tượng Jeanne d'Arc cho khỏi xấu hổ !
Mọi người đều đóan trước những bản án tử hình , nên chẳng có gì làm ngạc nhiên bất cứ ai . Cô Giang cũng biết trước , nên cứ lay hoay tìm cách giải cứu cho các đồng chí mà đành bó tay . Tất cả tù nhân được chuyển về Hỏa Lò để chờ ngày lên máy chém .
Từ ngày Nguyễn Thái Học và các đồng chí nhận bản án tử hình , cô Giang ruột rối như tơ vò , lại thêm chị mình là Nguyễn Thị Bắc bị 5 năm lưu đày cấm cố . Mưu tính ám sát Pasquier và Vi Văn Định để trả hận một phần nào , cũng chưa thực hiện được . Cô bứt rứt bàn luận với Cảnh , thì chính Cảnh cũng thấy bế tắc vì địch quá mạnh mà ta quá yếu !
Một hôm , vào hạ tuần tháng 4 , Cảnh cùng Minh gặp riêng phụ tá Nguyễn Xuân Huân và một đồng chí thân tín của Huân là Nguyễn Văn Quất để bàn một việc quan trọng . Cảnh nói :
- Ngay từ buổi đầu mới thành lập đảng . Tổng Bộ đã đặt nặng vấn đề kinh tài cho đảng . Bởi không có tiền thì không thể hoạt động được . Một mặt , chúng ta mở những cơ quan kinh tài chính thức như khai thác Khách sạn Việt Nam , mặt khác chúng ta có những vị hào phú yêu nước , đóng góp vào quĩ của đảng , hoặc những đảng viên có điều kiện tài chánh , xuất vốn ra giúp đảng , chẳng hạn như đồng chí

Quách Vy , tuần phủ tỉnh Hòa Bình . Ngày nay , sau tổng khởi nghĩa , các cơ quan kinh tài chánh thức không còn nữa , mà những nhà Mạnh Thường Quân giàu lòng ái quốc cũng lần lượt bị bắt cả . Đồng chí Quách Vy thì mới đây , còn bị tờ báo Volonté indochinoise bên Tây chẳng những tố cáo đích danh là người của ta , mà báo này còn thổi phồng lên , cho rằng đồng chí ấy mới thật là đảng trưởng , còn Nguyễn Thái Học chỉ là thừa hành mà thôi ! Từ đó , đồng chí Quách Vy phải cắt đứt mọi liên lạc với chúng ta ….
Huân gật đầu ngắt lời :
- Vâng . Công lao của anh Vỵ to lắm . Một mình gây dựng tỉnh đảng bộ Hòa Bình , lôi kéo được rất đông quan lang , thân hào nhân sĩ Mường và Mán , ủng hộ Quốc Dân Đảng . Anh Vỵ chưa bị bắt , chưa bị cách chức là may đấy !
Cảnh tiếp :
- Dù mới đây đảng bị thất thoát nhiều , hoặc bị chết hoặc bị đi tù , nhưng chúng ta còn ở ngoài thì vẫn còn tiếp tục công tác của đảng . Ta vẫn tiếp tục chế bom , nhưng mới đây thử vài quả , thấy sức công phá còn yếu lắm . Cần phải có tiền , mua thêm thuốc nổ và hóa chất . Quan trọng hơn cả là phải mua thêm súng đạn . Mua súng đạn thì không thể mua trong nước . Tôi đã bắt liên lạc được với đồng chí Lương Nguyên Minh tức là Nguyễn Thế Nghiệp bên Vân Nam , đảng bộ bên ấy đang phát triển thuận lợi , có thể mua được vũ khí của Quốc Dân Đảng Trung Hoa , chờ dịp thuận tiện chở về trong nước
Cảnh ngừng nói để uống nước . Minh sốt ruột hỏi :
- Anh có kế hoạch gì để có tiền gửi sang mua vũ khí ?
Hai đồng chí Huân và Quất cũng đăm đăm nhìn Cảnh chờ đợi câu trả lời . Cảnh uống cạn bát nước rồi đáp :
- Người của ta vừa cho biết cứ vào ngày cuối tháng thì tham tá ở sở Công Chánh là Nguyễn Văn Bình sẽ ngồi xe kéo lên ngân khố trung ương lĩnh tiền về phát cho nhân viên . Tổng số bạc ông ta ôm về là mười một nghìn . Đây là tiền của Tây , không phải bất cứ cửa người An Nam nào . Mà tiền của Tây tức là tiền bóc lột của dân ta …
Minh ngắt lời :
- Ý của anh là mình cướp số tiền ấy ?
Cảnh gật đầu :
- Đúng ! Tôi đã hứa sẽ chuyển sang anh Nghiệp số tiền là 5 nghìn đồng . Số còn lại mình giữ để chi dụng trong công tác bên này ! Tôi đề nghị anh Huân đi với anh Quất . Bình ngồi xe kéo , ôm cặp bạc , chắc chắn là không đề phòng vì chẳng bao giờ nghĩ rằng có ai dám cướp tiền của Tây ! Anh anh chỉ việc phóng xe đạp đến gần , giật cái

cặp da trên tay Bình là xong !
Nguyễn Văn Quất gật đầu quả quyết :
- Việc này anh giao cho tôi , thể nào cũng xong ! Có anh Huân đi kèm bên cạnh tôi càng lên tinh thần !
Cảnh lại thêm :
- Tôi tính thế này ! Nếu mọi chuyện êm xuôi , lấy được món tiền ấy , ta sẽ nhờ một cán bộ phụ nữ cầm sang giao cho anh Nghiệp bên Vân Nam một nửa . Nói gì thì nói , cần phải gây dựng chi bộ bên ấy thật vững mạnh , chỉ chờ dịp tổng khởi nghĩa lần thứ 2 … Phần tiền còn lại , ta sẽ lập cơ sở thương vụ ở Hải Phòng , kinh tài hợp pháp để lấy tiền cho quỹ của đảng . Đây là chuyện đường dài !
Mọi người đều nhất trí với Cảnh .
Cũng như dự tính , ngày 30 tháng 4 , Huân và Quất đạp xe đến đứng chờ trước kho bạc . Tham tá Bình lĩnh tiền xong , ôm cặp bước ra leo lên xe kéo . Xe chạy được một quãng thì Huân và Quất rướn người đạp theo . Xe chạy lên song song với Bình . Bất thần Huân đưa tay ra chợp cái cặp da , trao lại cho Quất để Quất ôm tiền chạy vào con hẽm nhỏ . Bình lao xuống níu lấy Huân rồi kêu cứu inh ỏi giữa phố xá . Vừa kêu vừa chửi rủa thậm tệ :
- Cướp ! Ối làng nước ôi ! Cướp ! Ai cứu tôi với ! Tiên sư bố chúng mày ! Quân ăn cướp !
Huân hoảng quá , vội nạt :
- Tiền của Tây chứ tiền của mày hay sao mà to mồm thế ? Câm . Không ông bắn bỏ mẹ bây giờ !
Bình cứ tiếp tục gào . Bất đắc dĩ Huân phải rút súng bắn vào ngực Bình để tẩu thoát .
Những ngày kế tiếp , sóng gió vẫn tiếp tục xẩy đến với Quốc Dân Đảng , như ngọn đèn dầu trong cơn phong ba , không biết sẽ cầm cự được bao lâu trước khi phụt tắt . Lê Hửu Cảnh một mặt cử người cầm tiền sang Trung Hoa đưa cho Nguyễn Thế Nghiệp để Vân Nam Đạo Bộ xử dụng trong việc mua súng đạn và vận động kiều bào , chủ yếu là nhanh chóng phát triển lực lượng đảng viên vũ trang . Mặt khác , đích thân Cảnh xuống Hải Phòng gặp một số đồng chí chưa bị lộ tông tích , tìm cách công khai kinh doanh hợp pháp để tăng cường ngân sách trường kỳ cho đảng . Cô Giang thì sốt ruột chỉ muốn làm bất cứ điều gì để giải cứu các đồng chí trong Hỏa Lò . Nhưng Lê Hửu Cảnh tính chuyện đường dài , chờ khi sức mạnh của đảng phục hồi thì sẽ tái phát động cuộc tổng khởi nghĩa thứ hai . Cảnh từng nhiều lần khuyên Nguyễn Thái Học xuất ngoại . Nhưng chính Cảnh , giờ đây dù bao nhiêu nguy hiểm vây quanh , Cảnh lại chọn con

đường ở lại để xây dựng đảng .
Lê Hửu Cảnh đi Hải Phòng hy vọng sẽ gặp được Ký Con Đặng Trần Nghiệp ở dưới ấy , nhưng xuống tới nơi thì các đồng chí cho biết Ký Con đã trốn sang Nam Định nên hai người không có dịp tái ngộ .
Trước khi rời Hà Nội , Cảnh cùng Nguyễn Xuân Huân ghé qua nhà Minh ở Khâm Thiên để dặn dò vài công việc . Minh đòi thoát ly theo Cảnh nhưng Cảnh không đồng ý . Theo Cảnh , các cơ quan của đảng thuộc Thành Bộ Hà Nội đều bị giặc phát giác . Chỉ còn một địa điểm duy nhất là căn gác nhà Minh ở trọ . Minh phải bám lấy để làm chỗ giao liên khi cần thiết . Cảnh nắm tay Minh và dặn :
- Cậu cứ ở đây . Tôi sẽ quay lại gặp cậu ! Tôi đã dặn cô Giang , nếu cần liên lạc với tôi thì cứ cho cậu biết ! Thỉnh thoảng tôi sẽ cho người đến gặp cậu ! Thế nào cô Giang cũng cần đến cậu !
Rồi Cảnh lấy ra mảnh giấy nhỏ có ghi địa chỉ trạm giao liên ở Hải Phòng , trao cho Minh và bảo :
- Cậu học thuộc địa chỉ này và xé bỏ mảnh giấy đi . Tôi đã dặn cậu nhiều lần , nguyên tắc căn bản là không bao giờ để lại bút tích gì cả . Ngô nhỡ địch khai thác được !
Minh nhét mẩu giấy vào túi rồi dè dặt hỏi :
- Chị Giang có đi chuyến này với hai anh không ?
Nguyễn Xuân Huân đáp thay :
- Không . Chị ấy phải nán lại Hà Nội chờ nghe tin tức các đồng chí trong Hỏa Lò .
Phân vân một chút . Minh lại hỏi :
- Anh có tính sang Vân Nam không , anh Cảnh ?
Cảnh quả quyết :
- Tôi ở lại . Nhất định ở lại . Tổng Bộ giao phó trách nhiệm cho tôi . Tôi đi sao đành ! Đồng chí Huân đây và tất cả nhóm chúng tôi đều ở lại , nhưng nếu gặp Ký Con , tôi sẽ khuyên cậu ấy nên qua bên kia biên giới , vì hình ảnh của cậu ấy bị giặc dán khắp nơi , khó lòng mà thoát được . Trường hợp Ký Con thì nên xuất ngoại !
Rồi Cảnh chia tay , cùng Huân lên đường . Minh nói :
- Nếu hai anh gặp anh Doãn , nhớ cho em gửi lời thăm !
Cảnh gật đầu bước đi . Doãn tức là bí danh của Ký Con Đặng Trần Nghiệp . Kể từ đêm ném bom ở Hà Nội để làm kế nghi binh hỗ trợ cho các trận đánh tại các tỉnh , Ký Con bị giặc truy lùng gay gắt với hàng vạn cáo thị và hình chụp dán khắp đó đây kèm theo món tiền thưởng tương đương với Nguyễn Thái Học là 5 ngàn đồng . Biết không thể lưu lại Hà Nội , Ký Con tìm đường sang Hải Dương , tạm trú tại nhà một đồng chí làng Dư Hàng , huyện An Chương . Nương

náu một thời gian , Ký Con thấy nơi đấy bất ổn vì mật thám tung hoành dữ dội . Anh liền trốn qua Nam Định , tá túc trong nhà một đồng chí ở làng Năng Tĩnh , huyện Mỹ Lộc , phủ Xuân Trường , quê hương của Trần Tế Xương .
Lẽ tất nhiên , Ký Con chẳng dám ở đâu lâu vì sợ lộ tông tích . Với số tiền thưởng quá lớn , với hình ảnh và cáo thị dán khắp nơi , dễ gì anh thoát được . Tay sai làm việc cho Tây muốn lấy điểm với quan thầy cũng nhiều , mà những kẻ không óan thù với Ký Con nhưng tham tiền thì cũng lắm . Anh luôn luôn là cái mồi ngon cho chúng .
Bởi vậy , ở Nam Định được vài đêm anh đã thấy không ổn . Anh nói với chủ nhà :
- Mai tôi đi sớm anh ạ ! Tôi linh cảm thấy ở đây không yên !
Chủ nhà nhìn Ký Con thương cảm . Mới 22 tuổi , mặt non trẻ , da dẻ hồng hào trông như một cậu học sinh nhút nhát , thế mà 2 năm qua Ký Con đã tạo được những thành tích kinh thiên động địa . Chủ nhà vốn cảm phục sự gan dạ của Ký Con nên ngỏ ý ân cần giữ anh lại :
- Lúc này cậu đi đâu cũng chả yên ! Bắc Ninh và Bắc Giang là hai cái nôi của đảng , giờ này bật gốc hết . Sơn Tây , Phú Thọ , Yên Bái , rồi ngay cả Hưng Yên , Hải Phòng cũng chẳng còn đất dung thân . Thôi thì cứ tạm ở lại đây chứ đi đâu bây giờ !
Ký Con trầm ngâm nói :
- Tôi định quay lại Hải Phòng ! Có thể gặp anh Cảnh dưới ấy !
Chủ nhà ngậm ngùi nói :
- Tùy đồng chí thôi ! Nếu đồng chí không muốn nán lại đây với tôi thì sáng mai nên đi thật sớm . Tôi có sẳn đôi quang gánh , đồng chí giả làm người bán rong buổi sớm , chúng nó không để ý !
Ký Con đồng ý . Rồi hai người nằm bên nhau thì thầm cả đêm , ôn lại bao nhiêu kỷ niệm của hai năm sóng gió nhưng hào hùng vừa qua . Những yếu nhân rường cột của đảng mà Ký Con đã từng tiếp xúc , từng sát cánh hoạt động , giờ này hầu như chẳng còn ai . Không bị xử tử thì cũng bị lưu đày biệt xứ . Nhắc tới mà cả hai không cầm được nước mắt . Mãi đến gần sáng , chủ nhà mới bùi ngùi bảo Ký Con :
- Thôi , đồng chí nghỉ một tí đi . Lấy sức chốc nữa lên đường !
Sau câu nói ấy , cả hai cùng im lặng , nhắm mặt nhưng không ai ngủ được vì những ưu tư đang trĩu nặng trong đầu .
Bấy giờ ở Nam Định và Thái Bình , Đông Dương Cộng Sản Đảng đã thành lập vài chi bộ khá mạnh . Lùi trở lại nửa năm trước , tức là tháng giêng năm 1930 , khi Quốc Dân Đảng đang ráo riết chuẩn bị tổng khởi nghĩa , thì những đảng viên Tân Việt Cách Mạng Đảng có

khuynh hướng Cộng Sản , đứng ra thành lập một tổ chức lấy tên là Đông Dương Cộng sản Liên Đoàn, địa bàn hoạt động chính là Bắc Kỳ và Trung Kỳ . Như vậy , trên thực tế có ba nhóm Cộng Sản : Thứ nhất , Đông Dương Cộng Sản Đảng , do Nguyễn Đức Cảnh bí danh Cả Trọng , Ngô Gia Tự bí danh Sĩ Quyết , Trần Văn Cung bí danh Quốc Anh , Đỗ Ngọc Chu bí danh Phiếm Chu , Trịnh Đình Cửu , Dương Hạc Đính , Nguyễn Phong Sắc và Kim Tôn thành lập tại phố Hàm Lòng Hà Nội tháng 3 năm 1929 . Đây là nhóm Cộng sản tiên phong tại quốc nội , bất chấp sự ngăn cản của lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc . Thậm chí Trần Văn Cung từng phát biểu công khai tại hội nghị :

- Đồng chí Nguyễn Ái Quốc tuy đi sát lập trường quốc tế vô sản , nhưng đồng chí ấy chỉ ở nước ngoài , không về hoạt động tại quốc nội , nên không thể nắm vững tình hình như chúng ta !

Ngô Gia Tự thì cứ nhắc đi nhắc lại mãi một câu :

- Trong điều kiện phứt tạp hiện nay , Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội không còn đủ khả năng lãnh đạo cuộc cách mạng đến thành công . Để phù hợp với yêu cầu cấp bách của nhân dân , đã đến lúc vai trò lãnh đạo của cách mạng phải giao lại cho giai cấp công nhân . Không còn đường nào khác !

Thế là nhóm này hăng say khai tử Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội để thay bằng bảng hiệu Đông Dương Cộng Sản Đảng , giao cho Nguyễn Đức Cảnh xúc tiến soạn thảo các văn kiện đảng .

Rồi ngày sau đó , nhóm này phân tán đi khắp các tỉnh bộ để thuyết phục họ bỏ tên cũ lấy tên mới . Dĩ nhiên chẳng phải ai cũng nghe , bởi nhiều người đứng vào Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội chỉ để đánh Tây , chứ chọn hẳn chủ nghĩa Cộng sản thì họ chưa có ý niệm dứt khoát .

Dù sao đi nữa , đây cũng là những viên gạch đầu tiên xây dựng cho tòa nhà Cộng Sản tại Việt Nam , để lót đường trải thảm cho ngày vinh quang của Nguyễn Ái Quốc sau này .

Thứ hai : An Nam Cộng Sản Đảng mới thành lập hồi tháng 11 năm 1929 tại miền Nam . Nhóm này không muốn nằm trong vòng ảnh hưởng của nhóm Bắc Kỳ , nên ra một tờ báo riêng lấy tên là Bônsêvich và công bố điều lệ riêng cho đảng của mình . Bolsevik (bônsêvich) theo cách dùng của Lenin có nghĩa là Ủy Ban , là thành viên của đám đông , của đại đa số quần chúng tức là giới vô sản (prolateriat) , cần dùng bạo lực để nắm chính quyền .

Thứ ba : Đông Dương Cộng Sản Liên Đoàn vừa ra đời ngày 1 tháng 1 năm 1930 . Nhóm này thoát thai từ đảng Phục Việt , sau đổi thành

Tân Việt Cách Mạng Đảng với Tôn Quang Phiệt , Trần Phú , Vương Thúc Oánh . Các đảng viên Tân Việt có khuynh hướng quốc gia từ đây trở thành bơ vơ rút lui khỏi đảng , hoặc gia nhập đoàn thể khác , hoặc không hoạt động gì nữa .
Tình trạng tam phân giữa ba nhóm cộng sản cùng hiện diện , đưa đến việc tranh giành quần chúng và không tránh khỏi sự bất hòa . Nhìn thấy nguy cơ đó , nhân dịp tết Canh Ngọ , mùng 3 tháng 2 năm 1930 , Nguyễn Ái Quốc đang ở Thái Lan , khẩn cấp triệu tập đại hội ở Hồng Kông , mời đại biểu 3 nhóm cộng sản quốc nội sang họp bàn việc thống nhất . Gọi là thống nhất , nhưng thật ra hai nhóm kia phải nhập chung vào Đông Dương Cộng Sản Đảng của Nguyễn Ái Quốc . Biết thế nên Đông Dương Cộng Sản Liên Đoàn không cử đại biểu sang dự . Muốn cho họ khỏi tự ái , Nguyễn Ái Quốc liền bỏ danh xưng Đông Dương Cộng Sản Đảng , đặt ra một cái tên mới là Đảng Cộng Sản Việt Nam và kêu gọi hai nhóm kia đứng vào .
Cái lợi thế của Nguyễn Ái Quốc là ông nhân danh chỉ thị của quốc tế cộng sản để trấn áp và ép buộc 3 nhóm phải ngồi chung vào một chiếu . Đảng viên phải nghe lời , bởi cộng sản tự căn bản là một đảng quốc tế do Liên Bang Xô Viết đứng đầu . Nguyễn Ái Quốc chính là nhân vật Việt Nam duy nhất được quốc tế cộng sản ủy thác hoạt động tại Đông Dương , cho nên tiếng nói của Nguyễn Ái Quốc cũng chính là tiếng nói của Liên Bang Xô Viết . Nhóm nào không nghe là đi ngược lại đường lối quốc tế vô sản Liên Xô sẽ không công nhận .
Hội nghị Hồng Kông chỉ có 2 phái đoàn tham dự từ mùng 3 đến 7 tháng 2 năm 1930 . Nhưng 3 tuần sau , tức ngày 24 tháng 2 , Đông Dương Cộng Sản Liên Đoàn cũng phải xin gia nhập . Cái thế tam phân từ đó qui về một mối dưới sự lãnh đạo của Nguyễn Ái Quốc tức Hồ Chí Minh sau này .
Nguyễn Ái Quốc đã thành công và từ đây trên nguyên tắc , Đảng Cộng Sản Việt Nam được chính thức khai sinh . Tuy nhiên trên thực tế , người ta vẫn quen gọi là Đông Dương Cộng Sản Đảng hàm ý bao trùm luôn cả ba nước Việt Miên Lào . Hai tháng sau , Nguyễn Ái Quốc nới rộng địa bàn hoạt động , thành lập thêm một số chi bộ cộng sản tại Vientien và Nam Vang , để dùng với danh nghĩa đông dương khi báo cáo thành tích lên Liên Xô . Nguyễn Ái Quốc là người cộng sản tiên phong , mọi hoạt động đều theo đúng đường lối cộng sản quốc tế . Nhưng cho đến thời điểm ấy , ông vẫn chưa muốn công khai công bố sự thành hình của đảng công sản tại Việt Nam vì đa số quần chúng còn dè dặt với hai tiếng “cộng sản” và vì các quốc gia

Tây phương đang đồng loạt nhìn ra hiểm họa lâu dài của chủ nghĩa cộng sản . Dựng bảng hiệu Đảng Cộng Sản sẽ rất khó hoạt động . Nhưng đám thanh niên tân học đàn em Nguyễn Ái Quốc thì lại rất nóng lòng muốn đứng dưới lá cờ cộng sản bởi vì sứa hấp dẫn quá mãnh liệt của chủ nghĩa mới mẻ này đã lôi cuốn họ . Muốn đạt được hai mục tiêu là giải phóng dân tôc và xóa bỏ bất công xã hội thì không có con đường nào hay hơn lý thuyết cộng sản . Nguyễn Ái Quốc đã chiều ý họ nên phải ra mặt mà thôi ! Chứ với ông thì thời điểm ấy chưa đúng lúc !

Dòng Mực Cũ

Chương 14

Ở miền Nam là nơi có nhiều nhà máy , bến cảng , hỏa xa v.v. Đảng Cộng Sản ngấm ngầm vận động thành lập hàng loạt công hội đỏ ở mỗi xí nghiệp , tiến đến hình thành Tổng Công Hội Nam Kỳ vào tháng 4 năm 1930 do Lê Quang Sum làm bí thư đầu tiên . Từ đấy , những hoạt động của cộng sản trong giới thợ thuyền bắt đầu đặt được nền móng và dễ dàng lan rộng vì công nhân bị bốc lột sẳn sàng hợp tác đấu tranh , không cần biết mình đang bị lợi dụng làm quân cờ cho một chủ nghĩa mới .
Tháng sau , 5 -1930 , miền Nam có thêm một số nhân vật trí thức đang du học bên Pháp bị trục xuất về . Nhóm 19 người này gồm những thanh niên tân học , phần đông có khuynh hướng cộng sản , hoặc theo Nguyễn Ái Quốc hoặc khai mở con đường đệ tứ quốc tế ở Việt Nam . Đó là Trần Văn Giàu , Tạ Thu Thâu , Hồ Văn Ngà , Nguyễn Văn Tạo , Hùynh Văn Phương , Lê Bát Cang , Trần Văn Chiêu v.v.
Phía Quốc Dân Đảng tại miền Nam cũng có những hạt nhân xuất sắc nhưng không may đều bị bắt cả : Trần Huy Liệu , Cao Hữu Tạo , Nguyễn Phương Thảo , Nguyễn Hòa Hiệp , Phạm Hoài Xuân , Võ Công Tồn v.v. đều nằm trong khám lớn . Và đúng như Lê Hửu Cảnh tiên đóan , khi đảng trưởng Nguyễn Thái Học bị bắt , khi tổng bộ Quốc Dân Đảng tan vỡ, thì sẽ có những đảng viên không còn điểm tựa để trong mong ngày chiến thắng , họ sẽ bị lung lạc và bị quyến rũ về phía Cộng sản . Đó là trường hợp Trần Huy Liệu bỏ Quốc Dân Đảng sang Cộng Sản làm đến bộ trưởng tuyên truyền của chính phủ

lâm thời Việt Minh . Hoặc Nguyễn Phương Thảo cũng bỏ Quốc Dân Đảng sang Cộng Sản và trở thành tướng Nguyễn Bình lừng lẫy sau này .
Trở lại đầu năm 1930 , toàn cõi Bắc Kỳ sôi sục những vụ bắt bớ Quốc Dân Đảng . Phía Cộng Sản muốn tạo uy thế , liền xúi giục nông dân biểu tình trong dịp lễ Lao Động Quốc Tế ngày mùng 1 tháng 5 . Ở Thái Bình , mật thám bắt được hàng loạt truyền đơn và cờ búa liềm ném đêm 30 tháng 4 . Sáng hôm sau khoảng 300 nông dân kéo đến đình công sứ tỉnh . Mật thám cứ tưởng rằng đám nông dân ấy đều là đảng viên cộng sản nên nã súng bắn chết tại chỗ 15 người và cả trăm người khác bị thương . Nhóm cộng sản lãnh đạo thì giấu mặt , nên chẳng ai hề hấn gì cả !
Ngày 5 tháng 5 , nhóm Cộng Sản Nam Định trong khi đang họp với tỉnh bộ Thái Bình để rút kinh nghiệm về cuộc biểu tình bị thảm sát vừa qua thì tình cờ biết được tin Ký Con từ Hải Dương sang Nam Định . Thời ấy , ranh giới Quốc Cộng chưa rõ nét , chưa thù hận . Những người yêu nước hoạt động phần lớn là biết nhau , có khi là bạn học chung lớp chung trường rồi mỗi người theo một phía . Đặc biệt là bên Quốc Dân Đảng thì hết sức lơ là , chẳng bao giờ đề phòng sự phản bội của phía Cộng sản . Ký Con lại là nhân vật nổi , tiếng tăm lừng lẫy , hầu như nhóm cách mạng nào cũng biết . Thành ra khi Ký Con về Nam Định , mật thám chưa có tin tức gì mà nhóm Cộng Sản tại đây đã hay biết rồi !
Tuy 3 nhóm Cộng Sản đã kết hợp hoạt động chung , nhưng trên thực tế thì lãnh đạo các tỉnh bộ tại miền Bắc đều nằm trong tay Đông Dương Cộng Sản Đảng tức Việt Nam Thanh Niên Cách Mệnh Đồng Chí Hội ngày trước . Nhân danh lý tưởng đảng , nhóm này luôn luôn chủ trương sắt máu và tàn nhẫn , điển hình là hồi tháng 5 năm ngoái , chính họ giết hai đồng chí của họ là Trịnh Thị Nhu và Trịnh Thi Uyển ở Hải Phòng rồi loan tin Quốc Dân Đảng là thủ phạm .
Bây giờ nghe tin Ký Con đang ở Nam Định , mà biết rõ cả địa chỉ Ký Con đang tạm trú , nhóm Cộng Sản Nam Định và Thái Bình họp liền họp nhau bàn kế hoạch ứng xử sao cho có lợi ! Một đảng viên tên Đặng Xuân Nghiêu thuộc tỉnh đảng bộ Nam Định , hùng hồn phát biểu :
- Từ sau vụ bạo động ở Yên Bái hồi tháng 2 , Quốc Dân Đảng kể như chấm dứt vai trò lịch sử của mình ! Xong hẳn rồi , không còn gì phải bàn đến nữa ! Vài đảng viên còn xót lại , tạm thời trốn tránh , sớm muộn gì thì cũng bị bắt nốt thôi ! Bây giờ chỉ còn lại đảng Cộng Sản của chúng ta tiếp tục sự nghiệp đánh đuổi thằng Tây . Ký Con ,

tức là Đặng Trần Nghiệp bí danh là Doãn , trưởng ban ám sát của Quốc Dân Đảng , vừa từ Hải Dương trốn sang đây . Tây thù Ký Con ngang với Nguyễn Thái Học , cho nên nay mai khi biết Ký Con ở đây , mật thám sẽ huy động lực lượng lớn về đây lùng bắt . Chừng ấy , tỉnh đảng bộ chúng ta sẽ bị vạ lây ! Chi bằng chúng ta đi một bước trước , báo cho Tây biết . Ký Con người nhỏ bé, trói gà không chặt , chỉ cần một thằng mật thám là thừa sức bắt trói Ký Con . Nghĩa là mật thám không cần phải đưa lực lượng lớn về đây làm liên lụy đến chúng ta . Chẳng những thế , chúng ta lại còn có món tiền thưởng 5 nghìn đồng để sung vào quĩ đảng ! Nhất cữ lưỡng tiện , cơ hội này không nên bỏ qua !
Đại đa số các đồng chí trong phòng họp đều gật gù tán thành , cho là diệu kế . Nhưng cũng có người gay gắt phản đối :
- Không được ! Quốc Dân Đảng làm cách mạng tư sản . Chúng ta làm cách mạng vô sản . Tuy đường lối khác nhau nhưng họ cũng là những người yêu nước , nỡ nào ta đi ốt cáo ! Từ vụ ám sát Bazin cho đến bạo động Yên Bái , họ đã cống hiến cho đất nước biết bao nhiêu liệt sĩ và biết bao nhiêu người hiện đang bị tra tấn trong tù . Ta tố cáo Ký Con là sai nguyên tắc đạo đức cách mạng ! Ta giết Tây chứ không giết đồng bào ! Xin hội nghị bác bỏ ý kiến của đồng chí Nghiêu !
Chưa ai kịp lên tiếng thì Nghiêu lại phân trần thêm :
- Tôi không có oán thù gì với Ký Con . Chẳng những thế , tôi còn quen anh ta từ lúc còn bé ở Phố Hàng Sơn . Bố tôi quen với bố Ký Con là ông Ba làm thợ vàng (thợ vàng hay thợ bạc vậy cha nội ??) ở số 36 Phố Hàng Bạc Hà Nội . Tôi quen Ký Con và phục Ký Con . Nhưng tôi biết chắc là Ký Con sắp bị bắt . Nguyễn Thái Học đã bị bắt rồi . Tổng bộ Quốc Dân Đảng tan rã rồi . Mật thám đang càn quét mẻ lưới cuối cùng để xóa sổ Quốc Dân Đảng . Đàng nào Ký Con cũng bị bắt thì chẳng thà mình chỉ cho mật thám bắt để mật thám đừng bắt lây anh em của mình . Vả lại , 5 nghìn đồng là một món tiền lớn , ta dùng được biết bao nhiêu việc ! Tôi vì đảng mà đề xuất ý kiến này !
Hội nghị biểu quyết thông qua , giao cho Đặng Xuân Nghiêu cùng hai đồng chí đi gặp mật thám . Nghiêu cùng phái đoàn chuẩn bị đi Hà Nội ngay . Có đồng chí ngạc nhiên hỏi
- Ơ hay , sao không báo ngay cho sở mật thám Nam Định mà phải lên tận Hà Nội là thế nào ?
Nghiêu đáp :
- Louis Marty , tổng giám đốc tổng nha liêm phóng Đông Dương là người ký bản cáo tri tặng tiền thưởng cho ai bắt được Ký Con . Phải

gặp nó mới chắc ăn . Báo cho mật thám Nam Định , ngộ nhỡ mật thám Nam Định trở mặt , không trả tiền mình thì làm sao ? Với lại Louis Marty không biết mình là ai . Chứ biết đâu sở mật thám Nam Định có hồ sơ của mình , rồi họ loan tin là mình tố cáo thì mang tiếng lắm !
Mọi người đều khen Nghiêu suy nghĩ thấu đáo .
Thế là Nghiêu dẫn hai đồng chí ngày đêm chạy sang Hà Nội , đến đường Gambetta (nay là Trần Hưng Đạo) , xin vào gặp Marty , nhân vật lớn nhất của hệ thống mật thám bao trùm cả ba nước Việt , Miên , Lào . Nhân viên canh gát hỏi Nghiêu :
- Các anh là ai mà xin gặp quan Tổng Giám Đốc ?
Nghiêu khúm núm đáp :
- Bẩm , chúng tôi là nông dân ở Nam Định . Có việc cơ mật cần trình với quan tổng giám đốc !
Nhân viên canh gác tò mò hỏi thêm :
- Việc cơ mật là việc gì ?
Nghiêu liền rút trong túi áo ra tờ cáo thị và bức hình của Ký Con , mở ra và hạ giọng nghiêm trọng :
- Chúng tôi biết chỗ Ký Con đang trốn !
Gã nhân viên đứng bật dậy . Trước khi vào trình với Louis Marty , anh ta chỉ mặt Nghiêu và dọa :
- Việc này không phải là chuyện đùa ! Nếu không chắc chắn thì đừng có mất thì giờ của quan lớn !
Nghiêu gật đầu quả quyết :
- Chúng tôi là dân quê mùa , có đâu dại dột lại gõ cửa quan nếu không dám chắc ! Nhờ ông làm phước vào bẩm với quan hộ chúng tôi !
Anh ta chạy vào trình rồi quay ra xét tỉ mỉ từng người xem có mang thứ vũ khí nào trong mình không . Gặp Louis Marty , Nghiêu khúm núm trình bày cặn kẽ . Louis Marty giật mình sửng sốt , gọi ngay Amoux , giám đốc nha liêm phóng Bắc Kỳ , chỉ thị điều động khẩn cấp lực lượng mật thám Hà Nội , kéo tốc sang Nam Định .
Lộ trình 85 cây số , chỉ vài tiếng đồng hồ sau Amoux đã có mặt . Gã đến thẳng sở mật thám Nam Định , tập họp tất cả nhân viên và mắng như tát nước vào mặt :
- Đồ ăn hại ! Ký Con đang có mặt tại đây , cả tỉnh Nam Định đều biết mà tại sao chúng mày không biết ! Cáo thị dán đầy đường mà nó ngang nhiên đi lại trước mắt chúng mày . Chúng mày mù hết cả rồi phải không ?
Rồi Amoux đưa địa chỉ và bố trí nhân viên về làng Năng Tình . Lực

lượng tiến công chủ yếu là mật thám Hà Nội . Nhân viên mật thám Nam Định chỉ theo tăng cường mà thôi .
Sáng hôm sau , Ký Con thức dậy từ giã gia chủ và khăn gói ra đi . Nhưng vừa mới đẩy cửa ra , đã thấy cả một rừng mật thám Tây và ta vây chặt quanh nhà , súng ống loảng xoảng , vừa xông vào vừa quát tháo ầm ĩ . Chúng đập bá súng vào đầu vào bụng Ký Con liên tiếp rồi còng tay anh đẩy lên xe . Gia chủ chứa Ký Con cũng bị đánh nhừ tử tại chỗ rồi đưa về sở mật thám Nam Định để khai thác thêm . Hôm ấy là mùng 8 tháng 5 , 1930 . Trước khi đưa Ký Con về tổng nha ở Hà Nội . Amoux tập họp nhân viên mật thám Nam Định một lần nữa và nặng lời xỉ vả những kẻ tắc trách . Mấy gã trưởng toán người Việt , bị Amox lôi ra , tát mỗi đứa một cái tát tay nảy đom đóm mắt ! Tất cả đều chỉ biết cúi đầu nhận lỗi !
Bản tin bắt được Ký Con được sở mật thám Hà Nội loan đi rất nhanh như một chiến thắng lớn . Chẳng những đám ký giả Pháp đang có mặt tại Hà Nội tò mò muốn đến nhìn mặt và phỏng vấn , mà ngay cả những kiều dân thường , không dính dáng gì đến chính quyền bảo hộ , cũng hiếu kỳ đòi vào gặp Ký Con , giống như họ đòi gặp Nguyễn Thái Học trước đây . Danh tiếng Ký Con lan truyền hai năm nay vì những hành động xuất quỉ nhập thần của trưởng ban ám sát , chuyên thi hành bản án của tòa án cách mạng . Anh lại được nhiều người thiêu dệt thêm cho anh trở thành huyền thoại .
Đến khi họ gặp thì họ càng sửng sốt vì Ký Con chỉ là một cậu thanh niên thư sinh hiền hòa , dáng người vốn nhỏ bé lại càng gầy guộc vì trốn tránh mấy tháng nay .
Gặp Ký Con trong văn phòng Amoux , nhà báo Louis Roubaud nêu nhận xét :
- Amoux là giám đốc công an của Pháp . Ký Con là giám đốc công an của Quốc Dân Đảng ! Chẳng qua Ký Con thua , nên trở thành tù nhân của Amoux !
Rồi Rouboud hỏi Ký Con một câu quan trọng :
- Ông có phải là Cộng Sản không ?
Ký Con nhấn mạnh :
- Tôi chỉ là một người cộng hòa , làm cách mạng giải phóng đất nước tôi !
Dĩ nhiên Rouboud biết điều đó . Nhưng quần chúng Pháp ngày ấy ít có ai có cảm tình với Cộng Sản , nên Rouboud muốn Ký Con xác nhận .
Bắt được Ký Con rồi , tổng nha mật thám đông dương giữ đúng lời hứa , trao tặng Đặng Xuân Nghiêu và hai đồng chí số tiền thưởng 5

nghìn đồng . Cả bọn hí hửng nhận tiền về Nam Định chuẩn bị ăn mừng .
Nhưng , thiên bất dung gian ! Sở mật thám Nam Định từ khi bị Amoux khiển trách , ấm ức cho người điều tra xem đứa nào đã lên gặp Louis Marty . Trong sở có ông Phán Tảo phụ trách hồ sơ công văn , từ lâu vốn biết Đặng Xuân Nghiêu là đảng viên Cộng Sản mà Pháp thì đang rất ghét Cộng Sản . Biết , nhưng ông Tảo không nói ra vì công việc của ông chỉ lo giấy tờ , không phải nhiệm vụ đi bắt người . Nay thấy cả sở bị thượng cấp xỉ nhục , lại thêm mối bất mãn là đảng này tố đảng kia , ông Tảo liền cho xếp biết cái nhóm đi tố Ký Con chính là tỉnh đảng bộ Cộng Sản tỉnh Nam Định . Sở mật thám Nam Định điều tra thêm và xác nhận viên Cộng Sản .Thế là tiền thưởng chưa kịp tiêu đã bị đòn nhừ tử . Chánh sở mật thám Nam Định đích thân tát cho mỗi đứa mấy cái nẩy lửa và mắng :
- Tiên sư cha chúng mày ! Ký Con về Nam Định , tao ngồi lù lù ngay ở đây , sao chúng mày không đến báo cho tao biết , mà chạy tuốt xuống tận Hà Nội để tâng công với tổng giám đốc Louis Marty ! Tao không đáng để chúng mày nói chuyện à ? Tao bị tổng giám đốc mắng như tát nước vào mặt vì tắc trách , thì hôm nay tao sẽ không tắc trách nữa . Tỉnh đảng bộ Cộng Sản của chúng mày sẽ tan tành !
Lập tức đàn em ùa vào lôi cổ họ xuống nhà giam và bắt đầu hỏi cung ! Bấy giờ cả bọn mới chửi đồng chí thân yêu Đặng Xuân Nghiêu là vụng tính !
Tin Ký Con bị bắt làm Lê Hửu Cảnh choáng váng , dù rằng ông đã đoán trước việc ấy sẽ xẩy ra . Ông chỉ tiếc rằng không gặp được Ký Con từ sau đêm khởi nghĩa đến giờ . Trong thâm sâu , ông vẫn nhớ ơn Ký Con đã không thủ tiêu ông theo lệnh của Tổng Bộ . Giờ này thì chắc chả bao giờ còn trông thấy nhau nữa bởi ông tin chắc Ký Con sẽ lãnh án tử hình . Ông cũng chưa biết việc Ký Con bị bắt là do nhóm Cộng sản chỉ điểm . Vốn có ác cảm với Cộng Sản , nếu ông biết rõ việc này , thì mối hận của ông sẽ tăng lên gấp trăm lần !
Lê Hửu Cảnh ở lại Hải Phòng lo việc kinh doanh , nhưng mọi kế hoạch đều gặp trở ngại vì chẳng biết tin ai để mời hợp tác mặc dầu đã có số vốn khá lớn trong tay . Nhóm của Cảnh không biết tin ai đã đành mà chính những người dân thường chưa phải đảng viên cũng né tránh , ngại giao dịch với Quốc Dân đảng vì biết đoàn thể này đang bị lùng bắt khắp nơi . Tình trạng này , Cảnh đã từng gặp phải ở Hà Nội mấy tháng trước . Lúc được bầu lên nắm quyền đảng trưởng thay Nguyễn Thái Học . Cảnh nhìn trước trông sau thấy nhân sự của đảng thưa thớt quá , ông mới liên lạc với chi bộ học sinh để tìm vài

đoàn viên trẻ , nâng lên làm việc cho cho bộ . Chi bộ học sinh vốn do Hồ Văn Mịch gây dựng từ khi đảng mới thành lập năm 1928 . Hồ Văn Mịch là tấm gương sáng , có tác phong lãnh tụ nên được giới trẻ đặc biệt tin tưởng . Mịch cũng là người ở trọ chung nhà với Nguyễn Thái Học và được đảng trưởng hết lòng quí trọng . Chi bộ học sinh đang phát triển mạnh và vững thì Hồ Văn Mịch bị bắt sau vụ ám sát Bazin . Lúc ấy , Hồ Văn Mịch đang mắc bệnh lao , thân thể gầy gò , nằm điều trị trong nhà thương Phú Doãn . Mật thám vào còng tay , đưa anh đi và Hội Đồng Đề Hình kết án 10 năm cấm cố . Nhưng anh mới ở tù được 3 năm thì mất ngày 8 tháng 4 năm 1932 tại Côn Đảo .
Chi bộ học sinh từ ngày Mịch vào tù vẫn sinh hoạt đều đặn bởi Tổng Bộ còn hiện diện . Nhưng từ sau cuộc khởi nghĩa Yên Bái và nhất là sau khi Nguyện Thái Học bị bắt , các đoàn viên trẻ như đàn ong vỡ tổ , xẩy đàn tan nghé , hoang mang như những con thuyền giữa đêm khuya mà không còn nhìn thấy ánh sáng hải đăng . Họ phân tán , không dám họp nhóm như thường lệ . Gặp nhau ở trường ở lớp thì né tránh nhau vì trường nào cũng bị Tây gài mật thám thật nhiều ăn-ten chỉ điểm . Tình hình bi đát ấy làm Lê Hửu Cảnh hết sức thận trọng . Ông cần người để hoạt động , nhưng cái hào khí của 2 năm trước , đang bị bao phủ bởi một lớp mây đen sợ hãi khiến ông chẳng biết tin ai . Hở một tí là bị Pháp chặc đầu hoặc đày đi biệt xứ , nhất là khi cả đảng trưởng Nguyễn Thái Học cũng như những nhân vật thần tượng của giới trẻ đều không còn hiện diện .
Bây giờ sang Hải Phòng tìm người hợp tác kinh doanh cũng vậy . Cảnh gặp muôn vàn vất vả , lại phải trốn tránh , thay đổi chỗ ở thường xuyên và cải trang liên tục . Giấc mộng đường dài phục hồi đảng của Lê Hửu Cảnh khó mà thực hiện được !
Từ Hỏa Lò , tin tức đưa ra cho biết : Ngày 17 tháng 6 , Nguyễn Thái Học và 12 đồng chí sẽ lên đoạn đầu đài . Người dân bấy giờ vẫn quen miệng dùng chữ thời phong kiến gọi là “xử trảm” !
Chiều ngày 16 tháng 6 , từ xà-lim dành cho những người lãnh án tù , nhóm tù nhân Quốc Dân đảng bị xích hai người làm một , dẫn ra khỏi Hòa Lò để ra ga Hàng Cỏ đi xe lửa lên Yên Bái . Nguyễn Thái Học đi ngang bất cứ phòng giam nào cũng nói thật lớn :
- Vỉnh biệt anh em ! Chúng tôi đi trả nợ nước đây ! Cờ độc lập phải nhuộm bằng máu ! Tổ quốc còn cần đến sự hy sinh của con dân nhiều hơn nữa . Nước nhà thế nào cũng được độc lập tự do . Kính chào các anh em ở lại !
Ai nghe ông nói cũng bùi ngùi rơi lệ , kể cả những tù hình sự . Phó Đức Chính cùng những đồng chí khác cũng lập lập lại cái ý nghĩ của

đảng trưởng , nhắn nhủ và từ biệt mọi người .
Sở dĩ bên ngoài biết được là vì trong số những nhân viên cai ngục ở Hỏa Lò ,có người mang nặng thiện cảm với Quốc Dân Đảng nói chung và kính nể Nguyễn Thái Học nói riêng , đã tìm cách loan báo bản tin ấy từ mấy hôm trước . Ông ta báo với người giao liên của cô Giang :
- Lúc đầu , Tây định kín đáo xử bắn thầy Học và các đồng chí của thầy ngay ở cổng Hỏa Lò để tránh mọi rắc rối . Nhưng quan Thống sứ bắt đưa lên Yên Bái vì hôm nọ đã xử trảm 4 người của Quốc Dân Đảng là nhóm Cai Hoằng , Cai Thuyết với hai nông phu ở pháp trường Yên Bái rồi . Quan Thống sứ bảo không có gì phải lo , vì sẽ có lính Lê Dương , lính Khố Xanh , lính Khố Đỏ , lực lượng cảnh binh và lính kín giữ trật tự ! Tối 16 sẽ đáp tàu hỏa lên . Tảng sáng hôm sau là hành quyết !
Người giao liên tất tả chạy đi báo cho cô Giang biết . Cô Giang sai anh ta chạy lại nhà Minh để tìm Lê Hửu Cảnh . Nhưng Cảnh đã đi Hải Phòng rồi .
Minh theo người giao liên đến gặp cô Giang tại nhà của một đồng chí thuê buồng trọ ở phố Đỗ Hữu Vị , cửa bắc thành Hà Nội . Đỗ Hữu Vị là con của Đỗ Hữu Phương , nhân vật nổi tiếng trung thành với Pháp , mà người dân quen gọi là Tổng Đốc Phương . Nhất Sỹ , nhì Phương , tam Xương , tứ Lộc . Bốn người giàu nhất miền Nam nhờ bổng lộc của Pháp . Con gái Tổng Đốc Phương lấy Hoàng Trọng Phu , Tổng Đốc Hà Đông , cũng là một nhân vật tay sai khét tiếng , từng vào nhìn mặt Nguyễn Thái Học ở Hỏa Lò vì hiếu kỳ Ba người con trai của Tổng Đốc Phương mang quốc tịch Pháp , người đầu làm đến đại tá trong quân đội Pháp , người kế làm chánh án của Pháp và bản thân Đỗ Hữu Vị là Đại úy không quân , tử trận trong đệ nhất thế chiến , được Pháp đặc tên phố ở Hà Nội . Sau này Đỗ Hữu Vị được đổi lại là Cửa Bắc , con phố nhỏ này có khá đông người tứ phương đến tạm cư , trong đó có nhiều người hoạt động cho cách mạng cả hai phía , Quốc Dân Đảng cũng như Cộng Sản .
Trong căn buồng nhỏ ở trên gác , Minh thấy cô Giang nước mắt lưng tròng , đứng ngồi không yên . Cô hỏi Minh :
- Anh Cảnh đâu ?
Minh chớp mắt đáp nhỏ :
- Anh Cảnh xuống Hải Phòng rồi !
Cô Giang im lặng . Minh ái ngại hỏi :
- Chị có cần tôi xuống Hải Phòng tìm anh Cảnh không ?
Cô Giang ngồi bệt trên sàn nhà , tựa lưng vào vách , y như cái hôm

cô đến nhà Minh gặp Cảnh sau khi nghe tin Nguyễn Thái Học bị bắt . Cô quệt nước mắt và bảo :
- Tôi hỏi thế thôi , chứ đã đến nước này thì anh Cảnh cũng chịu bó tay chứ làm gì được ! Vả lại , anh xuống Hải Phòng đã chắc gì gặp được anh ấy ngay . Chỉ còn có hai hôm nữa !
Cô bỏ bỡ câu nói , đầu gục xuống . Minh sớ rớ đứng bên cạnh , không biết làm gì . Anh nhìn rõ tâm trạng của cô Giang. Trong giờ phút quá tuyệt vọng , cô muốn gặp Cảnh cùng các đồng chí khác chỉ để nhìn nhau mà cùng rơi lệ thôi , chứ làm gì được nữa ! Muộn quá rồi ! Một lúc sau , cô ngẩng lên lạnh lùng bảo Minh :
- Anh đi với tôi lên Yên Bái !
Minh gật đầu hăm hở nói :
- Chị muốn tôi đi đâu tôi cũng đi ! Anh Cảnh đã dặn tôi ở lại đây nếu chị cần gì thì tôi … đỡ chị một tay ! Huống chi chính tôi cũng mong muốn được chứng kiến giờ phút lịch sử của anh Học , của đảng !
Im lặng một chút , Minh cảm động tiếp :
- Tôi nhớ cái đêm anh Viên giết Bazin , cũng chạy lại kể hết đầu đuôi với tôi và bảo tôi mai sau phải viết lại lịch sử đảng vì tôi là nhà báo duy nhất của đảng chưa bị đi tù ! Pháp trường Yên Bái còn quan trọng gấp vạn lần vụ Bazin . Tôi sẽ đi cùng chị !
Cô Giang không nói gì nữa , mắt mở trừng trừng nhìn qua cửa sổ . Mấy phút im lặng qua đi , cô quay lại bảo Minh :
- Bây giờ anh về đi . Chiều ngày kia anh lại đây ! Lại sớm một tí !
Minh gật đầu :
- Vâng ! Độ quá trưa thì tôi sẽ lại đây gặp chị . À . Nhưng mà tôi phải nói luôn . Tin đồn nhiều lắm chị ạ . Có người bảo tôi là Tây chỉ đưa những người tòng phạm lên Yên Bái thôi . Còn anh Học và anh Chính thì Tây đã xử bắn ngay trong Hỏa Lò rồi !
Minh muốn kể thêm một số tin đồn nữa mà giới nhà báo đang xầm xí mổ xẻ . Nhưng cô Giang xua tay nói :
- Anh cứ về đi ! Trưa ngày kia anh lại đây . Tôi với anh đi Yên Bái !
Minh gật đầu chào và bước xuống thang gác .
Từ ngày gia nhập Quốc Dân Đảng , đây là lần đầu tiên Minh được đi công tác chung với cô Giang , nên trong lòng anh rất xúc động , mặc dầu anh biết chuyến đi này hết sức nguy hiểm , có thể là một cuộc hành trình sinh tử đối với Minh . Anh ngạc nhiên là cô Giang không rủ ai , mà lại kéo có mình anh theo . Chắc là vì cô biết anh là người tín cẩn của Lê Hữu Cảnh .
Từ giã căn gác trọ của cô Giang ở phố Đỗ Hữu Vị , Minh trở về căn phòng đìu hiu của mình , lòng xao xuyến hỗn độn , vừa lo âu vừa

háo hức . Anh chưa biết ý định của cô Giang thế nào nên chẳng biết mang theo những gì . Anh ngồi xuống mép giường , lơ đảng lấy gói thuốc Mélia ra hút . Trong làn khói xanh đục , anh nhớ lại hình ảnh cô Giang đến đây lần đầu , ngồi bệt trên sàn nhà nức nở khóc vì Nguyễn Thái Học bị bắt . Rồi từ cô Giang , Minh miên man nghĩ đến Duyên và lòng thấy nao nao tội nghiệp . Duyên đã tìm đến với Minh , đã nằm trong cánh tay Minh để rồi từ giã chẳng biết bây giờ ở đâu . Với Minh thì quan hệ tình cảm giữa hai người không nghiêm trọng lắm , nhất là anh đang bị dày vò bởi viễn ảnh thê lương của đảng . Nhưng Minh biết , trên đường đời hôm nay và mãi mãi sau này , Duyên sẽ chẳng bao giờ phai mờ được hình ảnh của Minh trong tim . Chính trên chiếc giường nhỏ này , nằm bên Minh , Duyên đã tha thiết nói :

- Dù mai sau có gặp lại anh hay không thì em cũng cứ xem như em đã có chồng rồi !

Câu nói chân thành làm Minh cảm động lắm , mấy đêm liên tiếp nằm một mình cứ thao thức nhớ đến Duyên . Nhưng nhớ thì nhớ chứ hy vọng tái ngộ thì khó khăn muôn trùng bởi thời này hầu như bất cứ ai dấn thân vào đường cách mạng đều khó thoát khỏi tù đày , hoặc có khi mất mạng .

Xế trưa ngày 16 tháng 6 , Minh đến nhà cô Giang như đã hẹn trước . Anh chuẩn bị sẵn hành trang đơn giản cho chuyến công tác đặc biệt sắp tới . Chuẩn bị cả tinh thần cho cuộc mạo hiểm bên cạnh người phụ nữ mà anh hết sức cảm phục . Nhưng vừa thấy Minh thì cô Giang xua tay bảo :

- Anh về đi . Tôi đi mình tiện hơn !

Minh há mồm ngơ ngác nhìn cô Giang . Chưa kịp hỏi tại sao cô đổi ý thì cô tiếp :

- Tôi nghĩ lại rồi . Anh không nên đi !

Minh chì chiết :

- Chị cho tôi theo chị chuyến này . Tôi muốn được nhìn anh Học và các đồng chí lần cuối .

Cô Giang nhắc lại:

- Tôi đi mình dễ xoay trở hơn . Dù sao mấy năm nay tôi cũng đã quen rồi . Anh về đi . Có cần gì thì tôi sẽ nhờ người liên lạc với anh !

Minh đứng sớ rớ một lúc rồi chia tay . Nhưng anh không về nhà . Anh ra thẳng sân ga Hàng Cỏ chờ cô Giang ngoài ấy . Trời còn sớm , nắng chưa tắt hẳn . Chung quanh Minh , đủ mọi thứ âm thanh hỗn độn vang lên . Tiếng còi tàu , tiếng rao hàng , tiếng nói chuyện , tiếng khóc trẻ con , tiếng quát nạt của đội xếp . Tiếng bước chân thình

thịch đuổi theo một đứa ăn cắp vặt . Hoạt cảnh huyên náo này diễn ra hàng ngày nhưng chả bao giờ Minh chú ý cho đến hôm nay mới có dịp quan sát tỉ mỉ làm anh nảy ra ý định sẽ viết một bài phóng sự về đời sống ở nhà ga .
Minh tạt vào một quán nước ngồi lẫn trong đám đông những người lao động vất vả quanh năm . Anh cũng ăn mặc nghèo nàn như họ , cũng đội cái nón vải cũ mượn của ông Sửu , nên không ai để ý . Anh sốt ruột nhìn quanh sân ga , định bụng lát nữa sẽ nài nỉ cô Giang cho đi chung lên Yên Bái .
Ga Hàng Cỏ thành lập từ đầu thế kỷ , là một khúc rẽ quan trọng của thủ đô Hà Nội . (Ông Ngạn này , Hà Nội lúc bấy giờ đâu còn là thủ đô . Trình đình Nguyễn đóng đô ở Huế kia mà !!) Do nhu cầu phát triển kinh tế và chuyển vận quân sự , toàn quyền Paul Doumer đã xây dựng nhà ga cùng với cầu Sông Cái , thường được gọi là cầu Paul Doumer hoặc cầu Long Biên . Từ Hà Nội , các tuyến đường sắt nối liền biên giới Hoa Việt , trạm dừng ở Lạng Sơn , Lào Kay và tỏa đi Hải Phòng vào Vinh , sang Vientien và Nam Vang . Paul Doumer xuất thân là nghị sĩ của Pháp , làm toàn quyền Đông Dương từ năm 1897 cho đến 1902 , sau khi khánh thành ga Hàng Cỏ thì về nước . Sau này , ông làm tổng thống Pháp và bị ám sát chết năm 1932 . Năm năm toàn quyền Đông Dương cho ông nhiều kỷ niệm sâu sắt , được ông ghi lại trong cuốn Souvenirs .
Nơi đây , ở nhà ga tiên khởi này , chỗ Minh đang ngồi , ngày trước thời Hà Nội còn mang tên thành Thăng Long , là những bãi hoang bát ngát , dân tứ xứ đến cắt cỏ , bày thành một cái chợ nhỏ bán cho người trong thành để nuôi bò nuôi ngựa . Từ đó mới có tên Hàng Cỏ . Hàng Cỏ nằm ở khu vực Tây Nam Hà Nội . Ngày Noel năm 1898 , chính phủ Pháp ban hành đạo luật thành lập đường xe lửa trên toàn cõi Đông Dương , kêu gọi cổ phần của các công ty lớn tham gia đầu tư . Năm 1902 , nhà ga hòan tất và những năm kế tiếp , các tuyến đường chính yếu lần lượt được hoàn thành .
Nhà ga nhìn bề ngoài văn minh bề thế lắm , nhưng quanh khu vực nhà ga thì nhà cửa thưa thớt tiêu điều vì người An Nam chưa quen lối di chuyển bằng tàu hỏa , cho nên xe lửa phần lớn chỉ dùng để vận tải hàng hóa . Phải mất đến 20 năm sau , phố Hàng Cỏ mới dần dần lôi cuốn người về xây dựng nhà cửa tương đối sầm uất .
Minh đang miên mang nghĩ ngợi thì giật mình nghe tiếng hò hét từ ngoài cửa . Anh đứng bật dậy chạy ra xem . Chiếc xe tù nhân vừa đỗ lại . Một lực lượng hùng hậu gồm đội xếp , lính Lê Dương và mật thám áp giải 13 đồng chí Quốc Dân Đảng lên tàu hỏa . Minh không

dằn nổi xúc động , nước mắt tự nhiên cứ trào ra . Anh cố xông lại gần , nhưng cũng giống như bao người dân hiếu kỳ khác , anh bị xua đuổi , đẩy hẳn ra xa , đứng lẫn vào đám đông , ứa nước mắt nhìn theo . Chỉ có 2 người Minh biết mặt là đảng trưởng Nguyễn Thái Học và Phó Đức Chính . Những người khác đều thuộc Binh Đoàn Yên Bái ở vùng khác đến tham gia trận đánh nên Minh chưa gặp bao giờ . Tất cả đều gầy guộc xanh xao , chân tay vướng xiềng xích loảng xoảng , nhưng vẫn giữ nét hiên ngang của những tấm lòng yêu nước thiết tha . Minh nhớn nhác nhìn quanh tìm cô Giang nhưng không thấy . Rồi chỉ trong khoảnh khắc , tất cả các tù nhân đều bị đẩy lên toa tàu , khép cửa kín lại và tiếng còi rít lên , bánh sắt từ từ nghiến trên đường rầy , đưa các anh hùng Yên Bái vào lòng đất mẹ .
Chuyến tàu định mệnh được canh chừng cẩn mật , tăng cường tối đa lính gác ở mỗi toa . Minh không làm cách nào lên được . Anh chỉ biết nghẹn ngào đứng trông theo cho đến khi đoàn tàu khuất hẳn . Anh biết chắc bên cạnh anh cũng có nhiều đảng viên Quốc Dân Đảng ra tiễn biệt đảng trưởng và 12 đồng chí . Nhưng anh không biết họ cũng như họ không nhận ra anh là người cùng đảng .
Minh nán lại , đi thơ thẩn trên sân ga , tự hỏi giờ này không biết cô Giang đang ở đâu . Có thể cô cũng như Minh , chỉ biết đau đớn đứng nhìn 13 đồng chí lên xe rồi khóc thầm bỏ về , chứ biết làm gì bây giờ !
Thật ra thì Minh đoán có phần đúng . Cô Giang cũng sẽ không thể lên được con tàu lịch sử này nếu không nhờ 2 đồng chí phụ đốt than và thợ máy trên tàu tìm cách đưa cô lên . Họ đưa bộ quần áo đàn ông cho cô mặc để giả làm thợ máy , rồi suốt quãng đường dài , cô ngồi giấu mình trong toa than , không đi sang toa khác được vì lính canh đứng ngồi rải rác khắp nơi .
Ngồi ủ rũ trong toa than , lòng cô cồn cào như lửa đốt . Trong cái tay nải nâu của cô đặt bên cạnh , có khẩu súng lục đã nạp đạn sẵn và mấy quả bom . Cô tưởng mình có thể cho nổ toa tàu chở tù nhân để giải cứu các đồng chí . Cô dự tính trong đầu là khi toa tàu vỡ tung , các đồng chí bỏ chạy thì mình cô sẽ đứng lại , dùng súng đương đầu với lính canh để các đồng chí thoát thân . Cô sẵn sàng hy sinh nằm xuống vì Nguyễn Thái Học và các đồng chí . Nhưng giờ này ngồi đây , tuy cùng chung một chuyến tàu , cô mới thấy đó chỉ là chuyện giả tưởng . Cô không thể nào tới gần cái toa tàu chở tù nhân được . Mấy trái bom đang nằm im trong tay nải kia , không biết rồi cô sẽ xử dụng vào việc gì !
Tàu dừng lại ở ga Yên Bái . Chiếc xe đen của nhà lao Yên Bái đã

chờ sẳn . Mười ba tù nhân được đưa ngay vào nhà tù mấy tiếng đồng hồ rồi lại đưa trở ra pháp trường lúc gà vừa gáy sáng . Mọi việc xảy ra nhanh chóng dưới sự canh phòng của lực lượng vũ trang đông đảo . Dân chúng đứng xem xa xa . Trong màn sương vắng lặng , họ nghe tiếng hô vang của tù nhân “Việt Nam muôn năm ! Việt Nam bất diệt” . Mỗi tiếng hô là một cái đầu rơi . Khoảng 5 giờ 30 , tử tội cuối cùng là đảng trưởng Nguyễn Thái Học , chưa dứt tiếng hô , lưỡi dao đã phập xuống ! Năm ấy , ông tròn 28 tuổi .
Cô Giang thất thiểu trở về . Mộng lớn không thành mà tình riêng cũng chẳng vẹn . Cô quyết định tìm cho mình một hướng đi . Cô viết lá thư tuyệt mệnh với tư cách là con dâu gửi lại song thân Nguyễn Thái Học . Rồi cô tìm cách sang chánh quán Nguyễn Thái Học , tức quê chồng ở làng Thổ Tang , phủ Vĩnh Tường , tỉnh Vĩnh Yên . Cô vào từ biệt gia đình chồng rồi đi bộ ra Xóm Mới làng Đông Vệ , cách Thổ Tang chừng một cây số . Ở đó có cái quán bán nước chè xanh của bà hàng quen thuộc dưới gốc cây đề , nơi cô từng ngồi với Nguyễn Thái Học và vài đồng chí Tổng Bộ . Cô vào uống nước xong , mới ra gốc cây dùng súng kết liễu đời mình như lời thề năm xưa ở đền Hùng . Hôm ấy là ngày 18 tháng 6 năm 1930 , cô vừa tròn 22 tuổi .
Cái chết của đảng trưởng Nguyễn Thái Học là một sự giao động lớn trong lòng các đồng chí nhất là những người đang ở tù . Họ mất hết niềm hy vọng của tương lai . Nguyễn Thái Học như cây cột chống đỡ mái nhà , nay cây cột bị chặt đứt , họ biết căn nhà sớm muộn gì cũng sụp đổ .
Tuy thế , một số đồng chí vẫn kiên trì giữ vững mạch sống của đảng , nhưng chuyển hướng sang một con đường an toàn hơn . Ba hôm sau ngày 13 liệt sĩ bị hành quyết trên Yên Bái , Vũ Văn Giản vượt biên sang Trung Hoa và đổi tên là Vũ Hồng Khanh , trở thành một lãnh tụ quan trọng sau này .
Thầy giáo Vũ Văn Giản tham gia Quốc Dân Đảng từ buổi đầu , được nâng lên hàng cán bộ trung ương từ Hội Nghị Đức Hiệp , tháng 5 năm 1929 , vì cần bổ xung nhân sự bị bắt sau vụ ám sát Bazin . Tại Hội Nghị Mỹ Xá bàn việc tổng khởi nghĩa , Vũ Văn Giản được giao công tác cùng 2 đồng chí Nguyễn Văn Chấn và Phạm Văn Tình , phát động các trận tấn công Kiến An và Hải Phòng . Cuộc khởi nghĩa thất bại , 75 đảng viên bị bắt , Vũ Văn Giản chạy thoát và bị tuyên án khiếm diện 20 năm tù . Bây giờ ông tìm đường trốn sang được Trung Hoa , liên lạc ngay với các đồng chí và kiều bào bên ấy . Vân Nam Đạo Bộ bầu ông lên thay thế Nguyễn Thế Nghiệp , bởi dù sao ông

cũng trực tiếp có mặt trong cuộc khởi nghĩa đánh thực dân Pháp . Một số các đồng chí khác cũng dần dà từ trong nước trốn qua Trung Hoa để tiếp tục hoạt động , chẳng hạn như Trần Đông A và vợ là Mỵ Nương , Nguyễn Ngọc Sơn và vợ là Lê Thị Thăng , Bùi Văn Hạch , Lê Tùng Sơn , Vũ Tiến Lữ v.v. Trần Đông A , Bùi Văn Hạch và Lê Tùng Sơn sau này đều theo Việt Minh cả

Ở lại trong nước , chỉ còn nhóm Lê Hữu Cảnh quyết bám trụ .Ông thường xuyên ở Hải Phòng để lo công việc kinh doanh . Lâu lâu có việc cần mới về Hà Nội thì căn gác trọ của Minh là điểm hẹn để ông gặp gỡ một vài đồng chí tín cẩn . Việt Nam Quốc Dân Đảng vốn đã tiêu điều từ sau cuộc khởi nghĩa , lại càng xác xơ sau khi Nguyễn Thái Học bị xử tử . Các đồng chí chưa bị bắt thì cố gắng phân tán , trốn tránh , không dám hội họp với nhau . Trung ương gần như mất hẳn liên lạc với các tỉnh bộ . Mỗi địa phương đành phải thu hẹp hoạt động trong phạm vi riêng lẻ của mình .

Gần một tháng sau , đêm ngày 10 tháng 7 năm 1930 , vào lúc tảng sáng , một toán khá đông mật thám bủa vây căn nhà ở Hải Phòng , nơi vẫn được coi là cơ quan cải tổ đảng , tức là chỗ liên lạc của tân ban chấp hành Tổng Bộ từ sau khi Nguyễn Thái Học bị bắt . Chúng đạp cửa lao vào , Lê Hữu Cảnh và Nguyễn Xuân Huân đang ngủ trên giường , bị mất gã mật thám xông thẳng vào , vừa hò hét vừa rọi đèn , chẹn lấy cổ và toàn thân hai người . Cả Cảnh và Huân đều có súng lục để ngay ở đầu giường nhưng không lấy kịp , đành phải cắn răng chịu những cú đấm dữ dội vào mặt và vào bụng rồi tra tay vào còng . Ở buồng trong , lũ mật thám cũng vừa túm lấy đồng chí Lê Thị Thành lôi ra . Chúng lục lọi một lúc , lôi trong cặp da của Lê Hữu Cảnh tờ giấy ghi bản án tử hình toàn quyền Pierre Pasquier mà Cảnh và cô Giang đã soạn từ mấy tháng nay . Ở buồng trong , chúng cũng khám phá ra hàng đống dụng cụ chế bom cùng công thức làm các loại chất nổ .

Tại Sở Mật Thám , trong căn phòng điều tra ở lầu 1 , chỉ huy trưởng toán cảnh sát đặt biệt Pujol dùng mọi cực hình tra tấn Lê Hữu Cảnh và Nguyễn Xuân Huân . Lê Hữu Cảnh giả vờ bằng lòng hợp tác , sẵn sàng khai hết bí mật của đảng . Pujol cho Cảnh ngồi đối diện . Bất ngờ , Cảnh chộp bình mực trên bàn , ném thẳng vào mặt Pujol rồi lao đầu qua cửa sổ , nhảy lầu tự tử . Nhưng số ông chưa chết được , vì lầu thấp quá ! Chúng lôi Cảnh vào nhà ngục giam cùng Nguyễn Xuân Huân . Năm sau hai người cùng bị xử tử ở trước cổng Hỏa Lò . Năm ấy Lê Hữu Cảnh 35 tuổi .

Hơn mười năm sau , tên Lê Hữu Cảnh được đặt cho một con phố ở

Hà Nội để ghi nhớ một anh hùng chống Pháp giống như Nguyễn Thái Học , Phó Đức Chính , Nguyễn Khắc Nhu và Ký Con . Nhưng khi Việt Minh cướp chính quyền , họ đã xóa tên Lê Hữu Cảnh khỏi con phố ấy !

Trở lại chuyện Hà Nội tháng 7 năm 1930 , từ khi cô Giang tự tử và nhất là Lê Hữu Cảnh bị bắt , Minh khủng hoảng tinh thần trầm trọng , nằm liệt giường đến cả tháng . Đảng viên chẳng còn ai liên lạc với Minh nữa . Lý do đơn giản chỉ có hai người biết địa chỉ của Minh thì đều không còn nữa . Ngày ngày Minh nằm bẹp trên căn gác đìu hiu nóng nực . Thuốc thang thì chỉ có mình ông Sửu khập khiễng đi lên đi xuống , vừa chữa bệnh cho Minh , vừa tìm lời trấn an . Ông bảo Minh :

- Thầy cố tịnh dưỡng cho lại sức đi đã . Rồi nếu thầy còn muốn tiếp tục con đường cách mạng của thầy thì , cứ như tôi xét , giai đoạn này tạm thời thầy phải lánh sang Tàu . Bên ấy , nghe bảo lực lượng Việt Nam Quốc Dân Đảng lúc này hùng hậu lắm !

Minh thở dài đáp :

- Chắc cũng đành phải thế thôi . Đàng phải sang Tàu thôi . Ở lại thì hết đường hoạt động ! Cô Giang thì chết rồi . Anh Cảnh , người đỡ đầu của tôi mà lúc nào tôi cũng tôn là bật thầy , chắc chắn sẽ bị chúng nó chặt đầu nay mai . Tôi phải làm gì để trả thù cho anh ấy chứ chẳng nhẽ lại bỏ cuộc !

Ông Sửu phân vân không nói gì . Ông cũng đồng ý với Minh bởi ông thấy rõ ở trong nước , Quốc Dân Đảng đã hết đất dụng võ , Minh nên ra ngoài chờ thời cơ .

Hai tháng sau , Minh bình phục hẳn mặc dầu người gầy xọp đi . Anh khỏi bệnh rồi , cái Nhi con bà dì , mới tình cờ biết tin anh bị đau . Cô chạy lại thăm hỏi và nấu cháo cho Minh liên tiếp cả tuần lễ , miệng cứ lập đi lập lại mãi một câu :

- Chết ! Ốm nặng như thế mà chả cho em biết ! Anh tệ thật ! Ngộ nhỡ có thế nào thì làm sao ?

Minh chỉ mệt mỏi cười không đáp . Cả năm nay , Minh tránh không liên lạc với gia đình bà dì vì Lê Hữu Cảnh thường đến gặp anh . Anh không muốn chuyện rủi ro của anh làm liên lụy đến người thân , nên anh không đến thăm Nhi , làm như anh đã dọn nhà đi chỗ khác ! Anh dự định ăn uống nghỉ ngơi một thời gian cho lại sức rồi sẽ đi tìm đường qua bên kia biên giới .

Minh khỏi bệnh được khoảng hai tuần thì một hôm , lúc trời xế chiều , anh đang ngồi với ông Sửu bên kia đường , bỗng giật mình thấy một thiếu nữ đến trước cổng nhà anh , đứng thập thò trông lên gác . Rõ

ràng người ấy đang tìm Minh . Anh nhíu mày nhìn sang . Cái dáng ấy làm anh nao nao nhớ đến cô Giang hôm tìm anh lần đầu . Cô gái vẫn đội nón lá nên anh không nom rõ mặt . Anh đứng dậy băng ngang qua đường , đến gần mới sửng sốt nhận ra Duyên ! Anh đứng ngây người một lúc khá lâu vì bất ngờ , rồi mới định thần lật đật đẩy cánh cổng , kéo Duyên lên gác .
Chia tay đã hơn nửa năm , bao nhiêu sóng gió vây quanh , Minh chẳng bao giờ tin rằng còn có ngày gặp lại Duyên ở Hà Nội . Hai người bước vào phòng , khép cửa lại rồi ôm chầm lấy nhau . Duyên quăng cái nón xuống chân rồi gục mặt vào cổ Minh và lập đi lập lại :
- Em nhớ anh quá ! Em lúc nào cũng nhớ anh !
Minh dìu Duyên lại , ngồi xuống giường và nói :
- Anh tưởng em đi công tác xa lắm rồi ! Hóa ra vẫn quanh quẩn ở đây ư ?
- Không ! Quanh quẩn ở đây thế nào được ! Em đi xa rồi chứ , sang mãi tận bên Thái Bình cơ mà ! Nhưng em về hôm qua ! Chạy liều lại đây thăm anh một tí rồi em lại đi ngay
Minh không ngạc nhiên :
- Thế lần này đi đâu ?
- Em chưa biết !
Lúc bấy giờ Duyên mới nhận ra cái nét xanh xao ở Minh . Cô lo âu hỏi :
- Dạo này sao anh gầy thế ? Nom như người mới ốm đấy !
Minh cười :
- Thì anh mới ốm dậy thật chứ nom cái gì !
Duyên chợt nhớ đến căn bệnh sốt rét của anh Tân cô thuở trước , lo lắng nắm tay Minh và bảo :
- Chết ! Anh phải tẩm bổ vào ! Khổ thân anh ! Ốm đau mà chả có em bên cạnh !
Minh lại cười để trấn áp nỗi xúc động trong lòng . Anh bảo :
- Tại nhớ em quá nên mới ốm đấy !
Duyên sung sướng áp má vào ngực Minh . Nhưng cô lại buồn ngay vì sắp sửa chia tay người yêu , làm công tác giao liên khá xa , chẳng biết bao giờ mới gặp lại.
Vào thời điểm ấy , trong lúc Quốc Dân Đảng bị mật thám vùi dập tan tác thì phía Cộng Sản vẫn tung ra nhiều hoạt động mà chủ yếu là dùng nông dân làm bình phong . Đó là phong trào thành lập các công hội đỏ , một hình thức nghiệp đoàn có sức hấp dẫn giới lao động , thợ thuyền , bần nông , vì quá mới lạ và lôi cuốn . Lần đầu tiên trong truyền thống xã hội mà giới bình dân luôn bị bỏ quên , những người

chân lấm tay bùn được chú ý đến , được cán bộ đến hòa mình chỉ bảo quyền lợi của mình ! Thành ra họ hăng hái tham gia bất chấp nguy hiểm . Đáng chú ý nhất là cao trào Sô Viết Nghệ Tỉnh có đến mấy ngàn nông dân vác cuốc đi biểu tình . Cao trào này do Nguyễn Phong Sắc chỉ đạo . Sắc là một trong những đảng viên cộng sản tiền phong trong nhóm Nguyễn Đức Cảnh , Ngô Gia Tự . Sau khi thành lập đảng Cộng Sản tại Hà Nội tháng 3 năm 1929 , Sắc giữ chức Bí Thư Thành Bộ Hà Nội . Năm sau , Sắc vào miền Trung tổ chức nông hội đỏ , xúi nông dân biểu tình . Pháp dùng máy bay ném bom , giết chết 217 nông dân . Riêng Sắc và các cán bộ thì không hề hấn gì cả . Nhờ thành tích ấy , Sắc lên làm Bí Thư Xứ ủy Trung Kỳ . Mật thám biết Sắc là đầu não của phong trào nông dân nổi loạn , nên cử nhân viên theo dõi và năm sau thì bắt được Sắc ở ga Hàng Cỏ , đem thủ tiêu mất xác .

Từ Hà Nội , Duyên nhận công tác đầu tiên ở Thái Bình , cùng với nông dân tham gia cuộc biểu tình . Duyên có nhiệm vụ là trà trộn vào đám đông để hò hét , xúi bẩy . Pháp bắn chết 15 nông dân , nhưng may mắn Duyên không sao . Cô được đánh giá phẩm chất cách mạng cao và lại được điều về Hà Nội nhận nhiệm vụ khác .

Sang tháng 8 năm 1930 , Đại Hội Công Hội Đỏ Quốc Tế họp ở Maxcơva , trong đó thông qua nghị quyết thúc đẩy vận động công hội đỏ Đông Dương . Nguyễn Ái Quốc bí mật thông báo cho các đồng chí trong quốc hội biết , sẽ triệu tập Đảng Cộng Sản Việt Nam lần thứ nhất tại Hồng Kông vào tháng 10 , nhằm bầu ban chấp hành trung ương đảng , đồng thời cải danh đảng Cộng Sản Việt Nam thành Đảng Cộng Sản Đông Dương theo chỉ thị của Liên Xô . Lúc ấy , một đệ tử thân tín của Nguyễn Ái Quốc là Trần Phú , 26 tuổi , vừa tốt nghiệp khóa huấn luyện chính trị ở đại học Đông Phương bên Liên Xô về , sẽ ngồi ghế trụ trì đại hội vì Nguyễn Ái Quốc muốn tấn phong Trần Phú lên chức Tổng Bí Thư tiên khởi của đảng .

Được tin này , các đồng chí trong nước vội vàng thành lập ngay một toán giao liên gồm toàn phụ nữ , để cử đi liên lạc các nơi , thông báo mệnh lệnh của Nguyễn Ái Quốc . Duyên là một trong những phụ nữ ấy . Cô có nhiệm vụ cầm tờ mật lệnh viết bằng ám hiệu vào Nghệ Tỉnh để đưa tận tay Nguyễn Phong Sắc , bí thư Xứ Ủy Trung Kỳ . Về Hà Nội , Duyên vẫn ở tạm hiệu thuốc Bắc của ông Chu và dự định ngày mai sẽ lên đường .

Dĩ nhiên , tất cả những chuyện này cô không thể kể với Minh , dù cô đã từng thú nhận là cô hoạt động cho Đông Dương Cộng Sản Đảng . Cô chỉ có khoảng một giờ đồng hồ để ngồi bên Minh cho vơi nỗi nhớ

nhung từ hôm chia tay , cho nên cô không muốn nhắc đến hoạt động trong trái tim đang rung động . Cô nũng nịu hỏi :
- Anh có nhớ em thật không hay là chỉ nói nồm cho em mừng ?
Duyên vừa dứt câu , Minh chưa kịp đáp , chỉ ngồi sát lại gần Duyên hơn thì cánh cửa bật tung . Hai gã mật thám , hai khẩu súng chỉa vào . Minh và Duyên cùng hốt hoảng đứng bật dậy . Một gã mật thám nhe răng cười hềnh hệch , nhìn Duyên bằng ánh mắt đắc thắng , nói giọng riễu cợt :
- Chào đồng chí Ly ! Chúng tôi theo đồng chí từ Thái Bình về đây vất vả quá !
Quay sang Minh , gã hỏi :
- Còn đồng chí này tên gì ? Bí danh là gì ?
Gã hỏi câu đó là hỏi thật vì chưa biết Minh là ai . Khi phát hiện ra Duyên là đảng viên Cộng Sản vận động cuộc biểu tình ở Thái Bình , mật thám không muốn bắt ngay . Bắt một con bé này thì có lợi gì đâu ! Phải khám phá ra những đứa chỉ huy Duyên mới đáng làm ! Chúng theo Duyên về tận nhà ông Chu , gài người phục kích để xem những ai ra vào hiệu thuốc Bắc đó . Rồi chúng lại theo Duyên đến căn gát của Minh và tin chắc nhà Minh phải là một cơ quan quan trọng của Thành Bộ Đảng Cộng Sản Hà Nội .
Duyên tái mặt không biết nói gì , trong khi đứa thứ hai nhét súng vào cạp quần để còn Minh . Gã quay sang bảo đồng nghiệp :
- Hóa ra cái ổ Cộng Sản nằm lù lù ngay ở đây mà mãi đến hôm nay mình mới biết !
Minh cố lấy lại bình tỉnh đáp :
- Tôi đâu có phải Cộng Sản ? Các ông bắt tôi về tội gì ? Tôi là nhà báo , các ông không có quyền bắt người trái phép !
Gã mật thám đang nhe hàm răng ám khói ra cười với Duyên , bỗng nghiêm mặt , cầm súng lục đập thật mạnh vào mặt Minh làm anh tóe máu ở miệng và sưng vù một bên ở mắt . Gã nói :
- Câm mồm ! Tao không hỏi , ai cho phép mày nói ? Về sở Liêm Phong tha hồ mà nói ! Mày không phải Cộng Sản sao mày lại chứa chấp con Cộng Sản này ? Mày là gì của nó ? Chồng nó hay đồng chí của nó ?
Bây giờ Duyên cũng bắt chước Minh , lên tiếng :
- Các ông nhầm rồi ! Tôi không có tội gì cả ! Sao lại bắt ?
Gã mật thám đáp :
- Vũ Thị Duyên , ở Hải Ninh , ai chả biết mà bày đặt đổi tên là Ly . Con chị của mày là Hậu cũng bày đặt lấy bí danh là Quyết ! Đừng có nỏ mồm nữa . Con chị của mày trong Hỏa Lò đã khai hết rồi !

Bây giờ Duyên mới biết mình bị lộ tông tích từ vụ biểu tình ở Thái Bình . Nhưng chúng không bắt ngay . Chúng theo chân Duyên về Hà Nội để tóm trọn ổ những cơ quan mà Duyên liên lạc , trong đó có Minh .
Hai gã đẩy Minh và Duyên ra cửa , Minh vừa đi vừa nói :
- Tôi không phải là Cộng Sản . Tôi là nhà báo , không tin các ông cứ liên lạc với tòa báo của tôi !
Gã mật thám nạt :
- Câm mồm ! Ông lại vả cho mấy cái nữa bây giờ ! Đi !
Ra khỏi cửa , Minh thấy lố nhố có mấy gã mật thám nữa đứng trên nóc nhà hàng xóm . Nhìn xuống chân thang , còn có một thằng Tây đeo kính đen , tay lăm lăm khẩu súng ngắn . Minh nhướng mắt nhìn sang bên kia đường . Quầy mũ của ông Sửu đã đóng cửa và chắc ông vừa về thì mật thám đến vây nhà Minh .
Gã mật thám đứng né sang một bên để tránh lối cho Minh và Duyên bước ra lề đường . Chiếc xe tù đã đậu sẵn trước mặt . Hai gã mật thám đẩy Minh và Duyên lên xe . Thằng Tây từ từ bước theo , leo lên băng trước .
Vừa chui vào xe , Duyên giật mình sửng sốt thấy vợ chồng ông Chu đã ngồi sẵn trên đó , hai tay bị còng quặt ra phía sau . Hai chân cũng bị xích vào thành ghế . Cả hai khuôn mặt đều bê bết máu me . Ông Chu ngước nhìn Minh rồi quay sang Duyên bằng ánh mắt oán hận . Không biết ông oán hận vì Duyên đã không kín đáo , để vợ chồng ông bị bắt lây , hay ông đã oán hận vì Duyên đã đi làm cách mạng mà vẫn còn mê trai , tranh thủ tìm đến với Minh !
Duyên không quan tâm , cô đau đớn nhìn vết máu trong miệng Minh ứa ra và nhất là một bên mắt sưng húp lên , làm biến đổi hẳn khuôn mặt của Minh . Cô nức nở bảo Minh :
- Chỉ vì em làm liên lụy đến anh !
Minh chỉ khẻ mép cười gượng . Anh cười vì bấy lâu nay anh cứ nghe ông Sửu và nhất là Lê Hửu Cảnh đả kích Cộng Sản , đồng thời khuyên anh nên đề phòng Cộng Sản . Ấy thế mà cúôi cùng mật thám lại bắt Minh vì tội hoạt động cho Cộng Sản ! Cuộc đời thật lắm trớ trêu !
Hai gã mật thám ngồi canh chừng tù nhân , nghe Duyên tỉ tê với Minh , đưa mắt nhìn nhau mĩm cười khinh bỉ ! Chúng đâu có lạ gì những màn kịch quá quen thuộc này . Duyên giả vờ làm như Minh không liên quan gì đến hoạt động của Duyên để gỡ tội cho Minh ! Câu nói ấy của Minh làm cho chúng tin chắc Minh là nhân vật quan trọng của Thành Bộ Cộng Sản Hà Nội mà Duyên phải hy sinh nhận

tội một mình hòng cứu Minh . Trò này chúng đã gặp quá nhiều lần rồi ! Duyên không thể qua mặt chúng được !
Riêng ông Chu nghe Duyên tâm sự với Minh , ông ứa gan chỉ múôn chồm lên vả cho Duyên mấy cái . Ông không nhận ra Minh đã từng đến hiệu thuốc của ông hai lần . Không nhận ra vì mắt của anh sưng húp , mất hết mọi nét cũ . Ông chỉ biết Duyên đã nhận công tác của Đảng mà lại vi phạm nguyên tắc bí mật , đến gặp người yêu thì tội ấy không thể dung tha được ! Một kẻ đã thóat ly làm cách mạng thì dù tình cờ có gặp bố mẹ mình cũng phải tránh mặt , huống chi là người yêu ! Con người sơ hở như thế thì làm sao tránh khỏi bị mật thám theo dõi . Mà vì Duyên bị theo dõi từ Thái Bình nên vợ chồng ông Chu mới bị bắt ! Trong khoảnh khắc ông nhận ra tất cả sự tầm thường ở con người Duyên , từng làm bí thư chi bộ xã Hải Ninh mà không ngờ lại yếu mềm tình cảm đến thế ! Trâu tìm cọc chớ bao giờ cọc lại tìm trâu ! Thế mà Duyên lại tự ý mò đến với Minh ! Ông lắc đầu thở dài , cúi xuống ....
Xe đã đóng kín cửa và máy vẫn đang nổ , nhưng thằng Tây ngồi phía trước vẫn chưa cho lệnh chạy . Vì lúc nãy , khi hai gã mật thám đẩy Minh và Duyên ra xe thì hai gã mật thám khác từ nóc nhà nhảy xuống vào nhà Minh để lục lọi tìm tài liệu . Khá lâu , một gã mới xúông , nói nhỏ với thằng Tây vài câu . Bây giờ thằng Tây mới phất tay ra hiệu cho xe lăn bánh , đưa Minh ra khỏi khu Khâm Thiên để về sở Liêm Phóng trên đường Gambetta . Qua ô cửa mắt cáo nhỏ xíu bên hông xe , Minh cố ngoái nhìn lại căn gác của mình một lần cuối , vì chẳng biết bao giờ mới có dịp quay trở lại .
Năm 1936 , Mặt Trận Bình Dân lên nắm chính quyền ở Pháp , báo chí Pháp thường gọi là Le Front Populaire, là tập họp của 3 đảng : Đảng Xã hội , Đảng Xã Hội Cấp Tiến và Đảng Cộng Sản . Do cuội nổi dậy của dân chúng và thợ thuyền ngày 6 tháng 2 năm 1936 chính phủ tư bản phải từ chức để nhường cho Mặt Trận Bình Dân nắm quyền . Sự kiện này phần nào làm thay đổi bộ mặt các xứ thuộc địa , điển hình là những tù nhân chính trị phạm án nhẹ được đồng loạt phóng thích .
Không hẹn mà gặp , chị em Hậu và Duyên cùng ra tù chung một đợt với Minh . Kiệt , người yêu của Hậu cùng bị bắt ở ngã Lò Rèn , vì là bí thư chi bộ nên bị đưa ngay ra Côn Đảo lãnh án lâu dài cùng với Lê Tiến
Ở nhà tù ra , Hậu , Duyên và Minh được lệnh phải trở về trình diện quan Huyện nguyên quán rồi chờ lý trưởng Hải Ninh lên lãnh về làng để giáo dục và kiểm soát !

Ông bà Truyền đón Minh về , bảo con ở lại Hải Ninh lấy vợ , đừng lên Hà Nội nữa . Minh chỉ cười , vì Minh cũng chưa biết mình sẽ làm gì trong những ngày sắp tới . Dự tính mà anh nung nấu suốt gần 6 năm tù là anh sẽ viết lại những chuỗi ngày hào hùng của Việt Nam Quốc Dân Đảng từ buổi thành lập cho đến khởi nghĩa Yên Bái . Đó là công tác mà anh cho là ý nghĩa nhất trong đời .
Tính ra , chỉ trong hai năm 1929-1930 , thực dân Pháp đã đưa lên máy chém 37 chiến sĩ Quốc Dân Đảng và khoảng 1000 đồng chí bị lưu đày . Trong những năm Minh ở tù , tình hình bên ngoài thay đổi khá nhiều : Việt Nam Quốc Dân Đảng lớn mạnh bên Trung Hoa , nhưng lại âm thầm tại quốc nội . Một số những mất mát đáng tiếc là nhiều đảng viên bỏ hàng ngũ chạy sang phía cộng sản .
Hậu và Duyên trở về mái nhà xưa ở Hải Ninh , xum họp với ông bà giáo Lương rồi ngay đêm đầu tiên gặp lại vài đồng chí trong chi bộ . Gọi là tái ngộ nhưng thật ra người cũ chẳng còn ai . Nhâm thoát ly ngay sau khi Duyên ra đi . Kết cũng được kết nạp và được gọi sang Thái Bình . Những cô khác lần lượt đều lên đường và đa số hiện ở tù hoặc được thả về nay mai .
Về lại căn nhà xưa , mọi thứ chung quanh Hậu và Duyên chả có gì thay đổi . Có chăng chỉ cũ nát thêm cùng với tuổi già của ông bà Lương . Duyên như người chết sống lại , vui mừng không những chỉ vì được trả tự do mà còn vì gặp lại Minh . Cô sang thăm bố mẹ Minh , hy vọng nối lại mối tình xưa để được về làm dâu ông bà Truyền . Đường cách mạng xem chừng phai nhạt dần trong lòng Duyên . Hậu thì khác , mấy năm tù đày không làm cô nản chí . Cô sẽ bắt liên lạc lại và quay về lý tưởng đánh Tây
Hôm ấy , cả nhà đi vắng . Hậu thơ thẩn ra đầu hiên , ngồi bên gốc mít cạnh cái cối xay mà hai chị em thường xay lúa những đêm trăng , ôn lại bao nhiêu kỷ niệm từ lúc anh Tân còn sống . Những khuôn mặt đã đi qua chặng đường sóng gió của Hậu , trong chốc lát đều hiện về rõ mồn một trong trí nhớ . Trần Khải , Lê Tiến , Ngô Gia Tự ... Rồi những đồng chí sống chung khi Hậu mới thoát ly , xuống ngõ Lò Rèn Hà Nội . Anh chàng Thông hiền hòa , thằng Mão phản bội đã đưa Hậu vào tù , và nhớ nhất là Kiệt , người yêu ngắn ngũi của Hậu giờ đang ở Côn Đảo . Bất giác Hậu thở dài và lệ trào ra khóe mắt .
Một tháng sau , khi mọi việc đã trở lại bình thường , hai chị em đã tẩm bổ ăn uống cho lại sức , thì bí thư chi bộ Hải Ninh đến tìm Hậu và Duyên . Bí thư bây giờ không còn là phu nữ nữa , mà là một anh thanh niên làm nghề thợ mộc trong làng . Hậu cũng có biết anh ta trước khi Hậu đi tù . Anh tên Đỗ , thuở nhỏ thường chăn trâu cho ông

chánh tổng . Từ hôm Hậu về , anh biết Hậu bị lý trưởng theo dõi nên anh tránh mặt . Hôm nay anh phải giả vờ đến gặp ông Lương để hốt thuốc và tìm cách gặp Hậu . Anh đưa cho Hậu mảnh giấy nhỏ rồi ra về ngay .
Hai hôm sau , Hậu cắp thúng ra đồng , đi về hướng lò gạch cũ của làng Hải Ninh . Cái lò gạch ấy giờ này đã bỏ hoang vì người ta xây lò mới gần bờ sông . Đỗ đang chờ Hậu ở trong đó . Chi bộ cần bố trí ngay công tác mới cho chị em Hậu , vì tình hình chính trị lúc này tương đối dễ thở hơn nhờ sự can thiệp của mặt trận bình dân bên Pháp . Nhưng trước khi giao nhiệm vụ , đồng chí bí thư huyện cần gặp riêng những người đã từng ở tù để động viên cũng như kiểm tra thái độ của họ , bởi kinh nghiệm cho thấy nhà tù thực dân với những trò tra tấn quá dã man , đã làm nản chí nhiều người rồi đâm ra bỏ cuộc .
Hậu vừa khom người chui vào , Đỗ đon đả đứng dậy và bảo :
- Đồng chí bí thư huyện hẹn chúng mình ở đây . Chắc cũng sắp đến !
Hậu ngạc nhiên hỏi :
- Từ huyện xuống đây cũng xa chứ ?
- Không , không ! Đồng chí ấy đang công tác ở dưới này . Đêm qua đồng chí ấy ngủ ở Hải Ninh !
Rồi Đỗ ân cần thăm hỏi sức khỏe của Hậu và Duyên . Dù sao , Đỗ cũng nể Hậu vì cô từng là bí thư đầu tiên , đã có công gầy dựng nên chi bộ Hải Ninh , lại ngồi tù đến 6 năm . Hai người trao đổi kinh nghiệm một lúc thì trên con đường đất băng ngang cánh đồng , có bóng người đàn ông đội nón , vác cuốc , đi lại phía lò gạch . Đỗ nhỏm người trông ra và bảo :
- Chắc anh Mão đấy ! Đúng rồi ! Anh Mão ! Gặp chị , chắc anh ấy mừng lắm !
Nghe đến tên Mão , Hậu sửng sốt trố mắt hỏi lại :
- Anh Mão nào ?
Đỗ cười :
- Anh Mão , bí thư huyện chứ anh Mão nào ! Đồng chí ấy có nhiều kinh nghiệm công
tác , đi sát quan điểm vô sản và làm việc gì cũng có lý có tình !
Hậu đứng bật lên , tiến ra cổng lò gạch và trố mắt nhìn ra đường . Trong giây phút cô cay đắng nhớ lại hôm mật thám xông vào bắt cô và Kiệt chỉ vì Mão ghen tức , đi tố cáo . Cô thấy uất nghẹn trong cổ , mặt cứ tái dần . Cho đến khi ngươi đàn ông tiến lại gần , còn cách khoảng hơn mười bước thì Hậu run rẩy muốn ngả quị , vì quả thật đó là Mão của 6 năm trước ở chung nhà , đóng vai làm chồng Hậu tại

ngã Lò Rèn !
Canada tháng 7 - 2003

Hết

Nguồn: Vietmassenger
Người đăng: Ct.Ly
Thời gian: 28/08/2007 12:43:51 SA

Nguyễn Ngọc Ngạn

Hồn Về Trong Gió

Ở làng Vạn Yên, dòng họ ông Đào Ngọc Phú là gia đình duy nhất có nghĩa trang tư thành hình cách đây đã ba thế hệ. Người ta kể rằng lúc ông nội của ông Phú còn ngồi ghế quan huyện đã dùng thế lực để mua lại cơ ngơi của một gia đình lân cận giáp ranh phía sau nhà ông rồi cho san bằng , và lập nghĩa địa riêng , dặn con cháu là khi ông xui tay nhắm mắt thì an táng ấy là miếng đất có long mạch tiềm ẩn. Dòng họ Đào Ngọc sẽ tiếp tục phát thêm được mấy đời nữa. Khu nghĩa trang ấy nằm vào khu đất trũng , có hàng rào gỗ bao bọc. Quanh năm âm u vì lũy tre già rũ xuống che phủ. Lại thêm cây đa cổ thụ mọc bên hông , tàn lá ngăn hết ánh sáng mặt trời , khiến những ngôi mộ nằm trong đó trông càng lạnh lẽo. nhất là những buổi sáng

mờ sương hay những khi chiều tối.
Nhưng có lẽ thầy địa lý đoán sai , cho nên hai ba thế hệ kế tiếp nhau , dòng họ Đào Ngọc cứ xuống dần , thoái Quan vi dân về làm ruộng. Gọi là xuống , nhưng ruộng đất còn rất nhiều , so với đại đa số dân làng thì họ Đào Ngọc vẫn thuộc hàng ăn trên ngồi tróc , vinh hoa phú quý hơn đời.
Chỉ có điều làm ông Phú không hả dạ là vì trong thâm sâu , ông mê làm Quan. ông thích chức quyền để dược nể sợ , chứ không muốn chỉ làm người phú hộ. Tuy giàu mà thiếu cái oai phong , hách dịch. ông bỏ thời gian đi tìm thầy địa lý mãi trên cao bằng , đón về để coi khu nghĩa địa sau vườn , và kể rõ câu chuyện ông nội làm Quan năm xưa , hy vọng là có thể nhờ thầy xoay chuyển lại số mệnh, tái lập con đường hoàng lộ lại cho ông và con cháu .
Nhưng thầy coi xong thế đất rồi bảo :
− Vận số của ông chỉ được đến thế thôi , như vậy cũng được đại phúc lắm rồi. Tương lai hung khiết chưa biết thế nào , cần phải thi ân bố đức cho thật nhiều. Nhân đã dạy là Tiên tích đức , hậu tầm long. Xưa Cao Biền thời Đường bên Tàu sang cai trị nước ta , xây thành Đại La , dùng phép phong thủy để yểm chấn những nơi có long mạch , hòng làm cho dân Nam mỗi ngày một suy yếu , không vùng lên được. Phép yểm buà của Cao Biền hiểm hóc lắm , giết đứa con gái 17 tuổi , moi hết ruột gan , nhồi cỏ vào bụng , rồi cho mặc quần áo màu vàng , giả làm Thần Linh để đánh lừa Thần Núi Tản ở nước ta. Phép ấy thì tôi cũng có thể làm được để xoay chuyển vận số cho ông. Nhưng xét ra ác động và tội âm đức lắm. Con cháu về sau sẽ phát cuồng , mà đi ăn xin tha phương cầu thực.
ông Phú nghe xong , thở dài não ruột , chia tay ông thầy địa lý , rồi

ông ra phía trang sau nhà thắp nhang khắp lượt , con mèo đen thoăn thoắt chạy theo , con mèo này ông nuôi từ khi mới đẻ , lúc nào cũng gắn bó không rời ông. ông buồn rầu nhìn gần 20 ngôi mộ xây cùng kích thước. Phần lớn lớp xi măng bọc ngoài đã lên riêu xanh mốc. Người lạ đến nhà ông bất chợt ra vườn sau , nhìn thấy những ngôi mộ san sát ấy , thường khó tránh khỏi cái cảm giác rờn rợn bao phủ. Nhưng với cả nhà ông thì đã quá quen mắt từng ngày , nên chẳng bao giờ bận tâm đến. Thậm chí có những đêm trăng mờ , lũ con ông còn dám rủ nhau ra , chọn một ngôi mộ bằng phẳng, leo lên ngồi cầu cơ gọi hồn về để hỏi chuyện tương lai. Thầy địa lý đi rồi , bà Phú ngước mắt nhìn chồng và nhắc lại :

− Thầy nói đúng lắm đó ông à ! Mình được như thế này là quý lắm rồi. Phúc đức tại tâm , Thầy bảo phải thi ân bố đức , thì cứ nghe lời thầy mà làm. Từ nay, giúp được ai cái gì thì mình cứ giúp ; ông đừng có đón Thầy về nữa , tốn phí mà chẳng có lợi lộc gì. Theo tôi thì , cứ ăn ở cho phải đạo là tốt hơn cả.

ông Phú nhíu mày gắt nhẹ :

− Bà nói chuyện hay nhỉ ? Thi ân bố đức thì lúc nào mà tôi chả rộng rãi hơn người ? Cái dạo vỡ đê năm thìn , không có tôi bỏ tiền cứu lụt ở làng này, thì cả làng không có đủ đất mà chôn người chết , bà quên rồi hay sao ? Rồi cái dạo năm Dậu bị hạn hán , củ chuối củng không có mà ăn , dân làng chết như rạ. Nửa năm trời tôi xuất kho phát chẩn cứu bao nhiêu người đều không là thì ân bố đức hay sao ?

Bà Phú dè dặt góp ý :

− Hời...Nói của đáng tội , tiền của ông nội nhà mình thì đều là....là...

− Đều là thế nào ? Có phải bà định bảo là tiền của phi nghĩa , bóc lột của người nghèo có phải không ? Tôi cấm bà mở miệng nhắc đến

việc ấy. Nghe lời những quân mất dạy ở ngoài đường.
Bà Phú nhẫn nhục phân trần :
− Sao mà cứ động một tí là ông cứ mắng tôi ? Tôi là tôi vì ông , vì các con , nên mới bàn góp cho ông vài lời , chứ tôi có muốn nói ra làm gì ? Tôi chỉ nhắc lại lời thầy địa lý bảo là mình phải làm phúc. ông cứu lụt rồi ông phát chẩn thì tôi quên làm sao được ? Chính tôi cùng với người làm gánh từng gánh cơm ra đê cho người ta ăn mà. Rồi tôi múc cơm rồi tôi phát vải ra cho dân nghèo. ông tưởng tôi không nhớ hay sao ? Nhưng mà ông ạ ! Những việc ấy mình làm là vì lúc ấy ông định ra tranh cái ghế nghị viên , cần mua cảm tình của thiên hạ chứ không phải là vì lòng tốt đâu ông ? Mình thì mình lừa người được chứ mình che mắt Thánh thế nào được ?
ông Phú tái mặt quát lớn :
− Bà câm đi ! Bà vào nhà này bưng bát cơm đầy , kẻ hầu người hạ , ăn trắng mặc trơn. Không nhớ ơn thì thôi, lại còn giở giọng bạc bẻo.
Bà Phú sợ quá vội lủi thủi bỏ vào nhà. Bà ngẫm nghĩ lại chuỗi ngày dài đăng đẳng sống với chồng , sinh cho chồng bốn đứa con: hai trai , hai gái. Quả thực , miếng cơm manh áo thì bà chưa bao giờ phải bận tâm dù gia cảnh có sa sút đôi chút so với thời trước . Nhưng hai vợ chồng có những khác biệt quá sâu đậm về tính tình mà luôn luôn bà phải chịu đựng. Bà hiền lành bao nhiêu thì hình như ông Phú là người mang ác tính bẩm sinh.
Anh bếp Nhỡ ở với gia đình bà gần 10 năm , một hôm ăn cắp mấy đấu gạo mang về cho Mẹ già , bị cô con gái bắt gặp tri hô lên. Với bà Phú thì chuyện ấy nhỏ nhặt quá , chẳng có gì phải làm lớn. Bà gọi anh lại và mắng :
− Này , mày dốt vừa vừa thôi ! Mày cần gạo sao không bảo tao một

tiếng ? Lần sau mà giở cái thói ăn cắp là chết với tao đấy nhé.
Bà nạt cho có lệ thôi, chứ bà biết Nhỡ hiền lành. Lấy trộm gạo là điều bất đắc dĩ. Nhưng không may cho Nhỡ là ông Phú ở trên nhà nghe thấy , ông gọi Nhỡ lên, phang cho mấy gậy gần què chân rồi đuổi thẳng , bà Phú xin mải cũng không được. ông bảo :
− Nuôi thứ ấy trong nhà thì thế nào cũng có ngày nó làm nội ứng dắt cướp vào. Đuổi nó đi , cẩn tắc vô ấy náy
Bà Phú dúi cho ít tiền và bảo Nhỡ mang về nhà cho mẹ già và dặn hễ khi nào túng quẩn quá , không biết trông vào đâu , thì tìm cách gặp riêng bà , bà sẽ giúp đỡ. Những việc nhân đức bà làm ngoài sự thúc đẩy tự nhiên do bản tính trời sinh , bà còn muốn thực hiện để phần nào trả nợ cho chồng , trả cái nợ do những hành vi bất chính và nhẩn tâm của ông Phú. Bà không phải là người sùng đạo của bất cứ tôn giáo nào , nhưng bà tin một cách đơn giản rằng : làm lành thì hưởng phước , gieo gió thì ắt có ngày gặt bảo.
Trước đó ông Phú có mối thù với ông Kháng Lạc chỉ vì tranh nhau mua lại mấy sào ruộng chiêm ở đầu làng. Việc chưa ngã ngủ , ông Phú cho người nhà nữa đêm lẻn đến nhà ông Lạc , ra lũy tre bên hông, dấu mấy chai rượu lậu và đồ nghề gần bờ ao rồi báo Tây đoan về bắt. Quả nhiên cái tết năm ấy , ông Lạc đi tù với đầy đủ tang vật : Cái nồi đồng ba mươi lưng lửng bá rượu , thúng gạo nếp đã vo sẳn , cái trỏ và hai cái bong bóng trâu. Toàn những thứ chỉ dùng cho việc nấu rượu.
Bà Phú biết việc này , nhưng không dám lên tiếng trách chồng , chỉ thở dài vì thấy chồng làm những điều thất đức quá. Bà lo cho đàn con mai sau phải gánh chịu hậu quả bởi bà vốn tin vào luật vay trả , vào thuyết quả báo. Con cái nhờ đức của cha , bà thường nghe nói

thế , nên bà rất sợ cho hai cô con gái của mình.
Bốn đứa con của bà , Long đã có vợ hai con cũng ở ngay trong làng. Kim mới lấy chồng chưa có con, ở khác làng nhưng cùng tổng , cách một cánh đồng ngô. Còn con gái thứ ba là Nhàn và cậu út Hoành đang ở chung với bố mẹ. Gia đình như thế thì kể củng là ít người bởi căn nhà cổ kính truyền đã ba đời của ông Phú thuộc loại đồ sộ , tường xây mái ngói , cột gỗ lim , trông oai phong và vĩ đại lắm. Một cơ ngơi rộng rãi như vậy mà chỉ có hai vợ chồng , hai đứa con, thêm chị người làm và con mèo là hết.
Chị người làm ở với ông bà Phú đã 20 năm còn con mèo đen thì ông Phú nuôi từ khi mới đẻ đến nay đã lớn lắm , người ta cứ gọi nó là con cò con . Con mèo gắn bó với ông Phú , đi đâu nó cũng theo đấy , thậm chí ban đêm nó cũng chui vào buồng ngủ với ông. Ít khi thèm đi rình bắt chuột.
Làng Vạn Yên phần đông là người nghèo , mái tranh vách đất san sát bên nhau càng làm nổi bật căn nhà đồ sộ của ông Phú truyền từ đời ông nội để lại. Nhà dựng trên nền cao, mái ngói rêu phong cổ kính , với những cây cột gỗ lim đỏ thẳm , càng làm tăng thêm vẻ nghiêm trang và tăng thêm cái uy thế cho gia chủ mỗi khi người làng khúm núm đến vay nợ.
Nghề cho vay lãi cắt cổ giúp cho ông Phú đã giàu thêm , bà Phú thường vẫn giấu chồng giảm tiền lời hoặc rộng lượng xí xóa mỗi khi con nợ gặp phải túng bấn ,không trả nổi. Riêng ông thì một xu cũng không bỏ qua. Trong cái cơ ngơi khoảng khoắc ấy , gia đình ông Đào Ngọc Phú rất thanh thản , chẳng những vì của cải dư thừa mà vì các con đều ngoan ngoãn. Riêng bà Phú lại càng cảm thấy hạnh phúc vì Long đã cho bà hai đứa nội kháu khỉnh. Còn Kim tuy chưa có con ,

nhưng lấy dược chồng hiền , và cho đến nay thì gia đình chồng cũng tỏ ra quý dâu , chứ không hành hạ như nhiều gia đình khác ở làng Vạn Yên.

Bà tin rằng đó là do cái phúc mà đã tạo được quua những việc từ thiện. Nhưng chồng bà thì khác , mỗi khi nghe vợ khen bên thông gia đối xử tử tế với con gái ông , ông đều vênh mặt hiu hiu tự đắc nói :

− Họ sợ cái uy của tôi chứ tử tế cái gì ? Bố bảo tụi nó cũng chẳng dám động đến cái Kim nhà này.

Bà Phú nén tiếng thở dài , cố đè nén nổi bực mình để khỏi cải lại.

Cuộc sống đang bình thường như dòng nước êm trôi. Chỉ một buổi sáng tinh mơ , cả nhà chưa ai thức giấc , gà trong thôn chưa gáy tiếng thứ nhất. Bổng con mèo đen đang nằm thiu thiu trên cái ghế bên cạnh giường ông bà Phú , chồm lên lao vọt qua cửa sổ và kêu thét liên hồi , và cùng với tiếng thét ngân dài ấy , con mèo chạy vùn vụt trên mái ngói , vụt phóng xuống trước sân , gầm gừ rên rỉ như giận dữ. Mèo cắn nhau kêu lên là chuyện thường, nhưng bổng ông bà Phú nghe gõ cửa. Bà Phú giật mình ngồi nhổm dậy , quay đầu ngó qua khe cửa sổ , thấy trời còn tối lắm. Tưởng chồng chưa thức , bà rón rén bước xuống , không muốn làm mất giấc ngủ của chồng , bà vừa vấn tóc , vừa cằn nhằn nho nhỏ :

− Đứa nào mà gỏ cửa sớm thế này ?

Nhưng ông Phú cũng đã dậy ngay từ lúc con mèo lao ra cửa sổ , ông định nhân tiện đi tiểu , nên bảo vợ :

− Bà cứ nằm đây, để tôi xem đứa nào mà dám đánh thức tôi với bà vào giờ này ?

Trong thâm tâm, cả hai ông bà yên chí là chị Thuần , người giúp việc lâu năm của gia đình này hằng đêm ngủ dưới bếp , sáng nay bẩm

báo việc gì gấp hoặc một trong hai đứa cởno buồng bên kia có chuyện phải gặp bố mẹ. ông xỏ guốc , đứng dậy tiến ra tháo then cửa. Trời mờ tối , lại dày đặc sương mù , ông mở to cặp mắt , chưa kịp lên tiếng thì giật mình ngạc nhiên thấy một đứa bé gái khoảng ba tuổi đứng dưới sân trong vùng sương mờ ảo , không trông rõ mặt. Con bé chìa tay xin :

− Ông...ông làm ơn cho con nắm cơm...Con đói quá !

Đứa bé đứng ngay trước mặt ông, cách có mấy bước , nhưng giọng nói nghe âm vang xa lạ quá , như từ chốn thăm thẳm nào vọng về ; ông bực mình quát lớn theo thói quen hống hách của mình :

− Con cái nhà ai đi ăn xin nữa đêm thế này ? Xéo ngay ! Làm mất giấc ngủ của ông. ông lại vả cho mấy cái bây giờ.

Mặc cho phản ứng dữ tợn của ông , đứa bé vẫn đứng im ngước lên nhìn ông như thoát tục , mặt nó trắng toát , đôi mắt trừng trừng , nhìn ông đăm đăm. Khiến chỉ vài giây sau , ông đã mất hẳn bình tỉnh , và như có luồng gió lạnh buốt bất chợt thổi ập vào người , làm ông lẩy bẩy run sợ . Đứa bé lập lại bằng giọng sâu thẳm hơn :

− Con..Con đói quá , xin ông làm phúc cho con bát cơm.

ông Phú đứng á khẩu tại chỗ , mồm há ra, mắt tự nhiên lạc thần. Vừa lúc ấy có giọng nói đàn bà từ cổng đưa vào :

− Con ơi ! về con ơi ! Về với mẹ con ơi !

ông Phú kinh hãi nhìn ra cửa , thấy một người phụ nữ mặc đồ trắng toát , đứng tuốt ở cuối sân , sát cái cổng xây nhà ông giơ tay vẫy vẫy. Khoảng cách khá xa , lại gặp màn sương đục , ông không trông rõ mặt , chỉ thấy mái tóc dài đen nhánh phủ xuống vai nổi bật trên nền áo trắng.

ông còn đang ngơ ngác , mất thần thì con mèo đen từ lưng sau lao

vụt xuống bên ông kêu thét lên , đôi mắt nó lông lên sòng sọc và nhe hàm răng nhọn hoắt ra gầm gừ , muốn lao lại vồ đứa bé. Hai chân với những móng sắt dài , nó cào liên tiếp trên nền gạch. ông Phú nghe rõ tim mình đập thình thịch như sắp phá vỡ lồng ngực. Thoáng trong chớp mắt, ông không còn thấy đứa bé nữa. ông ngước nhìn ra xa , thì hai cái bóng trắng ấy đã ra tuốt ngoài cuối sân ,đang dắt tay nhau bước ra khỏi cổng nhà ông , và mất hút ở khóm tre bên đường .

Cả lúc sau, ông mới định thần , chập choạng bước lui vào nhà , miệng ú ớ kêu :

− Bà , bà ơi ! bà..bà...bà ra ngay đây ..bà ơi !

ông lùi hẳn vào bên trong , đóng ập cánh cửa lại , bà Phú từ trên giường bước xuống ngạc nhiên hỏi :

− Ủa cái thuần nó cần cái gì mà nó gọi sớm thế ?

ông Phú run rẩy ngồi xuống giường lắc đầu lia lịa , một lúc sau ông mới lấy lại chút bình tỉnh bảo :

− Không ! không phải cái Thuần.

− Ơ...không phải cái Thuần thì đứa nào mà gõ cửa sớm thế ? Con Nhàn hay thằng Hoành ?

ông Phú nắm chặt bàn tay vợ , còn bàn tay ông thì lạnh toát như nước đá , ông thở hổn hển bảo vợ :

− Bà...bà ra xem nó có còn ở ngoài ấy không ?

Bà Phú không hiểu gì chỉ biết từ ngày về với ông Phú , hiếm thấy khi nào ông như thế này. Bà hỏi lại :

− Đứa nào mới được chứ ?

− Đứa bé con.

Bà Phú càng ngạc nhiên :

− Đứa bé con nào ? Nhà này làm gì có trẻ con ?
− Không...biết con nhà ai mà nó đi xin ăn.
− Khổ thân ! Ăn xin mà vào giờ này ? Nhà này thiếu gì cơm nguội. Sao ông không cho nó một bát ? thôi được , để tôi xuống bếp , tôi bảo cái Thuần nó lấy cho nó vậy.
Dứt lời , bà bước nhanh ra cửa , bởi vì bà vốn có lòng từ tâm. ông Phú nói với theo :
− Ừ...bà ra xem nó có còn ngoài sân không ?
Rồi ông ngồi trố mắt nhìn theo, hồi hộp chờ đợi. Mở cửa , con mèo đen lao vụt vào , nhảy lên cái ghế thường của nó. Đêm tối , đôi mắt nó nhìn đăm đăm như hai ngọn lửa loé sáng có pha chút xíu màu đỏ. Bà Phú bước hẳn ra thềm , đứng nhìn quanh khắp sân và hai bên hiên , nhưng không thấy đứa bé nào cả. Bà nhướng mắt , cố phóng tầm nhìn ra phía cổng vì sương sơm dày đặc quá. Bà đứng trên thềm , quay đầu nói vọng vào :
− Có cái đứa nào đâu ? Già trẻ lớn bé , chả có thấy ai hết . ông chỉ trông gà hóa cuốc , chứ có ăn mày nào mà dám vào nhà mình giờ này ?
ông Phú lo lắng nói vọng ra:
− Không có ai thì bà vào đi. Bà vào rồi khép cửa lại.
Bà Phú làm theo lời chồng , trở vào giường nằm. Nhưng ông Phú bảo bà thắp cho ông ngọn đèn vặn lớn đặt trên cái bàn giữa nhà rồi vào nằm bên ông . Bà thấy rõ toàn thân ông Phú vẫn còn run lên bần bật từng cơn , ông kéo tấm chăn mỏng phủ lên tới cổ và mắt mở trừng trừng ngó lên trần. Bà Phú lấy làm lạ là tự dưng ông Phú chống bà lại đòi thắp đèn , bình thường khi đi ngủ , ông không chịu được ánh sáng dù chỉ một ngọn đèn leo lét dựng trên bàn thờ , ông

cũng bắt che lại , đừng để lọt vào mắt ông. Có đèn ông không ngủ được , ông thường lập đi lập lại như thế !

Bà Phú xoay về phía ông, đưa một tay đặt lên trên trán , và lần xuống cánh tay, và bàn tay ông, thấy chỗ nào cũng lạnh toát , bà lo lắng hỏi :

− Sao mà lạnh hết lên thế này ? Trời muà hè mà sao lạnh rét lên thế này ?

Bà nghe thấy rõ hai hàm răng ông đập vào nhau lách cách như đi ngoài tời muà đông , gặp gió bấc thổi mạnh , bà đăm chiêu hỏi :

− Ông ơi , ông thấy trong người như thế nào ? hay là lúc nãy ông mở cửa ra thì gặp luồng gió độc ? Thôi cứ nằm yên đấy đi, tôi lấy lá dầu không tôi hơ lửa , tôi đánh gió cho ông nhé !

ông Phú lắc đầu , cố nói bằng giọng điềm tỉnh hơn :

− Có gì đâu ! Nhưng mà bà nhớ là cả bà và tôi cùng nghe thấy tiếng gõ cửa , có phải không nào ?

− Đúng rồi , tôi còn nghe thấy trước ông nữa kia mà. Tiếng con mèo nhà mình nó kêu trước rồi tiếng đập cửa sau.

ông Phú chậm rãi kể :

− Ừ ! Bà làm chứng đấy nhé , rõ ràng là có tiếng gõ cửa. Tôi ra mở cửa thì thấy có đứa bé con đứng ở dưới sân chìa tay xin cơm , da nó trắng xanh như con nhà giàu mà lại đi ăn xin vào giờ này , thế có lạ không ? Tôi đuổi nó đi , thì nó cứ đứng im nhìn tôi , rồi tôi bổng nhiên lạnh buốt. Tháng này làm gì có gió lạnh ?

ông đang nói dỡ câu thì bổng con mèo lại tru lên và lao xuống đất. Lần này nó không phóng qua cửa sổ phía sau mà chồm lên, cào mạnh trên cánh cửa ra vào , nhe răng gầm gừ liên tục. ông Phú đang nói , quay mặt lại , nắm chặt cánh tay vợ , trố mắt nhìn theo con mèo.

Vài giây sau quả nhiên có tiếng gõ cửa , ông Phú toan hét lên vì kinh sợ , nhưng ông nằm bất động , níu cánh tay vợ thật chặt. Tiếng gõ càng thôi thúc khiến con mèo chồm lên gào cánh cửa , tiếng gầm gừ càng thảm thiết hơn , ông run lập cập bảo bà :

− Nó...nó...nó đấy bà , nó chưa đi đâu.

Bà Phú gỡ tay chồng ra và bảo :

− Ra cho nó bát cơm để nó đi. Rõ lẩn thẩn ! Đêm hôm khuya khoắt thế này nó vào đây xin bát cơm , chả lẻ đuổi nó đi à ? Thôi được rồi , ông cứ nằm im đó đi. Tôi xuống bếp lấy cơm cho nó.

Bà tuột nhanh xuống giường , xỏ guốc đi ra. öng Phú ngồi bật lên , trố mắt nhìn theo chờ đợi. Bà Phú vừa tháo then ngang , vừa nói lớn :

− Đứa nào đập cửa đấy ? Từ từ rồi tao mở , làm cái gỉ mà inh ỏi lên thế ?

Rồi bà mở rộng cánh cửa gỗ , con mèo liền đi ra , nhưng chỉ vài giây sau bước vào, nhẹ nhàng nằm khoang thai bên ông Phú. Bà Phú bước ra thềm , ngạc nhiên chẳng thấy ai. Bà đứng trên hiên , nhìn ra phía cổng , cũng chẳng thấy bóng người nào. Bà bực mình hỏi lớn :

− Đứa nào đập cửa nhà bà đấy ?

Không có ai đáp lại , bà buột miệng nói :

− Lạ nhỉ ? Rõ ràng là vừa đập cửa cơ mà , biến đi đâu mà nhanh thật đấy ? Này này , con cái nhà ai mà nghịch như quỷ thế hả ? Bà mà túm được là mày chết với bà đấy !

Bà đứng thêm một lúc rồi vén mùng quay vào nằm bên chồng , ông Phú hồi hộp hỏi :

− Bà có thấy đứa bé không ?

− Có thấy gì đâu ?

− Ơ ! Mà rõ ràng cả hai lần nó gõ cửa bà đều nghe thấy chứ đâu phải là tôi ngủ mê ! Lần trước tôi ra , thì nó đứng ngay trước mặt tôi , bận này bà ra thì lại không thấy , thế này là thế nào?

Cả hai cùng im lặng vì cả hai không tìm ra được câu trả lời , một hồi ông Phú hạ giọng nói như tự hỏi :

− Chả biết là người hay là ma ?

Bà Phú đáp ngay :

− Ma với quỷ cái gì ? Chắc đứa nào nó trêu mình !

Tuy bà nói thế nhưng lòng bà bắt đầu thắc mắc , vì bà biết làm gì có đứa nào dám trêu chọc bà ở giữa khuya khoắt như thế này ? Ban ngày còn chả dám huống chi là ban đêm. Đắn đo một chút bà hỏi :

− Mà này ông ! Thế ông thấy đứa bé thật à ? ông có chắc không đấy ?

ông Phú gắt nhẹ :

− Bà ơi , tôi ngần này tuổi. Cả đời có biết ma là cái gì đâu. Nhưng mà hôm nay...hôm nay thì tôi thấy lạ lắm....

Bà Phú ngắt lời :

− Tôi thì..tôi chỉ sợ ông ngáy ngủ , mắt nom không rõ thôi. Chứ ông nghĩ mà xem ăn xin gì...chả ai ăn xin vào lúc nữa đêm như thế này ! huống hồ trẻ con thì giờ này ngủ say như chết ấy , lay không dậy nổi chớ đừng nói là giờ này lang thang ngoài đường !

ông Phú càng kinh sợ qua những lời vợ ông vừa nói thì rõ ràng là ma chứ không phải là người. Bà Phú bổng nhổm dậy , bước nhanh xuống giường , ông Phú hốt hoảng hỏi :

− Bà đi đâu đấy ?

Bà Phú vừa xỏ guốc vừa đáp :

− Tôi đi gọi cái Thuần

Bà mạnh dạn bước ra tháo then cửa, khe khẻ hé mở , tiếng bản lề để lâu ngày rỉ sét , kêu lên kèn kẹt. bà mở to mắt nhìn xa xa , dĩ nhiên không thấy ai , sương vẫn dày đặc trong không gian mờ tối. Bà bước hẳn ra , đứng lại một lúc trên thềm không thấy động tỉnh gì , bà mới đi nhanh xuống bếp và gọi :

− Thuần ơi !

Chị người làm nằm trên cái giường kê sát cửa bếp, ngồi dậy vấn tóc và đáp :

− Ớ ! Bà gọi con ạ ? Có việc gì sớm thế ạ ?

Bà Phú ngồi xuống bên cạnh và hỏi :

− Này , tối ngày hôm qua mày quên đóng cửa phải không ?

Chị Thuần quả quyết :

− Ấy chết ! Sao bà nói thế ạ ? Con đóng cổng , cài then cẩn thận lắm , quên làm sao được ạ ? Có cô Nhàn làm chứng , lúc đó cô con vừa tắm ở dưới ao lên , đi ra cổng cùng với con. Bà không tin thì hỏi cô con là biết ngay ấy.

Bà Phú ngồi thừ người im lặng , chị người làm sốt ruột hỏi thêm :

− Có cái gì thế bà ? Có việc gì thế bà ? Trộm vào nhà mình hở bà ? hay là có chuyện gì không ? Bà làm con lo quá bà ạ !

Bà Phú không muốn để chị người làm kinh hãi , sợ chị sẽ kể với hai đứa con , cho nên bà đứng dậy và bảo :

− Không , tao chỉ hỏi thế thôi !

Rồi bà bước ra sân, vừa đi vừa nhìn xung quanh một lần nữa .

ông Phú vẫn nằm nhắm mắt trên giường , nghe tiếng chân vợ vội lên tiếng :

− Bà kể với cái Thuần ấy à ?

− Không , tôi chỉ hỏi nó là tối hôm qua nó có đóng cổng hay không

thôi.
− Rồi nó bảo sao ?
− Nó quả quyết là nó có đóng , có cả cái Nhàn ra cùng đóng cổng với nó.
Dứt lời , bà mén vùng chui vào , ngả người nằm xuống và nói bâng quơ :
− Lạ thật đấy , tôi thì tôi vẫn cứ cho là ông quáng gà chứ làm gì có đứa bé con nào ?
ông Phú đã bình tĩnh trở lại , ông gắt nhẹ :
− Ừ thì cứ cho là tôi nhìn lầm đi. Nhưng cả hai lần nó gõ cửa , bà đều nghe thấy , chứ nào phải riêng tôi ? hỏi bà ai gõ mới được chứ ? Đây nhé , vừa nghe tiếng gõ cửa bà chạy ra ngay lập tức , mà không thấy ai , tôi hỏi bà cái sân nhà mình nó trống hốc ấy. Giả như có đứa nào nó cố ý trêu tôi với bà , thì nó núp vào đâu ?Nó vừa gõ cửa , bà ra ngay cơ mà ! Người mà chạy nhanh đến thế hay sao ? Bà thử nghĩ xem !
Nghe những lời phân tích ấy , bà cho là chồng hoàn toàn có lý , buộc miệng nói theo :
− Ờ , sân nhà mình thì làm gì có chỗ núp ông nhỉ ?
ông Phú càng tin là mình đã gặp ma , rồi từ đó hai người im lặng nằm bên nhau , mỗi người theo đuổi một ý nghĩ. Mãi cho đến khi gà trong xóm rộn rã gáy khắp lượt , tiếng bước chân, tiếng nói chuyện huyên náo của dân làng kéo nhau ra đồng trên con đường đất rộng chạy ngang trước nhà. ông Phú mới mệt mỏi ngồi dậy ra thềm đứng nhìn khoảng sân gạch đang sáng dần trong ánh bình minh.
Mặt trời lên, làm ông thấy tỉnh táo hẳn , không còn sợ hãi như trong đêm. ông bước xuống sân thong thả đi ra cổng , và quả nhiên thấy

cánh cổng vẫn còn khép kín , cài then trong với chiếc khóa đồng to bản vẫn nằm im ở vị trí thường lệ. Nhà ông từ mấy đời vì của cải khá nhiều nên xây tường bao quanh, và đêm đêm bao giờ cũng đóng then để đề phòng trộm cắp. Cổng khóa có nghĩa là người lớn không hề vào được , huống hồ là đứa con nít ba bốn tuổi. ông thơ thẩn quay vào , đi quanh một vòng.

Mặt trời lấp ló sau rặng tre , chiếu những tia nắng ban mai rực rỡ , in bóng ông chạy dài in trên nền gạch. ông bước lên hiên, uể oải ngồi xuống bậc thềm ngay chỗ sáng nay ông đúng nói chuyện với đứa bé lạ mặt. Con mèo đen lấm lét bước theo , rồi leo lên nằm trên đùi ông. Bà Phú từ dưới bếp đi lên bưng khay trà toan bước vào nhà để đặt lên bàn cho chồng như thường lệ. Nhưng ông Phú vẫy bà , chỉ tay xuống sân và nói :

− Chỗ này nè bà ! Nó đứng ngay chỗ này này.

Bà Phú đặt khay trà trên hè và cũng ngồi xuống bên cây cột gỗ lim. Bà lật hai cái cốc thủy tinh rồi rót nước trà , hơi nóng bốc lên nhè nhẹ. ông Phú có thói quen sáng thức dậy là phải uống ngay một cốc nước trà thật nóng và thật đặc trước khi ra hông nhà bếp xúc miệng rửa mặt. Nhìn nét ưu tư trong ánh mắt chồng , bà Phú tự hỏi :

− Hay là thật sự có đứa bé hàng xóm nữa đêm lẻn vào chọc ghẹo , cốt để làm cho vợ chồng bà sợ ? Trẻ con làng này thì có thiếu gì đứa quấy phá thiên hạ.

Nghĩ thế , bà hỏi :

− Này , nó...nó...con cái nhà ai ? ông thấy mặt mũi nó ra làm sao ? ông có nhớ nó không ?

− Nào tôi có biết. Bây giờ nghĩ lại tôi thấy chắc một điều là nó không phải là đứa bé ăn xin. Con nhà ăn mày làm gì có quần áo trắng tinh

như thế ! Với lại bà nói đúng , bố mẹ nào mà xui con đi ăn xin mà lại đập cửa nhà người ta giữa nữa đêm như thế. Người ta đánh cho què chân chứ lị !

Tất cả những nhận xét của ông Phú , thật ra bà Phú đã nghĩ đến từ nãy đến giờ , nhưng không muốn nói ra sợ làm chồng càng thêm sợ , bà chỉ khẻ gật đầu tỏ vẻ đồng ý , ông Phú lại thêm :

− Bà ạ , tôi vừa ra coi lại ngoài cổng , thì cổng vẫn còn khóa

Bà Phú bưng cốc nước nóng xoay xoay trên tay quay sang nhìn chồng. Một người bản tính hung hăng như chồng bà mà từ lúc nhìn thấy đứa bé lạ mặt trong đêm khuya , bổng dưng biến thành con người khác với những sợ sệt không che dấu nổi , thì chắc hẳn đứa bé ấy có cái ma lực gì ghê gớm lắm. Có thể nó là một oan hồn từ khu nghĩa trang ngay sau vườn nhà bà hiện về chăng ? Nhưng bà lại lắc đầu gạt đi vì bà nhớ lại 20 người chôn sau nhà bà không ai chết trẻ. Đó là điều làm cho bà vẫn còn ngờ ngợ , nữa tin nữa không tin. Bà phân vân hỏi chồng :

− Ý ông thì....thì ông nhất định cho rằng đứa bé ấy nó...nó...không phải là người à ?

− Ma chứ không phải là người. Bà nhớ lại mà xem , có bao giờ con mèo nhà mình nó lồng lộn như đêm hôm qua đâu ? Hễ nó gào lên, là lập tức có tiếng gõ cửa. Giống mèo nó nhận được ma ấy bà ạ ! Bà không nghe người ta kể là quỷ nhập tràng hay sao ?

− Có , có nghe ! Nhưng mà quỷ nhập tràng nghĩa là quan tài người chết vẫn quàng trong nhà chưa đem chôn , nếu như mà có con mèo đen nó nhảy qua thì quan tài sẽ đứng bật dậy, rồi nắp quan tài bung ra , rồi người chết đuổi theo con mèo. Tôi thì tôi nghe người ta kể như thế.

Bất giác , ông Phú cuối xuống nhìn con mèo đen của mình đang nằm bên cạnh đùi ông. Và tự dưng ông thấy rờn rợn vì biết đâu nó chẳng biến thành tinh khi gặp quan tài người chết. Bà Phú uống ngụm nước , đặt lên , rồi trầm ngâm tiếp :

− ..Tôi , thì tôi về ở với ông hơn hai mươi mấy năm rồi trong cái căn nhà này , chưa hề nghe nói nhà mình có mà bao giờ. Nhưng mà hôm nay nếu ông tin là có ma, thì để tôi bảo cái Thuần nó chạy đi mời Thầy , Thầy Lĩnh Quang ở bên Xuân Diễn ấy. Ngoài chợ người ta cứ đồn là Thầy Lĩnh Quang cao tay lắm. Thầy sai được cả âm binh và có phép mỡ mả chị thằng Trùng ấy. Để tôi thỉnh Thầy về cúng kiến xem sao, đuổi hồn ma đi khỏi quấy rầy nhà mình ông nhé.

ông Phú giơ tay ngăn lại :

− Hẳng khoan bà , tôi không muốn cái chuyện này ầm ỉ lên. Từ từ xem thế nào đã. Cần thì cũng phải mời nhưng thư vài hôm nữa xem sao.

Bà Phú đồng ý ngay:

− Thì tôi sợ ông lo quá rồi thành bệnh nên tôi mới đề nghị ông như thế , chứ thật ra tôi đâu muốn chuyện này nó lan ra ngoài cho thiên hạ biết đâu. Miệng đời nó ác dộc lắm ! Người ta lại bảo là nhà mình thất đức bị trả quả báo.

Hai chữ thất đức , bà Phú nhấn mạnh để ám chỉ chính ông chồng những năm tháng đã qua. ông Phú dường như cũng biết ý vợ nên chớp mắt nâng ly trà hớp một ngụm lớn rồi không nói gì. Bà Phú liếc mắt nhìn chồng , thấy ông đã tỉnh hẳn chứ không lạnh người như trong đêm. Tuy vậy ánh mắt ông vẫn nặng trĩu ưu tư và da mặt sáng nay chợt xanh xao như người sốt rét lâu năm. Để trấn an ông , bà quay về với luận ngữ cũ hy vọng giúp chồng quên hẳn nổi sợ hãi vừa

xảy ra , bà bảo :

− Trời ơi , đêm qua ông làm tôi sợ quá , tôi tưởng ông lên cơn sốt rét.

ông Phú gật đầu rồi nói :

− Bà nhớ đấy nhé , bà đừng dể hở cái câu chuyện nhà mình cho người ngoài nghe đấy nhé ! Con Thuần , cái Nhàn , thằng Hoành , bà không được nói với chúng nó.

Bà Phú đồng ý ngay , bà nhắc lại :

− Với lại đã chắc gì là ma ? ông bảo sáng nay ông nom thấy đứa bé đứng ở đây xin cơm , nhưng mà khi tôi mở cửa ra , tôi chả thấy đứa bé nào cả. Tôi thì tôi chỉ sợ lúc ấy ông ngái ngủ , mắt nhắm mắt ngủ , trời lại lắm sương mù cho nên ông nom cái nọ nó xọ ra cái kia chăng ?

ông Phú cũng mong như thế , mong rằng hình ảnh đứa bé sáng nay ông thấy đứa bé trước cửa nhà ông cũng như người đàn bà đứng ngoài cổng , đều chỉ là ảo giác. Nhưng rõ ràng không phải , ông nom thấy thật , ông ôở nụ cười héo hắt bảo vợ :

− Tôi là chúa ghét chuyện nhảm nhí , ghét những chuyện mê tín dị đoan , bà thì còn hay tin vớ vẩn chứ bà có thấy tôi tin ma quỉ bao giờ ? Ấy thế mà bây giờ chính tôi lại gặp.

ông vừa dứt lời thì từ dưới bếp , chị người làm và hai đứa con cùng kéo lên, cái Nhàn hơn 20 tuổi , con gái cưng của bà Phú. Thằng Hoành 16 tuổi , học chữ Quốc ngữ hết lớp ba bậc Tiểu học thì trường làng không còn lớp cho nó tiếp tục nên đành quanh quẩn ở nhà. Nhàn ngồi xuống bên cạnh mẹ và hỏi một cách lo lắng :

− Nhà có việc gì thế hở mẹ ? Đêm qua có trộm hay sao mà sáng nay con thấy mẹ xuống bếp đánh thức chị Thuần sớm thế ?

ông Phú đưa mắt nhìn vợ làm hiệu , bà Phú vội xua tay phân trần :

− Trộm đâu mà trộm , mẹ chỉ hỏi chị Thuần là có quên khóa cổng hay không thôi.

Cái Nhàn thắc mắc hỏi :

− Ơ...nhưng mà rõ ràng con nghe tiếng bố nói chuyện với ai ngoài hè cơ mà ? Lúc đó con giật mình thức dậy , con tính con chạy ra con thấy mẹ chạy xuống bếp gọi chị Thuần.

Bà Phú cười đẩy con :

− Bố mày mê ngủ đấy chứ có nói chuyện với ai đâu ! Chuyện vãn gì nữa đêm vậy ?

Thằng Hoành ngồi xuống bên cạnh chị , chăm chú theo dõi nhưng không nói lời nào , chị người làm lên tiếng đổi đề tài :

− Hôm nay bà với cô Nhàn có đi chợ không ạ ? Để con mang quang gánh ra cho bà.

Bà Phú quay sang hỏi con gái :

− Đi hay ở nhà con ?

Nhàn ngạc nhiên nhìn mẹ và đáp :

− Đi chứ mẹ ! Chợ phiên mà ! Mẹ bảo là mẹ mua vải may cho con và thằng Hoành mỗi đứa hai cái áo cánh mà !

Bà Phú thở dài :

− Ờ...ừ...thì đi , nếu đi thì phải đi cho sơm con ạ. Hôm nay sương nhiều , chốc nữa nắng to phải biết.

Rồi bà quay sang chồng :

− Thế ông có cần mua cái gì không ?

ông Phú uể oải đáp :

− Bà xem trong tủ có còn chè mạn sen không ? Hết thì mua cho tôi mấy gói.

Bà Phú đứng dậy bước vào nhà và nói :

− Ừ , để tôi xem coi

Rồi bà giục con gái chuẩn bị lên đường , bà bảo chị người làm :

− Lấy cái thúng được rồi. Có mua gì nhiều đâu mà cần quang với gánh.

Chị Thuần và Nhàn xuống bếp , thằng Hoành ra vườn sau xem tổ chim trên cây bưởi , chỉ còn mình ông Phú ưu tư ngồi trên thềm nhìn ra cổng , không nói lời nào. Nỗi lo sợ trong đêm gần như tan biến hết dưới ánh sáng mặt trời. ông ngẩm nghĩ mãi về cuộc đời , ông không hiểu tại sao ông lại gặp ma , hay đúng hơn là tại sao ma lại đến với ông ?

Những câu chuyện về thế giới bên kia , về oan hồn vươn vấn dương gian. Ai mà chả từng nghe kể , mà chỉ toàn là tưởng tượng , là hoang đường , chứ có ai tận mắt gặp phải hồn ma bao giờ ? Cả đời ông vẫn tin như thế cho đến đêm qua thì suy nghĩ của ông rẻ hẳn sang một khúc quanh khác. Chuyện tiếp xúc với cõi âm là có thật , chứ chẳng phải là ảo giác thêm mắm thêm muối cho hấp dẫn người đời. ông mong rằng câu chuyện sẽ kết thúc ở đây , đừng tái diễn thêm một lần nào nữa. ông thở mạnh , vói tay lấy cái điếu cày , rồi tình cờ ngước lên ngọn cây soan mọc ở đầu nhà , trên một nhánh khác có con quạ đen đậu từ lúc nào , mắt đăm đăm nhìn ông. ông vung tay đuổi , con quạ vẫn lì lợm đứng tại chỗ , ông tìm cục đá nhỏ quăng lên, con quạ vỗ cánh đảo một vòng rồi trở về chổ cũ và vẫn nhìn ông soi mói , khiến ông hoang mang, đứng dậy bỏ vào nhà.

Một ngày trôi qua rất nhanh , buổi trưa ông thơ thẩn đi bách bộ trên thềm nhà dưới mái hiên dịu mát. Bà Phú và Nhàn đi chợ chưa về , con mèo đen đang lửng thửng bước theo ông trên trên hè bổng dưng

thét lên rồi chạy vụt ra cái cổng chính , rồi cứ thế nó nhảy chồm lên cào vào cánh cổng như đang quần thảo với một kẻ thù vô hình nào đó rất hung dữ. ông Phú đứng trên nhà , toàn thân nổi da gà , trố mắt nhìn ra dù không thấy gì ngoài con mèo một mình gầm thét và cào cấu.

Một lúc sau , con mèo ngừng kêu, đứng lặng im trước bụi tre một lúc rồi quay vào với ông. ông thở hổn hển , ngồi xuống bậc thềm xoa lưng nó bởi biết rằng hồn ma vừa hiện vào cổng trước nhà ông , nhưng có lẽ vào ban ngày , ông không thấy được. Tuy nhiên , nhìn vào cảnh tượng ấy , ông cũng thấy rõ là người xưa nói không sai : chung quanh người sống , có biết bao nhiêu hồn người chết đang lởn vởn bên cạnh , mà mắt trần gian không trông thấy được .

Biết đâu trong lúc này, ông đang ngồi đây thì hai cái bóng ma xa hai mẹ con xa lạ đó cũng đang ngồi sát bên ông mà ông không biết. ông hoang mang nghĩ ngợi mãi cho đến lúc vợ ông và cô con gái đi chợ về , ông mới gượng cười đứng dậy , và cũng không kể cho ai nghe câu chuyện con mèo vừa đánh nhau với ma ở ngoài cổng.

Hiện tượng quái dị ấy tuy có làm ông sợ , nhưng dù sao đi nữa nó cũng diễn ra vào ban ngày , ông không hãi hùng lắm. ông chỉ lo đêm nay, đứa bé con mặc đồ trắng sẽ lại gõ cửa tìm ông. Cho nên buổi chiều , ông lặng lẽ ra nghĩa trang sau nhà thắp nhang từng ngôi mộ. Thành khẩn cầu xin tổ tiên phù hộ cho ông qua cơn khủng hoảng. Có nghĩa là đừng để hồn ma đứa bé tìm ông một lần nữa.

Lần đầu tiên trong nghĩa trang của chính gia đình ông , mà ông cảm thấy cái không khí rờn rợn , vương đầy tử khí . ông vừa nhắm mắt để khấn nguyện thì chợt linh cảm từ phía sau có người nào đó đang nhìn ông, ông quay đầu lại thì chẳng thấy ai. ông nhắm mắt đọc kinh

tiếp thì lại thấy rõ có ai đứng nhìn lén mình , ông quay lại nữa , thì chợt nhận ra con quạ đen đậu trên cành đa chỉ cách ông có mấy thước , ông giựt mình , nhặt cục đá ném lên , con quạ kêu lên mấy tiếng ai oán rồi bay về chờ ông trên nhánh cây soan bên hông nhà.
Buổi tối ông ăn qua loa mấy chén cơm rồi vào buồng vì ông sợ bóng tối ngoài sân cũng như trong các lùm cây. Lên giường nằm , ông trằn trọc thao thức mãi. Bà Phú thắp nhang trên bàn thờ rồi chìu chồng cũng lên giường sớm và con mèo đen theo thói quen, nhảy lên cái ghế dành cho nó bên cạnh giường.
Bà Phú kể cho chồng nghe các thứ chuyện vặt vãnh ngoài chợ , tránh nhắc đến chuyện đêm qua, để khỏi làm chồng thêm sợ. ông Phú nghe vợ nói chuyện, cũng ậm ừ cho qua, nhưng rõ ràng ông không chú ý vì đầu óc vẫn đang vướng bận , cố gạt đi mà không gạt nổi. Gần nữa đêm bà Phú mệt mỏi ngủ mất trong khi ông vẫn còn trăng trở , hết xoay bên phải lại đổi sang bên trái. Nằm lâu ông buồn tiểu lắm , nhưng không dám đi một mình , mà chẳng lẽ lại đánh thức vợ dậy để rũ vợ cùng đi chung với mình. Nhà cầu nằm mãi sau bếp , ông tưởng tượng giờ này ông phải băng ngang mảnh sân ra đó , bất chợt đang đi mà hai cái bóng trắng lao ra chắn lối , thì chắc chắn có thể làm ông kinh sợ đến ngất đi được.
ông nén tiếng thở dài , nhắm mắt lại cố dỗ giấc ngủ. Bên ngoài trời đã khuya lắm , ông gnhe tiếng sương đêm từng giọt đều đặn từ mái ngói đến sân gạch , ông kéo tấm chăn phủ kín trên mặt rồi cảm thấy rất khó chịu vì ngộp thở. Không gian hoàn toàn tỉnh mịch , trời đứng gió , ngoài vườn bao nhiêu cây lá không một chút lay động.
ông hồi tưởng lại bao nhiêu năm sống ở làng này , từ thuở thiếu thời , ông đã lang thang một mình trên đường khuya , dù là đêm trăng

sáng hay đêm tối trời , có bao giờ biết sợ là gì ? Rồi sau này khi lập gia đình , có địa vị trong làng xóm , cũng biết bao đêm ông đi uống rượu ở nhà người này, người kia. Hoặc khi ra sân đình xem hát chèo, rồi một mình trở về trên những khúc đường vắng lặng , chỉ có tàn tre hai bên rũ xuống , chuyện ma quỷ có khi nào làm cản trở bước chân lịch lãm của ông đâu ? Ấy thế mà từ đêm qua đến giờ, hễ nhìn thấy bóng đêm là ông run sợ. Vườn nhà ông cây trái xum xuê , từ nay ông chỉ dám ra chơi ban gnày mà thôi.

ông nhớ có lần nghe người ta bảo ma lúc nào cũng hiện diện quanh ta, nhưng chỉ người nào ma muốn cho thấy , thì mới thấy được. ông tự hỏi tại sao ma lại chọn ông để hù dọa ?. ông nghĩ mãi không tìm ra lý do. Một lúc sau , ông Phú vừa lật người nằm ngửa , thì bổng con mèo bên cạnh ông kêu rú lên , lao vọt qua cửa sổ , và chạy vùn vụt trên mái nhà , tiếng gào thét như xé màn đêm. Sau đó có tiếng gỏ cửa phía trước , ông Phú giật thót người, hất mạnh tấm chăn ra khỏi , ngóc đầu dậy lắng nghe. Vẫn những tiếng cọc cọc giống hệt đêm qua.

ông hít thở chờ đợi , tiếng gõ vang lên như giục giã , ông đưa mắt nhìn vợ , hy vọng là bà cũng nghe thấy. Nhưng bà vẫn đang say giấc nồng , hơi thở vẫn đang đều đều , chứng tỏ bà vẫn chưa thức giấc. ông Phú khẻ lay vai vợ , bà Phú trở người nằm nghiêng , úp mặt vào tường , xoay lưng về phía ông. Tiếng gõ cữa vẫn tiếp tục , tiếng mèo gào thê lương vẫn vang lên rộn rã, tiếng móng vuốt cào cào rin rít trên cánh cửa gỗ. ông Phú như người say thuốc , như kẻ bị hớp hồn , nữa tỉnh nữa mê, mất hết tự chủ , tung chăn bước xuống giường , thất thểu đi ra , ông tháo then ngang , đẩy rộng cánh cửa. Con mèo đen lao vọt lại chân ông , cắn gấu quần ông , lôi thật mạnh , như cố ý

kéo ông vào nhà. Nhưng ông cứ đứng yên như người bị thôi miên... Cảnh cũng lại diễn ra y hệt như là đêm qua , trong màn sương nhạt , đứa con gái mặc quần áo trắng toát , mái tóc rũ xuống , che một phần khuôn mặt xanh xao , chìa bàn tay xin :

− Ông cho con xin bát cơm. Con đói quá !

ông Phú đứng chết cứng như chôn chân xuống nền gạch , á khẩu không nói được lời nào. Xa xa ở cuối sân sát cổng ra vào , ông lại thấy người đàn bà trẻ mặc đồ trắng , cất tiếng gọi :

− Về con ơi , về với mẹ con ơi !

ông Phú kinh hãi đến tột cùng , tiếng nói của cả hai mẹ con vừa trong , vừa lạnh như vọng về từ cõi âm. Cả hai khuông mặt đều mờ ảo , ông không trông rõ , không nhận diện được. Đứa bé chìa tay khẩn khoảng nhắc lại :

− Xin ông bố thí cho con bát cơm , con đói lắm.

Và ngay sau đó tiếng người mẹ từ ngoài cổng cũng cất lên :

− Về con ơi , về với mẹ con ơi !

Con mèo đen từ chân ông, lao về phía đứa bé. Lập tức đứa bé quay lưng và vụt mất. ông Phú chớp mắt mấy cái và bừng tỉnh. Bấy giờ ông mới thấy ở cuối sân, hai mẹ con dắt nhau ra cổng . ông vẫn đứng run rẩy tại chỗ như có ai níu chặt lấy đôi chân ông , cả phút sau mới hoàn hồn. ông toan bước vào nhà , thì một bàn tay bấu mạnh trên vai ông , ông hét lớn quay đầu lại thì hóa ra vợ ông , bà hỏi :

− Ông làm cái gì ngoài này thế ?

ông Phú thở hồng hộc như người chạy đua đường trường , bà Phú dìu ông vào nhà , để ngồi ở ghế và vặn to ngọn đèn dầu. Con mèo đen cũng theo vào , nhảy lên chỗ củ. Bấy giờ , bà Phú mới nhận ra nét nhợt nhạt đẩm ướt mồ hôi trên khuôn mặt của chồng. Bà rót

nước tro cho ông và bảo :

− Ngồi xuống , ông ngồi xuống hẳng đi rồi uống cốc nước nóng này đi đã. Uống rồi cho tỉnh.

Rồi bà lấy cái khăn vải máng ở đuôi giường lau mặt cho chồng. ông Phú uống cạn cốc nước , đòi thêm một ly nữa , rồi run run bảo bà :

− Bà....bà cầm đèn đi với tôi , tôi phải đi giải một cái đã.

Bà Phú làm theo chồng. Lần đầu tiên sau hiền lành bạc nhược khác hẳn với thái độ hách dịch và hung bạo thường ngày. Bà đi trước , giơ cao cái đèn soi bước , bà đẩy cái cánh cửa cho chồng bước ra, nhưng cánh cửa vừa mở , ông đã kêu thét lên và lùi lại. Vì thấy hai cái bóng người đứng ngay trên thềm nhìn ông chờ đợi. Bà Phú vội trách :

− Cái gì mà ông cứ la ầm lên giữa đêm khuya vậy ? Làng xóm người ta kéo sang bây giờ.

Hai bóng người đứng đó cùng lao lại đở ông vì đó là chị người làm và cô con gái. Chị Thuần lên tiếng :

− Ơ ! Con đây mà ông.

ông Phú đặt bàn tay lên ngực , khò khè thở và mắng :

− Chúng mày....chúng mày ra làm cái gì đây ? Tao cứ tưởng là ma.

Cô con gái đáp :

− Tại con đang ngủ , tự nhiên con nghe bố hét to quá à. Con vội lay chị Thuần dậy , chạy lên xem bố có việc gì không ?

Bà Phú buồn rầu bảo :

− Thôi, đi ngủ hết đi. Mẹ rửa mặt cho tỉnh táo , từ hôm qua đến giờ cứ mê man, nói lung tung.

Và bà bảo chị người làm :

− Thôi , chị cũng đi ngủ đi , còn sớm lắm. Có cần gì thì tôi gọi ngay.

Bà Phú bước xuống sân , ông Phú nắm chặt cánh tay vợ đi từng bước chậm chạp sát bên cạnh. ông không dám nhìn ra phía cổng , bởi ông hình dung hai cái bóng trắng vẫn đứng đó chờ đợi ông. Ra tới bên hông nhà , bà Phú đặt cây đèn trên bệ nước xi măng , lấy khăn nhúng ướt cho ông lau mặt , rồi đứng chờ ông đi tiểu bên bệ chuối. Gió thổi xào xạc trong hốc cây , những tàn lá chuối run lên phần phật , ngọn đèn dâù tắt phụt làm ông Phú lại một phen khiếp vía.

Trăng thượng tuần soi mờ không gian , chẳng cần đèn ông cũng đã rành đường đi nước bước từng hốc cạnh trên mãnh đất lâu đời của ông. Nhưng vì cảm giác hoản loạn , ông cần ngọn đèn cho đỡ sợ. Bà vợ nắm tay ông dắt vào nhà , ngang qua mảnh sân , ông bổng nghe tiếng chó gầm gừ , rồi sủa vang ở ngoài cổng , ông bấu chặt cánh tay vợ và hổn hển nói :

− Mẹ con nó đang đi ngoài ấy !

Bà Phú ngơ ngác hỏi :

− Mẹ con ai ? ông làm sao thế ?

ông Phú run rẫy đáp :

− Bà không nghe tiếng chó sủa hay sao ?

Quả thực ngoài ngõ , tiếng chó đang tru lên từng hồi như ai oán , và lại sủa lên. Và cứ mỗi lúc một xa dần. ông Phú nhắc lại :

− Đấy , bà có nghe thấy không ? Mẹ con nó dắt nhau đi ngoài đường.

Bà Phú mệt mỏi nhắc lại :

− Mẹ con ai mới được chứ lị ? Chó thì đêm nào mà chả sủa , có khi chó nó sủa bóng trăng , rồi có khi chó nó sủa người đi đánh dặm. ông lẩn thẩn mất rồi , ở nhà quê mà đêm không có nghe tiếng chó thì

chẳng lẽ cả đêm người ta thức để canh trộm à ?
Bà nói dứt câu, thì hai người cũng vừa lên tới bậc thềm , đẩy cửa bước vào nhà. Bà Phú bật diêm châm đèn , vừa ngáp vừa bảo chồng :
− Thôi, ngủ đi ông , đừng có giựt mình rồi thức dậy nữa. Cố ngủ đi một tí , trời sắp sáng rồi. Chốc nữa tôi bảo con Nhàn đi mời thầy thuốc bắc , bốc thuốc cho ông.
Rồi bà lên giường nằm quay mặt vào vách , nhắm mắt lại. ông Phú cũng nằm nhắm mắt , phủ chăn lên tận ngực , nhưng tất nhiên không ngủ được. ông nằm lan man nghĩ ngợi một lúc khá lâu , rồi bỗng vùng dậy ngồi tựa lưng vào vách là vì trong mớ trí tưởng hỗn độn của quá khứ vừa ùa về trong trí ông . ông chợt thấy lạnh toát toàn thân vì nhớ ra câu chuyện cũ đã lâu lắm , lâu đến nỗi chẳng bao giờ ông nghĩ tới cho đến đêm nay bỗng loé lên trong đầu ông , dắt ông về một kỷ niệm của ngày tháng cũ.
Dạo ấy , ông đã có ba con rồi , nhưng vẫn đam mê cái thú cô đầu trên phố huyện. Trò tiêu khiển cuối muà này lôi cuốn ông không phải vì ông thích văn chương thơ phú , hay ghiền tiếng trống chầu kêu khách , mà chỉ vì nhà hát có những cô hầu rượu trẻ trung lúc nào cũng tựa má , kề vai thân thiết với ông.
Gọi là đào rượu bởi thiếu nữ ấy không phải là ca nhi , họ chỉ vì túng thiếu , phải bỏ nhà quê lên thành phố. Tấp vào những nhà hát để làm công việc hầu rượu và quạt mát cho Quan viên đến thưởng thức. ông Phú là một trong những Quan viên lắm của nhiều tiền , thường xuyên ghé chơi vào những ngày rãnh rỗi. ông có xe kéo riêng , từ làng Vạn Yên lên phố huyện chỉ mất khoảng ba tiếng đồng hồ. ông hách dịch lắm nhưng phóng tay xài rộng nên chủ chứa rất quí trọng

và ra sức chìu chuộng .
Họ giao ông cho cô đào Tuyết mới ngoài 20 , vào nghề chưa được nữa năm. Tuyết phục dịch ông chu đáo lắm , từ lời ăn tiếng nói , dáng đi dáng đứng , từ cái quạt nan cầm tay phe phảy liên tục cho ông, tới cốc rượu nồng nâng lên miệng ông khi ông kê gối ngã đầu trên đùi cô. Sự chung đụng xác thịt dĩ nhiên không thể dừng lại ở đó. Lần nào trước khi ra hát từ , ông cũng ngủ với cô một đêm , rồi mới chia tay hẹn gặp chuyến tới .
Bà Phú cũng biết cái thú của chồng , nhưng chuyện ấy không làm bà bận tâm nhiều lắm. Bởi ông làm ra tiền , thì đi ngang về tắt để giải sầu một tháng đôi ba ngày cũng không có gì quá đáng đối với đàn ông thời ấy.
Bẵng đi một thời gian , ông Phú không lên phố huyện để chuẩn bị ra tranh chức ông Nghị. Gọi là tranh , nhưng có tranh với ai đâu , đó là thứ Nghị hách , Nghị gật , ngồi làm bù nhìn để diễn tuồng dân chủ cho thực dân Pháp mà thôi. Quan tỉnh quan huyện hổ trợ sau lưng , là tất nhiên ông thắng cử , nghênh ngang vào ngác trong các nghị trường. Có điều ông Phú cũng phải bỏ thì giờ học chữ Quốc ngữ và mấy câu tiếng Tây , vì chẳng lẽ vào nghị trường mà không biết đọc , biết viết. ông say mê chức trọng quyền cao , thú cô đầu dường như ông quên hẳn.
Cô đào Tuyết ở phố huyện ngóng ông mãi không thấy tăm hơi. ông không lên, thì cô không có tiền mà nhà chứa cũng mất nhiều lợi tức. Cô dọ hỏi cả tháng trời , mới biết ông ở làng Vạn Yên. Đắn đo mãi , cô đánh liều thuê xe kéo về làng Vạn Yên. Tất nhiên cô không dám đến thẳng nhà , cô dừng chân ở ngoài cánh đồng làng, mướn một đứa bé đang thả diều gần đó bảo nó vào gặp riêng ông Phú , nhắn

ông ra gốc cây đa cho cô gặp. Làng này thì già trẻ lớn bé , ai mà không biết mặt ông Phú , cô dặn đi dặn lại thằng bé rằng :

− Này , mày phải gặp cho bằng được ông Phú rồi hẳn đưa cái mảnh giấy này nhé ! nhớ chửa ? Đừng có bạ ai cũng đưa , nhất là bà Phú thì nên lảng đi ngay. Phải đưa tận tay cho ông Phú, bảo là có cô Tuyết đang đợi ở gốc cây đa đầu làng ấy. Thôi đi đi ! Nhanh chân lên một tí nhé ! Đưa giấy rồi ra đây tao cho thêm tiền nhé !

Thằng bé nhận tiền và mảnh giấy , bỏ luôn cái diều và chạy thẳng vào làng Vạn Yên. Nó cũng biết ông Phú , nhưng là vì con nhà cùng đinh , nên chưa bao giờ đặt chân vào nhà ông. Nó đến trước cổng nhà ông , dừng lại thở , mồ hôi nhễ nhại khắp mặt và lên áo. Trong sân nhà ông hôm nay lố nhố cả chục người , rồi lại có cả ô tô trên tỉnh xuống , làm nó càng sợ không dám vào.

Khoảng thời gian này ông Phú bận lắm vì đang chạy chức nghị viên. Chờ đến hơn một tiếng đồng hồ, thằng bé phân vân không biết làm sao. Quay lại gốc đa nói thật với Tuyết thì sợ cô đòi lại tiền mà xông vào nhà gặp ông Phú thì liều lĩnh quá. Lơ phật ý ông, ông tát cho thì sưng mặt ; Nó cứ đứng sớ rớ mãi ở ngoài cổng cho đến khi chị thuần xách giỏ đi mua thêm rượu , thấy cử chỉ lấm lét của nó , cất tiếng hỏi :

− Này, mày con nhà ai thế ? Làm gì mà cứ thập thò ở đây thế này ? Ăn trộm hả ? Xéo ngay không chết bây giờ đấy nhé !

Thằng bé sợ hãi đáp :

− Cháu hỏi thăm ông Phú ạ !

Chị Thuần mắng :

− Ớ ! Cái thằng này láo thật ! Mày là đứa nào mà dám hỏi tới ông Phú ? Cút đi , ốm đòn bây giờ đó !

Thằng bé luống cuống đáp :
− Dạ , cháu cần đưa cho ông Phú mảnh giấy này ạ !
Nó rút trong cạp quần miếng giấy nhỏ đã nhoè nhoẹt mồ hôi , trao cho chị Thuần rồi bỏ chạy. Chị Thuần không biết chữ nên đứng nhìn đăm đăm một lúc , rồi trở vào đưa cho anh Long , con trai đầu lòng của ông Phú. Mảnh giấy nguệch ngoạc mấy chữ ông ra cho em gặp , em đang chờ ở gốc cây đa. Có việc cần. Tuyết. Long đọc lướt nhanh rồi cất vào túi. Anh không biết Tuyết là ai mà lại đòi gặp bố mình. Anh lưỡng lự một chút rồi vào nhà mời ông Phú ra mãi sau vườn rồi đưa cho ông mãnh giấy. ông Phú đang lúc say sưa với công danh sự nghiệp , nghĩ đến tương lai ông nghị , nên lập tức nổi nóng nghiến răng bảo:
− Cái con đĩ này ! Ai cho phép nó xuống tận đây để tìm tao ? Láo thật !
Rồi ông vò mãnh giấy , quăng mạnh xuống gốc cây. Long ngước lên hỏi bố :
− Cô ấy là ai mà tìm bố , bố có định ra gặp cô ấy không ?
ông Phú gắt :
− Gặp làm gì ? Nó là con đào rượu ở nhà hát trên phố huyện. Tao mà gặp là tao vả ngay cho mấy cái
Dứt lời, ông toan quay vào nhà vì khách đang chờ ở bàn tiệc. Nhưng Long níu lại và ôn tồn nói :
− Bố ạ ! Bố không ra gặp cô ấy , ngộ lỡ cô ấy đến thẳng đây rồi làm sao ? Bố sắp sang nghị viên. Hôm nay nhà mình đông đủ Quan viên, chức sắc , chẳng may cô ấy đến làm ầm ỉ lên thì làm sao ?
Chính ông Phú cũng vừa sực nghĩ ra điều ấy , đường hoạn lộ của ông đang thênh thang, lại để một đứa con gái nghèo hèn làm vỡ

chân ông. Nhưng ông vẫn trấn an con trai :
− Nó chẳng dám đến đây đâu ! Có mà uống thuốc liều !
Long tha thiết nói :
− Bố ạ ! Cô ấy đã từ huyện xuống làng ta , thì sợ gì mà không đến thẳng đây ? Chả qua là cô ấy ngại mẹ con thôi ! Nhưng nếu bố không ra gặp thì thể nào cô ấy cũng đến.
ông Phú đăam chiêu cuối đầu , Long lại đề nghị :
− Hay là bố để con chạy ra xem sao ! Con sẽ nói khéo bảo cô ấy đừng đến đây. Bảo cô cứ về đi rồi nay mai bố sẽ lên huyện gặp.
ông Phú ngượng ngùng nhìn con :
− Ờ ! Tính thế cũng phải. Đi hộ bố đi. Bảo với nó dứt khoát từ nay không được lai vãng về đây nữa. Mai kia bố lên huyện , bố sẽ cho nó một trận.
Long gật đàu , cuối lượm lại mảnh giấy mà vừa rồi ông Phú đã vứt vào gốc cây. Rồi anh tất tả chạy ra ngoài đầu làng. Từ xa anh đã thấy Tuyết đứng ở gốc cây , nón cầm tay phe phẩy , anh chạy lao lại thở hồng hộc vì quảng đường khá xa mà anh thì cố lướt thời gian. Tuyết ngừng quạt, trố mắt nhìn Long nhưng không dám hỏi. Long đứng lại, cố lấy bình tĩnh và lên tiếng :
− Cô..cô là cô Tuyết phải không ạ ?
− Vâng ạ , tôi ,đây ! Xin hỏi ông là....
− Tôi tên là Long , bố tôi nhận được mảnh giấy của cô nhưng bận lắm , không ra gặp cô được.
Dứt lời Long giơ mảnh giấy nhàu nát ra trước mặt Tuyết. Tuyết thất vọng ngồi bệch xuống đất trên nhánh cây cổ thụ , cô buồn rầu hỏi :
− Thế ông Phú có nhắn gì tôi nữa không ?
Long vốn biết bố mình nóng tính , đôi khi không dằn được cơn giận ,

nên anh tội nghiệp bảo Tuyết :
− Bố tôi chỉ bảo là từ nay tuyệt đối cô đừng có về làng tìm bố tôi. Bố tôi không bằng lòng như thế. Gặp ở nhà hát chứ sao cô về tận đây? Nếu mẹ tôi biết thì làm sao ?
Tuyết ứa nước mắt sụt sùi đáp :
− Tôi đâu muốn lê thân về đây đâu , chẳng qua là vì tôi...tôi...tôi có..mang với bố anh , nên mới phải xuống tìm chứ tự dưng lặn lội về đây để làm cái gì ? Có chửa thì tất nhiên nhà hát người ta đuổi tôi đi rồi , chứ ai mà cho hầu rượu nữa ! Bây giờ thì bụng còn bé nên còn nán được , chứ tháng sau rồi tháng sau nữa , dấu làm sao được với thiên hạ ? ông nghĩ coi , tôi thì tôi không nhà không cửa , nhà hát đuổi tôi đi thì tôi chả biết làm sao để sống qua ngày để sinh đẻ? Vạn bất đắc dĩ tôi mới phải liều xuống đây thưa thật với bố anh.
Cô nghẹn ngào dừng lại, Long mủi lòng nhìn cô gái tội nghiệp , cô còn trẻ , lại có nhan sắc mặn mà , bố anh say mê là phải , Long dè dặt hỏi :
− Thế bây giờ cô tính thế nào ? Cô tìm gặp bố tôi dể làm gì ?
Tuyết đã dự định trước , rành mạch kể :
− Tôi bây giờ lâm vào bước đường cùng rồi , nên mới phải ngữa tay nhờ cậy bố anh. Đẻ xong, tôi sẽ đem con tôi cho các bà sơ , rồi tôi đi làm thuê , làm mướn nuôi thân. Tôi không có dám làm phiền bố anh nữa đâu. Tôi chỉ cần từ đây đến ngày ở cử thôi.
Long hiểu ra , xúc động vì hoàn cảnh dỡ dang của cô gái do bố mình gây nên. Anh thọt tay vào túi nhưng không có đồng bạc nào vì anh không hề dự trù trước , anh dịu dàng bảo :
− Hay là thế này , tại bố tôi không biết là cô có mang với bố tôi , bây giờ cô cứ ngồi đợi đây để tôi chạy về cho bố tôi hay , thể nào bố tôi

cũng ra gặp cô.
Tuyết thở phào nhẹ nhỏm :
− Vâng..vâng , trăm sự nhờ anh. Anh đi nhanh hộ tôi một tí nhé , tôi chờ !
Long toan chạy thì Tuyết lại thêm :
− Ấy, ấy , nhược bằng như là bố anh bận quá không ra được để gặp tôi, thì nhờ anh nói khéo tôi chỉ xin ít tiền thôi, để tôi sống qua ngày chờ ngày sinh nở thôi.
Long gật đầu, rồi lập tức chạy lao vào làng , anh vẫn biết ông Phú ham thú trăng hoa , nhưng anh không ngờ anh sắp có một đứa em cùng cha khác mẹ.
Về tới nhà , mồ hôi mồ kê nhễ nhại , anh lại làm hiệu gọi ông Phú ra sau vườn và kể lại từ đầu đuôi , đồng thời giục bố ra gặp , nhưng ông Phú gạt đi :
− Quân láo lếu , nó bảo nó có chửa à ? Đã chắc gì nó có chửa với tao ? Cái thứ mèo mã gà đồng , ngủ hết người này đến người khác. Thấy tao có tiền lại giở trò vòi vĩnh. Kệ mẹ nó !
Thế là ông quay gót vào nhà , Long chạy theo níu kéo:
− Bố ơi ! Không phải con của bố thì đời nào cô ấy mò về tận đây?
ông Phú phất tay :
− Mày ngu lắm con ạ ! Làm cái nghề đào rượu như nó phải biết mánh khoé chứ ! Rồi mày xem, nó sẽ vác cái bụng chữa đi vòi tiền của tất cả mọi thằng đàn ông đã đến cái nhà hát ấy. Gặp ai nó cũng sẽ bảo người ấy. Tao già đầu rồi , tao không có dại.
Long đứng thừ người một lúc rồi nói :
− Nếu thế thì để con chạy ra bảo cho cô ấy biết để cô ấy quay về huyện trước trời tối. Bắt người ta chờ khổ thân. Vả lại cô ấy đã có

công mò về tận đây thì...cũng nên biếu cho cô ấy một ít tiền chứ bố !
ông Phú gay gắt xua tay:
− Đã bảo là kệ nó , mày cứ hay mua việc. Tao không ra , mày không ra thì nó sẽ phải về. Chửa biết chừng nó sẽ đi tìm thằng khác để báo tin là có chửa. Tiền bạc tao không tiếc , nhưng giúp nó một lần, nó sẽ ăn quen thấy mùi ăn mãi , phiền phức lắm.
Long còn đang phân vân, thì có tiếng bà Phú gọi :
− Anh Long đâu , mẹ nhờ một tí nào !
ông Phú giục :
− Vào xem mẹ mày cần cái gì.
Long thở dài chạy vào nhà tìm mẹ , bà Phú gắt :
− Con phải ngồi tiếp khách hầu rượu các Quan chứ ! Sao mà cứ thập thò ở dưới bếp là thế nào? Lên nhà trên mau , đừng để người ta chờ !
ông Phú trở lại bàn tiệc , nói cười oan oan với cốc rượu nồng , không mảy may bận tâm với Tuyết đang sốt ruột chờ ông ngoài gốc cây đa. Riêng Long thì rất áy náy nhưng không thể rời bàn tiệc. Ngoài cánh đồng Tuyết hết đứng lại ngồi , nỗi oán hận cả bố lẫn con mỗi lúc một dâng cao, cho đến khi mặt trời lặng , vẫn không thấy ông Phú hoặc Long ra gặp , cô đành thất thiểu thất vọng tìm đường trở về phố huyện.
Thời gian cứ thế mà trôi , suốt cả nữa năm ông Phú tíu tít tiếp khách , lại biết mình sắp làm lớn , nên không lên phố huyện hát cô đầu nữa. Nhưng người tính không bằng trời tính , phút chót tình thế biến chuyển dồn dập. Cái chức nghị viên bị bãi bỏ sau khi ông tốn khá nhiều tiền để lót đường từ làng lên tỉnh. ông buồn đứt ruột vì công danh trắc trở và vì tiếc tiền vung tay quá hào phóng. Có lẽ mả nhà

ông không phát về đường Quan lộc nữa.
Ngồi buồn vài tháng sau, ông lại mò lên phố huyện đến nhà hát cũ. Chị chủ nhà ra đón ngậm ngùi bảo ông :
− Gớm , lâu quá mới lại thấy Quan bác quá bộ đến thăm chúng em đấy. Chúng em cứ nhắc đến Quan bác mãi.
ông Phú nghênh ngang bước vào và khinh bạc hỏi :
− Không biết cô Tuyết của tôi bây giờ ra làm sao , chả biết có còn nhớ tôi hay quên bén mất rồi ?
Chủ nhà trố mắt nhìn ông vì tưởng ông nói đùa , giây lâu chị mới kể :
− Ủa , chả lẽ Quan bác chưa biết hay là sao ? Cô ấy nghĩ việc từ khi có mang tháng thứ ba rồi. Em thì chả biết cô ấy phiêu bạt về đâu , mãi sau này mới nghe người ta nói là cô đẻ thiếu tháng ở nhà thương thí ấy , rồi cả hai mẹ con chết rồi.
ông Phú nghe qua chả có phản ứng gì , chủ nhà liền ngâm bốn câu ngữ , tức là bốn câu thơ mỡ đầu bài hát nói của Dương khuê mà ngày trước ông Phú thích nghe mỗi khi nằm kề bên Tuyết.
Lấy ai là kẻ đồng tâm
Lấy ai là kẻ tri âm với nàng
Đêm khuya luống nhưng đàng hoàng
Người đi đâu vắng mà đàn còn đây ?
ông Phú nghe xong , vẫn không tỏ một lời tiếc thương kẻ bạc mệnh. Chủ nhà biết ý nên cũng không nhắc thêm chuyện ấy nữa , mãi đến khi tiễn chân ông ra về , chủ nhà mới kể thêm :
− Cái dạo mà cái Tuyết mới có mang , nó có xuống tận làng Vạn yên để tìm Quan bác để báo cho Quan bác biết , nhưng mà nó chờ mãi mà Quan bác cứ lờ đi. Nó về đây khóc cả tuần lễ rồi khăn gói ra đi. Từ đấy , em chả gặp nó bao giờ cho đến khi em nghe tin nó chết

đấy.
ông Phú khẻ nhíu mày nhưng không nói gì , chỉ biết sau lần ấy ông không lên phố huyện nữa , cũng ít khi nào ông nghĩ đến người con gái bạc số đã từng kề cận nhiều đêm bên ông và cưu mang đứa con bất hạnh của ông. Mãi đến hôm nay , hai cái bóng trắng hiện ra ngoài sân trong đêm , hai mẹ con dắt tay nhau trong sương mù , thất thểu đi ra khỏi cổng nhà ông , mới làm ông giật mình liên tưởng đến chuyện cũ. ông buộc miệng thảng thốt kêu lên nho nhỏ :
− Hay là hai mẹ con nó hiện về báo oán?
Bà Phú đang nằm thiu thiu, ngơ ngác quay lại hỏi :
− Hai mẹ con nào ?
ông Phú không dám tiết lộ chuyện cũ với vợ , nên làm bộ lảng sang chuyện khác , ông thản nhiên nói :
− Bà chưa ngủ à ? Tôi thì tôi mới chợp mắt lại nằm mê ngay lập tức.
Bà Phú ngồi dậy vấn tóc và bùi ngùi nói :
− Tôi thì tôi biết ông còn thức chứ chưa ngủ đâu. Có phải là ông đang nhớ đến con bé gì trên phố huyện , dạo mà ông mê đi hát cô đầu , đúng chưa ? ông ngủ với nó , rồi nó có mang , rồi nó về làng tìm ông mà ông nhất định không ra gặp , có đúng thế không ?
ông Phú kinh hãi hỏi lại vợ :
− Sao...sao bà biết ?
Bà Phú ngậm ngùi thở dài trách bằng giọng có pha nước mắt :
− Tôi thì tôi biết từ dạo ấy cơ ! Thằng Long nó kể cho tôi nghe hết. ông ác lắm , con ông mà ông còn bỏ , con bé bụng mang dạ chửa , lang thang đầu đường xó chợ , không cơm ăn , không áo mặc. Tất nhiên là nó đẻ non rồi , hai mẹ con nó cùng chết đói. ông à ! đàn ông năm thê bảy thiếp là chuyện thường. Sao ông không bảo với tôi một

tiếng để tôi giúp nó ? Tôi không có muốn ông thất đức , con gái tôi nó phải gánh chịu.
Ngừng một chút cốt ý để chồng suy gẫm , bà Phú lại tiếp :
− Đấy , thằng Long nó trách ông đấy ! Cho nên hôm nó có dịp lên phố huyện , tôi bảo là nó cố tìm cái con bé ấy để dúi cho nó ít tiền. Nhưng mà nhà chủ đuổi đi lâu lắm rồi, chả biết nó đi đâu?
ông Phú nằm yên không biết nói sao. Giờ này ông vẫn không hối hận vì đã xử bạc với Tuyết. ông chỉ sợ hồn ma hai mẹ con về báo oán , nên ông tự bào chửa :
− Bà bảo tôi ác là oan cho tôi. Cái hôm nó về chờ tôi ở gốc cây đa ngoài cánh đồng , tôi không ra là vì đã chắc gì cái thai trong bungnó là con tôi ? Đào rượu ở nhà cô đầu thì nay tiếp người này , mai tiếp người khác. Biết nó có mang với ai ?
Bà Phú không nói gì nữa. Chuyện này bà đã dấu kín bao nhiêu năm , bà vẫn thầm trách chồng là người nhẫn tâm. Bà không nói chỉ vì bà không muốn các con biết thêm những cái xấu của bố chúng nó, nhất là cô con gái. Bà ngồi lên đẩy cái liếp cửa sổ cho không khí trong lành ngoài vườn luà vào , nhưng trời vẫn còn tối quá , nên bà lại hạ xuống. Làng xóm còn im lìm ngủ yên , gà chưa gáy tiếng nào. Dưới bếp chưa có tiếng động , chứng tỏ chị Thuần chưa dậy pha trà , bà Phú buồn rầu bước xuống , bưng cây đèn ra hiên để xuống bếp , bà nói :
− Thôi ông ngủ đi một tí để lấy sức , tôi xuống tôi đun ấm nước.
− Sao không gọi cái Thuần nó dậy bảo nó đun ?
− Thôi , còn sớm mà ! để cho nó ngủ. Đằng nào tôi cũng dậy rồi.
Bà bước ra ngoài, ông Phú nằm một mình nhớ lại từng chi tiết cái hôm Long trao cho ông mảnh giấy , rồi giục ông ra gốc đa gặp Tuyết.

Chuyện cũ bao nhiêu năm qua giờ này bổng sống lại trong ông. Nhưng để khỏi áy náy, ông tự bảo mình :

− Đã chắc gì đứa bé trong bụng là con mình !

ông vừa dứt lời thì bổng thấy cơn lạnh từ trên vách ùa vào xối xả như gió bấc muà đông. Lập tức con mèo đen của ông kêu thét lên và lao mạnh vào liếp cửa sổ. Ngay sau đấy có tiếng gõ cửa liên hồi, ông giật thót người run lên bần bật. Tiếng gõ không phải ở trước cửa như đêm qua mà ngay trên liếp cửa sổ , sát cái giường ông đang nằm. ông co rúm người , cố nhích ra xa , rồi ú ớ gọi vợ. Con mèo vẫn cào mạnh, vẫn gầm gừ , nhảy lên tuột xuống. ông cố kêu nhưng cổ ông dường như bị bóp nghẹt khiến ông không thốt được một tiếng , chỉ nghe tiếng âm thanh nghèn nghẹn như người sắp tắt thở. Tiếng gõ trên cửa sổ vẫn vang lên , rồi giọng nói con nít như rót vào tai ông :

− Xin ông bát cơm...xin ông bát cơm...Con đói quá...

ông Phú lết mãi mới ra được mép giường rồi ngã lăn xuống đất , ông lồm cồm bò dậy thì bên ngoài cửa sổ có tiếng nói của người đàn bà mà ông đã nghe đêm qua :

− Về con ơi..về với mẹ...về con...

Mấy tiếng ấy cứ lập đi lập lại xa dần , nhỏ dần cho đến khi ông không còn nghe thấy nữa. ông há hốc mồm , hai tay ôm cái gối , từ từ đứng dậy. Vừa lúc ấy cánh cửa trước mở tung , ông thét lên kinh hãi....Nhưng đó là bà vợ vừa từ dưới bếp đi lên , bà bực bội cằn nhằn :

− Ông làm cái gì mà tôi giật mình ? Đêm hôm mà cứ hét ầm lên là thế nào?

Thấy ông ngơ ngác đứng giữa nhà, bà nói tiếp :

− Sao mà tôi đi có một tí mà ông không dám nằm một mình là sao ?

ông Phú hổn hển đáp :

− Mẹ con nó lại vừa mới hiện về bà ơi !

− Hiện về đâu ? Bình tĩnh cái đã nào !

− Nó đứng ngay sau cái cửa sổ , tôi hãi quá mới phải vùng dậy , toan xuống bếp tìm bà , bà cho tôi cốc nước.

Bà Phú dịu dọng tội nghiệp :

− Tôi đang đun. Nước trong ấm ủ thì hết sạch rồi. Thôi xuống bếp uống tạm miếng nước mưa đi vậy !

Vừa nói , bà vừa bước ra ngoài , ông Phú lẽo đẽo đi sau ; Nhưng khi ra thềm nhà , ông Phú đứng khựng lại ngay , là vì dưới ánh trăng mờ ông nhìn thấy hai cái bóng trắng , hai mẹ con dắt nhau ở cuối sân, lầm lũi đi ra ngõ. ông giật tay bà Phú , chỉ ra cổng và hoảng hốt kêu :

− Chúng nó kia kìa , thấy không ? Bà....bà có thấy hai mẹ con nó không ?

Bà Phú lắc đầu , giờ này bà Phú cũng mơ hồ đoán rằng hồn ma hai mẹ con về chọc ghẹo chồng bà, nhưng đồng thời bà cũng tin rằng có thể tâm trí chồng bà khủng hoảng trầm trọng cho nên có ít chiết ra nhiều. Người hoảng loạn thì rất dễ thấy ma , bởi nhìn thấy gì cũng tưởng là ma , bà chán nản nói :

− Tôi có thấy cái gì đâu !

Bà vừa dứt lời thì ngoài cổng có chó tru lên thảm thiết , rồi gầm gừ sủa vang rồi cứ thế xa dần , nhỏ dần , cho đến khi im hẳn trả lại sự yên tĩnh cho màn đêm. ông Phú run run nói :

− Chúng nó đấy , mẹ con chúng nó đấy !

Vào bếp , ông Phú bưng cái gáo đựng nước mưa tu ừng ực rồi ông lắc đầu mệt mỏi bảo vợ :

− Bà ơi , chắc phải bán bỏ căn nhà này đi chỗ khác bà ơi !

Bà Phú gạt phắt đi :

− Cái gì ? Mồ mã tổ tiên của ông ở cả đây mà, bán nó sao được ? Với lại nếu quả thực ông thấy ma đó , thì ma đi theo người , ông đi đâu cho thoát ?

Đối với ông Phú lúc này thì mồ mã tổ tiên cũng không còn quan trọng nữa , và căn nhà đồ sộ này ông cũng chẳng thấy tiếc chút nào vì ông sợ quá mức rồi. Đi đâu cũng được , miễn là hai cái bóng trắng kia đừng rượt theo quấy phá ông , ông lắc đầu bảo vợ :

− Tôi không ở đây được nữa , nhà này bây giờ là nhà ma. ở với ma làm sao được ?

Bà Phú tội nghiệp bảo chồng :

− Thôi hay là như vầy đi, ông sang ở tạm bên thằng Long vài hôm xem sao ?

Bà Phú đưa đề nghị này là một sự bất đắc dĩ vì sợ chồng khủng hoảng quá mà kiệt sức , chứ trong thâm tâm bà không muốn mang phiền toái sang nhà con trai. Vợ chồng nó bận buôn bán lại vướng hai đứa con còn nhỏ. Chồng bà qua đó rồi cả đêm cứ kêu thét lên như thế này thì chỉ làm khổ con trai và hai đứa cháu nội mà thôi.

Riêng ông Phú thì gật đầu đồng ý ngay :

− Ừ , để tôi sang ở bên thằng Long , chứ ở bên đây chắc tôi chết mất !

Bước sang ngày thứ ba, ông Phú hốc hác thấy rõ. Hai đêm thức trắng , ban ngày cố ăn một hai bát cơm mà nuốt không vào , người ông phờ phạc , hai mắt trũng sâu , mất hết thần khí. Bước đi lảo đảo như sẳn sàng quỵ ngã bất cứ lúc nào. Với ông bây giờ ngày đi quá nhanh , cứ đến lúc mặt trời lặn là ông bắt đầu lo sợ. Bà Phú bảo cái Nhàn chạy đi gọi Long để bàn cái việc đón ông Phú sang ở tạm bên

ấy , nhưng hôm ấy Long lên tỉnh chưa về , còn bà Phú và thằng Hoành thì qua nhà cô con gái thứ hai là Kim vì tin vào luật vay trả cha ăn mặn , con khát nước, nên bà rất lo cho hai cô con gái.
ở nhà một mình , ông Phú đăm chiêu đi tới đi lui trên sân gạch. Chợt nghe tiếng quạ kêu trên nhành cây soan , ông giật mình ngẩng lên , vẫn con quạ đen đậu chỗ cũ nhìn ông như thách thức , ông lượm cục đất ném lên , nó kêu mấy tiếng oai oán và bay vụt đi. Một lúc sau tình cờ ngó lại , ông vẫn thấy nó đậu ở chổ cũ. ông bực mình lắm , nhưng cố lờ đi, không thèm để ý đến nó nữa. ông thơ thẩn đi ra đi vào , cả ngày chỉ hút thuốc lào và uống nước trà , cơm canh nuốt không vô. Bên ông chỉ có con mèo đen làm bạn đồng hành , không rời ông một bước. Buổi trưa ông ra nằm trên cái võng căng ở đầu nhà , con mèo cũng nhảy lên nằm gọn trong lòng ông. Cách đầu nhà khoảng 20 thước , có cái ao nhỏ mà diện tích chỉ bằng hai chiếc chiếu , ông đào cũng cả chục năm để thả cá giống. Con mèo đang nằm trên bụng ông bổng nhe răng gầm gừ rồi thét lên và phóng vọt lại phía cái ao. ông Phú giật mình xoay người , té bịt xuống đất , ông run rẫy nằm yên nhìn con mèo đen đang vùng vẫy gầm thét dù chẳng thấy ai bên cạnh nó.
ông biết hồn ma của hai mẹ con đang ở đó , chỉ cách ông 20 bước , và con mèo trung thành của ông đang gắng sức ngăn cản hai bóng ma không cho tiến về phía ông. ông toát mồ hôi muốn vùng dậy chạy vào nhà , nhưng không ngồi dậy nổi. Bổng con mèo rớt xuống ao, nó cố gắng vùng vẫy ngoi lên , nhưng rõ ràng có những bàn tay vô hình dìm nó xuống , khiến nó cứ ngoi lên lại chìm xuống , rồi chỉ trong khoảnh khắc con mèo bị ngộp nước , không cử động được nữa.
ông Phú nằm im khá lâu , sợ hãi quá không đứng dậy nổi. Con mèo

của ông đã chết đuối dưới ao. Tim ông thắt lại , mồ hôi vả ra đầy người, ông vừa tiếc con mèo , vừa sợ cho chính mình. Mấy phút sau ông mới vịn tay vào cột nhà đứng dậy , ông mở to mắt , từ từ tiến lại bờ ao khom người vớt xác con mèo lên , rồi thơ thẩn bước những bước không hồn vào ngồi trền cỏ dại. ông mệt mỏi cất tiếng gọi :

− Thuần ơi , Thuần ơi Thuần !

ông gọi hai ba tiếng , chị người làm mới nghe thấy chạy lên , chị hốt hoảng nhìn con mèo ướt đẩm nằm chết bên cạnh ông. Mèo có sức khoẻ dai dẳng. ở nhà quê muốn giết mèo chỉ có cách trấn nước , chị người làm nbgơ ngác hỏi :

− Ối giời ơi, ông ơi , sao ông giết con mèo hở ông ?

ông Phú buộc miệng đáp :

− Tao có giết nó đâu ! Ma giết chứ không phải tao giết !

Chị người làm trố mắt nhìn ông vì chẳng hiểu ông nói gì. Chị đứng tần ngần một lúc rồi nói:

− Trời ơi ! Không có con mèo thì chuột nó tha hồ mà lộng hành. ông ơi ! Con đem.... con chôn con mèo ông nhé ?

ông Phú lơ đãng :

− Ừ ! Đem chôn đi.

Từ đó cả ngày ông thơ thẩn như kẻ mất trí. Đi tới đi lui trên hè , nói lảm nhảm những câu vô nghĩa. Mất con mèo ông cảm thấy như mất một người bảo vệ an toàn, hồn ma giết được con mèo thì cũng có thể giết được ông. Nhớ lời vợ dặn , xế chiều ông lại ra nghĩa trang phía sau nhà , thắp nhang khấn vái và chuẩn bị đi ngủ sớm để lấy sức. người cứng đầu tới đâu , gặp lúc nguy khốn , cũng phải bám víu vào lời cầu nguyện.

Bà Phú trước khi sang nhà con gái đã dặn ông :

− ở nhà ông cứ đi ngủ sớm đi nhé. Tôi sang cái Kim một lát rồi tôi về ngay.

ông cũng có ý định đi ngủ sớm vì ông nghiệm ra rằng hồn ma chỉ quấy phá ông vào lúc gần sáng. Trưa nay cụ lang Triệu đã đến bắt mạch , cắt cho ông bảy thang thuốc bổ và dặn ông nên ngủ sớm để lấy sức vì khi thiếu ngủ , người ta dễ sinh ra hoảng hốt. ông Phú nói gì thì nói , cụ lang Triệu dứt khoát cũng không tin là có ma mà chỉ quả quyết là cơ thể ông suy nhược quá , nên bị những cơn ác mộng làm khổ trong giấc mộng. Cụ bảo :

− Ma với quỷ ! Toàn là những chuyện hoang đường , tôi năm nay đã ngoài 70 , chưa biết mặt ngang mũi dọc con ma nó ra làm sao ? ông cứ ăn ngủ điều độ cho lại sức , ma nó thấy ông cũng phải bỏ chạy.

ông Phú bực lắm nhưng đành chịu vì không làm sao chứng minh được. ông cũng mong là cụ lang nói đúng , chứ tình trạng này kéo dài thì sớm muộn gì ông cũng sẽ chết gục vì kinh sợ hoặc kiệt sức.

Từ trong nhà cầm bó nhang ra vườn sau , ông Phú bỗng nghe con quạ đen trên cây soan kêu mấy tiếng rồi bay theo ông , đậu trên cành vườn cây trên đầu ông. ông nhìn lên, vừa bực bội vừa hoang mang , miệng cào nhào xua tay đuổi , nhưng con quạ gan lì đứng yên nhìn ông. ông thở dài cuối xuống , cố gắng lờ đi và tiếp tục bước xuống con dốc lần ra nghĩa địa. ông cần cầu xin tổ tiên phù hộ để ông và con cháu có thể ở lại căn nhà hương quả , nối tiếp nhau nhang khói phụng thờ tổ tiên.

Con quạ trên cành bưởi lại kêu một hồi dài rất ai oán rồi bay vụt đi mất. ông ngơ ngác nhìn theo và từ đó nó không trở lại nữa. Nhưng ông bỗng giật mình kinh hãi vì khi còn cách nghĩa trang khoảng chừng mấy chục thước , ông thấy hai cái bóng trắng của hai mẹ con

đang ngủ trên phần ngôi mộ trong làn khói xanh bao phủ dầy đặc . Lạ nhất là bao nhiêu cây nhang dù không ai thắp đều bốc khói mờ mịt khiến hai bóng người áo trắng ấy lúc ẩn lúc hiện , khi còn khi mất. ông run rẩy bước lùi lại , lưng đập mạnh vào gốc cây , bó nhang rớt xuống đất lúc nào không hay. ông đưa tay dụi mắt và nhìn lại thì không thấy hai cái bóng trắng đâu nữa. Làn khói dày đặc mới lúc nãy bốc lên cao trên ngôi mộ , giờ cũng tan biến hẳn , không còn dấu vết gì để lại. ông đứng ngơ ngác và mừng rỡ vì đoán đó chỉ là ảo giác do nổi sợ trong lòng tạo nên.

ông cuối xuống nhặt từng cây nhang lên , lưỡng lự mấy giây rồi quay vào nhà không dám ra nghĩa trang nữa.

Để thử lại cho chắc ăn , ông xuống bếp đưa bó nhang cho chị Thuần và bảo :

− Mày ra cắm mỗi ngôi mả ba que hương rồi thắp lên cho tao !

Chị Thuần ngạc nhên hỏi :

− Ơ...hôm nay là ngày gì mà thắp hương hở ông ?

ông Phú ậm ừ đáp :

− Thì nhớ đến ông bà cha mẹ thì thắp chứ có là ngày gì đâu. Mày thì hay có cái tật hỏi lôi thôi. Đi đi !

Chị Thuần là người thích nói chuyện , nhưng biết tính ông Phú nóng nảy nên không dám nói gì mặc dù chị thấy ông rất vô lý. Những người nằm trong gnhĩa trang kia là dòng họ của ông chứ có liên quan gì đến chị. ông nhớ đến tổ tiên , sao ông không tự ra thắp nhang mà lại sai chị ? Có điều hai hôm nay chị thấy ông lẩn thẩn như người mất hồn , mặt mũi hốc hác tiêu điều nên chị cũng thông cảm vì ông đang đau nặng , thậm chí phải đón thầy thuốc bắc đến tận nhà bắt mạch và hốt thuốc cho ông. Sáng nay chị đã hỏi bà Phú :

− Ông ốm hả bà ? Bịnh gì bà có biết không bà ?
Bà Phú phân vân chưa biết trả lời ra sao thì chị người làm nói luôn :
− Hay là ông bị ma đè đấy bà ạ !
Bà Phú sợ tiếng đồn sẽ lan ra ngoài cho nên bà vội gạt đi:
− Ma với quỷ cái gì ? Trái gió trở trời ốm đau là chuyện thường.
Dứt lời bà bỏ vào buồng hỏi ông Phú :
− Hai mẹ con nó chôn ở đâu , ông có biết hay không ? Hay là ông chịu khó lên phố huyện hỏi thăm rồi làm lễ phát tang cầu siêu cho mẹ con nó.
ông Phú bướng bỉnh đáp :
− Cầu với đạo cái gì ? Tôi đã bảo đã chắc gì của mình mà cứ phải bận tâm.
Bà Phú chán nản bước ra giục Nhàn và thằng Hoành lên đường và dặn chị Thuần ở nhà thường xuyên để ý xem chồng bà có cần gì hay không .
Chị Thuần cầm bó nhang đi ra , ông Phú lấm lét theo sau nhưng núp ở gốc cây xa xa theo dõi , tuyệt nhiên chẳng có chuyện gì. Hai bóng ma đó không hề xuất hiện , như vậy rõ ràng là lúc nãy ông hoảng quá rồi đâm ra quáng gà chứ hồn ma nào hiện giữa ban ngày. ông chờ chị Thuần đốt nhang khắp lượt rồi quay vào , ông chạy nhanh vào trước để chị Thuần đừng nhìn thấy ông núp sau cây bưởi. Con quạ đậu trên cành bưởi ngay trên đầu ông mà ông không để ý vì trời đã nhá nhem. Khi thấy ông bỏ chạy vào nhà , nó mới kêu lên mấy tiếng làm ông giật mình cào nhào chửi.
ông lên hè, ngồi hút điếu thuốc lào rồi vào buồng , ông kinh hãi muốn đứng tim khi thấy con quạ đen đậu ngay trên cánh cửa sổ , ở đầu giường ông. ông rút một chiếc guốc ném mạnh , nó mới kêu lên mấy

tiếng và bay đi. ông hạ cái liếp xuống rồi lên giường ngủ lúc trời bên gnoài vẫn còn sáng rõ. Vợ ông chưa về, lại không có con mèo bên cạnh. ông thấy căn buồng âm u , bao trùm một nỗi sợ hãi đến rợn người, mặc dầu trời chưa tối hẳn.

ông nằm thao thức một hồi thì trời bổng chuyển mưa , bên ngoài không gian tối sầm lại và gió nổi vùn vụt rờn rợn trong các khóm mây. Lẫn trong tiếng gió rít , ông bổng nghe văng vẳng có tiếng nói âm vang của hai mẹ con bên ngoài cửa sổ lúc được lúc mất

− Con ơi...về với mẹ...con ơi

Bàn tay run lẩy bẩy , ông kéo tấm chăn phủ trên mặt và nín thở chờ đợi những phút kinh hoàng sẽ lại tái diễn như hai đêm vừa qua. Trong khoảnh khắc mưa trút nước xối xả và từng tia chớp chói loà như giận dữ sau cả một tuần nắng gắt. Nước chảy ào ào trên mái ngói , gió thổi hất nước từng đợt vào liếp cửa. ông Phú nghĩ đến vợ ông đang bên nhà con gái , chẳng biết bao giờ mưa dứt để về với ông.

Nằm một lúc không nghe tiếng hồn ma nữa , ông lấy hết can đảm bước xuống thắp đèn , vặn thật to, để trên cái bàn cạnh đầu giường , nơi con mèo thường ngủ. Nhưng gió luà qua kẻ vách liên hồi làm ngọn đèn cứ chập chờn sắp tắt , ông lại bưng cây đèn lên, nhìn quanh tìm một chỗ khuất gió. Đang loay hoay giữa nhà thì chợt có tiếng gõ cửa thình lình , ông hốt hoảng hét lên , đánh rơi cây đèn xuống đất và mò mẩm bước lùi lại giường , ngồi phịch xuống.

Mới khoảng 7 giờ tối , gà chưa lên chuồng mà sao hồn ma đã về gõ cửa. Tiếng gõ càng mạnh hơn và tiếp theo là giọng chị người làm lẩn trong tiếng gió :

− Ông ơi , con đây ông ơi , Thuần đây ! Mở cửa cho con với !

ông Phú hoàng hồn, đặt bàn tay lên ngực và đứng dậy , ông tiến ra tháo then cửa. Một luồng gió cực mạnh đẩy tung cánh cửa , tát nước vào mặt ông , chị người làm chạy tụt vào và khép cửa lại. Nước mưa ướt đầm đìa trên mái tóc , trên mặt và lan xuống áo chị , chị hổn hển nói :

− Sao ông không thắp đèn lên , để tối thế này ? Con lên hỏi ông là con có cần sang nhà cô Kim đón bà về hay không ? hay là để bà ngủ bên ấy ạ ?

ông Phú đang muốn dấu chuyện hồn ma, và càng không muốn người làm và các con biết là mình đang sợ hãi bóng đêm , cho nên ú ớ đáp :

− Chả biết bà mày muốn về hay ở lại ?

− Bà con thì chắc muốn về ấy , nhưng mà mưa gió thế này thì chắc bà chả dám về một mình đâu. Con không đón thì chắc bà ngủ bên ấy luôn đấy !

ông Phú ngượng ngùng nói :

− Thôi thế mày chịu khó sang bên ấy đưa bà mày về vậy. Tao có chuyện cần bàn với bà mày.

Chị Thuần quay ra cửa nhìn trời ái ngại , nhưng đành xuống nhà lấy áo tơi đội mưa ra đi. ông Phú trở lại giường , bên ngoài từng tia chớp vẫn loá lên, soi rõ căn buồng âm u của ông. ông vừa kéo tấm chăn đắp lên ngực , thì lại có tiếng gõ cửa đập thình thịch , mà mỗi lần nghe tiếng đập cửa là mỗi lần ông muốn đứng tim. ông ngấc đầu lên, hoàng hồn vì nghe giọng nói chị Thuần vọng vào :

− Ông ơi , ông đừng ngủ vội ông nhé ! Bà dặn là ông phải uống thuốc đã , thuốc con đang sắc ở dưới bếp ấy. Độ nữa giờ nữa là ông rót ra uống là vừa ông nhé ! Nữa giờ thôi ông ạ , đừng để lâu quá nó cạn

hết , bà lại mắng con ấy. Thôi con đi đón bà đây !
ông Phú dặn theo :
− Chịu khó đi nhanh nhanh lên.
− Vâng , nhưng mà trời mưa to thế này thì chắc cũng gần nữa đêm bà và con mới về đấy. ông uống thuốc đi nhá rồi ngủ trước đi ông nhá !
Nằm lại một mình , ông Phú lang mang nghĩ ngợi và cái cảm giác kinh sợ càng tăng lên bởi giờ này chỉ có mình ông trong căn nhà mênh mông. Bên ngoài , tiếng mưa bổng dạt hẳn , chỉ còn lớt ngớt rơi nhẹ trên mái ngói. Gió cũng ngừng theo, chỉ lâu lâu mới xào xạt qua những nhánh cây, những tàu lá chuối sau nhà.
Hai đêm vừa qua, dường như ông không ngủ được chút nào. Giờ đây đôi mắt cay nhức , cứ mở ra nhắm lại vô cùng mệt mỏi mà cũng không sao ngủ được. Nằm mãi càng mệt , ông quyết định xuống bếp canh chừng siêu thuốc bắc , nhưng chưa kịp ngồi lên thì cánh cửa trước bổng từ từ mở ra , tiếng bản lề chậm rãi kêu lên ken két. Một tia chớp sáng loé kéo theo cơn gió cực mạnh đẩy tung cánh cửa chính , hất nước ào ào vào đến tận giường chổ ông nằm.
ông Phú đưa tay vuốt mặt rồi trố mắt nhìn ra , hai cái bóng trắng của hai mẹ con đang từ dưới sân dắt tay nhau chậm rãi bước lên thềm. Nước mưa chảy ướt đẩm chảy từ đầu tới chân , hai cái bóng trắng ấy cừ lừ lừ tiến vào , đi thẳng lại phía ông , ông Phú mắt nhìn trừng , mồm há ra , ngã vật ra giường , miệng vẫn mở lớn nhưng không nói , không kêu được. Khi vào tới giường , hai cái bóng trắng bổng thu nhỏ lại , chỉ như hai con chim sẻ bay lượn quanh ông , tỏa ra một sức nặng đè xuống khủng khiếp mà ông không tài nào vùng lên nổi. ông cảm thấy như có tản đá nghìn cân đè lên ông và bàn tay bóp

chẹt lấy cổ ông cho đến lúc ông nghẹt thở và ngất đi , không biết gì nữa.
Lâu lắm ông mới tỉnh lại , ông nằm im một lát , người nhẹ lâng lâng vì không bị bóng đè nữa. Bên ngoài mưa lâm râm, ông thẩn thờ bước xuống giường , lảo đảo đi ra phía đầu nhà.
Chị Thuần đội mưa đi đón bà Phú ,đúng như lời chị dặn trước , gần nữa đêm mới cùng bà Phú và thằng Hoành trở về , Nhàn thì ngủ lại bên anh chị Long vì mưa dài dai dẳng , anh chị Long không cho Nhàn về sợ bị cảm lạnh. Đến nhà , bà Phú không kịp thay quần áo ướt , vào thẳng buồng xem ông Phú đã ngủ chưa , bà ngạc nhiên không thấy chồng đâu. Bà đánh diêm châm đèn, nhưng cái đèn ở vị trí thường lệ cũng không thấy , bà lo lắng nhìn quanh rồi cất tiếng gọi lớn :
− Ông ơi...ông đâu rồi ?
Không có tiếng trả lời , chị Thuần từ dưới bếp lao lên và lo âu cất tiếng từ ngoài cửa để bà Phú đừng mắng chị :
− Bà ơi...bà...Lúc con đi , con đang sắc thuốc , con dặn ông là độ nữa giờ ông xuống bếp rót ra rồi uống , nhưng mà chắc ông ngủ quên , ông để siêu thuốc cháy hết rồi bà ạ !
Bà Phú đáp :
− Mà ông mày có trong nhà đâu... mày sang buồng cái Nhàn xem sao...xem ông mày có...Hay là mày chạy ra ngoài nhà cầu xem...
Rồi bà gọi Hoành , cả ba cùng sục xạo mọi góc ngách trong nhà xem ông Phú ngủ ở đâu. Tìm mãi , gọi mãi không có tiếng trả lời , bà Phú bắt đầu lo sợ. Trời mưa gió thế này thì chắc ông không ra khỏi nhà, huống chi mấy hôm nay ông đang khủng hoảng tinh thần , đời nào ông dám đi đâu một mình giữa đêm khuya ? Chị Thuần bưng đèn

dầu lên buồng ông bà phú , vô tình đạp phải miếng thủy tinh của cái chụp đèn mà lúc nãy rớt xuống vỡ tung trên nền gạch , chị hớt hãi chạy ra hè , lớn tiếng gọi :

− Bà ơi...bà...Con mời bà lên ngay đây ạ !

Bà Phú cùng cậu con út chạy lao lên , nhìn cái đèn dầu nằm ở trên giường và những mảnh thủy tinh tung toé khắp nơi , đưa mắt nhìn nhau không hiểu chuyện gì đã xảy ra trong căn buồng này lúc cả nhà đi vắng. Chị Thuần sực nhớ ra bảo bà :

− Bà ơi....Con quên..nói với bà...là hồi chiều ở nhà...ông...ông..trấn nước chết con mèo rồi. Con hỏi ông thì ông bảo là ma giết nó chứ không phải ông ạ .

Bà Phú hốt hoảng kêu lên :

− ..Thật không?...ông mày quý con mèo lắm mà...Sao...sao lại giết nó ?

Chị người làm lắc đầu đáp :

− ..Con..con cũng đâu có biết đâu. Con đang ở dưới bếp thì ông gọi con ra đầu nhà và bảo con chôn nó đi...ông dìm nó xuống dưới ao cá giống ấy bà ạ !

Bà Phú không nói gì cả , nếu quả thực như thế thì có lẽ chồng bà bị ma nhập thật rồi. Bởi không đời nào ông giết chết con mèo mà ông gắn bó bao nhiêu năm nay. Nghe chị Thuần nhắc đến cái ao cá giống , bà thảng thốt bưng đèn chạy vội ra đầu nhà xem ông có bị rớt xuống ao không ? Chị Thuần và thằng Hoành cũng vội vã chạy theo, rồi cả ba cùng thở phào nhẹ nhỏm vì không có gì. Chị Thuần bảo :

− Ao nông lắm ạ... ông có ngã...Chắc cũng không sao đâu bà ạ !

Bà Phú thở dài và trở lại đứng trên thềm nhà và gọi lớn :

− Ông ơi....ông ơi....

Bà sực nhớ đến những câu chuyện kinh dị bà nghe hồi còn nhỏ là ma hay dấu người trong bụi rậm hay dưới bờ ao. Ngày xưa bà không tin những chuyện hoang đường đó , bây giờ bà tự hỏi biết đâu đó là những chuyện thật ?. Cả ba cái miệng cùng cất tiếng gọi , nhưng tiếng kêu của họ chỉ tan biến trong màn đêm âm u mà thôi.
Thật ra thì ông Phú không đi đâu cả , trong lúc cả nhà nhốn nháo tìm ông, thì ông đang ở ngoài nghĩa địa vườn sau. Tối nay , sau khi bị hai cái bóng trắng xuất hiện và đè lên người ông trên giường. ông ngất đi một lúc rồi tỉnh dậy , ông thơ thẩn ra đầu nhà , lấy cái xẻng rồi lầm lũi tiến ra nghĩa địa mặc dù trời vẫn đang mưa rã rít. Bên cạnh ngôi mộ của cha ông, còn một khoảng đất trống , ông sắn nhát xẻng đầu tiên xuống đất , rồi cứ thế hì hục đào dưới trời mưa phùn và gió bấc thổi từng cơn buốt giá.
Tuổi tuy đã cao, đất lại nặng vì đã biến thành bùn , rít chặt vào lưỡi xẻng , nhưng đêm nay có một sức lực phi thường nào đó nhập vào đô cánh tay ông , khiến chỉ một khoảng sau, ông đã hình thành rất nhanh một cái huyệt hình chữ nhật cùng kích thước với những cái huyệt khác. ông sẽ xây cho Tuyết , người con gái bạc mệnh mà ông đã hất hủi , một ngôi mộ giả trong nghĩa trang gia tộc để trả món nợ tình năm xưa , giờ này đang làm ông ân hận.
Trời đã tối hẳn , mưa lại tuôn xuống xối xả , nhưng ông cứ cắm đầu hăm hở đào , sắn từng mảnh đất lớn hất lên hai bên , bắn văng lên cả mấy ngôi mộ xây bên cạnh. Nghĩa trang nằm ở thế đất trũng , nước trong vườn cứ liên tục chảy xuống , ông đào tới đâu, nước tràn vào huyệt tới đó. Người ông ướt đẫm từ đầu , ngưng ông không dừng tay , không mệt mỏi. Vợ con ông và chị người làm chẳng bao giờ hình dung giờ này , giữa đêm khuya ông ra nghĩa địa đào huyệt ,

cho nên cả ba người cứ tìm quanh quẩn trong nhà, dưới bếp , ngoài sân và vạch các bụi rậm trong vườn xem ma có giấu ông trong đó hay không ?

Không thấy gì , bà Phú cầm đuốc chạy sang mấy nhà hàng xóm hỏi thăm. Bà hỏi thăm cầu may thôi , chứ xưa nay mấy khi ông Phú sang chơi nhà hàng xóm , nhất là ban đêm. Đối với ông đa số những gia đình láng giềng đều nể sợ nhưng trong lòng họ không ưa bởi ông vừa giàu, vừa hách dịch. Họ không ưa , mà chính ngay bản thân ông cũng chưa bao giờ thân thiện vì ông vẫn chủ trương không nên ngồi chung với đám cùng đinh , chúng nó sẽ lờn mặt. Bà Phú vào gõ cửa mấy căn nhà lân cận , ai cũng ngạc nhiên lắc đầu. Bà rơm rớm nước mắt cảm ơn hàng xóm rồi quay về.

Cơn mưa vừa ngớt được một lúc , bây giờ lại trở nên nặng hạt. hất nước từng đợt vào mặt bà , bà hắt hơi mấy cái liền rồi bảo chị người làm :

− Thôi, ngủ lấy lại sức đi con ạ , gần sáng đến nơi rồi , ngủ đi rồi mai mình tính. Dứt khoát sáng mai thì chắc ông mày phải sang ở tạm bên nhà thằng Long rồi.

Chị người làm vừa ngáp vừa nói :

− Vâng , con cũng mệt quá rồi ạ ! Về mau đi bà , con đốt lửa con sưởi cho bà , không khéo cảm mất bà ạ ! Tại bà với con dầm mưa cả ngày rồi. ông đi đâu thì chắc sáng mai rồi ông phải về thôi.

Bà Phú không nói gì nửa , xưa kia chồng bà vắng nhà cả mấy ngày liền , bà có bận tâm bao giờ bởi biết ông lên phố huyện vui thú cô đầu. Đêm nay bà lo lắng chỉ vì mơ hồ cảm thấy có chuyện bất thường đang xảy đến với ông. Về đến nhà bà thay bộ quần áo rồi vào buồng lên giường nằm và cứ nung nấu mãi một câu hỏi trong

đầu là chồng bà đi đâu giữa nữa đêm về sáng thế này ?
Bà nhớ lại lúc nào cũng nghe ông bảo là ông gặp ma , hay là thực sự ma đem ông giấu ở đâu ? nếu đúng như vậy ,t hì đành phải đợi sáng mai vậy vì ban ngày khi mặt trời lên, ma nó sẽ phải lui về cõi âm của chúng. Chừng đó , ông Phú sẽ phải tự tìm về nhà.
Bên ngoài mưa vẫn rơi đều đặn trên mái ngói và trên những chòm cây rậm rạp ngoài vườn , mệt quá , bà Phú thiếp đi lúc nào không hay. Chẳng biết bà ngủ được bao lâu , nhưng lúc choàng tỉnh dậy thì trời vẫn chưa sáng rõ , nhất là mưa đêm vẫn chưa dứt hẳn , bà đưa tay dụi mắt và ngạc nhiên vui mừng thấy ông Phú đang ngồi ở đuôi giường , bên ngoài cái bục màu trắng đục , xoay lưng lại phía bà. Bà ngồi bật dậy và lên tiếng trách :
− Ông đi đâu cả đêm mà tôi tìm mãi vậy ?
ông Phú vẫn ngồi im không đáp , không quay lại , dáng điệu gục xuống , bà Phú gắt nhẹ :
− Ơ hay , đi vào ngủ đi. Sao lại ngồi ngoài đấy cho muỗi nó cắn à.
Vừa nói , bà vừa đưa tay định kéo ông vào mùng thì ông lẳng lặng đứng dậy , lủi thủi bước ra cửa. Bà bực bội tuột xuống giường và nói :
− Ơ..ông đi đâu đấy ? Còn sớm mà. Sao không ngủ lấy một giấc đi đã ?
ông Phú cũng vẫn chẳng nói gì , ông bước nhanh ra hè rồi vòng qua hông hè , bà Phú xỏ được đôi guốc để chạy theo, thì ông Phú đã ra tới đầu nhà và đi ra vườn sau. Mặc dầu dường trơn ướt tối tăm lại thoai thoải dốc , rất dễ ngã trong những ngày mưa , nhưng ông Phú vẫn bước thoăn thoắt dường như không muốn bà vợ bắt kịp mình. Bà Phú ra tới hiên sau thì bóng ông đã thấp thoáng ở cuối con dốc

nối liền nghĩa trang.

Bà bực mình toan quay vào nhà, bỏ mặc ông , nhưng bà thấy tội nghiệp vì bà biết chắc ông đang bị khủng hoảng tinh thần một cách trầm trọng. Bà thở dài lắc đầu rồi tìm cây gậy chống , lần ra nghĩa địa để kéo ông vào ngủ. Nhưng ra đến nơi , trong không gian mờ mờ của buổi sáng tinh sương , bà nhìn quanh thì lại không thấy ông đâu nữa. Tiến sâu vào thêm chút nữa , bà mới giật mình thấy đất bùn văng tung toé , phủ lên cả mấy ngôi mộ cũ. Bà leo lên ngôi mộ thấp và cất tiếng gọi :

− Ông ơi...ông đâu rồi ? ông làm cái gì ngoài đây ông ơi...

Không có tiếng trả lời , bà mở to mắt , chăm chú nhìn quanh , rồi bổng hét lên giữa không gian vắng lặng :

− Á...ông có sao không...ông ơi...sao..sao ông đến nổi như thế này ông ơi ?

Tiếng khóc thống thiết tan nhanh trong tiếng mưa rơi và gió thổi:

− Hu..hu.hu...Nhàn ơi...Hoành ơi...bố chết rồi...huhu...bố chết rồi các con ơi...Giời ơi...ông ơi...

Bà phát hiện một cái huyệt mới đào , nước ngập đầy tới miệng và xác ông Phú , chồng bà nổi lềnh bềnh trong đó. Thì ra ông đã bị ngộp nước , chết đuối trong cái huyệt do chính tay ông hì hục đào.

Hết

Nguyễn Ngọc Ngạn

Ngôi Mộ Mới Đắp

Tối hôm ấy , trời mưa không lớn lắm nhưng rả rít lê thê , kéo theo cơn gió thổi se sắt từng hồi. Con đường đất chạy giữa nghĩa trang bình thường vốn đã có ít ai qua lại huống chi giờ này đã quá nữa khuya , lại gặp dêm giông bão nên càng vắng vẻ tiêu điều. Lẫn trong tiếng mưa rơi , tiếng gió thổi , chỉ có tiếng ếch nhái ễnh ương từng chập kêu vang. Không gian bao trùm một màu ảm đạm thê lương. Trên khúc đường lầy lội ấy , hai bóng đen sánh vai cắm đầu dạo bước , đó là Nghiêm và Đào. Cả hai đều mặc quần áo màu đậm , đầu đội nón vải tay cầm xẻng cáng sắt và vai đeo túi vải nâu. Riêng Đào còn thủ thêm cái đèn pin và cứ lâu lâu lại bật lên soi xuống mặt đường loang loáng nước , vài lần như thế khiến nghiêm cầu nhầu chửi rồi dằn cái đèn bấm trong tay Đào nhét vô túi vải đeo bên sườn. Nghiêm cẩn thận như thế là phải , vẫn biết giờ này đã quá khuya , hai bên lối đi chỉ thấy san sát những ngôi mộ mới , cũ , đủ kiểu , đủ cỡ nằm phơi mình dưới trời mưa. Nhưng biết đâu chẳng có ai đó nằm trú ẩn theo khuôn viên nghĩa địa còn thức và bắt gặp hai gã vào đây giữa lúc khuya khoắc này.

Thậm chí Đào muốn dừng lại tìm một chỗ khuất gió châm điếu thuốc

nhưng Nghiêm cũng không cho. Vào ban đêm là yếu điểm sinh tử , Nghiêm đã dặn dò Đào thật kỹ chiều nay trước khi hai gã bày con gà luộc lên bàn thờ cúng tổ , thắp nhang khấn vái rồi lặng lẽ xuất hành vào giờ tý.

Nghiêm ở Cam pu chia về mới được hơn hai năm. Cam Pu Chia hiện nay có thể nói là một nước Việt nam nhỏ , hay đúng hơn là một thuộc địa của VN , với số người Việt sang định cư đã lên đến cả triệu kể từ cuộc xâm lăng 20 năm trước. Người Việt sang đây phát triển đủ mọi ngành nghề , hợp pháp cũng như bất hợp pháp. Nghiêm là một trong số lưu dân đó, chỉ khác một điều là Nghiêm ở Cam Pu chia tới 3 năm , nhưng không phải là làm ăn. Gã sang để học nghề nhà giáo của một ông ngành miên về buà ngãi và thuật thôi miên.

Xứ chuà tháp vốn nổi tiếng là tỷ phú với bao nhiêu là thầy buà , thầy pháp xuất quỷ nhập thần. Sư phụ Thạch Sen của Nghiêm là một trong những vị đó cư ngụ tại thủ đô Nam Vang mà dân gian truyền tụng là một pháp sư cao tay ấn và bậc nhất. Nhận Nghiêm làm đệ tử tử trong nhà trọ 3 năm.

Nghiêm thành đạt , trở về quê quán ở miền Tây , giáp quốc lộ 4 , ngay trong huyện Châu Thành , nữa tỉnh nữa quê. chờ dịp hành nghề ứng dụng những điều mà gã đã được truyền dạy.

Một trong những bí quyết tuyệt chiêu trong thế giới huyền bí của thầy Thạch Sen là lấy bàn tay của một người chết vì sét đánh , dùng làm buà hộ mạng đi ăn trộm. Thực tế chẳng biết đã có ai áp dụng chưa nhưng thầy Thạch Sen quả quyết rằng hành nghề đạo chích mà có được một bàn tay người chết vì sét đánh , ban đêm lọt vào nhà người ta thì dù gia chủ còn đang thức , cũng hoàn toàn bị trấn áp , nằm bất động không nhúc nhích gì được.

Nghiêm chờ đã lâu, sống vất vưởng gần 2 năm không có lợi tức , mọi chi tiêu dều trong vào Huệ , cô vợ không chính thức mà Nghiêm mới dụ dỗ được sau khi hồi hương. Tuy vậy Nghiêm vẫn tin rằng mình sẽ có ngày giàu , bởi vốn liếng buà ngãi thầy Thạch Sen truyền cho Nghiêm thừa sức giúp gã tạo dựng cơ nghiệp.

Trong tương lai khi có tiền , Nghiêm sẽ bỏ ngay cô vợ nhà quê đó , gã sẽ trở lại nam Vang tạ ơn thầy rồi lên Sài Gòn mua hộ khẩu lập nghiệp vĩnh cửu. Trong khi chờ đợi thì cứ tạm ngửa tay xin tiền vậy để sống qua ngày.

Đợi mãi cho đến cách đây mấy hôm , Nghiêm mới nghe được bản tin xôn xao trong xóm là bà Năm Tước , một nông dân cùng xã của Nghiêm khi làm ruộng gặp trời mưa , núp vào dưới cây cổ thụ giữa cánh đồng , rồi bất ngờ bị sét đánh cháy đen người , chết ngay tại chổ.

Bà Năm Phước là một bóng mờ trong xã Vĩnh Thạnh , cho nên cái chết của bà không ảnh hưởng đến ai. Sở dĩ người ta bàn tán ầm ỉ chỉ vì có mấy ai bị chết vì sét đánh. Dân làng coi đó như là một cái điềm gì ghê gơm lắm. Xã Vĩnh Thạnh chưa từng xảy ra biến cố này bao giờ bởi nó rùn rợn quá. Riêng Nghiêm thì mừng rỡ vô cùng , đã vốn có quen biết với bà Năm Tước , hay nói đúng hơn là quen với chồng bà. khi gã lên đường sang Cam Pu Chia thì chồng bà , ông Năm có việc đi Cần Thơ không may bị xe đò cán chết, từ đó gia đình bà Năm Tước sa sút thấy rõ , chỉ còn trông cậy vào ít ruộng và vườn cây sau nhà.

Bất ngờ nghe tin bà bị sét đánh chết , Nghiêm lập tứcc hạy đi tìm đàn em là Đào để bố trí kế hoạch. Đào cũng biết gia đình bà Năm Tước tuy không thân lắm. Đào có món nghề tinh xảo là mở được tất cả các

loại khóa , nhưng không may bị bắt quả tang lúc đang ăn cắp xe honda người ta gởi trước rạp hát ngoài thị xã.Đào ở tù hơn 1 năm , vừa ra chưa biết làm ăn gì thì được nghiêm đến tìm. Thế là cả hai rủ nhau đi dự đám tang của bà Năm tước , nhưng không ra mặt công khai bởi không thân thiết với gia đình người quá cố.
Khi đoàn người ra tới nghĩa địa, đặt quan tài ccạnh cái huyệt đã đào sẳn thì Nghiêm và Đào lảng vảng xa xa để quan sát để định vị trí. Đào thì núp sau 1 ngôi mộ lớn xây bằng đá cẩm thach , có mộ bia cao , chăm chú theo dõi ; Nghiêm cẩn thận hơn , tìm một ngôi mộ ngay chỗ đám ma , thắp mấy cây nhang làm bộ khấn vái y như gã ra viếng mộ cho ngày giỗ của một người thân.
Chờ người ta chôn bà Năm Tước xong và giải tán hết , hai gã mới bàn nhau công tác và hẹn nhau đêm hôm sau thực hiện. Nghiêm phải ra tay ngay trước khi xác bà Tước tan rữa , và nhất là trước khi con cháu mang vật liệu xi măng , gạch , cát ra xây mộ.
May cho Nghiêm là đêm nay trời mưa phùn dai dẳng , nghĩa địa vắng tanh , càng thuận lợi cho công việc của Nghiêm.
Ngôi mộ mới đắp của bà Tước nằm sâu trong góc nghĩa trang , nước mưa làm trôi dạt hẳn một mảng đất khá lớn. Mộ đắp không cao vì người nhà đang chuẩn bị xây gạch. Nghiêm cắm cái xẻng xuống chân , tháo túi vải đặt sang ngôi mộ bên cạnh , rồi giục đàn em bắt tay ngay vào công việc. Hai cái xẻng thi nhau đào xới , hất đất sang hai bên. Hai gã cắm đầu làm , không ai nói lời nào.
Mưa dường như vừa nặng hạt hơn và gió cũng rít lên giận dữ , đất biến thành bùn , dính chặt vào lưỡi xẻng nhưng may là mộ đất thấp nên chỉ khoảng 15 phút sau , Nghiêm đã ngừng tay reo lên nho nhỏ :
− Này , đụng nắp hòm rồi.

Đào đang khom người xúc đất bên kia nghe Nghiêm nói cũng đứng thẳng người thở phào nhìn đàn anh. Bổng nghe loáng thoáng trong tiếng mưa rơi có tiếng xe gắn máy từ ngoài cổng nghĩa trang chạy vào , cả hai mở to mắt nhìn nhau rất nhanh rồi cùng hướng nhanh về phía hương lộ. Tiếng xe mỗi lúc mỗi gần hơn , Nghiêm cuống quýt làm hiệu bảo đàn em leo khỏi miệng hố , khom người chạy lại núp sau ngôi mộ xây gần đó , cả 2 nín thở chờ đợi.
Quả nhiên chiếc honda chạy ngang, người ngồi trên xe mặc áo mưa , đội nón , phủ kín không trông thấy mặt. Xe qua rồi , Đào thở phào đứng dậy nhưng Nghiêm kéo ghì lại Đào ngồi xuống ngay rồi đặt tay lên miệng bảo gã im lặng tại chổ vì nghĩa trang chỉ có 1 lối vào mà không có lối ra bên kia. Chiếc xe honda chạy vào thì lát nữa sẽ theo lối cũ mà ra , nghĩa là sẽ đi ngang chỗ 2 gã 1 lần nữa.
Đào lau hai bàn tay nhăn nheo vào ngực áo rồi toan lấy thuốc nhưng Nghiêm lắc đầu nhìn gã ra lệnh cất đi dù rằng chính Nghiêm cũng đang rất thèm thuốc. Quả nhiên chỉ 5 phút sau chiếc honda chạy ra và mất hút , bấy giờ Nghiêm mới đứng dậy , mặt nghênh nghênh tự đắc cho phép đàn em hút thuốc trước khi nhảy xuống hố và đào đất tiếp.
Hai đứa hồi hộp cào lớp đất phủ trên quan tài rồi Nghiêm quăng cái xẻng lên đống đất mới đào , nhoài người với lấy cái đèn pin để soicho rõ nắp hòm bằng gỗ tạp. Đào cũng ngừng tay , leo lên ngồi núp sau ngôi mộ châm thuốc hút , rít được vài hơi , gã nghiêng tay che điếu thuốc và chuyền xuống cho Nghiêm đang đứng dưới hố sâu bên cạnh quan tài rồi Đào mở túi vải lôi ra cái xà beng khác và cái bứa loại bửa củi vừa nặng vừa sắc. Nghiêm quăng điếu thuốc và giục :

− Lẹ lên, xuống đây mày.

Đào cầm dụng cụ nhảy xuống bên cạnh Nghiêm , thọc xà beng vào nắp hòm cạy mạnh. Vài cái đinh bật lên kêu răng rắc , Nghiêm vội quay đi , nhăn mặt hỏi :

− Tao dặn mày mang hai chai dầu cù là , mày có mang theo không ?

Đào cũng vừa buông xà beng quay mặt đi để tránh làn hơi nồng nặc từ nơi kẻ hở của quan tài vừa mở ra rồi gã thọc tay vô túi quần , lôi ra lọ dầu nhỏ và đưa cho Nghiêm , Nghiêm vội vàng mở nắp , dốc cả nữa chai ra lòng bàn tay và thoa lên mũi để đánh bớt mùi hôi của xác chết đã hơn 1 tuần , tiện tay, Nghiêm thoa luôn vào mặt Đào và giục :

− Lẹ lên , 2 giờ sáng rồi.

Rồi trong khi Đào khom người cạy cái nắp quan tài thì Nghiêm lăm lăm cầm sẳn cái búa đứng bên cạnh. Tiếng những cây đinh bật khỏi nắp quan tài nghe rõ mồn một mặc dù mưa vẫn còn nặng hạt. Trong khoảnh khắc , nắp quan tài tung ra. Nghiêm bật đèn pin soi cho rõ , xác bà Năm Tước nằm cứng đờ đã bắt đầu trương lên. Một tia chớp chói lào trên bầu trời soi rõ cái xác chết gầy gò đen đủi khiến Đào giật mình kinh hãi vì có cảm tưởng như bà Năm vừa mở mắt nhìn gã , rồi tiếp theo một loạt sấm vang dậy , cả Nghiêm cũng cảm thấy rờn rợn , không dám nhìn xác chết nữa. Gã tự trấn tỉnh , ngước mắt lên trời và càng giục đàn em làm việc cho mau. Nghiêm đỡ cái xà beng trong tay Đào rồi lạnh lùng ra lệnh :

− Làm đi , làm liền đi.

Đào cầm búa quay sang hỏi :

− Ơ..chặt 1 tay hay chặt cả hai vậy anh ?

Nghiêm đở nắp quan tài và nói :

− 1 cái đủ rồi , lẹ lên.

Đào nhìn đàn tay hỏi lại :

− Sao không lấy luôn 2 bàn tay cho chắc ăn anh ? Mất cái này còn cái kia.

Nghiêm lại gạt đi :

− Thôi , 1 cái thôi. 1 cái đủ rồi , chặt lẹ lên. Nhớ nha , nhớ là tay phải nha , đàn ông tay trái , đàn bà tay phải.

Đào khom người cuối xuống , nước mưa trên vành nón chảy thành dòng xuống sát mặt thấm ướt. Đào lôi cánh tay phải cứng đơ của xác chết , kê bàn tay lên mặt hòm rồi giơ búa bổ xuống.

Cái búa sắc và nặng chình chịch , thế mà chém tới 4 nhát bàn tay bà Năm mới đứt lìa , văng sang bên cạnh. Nghiêm đẩy cánh tay cụt của bà Năm lại rồi đậy nắp quan tài lại. Đào lượm bàn tay có 5 ngón trơ khều dính hết bùn đất , bỏ vào bao nylon rồi lòm còm leo lên khỏi miệng hố.

Gã đặt bao nylon trên cái mộ xây bên cạnh rồi hỏi đàn anh :

− Anh Hai , có phải lấp đất lại không anh Hai ?

Nghiêm cũng vừa leo lên, hắt hơi mấy cái vì hơi lạnh thấm vào cơ thể. Gã châm điếu thuốc hít một hơi rồi bảo :

− Kệ mẹ nó mày ơi , khỏi lấp lại. Lấy cái búa với cái xà beng về được rồi.

Đào dè dặt đề nghị :

− Anh Hai à , lấp sơ sơ lại cho người ta khỏi thấy nhen anh Hai ?

Nghiêm tư lự một chút rồi làm theo lời đàn em. Cánh tay mỏi nhừ vì đất bùn bám rít vào lưỡi xẻng nhưng 2 gã không dám nghỉ. Trong nháy mắt , 2 gã đã đắp lại ngôi mộ , thu dọn đồ nghề , đưa mắt nhìn quanh nghĩa địa rồi cắm đầu bước lại con đường cũ ra khỏi khuôn viên đất thánh.

Mưa vẫn rơi nặng hạt, gió vẫn thổi rì rào bên tai và sấm chớp lập loè như giận dữ. Cả 2 ướt đẫm như chuột lột nhưng sự háo hức làm dâng trong lòng họ niềm vui lớn khi nghĩ đến tương lai có được bàn tay sét đánh đem về ướp muối, tẩm rượu phơi khô , nghề ăn trộm sẽ mở ra một lối thoát thênh thang cho 2 gã.
Ngay từ ngày mai, Nghiêm sẽ theo dõi và lập danh sách những nhà giàu trong xã , trong quận , rồi tiến dần ra thị xã. Chắc chắn chỉ một vài vố là giàu to.
Nghiêm rẽ vào nhà mình hay đúng ra là nhà Huệ , một căn nhà gỗ do người chị ruột của Huệ để lại. Thuở ấy người chị lớn của Huệ gọi là Trang , lấy chồng có nghề đi biển trong đoàn tàu đánh cá quốc doanh. Huệ ở chung nhà, có hộ khẩu chính thức. Một hôm Trang xuống ghe của chồng ra khơi rồi đi luôn sang Thái Lan và cuối cùng định cư ở Mỹ. Huệ thừa hưởng căn nhà của chị , lại được chị lâu lâu gởi tiền về nên sống rất thoải mái. Quanh năm chỉ có tiếp mấy gã công an , cán bộ lại chơi , có khi ngủ qua đêm.
Bước sang thập niên 90 , khi nhà nước đổi mới , Huệ tuổi cũng bắt đầu lớn , phải bắt tay làm ăn lo tương lai. Cô xin vốn bên Mỹ , ra chợ huyện buôn bán nhưng không có tay làm ăn nên cứ mất dần. ông bà già viết thư sang cho cô con gái bên Mỹ dặn không được gởi tiền cho Huệ nữa vì nghi Huệ cho trai. Từ đó mỗi khi cần, Huệ đều về ngửa tay xin tiền cha mẹ ở ngoài thị xã.
Cách đây hơn 1 năm , tình cờ Huệ gặp Nghiêm trên chuyến xe đò đi Cần Thơ. Lúc xe đậu trên phà , Ngiêm có dịp tán tỉnh , kể chuyện Nam Vang khá hấp dẫn , làm Huệ rất thích cái óc phiêu liêu mạo hiểm của Nghiêm. Từ đó 2 người quen nhau, và Huệ cho Nghiêm dọn vào chung sống dù không có hộ khẩu chính thức. Lúc này chính

quyền địa phương đã nới lỏng , ai ai cũng lo kiếm tiền thủ thân , nhờ vậy nhân dân cũng tương đối dễ thở.
Nghiêm và Đào về đến nhà đã khoảng 3 giờ sáng , cả hai cùng khoan khoái thở phào vì vừa hoàn thành công tác một cách êm xuôi , vượt qua cái bước đầu khó khăn nhất là moi được bàn tay sét đánh đem về làm của riêng , chỉ còn chờ ngày gặt hái kết quả. Tương lai rực sáng sắp mở ra , nghiêm sẽ không còn ngửa tay xin tiền Huệ và Đào sẽ không còn khổ sở đi ăn cắp vặt nữa. Có bàn tay sét đánh , hai gã có thể ngang nhiên vào nhà người ta dọn cả cơ nghiệp mà không ai làm gì được.
Để tránh rủi ro công an hoặc lối xóm phát hiện , Nghiêm mở cửa sau , rón rén cùng Đào xách đồ tắm rữa sạch sẽ vào khoảng 3 giờ sáng. Huệ vẫn ngủ say ở nhà trên , không hề biết chồng về. Phía sau nhà Nghiêm là con kinh thủy lợi nước đục lờ.
10 năm trước Ngiêm từng góp bàn tay đào con kinh này cùng với dân trong xã. ông Năm Tước lớn tuổi nên được bố trí làm trưởng toán thủy lợi của xã Vĩnh Thạnh. ông làm ít nói nhiều , ngày ngày bà Năm mang thức ăn nóng ra cho chồng và lâu lâu Nghiêm cũng được ăn ké món thịt gà bằm nhỏ kho xã ớt.
Nhìn dòng nước , Nghiêm thoáng rùn mình vì hình ảnh gầy gò của bà Năm nằm trong quan tài chợt hiện về thật rõ ràng trong đầu Nghiêm. nhà Đào cũng ở gần đây, cũng hướng ra con kinh đào. Dọc ngang có những cụm lục bình trôi lờ lững.
Hai gã đứng trên chiếc cầu gỗ bắc bằng mảnh ngang dài từ sân sau chìa ra mặt kinh khoảng gần 2 thước. Cả hai dùng cái thùng bằng mủ khom người múc nước xối. Tắm xong , Nghiêm thảy ho đàn em bộ quần áo cũ của mình rồi bảo :

− Nè , thay đồ đi rồi mang cái ấy ra đây.

Đào đang lau người , ngơ ngác hỏi :

− Lấy gì anh Hai ?

Nghiêm gắt nhẹ :

− Còn cái gì nữa , mang ra cho tao rữa rồi ngâm rượu.

Đào hiểu ra, chạy vào bếp mở cái túi vải ướt đẩm , lôi ra cái bao nylon đựng bàn tay bà Năm Tước. Gã hỏi Nghiêm :

− Anh Hai , vậy chừng nào mình xài được ?

Nghiêm cầm bàn tay cụt ngủng vủa bà năm giơ ra dưới ngọn đèn tròn sau bếp , lật qua lật lại và gật gù đáp :

− 49 ngày, kể từ ngày hôm nay.

Nói đến câu ấy , Nghiêm chợt nhớ đến sư phụ Thạch Sen bên nam Vang đã từng một lần biểu diễn cho Nghiêm thấy sự linh nghiệm của bàn tay sét đánh sau khi yểm bùa. Nghiêm nhớ hôm ấy ba bốn đệ tử chân truyền của Thầy , ngồi trong căn phòng khép kín. Thầy Thạch Sen đọc thần chú rồi giơ bàn tay sét đánh ra trước mặt. Lập tức cả bọn trở thành những kẻ chết đứng , tuy trí óc vẫn hoàn toàn tỉnh táo , nhưng chân tay cứng đờ, không cử động được và mồm miệng há ra nhưng không nói được lời nào. Cái bàn tay khô đét ấy là một vật bất ly thân của Thầy Thạch Sen , không bao giờ Thầy cho bất cứ đệ tử nào mượn để hành nghề. Lúc nhìn Thầy biểu diễn , Nghiêm đã nghĩ ngay trong đầu rằng có được bàn tay sét đánh thì làm giàu dễ dàng quá. Không ngờ hôm nay giấc mộng của nghiêm vừa trở thành sự thật. Đào đứng bên Nghiêm sốt ruột than :

− Trời ơi , 49 ngày mới xài được. Lâu dữ vậy anh Hai ?

Nghiêm hãnh diện giảng :

− Phải rồi , phải vô buà chứ mậy, xài ẩu đâu có được . Trước 49

ngày bùa không linh nghiệm đâu. Sư phụ tao nói rồi có người xài buà không cẩn thận nghen , bị bùa quật chết luôn đó.
im lặng 1 chút , Đào lại hỏi :
− Chắc không anh , anh Hai ? Anh có xài thử chưa ?
Nghiêm ngồi trên bờ kinh, nhúng bàn tay xuống bờ kinh chà xiết cho hết đất cát và trả lời :
− Chắc sao không chắc mậy. Sư phụ đã nói rồi , chính mắt tao nhìn thấy. Tao nói mày nghe nha , nhiệm vụ của mày là chỉ mở ổ khóa thôi. Khi lọt được vào nhà của người ta, tao giơ bàn tay sét đánh ra là mọi người trong nhà cho dù thức hay ngủ cũng đều chết cứng luôn á. Mình muốn làm gì thì làm , mày dọn nguyên nhà người ta , người ta cũng không làm được gì mày đâu , chỉ nằm đó mà nhìn thôi.
Đào hăm hở đề nghị :
− Anh Hai , mình vô nhà thằng cha Sanh nha anh Hai , thằng chả là bí thư huyện mới nghỉ hưu năm rồi. Trời anh Hai ơi, chả giàu lắm. Em nghe tụi nó nói vàng của thằng chả có cả rương luôn đó. Em nhắm rồi , nhà thằng chả vô dễ ợt à. Leo nhánh cây xoài vô ban công , cửa trên lầu lúc nào cũng dể mở hết á.
Nghiêm hài lòng nói :
− Ừ , mày tính trước đi , nhắm cái vụ nào là cái vụ nó đích đáng nha.
Rửa bàn tay người chết xong, hai đứa vô nhà , Nghiêm chỉ cái giường tre kê sát vách nhà bếp , trên đó ngổn ngang chai lọ và bát đĩa , bảo đàn em :
− Mày nhậu sơ sơ rồi nằm đó ngủ đi nha. Lát sáng bả dậy, tao lấy tiền rồi mình ra chợ ăn hủ tiếu. Ngủ đi !
Rồi Nghiêm lấy cái nồi cũ, đặt bàn tay bà Năm vào đó rồi đổ đầy muối lên y như người ta muối cá để đem phơi cho cá khỏi hư thối.

Gã đậy cái nồi , đặt trên cái tủ đựng thức ăn. Gã rửa tay một lần nữa bằng xà bông rồi tắt đèn bếp và rón rén lên nhà.
Gã lấy tấm chăn bằng vải mủ đem xuống cho Đào đắp tạm vì nhà khá nhiều muỗi rồi gã quay lên nhà với vợ. Trong ánh sáng mờ mờ , Huệ nằm nghiêng quay mặt vào vách , đắp tấm chăn mỏng ngang bụng. Gã đứng nhìn một lúc rồi lại quay xuống bếp , gã thấy không nên để cái nồi đựng bàn tay sét đánh trên tủ gạc măng giê vì hớ hênh quá , sáng mai Huệ thức sớm , rủi cần tới cái nồi , mở ra gặp bàn tay người chết thì lôi thôi to. Gã lại bật đèn, nhìn quanh một lúc rồi quyết định bưng cái nồi xuống.
Đào ngóc đầu dậy, nhăn mặt càu nhàu vì chói mắt nhưng Nghiêm lờ đi. Trước khi giấu sau dống củi, Nghiêm mở nắp và nhìn bàn tay sét đánh một lần nữa cho chắc ăn rồi gã bới đống củi , đặt cái nồi vô sát vách và xếp những thanh củi chồng lên trên.
49 ngày phơi khô và yểm bùa là khoảng thời gian khá dài , không biết rồi gã sẽ giấu bằng cách nào để Huệ không phát giác ra trò kinh dị này.
Nghiêm tắt đèn lên nhà , nhẹ nhẹ vén mùng chui vô với Huệ , chiếc giường cũ reo lên răng rắc làm Huệ giật mình mở mắt , lật người nằm ngửa rồi ngẩng đầu lên nhìn Nghiêm và hỏi :
− Ủa , đi đâu giờ này mới về vậy ? Mấy giờ rồi ?
Nghiêm choàng cánh tay ôm lấy Huệ và đáp :
− Anh đi nhậu với mấy thằng bạn, tụi nó không cho anh về.
Huệ nhắc lại câu hỏi :
− Mấy giờ rồi ?
Nghiêm vừa ngáp vừa nói :
− Chừng 3 giờ sáng , ngủ đi em.

Huệ nhắm mắt toan ngủ tiếp , nhưng sực nghĩ ra 1 điều lạ , cô mở mắt , xoay hẳn về phía Nghiêm và hỏi :

− Ủa , anh nói anh đi nhậu mà sao không thấy mùi rượu gì hết vậy ?

Nghiêm ú ớ đáp :

− ...Thì hôm nay tại anh nhức đầu , uống có chút đỉnh à.

Huệ cằn nhằn :

− Uống có chút đỉnh mà lâu dữ , anh đó nha , không lo làm ăn gì hết trơn á. Tối ngày lo nhậu nhậu nhậu không à. Em hết tiền xài rồi đó , không còn đồng bạc nào hết. Từ ngày anh dọn vô ở với em nè, ba má em từ cái mặt em rồi , đâu có dám về nhà xin tiền nữa đâu. Nè , cái sợi dây má cho cũng bán luôn rồi , bây giờ anh tính làm sao anh tính đi.

Nghiêm gật gù nói bằng giọng tự tin :

− Em yên chí đi , mình sắp giàu to rồi. Tháng tới anh đi làm, bảo đảm với em tiền vô như nước , xài hoài, xài thả cửa .

Huệ ngờ vực hỏi lại :

− Trời đất , làm gì mà giàu , ăn trộm chắc ? Thời buổi này làm ăn khó thấy mồ. Nè , anh à hay là...mình qua Miên đi. ở bển anh quen nhiều lắm phải hôn ?

Vừa nói , Huệ vừa lòm khòm đi xuống nhà đi tiểu. Nghiêm mệt mỏi , nằm xích vô, nhắm cặp mắt cay xè , cố ngủ một giấc.

Bổng gả giật mình ngồi bật dậy vì tiếng hét quá lớn của Huệ dưới bếp. Hóa ra Nghiêm đã sơ ý quên nói cho Huệ biết là có Đào nằm ngủ dưới cái giường tre để đồ gia dụng , cho nên khi Huệ vừa bật đèn, nhìn thấy một người đàn ông nằm co quắp dưới bếp , cô kinh hoàng thét lên rồi bỏ chạy lên nhà. Nghiêm đỡ vai vợ và bảo :

− Em , thằng Đào nó đi nhậu với anh , nó say quá cho nên anh đưa

nó về đây ngủ đỡ.
Huệ đưa tay lên ngực thở hồng hộc và trách :
− Trời ơi...vậy mà không nói trước gì hết , làm em hết hồn vậy đó. Tưởng là gặp ma chứ !
Đào nghe tiếng la cũng giật mình ngóc đầu dậy , nhe răng cười với Huệ rồi lại nằm xuống ngủ tiếp. Huệ đi tiểu xong trở lên chui vào mùng nằm bên Nghiêm. Cả hai không nói gì nữa vì cùng mệt mỏi giữa đêm về sáng , chỉ trong khoảnh khắc đã thiếp đi trong giấc ngủ êm đềm.
Chiều hôm sau Nghiêm một mình mò ra nghĩa địa nhìn ngôi mộ bà Năm Tước , Nghiêm đứng xa xa khuất sau cái mộ xây khá lớn chăm chú quan sát. Gã thấy hai người con trai của bà Tước đang xúc đất đắp lại. Cũng may là họ tin rằng đâm qua trời mưa lớn làm đất trôi đi, chứ không hề mảy may hình dung ra chuyện đào mả , chặt tay của Nghiêm và Đào và vì vậy họ không khai báo với công an mà chỉ hùn nhau mua xi măng , gạch cát khuân ra xây cho bà Tước ngôi mộ khá tươm tất có gắn bức hình trắng đen của bà trên mộ bia.
Thời gian trôi rất chậm , Nghiêm và Đào đếm từng ngày để bắt tay hành nghề ăn trộm. Tiền bạc càng ngày càng cạn , không còn chổ nào có thể vay mượn được nên hai gã càng nóng lòng trông vào sự linh nghiệm của bàn tay sét đánh. Chiếc honda của Nghiêm đã bán từ năm ngoái , chiếc cúp của Đào cũng bay từ ngày gã còn ở tù. Gia đình cần tiền cần tiền tiếp tế , tình hình tài chánh coi như kiệt quệ nếu như không có niềm hy vọng vào bàn tay bà Năm Tước.
Nhiều hôm lang thang ngoài thị xã , Đào đã toan yếu lòng ăn cắp một chiếc xe gắn máy để bán đi tiêu tạm. Mở khóa xe đối với gã quá dễ , huống chi gã có sẳn một đường dây tiêu thụ hàng ăn cắp. Nhưng gã

nhớ lại những ngày tù vừa qua rồi lại thêm lời căn dặn của Nghiêm là phải rán nhịn thêm một ít lâu nữa , Đào đành thắt lưng buộc bụng chờ ngày chính thức ra quân cùng Nghiêm mang theo bàn tay sét đánh. Đào tin rằng cái bửu bối hiếm hoi ấy sẽ đem lại sự phồn vinh cho hai gã đúng như lời Thầy Thạch Sen đã tỉ mỉ truyền dạy cho Nghiêm.

Bảy tuần lễ, mỗi tuần một lần , Nghiêm lấy cái bàn tay sét đánh đen đủi của bà Năm ra yểm bùa vào giờ Tý , thắp nhang khấn vái rồi lại dấu trong cái hộp sắt , dấu ở một chổ kín đáo dưới bếp. Huệ thì hoàn toàn không biết những việc Nghiêm làm , không biết chồng mình là một kẻ vừa mê tín , vừa ác độc , dám chặt tay người chết mang về để trong nhà Huệ.

Đến ngày thứ 49 , ngày trọng đại cuối cùng. Đào đạp xe qua nhà Nghiêm theo lời dặn trước của đàn anh. Lúc ấy trời đã nhá nhem tối , Nghiêm kiếm cớ đuổi vợ đi để hai đứa bày bàn thờ thắp nhang cúng tổ , đặt bàn tay sé đánh đã phơi khô đét lên khấn vái.

Trời cuối năm trời không trăng sao , gió hiu hiu lạnh từ con kinh thổi vào. Hai đứa đang lâm râm cầu khẩn thì ba cây nhang trên bàn thờ bổng cháy vụt lên như một bó đuốc , rồi tron glàn khói tỏa mù nghịt bốc lên , Đào thấy khuôn mặt bà Năm Tước mờ mờ hiện ra , Đào kinh hãi dụi mắt nhìn lại thì bà đã biến mất và ngọn lửa mới lúc nãy bùng lên cũng tắt luôn , chỉ còn lại ba que nhang tỏa khói nhoè nhoẹt. Đào hoảng hốt quay sang hỏi đàn anh :

− Anh Hai , sao kỳ vậy anh , sao tự nhiên lửa cháy lớn quá vậy ?

Nghiêm trấn an :

− Trời đất ơi , như vậy coi như là Tổ đã chứng nhận lời cầu xin của mình rồi , điềm tốt chứ có gì đâu mà sợ.

Đào tin vào kinh nghiệm buà ngãi của đàn anh nên cũng yên lặng. Rồi hai đứa ngồi dưới bếp ngã nghiêng , hạ con gà xuống làm mồi , uống cạn một chai rượu trắng trước khi chia tay hẹn tối mai xuất hành chuyến thứ nhất đến nhà Nguyễn Văn Sanh , cán bộ hồi hưu giàu có tiếng trong huyện. Nghiêm dặn đàn em :

− Ê , nè tối mai nha , mày ở nhà chờ tao. Đừng có nhậu nghen mậy , xỉn là hư hết chuyện đó. Khoảng chừng 11 giờ tao qua là đi liền đó nha. Ê...ê..Nhớ mang cái túi mà bửa trước mày cầm ra nghĩa địa đó với cây đèn pin nghe hôn ?

Đào gật đầu rồi thơi thới đạp xe ra về.

Tối hôm sau nhằm ngày thứ bảy , để đở sốt ruột chờ trời tối. Đào thả bộ ra quán hủ tiếu ở chợ huyện , đây là một tiệm ăn thuộc loại sạch sẽ nhất tong chợ huyện mà Đào là khách thường trực. Đã cả mấy tháng nay Đào không ghé vì gã còn nợ chủ nhân khá nhiều tiền. Hôm nay gã thấy lòng tự tin hẳn lên , bởi chỉ sau chuyến hàng đêm nay , sáng mai gã có thể ôm mớ tiền ra trả cho quán để lấy lại sự kính nể của chủ tiệm và mấy cô chạy bàn.

Nhìn thấy Đào bước vào, chủ quán đứng sau quầy thất vọng lắm vì chẳng biết bửa nay gã có trả đợc chút nào hay không. Nhưng vốn biết Đào là tay du đãng từng vào tù ra khám cho nên họ ngại không dám đuổi. Đào nghênh ngang kêu một tô hủ tiếu Nam Vang đặc biệt nhiều đồ biển và ly cà phê sữa đá cho nhiều sữa.

Chủ quán nhìn gã bằng bộ mặt lạnh như tiền để tỏ thái độ , nhưng Đào lờ đi. Giờ ăn tối đông khách , cả tiệm giờ chỉ còn một bàn trống , Đào ngồi sâu sát vách tường phía trong , dưới những ngọn đèn vàng úa có những con muỗi bay lượn xung quanh , lâu lâu rớt xuống sàn. Đào phì phèo điếu thuốc , đăm chiêu nhìn ra cửa nghĩ đến chuyến ra

quân trọng đại đêm nay , Lão Sanh có đến mấy trăm lượng vàng cất trong cái rương gỗ trên lầu , người ta đồn nhau như vậy , đêm nay Đào và Nghiêm sẽ ra tay khuân hết.

Ngoài cửa dăm ba người ăn mày ngồi tú tụm trước hiên chìa tay xin mỗi lần khách bước vào. Họ ngồi đó thì được , nhưng hễ xông vô tiệm thì chủ nhân đuổi ra ngay để khách ăn uống thoải mái. Cô hầu bàn mang hủ tiếu và cà phê ra đặt trước mặt Đào , Đào ngậm lệch điếu thuốc một bên mép , lấy thìa khuấy mạnh ly cà phê rồi nhấp một ngụp nhỏ. Gã hài lòng thở phào khoan khoái rồi cầm muỗng đũa bắt đầu thưởng thức tô hủ tiếu. Đào ăn được chừng nữa tô, ngồm ngoàm nhai một cách sung sướng thì một bà ăn mày từ ngoài cửa lừ đừ tiến vào , đứng ngay trước mặt Đào nỉ non xin tiền :

− Xin cậu Ba làm phước bố thí , tôi già nua tật nguyền còn có một tay.

Người đàn bà gầy gò , khẳng khiu , áo quần dính bết bùn đất , chìa cả hai bàn tay xương xẩu ra trước mặt Đào , bàn tay trái còn nguyên , bàn tay phải thì cụt , mất hẳn từ cổ tay mà vết thương hình như chưa lành. Đào bực bội nhìn lại quầy , toan bảo chủ tiệm lại đuổi vì tiệm này vốn nổi tiếng là không để ăn mày quấy rầy thực khách , nhưng chủ tiệm vừa vào bếp. Người đàn bà tiếp tục ỉ ôi nhắc lại :

− Tôi già nua tật nguyền, còn có một tay ; cậu Ba làm phước bố thí.

Đào ngẩng lên nhìn , rồi chỉ trong nháy mắt đã khựng lại , mồm há ra, mắt lạc thần , buông rơi đôi đũa xuống đất và gập người ói mửa luôn ra bàn. Bánh phở cùng với thịt heo thoăn thoắt tuôn ra , văng vải cả vào tô hủ tiếu lẫn ly cà phê sửa đá trước mặt bởi vì người ăn mày đang đứng trước mặt Đào chính là bà Năm Tước mà 49 ngày trước Đào đã cạy nắp quan tài chặt đứt bàn tay phải.

Dưới ánh đèn nhợt nhạt từ góc trần chiếu xiên xuống , khuôn mặt bà xanh xao và lạnh lẽo đến rợn người , khuôn mặt ấy chẳng khác gì 49 ngày trước Đào đã nhìn thấy trong ánh chớp chói loangoài nghĩa địa khi Đào quật mồ chặt đứt bàn tay phải của bà.
Đào tiếp tục ói mửa làm chủ quán cũng như mọi thức khách đều quay nhìn và nhăn mặt khó chịu , người đàn bà hành khất vừa quay lưng thừng thửng bước ra ngoài một cách chậm chạp.
Chủ quán chạy lại hỏi thăm Đào vì tưởng Đào trúng gió, nhưng Đào vẫn tiếp tục ói mửa rồi đứng dậy lom khom lê bước ra đường thất thểu về , quên cả chiếc xe đạp dựng trước cửa tiệm. Chủ quán trong tiệm bước ra tận lề đường đứng trông theo, ngơ ngác không hiểu vì sao bửa nay Đào lại hiền lành như vậy , bình thường gã hay nạt nộ mấy cô chạy bàn ra oai mà cô nào cũng phải vuốt ve gã bởi biết gã là tên du đảng có máu liều lĩnh. Dù sau đi nữa thì chủ quán cũng tha , không ghi sổ tính tiền nợ của Đào bửa nay.
Đào đi nhanh lại nhà Nghiêm , mặt tái xanh không còn hột máu , mồm nói lảm nhảm như bị ma nhập. Gã nhớ lại tối hôm qua khi gã và Nghiêm đặt bàn tay sét đánh lên bàn thờ đốt nhang cúng vái 49 ngày thì 3 cây nhang đã bất thần vụt lửa cháy lơn và khuôn mặt bà Năm đã hiện ra mờ mờ trong làn khói dày đặc. Đào hoang mang nghi ngại ngay từ phút ấy , nhưng Nghiêm lại bảo rằng đó là dấu hiệu bàn tay đã được nhập buà và Tổ đã nhận lời xin của Nghiêm , Đào tin đàn anh của mình nói thật. Nhưng hóa ra hôm nay mới biết là vong hồn bà Năm hiện ra trong làn khói xanh để cảnh cáo Đào. Với bất cứ giá nào , Đào phải ngăn cản Nghiêm chấm dứt trò chơi này , nếu Nghiêm không nghe thì Đào phải tự rút lui để tránh những hậu quả hải hùng chắc chắn sẽ xảy đến.

Tới nhà Nghiêm , Đào sồng sộc từ ngoài cửa đi thẳng vào sân sau , không chào hỏi gì cả. Vợ chồng Nghiêm đang ăn cơm dưới bếp trố mắt nhìn Đào bất ngờ xuất hiện , Đào mếu máo bảo đàn anh :

− Anh Hai ơi anh Hai , em mới vừa gặp..bả

Nghiêm ngơ ngác hỏi lại :

− Gì ? Bà nào ? Mày gặp ai ?

Đào nhướng cặp mắt lờ đờ nhìn ra sau nhà rồi lại nhìn lên nhà trên lo âu nhấn mạnh :

− Trời , bà Năm chứ bà nào. Bả hiện về rồi anh ơi.

Huệ đặt bát cơm , ngạc nhiên nhìn Đào rồi chen vào :

− Bà Năm nào ? Đi đâu mà hiện về ?

Rồi sực nhớ ra , Huệ nói luôn :

− Ờ ợ...cái bà Năm Tước hả , phải không chú ? Bà Năm Tước mới bị sét đánh phải không ? Tự nhiên bả hiện về với chú hả ? Trời đất , chú mắc mớ gì mà bả hiện về với chú chứ ?

Nghiêm nhìn Đào gắt nhẹ :

− Thôi đi , nói bậy nói bạ không à

Đào run run kéo cánh tay Nghiêm và trì triết nói :

− Anh Hai ơi anh Hai , em thấy anh nên đem đi chôn đi anh Hai ơi , mang ra nghĩa địa chôn lại đi anh Hai , trả lại cho bả đi anh. Nó không xài được đâu anh. Em sợ lắm rồi anh Hai ơi.

Trước cặp mắt ngơ ngác của Huệ , Nghiêm vội đứng dậy lôi Đào lên nhà và mắng :

− Cái gì, cái gì vậy , bộ mày xỉn rồi hả ? Nói gì đâu không à , có bà xã của tao , mày làm ơn đừng có nói bậy nói bạ nghe chưa ?

Hai đứa ra hẳn ngoài sân trước , Nghiêm nổi nóng nhắc lại :

− Tao thấy bửa nay mày khùng rồi đó Đào. Trước mặt vợ tao nói gì

kỳ cục vậy ? Nó nghi bây giờ đó.
Đào lắc đầu mếu máo nói :
− Anh Hai ơi , bàn tay của bả.... anh để đâu rồi anh Hai ?... Anh Hai....đem chôn lại đi anh Hai...anh Hai ơi em xin anh mà...cái vụ này em sợ quá à , không được đâu anh Hai !
Nghiêm lại cắt ngang :
− Cái gì vậy ? Mày nói cái gì vậy ? Tao không hiểu .
Đào vừa thở vừa kể :
− Anh biết hôn , em đang ngồi ăn hủ tiếu ở ngoài chợ , tiệm Thanh Xuân anh biết mà. Mới tức thì hồi nãy đó , bà ấy bước vô đứng ngay trước mặt của em xin tiền , em tưởng là con mẹ ăn xin , em định đuổi bả đi nhưng mà em nhìn kỷ lại là bả anh ơi ! Trời đất ơi em sợ quá , bả đưa luôn cho em coi cánh tay cụt của bả nữa anh Hai , em thấy sợ quá ói tùm lum tùm la ra ngoài bàn rồi em chạy gấp về đây cho anh biết nè. Anh Hai nghe em nói nè , em với anh đem bàn tay chôn lại cho bả đi anh, trả lại cho bả mà , em năn nỉ anh đó.
Nghiêm nói ngay :
− Mộ của bả người ta xây rồi , làm sao đào xuống được nữa ?
Đào khổ sở nói tiếp:
− Thì mình chôn gần đó cũng được mà , miễn mình có lòng trả lại cho người ta là được rồi , nếu không thì bả vật chết mình đó .
Nghiêm vẫn giậm chân lắc đầu :
− Chậc ! Tao nghe mày nói không lọt tay chút nào hết à ! Mày nói mày đang ăn hủ tiếu , bả hiện về ? Tiệm đó lúc nào cũng đông người , ma nào hiện về chỗ đông người ? Thôi dẹp đi mày !
Đào tha thiết nhắc lại :
− Em nói thiệt mà anh , nếu anh hổng tin hả , anh làm mình anh đi

chư em không làm đâu , em không dám xía vô đâu.
Dứt lời Đào bỏ đi quên cả chào từ giã , Nghiêm bực bội nhìn theo rồi quay vào với vợ.
Nghiêm không nhục chí vì biết chắc thế nào Đào cũng quay lại vì Đào bây giờ còn đói hơn Nghiêm không còn đồng bạc dính túi. Có điều là Nghiêm không thể đi hành nghề một mình được bởi Nghiêm không có tài mở khóa , nhưng Nghiêm có bàn tay sét đánh làm buà hộ mạng , hễ vào được nhà nào là kể như xong.
Đào từ giã đàn anh xong, bước thất thểu như người mất hồn , đi được một quảng sực nhớ là mình còn quên chiếc xe đạp ngoài tiệm hủ tiếu nhưng gã không dám trở lại vì sợ hồn ma bà Năm vẫn còn lảng vảng trước cửa nhập vô một người hành khất nào đó để chờ đợi. Gã về nhà , đi thẳng xuống bếp rồi quay lên. Cha mẹ hỏi cũng không trả lời , chỉ lảm nhảm nói một mình. Chuyện ăn trộm giờ này đối với Đào không còn vương vấn chút gì trong đầu nữa , thậm chí gã hoàn toàn bị ám ảnh bởi bà Năm với cái ngoại hình gầy gò và xanh mét như con ma đói từ thế giới bên kia hiện về đòi ăn.
Đào ngồi thừ trên bực thềm ngoài hiên, nhìn ra khoảng không gian đen thẩm trước mặt , dãy nhà hàng xóm bên kia đường khuất sau những vườn cây dầy đặc lập loè ánh lửa như nhưng bóng ma trơi cố tình trêu ghẹo Đào trong một đêm tối trời. Gã cứ ngồi như thế rất lâu cho đến khi bà mẹ ra tận nơi kéo tay gã bảo vào ngồi , gã mới uể oải đứng dậy để nguyên quần áo lên giường nằm.
Nhưng nằm nhắm mắt được một lúc , Đào bổng nghe trong tai vang lên những tiếng gõ thật rõ , cứ 4 tiếng 1 lần rồi lại ngừng , rồi lại vang lên , lần nào cũng 4 tiếng. Những tiếng gõ ấy lúc đầu còn nhỏ. Từ từ mỗi lúc một lớn hơn , mạnh hơn và gã giật mình choàng bật dậy vì

gã chợt nhận ra đó là tiếng búa gã đã bổ 4 nhát xuống cổ tay bà Năm Tước ngoài nghĩa địa.

Mồ hôi vãi ra như tắm , Đào ngồi lên, lò mò bước xuống tìm nước uống vì cổ họng đang khát khô , gã thấy không khí trong nhà ngột ngạt làm gã sắp nghẹt thở , cần phải ra ngoài. Bà mẹ cài then cửa trước , Đào không muốn mẹ biết mình còn thức nên gã ra ngồi ngoài sân sau dưới ngọn đèn 40qu , nhìn xuống con kinh thủy lợi mênh mông trước mặt. Gã thở hổn hển , lấy thuốc ra hút.

Những chiếc ghe thưa thớt di chuyển về đêm của những gia đình chài lưới ngủ luôn trên sông nước hoặc thuyền bè chuyên chở hàng hóa lướt ngang qua nhà Đào với ánh đèn mờ ảo không soi rõ mặt người. Đào hút gần tàn điếu thuốc , toan quay vào nhà ngủ thì bổng thấy từ xa có chiếc thuyền nhỏ bổng lướt nhẹ tới rồi tấp vô bờ nhà Đào và giọng con gái cất lên gọi :

− Anh Ba cho em hỏi thăm chút xíu được hôn ? Đường ra chợ huyện đi hướng nào vậy anh Ba ? Em chở hàng trái cây ra ngoài chợ huyện bán mà đi hoài hổng thấy tới à !

Đào đang ngồi trên cái băng két bằng mấy thân cây trâm bầu bên khóm chuối , ngẩng lên ngạc nhiên đăm đăm nhìn , giọng nói lạ lắm , chắc không phải một người quen trong chòm xóm mà chỉ là một cô gái đi bán hàng bị lạc đường. Từ trong khoang thuyền , cô gái cầm cây đèn bảo khá lớn đi ra hẳn ngoài mũi thuyền đứng chờ Đào. Đào lấy làm lạ lắm , dân vùng bốn đi ghe mà lạc đường là một chuyện thật hiếm hoi. Gã đứng dậy tiến lại gần vì không muốn nói lớn , sợ trong nhà nghe thấy , miệng gã vẫn ngậm điếu thuốc và nheo mắt vì khói.

Cô gái đứng trên thuyền có cái dáng thanh thanh thật đẹp , nên tuy

chưa nhìn rõ mặt mà Đào đã thấy lòng rộn rã , khi Đào tới sát mũi ghe, cô gái nhắc lại :

− Dạ em bị lạc đường từ trưa tới giờ đói quá à , trên ghe thì không có cái gì ăn hết trơn đó..ơ..anh Ba..anh Ba có mì gói hay là cái gì đó , cho em xin một gói được không anh Ba ?

Đào hăm hở đáp :

− Có chứ , cô chờ một chút nha , tôi vô nhà lấy cho. À mà nè , cô ăn khoai mì không , má tôi mới nấu đó , nấu hồi chiều ngon lắm. Thôi cô lên đây cô ngồi chờ chút xíu nha , tôi vô tôi lấy cho.

Cô gái gật đầu đưa tay ra để lấy thăng bằng bước lên bờ vì chiếc thuyền con tròng trành làm cô sợ té xuống nước. Đào vội đưa tay ra cho cô gái nắm lấy. Lạ thay, khi tay Đào vừa chạm vào tay cô gái thì một làn gió cực mạnh thổi từ làn nước lên sà vào người Đào làm gã run lên bần bật , đồng thời ngọn đèn trên tay cô gái bổng sáng rực hẳn lên như đèn măng song, soi rõ toàn thân và khuôn mặt cô , Đào ngước lên nhìn và kêu thét một tiếng lớn rồi lảo đảo buông tay cô gái , lao đầu té xuống nước bởi vì gã vừa nhận ra người con gái tước mặt gã mà gã nắm tay không phải là một thiếu nữ với tiếng nói trong trẻo mà chính là bà Năm Tước vừa đưa cái cánh tay cụt ra cho gã nắm. Đào ú ớ vùng vẫy dưới nước , chiếc thuyền con lui dần ra xa , lướt nhẹ trên mặt kinh và mất hút.

Trong lúc đó ở nhà Nghiêm , Huệ vừa rửa chén , vừa tò mò cật vấn chồng , cô vốn không ưa Đào, nên dù Đào là bạn của chồng , cô vẫn gọi bằng thằng , cô hỏi :

− Hồi chiều thằng Đào nó nói với anh là đem ra nghĩa địa chôn, là chôn cái gì vậy ? Bộ anh với nó mới đi giết người phải không ?

Nghiêm cười lớn để vợ khỏi nghi , gã nói :

− Hà hà , em nói gì vậy ? giết ai ? Làm gì có chuyện đó !
Huệ đứng thẳng dậy lau tay vào chiếc áo cũ và nhắc lại :
− Vậy chứ em nghe nó nói là anh Hai ơi mang ra nghĩa địa chôn đi , chông cái gì ? Nói thiệt đi nghe , anh với nó vừa mới giết người phải không ?
Nghiêm vẫn cố giữ nụ cười rồi ấp úng bảo :
− Cái thằng cà chớn thiệt , say nói tầm bậy tầm bạ không à. Còn em nữa , tự nhiên nghe nó nói làm cái gì ? Anh giết người hả ? Giết người sao giờ này còn ngồi ở đây ? Công an tới bắt hồi nào giờ rồi.
Huệ lại ngồi xuống rửa chén bát tiếp , từ hồi quen Nghiêm , Huệ vốn nể phục Nghiêm vì trí óc cô bị lôi cuốn bởi những chuyện huyền bí bên xứ chuà tháp , cảm phục đến nổi hai năm nay chung sống , Nghiêm chỉ nói nhiều mà chưa làm gì cả , không mang về được đồng bạc nào mà Huệ vẫn nhẫn nại phục vụ. Chuyện giết người thì Huệ chưa từng nghe Nghiêm nhắc tới , nhưng Nghiêm có kể cho nghe một lần bên Nam Vang , Nghiêm đã thư một người đàn bà khiến bụng bà ấy cứ lớn dần , lớn dần , không ăn uống gì được. 49 ngày sau thì chết , bác sĩ giải phẩu tử thi , mổ bụng lấy ra một đống mảnh chai trong đó , làm chấn động cả giới y khoa bên Cam Pu Chia vì không ai giải thích được.
Từ khi nghe chuyện ấy , Huệ chẳng những phục Nghiêm mà trong cái phục ấy lâu lâu cô củng cảm thấy sợ gã nữa. có điều là huệ không ưa Đào bởi Đào có thành tích ăn cắp , cả huyện Châu Thành ai cũng biết. Huệ không muốn Nghiêm kết nạp Đào làm đệ tử vì sẽ làm mất uy tín của Nghiêm. Bởi vậy dù Huệ thấy Nghiêm nói có lý , nhưng cô vẫn chưa buông tha, cô bảo :
− Em không có biết à, nhưng coi bộ nó lo dữ lắm , nhìn cái mặt là em

biết liền à. Chắc chắn phải cóc huyện gì mà anh không có nói cho em nghe. Mà em nói anh nhiều lần rồi nghe, thằng Đào nó mới ra tù thôi đó , anh đi với nó làm chi vậy ? Có ngày vô tù chung với nó , em nói thiệt đó.

Nghiêm không biết trả lời vợ ra sao , gã không bực Huệ mà tức thằng đàn em nhát gan , tự nhiên phun ra câu chuyện bàn tay sét đánh trước mặt vợ gã. Gã thơ thẩn ra sân trước đứng hút thuốc một lát khá lâu vẫn không thấy Đào trở lại như gã đã đoán , gã lại vô nhà, len lén nhìn Huệ vừa rửa chén xong, đang úp hết vào rỗ. Gã ra sau nhà đi sang tìm Đào , từ nhà Nghiêm sang nhà Đào có thể đi lối sau , men theo bờ kinh chỉ vài trăm thước là tới. Đi vòng phía trước thì quảng đường dài gấp đôi , nhưng ít khi Nghiêm dùng lối sau bởi phải đi nhờ ngang sân nhiều nhà khác , có những gia đình tụ tập ngồi ăn cơm ở sân sau trên bờ kinh cho mát nên Nghiêm rất ngại đi qua nhà họ. Tối nay bất đắc dĩ Nghiêm mới phải đi lối sau , nhưng cũng may là trời đã khuya , không gặp ai ngoài sân.

Tới nhà Đào, cửa sau đã đóng kín , Nghiêm huýt gió làm hiệu hai ba lần vẫn không thấy Đào ra như thông lệ.

− Thằng chết nhát này đã ngủ mất rồi - Nghiêm lẩm bẩm chửi đổng rồi ra về. Nghĩ thầm trong bụng là sẽ kiếm một thằng đệ tử khác làm bạn đồng hành ăn trộm. thế giới đạo chích trong huyện Châu Thành không xa lạ gì với Nghiêm. Gã chỉ vẫy tay một cái , thiếu gì đứa đi theo , nhất là giờ này Nghiêm đã nắm trong tay một báu vật hiếm hoi trong đời là bàn tay sét đánh.

Nghiêm về tới nhà thì Huệ vừa tắm xong, thay đồ bộ để chuẩn bị đi ngủ , thấy vợ đang buông mùng , Nghiêm lấy khăn ra sau nhà tắm , gã thở dài nghĩ đến thằng đàn em cà chớn làm gã đành phải hủy bỏ

chuyến đi đêm nay , bởi gã cần người mở khóa đưa gã vào nhà người ta.

Nghiêm ra bờ kinh, cởi quần áo ngoài rồi nhảy xuống nước tắm một cái cho đỡ bực bội. Nghiêm đang khoắn nước ngụp lặn thì ngẩng lên thấy Đào hấp tấp đi tới. Nghiêm mừng rỡ , tưởng Đào đổi ý , quyết định đêm nay ra quân hành nghề ăn trộm , nhưng Nghiêm chợt nhíu mày ngạc nhiên vì nhìn kỹ lại thì thấy Đào ướt đẫm từ đầu tới chân , Nghiêm vội leo lên vuốt mặt rồi hỏi :

− Ủa ? Mày té ở đâu mà ướt hết trơn , hết trọi vậy ? sao không đi thay đồ đi ?

Đào không nói , mệt mỏi ngồi xuống khúc cây trên bờ kinh. Ngọn đèn tròn từ vách bếp chiếu ra , soi mờ khuôn mặt tái mét của Đào , Nghiêm tiến lại gần và nhắc lại :

− Gì vậy ? Sao chưa về thay đồ nữa ? Ê , thôi khỏi ! Lấy đồ của tao kià , thay đi.

Đào mếu máo kể :

− Anh Hai ơi , em không biết tính sao giờ nữa anh Hai , không được rồi anh Hai ơi ! em lại mới gặp bả nữa , em sợ quá anh Hai !

Nghiêm bực bội gắt :

− Bà nào nữa ? gặp ở đâu ? Hồi nào ? thấy mày sản rồi đó.

Đào mệt mỏi đáp :

Thôi anh Hai , thiệt mà anh Hai , bà Năm đó chớ bà nào ! Em nói hoài mà anh Hai hổng chịu tin em. Bả về ngay sau nhà của em kià , bả đi ghe anh ơi , tấp vô nhà của em, em sợ quá, em té xuống kinh, tưởng chết luôn rồi đó , bởi vậy em mới chạy qua đây báo cho anh biết nè ! Anh tính lại đi anh Hai , em thấy mình nên ra nghĩa địa, đem bàn tay ra chôn lại đi anh Hai.

Nghiêm chửi thề một câu rồi chán nản nói :

− Thôi được rồi , mày về đi ! Mày không muốn làm ăn với tao nữa hả ? Thôi ngày mai tao kiếm thằng khác. nè , nhưng mày nhớ nhe , mày nhớ là không được nói cho ai biết nha, mày mà nói ra hả , tao thư cho mày chết đó !

Đà còn cố gắng năn nỉ Nghiêm bỏ cuộc , nhưng Nghiêm nạt lại và đuổi đi. Đào đứng dậy lủi thủi theo bờ kinh về nhà mình. Nghiêm đứng trông theo luôn miệng chửi thề , gã thay cái quần đùi ướt , mặc lại bộ quần áo cũ , đẩy cửa bước vô nhà.

Về phần Đào , về tới nhà mới thấy lạnh. Bộ quần áo ướt dính sát vào người lại thêm sương đêm bắt đầu tỏa xuống làm Đào rùn mình hắt hơi mấy cái liền. Cánh cửa sau khép hờ , trong nhà tối om , Đào đưa tay đẩy nhè nhẹ đồng thời ngoái cổ nhìn ra con kinh , rợn người nhớ lại hình ảnh cô gái trên con đò biến thành bà Năm Tước nắm tay gã lúc nãy. Vào bếp , quơ tay lên vách bật đèn rồi lấy bộ quần áo khô còn máng trên dây phơi mặc vào.

Cả nhà đã yên giấc , Đào rón rén lên nhà , nhẹ nhàng chui vào mùng. Nằm một lúc không ngủ được, Đào thấy bụng cồn cào mới sực nhớ ra từ chiều chưa ăn gì. Có nửa tô hủ tiếu vào bụng thì đã nôn mửa ra hết tại quán Thanh Xuân khi hồn ma bà Năm Tước xuất hiện. Đào ngồi dậy nhẹ nhàng chui ra và xuống bếp tìm cơm nguội hoặc mì gói.

Nấu mì thì phải nhóm lửa , Đào ngần ngại quá. Nhìn thoáng trên bàn ăn thấy còn tô canh cải còn úp trong lồng bàn. Đào bưng soong cơm nguội còn đặt trên lò , mang lên bàn và kéo ghế ngồi. Nhà Đào đông người , nên ngày ngày nấu cơm bằng cái lò gang khá lớn. Đào mở nắp nồi , gã kêu rú lên và bật ra phía sau , nằm ngửa trên đống củi ,

cái nắp văng sang một bên , bởi vì nồi cơm tuy chỉ mới vơi đi một nữa nhưng trên lớp cơm gạo trắng đầu muà thơm ngát ấy , Đào thấy bàn tay sét đánh của bà Năm Tước nằm gọn bên trong.
Đào lòm còm ngội dậy và lao lên nhà, chui vào mùng đắp mền kín mít từ đầu đến chân . Đời gã từng mấy phen vào tù ra khám , nhưng chưa bao giờ gã cảm thấy kinh sợ và hối hận như hôm nay. Hai ba lần sang thuyết phục Nghiêm đem bàn tay trả lại cho bà Năm nhưng Nghiêm nhất định không nghe và thậm chí không tin cả vào những lời Đào kể. Đào ngẫm nghỉ mãi và tự hỏi là tại sao gần 2 tháng nay hồn bà Năm không hiện về mà đợi mãi đến hôm nay khi hai đứa sắp ra tay hành nghề thì bà mới xuất hiện. Phải chăng là vì Nghiêm yểm buà không đúng cách như sư phụ đã chỉ dạy nên hồn bà Năm mới oán hận mà trở về dương gian ?
Trái tim Đào là trái tim sắt đá , không biết sợ ai thế mà hôm nay đã đành cầu khẩn hồn bà Năm tha tội cho gã.
ở nhà Nghiêm , Huệ đã chui vào mùng nằm nghe cải lương , Nghiêm ngồi ngoài hút thuốc một lúc cho tóc khô hẳn rồi mới tắt đèn chui vô nằm bên Huệ , Huệ vói tay tắt radio rồi bảo :
− Anh lại đi qua kiếm thằng Đào rồi phải không ? Em nói rồi mà, anh cứ đi với nó hoài , có ngày chung vô tù ở chung với nó đó. Anh mà vô tù , em không có thèm thăm nuôi đâu nghe. Em về lại với ba má em đó.
Nghiêm cười gường :
− Sức mấy mà anh vô tù , em đừng có lo
Huệ lớn giọng hơn :
− Không có lo sao được , em không còn đồng bạc nữa , mấy bữa nay không có tiền đi chợ , nợ tùm lum tà la hết trơn à. Anh không bao

giờ lo làm ăn hết trơn hết trọi.
Nghiêm choàng cánh tay qua ôm lấy vai Huệ và trấn an :
− Anh nói em nghe nè , mình sắp giàu rồi em ơi. Nội tuần tới , em thiếu bao nhiêu nợ , anh trả hết cho.
Cùng với câu nói ấy , gã ôm ghì lấy Huệ và rúc đầu vào ngực vợ , nhưng Huệ phì cười rồi đẩy gã ra và nói :
− Thằng cha này , nhột thấy mồ.
Trong bóng tối mờ mờ , Nghiêm thấy khuôn mặt không son phấn của cô vợ trẻ và đẹp hẳn lên. Để vợ khỏi trở lại đề tài cũ cằn nhằn mình về tiền bạc. Nghiêm đẩy vợ nằm ngửa ra và leo lên nhưng Huệ lại đẩy gã nằm xuống bên cạnh và nghiêm trang nói :
− Anh phải hứa nghen , tuần tới là phải có tiền cho em đó nghen.
Nghiêm không trả lời , gã vòng tay ra phía sau mò mẫm dưới mặt giường vì gã thấy cồm cộm dưới lưng , rõ ràng vừa nằm đè phải cái gì giống như ổ bánh mì hay cái bánh tét vôi , nhưng chắc là cái bóp của Huệ , gã đoán thế và khua tay cầm lên đưa ra trước mặt coi. Nhưng chưa kịp đưa ra trước mặt , gã đã kêu thét lên vì gã vừa nhận ra đó là cái bàn tay sét đánh trơ xương , co quắp và đen đủi của bà Năm. Nghiêm lặng người giật thót , tim như thắt lại và kinh hãi , gã đã cất kỹ trong cái hộp sắt giấu dưới bếp , tại sao giờ này nó lại nằm đây ?
Như một phản xạ tự nhiên khi người ta cầm phải vật gì gớm ghiếc , Nghiêm quăng mạnh cái bàn tay sét đánh xuống đất, nhưng cái mùng trắng đã chèn căng dưới chiếu cản lại làm cái bàn tay sét đánh ấy rơi ngay vào chân Nghiêm , Nghiêm co rúm người , hai chân đạp lia lịa. Cũng cái bàn tay ấy lâu nay Nghiêm ngắm nghía vì nó sẽ là bạn đồng hành của gã , nhưng đêm nay gã thấy ghê sợ đến chừng

muốn tắt thở bởi nó tự động từ dưới bếp mò lên đây nằm chung với Nghiêm.

Dĩ nhiên là Huệ không hề biết là chồng mình đang giấu cái vật quái lạ ấy trong nhà , và càng lạ là mặc dù Nghiêm nãy giờ dãy dụa và la hét như vậy mà Huệ vẫn bình thản nằm im như không trông thấy , không nghe thấy gì cả.

Nghiêm đạp tung cái mùng ra khỏi lớp chiếu tung dưới chân và hất mạnh bàn tay sét đánh xuống đất , bấy giờ Huệ mới ngạc nhiên hỏi :

− Cái gì , cái gì vậy ? cái gì mà anh đạp dữ vậy ? Bửa nay sao anh kỳ quá vậy ?

Nghiêm co rúm người , ngồi thu mình ở đầu giường thở hổn hển và ấp úng bảo :

− Mở đèn...mở đèn...mở đèn lên !

Huệ không hiểu gì , từ từ vén mùng chui ra và với tay bật nút đèn trên vách, căn phòng rực sáng , Nghiêm mở to mắt , len lén bước xuống và tiến lại phía đuôi giường - chổ gã vừa hất cái bàn tay sét đánh xuống. Gã nhìn khắp lượt , tìm tòi thật kỹ nhưng lạ quá không tìm thấy cái bàn tay đâu cả. Huệ ngồi ở mép giường , nhìn nét mặt tái xanh của chồng kinh ngạc hỏi :

− Anh kiếm cái gì vậy ? Bộ anh nằm mơ hả ?

Nghiêm không đáp , cứ trố mắt cắm đầu nhìn mọi góc cạnh của căn phòng nhỏ. Gã có ngủ đâu mà mơ ? Gã thốt nhớ lại lời Đào nói và lần đầu tiên gã linh cảm thấy có điềm gì bất thường đã xảy đến với Đào. Hèn gì chiều nay mấy lần Đào giục gã đem bàn tay ra nghĩa địa chôn lại cho bà Năm. Huệ giục hai ba lần nữa Nghiêm mới trở vào , chui vào mùng và mệt mỏi nằm xuống , mồ hôi vả ra như tắm. Huệ nhắc lại câu hỏi :

− Anh kiếm cái gì vậy ? Sao không nói em kiếm dùm cho.
Nghiêm không đáp , mắt mở trừng trừng nhìn lên nóc mùng , Huệ tắt đèn và chui vào với Nghiêm. Lần đầu tiên , từ ngày quen Nghiêm , đêm nay Huệ thấy chồng mình sợ hãi đến rụng rời , khác hẳn cái thái độ vênh vênh háo thắng thường ngày của Nghiêm. Huệ cầm cái quạt phe phẩy quạt mồ hôi cho Nghiêm , mặc dù đêm nay trời không nóng , gió từ con kinh sau nhà vẫn thổi vào từng cơn nhè nhẹ.
Nghiêm quay nghiêng người, nhắm mắt ôm ghì lấy vợ , bàn tay vẫn con run rẫy. Huệ buông cái quạt và cũng ôm chặt lấy Nghiêm vì đoán gã vừa nằm mơ thấy cái gì kinh hãi , cần chia sẽ cảm xúc với vợ , Huệ nói :
− Ngủ đi anh, thôi ráng ngủ đi , em xoa lưng cho anh ngủ nghen
Nghiêm nhắm mắt im lặng , bàn tay gã đặt trên vai Huệ hớn hở xoa dần xuống cánh tay nàng. Bổng gã hét lên và hoảng hốt tung màn chạy ra là vì khi gã đưa tay xuống chạm vào cổ tay Huệ thì gã nhận ra là cánh tay Huệ đã cụt hẳn , mất nguyên một bàn tay. Gã cuống quýt bật đèn rồi đứng thở. Căn phòng lại rực sáng , Huệ lồm cồm chui ra theo và nhíu mày hỏi :
− Trời ơi bửa nay anh làm sao vậy ? la hoài à , kỳ cục quá !
Nghiêm mặt cắt không còn hột máu đăm đăm nhìn cả hai cánh tay vợ và ngơ ngác thấy vẫn còn nguyên vẹn. Rõ ràng trong bóng tối , gã vừa nắm phải cánh tay cụt của Huệ y như cánh tay bà Năm mà Đào đã dùng búa chặt đứt từ cổ tay , Đào bắt đầu thấy bực bội, kéo tay Nghiêm thở ra và nói :
− Thôi vô ngủ đi, đừng tắt đèn nữa , để đèn sáng đêm luôn cũng được.
Nghiêm thở hồng hộc , theo vợ lại giường và leo lên. Gã mệt mỏi

nằm xuống và tự nhủ ngày mai phải đem bàn tay sét đánh cùng Đào ra chôn ngoài nghĩa địa.

Như vậy là những câu thần chú và cách thức yểm buà của gã không hiệu nghiệm , gã yếu ớt bảo Huệ :

− Em ơi , anh sợ quá em ơi !

Huệ tội nghiệp quàng cánh tay ôm lấy gã , hai người nằm ngiêng , mặt dối mặt cho đỡ chói mắt vì ngọn đèn trên trần rọi xuống , Huệ nhắc lại :

− Thôi ngủ đi, có em đây mà sợ gì , ngủ đi.

Nghiêm thở mạnh , nhắm mắt lại , hôn lên trán vợ. Giờ này gã mới thấy cần có huệ bên cạnh. Đêm nay không có huệ , chắc chắn gã đã chết giấc vì hãi hùng. Bên ngoài gió bổng thổi mạnh lên vù vù , len qua khe cửa sau nhà , rồi trong chốc lát , tiếng mưa rơi nặng hạt chen lẫn những hồi sấm vang dậy và những hồi chớp sáng rực ngoài cửa sổ , Nghiêm khẻ rùn mình vì lạnh , gã hỏi Huệ :

− Em ơi , có cần đóng cửa sổ lại không em ? Anh sợ mưa tạt vô nhà đó.

Huệ đáp :

− Để cho mát mà , mưa kiểu này không có lâu đâu.

Cùng với câu nói ấy , Huệ âu yếm xoa lên vai Nghiêm rồi nhẹ nhàng đẩy gã nằm ngửa ra và leo lên nằm trên người gã. Chỉ có cách này mới xoa dịu cho gã nổi lo sợ ám ảnh trong đầu. Huệ cuối xuống hôn Nghiêm, Nghiêm cảm động quàng hai tay ôm lấy cổ vợ. Bổng gã ú ớ đẩy Huệ ra , vì khi hai người đang say đắm hôn nhau thì bất ngờ mấy cái răng của Huệ rụng ra, rớt trong mồm Nghiêm. Nghiêm choàng mở mắt , kinh hãi phun mấy cái răng ra khỏi mồm. Huệ vẫn nằm trên người gã , chỉ ngóc đầu dậy. Dưới ánh đèn sáng rực ,

Nghiêm trố mắt nhìn rồi kêu thét lên , gã khiếp đảm và bất tỉnh nhân sự bởi người nằm trên bụng gã , vừa nồng nàn hôn gã không phải là Huệ mà là cái xác cứng đờ nám đen của bà Năm Tước.

Hết

Nguồn: nhanmonquan.com
Được bạn: mickey đưa lên
vào ngày: 30 tháng 6 năm 2004